

DE TOEPASSING VAN HET INTERNATIONAAL VERDRAG INZAKE DE
RECHTEN VAN HET KIND IN DE NEDERLANDSE RECHTSPRAAK

DEEL III

DE TOEPASSING VAN HET INTERNATIONAAL VERDRAG INZAKE DE
RECHTEN VAN HET KIND IN DE NEDERLANDSE RECHTSPRAAK

DEEL III

1 SEPTEMBER 2014 – 1 SEPTEMBER 2019

J.H. de Graaf
B.T.M. Bahlmann
L. Schäperkötter
E. Wolhuis
J. Hageman
C.D. Roso

Centre for Children's Rights Amsterdam (CCRA)
Amsterdam, 2021

ISBN 9789090356013

NUR 828

Omslag ontwerp: Manon Huisman

Drukwerk: De Boekdrukker, Amsterdam

© 2021 CCRA en haar rechtsopvolgers, Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16b Auteurswet 1912 j° het Besluit van 20 juni 1974, Stb. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, Stb. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

Hoewel bij deze uitgave de uiterste zorg is nagestreefd, kan voor de aanwezigheid van eventuele (druk)fouten en onvolledigheden niet worden ingestaan en aanvaarden auteur(s), redacteur(en) en uitgever(s) deswege geen aansprakelijkheid.

INHOUDSOPGAVE

Ten geleide	IX
Afkortingenlijst	XI
Inleiding bij het onderzoek en verantwoording van de opbouw <i>J.H. de Graaf</i>	1
Hoofdstuk 1	
De toepassing van het IVRK in personen-, familie- en civiele jeugdzaken <i>B.T.M. Bahlmann</i>	
Inleiding	5
Artikel 2 (Non-discriminatie)	5
Artikel 3 (Belang van het kind)	8
Artikel 4 (Realiseren van rechten)	15
Artikel 5 (De rol van de ouders)	15
Artikel 6 (Recht op leven en ontwikkeling)	19
Artikel 7 (Recht op naam en nationaliteit)	20
Artikel 8 (Recht op eerbiediging identiteit)	27
Artikel 9 (Scheiding kind van de ouders en recht op omgang)	36
Artikel 10 (Gezinshereniging)	42
Artikel 11 (Internationale kinderontvoering)	44
Artikel 12 (Recht op participatie en om gehoord te worden)	45
Artikel 13 (Vrijheid van meningsuiting)	49
Artikel 16 (Recht op privacy)	50
Artikel 17 (Recht op informatie)	52
Artikel 18 (Verantwoordelijkheid van ouders)	54
Artikel 19 (Bescherming tegen kindermishandeling)	58
Artikel 20 (Bescherming van kinderen die niet in het eigen gezin kunnen opgroeien)	60
Artikel 21 (Adoptie)	68
Artikel 23 (Kinderen met een handicap)	69
Artikel 24 (Recht op gezondheid en gezondheidszorg)	72
Artikel 25 (Uit huis geplaatste kinderen)	75
Artikel 28 (Recht op onderwijs)	76
Artikel 30 (Kinderen afkomstig uit minderheidsgroepen)	78
Artikel 34 (Bescherming tegen seksuele exploitatie en seksueel misbruik)	79
Artikel 37 (Folteringsverbod en waarborgen bij vrijheidsberoving)	80
Algemeen (Geen specifieke bepaling)	85
Samenvatting en conclusie	88

Hoofdstuk 2**De toepassing van het IVRK in overige civiele zaken***L. Schäperkötter*

Inleiding	93
Artikel 2 (Non-discriminatie)	94
Artikel 3 (Belang van het kind)	95
Artikel 5 (De rol van de ouders)	105
Artikel 6 (Recht op leven en ontwikkeling)	105
Artikel 7 (Recht op naam en nationaliteit)	106
Artikel 8 (Recht op eerbiediging identiteit)	109
Artikel 9 (Scheiding kind van de ouders en recht op omgang)	109
Artikel 12 (Recht op participatie en om gehoord te worden)	111
Artikel 13 (Vrijheid van meningsuiting)	114
Artikel 14 (Vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst)	115
Artikel 16 (Recht op privacy)	115
Artikel 18 (Verantwoordelijkheid van ouders)	116
Artikel 19 (Bescherming tegen kindermishandeling)	118
Artikel 20 (Bescherming van kinderen die niet in het eigen gezin kunnen opgroeien)	119
Artikel 27 (Toereikende levensstandaard)	119
Artikel 28 (Recht op onderwijs)	120
Artikel 29 (Onderwijsdoelstellingen)	123
Artikel 30 (Kinderen afkomstig uit minderheidsgroepen)	124
Artikel 37 (Folteringsverbod en waarborgen bij vrijheidsberoving)	124
Artikel 40 (Kinderen die in aanraking komen met politie en justitie)	125
Algemeen (Geen specifieke bepaling)	127
Samenvatting en conclusie	127

Hoofdstuk 3**De toepassing van het IVRK in vreemdelingenzaken***E. Wolthuis*

Inleiding	131
1. Verblijfsprocedures	134
1.1 Asielprocedure	134
1.1.1 Niet-ontvankelijkheid van het asielverzoek	134
1.1.2 Alleenstaande minderjarige vreemdelingen	148
1.1.3 Asielverzoeken door kinderen met begeleider(s)	158
1.2 Gezinshereniging	163
1.2.1 Nareis	163
1.2.2 Reguliere gezinshereniging	166
1.3 Kinderpardon	171
1.4 Verblijf op humanitaire gronden	177
1.5 Toetsing EU recht	178
1.6 Verkrijging van het Nederlanderschap	179
2. Onrechtmatig verblijf	182

2.1 Verblijfsbeëindiging	182
2.2 Opvang	185
2.3 Vrijheidsbeperking en -ontneming	186
2.4 Feitelijke uitzetting en uitstel van vertrek	187
2.5 Inreisverbod	188
Samenvatting en conclusie	190

Hoofdstuk 4

De toepassing van het IVRK in socialezekerheidszaken

J.H. de Graaf

Inleiding	195
Artikel 1 (definitie kind)	197
Artikel 2 (Non-discriminatie)	197
Artikel 3 (Belang van het kind)	201
Artikel 6 (Recht op leven en ontwikkeling)	206
Artikel 9 (Scheiding van kind en ouder)	207
Artikel 16 (Recht op privacy)	209
Artikel 18 (Verantwoordelijkheid van ouders)	210
Artikel 26 (Recht op sociale zekerheid)	210
Artikel 27 (Recht op een toereikende levensstandaard)	211
Kinderbijslag	212
Bijstand	216
Bijzondere bijstand	220
Kindgebonden budget	223
Kinderopvangtoeslag	231
Samenvatting en conclusie	236

Hoofdstuk 5

De toepassing van het IVRK in overige bestuurszaken

J. Hageman

Inleiding	239
Artikel 3 (Belang van het kind)	239
Artikel 5 (De rol van de ouders)	246
Artikel 6 (Recht op leven en ontwikkeling)	247
Artikel 7 (Recht op naam en nationaliteit)	247
Artikel 8 (Recht op eerbiediging identiteit)	248
Artikel 9 (Scheiding kind van de ouders en recht op omgang)	249
Artikel 12 (Recht op participatie en om gehoord te worden)	250
Artikel 16 (Recht op privacy)	252
Artikel 18 (Verantwoordelijkheid van ouders)	253
Artikel 21 (Adoptie)	254
Artikel 24 (Recht op gezondheid en gezondheidszorg)	255
Artikel 27 (Recht op een toereikende levensstandaard)	256
Artikel 28 (Recht op onderwijs)	257
Artikel 29 (Onderwijsdoelstellingen)	258

Artikel 40 (Kinderen die in aanraking komen met politie en justitie)	259
Algemeen (Geen specifieke bepaling)	260
Urgentieverklaringen	261
Samenvatting en conclusie	267
Hoofdstuk 6	
De toepassing van het IVRK in strafzaken	
<i>C.D. Roso</i>	
Inleiding	269
Artikel 3 (Belang van het kind)	270
Artikel 8 (Recht op eerbiediging nationaliteit)	274
Artikel 9 (Scheiding kind van de ouders en recht op omgang)	274
Artikel 16 (Recht op privacy)	277
Artikel 17 (Recht op informatie)	277
Artikel 28 (Recht op onderwijs)	278
Artikel 37 (Folteringsverbod en waarborgen bij vrijheidsberoving)	279
Artikel 40 (Kinderen die in aanraking komen met politie en justitie)	282
Bezwaarschriftprocedure Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden	284
Redelijke termijn	292
Facultatief Protocol inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie	295
Algemeen (geen specifieke bepaling)	298
Samenvatting en conclusie	302
Eindbeschouwing	307
<i>J.H. de Graaf</i>	
Summary and conclusion	321
Auteurs	323
Bijlage I.	
Jurisprudentieoverzicht personen-, familie- en civiele jeugdzaken	325
Bijlage II.	
Jurisprudentieoverzicht overige civiele zaken	347
Bijlage III.	
Jurisprudentieoverzicht vreemdelingenzaken	351
Bijlage IV.	
Jurisprudentieoverzicht socialezekerheidszaken	361
Bijlage V.	
Jurisprudentieoverzicht overige bestuurszaken	365
Bijlage VI.	
Jurisprudentieoverzicht strafzaken	367

TEN GELEIDE

Dit is het derde onderzoek naar de toepassing van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) in de Nederlandse rechtspraak en een direct vervolg op het tweede onderzoek dat eindigde op 1 september 2014. Dit derde onderzoek beslaat een periode van vijf jaar: van 1 september 2014 tot 1 september 2019. Het onderzoek werd opnieuw verricht door het Centre for Children's Rights Amsterdam (CCRA).

Anders dan de vorige onderzoeken, die in opdracht van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) werden verricht, wordt het onderhavige onderzoek ondersteund door het Ministerie van Justitie en Veiligheid (J&V). De eerdere onderzoeken en de connectie met het Ministerie van VWS, dat een coördinerende functie heeft bij de vijfjaarlijkse verslaglegging aan het Comité, vloeiden rechtsreeks voort uit de rapportageverplichting van artikel 44 van het IVRK. In het vorige onderzoek werd dit onder verwijzing naar de toenmalige opdrachtbevestiging van het Ministerie van VWS als volgt verwoord: 'Een jurisprudentieoverzicht vormt een belangrijke bron om inzicht te krijgen in de stand van zaken met betrekking tot de toepassing van het IVRK'.

De redengeving van het ministerie van J&V om dit derde onderzoek te ondersteunen en ten dele te financieren is duidelijk een andere. Daaruit lijkt wel af te leiden dat het IVRK intussen meer is ingeburgerd en dat de onderzoeken daarbij een rol hebben kunnen spelen. Als redengeving voor die ondersteuning wordt nu aangevoerd: 'dat het onderzoek dat u wilt laten uitvoeren belangrijke informatie oplevert over de mate waarin en de wijze waarop het IVRK een basis vormt voor rechtspraak in Nederland, informatie die vervolgens weer voor onder andere beleidsvorming gebruikt kan worden met als doel bevordering van de toepassing van het IVRK'.

Het huidige onderzoek geeft hieraan gehoor. Resulteerde het vorige onderzoek over een periode van drie jaar in meer dan 650 uitspraken, in het huidige onderzoek over een periode van vijf jaar gaat het om een totaal van 1122. Het familierecht levert daar het leeuwenaandeel aan. Bij de eerste onderzoeksperiode die eveneens een periode van vijf jaar besloeg ging het om een totaal van 1028 uitspraken. Over de hele linie kan dus wel van een toename worden gesproken.

Voor de verwerking van de onderzoeksresultaten is bij de behandeling van de uitspraken, opnieuw dezelfde volgorde aangehouden als in de vorige onderzoeken. Dat wil zeggen, eerst komen de personen-, familie- en civiele jeugdzaken (hoofdstuk 1) aan bod, vervolgens overige civiele jeugdzaken (hoofdstuk 2), gevolgd door vreemdelingenzaken (hoofdstuk 3) en socialezekerheidszaken (hoofdstuk 4), waarna overige bestuurszaken volgen (hoofdstuk 5) met als laatste de toepassing van het IVRK in strafzaken (hoofdstuk 6).

In de totstandkoming van het huidige onderzoek heeft Mariëlle Bahlmann een belangrijk aandeel gehad. Zij is als eerste van de onderzoekers gestart, gedurende de hele onderzoeksperiode een belangrijke constante factor geweest en was ook nauw

betrokken bij het drukklaar maken van de publicatie als geheel. Op haar conto staat ook het omvangrijke onderzoek naar de toepassing van het IVRK in personen-, familie- en civiele jeugdzaken. Ook Chantal Roso, die het laatste hoofdstuk over de toepassing van het IVRK in strafzaken voor haar rekening heeft genomen, was vanaf de start bij het onderzoek betrokken. Later in het proces van totstandkoming van het onderzoek kwamen andere onderzoekers in beeld. Esther Wolthuis heeft het moeilijke deel van het vreemdelingenrecht tot een goed einde gebracht, Coby de Graaf nam het sociaalzekerheidsrecht voor haar rekening en Jip Hageman hoofdstuk 5, overige bestuurszaken. Livia Schaperkotter, die ook aan het tweede onderzoek heeft meegewerkt schreef nu hoofdstuk 2, de toepassing van het IVRK in overige civiele zaken, zoals bijvoorbeeld huisuitzettingen. Voor dit derde onderzoek betrof het - op Livia Schaperkotter na - alle 'nieuwe' onderzoekers. Opnieuw kan hier van monnikenwerk worden gesproken, waarbij in alle gevallen de blijmoedigheid opviel, waarmee de onderzoekers hebben gewerkt. Zij zijn open aan het onderzoek begonnen, hebben zich niet laten afschrikken door het vele werk en tot het laatst deze blijmoedigheid weten te behouden.

Opnieuw heeft weer een kring van meelezers om de onderzoekers heen gestaan. Dat is in de eerste plaats Manuela Limbeek, die nauw betrokken was bij eerste twee onderzoeken. Zij heeft alle hoofdstukken 'tegen' gelezen, met uitzondering van het laatste, de toepassing van het IVRK in strafzaken. Tweede lezer daarbij was Marije Jeltes. Bijzondere dank verdient ook Daan Beltman die als meelezer bij het hoofdstuk 3 over het vreemdelingenrecht veel voor Esther Wolthuis heeft kunnen betekenen. In de laatste fase van het onderzoek - het gereed maken voor publicatie - heeft de redactie veel te danken gehad aan Marian Koren, die het hele manuscript nog eens met een lantarentje heeft gelezen.

We herhalen tot slot de wens, waarmee de vorige onderzoeken werden afgesloten: 'dat met dit vervolgonderzoek naar de toepassing van het IVRK in de Nederlandse rechtspraak een bijdrage wordt geleverd aan een beter inzicht in de toepassingsmogelijkheden van het Verdrag en dat het daartoe de nodige aanknopingspunten biedt'.

Deze wens is, zo lijkt het onderzoek wel aan te tonen, nog zeker niet achterhaald en nog onverminderd van kracht.

Coby de Graaf (CCRA)

AFKORTINGENLIJST

ABRvS/	Afdeling Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State
A-G	Advocaat-Generaal
AKW	Algemene Kinderbijslagwet
ALO-kop	Alleenstaande Ouderkop
ama	alleenstaande minderjarige asielzoekers
amv	alleenstaande minderjarige vreemdeling
Anw	Algemene nabestaandenwet
AOW	Algemene Ouderdomswet
Awb	Algemene wet bestuursrecht
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
Awir	Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen
AZC	Asielzoekerscentrum
Beroepscommissie RSJ/	Beroepscommissie van de Raad voor
Ber. RSJ	Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming
Bij	Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen
BMA	Bureau Medische Advisering
BRP	Basisregistratie Personen
BW	Burgerlijk Wetboek
CAK	Centraal Administratief Kantoor
CCRA	Centre for Children's Rights Amsterdam
COA	Centraal Orgaan opvang asielzoekers
College van B en W	College van burgemeester en wethouders
CRvB/ Centrale Raad	Centrale Raad van Beroep
c.s.	cum suis
DT&V	Dienst Terugkeer & Vertrek
ECSR	Europees Comité voor Sociale Rechten
EHRM	Europese Hof voor de Rechten van de Mens
Ep	Eerste Protocol bij het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden
ESH	Europees Sociaal Handvest
EVRM	Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden
Facultatief Protocol	Facultatief Protocol inzake de verkoop van kinderen kinderprostitutie en kinderpornografie
FJR	Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht
Gemeenschappelijk hof/ Gem. Hof	Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
GI	Gecertificeerde Instelling

Gw	Grondwet
Handvest	Handvest van de grondrechten van de Europese Unie
Havana Rules	United Nations Rules for the Protection of Juveniles Deprived of their Liberty
HKOV	Haags Verdrag inzake de burgerrechtelijke aspecten van internationale ontvoering van kinderen
HR	Hoge Raad
HvJ EU	Hof van Justitie van de Europese Unie
IND	Immigratie- en Naturalisatiedienst
IVBPR	Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke rechten
IVESCR	Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten
IVRK	Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind
JDS	Justitieel Documentatiesysteem
JGT	Jeugd- en Gezinsteam
JPF	Jurisprudentie Personen- en Familierecht
jrg.	jaargang
JV	Jurisprudentie Vreemdelingenrecht
Lvb	licht verstandelijke beperking
m.nt.	met noot
mvv	machtiging voorlopig verblijf
NBSTRAF	Nieuwsbrief Strafrecht
nr.	nummer
OC	Opvangcentrum
OTS	Ondertoezichtstelling
P(arket) HR	Parket bij de Hoge Raad
P-G	Procureur-Generaal
PIJ-maatregel	Plaatsing in een inrichting voor jeugdigen
Pw	Participatiewet
Rb.	Rechtbank
red.	Redactie
r-c	rechter-commissaris
r.o./rov	rechtsoverweging
Rv	Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering
Rva	Regeling verstrekkingen asielzoekers
Rvb	Regeling verstrekkingen bepaalde categorieën vreemdelingen
RWN	Rijkswet op het Nederlanderschap
SMI	Sociaal Medische Indicatie
Sr	Wetboek van Strafrecht
Stb.	Staatsblad
Sv	Wetboek van Strafvordering
SVB	Sociale verzekeringsbank
SZW	Sociale Zaken en Werkgelegenheid

UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
Vb 2000	Vreemdelingenbesluit 2000
vbl	vrijheidsbeperkende locatie
Vc 2000/Vc	Vreemdelingencirculaire 2000
vgl.	vergelijk
VN-Kinderrechtencomité	VN-Comité voor de Rechten van het Kind
VOG	Verklaring omtrent het Gedrag
Vw 2000/Vw	Vreemdelingenwet 2000
VwEU	Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie
VWN	Vluchtelingenwerk Nederland
vzr.	Voorzieningenrechter
WAO	Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering
Wajong-uitk.	Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten-uitkering
Wdkb	Wet donorgegevens kunstmatige bevruchting
Wet DNA	Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden
Wet RO	Wet op de rechterlijke organisatie
Wjsg	Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens
Wkb	Wet op het kindgebonden budget
Wkkd	Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen
Wlz	Wet langdurige zorg
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
Wobka	Wet opnemings buitenlandse kinderen ter adoptie
Wsj	William Schrikker Jeugdbescherming
Wvo	Wet voorgezet onderwijs
WWB	Wet werk en bijstand
zaaknr.	zaaknummer
zp.	Zittingsplaats
Zvw	Zorgverzekeringswet

INLEIDING BIJ HET ONDERZOEK EN VERANTWOORDING VAN DE OPBOUW

J.H. de Graaf

Evenals in de vorige twee onderzoeken van het CCRA staat in dit derde onderzoek de volgende vraag centraal:

Op welke wijze past de Nederlandse rechter het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) toe in de Nederlandse rechtspraak?

Het onderhavige onderzoek is een vervolg op het tweede onderzoek dat de periode van 1 september 2011 tot 1 september 2014 besloeg. Het onderhavige - derde - onderzoek beslaat de periode van 1 september 2014 tot 1 september 2019, een periode van vijf jaar dus.

Evenals in de vorige onderzoeken is de te onderzoeken rechtspraak onderverdeeld in drie categorieën: rechtstreekse werking, verdragsconforme uitleg en toepassing en de categorie ‘overig’. Bij verdragsconforme uitleg en toepassing gaat het om uitspraken, waaruit blijkt dat de rechter de doorwerking van het IVRK in acht neemt en daarmee bijdraagt aan de doorwerking ervan. Het IVRK wordt dan bijvoorbeeld in ondersteunende zin gebruikt bij de uitleg van een nationale bepaling. In de laatste categorie komt de rol aan bod, die het IVRK anderszins - anders dan de twee genoemde categorieën - in de rechtspraak speelt.

Werd in het vorige vervolgonderzoek al duidelijk dat het onderscheid tussen rechtstreekse werking en verdragsconforme uitleg en toepassing vaak niet duidelijk is, in dit tweede vervolgonderzoek komt dit des te duidelijker naar voren. Of zoals het in de inleiding bij het eerste vervolgonderzoek werd gezegd: ‘Hier is eerder sprake van een continuüm, waarop de ene dan wel de andere vorm van doorwerking zich hetzij meer links dan wel meer rechts van dit continuüm bevindt’.

Een duidelijk voorbeeld van deze wijze van toepassing van het IVRK is de wijze van toepassing van artikel 3 IVRK door de Afdeling. In de door de Afdeling veel gebruikte formulering wordt weliswaar gesproken over de rechtstreekse werking van artikel 3 IVRK, maar deze wordt door de ‘in zoverre’ toevoeging in het vervolg van de formulering vrijwel meteen ongedaan gemaakt. Door de Afdeling wordt over de werking van artikel 3 algemeen in de volgende termen gesproken: ‘Artikel 3 van het IVRK heeft rechtstreekse werking in zoverre dat het ertoe strekt dat bij alle maatregelen betreffende kinderen de belangen van het desbetreffende kind dienen te worden betrokken. Wat betreft het gewicht dat aan het belang van het kind in een concreet geval moet worden toegekend, bevat artikel 3, eerste lid, IVRK, gelet op de formulering ervan, geen norm die zonder nadere uitwerking in nationale wet- en regelgeving door de rechter toepasbaar is. Wel dient de bestuursrechter in dit geval te toetsen of het bestuursorgaan zich voldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het kind en aldus bij de uitoefening van zijn bevoegdheden binnen de grenzen van het recht is gebleven. Deze toets heeft een

terughoudend karakter'.¹

Door deze diffuse hantering van het begrip rechtstreekse werking is ook het onderscheid met de verdragsconforme wijze van toepassing op de achtergrond geraakt. Dit heeft er mede toe geleid dat voor een aantal rechtsgebieden ook voor een andere wijze van behandeling werd gekozen. Dat wil zeggen dat voor een deel van de artikelsgewijze behandeling van de bepalingen uit het IVRK werd afgestapt en voor een bespreking per onderwerp werd gekozen. Bij het strafrecht werd die handelwijze ook al in de vorige twee onderzoeken gevolgd, nu geldt dat ook voor het vreemdelingenrecht, socialezekerheidszaken, overige bestuurszaken en in geringere mate voor overige civiele zaken. Reden was toen - en is ook nu - dat het om een aantal steeds terugkerende onderwerpen gaat, waarbij het steeds een cluster van artikelen uit het IVRK betreft. Daarmee is ook de wijze van toepassing van de betreffende artikelen - rechtstreekse of verdragsconforme werking - op de achtergrond geraakt.

Evenals in de vorige onderzoeken is in dit derde onderzoek bij de bespreking van de uitspraken de indeling per rechtsgebied gehandhaafd en is ook dezelfde volgorde aangehouden. Als eerste worden de personen-, familie- en jeugdzaken behandeld. Anders dan in de vorige onderzoeken maken deze - met 557 zaken - nu het leeuwendeel van de uitspraken uit. Daarna volgt een overzicht van de toepassing van het IVRK bij 'overige civiele zaken' - 71 in getal. Daar gaat het onder meer om huurgeschillen en ontruiming. In hoofdstuk drie volgt de bespreking van het vreemdelingenrecht. In de vorige onderzoeken werd het IVRK daar verreweg het meest toegepast, maar dat komt nu - na het personen-, familie- en jeugdrecht - met 238 uitspraken duidelijk op de tweede plaats. Eenzelfde terugval in zaken waarin naar het IVRK werd verwezen, is ook te constateren bij socialezekerheidszaken, die in hoofdstuk vier aan bod komen. Ging het in de vorige onderzoeksperiode van drie jaar om 135 zaken, thans gaat het om 128 zaken over een periode van vijf jaar. In het vijfde hoofdstuk 'overige bestuurszaken', waar het bijvoorbeeld om het al dan niet verlenen van een urgentieverklaring gaat, worden 46 uitspraken geteld. En tenslotte volgt een overzicht van de toepassing van het IVRK in strafzaken in het zesde en laatste hoofdstuk. Daarin betreft het een lichte daling sprake ten opzichte van de vorige onderzoeksperiode met 82 uitspraken.

Het onderzoek wordt afgesloten met een eindbeschouwing, waarin evenals in de vorige onderzoeken met name aandacht wordt besteed aan het verschil in toepassing van het IVRK op de verschillende rechtsterreinen.

Ter verantwoording van de gevolgde zoekmethode volgt hier tenslotte een aantal technische opmerkingen. Er heeft een brede selectie van uitspraken plaats gevonden. Evenals in het vorige onderzoek is gebruik gemaakt van de databanken: rechtspraak.nl, vluchtweb.nl, Opmaat, JPF, NJF, beroepscommissie RSJ en FFR. Ook voor dit onderzoek is ervoor gekozen om binnen de verschillende databanken verschillende zoekcriteria te hanteren, vanwege het gegeven dat het IVRK op

¹ Zie bijvoorbeeld ABRvS 24 januari 2019, ECLI:NL:RVS:2019:201

verschillende wijzen in de rechtspraak wordt aangeduid. Zo is gezocht op IVRK, VRK, IRVK, Kinderrechtenverdrag, Kinderverdrag, (Internationaal) Verdrag inzake de Rechten van het Kind en (Internationaal) Verdrag voor de Rechten van het Kind. Hieruit zijn uiteindelijk 1122 uitspraken naar voren gekomen, waarin het IVRK is genoemd.

Hoofdstuk 1

DE TOEPASSING VAN HET IVRK IN PERSONEN-, FAMILIE- EN CIVIELE JEUGDZAKEN

B.T.M. Bahlmann

Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de toepassing van het IVRK in 557 personen-, familie- en civiele jeugdzaken onderzocht (zie bijlage 1). Dit deelonderzoek gaat verder waar de vorige twee onderzoeken zijn geëindigd en omvat de onderzoeksperiode van 1 september 2014 tot 1 september 2019. In de onderzochte rechtspraak is met name een beroep gedaan op het IVRK in zaken betreffende de uithuisplaatsing van minderjarigen, de beëindiging van het ouderlijk gezag en zaken over afstamming. In dit hoofdstuk is een beroep gedaan op de artikelen 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 28, 30, 34 en 37 IVRK. Deze artikelen zullen hieronder worden besproken. Tevens bevat dit hoofdstuk een bespreking van de zaken waarin een van de procespartijen een beroep doet op het IVRK zonder dat zij daarbij aangeven op welk artikel zij zich beroepen. Deze zaken worden als laatste behandeld in de paragraaf ‘Algemeen’. Dit hoofdstuk sluit af met een samenvatting en conclusie.

Artikel 2 (Non-discriminatie)

1. De Staten die partij zijn bij dit Verdrag, eerbiedigen en waarborgen de in het Verdrag beschreven rechten voor ieder kind onder hun rechtsbevoegdheid zonder discriminatie van welke aard ook, ongeacht ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale, etnische of maatschappelijke afkomst, welstand, handicap, geboorte of andere omstandigheid van het kind of van zijn of haar ouder of wettige voogd.

2. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat het kind wordt beschermd tegen alle vormen van discriminatie of bestraffing op grond van de omstandigheden of de activiteiten van, de meningen geuit door of de overtuigingen van de ouders, wettige voogden of familieleden van het kind.

In dit deelonderzoek is in de rechtspraak viermaal een beroep gedaan op artikel 2 IVRK. Alle vier de zaken vallen in de categorie ‘Overig’ omdat de rechter het beroep op het IVRK afwijst of in het geheel niet ingaat op het beroep op artikel 2 IVRK.

Overig

In een van de zaken moet het hof de vraag beantwoorden of de minderjarige ontvankelijk is in het door haar ingestelde hoger beroep.² De minderjarige is door de rechtbank onder toezicht gesteld en met spoed uit huis geplaatst in een open instelling voor de duur van twee weken.

De spoedmachtiging uithuisplaatsing is later herroepen door de rechtbank, maar de ondertoezichtstelling werd gehandhaafd. De minderjarige is het oneens met de beschikkingen van de rechtbank. Haar advocaat dient een verzoek in bij het hof om hem als bijzondere curator te benoemen. Dit verzoek is afgewezen. Vervolgens heeft de advocaat namens de minderjarige hoger beroep ingesteld. De minderjarige verzoekt het hof om de bestreden beschikkingen te vernietigen, de verzoeken van de Raad voor de Kinderbescherming af te wijzen en vast te stellen dat zij ten onrechte van haar vrijheid is beroofd, met vergoeding van de schade. Volgens de advocaat van de minderjarige zou de minderjarige in deze procedure procesbekwaam moeten zijn, waarbij de advocaat een vergelijking trekt met de positie van minderjarigen in het bestuursrecht en strafprocesrecht. De advocaat van de minderjarige stelt zich op het standpunt dat een minderjarige in het civiele recht een zwakkere procespositie heeft en dat dit in strijd is met onder meer artikel 2 IVRK. Het hof gaat aan deze stelling voorbij onder verwijzing naar een uitspraak van de Hoge Raad.³ In deze uitspraak bepaalde de Hoge Raad dat de toegang tot de rechter voor minderjarigen voldoende is gewaarborgd door de mogelijkheid tot benoeming van een bijzondere curator. Volgens het hof is in onderhavige zaak geen sprake van een belangentegenstelling tussen de minderjarige en haar ouders. Dit maakt volgens het hof dat de ouders van de minderjarige als wettelijk vertegenwoordiger het hoger beroep hadden kunnen instellen. Dat zij dit niet hebben gedaan, maakt niet dat de minderjarige in het hoger beroep kan worden ontvangen. De procesonbekwaamheid van de minderjarige is volgens het hof niet in strijd met artikel 2 IVRK. Het hof wijst het verzoek van de minderjarige af.

In een andere zaak waarin een beroep is gedaan op artikel 2 IVRK, verzoekt een vader de rechtbank om vaststelling van het Nederlanderschap van zijn minderjarige zoon.⁴ De vader heeft de Nederlandse en Marokkaanse nationaliteit. De moeder heeft de Marokkaanse nationaliteit. Volgens de vader heeft de minderjarige van rechtswege het Nederlanderschap gekregen omdat er ten tijde van de geboorte een familierechtelijke band tussen de vader en de minderjarige is ontstaan omdat de vader ten tijde van de geboorte was gehuwd met de moeder van de minderjarige. De IND stelt echter dat de minderjarige is geboren uit een islamitisch bigaam huwelijk, hetgeen niet wordt erkend in Nederland wegens strijd met de Nederlandse openbare orde. Er bestond ten tijde van de geboorte van de minderjarige naar Nederlands recht dus geen juridische afstammingsrelatie met een Nederlandse vader, waardoor de minderjarige bij zijn geboorte niet de Nederlandse nationaliteit heeft verkregen. De vader is het hiermee oneens. Hij stelt dat, voor zover het bigame huwelijk aan het ontstaan van een familierechtelijke betrekking tussen de vader en de minderjarige in de weg zou hebben gestaan, deze betrekking met terugwerkende kracht dient te worden erkend, nu het

² Hof Amsterdam 30 augustus 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:3563.

³ HR 5 december 2014, ECLI:NL:HR:2014:3535.

⁴ Rb. Den Haag 29 juni 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:8472.

eerste huwelijk van de vader inmiddels is ontbonden. Vanaf dat moment was er geen sprake meer van bigamie. De vader meent dat er onderscheid wordt gemaakt tussen kinderen die buiten en binnen een huwelijk worden geboren en stelt dat dit in strijd is met artikel 2 IVRK. De rechtbank volgt de vader niet in zijn stelling dat er sprake is van strijd met artikel 2 IVRK. Volgens de rechtbank heeft de verkrijging van het Nederlanderschap geen terugwerkende kracht. De vraag of een kind als gevolg van afstamming door geboorte van rechtswege het Nederlanderschap heeft verkregen, dient te worden beoordeeld naar het tijdstip van zijn geboorte. Ten tijde van de geboorte van de minderjarige kon het huwelijk van zijn vader met de moeder niet worden erkend en daarom is er op dat moment ook geen familierechtelijke betrekking ontstaan en dus ontstond er geen Nederlanderschap. De omstandigheid dat de familierechtelijke betrekking tussen de vader en de minderjarige inmiddels kan worden erkend, leidt er dus niet toe dat de minderjarige daardoor op enig tijdstip van rechtswege het Nederlanderschap heeft verkregen. Het beroep op artikel 2 IVRK faalt en de rechtbank wijst het verzoek van de vader af.

In een derde zaak verzoeken de ouders het hof om verlenging van de ondertoezichtstelling van hun twee kinderen.⁵ De ouders en de kinderen hebben geen verblijfsvergunning en zij dreigen te worden uitgezet. De ouders stellen dat hun kinderen ernstig in hun ontwikkeling worden bedreigd door de instabiele woonomgeving en de dreigende uitzetting naar een onveilig land alsmede door de psychische problematiek en beperkte draagkracht van de ouders. De ouders voeren aan dat de overheid kinderen moet beschermen, onder verwijzing naar artikel 19 IVRK. Daarnaast voeren zij, onder verwijzing naar artikel 2 lid 2 IVRK, aan dat kinderen niet gediscrimineerd mogen worden op grond van de gedragingen van hun ouders. De rechtbank oordeelt dat uit het dossier blijkt dat niet voldaan is aan de gronden voor een ondertoezichtstelling. De ouders staan immers open voor hulp in het vrijwillige kader en zij bieden hun kinderen, ondanks hun eigen problematiek, een liefdevol en pedagogisch verantwoord opvoedingsklimaat. Zonder nader in te gaan op het beroep op artikel 2 lid 2 IVRK, wijst de rechtbank het verzoek van de ouders tot verlenging van de ondertoezichtstelling van hun twee kinderen dan ook af.

Tot slot is er een zaak waarin een beroep is gedaan op artikel 2 IVRK waarin het gaat om een moeder die de rechtbank verzoekt om de ambtenaar van de burgerlijke stand te gelasten de geboorteakte van haar kind te verbeteren, in die zin dat daarin de geslachtsnaam van de minderjarige wordt vermeld.⁶ De minderjarige heeft thans geen geslachtsnaam omdat zijn moeder Eritrees is en een namenreeks heeft, hetgeen niet wordt erkend in Nederland. Ter onderbouwing van haar verzoek doet de moeder een beroep op de artikelen 2 lid 2, 3, 7 en 8 IVRK. Zonder in te gaan op het beroep van de moeder op artikel 2 IVRK, gelast de rechtbank de ambtenaar van de burgerlijke stand om de geboorteakte van het kind te verbeteren in die zin dat daarin een voorlopige geslachtsnaam van de minderjarige wordt vermeld. Deze zaak wordt uitvoeriger besproken onder artikel 7 IVRK.

⁵ Hof Arnhem-Leeuwarden 12 juli 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:6485.

⁶ Rb. Noord-Holland 23 maart 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:2331.

Artikel 3 (Belang van het kind)

1. Bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging.

2. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te verzekeren van de bescherming en de zorg die nodig zijn voor zijn of haar welzijn, rekening houdend met de rechten en plichten van zijn of haar ouders, wettige voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk voor het kind zijn, en nemen hiertoe alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen.

3. De Staten die partij zijn, waarborgen dat de instellingen, diensten en voorzieningen die verantwoordelijk zijn voor de zorg of de bescherming van kinderen voldoen aan de door de bevoegde autoriteiten vastgestelde normen, met name ten aanzien van de veiligheid, de gezondheid, het aantal personeelsleden en hun geschiktheid, alsmede bevoegd toezicht.

In de onderzochte rechtspraak is artikel 3 IVRK, net als in de voorgaande twee onderzoeken, het meest ingeroepen. Artikel 3 IVRK is in 325 zaken aan bod gekomen. De rechtstreekse werking is in vier zaken direct of indirect uit de uitspraak af te leiden. In 184 zaken heeft de rechter artikel 3 IVRK verdragsconform uitgelegd en toegepast. 137 zaken vallen in de categorie ‘Overig’.

Rechtstreekse werking

De rechtstreekse werking van artikel 3 IVRK is in één zaak expliciet aan bod gekomen.⁷ In deze zaak verzoekt een vader het hof te bepalen dat de moeder moet meewerken aan een DNA-onderzoek zodat kan worden vastgesteld of hij de biologische vader is van de minderjarige. Mocht vast komen te staan dat hij niet de biologische vader is van de minderjarige, dan verzoekt hij het hof dit voor recht te verklaren. De vrouw is het oneens met dit verzoek van de vader. De minderjarige is uit het huwelijk tussen de moeder en de vader geboren. De vader heeft, nadat de ouders uit elkaar waren, twijfels gekregen over de vraag of hij de biologische vader is van de minderjarige. Die twijfels zijn volgens de moeder niet terecht. Het hof verwijst in deze uitspraak naar een eerdere overweging van de rechtbank in deze zaak, die als volgt luidt:

De rechtbank heeft het verzoek van de man afgewezen en daartoe onder meer overwogen dat centraal bij de beoordeling van het verzoek van de man staat de vraag of het belang van het kind is gediend met de indiening van het verzoek, waarbij als uitgangspunt heeft te gelden dat, ingevolge artikel 8 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, het recht van het kind is de identiteit te behouden, met inbegrip van eerbieding van onder meer de naam- en de familiebetrekkingen. Tevens dient artikel 3 van dat Verdrag in ogenschouw te worden genomen dat vanwege haar rechtstreekse werking de

⁷ Hof Amsterdam 21 juni 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:2368.

mogelijkheid biedt om bij conflicterende belangen tot een afweging van die belangen over te gaan. Na afweging van die belangen is de rechtbank tot de beslissing gekomen dat het niet in het belang van [de minderjarige] is dat het verzoek van de man wordt toegewezen. In het bijzonder heeft de rechtbank meegewogen dat de man veertien jaar lang een liefdevolle vader is geweest voor [de minderjarige], een zeer belangrijke rol in zijn leven heeft gespeeld en er nooit een vermoeden heeft gespeeld bij [de minderjarige] of de man, dat de man niet de vader van [de minderjarige] is. Bovendien is er naast de man niemand anders bekend die de biologische vader van [de minderjarige] is en stellen de ouders van de man zich nog steeds op als de grootouders van [de minderjarige]. Het verzoek heeft bij [de minderjarige] voor veel verdriet en existentiële onzekerheid gezorgd. Een DNA-onderzoek heeft de rechtbank als enorm belastend voor [de minderjarige] beoordeeld en in strijd met zijn belang.

De rechtbank merkte in deze zaak dus op dat aan artikel 3 IVRK rechtstreekse werking toekomt. Het hof gaat hier niet nader op in. Het hof meent evenwel dat de rechtbank op goede gronden heeft geoordeeld dat het verzoek van de vader moet worden afgewezen en het hof bekrachtigt de beschikking van de rechtbank.

In een volgende zaak is de rechtstreekse werking van artikel 3 IVRK ook indirect uit de uitspraak af te leiden. In deze zaak gaat het om een verzoek van een man tot stiefouderadoptie.⁸ De betrokken minderjarige en haar moeder hebben beiden de Congolese nationaliteit. De vader van de minderjarige is onbekend. De moeder was gehuwd met de man, die de Nederlandse nationaliteit heeft. Na het huwelijk zijn de moeder en haar dochter in Nederland komen wonen. In 2009 heeft de moeder de woning verlaten zonder haar dochter mee te nemen, waarna zij slechts eenmaal iets van zich heeft laten horen. De man en de moeder zijn inmiddels gescheiden. De man verzoekt de rechtbank thans om een stiefouderadoptie uit te spreken. De minderjarige is het hiermee eens. Bij de beoordeling van dit verzoek overweegt de rechtbank dat niet aan alle voorwaarden voor stiefouderadoptie is voldaan zoals neergelegd in artikel 1:227 lid 1 sub f BW. De man heeft de minderjarige niet samen met de moeder gedurende tenminste één jaar verzorgd en opgevoed. Desalniettemin overweegt de rechtbank als volgt:

De rechtbank oordeelt evenwel, met inachtneming van de bepalingen van het Internationaal Verdrag van de Rechten van het Kind (IVRK), dat het belang van de minderjarige prevaleert boven deze wettelijke termijn van één jaar gezamenlijke verzorging en opvoeding. In artikel 3 en artikel 20, derde lid, van dit Verdrag is immers (onder meer) bepaald dat de continuïteit in de opvoeding van de minderjarige gewaarborgd dient te blijven. Onverkort vasthouden aan deze wettelijke termijn, en dus afwijzing van het verzoek, zou mogelijk tot gevolg hebben dat de minderjarige naar Congo terug moet. Dat daarmee de continuïteit van de opvoeding zou worden doorbroken, is evident. Dat is niet in belang van de minderjarige.

⁸ Rb. Rotterdam 9 december 2016, ECLI:NL:RBROT:2016:9811.

De rechtbank laat het bepaalde in artikel 1:227 lid 1 sub f BW buiten toepassing met een beroep op (onder meer) artikel 3 IVRK. Hiermee is de rechtstreekse werking van artikel 3 IVRK indirect uit de uitspraak af te leiden. De rechtbank wijst het verzoek van de man toe.

In een andere zaak laat de rechter wederom een nationale bepaling buiten toepassing met een beroep op artikel 3 IVRK. In deze zaak komt een moeder in hoger beroep tegen de uitspraak van de rechtbank waarin het verzoek tot verlenging van de machtiging uithuisplaatsing van haar zoon is toegewezen.⁹ Volgens de moeder voldoet het indicatiebesluit van de WSJ niet aan de eisen die de wet daaraan stelt. Dit zou formeel moeten leiden tot vernietiging van de bestreden beschikking en afwijzing van het verzoek. Het hof overweegt dat op grond van artikel 3 IVRK de belangen van het kind een eerste overweging vormen bij alle maatregelen die het kind aangaan. Het hof acht het niet in het belang van de minderjarige dat hij als gevolg van de vernietiging van de beschikking met onmiddellijke ingang naar huis gaat. Daarom stelt het hof de WSJ alsnog in de gelegenheid om binnen twee weken een geldig indicatiebesluit te overleggen. Het nadien ingediende indicatiebesluit voldoet echter ook niet aan de wettelijke eisen waardoor het hof zich genoodzaakt ziet de bestreden beschikking te vernietigen en het verzoek tot verlenging van de machtiging uithuisplaatsing alsnog af te wijzen. Met deze uitspraak wordt duidelijk dat het hof zwaar gewicht toekent aan artikel 3 IVRK. De minderjarige zou naar nationaal recht formeel gezien onmiddellijk terug naar huis kunnen, maar het hof houdt dit in eerste instantie tegen onder verwijzing naar artikel 3 IVRK.

Tot slot valt de rechtstreekse werking van artikel 3 IVRK indirect uit de uitspraak af te leiden in een zaak waarin een moeder de rechtbank (op grond van artikel 1:253n BW jo. artikel 1:253t lid 2) verzoekt om het gezag over haar minderjarige kind te wijzigen in die zin dat het gezag van de vader wordt beëindigd en dat de stiefvader samen met de moeder met het gezag over de minderjarige wordt belast.¹⁰ Daarbij verzoekt de moeder de rechtbank ook te bepalen dat de geslachtsnaam van de minderjarige wordt gewijzigd in de geslachtsnaam van de stiefvader. De moeder onderbouwt haar verzoek door te stellen dat er al jaren geen contact meer is met de vader. De vader is onbereikbaar voor zowel de minderjarige, de moeder als anderen, waaronder ook zijn eigen ouders. Hoewel de minderjarige weet wie haar vader is, vervult haar stiefvader al lange tijd de rol van vader. Ten aanzien van het verzoek van de moeder om het gezag van de vader te beëindigen, overweegt de rechtbank dat er sprake is van gewijzigde omstandigheden en dat voortzetting van het gezamenlijk gezag gelet op de feiten en omstandigheden in deze zaak niet langer in het belang van de minderjarige is. Ten aanzien van het verzoek van de moeder om ook de stiefvader met het gezag over de minderjarige te belasten, stelt de rechtbank dat niet voldaan is aan de eis die artikel 1:253t BW hieraan stelt. De moeder is niet ten minste een aaneengesloten periode van drie jaar alleen met het gezag over de minderjarige belast geweest. Desondanks stelt de rechtbank, onder verwijzing naar

⁹ Hof Den Haag 1 april 2015, ECLI:NL:GHDHA:2015:829.

¹⁰ Rb. Noord-Nederland 4 maart 2015, ECLI:NL:RBNHO:2015:1820.

artikel 3 lid 1 IVRK, dat er in deze zaak aanleiding bestaat om af te wijken van de eis uit artikel 1:253t BW. De rechtbank oordeelt als volgt:

De rechtbank is van oordeel dat er in dit specifieke geval aanleiding bestaat om in het belang van de minderjarige van dit vereiste af te wijken, hetgeen niet indruist tegen de ratio van de bepaling. De vader is, zoals gezegd, sinds 2009 niet betrokken geweest bij de verzorging en opvoeding van de minderjarige en hij heeft op geen enkele wijze invulling gegeven aan het gezag. Hij heeft blijkens de basisregistratie persoonsgegevens sinds 22 februari 2011 geen vaste woon- of verblijfplaats hier te lande of elders. Gelet op het bepaalde in artikel 1:253r, eerste lid, onder b, BW in samenhang met artikel 1:253q BW, heeft de wetgever reeds bepaald dat in een dergelijke situatie de andere gezaghebbende ouder alleen het gezag uitoefent. De moeder oefent dan ook reeds meer dan vier jaar alleen het gezag uit. De gezinssituatie en -samenstelling van de moeder en [naam] is al vele jaren duurzaam en stabiel. De minderjarige heeft tijdens het gesprek met de rechter aangegeven dat zij goed weet wie haar biologische vader is en dat zij al jaren geen contact meer met hem heeft. Zij beschouwt [naam] als haar verzorger en opvoeder. Zij wil ook graag zijn achternaam dragen, omdat zij dan dezelfde achternaam heeft als de overige leden van het gezin. Uit artikel 3, eerste lid, van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, volgt dat bij alle maatregelen betreffende kinderen - ook genomen door rechterlijke instanties - de belangen van het kind de eerste overweging vormen. Het verzoek om [naam] mede te belasten met het gezag over de minderjarige zal, als de maatregel die onder de gegeven omstandigheden het meest in het belang van de minderjarige is, worden toegewezen met terzijdestelling van de in de wet genoemde termijn van drie jaren.

De rechtbank gebruikt artikel 3 lid 1 IVRK mede om voorbij te gaan aan de eis uit artikel 1:253t BW. De rechtbank wijst in deze zaak alle verzoeken van de moeder toe.

Verdragsconforme uitleg en toepassing

In 129 zaken waarin een beroep is gedaan op artikel 3 IVRK, dient de rechter te beoordelen of het gezag van (één van) de ouders beëindigd moet worden. In al deze zaken haalt de rechter artikel 3 IVRK zelf aan - in samenhang met artikel 20 IVRK - en gebruikt deze artikelen voor de motivering van zijn beslissing. Zie voor een verdere bespreking van deze zaken de toelichting bij artikel 20 IVRK.

In 53 zaken waarin een beroep is gedaan op artikel 3 IVRK is het artikel onderdeel van het beoordelingskader.¹¹ Dit betekent bijvoorbeeld dat de rechter, alvorens

¹¹ Rb. Amsterdam 4 december 2014, ECLI:NL:RBAMS:2014:8207; Rb. Amsterdam 4 december 2014, ECLI:NL:RBAMS:2014:8503; Hof Arnhem-Leeuwarden 9 december 2014, ECLI:NL:GHARL:2014:9647; Hof Arnhem-Leeuwarden 26 maart 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:2624; Rb. Rotterdam 6 oktober 2015, ECLI:NL:RBROT:2015:8129; Parket HR 27 oktober 2015, ECLI:NL:PHR:2015:2343; Hof Arnhem-Leeuwarden 1 december 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:9118; Hof Arnhem-Leeuwarden 18 februari 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:1425; Hof Arnhem-Leeuwarden 5 april 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:2925; Hof Arnhem-Leeuwarden 17 mei 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:3939; Rb. Den Haag 15 juli 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:9442; Rb. Overijssel 18

hij dieper ingaat op de zaak, stelt dat uit artikel 3 IVRK volgt dat het belang van het kind een eerste overweging dient te vormen. In sommige zaken voegt de rechter daar nog aan toe dat, wanneer er sprake is van een conflict van belangen, de belangen van het kind in de regel de doorslag behoren te geven.¹² In sommige zaken maakt de rechter dit nog specifiek en stelt hij dat de belangen van het kind zeer zwaarwegend zijn en dat die belangen van het kind vóór de belangen van de ouders kunnen gaan.¹³ Nadat de rechter beschrijft wat het beoordelingskader is, gaat hij over op de feiten en omstandigheden in de zaak. Door te beschrijven dat artikel 3 IVRK onderdeel uitmaakt van het beoordelingskader, laat de rechter zien zich rekenschap te geven van het bepaalde in artikel 3 IVRK en dit mee te nemen in zijn beoordeling.

In een andere zaak waarin de rechter artikel 3 IVRK verdragsconform uitlegt en toepast gaat het om een moeder die hoger beroep instelt tegen de reeds afgegeven machtiging uithuisplaatsing van haar minderjarige kind.¹⁴ De minderjarige is kort na de geboorte met toestemming van de moeder uit huis geplaatst op grond van artikel 1:265b lid 1 BW. Vervolgens is de minderjarige binnen drie maanden in een per-

juli 2016, ECLI:NL:RBOVE:2016:3229; Hof Arnhem-Leeuwarden 17 oktober 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:9292; Rb. Noord-Holland 11 januari 2017, ECLI:NL:RBNHO:2017:171; Rb. Den Haag 1 februari 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:1854; Hof Arnhem-Leeuwarden 7 februari 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:1020; Parket HR 10 februari 2017, ECLI:NL:PHR:2017:76; Hof Arnhem-Leeuwarden 16 maart 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:2278; Parket HR 7 april 2017, ECLI:NL:PHR:2017:288; Hof Arnhem-Leeuwarden 20 juni 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:5292; Hof Arnhem-Leeuwarden 29 augustus 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:7486; Rb. Amsterdam 3 oktober 2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:8388; Rb. Midden-Nederland 6 oktober 2017, ECLI:NL:RBMNE:2017:5675; Rb. Limburg 8 oktober 2017, ECLI:NL:RBLIM:2017:11225; Rb. Limburg 8 oktober 2017, ECLI:NL:RBLIM:2017:11231; Parket HR 2 februari 2018, ECLI:NL:PHR:2018:113; Rb. Limburg 3 april 2018, ECLI:NL:RBLIM:2018:4000; Rb. Overijssel 11 juni 2018, ECLI:NL:RBOVE:2018:2772; Rb. Oost-Brabant 13 juli 2018, ECLI:NL:RBOBR:2018:4218; Hof Den Haag 18 juli 2018, ECLI:NL:GHDHA:2018:1879; Hof 's-Hertogenbosch 27 september 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:3994; Rb. Limburg 26 oktober 2018, ECLI:NL:RBLIM:2018:12043; Rb. Gelderland 5 oktober 2018, ECLI:NL:RBGEL:2018:5731; Rb. Gelderland 4 december 2018, ECLI:NL:RBGEL:2018:5732; Hof 's-Hertogenbosch 13 december 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:5238; Hof Den Haag 19 december 2018, ECLI:NL:GHDHA:2018:3430; Hof Arnhem-Leeuwarden 4 april 2019, ECLI:NL:GHARL:2019:3055; Rb. Limburg 19 juni 2019, ECLI:NL:RBLIM:2019:5765; Rb. Midden-Nederland 1 augustus 2019, ECLI:NL:RBMNE:2019:3531; Rb. Den Haag 14 september 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:11222; Rb. Noord-Holland 9 maart 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:1898; Rb. Noord-Holland 22 juli 2015, ECLI:NL:RBNHO:2015:9519; Rb. Oost-Brabant 27 juni, ECLI:NL:RBOBR:2018:3150; Rb. Rotterdam 5 april 2018, ECLI:NL:RBROT:2018:5936; Rb. Zeeland-West-Brabant 18 april 2017, ECLI:NL:RBZWB:2017:2392; Hof 's-Hertogenbosch 7 september 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:3851; Hof Den Haag 15 juni 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:1714; Hof Den Haag 27 juli 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:2502; Hof Den Haag 31 augustus 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:2675; Hof Den Haag 27 november 2018, ECLI:NL:GHDHA:2018:3229; Rb. Limburg 22 augustus 2017, ECLI:NL:RBLIM:2017:8162; Rb. Gelderland 3 januari 2018, ECLI:NL:RBGEL:2018:181; Rb. Noord-Holland 13 mei 2019, ECLI:NL:RBNHO:2019:3996; Rb. Rotterdam 24 juli 2018, ECLI:NL:RBROT:2018:6684.

¹² Dit is bijvoorbeeld het geval in Parket HR 27 oktober 2015, ECLI:NL:PHR:2015:2343.

¹³ Zie bijvoorbeeld Hof Arnhem-Leeuwarden 17 mei 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:3939 en Rb. Den Haag 1 februari 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:1854.

¹⁴ Hof Den Haag 10 augustus 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:2383.

spectief biedend pleeggezin geplaatst. De gecertificeerde instelling meent dat aan de gronden voor uithuisplaatsing is voldaan omdat de moeder tekortschiet in haar pedagogische vaardigheden en vermoedelijk lijdt aan een persoonlijkheidsstoornis of autisme. De moeder is onderzocht door een deskundige en hieruit is naar voren gekomen dat zij niet lijdt aan een persoonlijkheidsstoornis of autisme. Er is nooit deugdelijk, wetenschappelijk onderzoek geweest naar de pedagogische vaardigheden en leerbaarheid van de moeder. Het hof ziet juist aanwijzingen dat moeder wel in het belang van haar kind handelt en dit belang boven dat van haarzelf stelt. Op basis hiervan komt het hof tot het oordeel dat de machtiging uithuisplaatsing onrechtmatig is en in strijd met artikel 3 IVRK.

Overig

In 77 zaken doet een van de procespartijen een beroep op artikel 3 IVRK, maar faalt het beroep op artikel 3 IVRK zonder dat daarvoor een duidelijke motivering wordt gegeven.¹⁵

¹⁵ Hof Den Haag 6 april 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:2540; Hof Den Haag 5 oktober 2014, ECLI:NL:GHDHA:2014:3730; Hof Amsterdam 16 december 2014, ECLI:NL:GHAMS:2014:5810; Parket HR 27 juni 2015, ECLI:NL:PHR:2015:991; Hof Arnhem-Leeuwarden 17 december 2016, ECLI:NL:GHARL:2015:9721; Hof Arnhem-Leeuwarden 5 juli 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:5441; Rb. Den Haag 8 september 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:11087; Hof Amsterdam 4 oktober 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:4013; Hof Arnhem-Leeuwarden 13 december 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:10206; Rb. Noord-Holland 21 december 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:10646; Hof Arnhem-Leeuwarden 31 januari 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:817; Hof Arnhem-Leeuwarden 2 februari 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:824; Hof Amsterdam 14 maart 2017, ECLI:NL:GHAMS:2017:861; Hof Den Haag 22 maart 2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:798; Rb. Den Haag 11 april 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:3685; Hof Den Haag 24 mei 2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:1605; Parket HR 5 december 2014, ECLI:NL:PHR:2014:2281; Rb. Oost-Brabant 6 september 2016, ECLI:NL:RBOBR:2016:5944; Parket HR 15 mei 2016, ECLI:NL:PHR:2016:442; Parket HR 3 juni 2016, ECLI:NL:PHR:2016:507; Rb. Rotterdam 13 februari 2015, ECLI:NL:RBROT:2015:1660; Rechtbank Noord-Holland 21 december 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:10646; Parket HR 26 januari 2018, ECLI:NL:PHR:2018:77; Hof 's-Hertogenbosch 23 oktober 2014, ECLI:NL:GHSHE:2014:4390; Rb. Den Haag 19 december 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:16690; Rb. Den Haag 4 maart 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:16279; Hof Arnhem-Leeuwarden 10 maart 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:1721; Parket HR 26 juni 2015, ECLI:NL:PHR:2015:2004; Hof Amsterdam 7 juli 2015, ECLI:NL:GHAMS:2015:2800; Parket HR 2 oktober 2015, ECLI:NL:PHR:2015:2004; Hof 's-Hertogenbosch 17 november 2016, ECLI:NL:GHSHE:2016:5187; Parket HR 13 januari 2017, ECLI:NL:PHR:2017:11; Hof Amsterdam 13 juni 2017, ECLI:NL:GHAMS:2017:2293; Rb. Den Haag 15 juni 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:7758; Rb. Den Haag 26 juni 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:7335; Rb. Den Haag 31 augustus 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:10088; Hof 's-Hertogenbosch 21 december 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:5829; Rb. Overijssel 12 januari 2018, ECLI:NL:RBOVE:2018:388; Hof Arnhem-Leeuwarden 8 februari 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:1457; Rb. Den Haag 15 februari 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:1640; Hof Amsterdam 20 februari 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:659; Hof Amsterdam 17 april 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:1315; Parket HR 4 mei 2018, ECLI:NL:PHR:2018:463; Hof 's-Hertogenbosch 8 mei 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:1981; Hof Arnhem-Leeuwarden 15 mei 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:4587; Rb. Den Haag 16 mei 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:6240; Hof Arnhem-Leeuwarden 29 mei 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:5023; Hof Arnhem-Leeuwarden 31 mei 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:5025; Hof Amsterdam 5 juni 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:2150; Hof 's-Hertogenbosch 7 juni 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:2385; Hof Arnhem-Leeuwarden 21 juni 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:5792; Hof 's-Hertogenbosch

In 60 zaken doet een van de procespartijen een beroep op artikel 3 IVRK, maar gaat de rechter hier in het geheel niet op in.¹⁶

19 juli 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:3144; Rb. Gelderland 18 september 2018, ECLI:NL:RBGEL:2018:4564; Hof Arnhem-Leeuwarden 18 oktober 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:9202; Hof Amsterdam 23 oktober 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:3895; Hof 's-Hertogenbosch 29 november 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:4926; Hof 's-Hertogenbosch 21 februari 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:654; Hof 's-Hertogenbosch 21 februari 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:656; Hof 's-Hertogenbosch 7 maart 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:925; Hof 's-Hertogenbosch 21 maart 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:1088; Hof Den Haag 3 april 2019, ECLI:NL:GHDHA:2019:758; Hof Amsterdam 23 april 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:1418; Rb. Midden-Nederland 3 mei 2019, ECLI:NL:RBMNE:2019:2123; Hof 's-Hertogenbosch 9 mei 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:1729; Hof Arnhem-Leeuwarden 23 mei 2019, ECLI:NL:GHARL:2019:4483; Rb. Den Haag 3 juni 2019, ECLI:NL:RBDHA:2019:7653; Hof Amsterdam 27 augustus 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:3199; Hof Den Haag 28 augustus 2019, ECLI:NL:GHDHA:2019:2286; Rb. Overijssel 21 juni 2016, ECLI:NL:RBOVE:2016:2959; Parket HR 10 juni 2016, ECLI:NL:PHR:2016:504; Rb. Gelderland 27 september 2018, ECLI:NL:RBGEL:2018:4255; Rb. Den Haag 26 januari 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:751; Hof 's-Hertogenbosch 28 juni 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:2821; Rb. Limburg 16 oktober 2018, ECLI:NL:RBLIM:2018:11086; Hof 's-Hertogenbosch 31 januari 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:350; Rb. Den Haag 19 september 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:16146; Hof 's-Hertogenbosch 19 oktober 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:4569.

¹⁶ Hof Arnhem-Leeuwarden 23 oktober 2014, ECLI:NL:GHARL:2014:8176; Hof 's-Hertogenbosch 15 januari 2015, ECLI:NL:GHSHE:2015:81; Hof Den Haag 18 februari 2015, ECLI:NL:GHDHA:2015:260; Hof Arnhem-Leeuwarden 7 mei 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:3322; Hof 's-Hertogenbosch 11 juni 2015, ECLI:NL:GHSHE:2015:2115; Hof Amsterdam 1 september 2015, ECLI:NL:GHAMS:2015:3593; Hof Den Haag 16 december 2015, ECLI:NL:GHDHA:2015:3551; Hof Arnhem-Leeuwarden 17 december 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:10103; Hof Arnhem-Leeuwarden 10 maart 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:2126; Hof Den Haag 22 juni 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:1852; Hof Den Haag 3 augustus 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:2585; Rb. Noord-Holland 10 augustus 2016, ECLI:NL:RBNO:2016:6690; Hof Den Haag 17 augustus 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:2418; Rb. Den Haag 18 augustus 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:10145; Hof Arnhem-Leeuwarden 20 september 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:7799; Rb. Den Haag 17 oktober 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:14425; Hof Den Haag 21 december 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:4127; Rb. Noord-Nederland 21 februari, ECLI:NL:RBNNE:2017:583; Rb. Midden-Nederland 4 mei 2017, ECLI:NL:RBMNE:2017:2533; Hof 's-Hertogenbosch 18 mei 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:2213; HR 19 mei 2017, ECLI:NL:HR:2017:942; Rb. Den Haag 10 juli 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:7585; Rb. Rotterdam 17 juli 2017, ECLI:NL:RBROT:2017:5582; Hof Amsterdam 15 augustus 2017, ECLI:NL:GHAMS:2017:3307; Hof Amsterdam 5 april 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:1279; Hof Den Haag 1 november 2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:3255; Hof Arnhem-Leeuwarden 5 december 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:10856; Rb. Rotterdam 16 februari 2018, ECLI:NL:RBROT:2018:1205; Hof 's-Hertogenbosch 22 februari 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:771; Hof Den Haag 2 maart 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:1766; Hof Den Haag 12 juli 2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:2462; Hof Amsterdam 18 juli 2017, ECLI:NL:GHAMS:2017:2932; Rb. Amsterdam 9 augustus 2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:5805; Rb. Midden-Nederland 5 september 2018, ECLI:NL:RBMNE:2018:4305; Hof Den Haag 12 september 2018, ECLI:NL:GHDHA:2018:2549; Hof Amsterdam 25 september 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:3621; Hof Amsterdam 2 oktober 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:3605; Rb. Gelderland 19 oktober 2018, ECLI:NL:RBGEL:2018:5734; Hof Den Haag 21 november 2018, ECLI:NL:GHDHA:2018:3225; Hof 's-Hertogenbosch 31 januari 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:326; Rb. Gelderland 19 februari 2019, ECLI:NL:RBGEL:2019:694; Hof Amsterdam 26 februari 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:686; Hof Den Haag 27 februari 2019, ECLI:NL:GHDHA:2019:501; Hof 's-Hertogenbosch 23 mei 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:1905; Rb. Den Haag 5 juni 2019, ECLI:NL:RBDHA:2019:6169; Hof 's-Hertogenbosch 6 juni 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:2044; Rb. Midden-Nederland 3 juli 2019, ECLI:NL:RBMNE:2019:2992; Hof 's-Hertogenbosch 11 juli 2019,

Artikel 4 (Realiseren van rechten)

De Staten die partij zijn, nemen alle passende wettelijke, bestuurlijke en andere maatregelen om de in dit Verdrag erkende rechten te verwezenlijken. Ten aanzien van economische, sociale en culturele rechten nemen de Staten die Partij zijn deze maatregelen in de ruimste mate waarin de hun ter beschikking staande middelen dit toelaten en, indien nodig, in het kader van internationale samenwerking.

Overig

In de onderzochte uitspraken is zesmaal een beroep gedaan op artikel 4 IVRK door een van de procespartijen.¹⁷ In geen van deze zaken gaat de rechter in op het beroep op artikel 4 IVRK.

Artikel 5 (De rol van de ouders)

De Staten die partij zijn, eerbiedigen de verantwoordelijkheden, rechten en plichten van de ouders of, indien van toepassing, van de leden van de familie in ruimere zin of de gemeenschap al naar gelang het plaatselijk gebruik, van wettige voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk zijn voor het kind, voor het voorzien in passende leiding en begeleiding bij de uitoefening door het kind van de in dit Verdrag erkende rechten, op een wijze die verenigbaar is met de zich ontwikkelende vermogens van het kind.

In achttien zaken is een beroep gedaan op artikel 5 IVRK. Eén zaak valt in categorie ‘Verdragsconforme uitleg en toepassing’. De overige zeventien zaken vallen in de categorie ‘Overig’, veelal omdat de rechter het beroep op artikel 5 IVRK gemotiveerd verwierpt.

ECLI:NL:GHSHE:2019:2412; Rb. Midden-Nederland 16 juli 2015, ECLI:NL:RBMNE:2015:5513; Rb. Amsterdam 26 april 2019, ECLI:NL:RBAMS:2019:3375; Rb. Noord-Holland 17 april 2019, ECLI:NL:RBNHO:2019:3257; Rb. Den Haag 12 december 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:14756; Rb. Den Haag 12 december 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:14755; Rb. Den Haag 12 december 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:14757; Rb. Den Haag 12 december 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:15998; Hof Den Haag 18 februari 2015, ECLI:NL:GHDHA:2015:260; Rb. Zeeland-West-Brabant 7 november 2018, ECLI:NL:RBZWB:2018:6246; Rb. Noord-Holland 23 maart 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:2331; Rb. Amsterdam 1 juli 2019, ECLI:NL:RBAMS:2019:4750; Hof 's-Hertogenbosch 13 augustus 2015, ECLI:NL:GHSHE:2015:3219.

¹⁷ Hof Arnhem-Leeuwarden 23 oktober 2014, ECLI:NL:GHARL:2014:8176; Hof Arnhem-Leeuwarden 7 mei 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:3322; Hof Arnhem-Leeuwarden 17 december 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:10103; Hof Arnhem-Leeuwarden 10 maart 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:2126; Hof Amsterdam 26 april 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:1642; Hof Amsterdam 30 augustus 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:3563.

Verdragsconforme uitleg en toepassing

In een eerste zaak waarin artikel 5 IVRK aan bod is gekomen, verzoekt een moeder de rechtbank om terug te komen op de bindende eindbeslissingen die dezelfde rechtbank in een eerdere beschikking heeft opgenomen.¹⁸ De moeder verzoekt de rechtbank ter zitting om terug te komen op de eindbeslissingen inhoudende dat het ouderschapsplan en het echtscheidingsconvenant nietig zijn wegens strijd met de openbare orde en dat de duomoeder in haar verzoek om een zorgregeling kan worden ontvangen. De rechtbank oordeelt ten aanzien van het eerste punt als volgt:

De in Titel 11 en Titel 14 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek (BW) opgenomen regels over afstamming en het gezag over kinderen zijn van dwingend recht. Deze wetsbepalingen beschermen de rechten van het kind, waaronder het door artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) beschermde recht op family life en de door het Internationale Verdrag voor de Rechten van het Kind (IVRK) beschermde rechten van kinderen op het behouden van familiebetrekkingen (artikelen 5, 6 lid 2 en 18) en het recht om hun ouders te kennen (artikelen 8 en 9). De bepalingen in Titel 11 en 14 BW beschermen dus fundamentele beginselen en waarden van onze rechtsorde en zijn bedoeld om de geldigheid van daarmee strijdige rechtshandelingen aan te tasten. Dit betekent dat partijen gebonden zijn aan deze bepalingen en dat partijen deze niet zonder dat daarvoor een wettelijke basis bestaat in overleg opzij kunnen zetten. Ouders kunnen daarom geen afstand doen van hun recht om wijziging te vragen van gezagsvoorzieningen; een dergelijke afstand is nietig (zie Hof 's-Hertogenbosch, ECLI:NL:GHSHE:2009:BI5314). Een overeenkomst om zich niet te verzetten tegen een verzoek om eenhoofdig gezag en/of de vernietiging van een erkenning komt feitelijk neer op een afstand van het gezag en het juridisch ouderschap, en is op dezelfde gronden nietig. In de praktijk komt het regelmatig voor dat de ouder bij wie het kind niet woont na een relatiebreuk onder druk wordt gezet om af te zien van het gezag, in ruil voor contact met het kind. Een minder strikte hantering van de nietigheidssanctie zou het uitoefenen van deze ontoelaatbare dwang met succes belonen.

Hoewel de moeder of de duomoeder niet zelf een beroep hebben gedaan op artikel 5 IVRK, blijkt uit deze overweging wel dat de rechtbank van oordeel is dat artikel 5 IVRK doorwerkt in de regels van het Burgerlijk Wetboek en dat zij tezamen de rechten van het kind beschermen. De rechtbank handhaaft in deze zaak wat er in de eerdere beschikking is overwogen.

Overig

In drie zaken ligt de vraag voor of het hof het gezag van de ouders moet beëindigen. In alle drie de zaken hebben de ouders zich voor het hof op artikel 5 IVRK beroepen om te voorkomen dat hun gezag wordt beëindigd.¹⁹ Het hof gaat hierin

¹⁸ Rb. Den Haag 17 mei 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:5837.

¹⁹ Hof Arnhem-Leeuwarden 13 december 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:10206; Hof Arnhem-Leeuwarden 2 februari 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:824; Hof Arnhem-Leeuwarden 31 mei 2018,

niet mee en stelt dat het gezag van de ouders kan worden beëindigd zonder dat dit een schending oplevert van artikel 5 IVRK, namelijk wanneer de gezondheid en/of het geestelijk welzijn van het kind dit vordert en indien voldaan is aan de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit. Daar was in deze zaken sprake van, waardoor het gezag van de ouders op grond van artikel 1:266 BW is beëindigd.

In een andere zaak moet het hof de vraag beantwoorden of een moeder wel of geen omgang met haar kind mag hebben.²⁰ De rechtbank heeft het verzoek van de moeder om de schriftelijke aanwijzing van de gecertificeerde instelling vervallen de laten verklaren, afgewezen. In deze schriftelijke verklaring was bepaald dat de omgang tussen de moeder en haar kind werd stopgezet. De moeder komt tegen deze beslissing in hoger beroep. Zij meent dat de beslissing van de rechtbank in strijd is met het fundamentele recht op omgang tussen ouders en kind. Dit volgt volgens de moeder uit een groot aantal bepalingen uit het IVRK en EVRM, waaronder artikel 5 IVRK. Het hof stelt echter dat het bij de vraag of de omgang tussen een kind en diens ouders beperkt of ontzegd moet worden uiteindelijk gaat om de belangen van het kind. Volgens het hof is het in het belang van het kind om geen omgang met zijn moeder te hebben omdat zij hem te zeer belast met haar eigen boosheid en frustratie. Deze beslissing is volgens het hof juist in overeenstemming met het bepaalde in het IVRK en EVRM.

Dat de rechter voorbij kan gaan aan een beroep op een bepaling uit het IVRK omdat het belang van het kind dat vergt, blijkt ook uit drie uithuisplaatsingszaken waarin de moeders een beroep doen op artikel 5 IVRK om de uithuisplaatsing van hun kind te beëindigen.²¹

In alle drie de zaken acht het hof de uithuisplaatsing noodzakelijk in het belang van het kind en dat belang prevaleert boven het door de moeders ter zake gestelde. Het hof stelt dan ook dat de uithuisplaatsing van de kinderen op grond van artikel 1:265b lid 1 niet in strijd is met artikel 5 IVRK en daarom bekrachtigt het hof in alle drie de zaken de beschikking van de rechtbank.

In een volgende zaak moet de rechtbank op verzoek van de ouders de vraag beantwoorden of de Raad voor de Kinderbescherming ambtshalve had mogen besluiten om een raadsonderzoek te doen naar de opvoedingssituatie van de kinderen.²² De ouders menen dat dit raadsonderzoek niet mag worden uitgevoerd waarbij zij onder meer aanvoeren dat dit in strijd is met artikel 8 EVRM alsmede met de artikelen 3, 5, 16 en 18 IVRK. De rechtbank meent dat er geen sprake is van strijd met het IVRK. Ten aanzien van het beroep van de ouders op artikel 5 IVRK overweegt de rechtbank dat dit artikel bepaalt dat de ouders de primaire verantwoordelijkheden voor de zorg, begeleiding en opvoeding van hun kinderen hebben en dat de overheid dit moet respecteren én hierin ondersteuning moet bieden. Alle artikelen

ECLI:NL:GHARL:2018:5025.

²⁰ Hof Arnhem-Leeuwarden 17 december 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:9721.

²¹ Hof Amsterdam 23 oktober 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:3895; Hof Arnhem-Leeuwarden 12 december 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:11090; Hof 's-Hertogenbosch 8 mei 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:1981.

²² Rb. Den Haag 19 september 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:16146.

waar de ouders een beroep op hebben gedaan zien op de belangen van het kind. De rechtbank is van oordeel dat de belangen van de kinderen juist gediend worden met het instellen van het raadsonderzoek. De rechtbank wijst het verzoek van de ouders dan ook af.

In een andere verzoekt de gecertificeerde instelling de rechtbank om drie kinderen uit huis te plaatsen in een instelling in Denemarken.²³ De kinderen en hun moeder hebben allen de Deense nationaliteit en de moeder is teruggekeerd naar Denemarken. Dit is voor de gecertificeerde instelling reden geweest om te onderzoeken of de kinderen in Denemarken uit huis geplaatst kunnen worden. De gecertificeerde instelling heeft een Deense gemeente bereid gevonden om zich over de kinderen te ontfermen. Eén van de voorwaarden daarbij is dat de kinderen eerst drie maanden worden opgenomen in een observatie-instelling in de vorm van een kleinschalig kindertehuis. Daarna wordt gekeken welk traject het meest passend is en of zij in een pleeggezin worden geplaatst. Deze gang van zaken is volgens de gecertificeerde instelling gangbaar in het Deense kindbeschermingssysteem. De moeder is het eens met het verzoek van de gecertificeerde instelling, maar de pleegouders niet. De rechtbank dient de vraag te beantwoorden of deze plaatsing van de kinderen in hun belang is waarbij de rechtbank als volgt overweegt:

De rechtbank stelt voorop dat de minderjarigen alle drie belang hebben bij een rustige en stabiele plek, bij voorkeur een gezinssituatie. Dit sluit aan op artikel 20 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) dat bepaalt dat bij een uithuisplaatsing de Staat dient te zorgen voor een passend alternatief, rekening houdend met de achtergrond en speciale behoeften van het kind. Wanneer het in het belang van het kind is dat het gescheiden wordt van zijn ouders (artikel 9, IVRK) bestaat er een rangorde in de alternatieven van opvang. Eerst moet gekeken worden of het kind terecht kan bij andere leden van de familie in ruimere zin (artikel 5 IVRK) dan of een vervangend gezin een mogelijkheid is en pas als het echt niet anders kan een passende residentiële instelling (artikelen 23 en 24 IVKR).

Met deze overweging laat de rechtbank zien rekening te houden met de artikelen uit het IVRK bij de beslissing waar een kind moet gaan wonen. Opvallend is evenwel dat de rechtbank stelt dat uit artikel 5 IVRK volgt dat eerst gekeken moet worden of een kind dat uit huis geplaatst wordt bij leden van de familie geplaatst kan worden. Kijkend naar de verdragstekst van artikel 5 IVRK, volgt dat hier niet uit. Hoewel de rechtbank de artikelen uit het IVRK uit eigen beweging bij zijn besluitvorming betreft, oordeelt de rechtbank uiteindelijk dat het verzoek van de gecertificeerde instelling moet worden toegewezen, hetgeen inhoudt dat de kinderen terugkeren naar Denemarken en aldaar in een observatie-instelling terecht zullen komen.

Tot slot zijn er acht zaken waarin de rechter in het geheel niet ingaat op of toekomt aan het door een van de procespartijen ingestelde beroep op artikel 5 IVRK.²⁴

²³ Rb. Den Haag 2 juli 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:8143.

²⁴ Hof Amsterdam 30 augustus 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:3563; Rb. Den Haag 10 juli 2017,

Artikel 6 (Recht op leven en ontwikkeling)

1. De Staten die partij zijn, erkennen dat ieder kind het inherente recht op leven heeft.
 2. De Staten die partij zijn, waarborgen in de ruimst mogelijke mate de mogelijkheden tot overleven en de ontwikkeling van het kind.
-

In de onderzoeksperiode is in de rechtspraak acht keer een beroep gedaan op artikel 6 IVRK. Eén zaak valt in de categorie ‘Verdragsconforme uitleg en toepassing’. De andere zeven zaken vallen in de categorie ‘Overig’.

Verdragsconforme uitleg en toepassing

In één zaak, die reeds is besproken onder artikel 5 IVRK, verzoekt een moeder de rechtbank terug te komen op bindende eindbeslissingen die dezelfde rechtbank in een eerdere beslissing heeft opgenomen.²⁵ De rechtbank gaat hierin niet mee maar geeft wel aan dat artikel 6 IVRK doorwerkt in de bepalingen uit het Burgerlijk Wetboek.

Overig

In een andere zaak moet de rechtbank oordelen over het verzoek tot terugleiding van een minderjarige naar Italië dat is ingediend door de Italiaanse voogd.²⁶ De voogd voert aan dat de minderjarige in Italië onder toezicht is gesteld. De moeder is zonder toestemming van de voogd, en van de vader met gezag, met de minderjarige naar Nederland gegaan om zich bij haar partner te voegen, met wie zij ook een kind heeft. De moeder betwist dat er sprake is van ongeoorloofde overbrenging naar Nederland, maar daar gaat de rechtbank niet in mee. Vervolgens betoogt de moeder dat er sprake is van een weigeringsgrond ex artikel 20 HKOV die een onmiddellijke terugkeer naar Italië in de weg staat. De moeder doet daarbij een beroep op artikel 6 IVRK. Zij stelt dat de staten op grond van dit artikel de verplichting hebben om zorg te dragen voor de naleving van het recht van het kind op leven, overleven en ontwikkeling. De moeder is van mening dat een terugkeer naar Italië in strijd is met dat beginsel, onder meer omdat de minderjarige dan wordt weggehaald uit haar stabiele en vertrouwde opvoedgeving, zij wordt gescheiden van haar moeder en zij in een gezinsvervangend tehuis wordt geplaatst. De voogd betwist dat dit zal gebeuren. De rechtbank oordeelt dat de moeder er niet in is geslaagd aan te tonen dat het belang van de minderjarige bij een gezonde ontwikkeling vergt dat haar terugkeer naar Italië wordt geweigerd. Het beroep van de moeder op de weigeringsgrond

ECLI:NL:RBDHA:2017:7585; Hof 's-Hertogenbosch 22 februari 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:771; Hof Den Haag 16 december 2015, ECLI:NL:GHDHA:2015:3551; Hof Den Haag 12 december 2018, ECLI:NL:GHDHA:2018:3407; Rb. Den Haag 12 december 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:14756; Rb. Den Haag 12 december 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:14755; Rb. Den Haag 12 december 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:14757.

²⁵ Rb. Den Haag 17 mei 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:5837

²⁶ Rb. Den Haag 28 december 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:15836.

ex artikel 20 HKOV – alsmede haar beroep op andere weigeringsgronden – faalt. De rechtbank oordeelt dat de minderjarige moet terugkeren naar Italië, waarbij de termijn voor overbrenging op drie weken wordt bepaald zodat de jeugdbescherming in Nederland de ondertoezichtstelling van de minderjarige kan overdragen aan de Italiaanse instanties.

In een andere zaak waarin artikel 6 IVRK aan bod is gekomen, verzoekt een moeder het hof om vervangende toestemming zodat zij met haar kinderen naar het buitenland kan verhuizen.²⁷ De rechtbank heeft dit verzoek eerder afgewezen en dat is volgens de moeder onder meer in strijd met artikel 6 IVRK. Volgens het hof kan het beroep op artikel 6 IVRK echter niet slagen. De moeder heeft niet nader toegelicht waarom de weigering om vervangende toestemming te verlenen een inbreuk maakt op het recht op leven en ontwikkeling van de kinderen, zoals vastgelegd in artikel 6 IVRK. Het hof kan daarom niet inzien waarom deze beslissing een inbreuk zou maken op dit recht. Het hof komt in deze zaak tot de conclusie dat het in het belang van de kinderen is om in Nederland te blijven wonen en bekrachtigt de beschikking van de rechtbank. Interessant aan deze zaak is dat het hof aangeeft dat het belangrijk is om een beroep op het IVRK te onderbouwen met feiten en omstandigheden uit de zaak. Zonder nadere invulling kan het hof het beroep op het IVRK onvoldoende meewegen.

Tot slot zijn er vijf zaken waarin een van de procespartijen een beroep doet op artikel 6 IVRK zonder dat de rechter hier nader op ingaat.²⁸

Artikel 7 (Recht op naam en nationaliteit)

-
- 1. Het kind wordt onmiddellijk na de geboorte ingeschreven en heeft vanaf de geboorte het recht op een naam, het recht een nationaliteit te verwerven en, voor zover mogelijk, het recht zijn of haar ouders te kennen en door hen te worden verzorgd.*
 - 2. De Staten die partij zijn, waarborgen de verwezenlijking van deze rechten in overeenstemming met hun nationale recht en hun verplichtingen krachtens de desbetreffende internationale akten op dit gebied, in het bijzonder wanneer het kind anders staatloos zou zijn.*
-

In 58 zaken is artikel 7 IVRK aan bod gekomen. In vijf zaken oordeelt de rechter dat rechtstreekse werking toekomt aan artikel 7 IVRK. De rechter heeft artikel 7 IVRK in 28 zaken verdragsconform uitgelegd en toegepast. 25 zaken vallen in de categorie ‘Overig’.

²⁷ Hof Amsterdam 30 juli 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:2863.

²⁸ Hof Den Haag 21 december 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:4127; Rb. Rotterdam 17 juli 2017, ECLI:NL:RBROT:2017:5582; Hof Den Haag 21 oktober 2018, ECLI:NL:GHDHA:2018:3225; Rb. Amsterdam 9 augustus 2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:5805; Rb. Noord-Holland 17 april 2019, ECLI:NL:RBNHO:2019:3257.

Rechtstreekse werking

De rechtstreekse werking van artikel 7 IVRK komt naar voren in vier zaken waarin de Raad voor de Kinderbescherming een verzoek indient bij de rechtbank om het gezag van de ouders te beëindigen.²⁹ Bij de beoordeling van deze zaken past de rechtbank artikel 7 lid 1 IVRK toe en stelt de rechtbank expliciet dat aan dit artikel rechtstreekse werking toekomt. Dit volgt volgens de rechtbank uit de Memorie van Toelichting bij de Goedkeuringswet van het IVRK. De rechtbank komt in deze zaken tot de conclusie dat het verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming moet worden afgewezen omdat in deze zaken niet gebleken is dat beëindiging van het gezag ex artikel 1:266 BW noodzakelijk is in het belang van het kind en omdat de maatregel niet proportioneel is.

De vijfde zaak waarin de rechter oordeelt dat aan artikel 7 lid 1 IVRK rechtstreekse werking toekomt voor wat betreft het recht op een naam, betreft een zaak over geslachtsnaamwijziging.³⁰ Zie voor een meer uitvoerige toelichting op deze zaak de bespreking hiervan onder artikel 8 IVRK.

Verdragsconforme uitleg en toepassing

In acht zaken waarin artikel 7 IVRK aan bod komt, gaat het om statusvoorlichting aan een kind zodat de omgang met de vader/bekende (sperma)donor kan worden hervat of opgestart.³¹ In alle zaken weigeren de moeders statusvoorlichting te geven omdat zij dit niet in het belang van het kind achten. De rechter dan wel de Advocaat-Generaal stellen dat ieder kind op grond van de artikelen 7 en 8 IVRK het recht heeft op identiteit en te weten van wie het afstamt. Zowel de rechter als de Advocaat-Generaal komen dan ook tot de conclusie dat er (onderzoek naar de wenselijkheid van) statusvoorlichting plaats dient te vinden waarna de omgang met het kind kan worden opgestart of hervat, al dan niet onder begeleiding van een jeugdbeschermer in het kader van een ondertoezichtstelling. In één zaak oordeelt het hof dat, ondanks dat er statusvoorlichting plaats dient te vinden door de moeder, er daarna geen omgang wordt opgestart tussen de vader en de kinderen.³² Wel heeft de moeder een consultatie- en informatieplicht jegens de vader waaraan het hof een dwangsom verbindt indien zij deze in de toekomst niet nakomt.

In drie andere zaken gaat het om de vraag of er een ondertoezichtstelling moet worden opgelegd om moeders te dwingen statusvoorlichting te geven. In twee zaken oordeelt het hof, onder verwijzing naar de artikelen 7 en 8 IVRK, dat de kinderen recht hebben om te weten van wie zij afstammen en dat de kinderen in hun

²⁹ Rb. Overijssel 1 oktober 2015, ECLI:NL:RBOVE:2015:5764; Rb. Overijssel 14 april 2016, ECLI:NL:RBOVE:2016:1796; Rb. Overijssel 18 juli 2016, ECLI:NL:RBOVE:2016:3229; Rb. Overijssel 24 augustus 2016, ECLI:NL:RBOVE:2016:4870.

³⁰ Rechtbank Noord-Holland 11 januari 2017, ECLI:NL:RBNHO:2017:171.

³¹ Hof Den Haag 31 augustus 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:2807; Rb. Gelderland 19 juli 2016, ECLI:NL:RBGEL:2016:6998; HR 18 maart 2016, ECLI:NL:HR:2016:452; Hof Arnhem-Leeuwarden 26 april 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:3385; Parket HR 18 mei 2018, ECLI:NL:PHR:2018:520; Rb. Zeeland-West-Brabant 20 december 2016, ECLI:NL:RBZWB:2016:8520; Hof Arnhem-Leeuwarden 27 oktober 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:8328.

³² Hof Arnhem-Leeuwarden 13 oktober 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:8193.

ontwikkeling worden bedreigd omdat hun moeders niet vertellen wie hun vader is.³³ In deze zaken bekrachtigt het hof de beschikking van de rechtbank waarin de ondertoezichtstelling werd uitgesproken. In de derde zaak oordeelt de rechtbank dat, hoewel het kind op grond van artikel 7 IVRK het recht heeft om te weten van wie het afstamt, het in deze zaak niet zeker is of de moeder weet wie de vader is.³⁴ Er zijn geen verdere zorgen om de ontwikkeling van het kind en daarom wijst de rechtbank het verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming om een ondertoezichtstelling op te leggen, af. Deze zaak wordt meer uitvoerig besproken onder artikel 8 IVRK.

Vervolgens een zaak waarin een vader een verzoek indient bij de rechtbank om zijn kind, met wie hij geen enkel contact heeft, onder toezicht te stellen.³⁵ De vader voert aan dat de moeder hem volledig buiten spel zet en dat de minderjarige daardoor niet weet wie hij is. De moeder werkt niet mee aan een door het hof opgedragen DNA-onderzoek. Ook beschikt de vader over stukken die door de moeder zelf zijn opgesteld en door haar aan de advocaat van de vader zijn gestuurd waaruit blijkt dat er zorgen zijn om de geestelijke gesteldheid van de moeder. De rechtbank is met de vader van oordeel dat het gegeven dat de minderjarige niet weet wie haar vader is een bedreiging vormt voor haar (identiteits)ontwikkeling. Dit is in strijd met artikel 7 IVRK waarin het belang om te weten van wie een kind afstamt is vastgelegd. De minderjarige heeft het recht om beide ouders te leren kennen en daarmee een goede band op te bouwen. Mede op basis hiervan komt de rechtbank tot het oordeel dat het verzoek van de vader moet worden toegewezen.

Voorts moet de rechtbank in drie zaken beoordelen of de erkenning van in het buitenland opgemaakte geboorteakten in strijd is met de Nederlandse openbare rechtsorde.³⁶ In alle drie de zaken zijn de kinderen ter wereld gekomen via een draagmoederschapsconstructie. Bij de beoordeling of de erkenning van deze geboorteakte in strijd is met de Nederlandse openbare rechtsorde, betreft de rechtbank zowel artikel 7 als artikel 8 IVRK. Ieder kind heeft op grond van deze artikelen het recht zijn ouders te kennen alsmede het recht om zijn identiteit te behouden. In twee zaken komt de rechtbank tot de conclusie dat voldoende gebleken is dat de kinderen in staat zullen zijn te kunnen achterhalen uit wie zij zijn geboren, van wie zij genetisch afstammen en onder welke omstandigheden dit is gebeurd. Gelet hierop is er volgens de rechtbank geen strijd met de Nederlandse openbare orde en bepaalt de rechtbank in deze zaken dat de geboorteakten kunnen worden ingeschreven. In de derde zaak komt de rechtbank wel tot het oordeel dat er sprake is van strijd met de Nederlandse orde. Door de wensouders vervolgens als juridische ouders aan te merken, kan hun verzoek uiteindelijk toch worden toegekend.

³³ Hof Amsterdam 22 december 2015, ECLI:NL:GHAMS:2015:5373; Hof Amsterdam 8 januari 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:63.

³⁴ Rb. Rotterdam 25 januari 2019, ECLI:NL:RBROT:2019:1218.

³⁵ Rb. Rotterdam 30 oktober 2018, ECLI:NL:RBROT:2018:9364.

³⁶ Rb. Den Haag 10 juli 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:7583; Rb. Den Haag 10 april 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:7708; Rb. Den Haag 2 oktober 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:11169.

Artikel 7 IVRK wordt ook verdragsconform uitgelegd en toegepast in vijf zaken waarin het gaat om een verzoek om een kind te erkennen.³⁷ Ter illustratie: in één zaak gaat het om een vader en een moeder die in beroep komen tegen het besluit van de ambtenaar van de burgerlijke stand om de erkenning door de vader van het kind niet toe te staan. De moeder heeft een Roma achtergrond waardoor zij geen rechtsgeldige documenten heeft, waaruit haar identiteit en burgerlijke staat blijken. Zij kan daardoor niet bewijzen dat zij op het moment van de geboorte van haar kind niet gehuwd was. De rechtbank overweegt in deze zaak als volgt:

De rechtbank stelt voorop dat het van groot belang is dat akten van de burgerlijke stand de juiste gegevens bevatten, zeker omdat deze akten in het maatschappelijk verkeer als brondocumenten worden gebruikt. De in de wet gestelde eis dat genoegzame bescheiden moeten worden overgelegd is dan ook noodzakelijk in een democratische samenleving teneinde de rechtszekerheid te waarborgen en voorts ter bescherming van de belangen van de minderjarige. Vanuit deze achtergrond moet er een belangrijke reden zijn om af te wijken van deze regel. Vast staat dat het onmogelijk is om de noodzakelijke informatie te verkrijgen. Daarmee zou een erkenning van [kind] definitief uitgesloten zijn. Die consequentie acht de rechtbank te vergaand wanneer zou blijken dat de man de biologische vader van [kind] is. De rechtbank acht het daarom in dit geval noodzakelijk dat door middel van een DNA-onderzoek wordt vastgesteld of de man daadwerkelijk de biologische vader van [kind] is. Verzoekers zijn daar weliswaar van overtuigd, maar indien de rechtbank - conform hun verzoek - de in de wet gestelde eisen terzijde zou stellen, is die enkele overtuiging daartoe ontoereikend. Als uit het uit te voeren DNA-onderzoek blijkt dat de man inderdaad de biologische vader is van [kind] kan het worden aangemerkt als een ongerechtvaardigde inmenging in het 'family life' van betrokkenen in de zin van artikel 8 EVRM indien de erkenning niet wordt toegestaan. De belangen van de betrokkenen, met name van [kind], worden dan onevenredig getroffen als de man de biologische vader van [kind] blijkt te zijn, maar hem niet mag erkennen, enkel en alleen omdat de identiteit en burgerlijke staat van de vrouw onvoldoende kunnen worden geverifieerd. Gelet op het voorgaande, mede gelet op de artikelen 3 en 7 IVRK, zal de rechtbank opdracht geven tot een DNA-onderzoek zoals hierna te vermelden. De kosten van het onderzoek zullen voorlopig geheel ten laste van de Staat worden gesteld.

In afwachting van het resultaat van het DNA-onderzoek, houdt de rechtbank iedere verdere beslissing aan.

In een andere zaak waarin de rechter artikel 7 IVRK verdragsconform uitlegt en toepast, gaat het om een man die in hoger beroep komt tegen de beschikking van de rechtbank waarin zijn vaderschap gerechtelijk is vastgesteld.³⁸ De man voert aan dat hij niet de vader is van de minderjarige. Hij weigert echter mee te

³⁷ Rb. Overijssel 11 juni 2018, ECLI:NL:RBOVE:2018:2772; Rb. Den Haag 16 februari 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:1835; Rb. Midden-Nederland 1 augustus 2019, ECLI:NL:RBM-NE:2019:3531; Rb. Gelderland 3 januari 2018, ECLI:NL:RBGEL:2018:181; Rb. Overijssel 28 november 2018, ECLI:NL:RBOVE:2018:4798.

³⁸ Hof 's-Hertogenbosch 30 oktober 2014, ECLI:NL:GHSHE:2014:4508.

werken aan een DNA-onderzoek. De man voert daarbij als reden aan dat, als uit het DNA-onderzoek blijkt dat hij wel de vader is, hij deze vaderrol niet wil vervullen. Dit is volgens het hof geen reden om medewerking aan een DNA-onderzoek te weigeren, waarbij het hof ook in aanmerking neemt het recht van het kind om te weten van wie het afstamt, zoals vervat in artikel 7 IVRK. De weigering van de man om mee te werken aan het bevolen DNA-onderzoek, zonder dat hij daarvoor een rechtens relevante reden aanvoert, is voor het hof voldoende om een vermoeden van het vaderschap af te leiden. Het hof bekrachtigt de beschikking van de rechtbank.

Er is ook een beroep gedaan op artikel 7 IVRK in een zaak waarin een moeder en stiefvader de rechtbank verzoeken om de stiefvader met het gezag over de minderjarige te belasten en om de geslachtsnaam van de minderjarige te wijzigen in die van de stiefvader.³⁹ De stiefvader speelt een belangrijke rol in het leven van de minderjarige en er is al jaren geen contact met de biologische vader. De rechtbank wijst beide verzoeken toe. Nadat de rechtbank dit doet, wijst de rechtbank evenwel op artikel 7 IVRK waaruit volgt dat het kind het recht heeft om te weten van wie het afstamt. De rechtbank geeft de moeder ten overvloede mee dat zij de minderjarige deze informatie wel moet geven, ook nu de stiefvader met het gezag over de minderjarige is belast en de minderjarige zijn geslachtsnaam draagt. Hiermee laat de rechtbank duidelijk zien groot belang te hechten aan het bepaalde in artikel 7 IVRK.

In een volgende zaak waarin artikel 7 IVRK aan bod komt, betreft het een verzoek van de gecertificeerde instelling om de ondertoezichtstelling van twee minderjarigen te verlengen en ten aanzien van één van de minderjarigen te bepalen dat hij wordt opgenomen in een 24-uurs voorziening.⁴⁰ De rechtbank overweegt in deze zaak dat de minderjarige beter uit huis geplaatst kan worden bij zijn vader zonder gezag en gebruikt daarbij artikel 7 IVRK als ondersteunend argument. Uit artikel 7 IVRK volgt namelijk dat plaatsing bij de eigen ouder de voorkeur verdient boven plaatsing in een instelling of neutraal pleeggezin. In deze zaak is onvoldoende gebleken dat het belang van de minderjarige meebrengt dat van dit uitgangspunt moet worden afgeweken. De rechtbank wijst het verzoek ten aanzien van de ondertoezichtstelling toe en verleent de gecertificeerde instelling daarnaast een machtiging tot uithuisplaatsing van één van de minderjarigen bij zijn vader zonder gezag voor de duur van zes maanden.

In een andere zaak vorderen 23 donorkinderen in kort geding de afgifte van voorwerpen van een overleden fertiliteitsarts bij de rechtbank.⁴¹ Zij willen deze voorwerpen gebruiken voor DNA-onderzoek omdat het vermoeden bestaat dat de fertiliteitsarts zijn eigen sperma heeft gebruikt. Middels DNA-onderzoek kan worden vastgesteld dan wel uitgesloten dat de fertiliteitsarts hun biologische vader is. De donorkinderen hebben een beroep gedaan op artikel 7 lid 1 IVRK en artikel 8 EVRM. De rechter oordeelt dat niet uit te sluiten valt dat in een bodemprocedure

³⁹ Rb. Zeeland-West-Brabant 20 december 2016, ECLI:NL:RBZWB:2016:8526.

⁴⁰ Rb. Noord-Holland 28 maart 2018, ECLI:NL:RBNHO:2018:2565.

⁴¹ Rb. Rotterdam 2 juni 2017, ECLI:NL:RBROT:2017:4250.

geoordeeld zal worden dat de donorkinderen een succesvol beroep op artikel 7 IVRK en/of artikel 8 EVRM kunnen doen, al dan niet gekoppeld aan het leerstuk van de onrechtmatige daad en de wanprestatie. De rechter oordeelt dat er een juridische grondslag is voor de vordering en wijst deze beperkt en onder voorwaarden toe.

Er is ook een beroep gedaan op artikel 7 IVRK in drie zaken waarin het gaat om kinderen die verstoken zijn van een geslachtsnaam omdat ofwel hun beide ouders een namenreeks hebben ofwel omdat er geen juridische vader is en de moeder een namenreeks heeft.⁴² Ter illustratie: in één zaak verzoekt een moeder de rechtbank om de ambtenaar van de burgerlijke stand te gelasten de geboorteakte van haar kind te verbeteren in die zin dat daarin de geslachtsnaam van de minderjarige wordt vermeld.⁴³ De minderjarige heeft thans geen geslachtsnaam omdat zijn moeder Eritrees is en een namenreeks heeft, hetgeen niet wordt erkend in Nederland. Ter onderbouwing van haar verzoek doet de moeder een beroep op de artikelen 2, 3, 7 en 8 IVRK. Ten aanzien van het beroep van de moeder op artikel 7 IVRK overweegt de rechtbank als volgt:

Met inachtneming van het standpunt van de Officier van Justitie, is de rechtbank van oordeel dat de minderjarige vanaf zijn geboorte recht heeft op een naam, waaronder naar het oordeel van de rechtbank is begrepen een geslachtsnaam. Dit recht wordt beschermd door het hierboven genoemde artikel 7 IVRK, alsmede artikel 8 EVRM. Het is immers de naam, zowel de voornaam als de achternaam, waardoor een persoon in het maatschappelijk verkeer zijn identiteit verkrijgt. Ook voor de minderjarige, hoewel hij nog zeer jong is, is het van belang dat hij een dergelijke, hem van de andere mensen onderscheidende voor- en achternaam nodig heeft voor bijvoorbeeld inschrijving bij een kinderdagverblijf dan wel school.

De rechtbank gelast de ambtenaar van de burgerlijke stand in deze zaak om de geboorteakte van de minderjarige te verbeteren in die zin dat daarin een voorlopige geslachtsnaam van de minderjarige wordt vermeld.

In een laatste zaak waarin de rechter artikel 7 IVRK verdragsconform uitlegt en toepast, gaat het om een verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming bij de rechtbank om een voogd over een minderjarige te benoemen omdat er twijfels zijn over de vraag of de minderjarige illegaal is opgenomen in het gezin van de man en de vrouw.⁴⁴ Deze zaak wordt verder besproken onder artikel 8 IVRK.

Overig

In elf zaken faalt het beroep op artikel 7 IVRK.⁴⁵ Dit is bijvoorbeeld het geval in

⁴² Rb. Zeeland-West-Brabant 15 december 2014, ECLI:NL:RBZWB:2014:9409; Rb. Noord-Holland 13 maart 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:2096; Rb. Noord-Holland 23 maart 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:2331.

⁴³ Rb. Noord-Holland 23 maart 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:2331.

⁴⁴ Hof Amsterdam 5 april 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:1279.

⁴⁵ Rb. Noord-Holland 20 december 2017, ECLI:NL:RBNHO:2017:10675; Hof Amsterdam 16 de-

vier zaken waarin ouders hoger beroep instellen tegen de beschikking van de rechtbank waarin hun ouderlijk gezag is beëindigd.⁴⁶ De ouders voeren aan dat gezagsbeëindiging in strijd is met artikel 7 IVRK waarin staat dat ieder kind het recht heeft om door zijn ouders te worden verzorgd. Het hof gaat hierin niet mee en stelt dat een kind op grond van artikel 7 IVRK het recht heeft om, voor zover mogelijk, zijn of haar ouders te kennen en door hen te worden verzorgd. In deze zaken is reeds gebleken dat de ouders daartoe niet in staat zijn. Dat maakt volgens het hof dat er geen sprake is van strijd met artikel 7 IVRK.

In één zaak gaat het om het verzoek van een man tot stiefouderadoptie.⁴⁷ Hij heeft samen met zijn partner via hoogtechnologisch draagmoederschap een tweeling gekregen waarbij de eiceldonor anoniem is gebleven. De Raad voor de Kinderbescherming heeft onderzoek gedaan en adviseert de rechtbank de stiefouderadoptie toe te wijzen. De rechtbank betreft in deze zaak artikel 7 IVRK. Hieruit volgt dat ieder kind recht heeft op informatie over zijn afstamming. Dit recht weegt zwaarder dan het recht op privacy van de eiceldonor. Door te handelen zoals de mannen hebben gedaan, is aan beide kinderen de mogelijkheid ontnomen om, als zij de leeftijd daarvoor hebben en de behoefte daartoe bestaat, duidelijkheid te verkrijgen omtrent de identiteit van hun genetische moeder. De rechtbank neemt echter ook in aanmerking dat de kinderen op basis van artikel 8 EVRM het recht hebben op gezinsleven met de mannen. De tweeling woont sinds hun geboorte bij de mannen. Voorts zijn zij bijzonder gewenst en de rechtbank is er op grond van hetgeen de Raad voor de Kinderbescherming hierover heeft gerapporteerd van overtuigd dat mannen de kinderen op adequate wijze kunnen en zullen voorlichten over hun afkomst. De gevraagde adoptie wordt in het belang van de tweeling geacht en de rechtbank wijst het verzoek van de mannen – ondanks strijd met artikel 7 IVRK – toch toe.

Tot slot zijn er dertien zaken waarin een van de procespartijen een beroep doet op artikel 7 IVRK en de rechter hier in het geheel niet of zeer summier op ingaat, bijvoorbeeld door slechts te stellen dat het beroep artikel 7 IVRK niet slaagt nu het belang van het kind een andere beslissing vergt.⁴⁸

cember 2014, ECLI:NL:GHAMS:2014:5810; Parket HR 20 mei 2016, ECLI:NL:PHR:2016:442; Rb. Overijssel 18 januari 2017, ECLI:NL:RBOVE:2017:964; Hof Arnhem-Leeuwarden 20 maart 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:2783; Rb. Den Haag 15 juni 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:7758.

⁴⁶ Hof 's-Hertogenbosch 23 oktober 2014, ECLI:NL:GHSHE:2014:4398; Hof 's-Hertogenbosch 21 december 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:5829; Hof Arnhem-Leeuwarden 8 februari 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:1457; Hof 's-Hertogenbosch 19 juli 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:3144; Parket HR 26 juni 2015, ECLI:NL:PHR:2015:991.

⁴⁷ Rb. Amsterdam 1 januari 2019, ECLI:NL:RBAMS:2019:352.

⁴⁸ Hof Den Haag 12 oktober 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:3224; Hof Arnhem-Leeuwarden 17 december 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:9721; Hof Den Haag 26 oktober 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:3265; Hof Den Haag 11 oktober 2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:3655; Rb. Den Haag 16 november 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:16072; Hof Den Haag 17 januari 2018, ECLI:NL:GHDHA:2018:318; Rb. Den Haag 1 februari 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:909; Hof Amsterdam 25 april 2017, ECLI:NL:GHAMS:2017:1599; Hof Amsterdam 31 juli 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:2771; Hof Amsterdam 30 oktober 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:4017; Hof 's-Hertogenbosch 31 januari 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:326; Rb. Midden-Nederland 14 februari 2019,

Artikel 8 (Recht op eerbiediging identiteit)

1. De Staten die partij zijn, verbinden zich tot eerbiediging van het recht van het kind zijn of haar identiteit te behouden, met inbegrip van nationaliteit, naam en familiebetrekkingen zoals wettelijk erkend, zonder onrechtmatige inmenging.

2. Wanneer een kind op niet rechtmatige wijze wordt beroofd van enige of alle bestanddelen van zijn of haar identiteit, verlenen de Staten die partij zijn passende bijstand en bescherming teneinde zijn identiteit snel te herstellen.

In 34 zaken is een beroep gedaan op artikel 8 IVRK. In drie zaken volgt de rechtstreekse werking van artikel 8 IVRK direct dan wel indirect uit de uitspraak. In zeventien zaken heeft de rechter het beroep op artikel 8 IVRK verdragsconform uitgelegd en toegepast. De resterende veertien zaken vallen in de categorie ‘Overig’.

Rechtstreekse werking

In de eerste zaak waarin de rechtbank rechtstreekse werking heeft toegekend aan artikel 8 IVRK moet de rechtbank op verzoek van de officier van justitie oordelen over een verzoek tot wijziging van de geslachtsnaam van de minderjarige.⁴⁹ Ten tijde van het opmaken van de geboorteakte van de minderjarige was niet bekend dat de moeder was gehuwd, zodat de gegevens van de vader niet op de geboorteakte zijn vermeld en het kind de geslachtsnaam van de moeder draagt. Zowel de moeder als haar echtgenoot hebben de Filipijnse nationaliteit. Dit recht is dan ook van toepassing. Op grond van Filipijns recht geldt dat de echtgenoot van de moeder de juridische vader is. Om deze reden verzoekt de officier van justitie dat de geboorteakte verbeterd en aangevuld wordt met de gegevens van de vader. Naar Filipijns recht dient ook de geslachtsnaam van de minderjarige gewijzigd te worden in de geslachtsnaam van de vader. Zowel de moeder als de minderjarige zijn het hiermee oneens. Volgens de moeder is haar echtgenoot, van wie zij spoedig hoopt te scheiden en met wie zij al geruime tijd geen contact heeft, niet de biologische vader van de minderjarige en is hij een vreemde voor de minderjarige. Ook de minderjarige zelf heeft laten weten het ‘vreselijk’ te vinden als zij de geslachtsnaam krijgt van een man die zij niet kent. De rechtbank betreft uit eigen beweging de artikelen 3, 7 en 8 IVRK en overweegt als volgt:

In de door de moeder en het kind naar voren gebrachte bezwaren tegen wijziging van de geslachtsnaam van het kind ziet de rechtbank - ambtshalve - aanleiding om het bepaalde in de artikelen 3, 7, en 8 van het Verdrag inzake de rechten van het kind (IVRK), bij welk verdrag zowel Nederland als de Filipijnen partij zijn, bij de beoordeling van het verzoek te betrekken. In artikel 3 IVRK is bepaald dat bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maat-

ECLI:NL:RBMNE:2019:538; Hof Amsterdam 26 februari 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:712.

⁴⁹ Rb. Noord-Holland 11 januari 2017, ECLI:NL:RBNHO:2017:171.

schappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevendelichamen, de belangen van het kind de eerste overweging vormen. Krachtens artikel 7 lid 1 IVRK heeft het kind vanaf de geboorte recht op een naam. In artikel 8 is bepaald dat de staten die partij zijn zich verbinden tot eerbiediging van het recht van het kind zijn of haar identiteit te behouden, met inbegrip van nationaliteit, naam en familiebetrekkingen zoals wettelijk erkend, zonder onrechtmatige inmenging. De rechtbank is van oordeel dat voormelde verdragsartikelen 7 en 8 in elk geval wat betreft het behoud van identiteit en naam directe werking hebben.

Uit vorengaande volgt duidelijk dat de rechtbank rechtstreekse werking toekent aan artikel 8 IVRK voor wat betreft het behoud van identiteit en naam. De rechtbank concludeert in deze zaak dat de vadergegevens moeten toegevoegd aan de geboorteakte van de minderjarige, maar dat het in het belang van de minderjarige is dat haar geslachtsnaam ongewijzigd blijft.

In een andere zaak kan de rechtstreekse werking van artikel 8 IVRK indirect uit de uitspraak worden afgeleid. In deze zaak verzoeken de ouders de rechtbank om een geslachtsnaamwijziging van hun kind.⁵⁰ De vader had ruim voor de geboorte van zijn kind een verzoek ingediend tot wijziging van zijn geslachtsnaam. De bedoeling was dat ook de minderjarige vanaf de geboorte deze gewijzigde geslachtsnaam zou dragen. Vanwege de troonswisseling werd het Koninklijk Besluit later gegeven dan gebruikelijk, waardoor de geslachtsnaam van de vader nog niet gewijzigd was op het moment dat de minderjarige werd geboren. Op een later moment is de geslachtsnaam van de vader alsnog gewijzigd, maar de vader had op dat moment nog geen gezag over de minderjarige. Het gevolg hiervan is dat vader, moeder en de minderjarige alle drie een verschillende geslachtsnaam dragen. Het is de ouders niet gelukt de geslachtsnaam van de minderjarige alsnog te wijzigen. In deze zaak overweegt de rechtbank dat op grond van artikel 8 IVRK het recht van het kind op zijn identiteit, met inbegrip van de naam, moet worden geëerbiedigd, zonder onrechtmatige inmenging. De rechtbank overweegt dat de onmogelijkheid om de geslachtsnaam van de minderjarige te wijzigen een onrechtmatige inbreuk oplevert van het recht op identiteit zoals vastgelegd in artikel 8 IVRK. De rechtbank komt dan ook tot de conclusie dat in dit geval het verzoek tot wijziging van de geboorteakte van de minderjarige alsnog moet worden ingewilligd en wijst het verzoek van de ouders toe.

Ook in de derde zaak kan rechtstreekse werking van artikel 8 IVRK indirect uit de uitspraak worden afgeleid.⁵¹ In deze zaak heeft de rechtbank het verzoek van de ouders om de geslachtsnaam van hun kind, die thans de geslachtsnaam van de moeder draagt, te wijzigen naar de geslachtsnaam van de vader. De reden waarom de ouders niet in eerste instantie hebben gekozen voor de geslachtsnaam van de vader is gelegen in het feit dat de vader op dat moment illegaal in Nederland was. Ook wilden zij voorkomen dat de minderjarige met een namenreeks door het leven

⁵⁰ Rb. Amsterdam 3 mei 2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:3005.

⁵¹ Hof 's-Hertogenbosch 18 april 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:1483.

moest gaan. De ouders hadden de intentie om, wanneer de vader zou terugkeren naar Nederland, te trouwen en dan gebruik te maken van de mogelijkheid om bij voltrekking van het huwelijk de geslachtsnaam van hun kind te wijzigen in die van de vader. De vader is echter in vreemdelingenbewaring genomen. De ouders zijn toen versneld in het huwelijk getreden om te bespoedigen dat de vader tijdig (voor de geboorte van hun kind) zou kunnen terugkeren. Bij de voltrekking van hun huwelijk heeft, vanwege alle stress rondom de toenmalige verblijfssituatie van de vader, geen wijziging van de geslachtsnaam van de minderjarige plaatsgevonden. Er is toen bovendien niet aan de ouders te kennen gegeven, ook niet door de ambtenaar van de gemeente bij wie zij in ondertrouw gingen, dat zij bij de voltrekking van het huwelijk de geslachtsnaam van de minderjarige konden wijzigen en dat zij, wanneer zij dat niet zouden doen, hiertoe op een later tijdstip geen wettelijke mogelijkheid meer hadden. Ook had de vader op dat moment niet de benodigde documenten om zijn namenreeks aan te tonen. Het hof betreft in deze zaak uit eigen beweging artikel 8 IVRK en overweegt als volgt:

Op grond van artikel 8 IVRK moet het recht van het kind op zijn identiteit, met inbegrip van de naam, worden geëerbiedigd, zonder onrechtmatige inmenging. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft geoordeeld dat het naamrecht tevens onder de bescherming van artikel 8 EVRM valt en dat ouders er in beginsel recht op hebben om een geslachtsnaam te kiezen voor de kinderen met wie zij een gezinsleven hebben. Anders dan de rechtbank is het hof van oordeel dat de wettelijke onmogelijkheid om nog voorafgaand aan het bereiken door [voornaam minderjarige] van de meerderjarige leeftijd tot wijziging van de geslachtsnaam van [voornaam minderjarige] te komen, onder de bijzondere omstandigheden van dit geval een onrechtmatige inbreuk oplevert op het recht op identiteit en het recht op familie- en gezinsleven van [voornaam minderjarige] en haar ouders.

Het hof vernietigt de beschikking van de rechtbank en gelast de ambtenaar van de burgerlijke stand de geslachtsnaam van de minderjarige te wijzigen naar die van haar vader. In deze uitspraak verklaart de rechter nationale wetgeving (artikel 1:5 BW) buiten toepassing met een beroep op artikel 8 IVRK en artikel 8 EVRM.

Verdragsconforme uitleg en toepassing

In zeven zaken gaat het om biologische vaders/een bekende spermadonor die een verzoek indienen om omgang met hun kind te hebben, hetgeen door de moeders wordt geweigerd.⁵² Volgens de moeders is omgang niet in het belang van de kinderen nu zij niet weten wie de vader/bekende spermadonor is. De rechter dan wel de Advocaat-Generaal gaan hierin niet mee en stellen dat ieder kind op grond van de artikelen 7 en 8 IVRK het recht heeft op identiteit en te weten van wie het afstamt.

⁵² Hof Den Haag 31 augustus 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:2807; Rb. Gelderland 19 juli 2016, ECLI:NL:RBGEL:2016:6998; HR 18 maart 2016, ECLI:NL:HR:2016:452; Hof Arnhem-Leeuwarden 26 april 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:3385; Parket HR 18 mei 2018, ECLI:NL:PHR:2018:520; Rb. Zeeland-West-Brabant 20 december 2016, ECLI:NL:RBZWB:2016:8520.

Daarom stelt de rechter dan wel de Advocaat-Generaal in deze zaken dat er (onderzoek naar de wenselijkheid van) statusvoorlichting dient plaats te vinden waarna de omgang tussen de biologische vaders/bekende spermadonor en hun kinderen kan worden opgestart, al dan niet onder begeleiding van een jeugdbeschermer in het kader van een ondertoezichtstelling. In één zaak oordeelt het hof dat, ondanks dat er statusvoorlichting plaats dient te vinden door de moeder, er daarna geen omgang wordt opgestart tussen de vader en de kinderen.⁵³ Wel heeft de moeder een consultatie- en informatieplicht jegens de vader waaraan het hof een dwangsom verbindt indien zij deze in de toekomst niet nakomt.

In een andere zaak gaat het eveneens om statusvoorlichting.⁵⁴ De moeder komt in deze zaak in onder meer in hoger beroep tegen het gedeelte van de beschikking van de rechtbank waarin is bepaald dat de minderjarige onder toezicht wordt gesteld. De rechtbank heeft de minderjarige onder toezicht gesteld omdat de moeder weigert te vertellen dat niet Y – de nieuwe partner van moeder en tevens de juridische vader – maar X de biologische vader is van de minderjarige. Volgens de moeder is dit geen grond om de minderjarige onder toezicht te stellen. Het hof oordeelt in deze zaak als volgt:

Het hof is van oordeel dat een kind het recht heeft om te weten wie zijn ouders zijn. Voor dit oordeel vindt het hof steun in artikel 7 en 8 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, dat bepaalt dat een kind het recht heeft om zijn beide ouders en zijn eigen identiteit te kennen. Het hof leidt uit deze artikelen af dat een opvoedende ouder die het kind vanaf jonge leeftijd niet juist voorlicht omtrent de vraag wie zijn biologische vader is, maar het kind vertelt – zoals in dit geval de moeder – dat de juridische vader de biologische vader is, in strijd met de rechten van het kind handelt.

De redenen die de moeder aanvoert om geen statusvoorlichting te geven, wegen volgens het hof minder zwaar dan het recht van de minderjarige om te weten van wie hij afstamt en wat zijn identiteit is. Nu de moeder vasthoudt aan de weigering om statusvoorlichting te geven, oordeelt het hof dat wel degelijk is voldaan aan de grond voor de ondertoezichtstelling en bekrachtigt het hof op dit punt de beschikking van de rechtbank.

Het oordeel van de rechter kan ook anders uitvallen, zo blijkt uit een zaak waarin de Raad voor de Kinderbescherming een verzoek indient om een minderjarige onder toezicht te stellen zodat de moeder gedwongen kan worden statusvoorlichting te geven.⁵⁵ De Raad voor de Kinderbescherming voert aan dat zij het vermoeden heeft dat de vader van het oudste kind ook de vader van dit kind is. De moeder geeft aan dat zij niet weet wie de vader is. De rechtbank overweegt in deze zaak als volgt:

⁵³ Hof Arnhem-Leeuwarden 13 oktober 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:8193.

⁵⁴ Hof Amsterdam 22 december 2015, ECLI:NL:GHAMS:2015:5373.

⁵⁵ Rb. Rotterdam 25 januari 2019, ECLI:NL:RBROT:2019:1218.

Voorop staat dat uit het recht op private life, in het bijzonder het recht op persoonlijke identiteit, voortvloeit dat een kind het recht heeft te weten van wie het afstamt (EHRM 20 december 2007, 23890/02, EHRC 2008/34). Dat recht is tevens gewaarborgd in de artikelen 7 en 8 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Het is echter in casu van belang dat het in beginsel aan de moeder is om het geschikte moment te bepalen om [voornaam minderjarige] van informatie te voorzien - voor zover bekend of te achterhalen - over haar afstamming. De moeder heeft toegezegd dat zij dit, wanneer [voornaam minderjarige] ouder is en zij in staat is die informatie te begrijpen, ook zal doen. Dat er redenen zouden zijn te twijfelen aan het inzicht bij de moeder, haar opvoedingscapaciteiten en haar zorgzaamheid dienaangaande, heeft de Raad niet aangegeven of onderbouwd. De Raad heeft - voor zover relevant - enkel gesteld dat [voornaam minderjarige] als tweejarige peuter niet weet wie haar vader is, en geeft aan dat dat mogelijk negatieve gevolgen voor [voornaam minderjarige] 's ontwikkeling op de langere termijn zal hebben. Aldus zijn er geen aanwijzingen dat [voornaam minderjarige] thans op enige wijze ernstig in haar ontwikkeling wordt bedreigd. Daarbij komt dat het een zeer forse inbreuk zou zijn op het recht van de moeder op een ongestoord en rustig family life met haar kind, en op haar privacy, als er binnen het kader van een ondertoezichtstelling druk op de moeder zou worden uitgeoefend reeds nu mee te werken aan het achterhalen en bekendmaken voor de buitenwereld, van de identiteit van de vader, en daar dan ook nog in de relatie met haar dochter vorm aan te geven. Een dergelijke inbreuk valt niet te rechtvaardigen nu het bij [voornaam minderjarige], anders dan in de situatie van de door de Raad aangehaalde uitspraak van de Hoge Raad, onduidelijk is óf haar biologische vader achterhaald kan worden én of die vader enig belang stelt in het vormgeven aan zijn vaderschap.

De rechtbank meent dat niet voldaan is aan de grond voor de ondertoezichtstelling en wijst het verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming af.

In een volgende zaak moet de rechtbank op verzoek van de officier van justitie de vraag beantwoorden of twee moeders die elkaars kinderen wensen te erkennen daarbij verplicht zijn een naamskeuze te maken en of artikel 1:5 lid 8 BW dwingendrechtelijk voorschrijft dat de achternaam van het eerste kind bepalend is voor de achternaam van het tweede kind.⁵⁶ De rechtbank komt tot het oordeel dat dit naar nationaal recht niet het geval is en betreft daarbij ook artikel 8 IVRK. Zo stelt de rechtbank dat hieruit volgt dat de achternaam een belangrijk onderdeel is van de persoonlijke identiteit en dat zeer terughoudend moet worden omgegaan met een geslachtsnaamwijziging, aangezien de geslachtsnaam onderdeel is van deze identiteit. In onderhavige zaak droegen de kinderen – die reeds tien en elf jaar oud waren – sinds hun geboorte de achternaam van hun moeder en zou een geslachtsnaamwijziging volgens de rechtbank in strijd zijn met hun belangen en hun recht op identiteit. De rechtbank wijst het verzoek van de officier van justitie af.

Een volgende zaak gaat eveneens over de geslachtsnaam van een minderjarige. In deze zaak moet het hof beoordelen of de geboorteakte van een kind van een

⁵⁶ Rb. Noord-Nederland 21 februari 2017, ECLI:NL:RBNNE:2017:583.

Somalische moeder kan worden verbeterd.⁵⁷ De moeder heeft bij haar asielaanvraag in Italië een andere naam opgegeven dan bij haar aankomst in Nederland. Dit heeft ertoe geleid dat de minderjarige, die in Nederland is geboren, thans een andere achternaam heeft dan zijn moeder en broer. Het hof is van oordeel dat daar waar wordt gezien dat de registratie van personen binnen Europa op een onjuiste wijze plaats vindt doordat de betreffende persoon zelf onjuiste gegevens opgeeft, het mede gelet op artikel 8 EVRM, in relatie met de artikelen 3 lid 1 en 8 IVRK, gewenst is om de hierdoor ontstane onvolkomenheden in de registraties, binnen de tot de beschikking staande mogelijkheden, te herstellen. Het hof acht het in het belang van de minderjarige dat zijn naam wordt gewijzigd. De naam is volgens het hof een zeer belangrijk aspect van zijn identiteit en is een middel om zich te identificeren binnen zijn familie en in de samenleving. Het hof vernietigt de beschikking van de rechtbank en gelast de ambtenaar van de burgerlijke stand de geboorteakte van de minderjarige te verbeteren.

In drie zaken (die ook besproken zijn onder artikel 7 IVRK) moet de rechtbank beoordelen of de erkenning van in het buitenland opgemaakte geboorteakten in strijd is met de Nederlandse openbare rechtsorde.⁵⁸ In alle drie de zaken zijn de kinderen ter wereld gekomen via een draagmoederschapconstructie. Bij de beoordeling of de erkenning van deze geboorteakte in strijd is met de Nederlandse openbare rechtsorde, betreft de rechtbank zowel artikel 7 als artikel 8 IVRK. Ieder kind heeft op grond van deze artikelen het recht zijn ouders te kennen alsmede het recht om zijn identiteit te behouden. In twee zaken komt de rechtbank tot de conclusie dat voldoende gebleken is dat de kinderen in staat zullen zijn te kunnen achterhalen uit wie zij zijn geboren, van wie zij genetisch afstammen en onder welke omstandigheden dit is gebeurd. Gelet hierop is er volgens de rechtbank geen strijd met de Nederlandse openbare orde en bepaalt de rechtbank in twee zaken dat de geboorteakten kunnen worden ingeschreven. In de derde zaak komt de rechtbank wel tot het oordeel dat er sprake is van strijd met de Nederlandse orde. Door de wensouders vervolgens juridisch ouders te maken, kan hun verzoek uiteindelijk toch worden toegekend.⁵⁹

In een andere zaak waarin artikel 8 IVRK aan bod kwam, gaat het om een vader die de rechtbank onder meer verzoekt om vervangende toestemming voor de erkenning alsmede de ondertoezichtstelling van zijn zoon.⁶⁰ De vader was (nog) niet de juridische vader en formeel dus niet bevoegd het verzoek tot ondertoezichtstelling in te dienen. De rechtbank oordeelt echter dat de man wel ontvankelijk verklaard moet worden in zijn verzoek gelet op de nauwe persoonlijke betrekking tussen de man en zijn zoon. Niet-ontvankelijk verklaring zou strijd opleveren met artikel 8 EVRM en de artikelen 7 en 8 IVRK. De rechtbank wijst de verzoeken van de man toe.

In een volgende zaak moet het hof beslissen over het verzoek van de Raad voor

⁵⁷ Hof 's-Hertogenbosch 7 september 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:3851.

⁵⁸ Rb. Den Haag 10 juli 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:7583; Rb. Den Haag 10 april 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:7708.

⁵⁹ Rb. Den Haag 2 oktober 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:11169.

⁶⁰ Rb. Den Haag 16 februari 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:1835.

de Kinderbescherming om een voogd over een minderjarige te benoemen.⁶¹ De reden hiervoor is dat het onduidelijk is of de man en de vrouw de ouders zijn van de minderjarige. De man en de vrouw hebben verklaard dat de minderjarige is verwekt met genetisch materiaal van twee onbekende donoren. De man en de vrouw hebben echter niet kunnen aantonen dat de minderjarige uit de vrouw is geboren. De Raad voor de Kinderbescherming, de IND en de recherche gaan uit van illegale opname van een minderjarig kind uit een ander land. De IND heeft melding gemaakt van de mogelijkheid van kinderhandel, kinderontvoering of illegale adoptie. De Raad voor de Kinderbescherming wil dat de voogdij over de minderjarige bij de gecertificeerde instelling wordt neergelegd om meer duidelijkheid te krijgen over de vraag of de minderjarige illegaal is opgenomen in het gezin van de man en de vrouw. Dit verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming is afgewezen door de rechtbank. De Raad voor de Kinderbescherming is tegen deze beslissing in hoger beroep gekomen en betoogt bij het hof, onder verwijzing naar de artikelen 3, 7 en 8 IVRK dat het kind het recht heeft te weten van wie het afstamt. De man en de vrouw zijn volgens de Raad voor de Kinderbescherming niet bereid hieromtrent duidelijkheid te geven en dat kan leiden tot een ontwikkelingsbedreiging bij het kind. De man en vrouw voeren vervolgens aan dat zij hun kind niet kunnen vertellen van wie het afstamt omdat de donoren anoniem zijn. De man en vrouw geven aan wel bereid te zijn het kind te vertellen hoe hij is verwekt als hij daar oud genoeg voor is. Het hof oordeelt als volgt:

Bij de keuze van een op de voet van artikel 1:295 BW te benoemen voogd dient het belang van het kind een eerste overweging te zijn. In het onderhavige geval wordt dat belang mede ingekleurd door de artikelen 7 en 8 IVRK, die de Staat opdragen het recht van een kind door zijn ouders te worden verzorgd te waarborgen en passende bijstand en bescherming te verlenen aan een kind dat op niet rechtmatige wijze is beroofd van enig bestanddeel van zijn identiteit. In het onderhavige geval bestaat van dat laatste een vermoeden, nu [de minderjarige's] afkomst en herkomst onzeker zijn. Het hof is evenwel van oordeel dat, om daarover duidelijkheid te verkrijgen, het niet noodzakelijk is de voogdij over [de minderjarige] aan de GI op te dragen, te minder nu ook de Raad vooralsnog het standpunt inneemt dat [de minderjarige] zijn verblijfplaats bij de vrouw dient te behouden. Dat doel kan ook op andere wijze worden gediend, zo nodig door middel van een ondertoezichtstelling van [de minderjarige]. Het verkrijgen van duidelijkheid omtrent zijn afkomst en herkomst zal bovendien de inzet zijn van het, volgens de Raad, in december 2015 gestarte strafrechtelijk onderzoek naar de vraag of [de minderjarige] illegaal is opgenomen in het gezin van de man en vrouw. Zowel in het geval dat [de minderjarige] uit een andere vrouw is geboren als in het geval dat [de minderjarige] uit de vrouw is geboren nadat in haar een embryo is geplaatst, ontstaan uit de eicel en zaadcel van anonieme donoren, dient [de minderjarige] naar het oordeel van het hof op enig moment op de hoogte te worden gesteld van zijn afkomst. De Raad heeft terecht aangevoerd dat [de minderjarige] daar recht op heeft. De vrouw heeft verklaard op termijn [de

⁶¹ Hof Amsterdam 5 april 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:1279.

minderjarige] te willen vertellen dat zij en de man niet zijn biologische ouders zijn. Ook als over enige tijd zou blijken dat zij deze toezegging niet, niet tijdig, of niet overeenkomstig de waarheid gestand doet, vormt dat evenwel onvoldoende reden om te oordelen dat de GI reeds thans met de voogdij over [de minderjarige] moet worden belast. Het doel, te weten statusvoorlichting, is immers ook op andere wijze te bereiken. Zo nodig zou te zijner tijd ook voor dat doel kunnen worden gedacht aan een ondertoezichtstelling van [de minderjarige]. [...] De conclusie is dat onvoldoende aannemelijk is gemaakt dat belasting van de GI met de voogdij over [de minderjarige] in zijn belang is en evenmin dat andere belangen daartoe nopen.

Het hof wijst het verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming af en bekrachtigt de beschikking van de rechtbank.

Tot slot is er een zaak (die uitvoeriger is besproken onder artikel 5 IVRK) waarin een moeder de rechtbank verzoekt om terug te komen op de bindende eindbeslissingen die dezelfde rechtbank in een eerdere beschikking heeft genomen.⁶² De rechtbank gaat hierin niet mee maar geeft wel aan dat artikel 8 IVRK doorwerkt in de bepalingen uit het Burgerlijk Wetboek.

Overig

Een eerste zaak die tot de categorie ‘Overig’ behoort, betreft een moeder die hoger beroep instelt tegen de uitspraak van de rechtbank waarin is bepaald dat zij uit het ouderlijk gezag wordt ontheven.⁶³ Dit is volgens de moeder in strijd met artikel 8 IVRK omdat hieruit volgt dat haar zoon het recht heeft op behoud van familierechtelijke betrekkingen. Het hof volgt de moeder niet in haar standpunt en oordeelt dat een ontheffing van het gezag geen strijd oplevert met artikel 8 IVRK aangezien dit de familierechtelijke betrekking tussen moeder en haar zoon niet aantast. Het hof wijst het beroep op artikel 8 IVRK gemotiveerd af en bekrachtigt de beschikking van de rechtbank.

In twee andere zaken wordt verzocht de erkenning van een kind door een andere man – niet zijnde de biologische vader – te vernietigen. In de eerste zaak wordt dit verzoek door de biologische vader ingediend.⁶⁴ In de tweede zaak wordt dit verzoek ingediend door de moeder waarbij zij aanvoert dat zij er pas later is achter gekomen wie de biologische vader is van haar kind.⁶⁵ Zowel de biologische vader als de moeder onderbouwen hun verzoek tot vernietiging van de erkenning met een beroep op artikel 8 IVRK. In de zaak van de biologische vader meent de Advocaat-Generaal dat het feit dat het kind is erkend door een andere man geen strijd oplevert met artikel 8 IVRK omdat niet blijkt dat de moeder de kennis van de biologische vader zal onthouden aan het kind. De conclusie van de Advocaat-Generaal strekt dan ook tot vernietiging van het beroep van de moeder. In de zaak

⁶² Rb. Den Haag 17 mei 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:5837.

⁶³ Hof ‘s-Hertogenbosch 23 oktober 2014, ECLI:NL:GHSHE:2014:4398.

⁶⁴ Hoge Raad 20 mei 2016, ECLI:NL:PHR:2016:442.

⁶⁵ Hof Amsterdam 16 december 2014, ECLI:NL:GHAMS:2014:5810.

van de moeder komt het hof tot een gelijksoortig oordeel, namelijk dat het recht op identiteit van het kind niet in het gedrang komt door het juridisch vaderschap bij de man te laten. Het kind weet immers wie haar biologische vader is. Het hof wijst het verzoek van de moeder af.

In drie zaken faalt het beroep op artikel 8 IVRK. Zo meent een moeder dat de ontzegging van de omgang tussen haar en haar kind strijd oplevert met artikel 8 IVRK. Het hof is echter een andere mening toegedaan en oordeelt dat de ontzegging van de omgang juist in het belang is van het kind.⁶⁶ Het beroep op artikel 8 IVRK faalt eveneens in een zaak waarin een vader in hoger beroep komt tegen de beslissing van de rechtbank om de moeder vervangende toestemming voor verhuizing te verlenen. Dit is volgens de vader in strijd met artikel 8 en 9 IVRK. Het hof meent dat dit niet het geval is, mede gelet op het feit dat de omgang tussen de vader en de minderjarige is stopgezet vanwege de dreigende houding van vader.⁶⁷ Tot slot faalt het beroep op artikel 8 IVRK in een zaak waarin een moeder verzoekt om vervangende toestemming om naar het buitenland te reizen.⁶⁸ Het hof oordeelt dat de moeder geen nadere toelichting heeft gegeven waarom de weigering van het verlenen van vervangende toestemming een inbreuk maakt op het behoud van de identiteit van de kinderen. Het hof wijst het verzoek van de moeder dan ook af.

Vervolgens is een beroep gedaan op artikel 8 IVRK in een zaak waarin een moeder en stiefvader verzoeken om de stiefvader met het gezag over de minderjarige te belasten en om de geslachtsnaam van de minderjarige te wijzigen in de geslachtsnaam van de stiefvader.⁶⁹ De stiefvader speelt een belangrijke rol in het leven van de minderjarige en er is al jaren geen contact met de biologische vader. De rechtbank wijst beide verzoeken toe. Nadat de rechtbank dit doet, wijst de rechtbank ten overvloede op artikel 8 IVRK waaruit volgt dat de minderjarige het recht om te weten van wie hij afstamt. Dit is belangrijk voor een goede identiteitsontwikkeling. De minderjarige dient dan ook op de hoogte gebracht te worden van zijn afstamming.

Tot slot zijn er zeven zaken waarin de rechter niet toekomt aan bespreking van het beroep op artikel 8 IVRK⁷⁰ of waarin de rechter niet (expliciet) ingaat op het beroep artikel 8 IVRK.⁷¹

⁶⁶ Hof Arnhem-Leeuwarden 17 december 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:9721.

⁶⁷ Hof Arnhem-Leeuwarden 20 september 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:7794.

⁶⁸ Hof Amsterdam 30 juli 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:2863.

⁶⁹ Rb. Zeeland-West-Brabant 20 december 2016, ECLI:NL:RBZWB:2016:8526.

⁷⁰ Hof Den Haag 25 februari 2015, ECLI:NL:GHDHA:2015:2250.

⁷¹ Hof Den Haag 8 juni 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:2063; Hof Arnhem-Leeuwarden 28 februari 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:1808; Hof Den Haag 11 oktober 2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:3655; Hof Amsterdam 21 juni 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:2368; Rb. Midden-Nederland 16 juli 2015, ECLI:NL:RBMNE:2015:5513; Rb. Noord-Holland 23 maart 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:2331.

Artikel 9 (Scheiding kind van de ouders en recht op omgang)

-
1. *De Staten die partij zijn, waarborgen dat een kind niet wordt gescheiden van zijn of haar ouders tegen hun wil, tenzij de bevoegde autoriteiten, onder voorbehoud van de mogelijkheid van rechterlijke toetsing, in overeenstemming met het toepasselijke recht en de toepasselijke procedures, beslissen dat deze scheiding noodzakelijk is in het belang van het kind. Een dergelijke beslissing kan noodzakelijk zijn in een bepaald geval, zoals wanneer er sprake is van misbruik of verwaarlozing van het kind door de ouders, of wanneer de ouders gescheiden leven en er een beslissing moet worden genomen ten aanzien van de verblijfplaats van het kind.*
 2. *In procedures ingevolge het eerste lid van dit artikel dienen alle betrokken partijen de gelegenheid te krijgen aan de procedures deel te nemen en hun standpunten naar voren te brengen.*
 3. *De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind dat van een ouder of beide ouders is gescheiden, op regelmatige basis persoonlijke betrekkingen en rechtstreeks contact met beide ouders te onderhouden, tenzij dit in strijd is met het belang van het kind.*
 4. *Indien een dergelijke scheiding voortvloeit uit een maatregel genomen door een Staat die partij is, zoals de inhechtenisneming, gevangenneming, verbanning, deportatie, of uit een maatregel het overlijden ten gevolge hebbend (met inbegrip van overlijden, door welke oorzaak ook, terwijl de betrokkene door de Staat in bewaring wordt gehouden) van één ouder of beide ouders of van het kind, verstrekt die Staat, op verzoek, aan de ouders, aan het kind of, indien van toepassing, aan een ander familielid van het kind de noodzakelijke inlichtingen over waar het afwezige lid van het gezin zich bevindt of waar de afwezige leden van het gezin zich bevinden, tenzij het verstrekken van die inlichtingen het welzijn van het kind zou schaden. De Staten die partij zijn, waarborgen voorts dat het indienen van een dergelijk verzoek op zich geen nadelige gevolgen heeft voor de betrokkene(n).*
-

In 138 zaken is artikel 9 IVRK aan bod gekomen. In vier zaken heeft de rechter rechtstreekse werking toegekend aan artikel 9 IVRK. In 53 zaken wordt artikel 9 verdragsconform uitgelegd en toegepast en 81 zaken vallen in de categorie ‘Overig’.

Rechtstreekse werking

In vier zaken moet de rechtbank oordelen over het verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming tot beëindiging van het gezag van de ouders.⁷² De rechtbank stelt in elk van deze zaken expliciet dat aan artikel 9 lid 1 IVRK rechtstreekse werking toekomt. Voorts overweegt de rechter dat gezagsbeëindiging van de ouders op grond van artikel 1:266 BW strijd oplevert met (onder meer) artikel 9 lid 1 IVRK nu in deze zaken kan worden volstaan met een ondertoezichtstelling en uithuisplaatsing. De rechtbank wijst het verzoek van de Raad voor de Kinderbe-

⁷² Rb. Overijssel 1 oktober 2015, ECLI:NL:RBOVE:2015:5764; Rb. Overijssel 14 april 2016, ECLI:NL:RBOVE:2016:1796; Rb. Overijssel 18 juli 2016, ECLI:NL:RBOVE:2016:3229; Rb. Overijssel 24 augustus 2016, ECLI:NL:RBOVE:2016:4870.

scherming in alle vier de zaken af.

Verdragsconforme uitleg en toepassing

In 53 zaken is artikel 9 IVRK verdragsconform uitgelegd en toegepast. In 47 zaken wordt artikel 9 IVRK aanvullend ingeroepen door de rechter om zijn beslissing ten aanzien van de omgang kracht bij te zetten.⁷³ De rechter doet dat in al deze zaken met de volgende overweging:

Een kind heeft recht op omgang met zijn ouders en met degene die in een nauwe persoonlijke betrekking tot hem staat. Dit recht wordt, wat betreft de niet met het gezag belaste ouder en degene die in een nauwe persoonlijke betrekking tot het kind staat, gewaarborgd door artikel 8 EVRM en artikel 1:377a lid 1 BW en, wat het kind aangaat, niet alleen door die laatstgenoemde bepaling, maar ook door artikel 9 lid 3 van het IVRK en artikel 24 lid 3 Handvest van de grondrechten van de EU.

⁷³ Hof Arnhem-Leeuwarden 28 oktober 2014, ECLI:NL:GHARL:2014:8270; Hof Arnhem-Leeuwarden 17 maart 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:1955; Hof Arnhem-Leeuwarden 2 juni 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:3994; Hof Arnhem-Leeuwarden 15 oktober 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:7965; Hof Arnhem-Leeuwarden 21 april 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:3310; Hof Arnhem-Leeuwarden 7 juni 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:4505; Hof Arnhem-Leeuwarden 7 juli 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:5635; Hof Arnhem-Leeuwarden 12 juli 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:6129; Rb. Gelderland 19 juli 2016, ECLI:NL:RBGEL:2016:6998; Rb. Oost-Brabant 27 juli 2016, ECLI:NL:RBOBR:2016:4105; Hof Arnhem-Leeuwarden 29 september 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:7893; Hof Arnhem-Leeuwarden 17 november 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:9211; Hof Arnhem-Leeuwarden 1 december 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:9723; Hof Arnhem-Leeuwarden 14 maart 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:2271; Hof Amsterdam 4 april 2017, ECLI:NL:GHAMS:2017:1153; Hof Arnhem-Leeuwarden 13 april 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:3246; Hof Arnhem-Leeuwarden 19 september 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:8336; Hof Arnhem-Leeuwarden 8 maart 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:2321; Hof Arnhem-Leeuwarden 7 juni 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:5368; Hof Arnhem-Leeuwarden 12 juli 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:6469; Hof Arnhem-Leeuwarden 12 juli 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:6474; Hof Arnhem-Leeuwarden 19 juli 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:6719; Hof Amsterdam 7 augustus 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:2881; Hof Arnhem-Leeuwarden 9 maart 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:2056; Parket HR 17 maart 2017, ECLI:NL:PHR:2017:226; Hof Arnhem-Leeuwarden 22 juni 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:5251; Hof Den Haag 12 september 2018, ECLI:NL:GHDHA:2018:2546; Hof Arnhem-Leeuwarden 13 september 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:8247; Hof Arnhem-Leeuwarden 25 september 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:8661; Hof Arnhem-Leeuwarden 4 oktober 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:8798; Hof Arnhem-Leeuwarden 11 oktober 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:8945; Hof Arnhem-Leeuwarden 15 november 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:10001; Hof Arnhem-Leeuwarden 6 december 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:10670; Hof Amsterdam 18 december 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:4861; Rb. Midden-Nederland 20 december 2018, ECLI:NL:RBMNE:2018:6433; Hof Arnhem-Leeuwarden 10 januari 2019, ECLI:NL:GHARL:2019:204; Hof Den Haag 30 januari 2019, ECLI:NL:GHDHA:2019:321; Hof Arnhem-Leeuwarden 12 maart 2019, ECLI:NL:GHARL:2019:2340; Hof Arnhem-Leeuwarden 19 maart 2019, ECLI:NL:GHARL:2019:2398; Hof Arnhem-Leeuwarden 21 maart 2019, ECLI:NL:GHARL:2019:2518; Hof Arnhem-Leeuwarden 16 april 2019, ECLI:NL:GHARL:2019:3526; Hof Amsterdam 15 januari 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:107; Hof Arnhem-Leeuwarden 13 december 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:10854; Hof Arnhem-Leeuwarden 23 januari 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:869; Hof Arnhem-Leeuwarden 14 februari 2019, ECLI:NL:GHARL:2019:1635; Hof Arnhem-Leeuwarden 18 oktober 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:8288; Hof Amsterdam 18 december 2014, ECLI:NL:GHAMS:2014:5895.

Met deze overweging laat de rechter zien dat hij, bij de invulling en de toepassing van artikel 1:377a BW, rekening houdt met het bepaalde in artikel 9 lid 3 IVRK.

In een volgende zaak moet het hof op verzoek van de moeder oordelen over de omgang tussen een vader en zijn twee kinderen.⁷⁴ De kinderen hebben aangegeven dat zij graag omgang willen met hun vader, maar hij weigert dit en werkt niet mee aan de omgang. De kinderen hebben op grond van artikel 1:377a BW recht op omgang met hun vader. De rechter geeft invulling aan dit artikel en overweegt als volgt:

De rechter neemt bij zijn beslissing over een omgangsregeling alle omstandigheden van het geval in acht. De belangen van het kind zijn - ingevolge art. 3 van het Internationaal Verdrag voor de rechten van het kind (hierna IVRK) - zeer zwaarwegend en vormen bij een geschil als dit de eerste overweging en kunnen vóór de belangen van de ouders gaan. In het algemeen is het in het belang van een kind dat het contact heeft met de ouder bij wie het niet zijn gewone verblijfplaats heeft hetgeen ook is neergelegd in artikel 9 lid 3 IVRK. [...] De rechter heeft blijkens de uitspraak van de Hoge Raad van 17 januari 2014 (ECLI:NL:HR:2014:91) een zware inspanningsverplichting om het wederzijdse recht op omgang tussen een ouder en kind(eren) mogelijk te maken en daadwerkelijk tot stand te laten komen. Van de rechter kan temeer een actieve opstelling worden verlangd naar mate voor de weigering van de ouder minder - of zelfs geen - goede en voldoende aanmerkelijk gemaakte gronden worden aangevoerd.

Voordat het hof een beslissing kan nemen, dient echter nader onderzoek plaats te vinden. Het hof verzoekt de Raad voor de Kinderbescherming te onderzoeken of de vader ongeschikt of onmachtig is om contact te hebben met zijn twee kinderen en wat de redenen zijn dat de vader volhardt in zijn weigering om contact te hebben met hen. Ook verzoekt het hof de Raad voor de Kinderbescherming te onderzoeken of er nog een vorm van contact mogelijk is tussen de vader en zijn kinderen. Het hof houdt de behandeling van de zaak aan.

Eenzelfde redenering volgt de rechtbank in een zaak over het door de moeder ingediende verzoek tot wijziging van een contactregeling tussen de minderjarige en zijn vader, zoals die is vastgelegd in het ouderschapsplan.⁷⁵ De minderjarige is onder toezicht gesteld en de gecertificeerde instelling heeft de opdracht om de omgang tussen de minderjarige en zijn vader tot stand te brengen. Dit is door toedoen van de moeder niet gelukt en de rechtbank constateert dat de gecertificeerde instelling niet adequaat heeft ingegrepen. Bij de beoordeling van het verzoek van de moeder betreft de rechtbank uit eigen beweging de artikelen 3 en 9 lid 3 IVRK. Ten aanzien van artikel 9 lid 3 IVRK overweegt de rechtbank dat een kind op grond van dit artikel het recht heeft op contact met de ouder bij wie het niet zijn gewone verblijfplaats heeft. Ook in deze zaak stelt de rechtbank dat dit een zware inspanningsverplichting voor de rechter met zich meebrengt om het wederzijds recht op

⁷⁴ Hof Arnhem-Leeuwarden 17 mei 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:3939.

⁷⁵ Rb. Limburg 26 oktober 2018, ECLI:NL:RBLIM:2018:12043.

omgang tussen een ouder en een kind mogelijk te maken en daadwerkelijk tot stand te laten komen. Dit maakt dan ook dat de rechtbank het verzoek van de moeder afwijst. Daarbij geeft de rechtbank de gecertificeerde instelling de uitdrukkelijke opdracht mee om de omgang tussen de minderjarige en zijn vader alsnog tot stand te brengen en daarvan helder verslag uit te brengen bij een eventueel in te dienen verlengingsverzoek van de ondertoezichtstelling.

In een andere zaak is een moeder in hoger beroep gekomen tegen de uitspraak van de rechtbank waarin haar gezag is beëindigd.⁷⁶ De twee kinderen hebben een belaste voorgeschiedenis waarin zij diverse malen uit huis zijn geplaatst en weer terug zijn geplaatst. De reden daarvoor is steeds geweest dat de kinderen door de relatie van de moeder met de vader van het jongste kind werden blootgesteld aan geweld en het plegen van strafbare feiten door de moeder en de vader van het jongste kind. Nadat de moeder en de vader van het jongste kind – na enige tijd uit elkaar geweest te zijn – weer een relatie met elkaar zijn aangegaan, zijn de minderjarigen wederom uit huis geplaatst. Na de uithuisplaatsing van de kinderen heeft de moeder een aantal strafbare feiten begaan waarvoor zij is vervolgd en veroordeeld. In dat kader heeft zij, na een periode van detentie, een voorwaardelijke invrijheidstelling gekregen, met als voorwaarde een contactverbod met de kinderen van drie jaar, tenzij daar toestemming van de reclassering (in overleg met de gecertificeerde instelling) voor is. De Raad voor de Kinderbescherming en de gecertificeerde instelling zijn beide van mening dat beëindiging van het gezag van de moeder noodzakelijk is, temeer nu zij door het contactverbod niet in staat is het gezag over haar kinderen uit te oefenen. De moeder verzoekt het hof echter te bepalen dat haar ouderlijk gezag wordt hersteld, dan wel dat een bijzondere curator wordt benoemd voor de kinderen. Het hof overweegt in deze zaak als volgt:

Het hof acht, anders dan de raad, het feit dat aan de moeder in het kader van een strafrechtelijke procedure een contactverbod voor drie jaar is opgelegd op zich onvoldoende reden om tot een gezagsbeëindiging te komen. Immers, de vraag rijst of dat contactverbod valt te verenigen met het recht van de moeder en de minderjarigen over en weer op family life. Dit recht, onder meer verdragsrechtelijk vastgelegd in art. 8 EVRM en art. 9 lid 3 IVRK, is één van de fundamenteën onder het recht waar niet alleen de moeder, maar ook de minderjarigen een beroep op mogen doen. Dit recht op contact kan niet zonder meer volledig worden ingeperkt in het kader van een strafrechtelijke procedure als voorwaarde voor vervroegde invrijheidstelling.

Voorts overweegt het hof dat het verzoek tot gezagsbeëindiging met name is gegrond op de omstandigheden dat de moeder een contactverbod heeft met de minderjarigen en in aanmerking nemende dat de reclassering al dan niet in samenwerking met de gecertificeerde instelling – die inmiddels de voogdij uitoefent- tot op heden niet is overgegaan tot het tot stand brengen van contact tussen de moeder en de minderjarigen kan de bijzondere curator namens de minderjarigen tevens een

⁷⁶ Hof Den Haag 20 juni 2018, ECLI:NL:GHDHA:2018:1669.

verzoek tot het vaststellen van een omgangsregeling bij de rechtbank indienen. Het hof oordeelt dan ook dat het verzoek tot benoeming van een bijzondere curator wordt toegewezen en houdt de zaak voor wat betreft de gezagsbeëindiging aan in afwachting van de uitkomst van de procedure over de omgang en, daarmee verband houdend, de informatie en het advies van de bijzonder curator over de noodzaak van de gezagsbeëindiging en de benoeming van de gecertificeerde instelling als voogd. In deze zaak laat het hof zien dat niet voorbij gegaan mag worden aan het recht van het kind én de ouders op omgang mede gelet op het bepaalde in artikel 9 lid 3 IVRK.

In een andere zaak verzoekt de gecertificeerde instelling de rechtbank om een machtiging gesloten jeugdhulp af te geven.⁷⁷ De machtiging wordt verzocht voor een minderjarige die al tweeënhalf jaar in de gesloten jeugdhulpinstelling verblijft. De minderjarige en zijn moeder voeren aan dat het beter met hem gaat en dat zij willen dat de minderjarige weer bij zijn moeder gaat wonen. De gecertificeerde instelling meent dat dit niet aan de orde is maar acht het wel van belang dat de minderjarige in een open instelling wordt geplaatst. Het is de gecertificeerde instelling echter niet gelukt een open instelling te vinden waar de minderjarige terecht kan. De gedragswetenschapper voert aan dat het voor de minderjarige belangrijk is dat hij weet waar zijn perspectief ligt. De rechtbank overweegt dat na een lange en intensieve zoektocht door de gecertificeerde instelling naar een geschikte plek voor de minderjarige hierop nog steeds geen enkel reëel zicht bestaat. Het voor de minderjarige zo belangrijke perspectief blijft uit, wat de rechtbank in strijd met zijn belang acht. Door het langdurig uitblijven van perspectief komt de rechtbank tot de conclusie dat de maatregel van gesloten jeugdhulp na tweeëneenhalf jaar niet langer proportioneel en doelmatig is waarbij de rechtbank rekening houdt met de vereisten uit artikel 5 en 8 EVRM alsmede de artikelen 3, 9 en 37 IVRK. De rechtbank wijst het verzoek om een machtiging gesloten jeugdhulp te verlenen af en bepaalt dat de minderjarige in het laatste jaar van zijn minderjarigheid de kans krijgt om bij zijn moeder te wonen.

Dan een zaak waarin de Raad voor de Kinderbescherming de rechtbank verzoekt het gezag van de ouders over hun vier kinderen te beëindigen en een voogd van de gecertificeerde instelling te benoemen.⁷⁸ De rechtbank geeft in deze zaak aan wat het wettelijk criterium is. Het verzoek wordt beoordeeld op grond van artikel 1:266 BW alsmede de artikelen 3, 7, 9 en 20 IVRK. Hiermee laat de rechtbank zien dat de artikelen uit IVRK verdragsconform worden toegepast bij het nemen van een beslissing over gezagsbeëindiging. In deze zaak wijst de rechtbank het verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming toe.

Vervolgens een zaak (die uitvoeriger besproken is onder artikel 5 IVRK) waarin een moeder de rechtbank verzoekt terug te komen op bindende eindbeslissingen die dezelfde rechtbank in een eerdere beslissing heeft opgenomen.⁷⁹ De rechtbank gaat

⁷⁷ Rb. Rotterdam 24 juli 2018, ECLI:NL:RBROT:2018:6684.

⁷⁸ Rb. Overijssel 18 januari 2017, ECLI:NL:ROVE:2017:964.

⁷⁹ Rb. Den Haag 17 mei 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:5837.

hierin niet mee, maar geeft wel aan dat artikel 9 IVRK doorwerkt in de bepalingen uit het Burgerlijk Wetboek.

Tot slot is er een zaak waarin de rechter artikel 9 lid 1 IVRK verdragsconform uitlegt en toepast, waarin het gaat om een biologische vader die de rechtbank (onder meer) verzoekt om vervangende toestemming voor erkenning van zijn kind.⁸⁰ De rechtbank overweegt dat als uitgangspunt geldt dat zowel de biologische vader als de minderjarige er belang bij hebben dat hun relatie rechtens wordt erkend. De rechtbank verwijst daarbij naar de artikelen 3 lid 1, 7 lid 1 en 9 lid 1 IVRK. De rechtbank wijst het verzoek van de biologische vader toe. Deze zaak is uitgebreider besproken onder artikel 7 IVRK.

Overig

Een groot aantal zaken, 81 in totaal, waarin een beroep is gedaan op artikel 9 IVRK, valt in de categorie ‘Overig’. Deze zaken zijn divers van aard. Zo gaat het bijvoorbeeld om vervangende toestemming voor een verhuizing, ontheffing van het gezag of de ontzegging van de omgang. In 54 van deze zaken doet een van de procespartijen een beroep op artikel 9 IVRK of betreft de rechter artikel 9 IVRK uit eigen beweging bij het beoordelingskader, maar komt de rechter uiteindelijk tot de conclusie dat er geen schending is van dit verdragsartikel of dat de inbreuk op het IVRK gerechtvaardigd is, veelal met motivering dat de beslissing in het belang van het kind noodzakelijk is.⁸¹ In 27 zaken waarin een van de procespartijen een

⁸⁰ Rb. Overijssel 11 juni 2018, ECLI:NL:RBOVE:2018:2772

⁸¹ Hof Den Haag 1 oktober 2014, ECLI:NL:GHDHA:2014:3708; Hof Amsterdam 1 september 2015, ECLI:NL:GHAMS:2015:3593; Hof Arnhem-Leeuwarden 3 september 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:6544; Hof Amsterdam 29 september 2015, ECLI:NL:GHAMS:2015:4056; Hof Arnhem-Leeuwarden 17 december 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:9721; Hof 's-Hertogenbosch 7 april 2016, ECLI:NL:GHSHE:2016:1377; Hof Amsterdam 26 april 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:1642; Hof Den Haag 6 juli 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:2306; Hof Arnhem-Leeuwarden 20 september 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:7794; Hof Arnhem-Leeuwarden 13 december 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:10206; Hof Amsterdam 14 februari 2017, ECLI:NL:GHAMS:2017:439; Hof 's-Hertogenbosch 23 februari 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:658; Hof Amsterdam 11 april 2017, ECLI:NL:GHAMS:2017:1256; Hof 's-Hertogenbosch 4 mei 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:1973; Hof 's-Hertogenbosch 4 mei 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:1970; Hof Amsterdam 7 oktober 2014, ECLI:NL:GHAMS:2014:4374; Hof Amsterdam 24 november 2015, ECLI:NL:GHAMS:2015:4942; Parket Hoge Raad 20 mei 2016, ECLI:NL:PHR:2016:442; Hof Arnhem-Leeuwarden 20 juni 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:5291; Hof 's-Hertogenbosch 14 september 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:3979; Hof 's-Hertogenbosch 21 december 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:5829; Hof Arnhem-Leeuwarden 8 februari 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:1457; Hof Amsterdam 13 februari 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:500; Hof Amsterdam 20 maart 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:942; Hof 's-Hertogenbosch 8 mei 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:1981; Hof Arnhem-Leeuwarden 29 mei 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:5023; Hof Amsterdam 5 juni 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:2146; Hof 's-Hertogenbosch 19 juli 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:3144; Hof Den Haag 8 augustus 2018, ECLI:NL:GHDHA:2018:2004; Hof 's-Hertogenbosch 30 augustus 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:3641; Rb. Noord-Holland 20 december 2017, ECLI:NL:RBNHO:2017:10675; Hof 's-Hertogenbosch 11 augustus 2016, ECLI:NL:GHSHE:2016:3655; Hof Den Haag 7 februari 2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:616; Rb. Den Haag 16 maart 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:5196; Hof Amsterdam 25 april 2017, ECLI:NL:GHAMS:2017:1599; Rb. Den Haag 26 april 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:4381; Hof Amsterdam 13 juni 2017, ECLI:NL:GHAMS:2017:2293; Hof Arnhem-Leeu-

beroep op artikel 9 IVRK doet, laat de rechter of Advocaat-Generaal dit beroep geheel onbesproken.⁸²

Artikel 10 (Gezinshereniging)

1. In overeenstemming met de verplichting van de Staten die partij zijn krachtens artikel 9, eerste lid, worden aanvragen van een kind of van zijn ouders om een Staat die partij is, voor gezinshereniging binnen te gaan of te verlaten, door de Staten die partij zijn met welwillendheid, menselijkheid en spoed behandeld. De Staten die partij zijn, waarborgen voorts dat het indienen van een dergelijke aanvraag geen nadelige gevolgen heeft voor de aanvragers en hun familieleden.

2. Een kind van wie de ouders in verschillende Staten verblijven, heeft het recht op regelmatige basis, behalve in uitzonderlijke omstandigheden, persoonlijke betrekkingen en rechtstreekse contacten met beide ouders te onderhouden. Hiertoe, en in overeenstemming met de verplichting van de Staten, die partij zijn krachtens artikel 9, tweede lid, eerbiedigen de Staten die partij zijn het recht van het kind en van zijn of haar ouders welk land ook, met

warden 22 juni 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:5298; Rb. Gelderland 18 september 2018, ECLI:NL:RBGEL:2018:4564; Hof Amsterdam 23 oktober 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:3895; Hof Amsterdam 6 november 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:4085; Hof Amsterdam 13 november 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:4135; Hof Amsterdam 20 november 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:4279; Hof Arnhem-Leeuwarden 13 december 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:10925; Hof Amsterdam 15 januari 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:111; Hof Amsterdam 26 februari 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:712; Hof Amsterdam 23 april 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:1418; Hof Arnhem-Leeuwarden 7 mei 2019, ECLI:NL:GHARL:2019:4085; Hof Amsterdam 27 augustus 2019, ECLI:NL:GHARL:2019:7054; Hof Arnhem-Leeuwarden 19 juli 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:6660; Hof 's-Hertogenbosch 2 november 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:4736; Hof Arnhem-Leeuwarden 24 maart 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:2137; Rb. Den Haag 2 juli 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:8143; Hof 's-Hertogenbosch 2 november 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:4736.

⁸² Parket HR 19 juni 2015, ECLI:NL:PHR:2015:1692; Hof 's-Hertogenbosch 30 april 2015, ECLI:NL:GHSHE:2015:1606; Hof 's-Hertogenbosch 12 februari 2015, ECLI:NL:GHSHE:2015:475; Hof Den Haag 22 juni 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:2534; Hof Den Haag 12 oktober 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:3101; Hof Amsterdam 7 november 2017, ECLI:NL:GHAMS:2017:4604; Rb. Gelderland 3 januari 2018, ECLI:NL:RBGEL:2018:181; Hof Den Haag 17 januari 2018, ECLI:NL:GHDHA:2018:318; Hof Amsterdam 20 februari, ECLI:NL:GHAMS:2018:652; Hof 's-Hertogenbosch 22 februari 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:771; Hof 's-Hertogenbosch 3 mei 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:1960; Hof Den Haag 25 februari 2015, ECLI:NL:GHDHA:2015:2250; Parket HR 29 juni 2016, ECLI:NL:PHR:2015:1692; Rb. Den Haag 15 juli 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:9442; Hof Amsterdam 25 oktober 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:4254; Hof Amsterdam 25 september 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:3621; Hof 's-Hertogenbosch 27 september 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:3990; Hof 's-Hertogenbosch 31 januari 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:326; Hof Arnhem-Leeuwarden 25 juli 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:6445; Rb. Midden-Nederland 16 juli 2015, ECLI:NL:RBMNE:2015:5513; Hof Arnhem-Leeuwarden 8 september 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:7201; Rb. Den Haag 12 december 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:14756; Hof Amsterdam 23 december 2014, ECLI:NL:GHAMS:2014:5967; Rb. Den Haag 12 december 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:14755; Rb. Den Haag 12 december 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:14757; Rb. Den Haag 29 juni 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:8435; Parket HR 9 augustus 2019, ECLI:NL:PHR:2019:874.

inbegrip van het eigen land, te verlaten en het eigen land binnen te gaan. Het recht welk land ook te verlaten is slechts onderworpen aan de beperkingen die bij de wet zijn voorzien en die nodig zijn ter bescherming van de nationale veiligheid, de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden, of van de rechten en vrijheden van anderen, en verenigbaar zijn met de andere in dit Verdrag erkende rechten.

In acht zaken is een beroep gedaan op artikel 10 IVRK. Alle zaken vallen in de categorie 'Overig'.

Overig

In een eerste zaak waarin artikel 10 IVRK aan bod komt, behandelt het hof het verzoek van de moeder om haar twee oudste kinderen, die niet bij haar maar bij hun vader wonen, weer bij haar te plaatsen.⁸³ De vader en moeder hebben samen vier kinderen die eerder uit huis zijn geplaatst wegens verwaarlozing. De kinderen zijn inmiddels thuisgeplaatst. De gecertificeerde instelling was echter van mening dat geen van de ouders de vier kinderen tezamen zouden kunnen opvoeden. Om deze reden zijn de oudste twee kinderen bij hun vader geplaatst en de jongste twee bij hun moeder. De moeder betwist dat zij niet in staat zou zijn om de vier kinderen gezamenlijk op te voeden. Zij beroept zich op artikel 10 IVRK waaruit volgens haar volgt dat kinderen het recht hebben samen op te groeien en de moeder verzoekt het hof dan ook haar verzoek tot gezinshereniging met welwillendheid, menselijkheid en spoed te behandelen. Het hof oordeelt echter dat het belang van de oudste twee kinderen om hun hoofdverblijfplaats bij hun vader te hebben, prevaleert boven het belang om gezamenlijk in één gezin op te groeien. Het beroep van moeder op het IVRK slaagt niet, nu daarin ook is opgenomen dat broers en zussen van elkaar gescheiden mogen worden als dat in het belang van (één van) hen is. Het hof oordeelt dat de huidige gezinssituatie waarin de oudste twee kinderen bij hun vader verblijven en de jongste twee bij hun moeder, gehandhaafd blijft en wijst het verzoek van de moeder af.

Ook in zeven andere zaken faalt het beroep op artikel 10 IVRK. De rechter komt in vijf van deze zaken tot de conclusie dat de inbreuk op artikel 10 IVRK gerechtvaardigd is gelet op de belangen van het kind.⁸⁴ In twee zaken komt de rechter in het geheel niet toe aan de beoordeling van het beroep op artikel 10 IVRK.⁸⁵

⁸³ Hof Den Haag 5 november 2014, ECLI:NL:GHDHA:2014:3730.

⁸⁴ Hof Arnhem-Leeuwarden 17 december 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:9721; Rb. Gelderland 18 september 2018, ECLI:NL:RBGEL:2018:4564; Hof Amsterdam 23 oktober 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:3895; Hof 's-Hertogenbosch 14 maart 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:991; Hof 's-Hertogenbosch 31 maart 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:1088.

⁸⁵ Hof Den Haag 17 januari 2018, ECLI:NL:GHDHA:2018:318; Hof 's-Hertogenbosch 22 februari 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:771.

Artikel 11 (Internationale kinderontvoering)

-
1. De Staten die partij zijn, nemen maatregelen ter bestrijding van de ongeoorloofde overbrenging van kinderen naar en het niet doen terugkeren van kinderen uit het buitenland.
 2. Hiertoe bevorderen de Staten die partij zijn het sluiten van bilaterale of multilaterale overeenkomsten of het toetreden tot bestaande overeenkomsten.
-

In één zaak is artikel 11 IVRK aanbod gekomen. Deze zaak valt in de categorie ‘Overig’.

Overig

In deze zaak moet de rechtbank op verzoek van de vader beoordelen of zijn kinderen moeten worden teruggeleid naar Australië omdat er sprake zou zijn van internationale kinderontvoering door de moeder.⁸⁶ De rechtbank stelt vast dat er inderdaad sprake is van internationale kinderontvoering nu beide ouders zijn belast met het ouderlijk gezag en de vader geen toestemming heeft gegeven voor de overbrenging naar (en vasthouding in) Nederland. De moeder doet vervolgens een beroep op een weigeringsgrond om ervoor te zorgen dat de kinderen niet teruggeleid hoeven te worden naar Australië, maar ook dit beroep slaagt niet. Vervolgens stelt de moeder dat de gevolgen van de teruggeleiding ook getoetst moeten worden aan artikel 3 IVRK en artikel 8 EVRM. De rechtbank betreft artikel 11 IVRK uit eigen beweging bij de beoordeling van het beroep van de moeder op artikel 3 IVRK:

Artikel 11 van het IVRK verplicht de staten die partij zijn bij het verdrag maatregelen te nemen ter bestrijding van de ongeoorloofde overbrenging van kinderen naar en het niet doen terugkeren van kinderen uit het buitenland (lid 1) en spoort de staten aan daartoe verdragen te sluiten of toe te treden tot bestaande verdragen (lid 2). Hieruit volgt dat het IVRK, evenals het HKOV, berust op het uitgangspunt dat internationale kinderontvoering geacht moet worden in het algemeen in strijd te zijn met het belang van het kind, zodat teruggeleiding van het kind op de voet van het HKOV als zodanig niet in strijd is met artikel 3 lid 1 IVRK (zie ook conclusie A-G Strikwerda bij HR 28 september 2007, ECLI:NL:PHR:2007:BB3192). Een aparte toetsing van het belang van de kinderen in het kader van het IVRK of artikel 8 EVRM in samenhang met het Verdrag kan niet aan de orde zijn. De rechtbank is bovendien niet gebleken dat door toewijzing van het verzoek tot teruggeleiding afbreuk wordt gedaan aan het belang van de kinderen, dat ook in zaken van internationale kinderontvoering voorop staat. De rechtbank gaat dan ook voorbij aan het beroep van de moeder op artikel 8 EVRM en artikel 3 IVRK.

In deze uitspraak betreft de rechtbank uit eigen beweging artikel 11 IVRK bij de invulling van het belang van het kind ex artikel 3 IVRK. Op basis hiervan wijst de rechtbank het beroep van de moeder gemotiveerd af. De rechtbank komt tot de conclusie dat de kinderen moeten worden teruggeleid naar Australië.

⁸⁶ Rb. Den Haag 26 juni 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:7335.

Artikel 12 (Recht op participatie en om gehoord te worden)

1. De Staten die partij zijn, verzekeren het kind dat in staat is zijn of haar eigen mening te vormen, het recht die mening vrijelijk te uiten in alle aangelegenheden die het kind betreffen, waarbij aan de mening van het kind passend belang wordt gehecht in overeenstemming met zijn of haar leeftijd en rijpheid.

2. Hiertoe wordt het kind met name in de gelegenheid gesteld te worden gehoord in iedere gerechtelijke en bestuurlijke procedure die het kind betreft, hetzij rechtstreeks, hetzij door tussenkomst van een vertegenwoordiger of een daarvoor geschikte instelling, op een wijze die verenigbaar is met de procedureregels van het nationale recht.

In de onderzochte rechtspraak is 31 keer een beroep gedaan op artikel 12 IVRK. In één zaak valt de rechtstreekse werking van artikel 12 IVRK indirect uit de uitspraak af te leiden. In drie zaken wordt artikel 12 IVRK verdragsconform uitgelegd en toegepast. 27 zaken vallen in de categorie ‘Overig’.

Rechtstreekse werking

In één zaak valt de rechtstreekse werking van artikel 12 IVRK indirect uit de uitspraak af te leiden. In deze zaak moet het hof beslissen over een verzoek tot benoeming van een bijzondere curator.⁸⁷ De moeder van de minderjarige is overleden en haar nalatenschap moet worden verdeeld. De broer van de minderjarige, die een andere vader heeft, verzoekt het hof een bijzondere curator te benoemen omdat de vader van de minderjarige volgens hem tegengestelde belangen heeft bij de verdeling van de nalatenschap. De tijdelijke voogdij over de minderjarige ligt echter bij een oom en niet bij de vader. De belangenstrijd is tussen vader en de minderjarige en niet tussen de minderjarige en diens oom. Het hof oordeelt dat het feit dat de vader en oom geen einde hebben gemaakt aan de tijdelijke voogdij er in deze omstandigheden niet toe mag leiden dat er geen bijzondere curator benoemd kan worden om de belangen van de minderjarige in de nalatenschap van zijn moeder te behartigen. Afwijzing van het verzoek op deze formele grond zou volgens het hof leiden tot strijd met artikel 12 lid 2 IVRK. Het hof wijst het verzoek tot benoeming van de bijzondere curator toe.

Verdragsconforme uitleg en toepassing

Een eerste zaak betreft een vader die hoger beroep instelt tegen de beschikking van de rechtbank waarin zijn gezag is beëindigd.⁸⁸ De vader is het oneens met de gang van zaken die hieraan vooraf is gegaan. De minderjarige zoon had de rechtbank via de informele rechtsingang gevraagd de zorgregeling tussen hem en zijn vader te wijzigen. Naar aanleiding van dit verzoek heeft de rechtbank een bijzondere curator benoemd. Deze heeft meerdere gesprekken gevoerd met de minderjarige

⁸⁷ Hof Arnhem-Leeuwarden 19 mei 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:3550.

⁸⁸ Hof Amsterdam 28 juli 2017, ECLI:NL:GHAMS:2015:3112.

en heeft vervolgens namens de minderjarige verzocht het ouderlijk gezag over de minderjarige te wijzigen en voortaan alleen de moeder met het gezag te belasten. Volgens de vader is de bijzondere curator hiermee buiten haar opdracht getreden omdat het verzoek van de minderjarige in eerste instantie alleen op de wijziging van de zorgregeling zag. De vader stelt dat de rechtbank de bijzondere curator niet-ontvankelijk had moeten verklaren in haar verzoek. Het hof gaat voorbij aan dit standpunt van de vader en onderbouwt dit als volgt:

Gezien bovenstaande omstandigheden, en mede gelet op het uitgangspunt van artikel 12 lid 2 IVRK dat het kind in de gelegenheid wordt gesteld te worden gehoord in iedere gerechtelijke procedure die het kind betreft, is het hof van oordeel dat de rechtbank zich terecht vrij heeft geacht op het namens [de minderjarige] door de bijzondere curator gedane informele verzoek ambtshalve een beslissing te geven. [...] De rechtbank heeft in zijn beschikking tot benoeming van de bijzondere curator geen expliciete opdracht voor de bijzondere curator vastgesteld.

Ter zitting heeft de bijzondere curator onweersproken verklaard dat zij intensief met [de minderjarige] over zijn situatie heeft gesproken, en dat tijdens die gesprekken de conclusie is getrokken dat [de minderjarige] niet alleen een wijziging van de zorgregeling, maar ook wijziging van het gezag wenste. De bijzondere curator heeft met het door haar namens [de minderjarige] ingediende informele verzoek dus de mening van [de minderjarige] vertolkt. Gelet op dit een en ander faalt het betoog van de vader dat de bijzondere curator buiten haar opdracht is getreden.

In deze zaak gebruikt het hof artikel 12 lid 2 IVRK in ondersteunende zin om aan te geven dat de bijzondere curator wel degelijk ontvankelijk was in haar verzoek tot beëindiging van het gezag van de vader. Het hof bekrachtigt de beschikking van de rechtbank.

In een andere zaak waarin de rechter artikel 12 IVRK verdragsconform uitlegt en toepast, stelt een moeder hoger beroep in tegen de beschikking van de rechtbank waarin één van haar kinderen uit huis is geplaatst.⁸⁹ De moeder voert aan dat de zitting bij de rechtbank over de ondertoezichtstelling van haar vier jongste kinderen zou gaan. Tijdens de zitting heeft de Raad voor de Kinderbescherming mondeling een machtiging tot uithuisplaatsing verzocht voor één van de kinderen, die na een incident in het kader van een time-out in het vrijwillig kader uit huis is geplaatst. De rechtbank heeft dit verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming toegewezen. De moeder verzet zich tegen deze beslissing en voert aan dat een dergelijk verzoek schriftelijk gedaan moet worden en deze gang van zaken in strijd is met de goede procesorde. Zo is de minderjarige in eerste aanleg wel gehoord - ook over uithuisplaatsing - maar was op dat moment niet duidelijk dat er ook een formeel verzoek tot uithuisplaatsing zou worden ingediend, waardoor de kinderrechter daar in het gesprek niet specifiek op is ingegaan. Ook de Raad voor de Kinderbescherming heeft hierover niet gesproken met de minderjarige. Het hof

⁸⁹ Hof Arnhem-Leeuwarden 23 mei 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:4425.

overweegt in deze zaak als volgt:

Als de omstandigheden zodanig waren geweest dat niet gewacht kon worden op een schriftelijk verzoek tot machtiging tot uithuisplaatsing, dan had de raad de mogelijkheid tot het aanvragen van een spoedmachtiging kunnen benutten waarbij minder strakke regels gelden. Het hof acht de gang van zaken zoals voornoemd in strijd met zowel de wet als de procedurele waarborgen die (ook) besloten liggen in artikel 8 EVRM en artikel 12 IVRK en is van oordeel dat de gebreken zoals die zich hebben voorgedaan niet voor herstel in hoger beroep vatbaar zijn. Het betreft hier een zeer ingrijpende maatregel die juist daarom met waarborgen is omkleed.

Het hof stelt in deze zaak dat artikel 12 IVRK deel uitmaakt van de procedurele waarborgen en komt tot de conclusie dat de gebreken die zich hebben voorgedaan niet hersteld kunnen worden. Daarom vernietigt het hof de beschikking van de rechtbank voor zover het de machtiging tot uithuisplaatsing betreft, verklaart het hof de Raad voor de Kinderbescherming alsnog niet-ontvankelijk in zijn inleidend verzoek tot machtiging uithuisplaatsing en bekrachtigt het hof de beschikking voor het overige.

In een volgende zaak waarin de rechter artikel 12 IVRK verdragsconform uitlegt en toepast, moet de rechtbank oordelen over een verzoek dat is ingediend door de gecertificeerde instelling.⁹⁰ De gecertificeerde instelling verzoekt de rechtbank om de erkenning door de nieuwe partner van de moeder van twee kinderen te vernietigen. De rechtbank oordeelt dat de gecertificeerde instelling niet-ontvankelijk is omdat zij niet bevoegd is tot het indienen van het verzoek. Dat de gecertificeerde instelling belast is met de voogdij over de kinderen maakt dit niet anders. Er is ook een bijzondere curator aangesteld, die het verzoek eveneens indient. De bijzondere curator voert aan dat de erkenning moet worden vernietigd omdat de moeder haar nieuwe partner toestemming heeft gegeven om haar kinderen te erkennen terwijl de kinderen al jaren geen contact met hun moeder hebben, de moeder geen gezag over de kinderen heeft, het perspectief van de kinderen bij de pleegouders ligt en de kinderen de nieuwe partner van de moeder in het geheel niet kennen. De erkenning heeft bovendien tot gevolg gehad dat de kinderen de achternaam van de nieuwe partner van de moeder hebben gekregen. De rechtbank stelt vast dat de erkenning en geslachtsnaamwijziging hebben plaatsgevonden conform de wet. De rechtbank overweegt echter ook als volgt:

Het is evident dat een erkenning diep ingrijpt in het recht op bescherming van het privé- en familieleven van de beide minderjarigen zoals gewaarborgd in onder andere artikel 8 EVRM. In de huidige wetgeving wordt een niet gerechtvaardigd onderscheid gemaakt tussen minderjarigen van 12 jaar en ouder en jongere minderjarigen. Dit onderscheid is niet noodzakelijk nu ook kinderen beneden de leeftijd van twaalf jaar via een bijzondere curator al dan niet kunnen instemmen met een erkenning. Bovendien komt deze wetge-

⁹⁰ Rechtbank Zeeland-West-Brabant 18 april 2017, ECLI:NL:RBZWB:2017:2392.

ving in strijd met het recht van minderjarigen, ook als zij nog geen twaalf jaar zijn, op participatie en om gehoord te worden, zoals gewaarborgd artikel 12 IVRK. Het is echter aan de wetgever om wijziging aan te brengen in deze wetgeving en het gaat de rechtsvormende taak van de rechter te buiten om de desbetreffende wettelijke regels om die reden in casu niet of anders toe te passen.

De rechtbank betreft artikel 12 IVRK uit eigen beweging bij deze zaak en stelt dat de Nederlandse wet (waarbij de rechtbank geen expliciet artikel noemt) in strijd is met artikel 12 IVRK. Daarbij benoemt de rechtbank dat het aan de wetgever is om wijziging aan te brengen in de wet. Zonder hier daarna nog op in te gaan, concludeert de rechtbank dat het verzoek van de bijzondere curator tot vernietiging van de erkenning moet worden toegewezen.

Overig

In elf zaken waarin een van de procespartijen een beroep doet op artikel 12 IVRK, faalt dit beroep.⁹¹ Dit is bijvoorbeeld het geval in vier zaken waarin wordt aangevoerd dat het niet horen van een kind jonger dan twaalf jaar in strijd is met artikel 12 IVRK.⁹² Zo komt een vader in een zaak in hoger beroep tegen de beschikking van de rechtbank waarin de omgang tussen hem en zijn zoon is ontzegd.⁹³ Eén van de grieven van de vader is dat zijn zoon, die destijds jonger was dan twaalf jaar, niet is gehoord. Dat is volgens de vader in strijd met artikel 12 IVRK. Het hof overweegt het volgende ten aanzien van het beroep van de vader op artikel 12 IVRK:

De vader stelt in zijn tweede grief dat de rechtbank in strijd met artikel 12 Verdrag inzake de rechten van het kind (IVRK) heeft gehandeld door [de minderjarige] niet te horen. Het staat vast dat [de minderjarige] ten tijde van de procedure in eerste aanleg de leeftijd van twaalf jaar nog niet had bereikt. De Hoge Raad heeft meerdere malen bevestigd dat de rechter, ook in het licht van artikel 12 IVRK niet verplicht is om een beneden 12-jarige te horen, behoudens bijzondere omstandigheden. Het verzoek om [de minderjarige] te horen, is door de rechtbank gemotiveerd afgewezen. Derhalve heeft de rechtbank niet onjuist gehandeld door [de minderjarige] op dat moment niet in de gelegenheid te stellen zijn mening kenbaar te maken. Overigens heeft [de minderjarige] ten tijde van de behandeling in hoger beroep de leeftijd van twaalf jaar bereikt en is hij door het hof in de gelegenheid gesteld om persoonlijk zijn mening aan het hof kenbaar te maken. Van die gelegenheid heeft hij ook gebruik gemaakt. De mening van [de minderjarige] heeft het hof ter zitting kort en zakelijk weergegeven.

⁹¹ Hof Arnhem-Leeuwarden 12 oktober 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:8930; Parket Hoge Raad 3 oktober 2014, ECLI:NL:PHR:2014:1854; Hoge Raad 5 december 2014, ECLI:NL:HR:2014:3535; Hof Arnhem-Leeuwarden 10 maart 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:1721; Hof Amsterdam 8 januari 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:46; Hof Amsterdam 30 augustus 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:3563; Hof Amsterdam 30 juli 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:2863.

⁹² Parket Hoge Raad 4 mei 2018, ECLI:NL:PHR:2018:463; Hof Arnhem-Leeuwarden 22 januari 2019, ECLI:NL:GHARL:2019:669; Hof Amsterdam 2 juli 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:2635.

⁹³ Hof Arnhem-Leeuwarden 2 april 2019, ECLI:NL:GHARL:2019:3073

Het hof stelt in deze zaak dus dat er geen schending is van artikel 12 IVRK indien een minderjarige jonger dan twaalf jaar niet in de gelegenheid wordt gesteld zijn mening kenbaar te maken. Het hof komt in deze zaak uiteindelijk tot de conclusie dat de rechtbank de omgang tussen de vader en zijn zoon terecht heeft ontzegt en bekrachtigt de beschikking van de rechtbank.

In zestien zaken gaat de rechter niet in op het beroep op artikel 12 IVRK. In één zaak doet de rechter dit omdat er nader onderzoek dient plaats te vinden alvorens hij een beslissing kan nemen⁹⁴ en in vijftien zaken is de reden onbekend.⁹⁵

Artikel 13 (Vrijheid van meningsuiting)

-
- 1. Het kind heeft het recht op vrijheid van meningsuiting; dit recht omvat mede de vrijheid inlichtingen en denkbeelden van welke aard ook te vergaren, te ontvangen en door te geven, ongeacht nationale grenzen, hetzij mondeling, hetzij in geschreven of gedrukte vorm, in de vorm van kunst, of met behulp van enig ander middel naar zijn keuze.*
- 2. De uitoefening van dit recht kan uitsluitend worden onderworpen aan de beperkingen waarin de wet voorziet en die nodig zijn*
- a. voor de eerbiediging van de rechten of de goede naam van anderen; of*
- b. ter bescherming van de nationale veiligheid of van de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden.*
-

Artikel 13 IVRK is in één zaak ingeroepen. Deze zaak behoort tot de categorie ‘Overig’.

Overig

In deze zaak gaat de Advocaat-Generaal in op de vraag of een destijds elfjarig kind rechtstreeks (dat wil zeggen: zonder tussenkomst van een wettelijk vertegenwoordiger of, in voorkomend geval, van een bijzondere curator) recht had op afschrift van alle processtukken inzake haar eigen ondertoezichtstelling en of, nu zij hier geen toegang toe heeft gehad, haar hoorrecht als bedoeld in artikel 809 Rv is geschonden.⁹⁶ De minderjarige stelt dat het recht om te worden gehoord niet effectief

⁹⁴ Rechtbank Amsterdam 13 januari 2016, ECLI:NL:RBAMS:2016:119.

⁹⁵ Rb. Rotterdam 17 juli 2017, ECLI:NL:RBROT:2017:5582; Hof Arnhem-Leeuwarden 13 december 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:10206; Hof Arnhem-Leeuwarden 19 juli 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:6719; Hof Arnhem-Leeuwarden 5 december 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:10856; Rb. Midden-Nederland 30 november 2017, ECLI:NL:RBMNE:2017:5959; Rb. Noord-Holland 10 augustus 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:6690; Hof Den Haag 16 december 2015, ECLI:NL:GHDHA:2015:3551; Hof Arnhem-Leeuwarden 17 december 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:10103; Hof Amsterdam 25 oktober 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:4254; Rb. Noord-Nederland 19 april 2019, ECLI:NL:RBNNE:2019:2864; Rb. Noord-Holland 24 mei 2017, ECLI:NL:RBNHO:2017:3998; Hof Arnhem-Leeuwarden 28 februari 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:1808; Rb. Gelderland 18 september 2018, ECLI:NL:RBGEL:2018:4564; Hof Arnhem-Leeuwarden 8 oktober 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:7554; Hof 's-Hertogenbosch 23 november 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:5112.

⁹⁶ Parket HR 3 oktober 2014, ECLI:NL:PHR:2014:1854.

kan worden uitgeoefend zonder dat zij beschikking heeft over alle processtukken. Volgens de minderjarige is het onthouden van de processtukken in strijd met artikel 12 IVRK, waarbij zij (onder meer) verwijst naar General Comment nr. 12. De Advocaat-Generaal komt onder verwijzing naar onder meer artikel 13 IVRK tot de conclusie dat de klacht van de minderjarige faalt. Zie voor een meer uitvoerige toelichting op deze zaak de bespreking hiervan onder artikel 17 IVRK.

Artikel 16 (Recht op privacy)

-
1. *Geen enkel kind mag worden onderworpen aan willekeurige of onrechtmatige inmenging in zijn of haar privéleven, in zijn of haar gezinsleven, zijn of haar woning of zijn of haar correspondentie, noch aan enige onrechtmatige aantasting van zijn of haar eer en goede naam.*
 2. *Het kind heeft recht op bescherming door de wet tegen zodanige inmenging of aanpassing.*
-

In de onderzochte rechtspraak is vijftien keer een beroep gedaan op artikel 16 IVRK. In één zaak wordt artikel 16 IVRK verdragsconform uitgelegd en toegepast. De resterende veertien zaken vallen in de categorie ‘Overig’.

Verdragsconforme uitleg en toepassing

In een eerste zaak gaat het om een minderjarige die hoger beroep instelt tegen de beschikking van de rechtbank waarin hij in een gesloten instelling voor jeugdhulp is geplaatst.⁹⁷ De minderjarige voert aan dat niet voldaan is aan de wettelijke vereisten om hem gesloten te plaatsen nu niet voldaan is aan het vereiste van gevaar van onttrekking aan de behandeling. De gecertificeerde instelling is het eens met de minderjarige dat dit gevaar niet bestaat maar stelt evenwel dat plaatsing in de gesloten instelling voor jeugdhulp noodzakelijk is omdat alleen deze instelling de behandeling kan bieden die de minderjarige nodig heeft. Het hof oordeelt in deze zaak dat een gesloten machtiging uitsluitend kan worden verleend als voldaan is aan de twee wettelijke vereisten van artikel 6.1.2 lid 2 van de Jeugdwet. Het hof stelt vast dat alle partijen het erover eens zijn dat niet voldaan is aan het wettelijk vereiste van gevaar van onttrekking aan de behandeling. Voorts overweegt het hof dat de gesloten plaatsing van een minderjarige een inbreuk vormt op de vrijheid en het privéleven, waarbij ook de artikelen 5 en 8 EVRM, artikelen 9 en 10 IVBPR en artikel 16 IVRK van belang zijn. Het hof komt in deze zaak tot het oordeel dat niet is voldaan aan de wettelijke vereisten voor gesloten jeugdhulp. Daarom vernietigt het hof de beschikking van de rechtbank en wijst het hof, opnieuw rechtdoende, het verzoek van de gecertificeerde instelling af. Met deze zaak laat het hof zien dat artikel 16 IVRK zwaar meeweegt bij de beoordeling of de machtiging gesloten jeugdhulp al dan niet terecht is afgegeven.

⁹⁷ Hof Arnhem-Leeuwarden 2 maart 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:1744.

Overig

In zeven zaken waarin een beroep is gedaan op artikel 16 IVRK gaat het om een uithuisplaatsing.⁹⁸ In deze zaken doen de ouders of de minderjarige zelf een beroep op artikel 16 IVRK, waarbij zij aanvoeren dat de uithuisplaatsing een inbreuk is op het door artikel 16 IVRK beschermde recht op privé- en gezinsleven. De rechter gaat hierin niet mee en wijst de verzoeken gemotiveerd af. Volgens de rechter laat het IVRK ruimte om een inbreuk te maken op het recht op privé- en gezinsleven als dit in het belang van het kind noodzakelijk is. Daarvan is in al deze zaken sprake waardoor het beroep op artikel 16 IVRK faalt en de rechter de verzoeken van de ouders en de minderjarige afwijst.

Dat de rechter voorbij kan gaan aan een beroep op een bepaling uit het IVRK als de rechter dat in het belang van het kind noodzakelijk acht, blijkt ook uit een zaak waarin een moeder in hoger beroep komt tegen de beslissing van de rechtbank om de vader vervangende toestemming te verlenen zodat hun kind kan deelnemen aan het rijksvaccinatieprogramma.⁹⁹ De moeder voert onder meer aan dat deelname aan het rijksvaccinatieprogramma een inmenging is in het privéleven van het kind als bedoeld in artikel 16 IVRK. De vader is het hiermee oneens en stelt dat hij als vader dezelfde rechten en aanspraken heeft als de moeder op grond van het IVRK.

De vader stelt dat de ouders samen de verantwoordelijkheid hebben de gezondheid van hun kind te bewaken en de medische risico's zo klein mogelijk te houden. Daarom meent de vader dat de minderjarige wel gevaccineerd moet worden. Het hof stelt hierover het volgende:

Voor zover de vrouw een beroep op de door haar aangehaalde grondwettelijke- en verdragsbepalingen jegens de man zou toekomen, gaat het hof daaraan voorbij. Gelet op hetgeen hiervoor is overwogen, is de door de vrouw gestelde inbreuk op de rechten en aanspraken van haar en [de minderjarige], voor zover daarvan al sprake zou zijn, gerechtvaardigd, want noodzakelijk in het belang van de bescherming van de gezondheid van [de minderjarige] en voorts niet disproportioneel.

Het hof komt dan ook tot de conclusie dat het in het belang van de minderjarige is om deel te nemen aan het rijksvaccinatieprogramma en bekrachtigt de beschikking van de rechtbank.

In een andere zaak moet de rechter eveneens oordelen over het verzoek van een vader om hem vervangende toestemming te verlenen zodat de minderjarige kan deelnemen aan het rijksvaccinatieprogramma.¹⁰⁰ De moeder is het oneens met

⁹⁸ Hof Den Haag 5 november 2014, ECLI:NL:GHDHA:2014:3730; Hof 's-Hertogenbosch 19 oktober 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:4569; Rb. Noord-Holland 20 december 2017, ECLI:NL:RBNHO:2017:10675; Hof 's-Hertogenbosch 8 mei 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:1981; Hof Arnhem-Leeuwarden 29 mei 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:5023; Hof Amsterdam 23 oktober 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:3895; Hof Arnhem-Leeuwarden 19 juli 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:6660.
⁹⁹ Hof Amsterdam 23 juli 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:2729.

¹⁰⁰ Rb. Amsterdam 8 augustus 2018, ECLI:NL:RBAMS:2018:5696; Rb. Amsterdam 8 augustus 2018,

het verzoek van de vader en meent dat vaccinatie in strijd is met (onder meer) artikel 16 IVRK. De rechtbank stelt dat de moeder onvoldoende feiten en omstandigheden heeft aangevoerd die tot het oordeel kunnen leiden dat er sprake is van een schending van artikel 16 IVRK of de overige artikelen waar zij een beroep op heeft gedaan. De rechtbank wijst het verzoek van de vader toe.

Voorts is een beroep gedaan op artikel 16 IVRK in een zaak waarin de rechtbank op verzoek van de ouders de vraag moet beantwoorden of de Raad voor de Kinderbescherming ambtshalve had mogen besluiten om een raadsonderzoek te doen naar de opvoedingssituatie van de kinderen.¹⁰¹ De ouders menen dat dit raadsonderzoek niet mag worden uitgevoerd, waarbij zij onder meer aanvoeren dat dit in strijd is met artikel 8 EVRM alsmede met de artikelen 3, 5, 16 en 18 IVRK. De rechtbank meent dat er geen sprake is van strijd met het IVRK. Ten aanzien van het beroep van de ouders op artikel 16 IVRK overweegt de rechtbank dat dit artikel bepaalt dat ieder kind recht heeft op privacy en dat de overheid kinderen moet beschermen tegen inmenging in hun privé- en gezinsleven. Van willekeurige of onrechtmatige inmenging in het privé- of gezinsleven van de kinderen is echter geen sprake in het geval dat de Raad voor de Kinderbescherming in het belang van de kinderen onderzoek instelt. De rechtbank wijst het verzoek van de ouders dan ook af.

Tot slot zijn er drie zaken - één over een vader die niet-ontvankelijk wordt verklaard in zijn verzoek tot het treffen van een omgangs- en informatieregeling met zijn kind, één over het hoger beroep van een moeder tegen de beslissing van de rechtbank om haar gezag te beëindigen en één over het hoger beroep van een moeder tegen de beslissing van de rechtbank waarin de uithuisplaatsing van haar drie kinderen is verlengd en waarbij de twee oudste kinderen in een jeugdhulpinstelling zijn geplaatst - waarin de rechter in het geheel niet ingaat op het beroep op artikel 16 IVRK.¹⁰²

Artikel 17 (Recht op informatie)

De Staten die partij zijn, erkennen de belangrijke functie van de massamedia en waarborgen dat het kind toegang heeft tot informatie en materiaal uit een verscheidenheid van nationale en internationale bronnen, in het bijzonder informatie en materiaal gericht op het bevorderen van zijn of haar sociale, psychische en morele welzijn en zijn of haar lichamelijke en geestelijke gezondheid. Hiertoe dienen de Staten die partij zijn:

- a. de massamedia aan te moedigen informatie en materiaal te verspreiden die tot sociaal en cultureel nut zijn voor het kind en in overeenstemming zijn met de strekking van artikel 29;*
- b. internationale samenwerking aan te moedigen bij de vervaardiging, uitwisseling en verspreiding van dergelijke informatie en materiaal uit een verscheidenheid van culturele, na-*

ECLI:NL:RBAMS:2018:5697. NB. Deze zaken zijn identiek en daarom behandeld als één zaak.

¹⁰¹ Rb. Den Haag 19 september 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:16146.

¹⁰² Hof Amsterdam 25 september 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:3621; Hof 's-Hertogenbosch 3 mei 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:1960; Hof Amsterdam 7 november 2017, ECLI:NL:GHAMS:2017:4604.

tionale en internationale bronnen;

c. de vervaardiging en verspreiding van kinderboeken aan te moedigen;

d. de massamedia aan te moedigen in het bijzonder rekening te houden met de behoeften op het gebied van de taal van het kind dat tot een minderheid of tot de oorspronkelijke bevolking behoort;

e. de ontwikkeling aan te moedigen van passende richtlijnen voor de bescherming van het kind tegen informatie en materiaal die schadelijk zijn voor zijn of haar welzijn, indachtig de bepalingen van de artikelen 13 en 18.

Artikel 17 IVRK is in één zaak aanbodgekomen. Deze zaak valt in de categorie ‘Overig’.

Overig

In de desbetreffende zaak (die ook al kort besproken is onder artikel 13 IVRK) gaat de Advocaat-Generaal in op de vraag of een destijds elfjarig kind rechtstreeks (dat wil zeggen: zonder tussenkomst van een wettelijk vertegenwoordiger of, in voorkomend geval, van een bijzondere curator) recht had op afschrift van alle processtukken inzake haar eigen ondertoezichtstelling en - nu zij hier geen toegang toe heeft gehad - of haar hoorrecht als bedoeld in artikel 809 Rv is geschonden.¹⁰³ Volgens de minderjarige kan zij haar hoorrecht als bedoeld in artikel 12 IVRK niet effectief uitoefenen zonder de mogelijkheid om afschrift te krijgen van alle processtukken. De Advocaat-Generaal gaat hierin niet mee en stelt onder verwijzing naar onder meer artikel 17 IVRK het volgende:

Vooraf verdient opmerking dat art. 12 IVRK meebrengt dat de minderjarige het recht heeft te worden gehoord, maar daarmee is nog niet gezegd dat de minderjarige zonder tussenkomst van een vertegenwoordiger toegang heeft tot de gedingstukken. Het beroep in het cassatierekest op General Comment nr. 12 bij het IVRK is slechts summier toegelicht. In dit gezaghebbende commentaar wordt inderdaad gesproken over informatie die het kind zou moeten ontvangen ter voorbereiding op het horen (zie par. 41), maar dan gaat het toch vooral om voorlichting over zijn rechten en over procedurele aspecten, zoals inlichtingen over de wijze waarop het horen zal plaatsvinden en wie daarbij aanwezig zullen zijn. In par. 80 van het General Comment wordt een verband gelegd met art. 13 IVRK (vrijheid van meningsuiting, waartoe behoort de vrijheid om informatie te vergaren) en met art. 17 IVRK (toegang tot de massamedia en tot gepubliceerde informatie). Mede gelet op het reeds aangehaalde tweede lid van art. 12 IVRK, gaat het m.i. te ver, hierin te lezen dat art. 12 in combinatie met art. 13 of art. 17 IVRK aan het kind het recht verleent buiten zijn wettelijk vertegenwoordiger (in voorkomend geval: een bijzondere curator) om, afschriften te ontvangen van de processtukken. [...] Niet valt uit te sluiten dat een minderjarige meer effectief gebruik kan maken van het hoorrecht wanneer hij of zij (en zijn of haar rechtshulpverlener) voorafgaand aan het gehoor kennis heeft kunnen nemen van alle gedingstukken, maar dat is in dit cassatieberoep niet het punt. De aan

¹⁰³ Parket HR 3 oktober 2014, ECLI:NL:PHR:2014:1854.

de orde gestelde kernvraag is: is het voor een effectief gebruik van het hoorrecht – en, indirect, voor het verkrijgen van toegang tot de rechter – nodig dat de minderjarige rechtstreeks afschriften van de gedingstukken krijgt, d.w.z. zonder tussenkomst van zijn wettelijk vertegenwoordiger of, in voorkomend geval, van een bijzonder curator? Voor een bevestigend antwoord op die vraag zie ik in de voorliggende zaak geen aanleiding.

De conclusie van de Advocaat-Generaal strekt dan ook tot verwerping van het beroep.

Artikel 18 (Verantwoordelijkheid van ouders)

1. De Staten die partij zijn, doen alles wat in hun vermogen ligt om de erkenning te verzekeren van het beginsel dat beide ouders de gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Ouders of, al naar gelang het geval, wettige voogden, hebben de eerste verantwoordelijkheid voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Het belang van het kind is hun allereerste zorg.

2. Om de toepassing van de in dit Verdrag genoemde rechten te waarborgen en te bevorderen, verlenen de Staten die partij zijn passende bijstand aan ouders en wettige voogden bij de uitoefening van hun verantwoordelijkheden die de opvoeding van het kind betreffen, en waarborgen zij de ontwikkeling van instellingen, voorzieningen en diensten voor kinderzorg.

3. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat kinderen van werkende ouders recht hebben op gebruikmaking van diensten en voorzieningen voor kinderzorg waarvoor zij in aanmerking komen.

In 23 zaken is artikel 18 IVRK aan bod gekomen. In zes zaken wordt artikel 18 IVRK verdragsconform uitgelegd en toegepast. In 17 zaken valt het beroep op artikel 18 IVRK in de categorie ‘Overig’.

Verdragsconforme uitleg en toepassing

De verdragsconforme uitleg en toepassing van artikel 18 IVRK komt sterk naar voren in drie zaken waarin de Raad voor de Kinderbescherming een verzoek indient om het gezag van de ouders te beëindigen.¹⁰⁴ Deze drie zaken hebben met elkaar gemeen dat de betreffende minderjarigen in een gezinshuis of jeugdhulpinstelling verblijven, er geen zicht is op terugkeer naar huis, de ouders het verblijf niet ter discussie stellen en dat de ouders meewerken met de jeugdbescherming. De reden waarom de Raad voor de Kinderbescherming toch een verzoek indient om het gezag van de ouders te beëindigen, heeft te maken met het feit dat de aanvaarbare termijn is verstreken, zoals vastgelegd in artikel 1:266 lid 1 BW. De vraag die in deze zaken voorligt is of de rechter enige discretionaire bevoegdheid heeft om géén gezagsbeëindigende maatregel uit te spreken indien wel aan de voorwaarden

¹⁰⁴ Rb. Overijssel 18 juli 2016, ECLI:NL:RBOVE:2016:3229; Rb. Overijssel 24 augustus 2016, ECLI:NL:RBOVE:2016:4870; Hof 's-Hertogenbosch 28 juni 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:2819.

daarvan is voldaan. Bij de beantwoording van die vraag dient volgens de rechtbank niet alleen naar nationale wetgeving en jurisprudentie gekeken te worden, maar ook naar internationale verdragen, zoals het EVRM en het IVRK. Ten aanzien van het IVRK overweegt de rechter in alle drie de zaken als volgt:

In artikel 3 lid 1 van het Internationaal Verdrag inzake de rechten van het kind (IVRK) is kortgezegd bepaald dat bij alle maatregelen betreffende kinderen de belangen van het kind de eerste overweging vormen. Op grond van artikel 7 lid 1 IVRK dient een kind in beginsel verzorgd te worden door haar of zijn ouders voor zover mogelijk. Artikel 9 lid 1 IVRK geeft aan dat een kind niet wordt gescheiden van zijn of haar ouders tegen zijn/haar wil, tenzij de bevoegde autoriteiten, onder voorbehoud van de mogelijkheden van rechterlijke toetsing, in overeenstemming met het toepasselijke recht en de toepasselijke procedures, beslissen dat deze scheiding noodzakelijk is in het belang van het kind. Artikel 18 lid 1 IVRK geeft tevens aan dat Verdragsluitende Staten alles dienen te doen “wat in hun vermogen ligt om de erkenning te verzekeren van het beginsel dat beide ouders de gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Ouders ... hebben de eerste verantwoordelijkheid voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Het belang van het kind is hun allereerste zorg.” In lid 2 van artikel 18 IVRK worden de Staten verplicht om “passende bijstand aan ouders en wettige voogden bij de uitoefening van hun verantwoordelijkheden die de opvoeding van het kind betreffen, en waarborgen zij de ontwikkeling van instellingen, voorzieningen en diensten voor kindzorg.” [...] Hoewel aan artikel 18 lid 1 IVRK rechtstreekse werking niet wordt toegekend, kan dit artikel wel als toetsingsmaatstaf worden gebruikt (zie bijvoorbeeld Gerechtshof Den Haag, 16 juli 2014, ECLI:NL:GHDHA:2014:2775). [...] In het licht van de bepalingen uit internationale verdragen heeft naar het oordeel van de rechtbank te gelden dat een gezagsbeëindigende maatregel slechts dient te worden uitgesproken indien deze noodzakelijk en proportioneel is.

Een dergelijke maatregel kan noodzakelijk zijn in een bepaald geval, zoals wanneer er sprake is van misbruik of verwaarlozing van het kind door de ouder(s).

Voorts stelt de rechter in alle drie de zaken dat, hoewel de minderjarigen al zijn gescheiden van hun ouder(s), niet blijkt dat de beëindiging van het gezag noodzakelijk is in het belang van de minderjarigen. Dit heeft onder meer te maken met het feit dat de ouders goed bereikbaar zijn voor de jeugdbescherming, zij hun toestemming geven voor alle noodzakelijk maatregelen en dat te verwachten is dat de minderjarigen geen last zullen ondervinden van een voortzetting van de huidige situatie. Op basis hiervan stelt de rechter dat het doel van de gezagsbeëindigende maatregel ook met een minder vergaande maatregel kan worden bereikt. Daarom wijst de rechter het verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming in alle drie de zaken af. Interessant aan deze zaken is dat de rechter, hoewel voldaan is aan de grond voor gezagsbeëindiging, de rechter hier niet toe overgaat onder verwijzing naar het IVRK en EVRM. Daarmee laat de rechter duidelijk zien dat artikel 18 IVRK doorwerkt in nationale wetgeving.

In twee andere zaken gaat het om beëindiging van het gezag van de ouders. In beide zaken oefenen de ouders na hun echtscheiding het gezamenlijk gezag uit. In

de eerste zaak verzoekt de vader zelf om zijn gezag te beëindigen omdat hij meent dat het de ouders samen niet lukt hier op een goede manier vorm aan te geven en de vader stelt dat de kinderen hierdoor klem en verloren raken.¹⁰⁵ In de tweede zaak verzoekt de moeder de rechtbank het gezag van de vader te beëindigen.¹⁰⁶ In beide zaken betreft de rechtbank uit eigen beweging de artikelen 3 en 18 IVRK en overweegt de rechtbank als volgt:

Ingevolge artikel 3, lid 1 van het Internationale Verdrag inzake de rechten van het Kind (IVRK) dienen bij maatregelen met betrekking tot kinderen de belangen van het kind als uitgangspunt voor de daartoe te nemen beslissing. Volgens artikel 18 van het IVRK heeft een minderjarige er recht op dat zijn ouders gezamenlijk de verantwoordelijkheid voor zijn opvoeding en ontwikkeling dragen. Voor het uitoefenen van gezamenlijk gezag is vereist dat de ouders feitelijk in staat zijn tot een behoorlijke gezamenlijke gezagsuitoefening en dat zij beslissingen van enig belang over hun kind(eren) in gezamenlijk overleg kunnen nemen, althans tenminste in staat zijn vooraf afspraken te maken over situaties die zich rond het kind kunnen voordoen, zodanig dat het kind niet klem of verloren raakt tussen de ouders. Daarvoor acht de rechtbank tenminste een minimale vorm van constructieve communicatie tussen de ouders noodzakelijk.

Gelet op de omstandigheden in beide zaken, meent de rechtbank dat het in het belang is van de minderjarigen om het gezag van de vaders te beëindigen. De rechtbank wijst de verzoeken tot gezagsbeëindiging daarom toe.

Tot slot is er een zaak (die uitvoeriger is besproken onder artikel 5 IVRK) waarin een moeder de rechtbank verzoekt om terug te komen op de bindende eindbeslissingen die dezelfde rechtbank in een eerdere beschikking heeft opgenomen.¹⁰⁷ De rechtbank gaat hierin niet mee maar geeft wel aan dat artikel 18 IVRK doorwerkt in de bepalingen uit het Burgerlijk Wetboek.

Overig

In acht zaken waarin de rechter moet oordelen over de vraag of het gezag van de ouder(s) moet worden beëindigd, valt de beslissing anders uit dan in de hiervoor besproken zaken.¹⁰⁸ In deze zaken komt de rechter tot het oordeel dat beëindiging van het gezag weliswaar een inbreuk is op artikel 18 IVRK, maar dat deze inbreuk gerechtvaardigd is omdat gezagsbeëindiging in het belang van de minderjarigen noodzakelijk en proportioneel wordt geacht. Daarmee wijst de rechter het beroep

¹⁰⁵ Rb. Noord-Holland 30 maart 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:2528.

¹⁰⁶ Rb. Nood-Holland 22 juli 2015, ECLI:NL:RBNHO:2015:9519.

¹⁰⁷ Rb. Den Haag 17 mei 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:5837.

¹⁰⁸ Hof Arnhem-Leeuwarden 13 december 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:10206; Hof Arnhem-Leeuwarden 2 februari 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:824; Hof Amsterdam 11 april 2017, ECLI:NL:GHAMS:2017:1256; Hof Arnhem-Leeuwarden 31 mei 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:5025; Hof 's-Hertogenbosch 21 december 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:5829; Hof Arnhem-Leeuwarden 8 februari 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:1457; Hof 's-Hertogenbosch 19 juli 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:3144; Parket HR 26 januari 2018, ECLI:NL:PHR:2018:77.

op artikel 18 IVRK gemotiveerd af.

In vier andere zaken – twee over de ontzegging van de omgang tussen de kinderen en hun moeder¹⁰⁹ en twee over uithuisplaatsing¹¹⁰ – doen de ouders een beroep op artikel 18 IVRK om ervoor te zorgen dat de omgang tot stand komt dan wel dat hun kinderen thuis worden geplaatst. In al deze zaken faalt het beroep op artikel 18 IVRK omdat de rechter van oordeel is dat de belangen van de kinderen zwaarder wegen en dat die belangen met zich meebrengen dat er geen omgang plaatsvindt dan wel dat de uithuisplaatsing voortduurt. In deze zaken laat de rechter zien dat artikel 18 IVRK geen absoluut recht is en dat hierop een inbreuk gemaakt kan worden als dat in het belang van het kind noodzakelijk is.

In een andere zaak gaat het om een moeder die hoger beroep instelt tegen de beslissing van de rechtbank waarin is bepaald dat zij de minderjarige moet teruggeleiden naar het land waar de vader woont omdat er sprake is van ongeoorloofde overbrenging en vasthouding in Nederland.¹¹¹ Om dit te voorkomen, doet de moeder een beroep op de artikelen 18, 19 en 20 IVRK. Zij stelt dat zij geen permanent verblijfsrecht heeft in dat land, wat betekent dat zij iedere achttien maanden voor de duur van zes maanden van de minderjarige wordt gescheiden. Het hof stelt hier tegenover dat de moeder de minderjarige ongeoorloofd naar Nederland heeft overgebracht waardoor de minderjarige haar vader niet meer ziet, terwijl het in het belang is van de minderjarige om met beide ouders op te groeien. Dit maakt dat het beroep van de moeder op artikel 18 en de andere IVRK artikelen faalt. Het hof komt in deze zaak tot de conclusie dat de moeder de minderjarige moet teruggeleiden naar het land waar de vader woont en het hof bekrachtigt daarmee de beschikking van de rechtbank.

Vervolgens een zaak waarin de rechtbank op verzoek van de ouders de vraag moet beantwoorden of de Raad voor de Kinderbescherming ambtshalve had mogen besluiten om een raadsonderzoek te doen naar de opvoedings situatie van de kinderen.¹¹² De ouders verzoeken dat dit raadsonderzoek niet wordt uitgevoerd waarbij zij onder meer aanvoeren dat dit in strijd is met artikel 8 EVRM alsmede met de artikelen 3, 5, 16 en 18 IVRK. De rechtbank meent dat er geen sprake is van strijd met het IVRK. Ten aanzien van het beroep van de ouders op artikel 18 IVRK overweegt de rechtbank dat dit artikel bepaalt dat de overheid er voor moet zorgen dat de primaire verantwoordelijkheid van de ouders voor de opvoeding van hun kinderen wordt gerespecteerd én dat de overheid moet zorgen voor passende hulp en bijstand als dat nodig is. Het raadsonderzoek is er juist op gericht te waarborgen dat voornoemde bepalingen in acht worden genomen, zodat van een inbreuk op deze bepalingen geen sprake is. De bepalingen zien steeds op de belangen van het kind en met de Raad voor de Kinderbescherming is de rechtbank van oordeel dat deze

¹⁰⁹ Hof Arnhem-Leeuwarden 17 december 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:9721; Hof Amsterdam 20 februari 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:659.

¹¹⁰ Hof 's-Hertogenbosch 8 mei 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:1981; Rb. Gelderland 18 september 2018, ECLI:NL:RBGEL:2018:4564.

¹¹¹ Hof Den Haag 11 april 2018, ECLI:NL:GHDHA:2018:759.

¹¹² Rb. Den Haag 19 september 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:16146.

gediend worden met het instellen van het raadsonderzoek. De rechtbank wijst het verzoek van de ouders dan ook af.

Tot slot zijn er drie zaken waarin een van de procespartijen een beroep doet op artikel 18 IVRK zonder dat de rechter hierop ingaat.¹¹³

Artikel 19 (Bescherming tegen kindermishandeling)

1. De Staten die partij zijn, nemen alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen en maatregelen op sociaal en opvoedkundig gebied om het kind te beschermen tegen alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijke of geestelijke verwaarlozing of nalatige behandeling, mishandeling of exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik, terwijl het kind onder de hoede is van de ouder(s), wettige voogd(en) of iemand anders die de zorg voor het kind heeft.

2. Deze maatregelen ter bescherming dienen, indien van toepassing, doeltreffende procedures te omvatten voor de invoering van sociale programma's om te voorzien in de nodige ondersteuning van het kind en van degenen die de zorg voor het kind hebben, alsmede procedures voor andere vormen van voorkoming van en voor opsporing, melding, verwijzing, onderzoek, behandeling en follow-up van gevallen van kindermishandeling zoals hierboven beschreven, en, indien van toepassing, voor inschakeling van rechterlijke instanties.

In vijf zaken is artikel 19 IVRK aan bod gekomen. In één zaak wordt artikel 19 IVRK verdragsconform uitgelegd en toegepast. In vier zaken wijst de rechter het beroep op artikel 19 IVRK gemotiveerd af of komt de rechter in het geheel niet toe aan het beroep op artikel 19 IVRK.

Verdragsconforme uitleg en toepassing

In een eerste zaak verzoekt de Raad voor de Kinderbescherming de rechtbank om vier kinderen – die reeds met een spoedmachtiging uit huis zijn geplaatst - uit huis te plaatsen voor de duur van drie maanden.¹¹⁴ De Raad voor de Kinderbescherming voert ter zitting aan dat er grote zorgen om de kinderen zijn. Een van de kinderen is samen met zijn moeder aangehouden op verdenking van diefstal. Ook heeft er huiselijk geweld plaatsgevonden en reist de moeder veel met de kinderen. Omdat de moeder veel met de kinderen reist, volstaat een voorlopige ondertoezichtstelling niet. Het risico is dan te groot dat de moeder met de kinderen uit beeld verdwijnt, te meer gelet op het feit dat het gezin afkomstig is uit Groot-Brittannië. De ouders zijn het oneens met het verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming en stellen onder meer dat de uithuisplaatsing in strijd is met de artikelen 3, 9, 10, 12 en 18 IVRK. De rechtbank gaat hierin niet mee en stelt dat de beslissing om de kinderen uit huis te

¹¹³ Hof Den Haag 22 juni 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:1852; Hof Den Haag 17 januari 2018, ECLI:NL:GHDHA:2018:318; Hof 's-Hertogenbosch 31 januari 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:326.

¹¹⁴ Rb. Gelderland 18 september 2018, ECLI:NL:RBGEL:2018:4564.

plaatsen juist in lijn is met artikel 19 IVRK. Hieruit volgt volgens de rechtbank dat staten die partij zijn bij het IVRK alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen en maatregelen op sociaal en opvoedkundig gebied moeten nemen om het kind te beschermen tegen alle vormen van geweld, misbruik en exploitatie. De rechtbank is met de Raad voor de Kinderbescherming van mening dat in dit geval niet kan worden volstaan met een voorlopige ondertoezichtstelling om de acute en ernstige bedreiging voor de kinderen weg te nemen. Daarom wijst de rechter het verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming toe. Met deze uitspraak laat de rechtbank zien dat artikel 19 IVRK meeweegt bij de beslissing om de kinderen uit huis te plaatsen.

Overig

Vier zaken waarin artikel 19 IVRK aan bod komt, vallen in de categorie ‘Overig’. In drie zaken doet één van de procespartijen een beroep op artikel 19 IVRK maar meent de rechter dan wel de Advocaat-Generaal dat dit beroep niet slaagt.¹¹⁵ Dit is bijvoorbeeld het geval in een zaak waarin een moeder cassatieberoep instelt tegen de uitspraak van het hof waarin is bepaald dat de vader wordt belast met het eenhoofdig ouderlijk gezag over de minderjarige en tevens dat de minderjarige bij zijn vader gaat wonen.¹¹⁶ De moeder is het hiermee oneens omdat zij vermoedens heeft van mishandeling en misbruik. Het bepalen van de hoofdverblijfplaats bij de vader is volgens de moeder in strijd met artikel 19 IVRK omdat, zo stelt zij, Nederland en in het bijzonder de Nederlandse rechter, de verplichting heeft alle vormen van geweld tegen kinderen actief tegen te gaan. De moeder wijst op het zwaarwegende belang van het kind om zijn persoonlijke veiligheid zoveel mogelijk beschermd te zien, inclusief preventieve maatregelen. De moeder begrijpt dan ook niet dat het hof niet alle feiten en omstandigheden heeft onderzocht, zeker nu deze volgens de moeder duiden op het mogelijke voortbestaan van onveiligheid voor het kind. De Advocaat-Generaal overweegt in deze zaak als volgt:

Op zich is juist dat het Verdrag inzake de rechten van het kind, inzonderheid artikel 19, op de bij dit verdrag aangesloten staten een verplichting legt om alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen en maatregelen op sociaal en opvoedkundig gebied te nemen om het kind te beschermen tegen alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijke of geestelijke verwaarlozing of nalatige behandeling, mishandeling of exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik, terwijl het kind onder de hoede is van de ouder(s), voogd(en) of iemand anders die de zorg voor het kind heeft. Een strafvervolgning en zelfs de vraag of er voldoende feiten en omstandigheden waren om de man als verdacht van een strafbaar feit aan te merken was in dit geding niet aan de orde. Wel is aan de orde, dat een kind niet door de overheid in een onveilige situatie mag worden gebracht. Gelet op art. 19 IVRK en mede gelet op de verplichtingen tot bescherming van kinderen, die voortvloeien uit het Verdrag van Lanzarote, kan – wanneer het gaat om

¹¹⁵ Hof Den Haag 11 april 2018, ECLI:NL:GHDHA:2018:759; Parket HR 20 april 2018, ECLI:NL:PHR:2018:418.

¹¹⁶ Parket bij de Hoge Raad 5 december 2014, ECLI:NL:PHR:2014:2281.

het bepalen van de hoofdverblijfplaats bij de ene of de andere ouder – voor het toekennen van bescherming niet de eis worden gesteld dat reeds (onherroepelijk) bewezen is verklaard dat mishandeling of seksueel misbruik door die ouder heeft plaatsgevonden. Partijen verschilden evenwel van mening over het antwoord op de vraag of de zoon voldoende veilig is wanneer hij bij zijn vader hoofdverblijfplaats heeft. In verband met dat geschilpunt heeft de rechtbank achtereenvolgens deskundigen met onderzoek belast. Voor zover de vrouw de uitvoering van deze onderzoeken heeft belet, kan zij niet met succes aan het hof tegenwerpen dat het noodzakelijke onderzoek is uitgebleven. [...] De enkele mogelijkheid dat het zorgrecht wordt misbruikt is niet voldoende om een ouder dat recht te ontzeggen; daarvoor zijn ten minste aanwijzingen nodig dat een ernstig te nemen risico van mishandeling of misbruik bestaat.

De conclusie van de Advocaat-Generaal strekt in deze zaak tot vernietiging van de bestreden beschikking en tot verwijzing van de zaak naar een ander hof

In de laatste zaak gaat het om ouders die het hof verzoeken om een verlenging van de ondertoezichtstelling van hun kinderen. In deze zaak gaat de rechter in het geheel niet in op het beroep van de ouders op artikel 19 IVRK.¹¹⁷

Artikel 20 (Bescherming van kinderen die niet in het eigen gezin kunnen opgroeien)

-
- 1. Een kind dat tijdelijk of blijvend het verblijf in het gezin waartoe het behoort, moet missen, of dat men in zijn of haar eigen belang niet kan toestaan in het gezin te blijven, heeft recht op bijzondere bescherming en bijstand van staatswege.*
 - 2. De Staten die partij zijn, waarborgen, in overeenstemming met hun nationale recht, een andere vorm van zorg voor dat kind.*
 - 3. Deze zorg kan, onder andere, plaatsing in een pleeggezin omvatten, kafalah volgens het Islamitische recht, adoptie, of, indien noodzakelijk, plaatsing in geschikte instellingen voor kinderzorg. Bij het overwegen van oplossingen wordt op passende wijze rekening gehouden met de wenselijkheid van continuïteit in de opvoeding van het kind en met de etnische, godsdienstige en culturele achtergrond van het kind en met zijn of haar achtergrond wat betreft de taal.*
-

In 151 zaken is artikel 20 IVRK aan bod gekomen. Van deze zaken vallen er 140 in de categorie ‘Verdragsconforme uitleg en toepassing’ en elf in de categorie ‘Overig’.

Verdragsconforme uitleg en toepassing

In 135 zaken waarin een beroep is gedaan op artikel 20 IVRK, dient de rechter te beoordelen of het gezag van (één van) de ouders beëindigd moet worden.¹¹⁸

¹¹⁷ Hof Arnhem-Leeuwarden 12 juli 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:6485.

¹¹⁸ Hof Arnhem-Leeuwarden 25 september 2014, ECLI:NL:GHARL:2014:7443; Rechtbank

Overijssel 28 november 2014, ECLI:NL:RBOVE:2014:7047; ECLI:NL:GHAMS:2015:3114; ECLI:NL:GHARL:2015:2015:6372; Rechtbank Overijssel 31 december 2015, ECLI:NL:RBOVE:2015:5820; Hof Arnhem-Leeuwarden 18 februari 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:1428; Hof Arnhem-Leeuwarden 25 februari 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:1493; Rechtbank Den Haag 1 april 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:3767; Rechtbank Overijssel 14 april 2016, ECLI:NL:RBOVE:2016:1796; Hof Arnhem-Leeuwarden 14 juni 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:4933; Hof Arnhem-Leeuwarden 21 juni 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:5119; Hof 's-Hertogenbosch 4 augustus 2016, ECLI:NL:GHSHE:2016:3553; Rechtbank Overijssel 24 augustus 2016, ECLI:NL:RBOVE:2016:4870; Hof Arnhem-Leeuwarden 20 september 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:7799; Hof Den Haag 28 september 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:2919; Hof Arnhem-Leeuwarden 6 oktober 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:8049; Hof Arnhem-Leeuwarden 1 november 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:8858; Hof Arnhem-Leeuwarden 29 november 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:9719; ECLI:NL:RBROT:2016:10206, ECLI:NL:RBROT:2016:9811; Hof Arnhem-Leeuwarden 9 februari 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:1025; Hof Arnhem-Leeuwarden 9 februari 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:1024; Hof Arnhem-Leeuwarden 14 februari 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:1396; Hof 's-Hertogenbosch 2 maart 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:843; Hof Arnhem-Leeuwarden 6 juni 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:4890; Hof Arnhem-Leeuwarden 13 juni 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:5113; Hof Arnhem-Leeuwarden 20 december 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:10437; Hof Den Haag 11 oktober 2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:3254; Rb. Overijssel 6 december 2017, ECLI:NL:RBOVE:2017:4817; Hof 's-Hertogenbosch 21 december 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:5807; Hof Arnhem-Leeuwarden 25 januari 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:887; Parket HR 2 februari 2018, ECLI:NL:PHR:2018:113; Hof Arnhem-Leeuwarden 20 februari 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:1822; Parket HR 2 maart 2018, ECLI:NL:PHR:2018:162; Hof Arnhem-Leeuwarden 17 april 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:3776; Hof Arnhem-Leeuwarden 29 mei 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:5019; Hof Arnhem-Leeuwarden 19 juli 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:6719; Hof Arnhem-Leeuwarden 22 november 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:9333; Hof Arnhem-Leeuwarden 22 november 2016, ECLI:NL:GHARL:9337; Rb. Overijssel 18 januari 2017, ECLI:NL:RBOVE:2017:964; Hof Arnhem-Leeuwarden 28 februari 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:1808; Rb. Den Haag 16 maart 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:5196; Rb. Den Haag 26 april 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:4381; Rb. Overijssel 26 juni 2017, ECLI:NL:RBOVE:2017:3101; Hof 's-Hertogenbosch 27 september 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:3994; Hof Amsterdam 23 april 2019, ECLI:NL:GHAMS:20191430; Hof Amsterdam 2 juli 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:2260; Hof Amsterdam 2 juli 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:2261; Hof Arnhem-Leeuwarden 27 augustus 2019, ECLI:NL:GHARL:2019:7054; Hof Arnhem-Leeuwarden 14 oktober 2014, ECLI:NL:GHARL:2014:7970; Hof Arnhem-Leeuwarden 30 oktober 2014, ECLI:NL:GHARL:2014:8969; Hof Arnhem-Leeuwarden 18 december 2014, ECLI:NL:GHARL:2014:10004; Hof Arnhem-Leeuwarden 18 december 2014, ECLI:NL:GHARL:2014:10016; Hof Arnhem-Leeuwarden 23 december 2014, ECLI:NL:GHARL:2014:10075; Hof Arnhem-Leeuwarden 8 januari 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:93; Hof Arnhem-Leeuwarden 15 januari 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:255; Hof Arnhem-Leeuwarden 15 januari 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:257; Hof Arnhem-Leeuwarden 17 februari 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:1803; Hof Arnhem-Leeuwarden 26 februari 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:1391; Hof Arnhem-Leeuwarden 3 maart 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:1824; Rb. Overijssel 6 maart 2015, ECLI:NL:RBOVE:2015:3195; Hof Arnhem-Leeuwarden 21 april 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:3042; Hof Arnhem-Leeuwarden 19 mei 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:3642; Hof Arnhem-Leeuwarden 27 mei 2015, ECLI:NL:GHDHA:2015:1385; Hof Arnhem-Leeuwarden 9 juni 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:4412; Hof Arnhem-Leeuwarden 4 augustus 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:6070; Hof Arnhem-Leeuwarden 18 augustus 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:6354; Hof Arnhem-Leeuwarden 15 oktober 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:7963; Hof Arnhem-Leeuwarden 10 november 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:8533; Hof Arnhem-Leeuwarden 14 januari 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:207; Hof Arnhem-Leeuwarden 1 maart 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:1578; Hof Arnhem-Leeuwarden 14 juli 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:6134; Hof Arnhem-Leeuwarden 14 juli 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:6135; Hof Arnhem-Leeuwarden 26 juli 2016, ECLI:NL:G-

In vrijwel al deze zaken haalt de rechter artikel 20 IVRK zelf aan – in samenhang met artikel 3 IVRK - en gebruikt deze artikelen voor de motivering van zijn beslissing. De rechter gebruikt in vrijwel al deze zaken min of meer dezelfde bewoordingen, die als volgt luiden:

HARL:2016:6918; Hof Arnhem-Leeuwarden 23 augustus 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:6934; Hof Arnhem-Leeuwarden 22 september 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:7796; Hof Arnhem-Leeuwarden 20 oktober 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:8534; Hof Arnhem-Leeuwarden 8 november 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:9065; Hof Arnhem-Leeuwarden 17 november 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:9294; Hof Arnhem-Leeuwarden 1 december 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:9726; Hof Arnhem-Leeuwarden 8 december 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:10012; Hof Arnhem-Leeuwarden 20 december 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:10263; Hof Arnhem-Leeuwarden 26 januari 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:607; Hof Arnhem-Leeuwarden 21 februari 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:1578; Hof Arnhem-Leeuwarden 9 maart 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:2058; Hof Arnhem-Leeuwarden 21 maart 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:2579; Hof Arnhem-Leeuwarden 6 april 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:3033; Hof Arnhem-Leeuwarden 23 mei 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:4326; Hof Arnhem-Leeuwarden 23 mei 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:4329; Hof Arnhem-Leeuwarden 30 mei 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:4493; Hof Arnhem-Leeuwarden 15 juni 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:5118; Hof Arnhem-Leeuwarden 15 juni 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:5118; Hof Arnhem-Leeuwarden 6 juli 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:5735; Hof Arnhem-Leeuwarden 11 juli 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:5988; Hof Arnhem-Leeuwarden 1 augustus 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:6763; Hof Arnhem-Leeuwarden 22 augustus 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:7430; Hof Arnhem-Leeuwarden 29 augustus 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:7660; Hof Arnhem-Leeuwarden 12 september 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:8172; Hof Arnhem-Leeuwarden 21 september 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:8301; Rb. Amsterdam 26 september 2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:6965; Rb. Amsterdam 26 september 2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:6966; Hof Den Haag 4 oktober 2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:2829; Hof Arnhem-Leeuwarden 24 oktober 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:9340; Hof Arnhem-Leeuwarden 14 november 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:10118; Hof Arnhem-Leeuwarden 16 november 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:10011; Hof Arnhem-Leeuwarden 21 november 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:10344; Hof Arnhem-Leeuwarden 28 november 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:10610; Hof Arnhem-Leeuwarden 30 november 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:10619; Hof Arnhem-Leeuwarden 5 december 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:10854; Hof Arnhem-Leeuwarden 5 december 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:10858; Hof Arnhem-Leeuwarden 25 januari 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:879; Hof Arnhem-Leeuwarden 25 januari 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:1135; Hof Arnhem-Leeuwarden 6 februari 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:1321; Hof Arnhem-Leeuwarden 8 februari 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:1330; Hof Arnhem-Leeuwarden 20 februari 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:1821; Hof Arnhem-Leeuwarden 22 maart 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:2792; Hof Arnhem-Leeuwarden 27 maart 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:3042; Hof Arnhem-Leeuwarden 29 maart 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:3037; Hof Arnhem-Leeuwarden 29 maart 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:3038; Hof Arnhem-Leeuwarden 17 april 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:3770; Hof Arnhem-Leeuwarden 19 april 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:3777; Hof Arnhem-Leeuwarden 24 april 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:4019; Hof Arnhem-Leeuwarden 2 augustus 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:7085; Hof Arnhem-Leeuwarden 6 september 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:8012; Hof Arnhem-Leeuwarden 6 november 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:9811; Hof Arnhem-Leeuwarden 20 november 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:10353; Hof Arnhem-Leeuwarden 29 november 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:10426; Rb. Noord-Nederland 20 februari 2019, ECLI:NL:RBNNE:2019:1370; Hof Arnhem-Leeuwarden 26 maart 2019, ECLI:NL:GHARL:2019:2717; Hof Arnhem-Leeuwarden 2 april 2019, ECLI:NL:GHARL:2019:2974; Hof Arnhem-Leeuwarden 20 april 2019, ECLI:NL:GHARL:2019:3887; Hof Arnhem-Leeuwarden 21 mei 2019, ECLI:NL:GHARL:2019:4515; Hof Arnhem-Leeuwarden 8 september 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:720; Hof Arnhem-Leeuwarden 10 mei 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:3937; Hof Arnhem-Leeuwarden 7 mei 2019, ECLI:NL:GHARL:2019:3931.

Gelet op het bepaalde in artikel 3 en artikel 20 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) overweegt het hof dat bij het nemen van een beslissing tot ontheffing van het gezag van de ouders de belangen van het kind voorop staan. Het kind dat niet verblijft in het eigen gezin heeft recht op zekerheid, continuïteit en ongestoorde hechting in de alternatieve leefsituatie en duidelijkheid over zijn opvoedingsperspectief.

In de meeste zaken komt de rechter tot het oordeel dat een beëindiging van het gezag aangewezen is. Desalniettemin zijn er enkele zaken waarin de rechter onder verwijzing naar artikel 20 IVRK tot het oordeel komt dat het gezag van de ouder(s) niet beëindigd dient te worden in het belang van het kind. Uit deze zaken komt naar voren dat de rechter artikel 20 IVRK verdragsconform uitlegt en toepast aangezien de rechter artikel 20 IVRK gebruikt om nader invulling te geven aan het bepaalde in artikel 1:266 BW.

In een volgende zaak gaat het eveneens om gezagsbeëindiging. De ouders stellen hoger beroep in tegen de beslissing van de rechtbank waarin hun gezag is beëindigd.¹¹⁹ De zoon van de ouders verblijft al geruime tijd in een AWBZ-instelling. De ouders stellen deze plaatsing niet ter discussie. Ook verloopt de samenwerking van de ouders met de persoonlijke begeleiders van de minderjarige goed. Volgens de Raad voor de Kinderbescherming is een gezagsbeëindigende maatregel evenwel op zijn plaats omdat de aanvaardbare termijn ex artikel 1:266 BW is verstreken. Het hof overweegt in deze zaak dat de toepassing van artikel 1:266 BW een discretionaire bevoegdheid van de rechter is, waarbij het gaat om maatwerk. Bij de invulling van voornoemd artikel dient het bepaalde in artikel 8 EVRM alsmede de artikelen 3, 18 en 20 IVRK betrokken te worden. In het licht van die bepalingen heeft naar het oordeel van het hof te gelden dat een gezagsbeëindigende maatregel slechts dient te worden uitgesproken als deze maatregel noodzakelijk en proportioneel is. Daar is in casu geen sprake van aldus het hof. In onderhavig geval kan het beoogde doel, de voortzetting van het verblijf van de minderjarige in een instelling en geen terugkeer naar huis gedurende de minderjarigheid van de minderjarige, ook middels een minder vergaande maatregel bereikt, te weten een ondertoezichtstelling en een machtiging uithuisplaatsing. Het hof vernietigt de beschikking van de rechtbank voor zover het de gezagsbeëindigende maatregel betreft. Ook in deze zaak laat het hof duidelijk zien dat het de verdragsbepalingen uit het IVRK en EVRM gebruikt om invulling te geven aan het bepaalde in artikel 1:266 BW.

Er is ook een beroep gedaan op artikel 20 IVRK in een zaak over uithuisplaatsing. Het hof moet in deze zaak op verzoek van de grootouders de vraag beantwoorden of een minderjarige met een fors belast verleden in een gezinshuis geplaatst moet worden of dat de grootouders in staat gesteld moeten worden opnieuw de zorg voor de minderjarige op zich te nemen.¹²⁰ De Raad voor de Kinderbescherming meent dat de minderjarige gelet op zijn problematiek in een gezinshuis geplaatst moet worden. Bij beoordeling van de zaak betreft het hof uit eigen beweging artikel

¹¹⁹ Gerechtshof 's-Hertogenbosch 28 juni 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:2819.

¹²⁰ Hof Arnhem-Leeuwarden 24 oktober 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:9343.

20 IVRK en stelt dat bij een uithuisplaatsing van een minderjarige op grond van het bepaalde in artikel 8 EVRM en artikel 20 IVRK het uitgangspunt dient te zijn dat een minderjarige zoveel mogelijk zijn vertrouwde omgeving en familienetwerk behoudt. De grootouders zijn een van de weinige stabiele factoren in het leven van de minderjarige. Indien de minderjarige opnieuw bij de grootouders gaat wonen, is dat weliswaar weer een verandering in het leven van de minderjarige, maar er is dan geen sprake van een nieuwe, onbekende (gezins)situatie waaraan hij opnieuw zal moeten wennen. Alles afwegende en rekening houdend met artikel 20 IVRK komt het hof tot het oordeel dat het verzoek van de gecertificeerde instelling afgewezen dient te worden zodat de minderjarige bij zijn grootouders kan opgroeien.

Vervolgens komt artikel 20 IVRK aan bod in een zaak waarin twee minderjarigen uit huis zijn geplaatst bij hun grootouders.¹²¹ De gecertificeerde instelling verzoekt de rechtbank de minderjarigen over te plaatsen waarbij de oudste in een jeugdhulpinstelling wordt geplaatst voor de duur van de ondertoezichtstelling en de jongste in een andere jeugdhulpinstelling en aansluitend in een pleeggezin of gezinshuis voor de duur van de ondertoezichtstelling. Volgens de gecertificeerde instelling hebben de minderjarigen een professionele woonomgeving nodig, waar gekeken kan worden naar mogelijke trauma's die zij in de afgelopen jaren hebben opgelopen, waar gekeken kan worden naar hun eigen problematiek en waar neutrale opvoeders zijn, die deskundig zijn op het gebied van hechtings- en loyaliteitsproblematiek. Volgens de gecertificeerde instelling kunnen de grootouders deze omgeving onvoldoende bieden. De vader voert – mede namens de grootouders – aan dat het hun wens is dat de minderjarigen bij hun grootouders blijven wonen. In tegenstelling tot de gecertificeerde instelling ziet de rechtbank geen redenen om te twijfelen aan de opvoedcapaciteiten van de grootouders. Voorts overweegt de rechtbank als volgt:

Nu de grootouders bereid zijn de opvoeding en verzorging voort te zetten en ook met hulp van het JGT passende ambulante hulpverlening voor [minderjarige 1] en [minderjarige 2] zullen inzetten, ziet de rechtbank geen noodzaak om [minderjarige 1] en [minderjarige 2] ergens anders te plaatsen. Een uithuisplaatsing vanuit het gezin van de grootouders acht de rechtbank niet noodzakelijk in het belang van de verzorging en opvoeding van [minderjarige 1] en [minderjarige 2]. De aangevoerde gronden van de gecertificeerde instelling dat het in het belang van [minderjarige 1] en [minderjarige 2] zou zijn om bij 'neutrale opvoeders' op te groeien, deelt de rechtbank niet. De rechtbank acht het in het belang van [minderjarige 1] en [minderjarige 2] dat zij, nu dit mogelijk is gebleken, bij familie opgroeien, nu hun ouders niet meer voor hen kunnen zorgen. Daarnaast hebben [minderjarige 1] en [minderjarige 2] er zowel vanuit het nationale recht als vanuit het internationale recht bezien recht op om in een pleeggezin op te groeien in plaats van in een residentiële instelling, gelet op art. 2.3 lid 6 van de Jeugdwet en artikel 20 van het Internationale Verdrag voor de Rechten van het Kind. De Richtlijnen voor Alternatieve Zorg van de Verenigde Naties benadrukken het belang van kinderen om in hun eigen om-

¹²¹ Rb. Den Haag 29 maart 2019, ECLI:NL:RBDHA:2019:3632.

geving te blijven, dat de reeds bestaande relaties bestendig worden en broers en zussen in beginsel niet gescheiden worden. Bestendigheid wordt daarbij in het algemeen als een belangrijke doelstelling gezien. (art. 11 en 12 Richtlijnen).

De rechtbank wijst de verzoeken van de gecertificeerde instelling dan ook af.

Tot slot een zaak waarin de rechtbank de vraag moet beantwoorden of de gecertificeerde instelling toestemming nodig heeft van de rechter om twee reeds uit huis geplaatste kinderen over te plaatsen naar een gezinshuis vanwege kind-eigen problematiek.¹²² De gecertificeerde instelling maakt deze zaak aanhangig omdat zij meent dat de rechter in de eerste uitspraak waarin de kinderen uit huis zijn geplaatst een bepaald type voorziening heeft aangewezen en dat daarin geen verandering mag worden gebracht zonder tussenkomst van de rechter. Bij de beoordeling van dit verzoek overweegt de rechter als volgt:

De kinderrechter neemt bij de beoordeling van het verzoek van de GI tot uitgangspunt dat de wet sinds 1 januari 2015 geen categorieën uithuisplaatsing meer kent. Tot 1 januari 2015 was dat anders. Voor zover geen sprake was van een vrijwillige plaatsing, kon plaatsing in het kader van de ondertoezichtstelling en maakte de kinderrechter een keuze voor een type voorziening (residentieel, pleegzorg, gesloten jeugdzorg). De thans geldende regeling maakt het mogelijk dat op grond van art. 1:265b lid 1 BW een machtiging wordt gegeven op grond waarvan een minderjarige dag en nacht uit huis wordt geplaatst. Onder het bereik van deze machtiging vallen in ieder geval de volgende uithuisplaatsingscategorieën: pleegzorg (bestandspleegzorg en netwerkpleegzorg), gezinsgericht (bijv. gezinshuizen, logeerhuizen, zorgboerderijen), accommodatie jeugdhulpaanbieder (bijv. behandelinstelling regulier/GGZ/Lvb waaronder kan worden begrepen: de leefgroepen, behandelgroepen, fasegroepen, kamertrainingen) en WLZ-instelling en overig (bijv. andere ouder al dan niet met gezag, op adres, ziekenhuis, zelfstandige kamerbewoning). In het algemeen zal er geen reden kunnen zijn om een machtiging te beperken door daarin een type voorziening op te nemen. Daarvoor is redengevend dat in de Jeugdwet is geregeld dat de minderjarige bij een uithuisplaatsing bij voorkeur in een pleeggezin of in een gezinshuis wordt geplaatst en dat alleen als dit aantoonbaar niet in zijn belang is, een residentiële plaatsing in beeld komt (art. 2.3 lid 6 Jeugdwet). Het in art. 2.3 lid 6 van de Jeugdwet neergelegde uitgangspunt is het gevolg van een amendement dat is gericht op art. 20 IVRK (Kamerstukken II 2012/13, 33 684, nr. 80 amendement Ypma). Het zesde lid verplicht de Staat om extra bescherming te bieden aan kinderen die niet in hun eigen gezin kunnen verblijven. Die bescherming bestaat hieruit dat als kwaliteitseis aan (onder meer) de GI wordt gesteld, dat gewerkt wordt volgens het principe dat bij een uithuisplaatsing een minderjarige wordt geplaatst in een gezinsomgeving en niet in een instelling. Plaatsing van de jeugdige in een instelling is ten gevolge van dit amendement alleen mogelijk als dit aantoonbaar in het belang is van de jeugdige.

¹²² Rb. Noord-Nederland 12 februari 2019, ECLI:NL:RBNNE:2019:498.

De rechter verwijst in deze uitspraak naar artikel 20 IVRK en geeft aan dat dit artikel is gecodificeerd in artikel 2.3 lid 6 van de Jeugdwet. In deze zaak komt de rechter tot de conclusie dat de gecertificeerde instelling de kinderen had mogen overplaatsen naar een gezinshuis, zonder tussenkomst van de rechter omdat dit aantoonbaar in het belang is van de kinderen en de rechter geen bepaald type voorziening had aangewezen. Dit brengt met zich mee dat het verzoek wegens gemis aan belang wordt afgewezen.

Overig

De eerste zaak die in de categorie ‘Overig’ valt, betreft een zaak waarin de gecertificeerde instelling de rechtbank verzoekt om drie kinderen uit huis te plaatsen in een instelling in Denemarken (deze zaak is tevens besproken onder artikel 5 IVRK).¹²³ De kinderen en hun moeder hebben allen de Deense nationaliteit en de moeder is teruggekeerd naar Denemarken. Dit is voor de gecertificeerde instelling reden geweest om te onderzoeken of de kinderen in Denemarken uit huis geplaatst kunnen worden. De gecertificeerde instelling heeft een Deense gemeente bereid gevonden om zich over de kinderen te ontfermen. Eén van de voorwaarden daarbij is dat de kinderen eerst drie maanden worden opgenomen in een observatie-instelling in de vorm van een kleinschalig kinderdhuis. Daarna wordt gekeken welk traject het meest passend is en of zij in een pleeggezin worden geplaatst. Deze gang van zaken is volgens de gecertificeerde instelling gangbaar in het Deense kinderbeschermingssysteem. De moeder is het eens met het verzoek van de gecertificeerde instellingen, maar de pleegouders niet. De rechtbank dient de vraag te beantwoorden of deze plaatsing van de kinderen in hun belang is. Bij die beoordeling betreft de rechtbank uit eigen beweging artikel 20 IVRK. De rechtbank merkt hierover op dat de kinderen alle drie belang hebben bij een rustige en stabiele plek, bij voorkeur een gezinssituatie. Dit sluit volgens de rechtbank aan op artikel 20 IVRK dat bepaalt dat bij een uithuisplaatsing de Staat dient te zorgen voor een passend alternatief, rekening houdend met de achtergrond en speciale behoeften van het kind. Voorts stelt de rechtbank vast dat de toekomst van de kinderen niet in Nederland ligt, mede gelet op hun nationaliteit, het feit dat hun moeder en overige familie in Denemarken woont en zij alle drie niet in perspectief biedende pleeggezinnen verblijven. Ook stelt de rechtbank vast dat de Deense jeugdbescherming vasthoudt aan de observatieperiode van drie maanden. Dit alles maakt dat de rechtbank tot het oordeel komt dat het verzoek van de gecertificeerde instelling tot plaatsing van de kinderen in de observatie-instelling in Denemarken moet worden toegewezen.

In vijf zaken – waarbij het in drie zaken gaat om moeders die in hoger beroep komen tegen de beschikking van de rechtbank om hun gezag te beëindigen¹²⁴ en in twee zaken om moeders die in hoger beroep komen tegen de beschikking van

¹²³ Rb. Den Haag 2 juli 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:8143.

¹²⁴ Hof 's-Hertogenbosch 17 november 2016, ECLI:NL:GHSHE:2016:5187; Hof Arnhem-Leeuwarden 6 maart 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:2316; Hof Arnhem-Leeuwarden 15 mei 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:4587.

de rechtbank om hun kinderen uit huis te plaatsen¹²⁵ – doen de procespartijen een beroep op artikel 20 IVRK waarbij zij aanvoeren dat de opgelegde kindbeschermingsmaatregel in strijd is met artikel 20 IVRK. De rechter gaat hier in al deze zaken niet in mee en oordeelt dat beëindiging van het gezag dan wel voortzetting van de uithuisplaatsing noodzakelijk is en dat het IVRK zich hiertegen niet verzet. In alle vijf de zaken bekrachtigt het hof de beschikkingen van de rechtbank.

In een andere zaak moet de Advocaat-Generaal het cassatieberoep van een vader beoordelen waarin hij klaagt over het feit dat hij uit zijn gezag is ontheven en dat zijn verzoek om contra-expertise is afgewezen.¹²⁶ Volgens de vader had de Raad voor de Kinderbescherming onderzoek moeten doen naar zijn opvoedkwaliteiten alvorens een verzoek in te dienen om de ouders uit hun gezag te ontheffen. De Advocaat-Generaal oordeelt in deze zaak dat het hof terecht heeft geoordeeld dat beide ouders uit het gezag zijn ontheven. Dat heeft met name te maken met het feit dat vader ongeschikt en onmachtig is om voor deze specifieke kinderen het gezag uit te oefenen, gelet op de problematiek van de kinderen, het feit dat zij al lange tijd in het pleeggezin verblijven en daar gehecht zijn en de omstandigheid dat de vader de plaatsing van de kinderen aldaar nog steeds ter discussie stelt. De Advocaat-Generaal stelt in dit verband dat naarmate een kind langer in het pleeggezin verblijft, het meer in het belang van het kind is om daar te blijven, nu ingrijpende wijzigingen schadelijk kunnen zijn voor de ontwikkeling van het kind. De belangen van de ouder, in de zin van art. 8 EVRM en art. 3 en 20 IVRK, wegen in dat geval minder zwaar. De Advocaat-Generaal meent dan ook dat deze, en daarnaast ook de andere klachten van de vader falen. De conclusie van de Advocaat-Generaal strekt tot verwerping van het cassatieberoep.

In een andere zaak gaat het om kinderontvoering.¹²⁷ De moeder doet in de door haar aanhangig gemaakte hoger beroepszaak een beroep op de artikelen 18, 19 en 20 IVRK. Zij beoogt hiermee te bewerkstelligen dat zij de minderjarige niet hoeft terug te geleiden naar wat hetgeen volgens de rechtbank de gewone verblijfplaats is van de minderjarige. Het hof stelt slechts dat het in het belang van de minderjarige is om met beide ouders op te groeien, waarbij het hof opmerkt dat het beroep van de moeder op de artikelen 18, 19 en 20 IVRK ongegrond is. Het hof wijst het verzoek van de moeder af en oordeelt dat zij de minderjarige moet teruggeleiden naar het land waar de gewone verblijfplaats van de minderjarige is bepaald dan wel geldige reisdocumenten te overhandigen aan de vader zodat hij de minderjarige kan teruggeleiden.

In de volgende zaak moet het hof beslissen of het verzoek van de duo-vader tot partneradoptie moet worden toe- of afgewezen.¹²⁸ In deze zaak gaat het om een biologische vader en een duo-vader die via een draagmoederschapconstructie een kind hebben gekregen. De biologische vader en de draagmoeder hadden in eerste instantie het gezag over de minderjarige. Nadat de biologische vader is

¹²⁵ Hof 's-Hertogenbosch 1 juni 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:2481; Hof 's-Hertogenbosch 29 november 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:4926.

¹²⁶ Parket HR 10 juni 2016, ECLI:NLPHR:2016:504.

¹²⁷ Hof Den Haag 11 april 2018, ECLI:NL:GHDHA:2018:759.

¹²⁸ Hof 's-Hertogenbosch 7 juni 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:2385.

veroordeeld wegens het bezit van kinderporno, heeft de draagmoeder het eenhoofdig gezag aangevraagd, hetgeen is toegewezen. Hierna is het gezag van de draagmoeder beëindigd en is de duo-vader benoemd als voogd over de minderjarige. De duo-vader verzoekt het hof thans een partner-adoptie uit te spreken, waarbij de juridische band met de biologische vader blijft bestaan. Dit verzoek is eerder afgewezen door de rechtbank. De duo-vader beroept zich tijdens de hoger beroepsprocedure op artikel 20 IVRK. Hierover merkt het hof op dat dit beroep faalt nu de in artikel 20 lid 3 IVRK bedoelde continuïteit in de opvoedings situatie van het kind niet in het geding is. De minderjarige woont immers al die tijd bij de duo-vader die belast is met de voogdij over de minderjarige. Los van het beroep op artikel 20 IVRK komt het hof tot het oordeel dat niet is voldaan aan de voorwaarden van partneradoptie en daarom wijst het hof het verzoek van de duo-vader af.

Tot slot zijn er drie zaken waarin een van de procespartijen een beroep doet op artikel 20 IVRK maar waar de rechter niet ingaat op dit beroep.¹²⁹

Artikel 21 (Adoptie)

De Staten die partij zijn en die de methode van adoptie erkennen en/of toestaan, waarborgen dat het belang van het kind daarbij de voornaamste overweging is, en:

- a. waarborgen dat de adoptie van een kind slechts wordt toegestaan mits daartoe bevoegde autoriteiten, in overeenstemming met de van toepassing zijnde wetten en procedures en op grond van alle van belang zijnde en betrouwbare gegevens, bepalen dat de adoptie kan worden toegestaan gelet op de verhoudingen van het kind met zijn of haar ouders, familieleden en wettige voogden, en mits, indien vereist, de betrokkenen, na volledig te zijn ingelicht, op grond van de adviezen die noodzakelijk worden geacht, daarmee hebben ingestemd;*
 - b. erkennen dat interlandelijke adoptie kan worden overwogen als andere oplossing voor de zorg voor het kind, indien het kind niet in een pleeg- of adoptiegezin kan worden geplaatst en op geen enkele andere passende wijze kan worden verzorgd in het land van zijn of haar herkomst;*
 - c. verzekeren dat voor het kind dat bij een interlandelijke adoptie is betrokken waarborgen en normen gelden die gelijkwaardig zijn aan die welke bestaan bij adoptie in het eigen land;*
 - d. nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat, in het geval van interlandelijke adoptie, de plaatsing niet leidt tot ongepast geldelijk voordeel voor de betrokkenen;*
 - e. bevorderen, wanneer passend, de verwezenlijking van de doeleinden van dit artikel door het aangaan van bilaterale of multilaterale regelingen of overeenkomsten, en spannen zich in om, in het kader daarvan, te waarborgen dat de plaatsing van het kind in een ander land wordt uitgevoerd door bevoegde autoriteiten of instellingen.*
-

¹²⁹ Rb. Rotterdam 17 juli 2017, ECLI:NL:RBROT:2017:5582; Rb. Amsterdam 9 augustus 2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:5805; Rb. Amsterdam 26 april 2019, ECLI:NL:RBAMS:2019:337.

In twee zaken is een beroep gedaan op artikel 21 IVRK. Beide zaken vallen in de categorie ‘Overig’.

Overig

In een eerste zaak verzoekt de partner van de moeder het hof om toestemming om haar zoon te adopteren.¹³⁰ De partner van de moeder zorgt al lange tijd voor de zoon en het is volgens hem ook de wens van de zoon om door hem geadopteerd te worden. De partner van de moeder voert ook aan dat het hof rekening moet houden met de rechten van de zoon zoals vervat in de artikelen 3 en 21 IVRK. De vader is het oneens met het verzoek van de partner van de moeder. Hij geeft aan dat hij een rol in het leven van zijn zoon wil spelen, maar dat dit wordt bemoeilijkt door de opstelling van de moeder en haar partner. Het hof komt in deze zaak tot de conclusie dat niet is voldaan aan het wettelijk vereiste voor adoptie door de partner van de moeder, zoals vastgelegd in artikel 1:228 lid 1 sub d BW. Dit maakt dat het verzoek van de partner van de moeder moet worden afgewezen. Het beroep dat de partner van de moeder op de bepalingen uit het IVRK heeft gedaan, slaagt dan ook niet, waarbij het hof nog daar laat dat de zoon inmiddels meerderjarig is. Het hof wijst het verzoek van de partner van de moeder af en bekrachtigt de beschikking van de rechtbank.

In een tweede zaak gaat het om het verzoek van een moeder tot postume adoptie van haar minderjarige kind door haar overleden partner met wie zij niet gehuwd was of een geregistreerd partnerschap had.¹³¹ De rechtbank verklaart de moeder niet ontvankelijk in haar verzoek zonder daarbij in te gaan op artikel 21 IVRK.

Artikel 23 (Kinderen met een handicap)

1. De Staten die partij zijn, erkennen dat een geestelijk of lichamelijk gehandicapt kind een volwaardig en behoorlijk leven dient te hebben, in omstandigheden die de waardigheid van het kind verzekeren, zijn zelfstandigheid bevorderen en zijn actieve deelneming aan het gemeenschapsleven vergemakkelijken.

2. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het gehandicapte kind op bijzondere zorg, en stimuleren en waarborgen dat aan het daarvoor in aanmerking komende kind en degenen die verantwoordelijk zijn voor zijn of haar verzorging, afhankelijk van de beschikbare middelen, de bijstand wordt verleend die is aangevraagd en die passend is gezien de gesteldheid van het kind en de omstandigheden van de ouders of anderen die voor het kind zorgen

3. Onder erkenning van de bijzondere behoeften van het gehandicapte kind, dient de in overeenstemming met het tweede lid geboden bijstand, wanneer mogelijk, gratis te worden verleend, rekening houdend met de financiële middelen van de ouders of anderen die voor het kind zorgen. Deze bijstand dient erop gericht te zijn te waarborgen dat het gehandicapte kind daadwerkelijk toegang heeft tot onderwijs, opleiding, voorzieningen voor gezondheids-

¹³⁰ Hof Amsterdam 7 juli 2015, ECLI:NL:GHAMS:2015:2800.

¹³¹ Rechtbank Noord-Holland 21 december 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:10646.

zorg en revalidatie, voorbereiding voor een beroep, en recreatiemogelijkheden, op een wijze die ertoe bijdraagt dat het kind een zo volledig mogelijke integratie in de maatschappij en persoonlijke ontwikkeling bereikt, met inbegrip van zijn of haar culturele en intellectuele ontwikkeling.

4. De Staten die partij zijn, bevorderen, in de geest van internationale samenwerking, de uitwisseling van passende informatie op het gebied van preventieve gezondheidszorg en van medische en psychologische behandeling van, en behandeling van functionele stoornissen bij, gehandicapte kinderen, met inbegrip van de verspreiding van en de toegang tot informatie betreffende revalidatiemethoden, onderwijs en beroepsopleidingen, met als doel de Staten die partij zijn, in staat te stellen hun vermogens en vaardigheden te verbeteren en hun ervaring op deze gebieden te verruimen. Wat dit betreft wordt in het bijzonder rekening gehouden met de behoeften van ontwikkelingslanden.

In twee zaken is artikel 23 IVRK aan bod gekomen. Eén zaak valt in de categorie ‘Verdragsconforme uitleg en toepassing’. De andere zaak valt in de categorie ‘Overig’.

Verdragsconforme uitleg en toepassing

In een zaak moet de rechtbank op verzoek van de gecertificeerde instelling oordelen of het mogelijk is een minderjarige met een machtiging gesloten jeugdhulp in een instelling, niet zijnde een accommodatie voor gesloten jeugdhulp, te plaatsen.¹³² De rechtbank oordeelt onder verwijzing naar artikel 23 IVRK dat dit mogelijk is en legt hieraan het volgende ten grondslag:

De kinderrechter ziet op basis van artikel 6.2.2 lid 2 Jeugdwet (waarin een plaatsing op grond van de Beginselenwet justitiële jeugdinrichting mogelijk wordt gemaakt) ruimte om in deze uitzonderlijke situatie, waar sprake is van een bijzondere samenloop van problemen die zeer specifieke zorg behoeven, toch over te kunnen gaan tot het verlenen van een machtiging tot gesloten jeugdhulp in een andersoortige niet geregistreerde gesloten jeugdhulp accommodatie. Naar het oordeel van de kinderrechter wordt op grond van artikel 23 (betreffende het verzekeren van de waardigheid van een geestelijk of lichamelijk gehandicapt kind en recht op bijzondere zorg) van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) met de plaatsing van [de minderjarige] bij Hoeve Boschoord recht gedaan aan het streven naar een behoorlijk en volwaardig leven die de zelfstandigheid van [de minderjarige] bevordert en haar actieve deelname aan het gemeenschapsleven (voor de toekomst) vergemakkelijkt. Het bieden van deze bijzondere zorg vloeit voort uit de erkenning van het recht van [de minderjarige] op bijzondere zorg door de Nederlandse overheid, waarbij de Staat de ontwikkeling van een minderjarige stimuleert en waarborgt die passend is voor haar specifieke gesteldheid. Nu er sprake is van een zodanig uitzonderlijke situatie dat alleen een instelling als Hoeve Boschoord voldoende is uitgerust om [de minderjarige] die zorg en behandeling te bieden die zij nodig heeft, is het

¹³² Rechtbank Noord-Nederland 15 juli 2015, ECLI:NL:RBNNE:2015:3860.

gevolg dat [de minderjarige] daarmee onder een ander (behandel)regime komt te vallen dat strikt genomen niet voldoet aan de criteria voor een gesloten jeugdzorg van ondergeschikt belang nu haar persoonlijke belang op een goede behandeling, met inachtneming van de strekking van artikel 23 IVRK en de ruimte die artikel 6.2.2. Jeugdwet daarvoor geeft, dient te prevaleren.

De kinderrechter overweegt dat alle belanghebbenden, en specifiek ook de minderjarige, instemmen met het verzoek.

Deze uitspraak laat zien dat de rechtbank artikel 23 IVRK verdragsconform uitlegt en toepast door artikel 23 te gebruiken als argument voor toepassing van de uitzonderingsgrond van artikel 6.2.2 lid 2 Jeugdwet. De rechtbank wijst het verzoek van de gecertificeerde instelling toe.

Overig

In een andere zaak waarin artikel 23 IVRK aan bod komt, verzoekt de gecertificeerde instelling de rechtbank om drie kinderen uit huis te plaatsen in een instelling in Denemarken (deze zaak is tevens besproken onder de artikelen 5 en 20 IVRK).¹³³ De kinderen en hun moeder hebben allen de Deense nationaliteit en de moeder is teruggekeerd naar Denemarken. Dit is voor de gecertificeerde instelling reden geweest om te onderzoeken of de kinderen in Denemarken uit huis geplaatst kunnen worden. De gecertificeerde instelling heeft een Deense gemeente bereid gevonden om zich over de kinderen te ontfermen. Eén van de voorwaarden daarbij is dat de kinderen eerst drie maanden worden opgenomen in een observatie-instelling in de vorm van een kleinschalig kinderthuis. Daarna wordt gekeken welk traject het meest passend is en of zij in een pleeggezin worden geplaatst. Deze gang van zaken is volgens de gecertificeerde instelling gangbaar in het Deense kinderbeschermingssysteem. De moeder is het eens met het verzoek van de gecertificeerde instellingen, maar de pleegouders niet. De rechtbank dient de vraag te beantwoorden of deze plaatsing van de kinderen in hun belang is waarbij de rechtbank als volgt overweegt:

De rechtbank stelt voorop dat de minderjarigen alle drie belang hebben bij een rustige en stabiele plek, bij voorkeur een gezinssituatie. Dit sluit aan op artikel 20 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) dat bepaalt dat bij een uithuisplaatsing de Staat dient te zorgen voor een passend alternatief, rekening houdend met de achtergrond en speciale behoeften van het kind. Wanneer het in het belang van het kind is dat het gescheiden wordt van zijn ouders (artikel 9, IVRK) bestaat er een rangorde in de alternatieven van opvang. Eerst moet gekeken worden of het kind terecht kan bij andere leden van de familie in ruimere zin (artikel 5 IVRK) dan of een vervangend gezin een mogelijkheid is en pas als het echt niet anders kan een passende residentiële instelling (artikelen 23 en 24 IVKR).

¹³³ Rb. Den Haag 2 juli 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:8143.

Met deze overweging laat de rechtbank zien rekening te houden met de artikelen uit het IVRK bij de beslissing waar een kind moet gaan wonen. Opvallend is evenwel dat de rechtbank stelt dat een residentiële instelling een laatste mogelijkheid is waarbij de rechtbank verwijst naar de artikelen 23 en 24 IVRK.

Hoewel het inderdaad juist is dat plaatsing in een residentiële instelling een laatste optie dient te zijn, volgt dit niet uit de artikelen 23 en 24 IVRK maar uit artikel 20 IVRK.

Artikel 24 (Recht op gezondheid en gezondheidszorg)

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op het genot van de grootst mogelijke mate van gezondheid en op voorzieningen voor de behandeling van ziekte en het herstel van de gezondheid. De Staten die partij zijn, streven ernaar te waarborgen dat geen enkel kind zijn of haar recht op toegang tot deze voorzieningen voor gezondheidszorg wordt onthouden.

2. De Staten die partij zijn, streven de volledige verwezenlijking van dit recht na en nemen passende maatregelen, met name:

a. om baby- en kindersterfte te verminderen;

b. om de verlening van de nodige medische hulp en gezondheidszorg aan alle kinderen te waarborgen, met nadruk op de ontwikkeling van de eerstelijnsgezondheidszorg;

c. om ziekte, ondervoeding en slechte voeding te bestrijden, mede binnen het kader van de eerstelijnsgezondheidszorg, door onder andere het toepassen van gemakkelijk beschikbare technologie en door het voorzien in voedsel met voldoende voedingswaarde en zuiver drinkwater, de gevaren en risico's van milieuverontreiniging in aanmerking nemend;

d. om passende pre- en postnatale gezondheidszorg voor moeders te waarborgen;

e. om te waarborgen dat alle geledingen van de samenleving, met name ouders en kinderen, worden voorgelicht over, toegang hebben tot onderwijs over, en worden gesteund in het gebruik van de fundamentele kennis van de gezondheid van en de voeding van kinderen, de voordelen van borstvoeding, hygiëne en sanitaire voorzieningen en het voorkomen van ongevallen;

f. om preventieve gezondheidszorg, begeleiding voor ouders, en voorzieningen voor en voorlichting over gezinsplanning te ontwikkelen.

3. De Staten die partij zijn, nemen alle doeltreffende en passende maatregelen teneinde traditionele gebruiken die schadelijk zijn voor de gezondheid van kinderen af te schaffen.

4. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe internationale samenwerking te bevorderen en aan te moedigen teneinde geleidelijk de algehele verwezenlijking van het in dit artikel erkende recht te bewerkstelligen. Wat dit betreft wordt in het bijzonder rekening gehouden met de behoeften van ontwikkelingslanden.

In de onderzochte rechtspraak is artikel 24 IVRK vijf keer aan bod gekomen. In één zaak wordt artikel 24 IVRK verdragsconform uitgelegd en toegepast. Vier zaken vallen in de categorie 'Overig'.

Verdragsconforme uitleg en toepassing

Er is een beroep gedaan op artikel 24 IVRK in een zaak waarin de rechtbank onder meer moet oordelen over het verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming om een reeds onder toezicht gestelde minderjarige uit huis te plaatsen voor de duur van één jaar.¹³⁴ De Raad voor de Kinderbescherming heeft ernstige zorgen om de ontwikkeling van de minderjarige die lijdt aan de ziekte van Lyme en daarnaast geregeld epileptische aanvallen heeft.

De minderjarige verkeert in een sociaal isolement en gaat al langere tijd niet naar school. De betrokken artsen zijn het niet eens over de wijze waarop de minderjarige behandeld moet worden en de samenwerking tussen de ouders en de gecertificeerde instelling komt niet van de grond. Volgens de Raad voor de Kinderbescherming is het noodzakelijk de minderjarige uit het gezinssysteem te halen zodat in een neutrale setting onderzocht kan worden wat zij nodig heeft om weer aan haar ontwikkelingsstaken toe te komen. De rechtbank meent dat voldaan is aan de gronden voor een uithuisplaatsing. Ter onderbouwing hiervan betreft de rechtbank ook artikel 24 IVRK en overweegt de rechtbank als volgt:

De rechtbank is zich ervan bewust dat zij een ingrijpende beslissing neemt, die tot toename van stress bij [minderjarige] en de ouders kan leiden. Met het oog op de toekomst en de ontwikkeling van [minderjarige] naar volwassenheid is het echter van groot belang dat de huidige impasse wordt doorbroken en onafhankelijke specialisten zich buigen over de vraag welke hulpverlening en behandeling [minderjarige] nodig heeft. [...] Ingevolge artikel 24 van het IVRK rust op de Staat de verplichting de verwezenlijking van dit recht na te streven en de toegang tot noodzakelijke medische hulp en gezondheidszorg te waarborgen. Het is in de thuisituatie niet, althans onvoldoende, mogelijk gebleken deze rechten van [minderjarige] voldoende te waarborgen. [minderjarige] wordt slechts een keer per jaar onderzocht door een Duitse arts, een behandeling die niet in overeenstemming is met de ernstige diagnoses waarover gesproken wordt bij [minderjarige] en die haar functioneren reeds jarenlang zeer ernstig belemmeren. Op basis van het recht van [minderjarige] op toegang tot medische hulp en haar recht op een gezonde ontwikkeling is het ingrijpen middels kinderbeschermingsmaatregelen noodzakelijk en gerechtvaardigd. Lichtere maatregelen, zoals vrijwillige hulp en een ondertoezichtstelling, hebben niet tot een verbetering van de situatie van [minderjarige] geleid.

Mede op basis hiervan komt de rechtbank tot het oordeel dat het verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming moet worden toegewezen waarbij de rechtbank de duur van de uithuisplaatsing vaststelt op zes maanden.

Overig

Een eerste zaak die tot de categorie ‘Overig’ behoort betreft vier kinderen die door de rechtbank onder toezicht zijn gesteld omdat hun moeder voornemens is met hen

¹³⁴ Rb. Den Haag 13 januari 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:376.

naar Libië te verhuizen om zich daar te voegen bij haar nieuwe echtgenoot.¹³⁵ De moeder is het oneens met de beschikking van de rechtbank en verzoekt het hof deze te vernietigen. De Raad voor de Kinderbescherming voert aan dat de beschikking van de rechtbank in stand gelaten moet worden. Volgens de Raad voor de Kinderbescherming is voldaan aan de grond voor de ondertoezichtstelling waarbij zij onder meer verwijst naar artikel 24 IVRK op basis waarvan de kinderen het recht hebben op de best mogelijke gezondheid en medische zorg. De verhuizing naar Libië zal hieraan in de weg staan gelet op de onveilige situatie aldaar. Het hof deelt de visie van de Raad voor de Kinderbescherming dat een ondertoezichtstelling noodzakelijk is. Zonder deze kindbeschermingsmaatregel is het zo goed als zeker dat de moeder met haar kinderen naar Libië zal verhuizen. Zonder in te gaan op het beroep op artikel 24 IVRK bekrachtigt het hof de beschikking van de rechtbank.

In een volgende zaak gaat het over de hoofdverblijfplaats van een minderjarige bij de vader en het gezag over dat kind.¹³⁶ De vraag is of het hof voldoende oog heeft gehad voor de zorgen van de moeder over mogelijke mishandeling of misbruik van het kind. De moeder beroept zich daarbij op de artikelen 19 en 24 IVRK. De Advocaat-Generaal beperkt zich tot een bespreking van artikel 19 IVRK en komt niet toe aan een bespreking van artikel 24 IVRK. De Advocaat-Generaal komt tot de conclusie dat de beschikking van het hof moet worden vernietigd en dat de zaak moet worden doorverwezen naar een ander hof.

In een derde zaak verzoekt de gecertificeerde instelling het hof onder meer om op grond van artikel 392 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering prejudiciële vragen voor te leggen aan de Hoge Raad over de reikwijdte van het begrip ‘medische behandeling’ in artikel 1:265h van het Burgerlijk Wetboek, mede bezien in het licht van de artikelen 24 en 6 IVRK.¹³⁷ Het hof geeft aan geen gronden te zien voor het vragen van een prejudiciële beslissing aan de Hoge Raad, omdat niet gebleken is dat sprake is van talrijke andere uit soortgelijke feiten voortvloeiende geschillen waarin dezelfde vraag zich voordoet, zoals artikel 392 Rv vereist. Het hof komt niet toe aan een inhoudelijke bespreking van artikel 24 IVRK nu het verzoek in het kader waarvan dit beroep is gedaan, wordt afgewezen.

In een laatste zaak verzoekt de gecertificeerde instelling de rechtbank om drie kinderen uit huis te plaatsen in een instelling in Denemarken.¹³⁸ De rechtbank betreft artikel 23 en 24 IVRK bij het oordeel. Zie voor een verdere toelichting op deze zaak de bespreking onder artikel 23 IVRK.

¹³⁵ Hof Den Haag 21 december 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:4127.

¹³⁶ Parket bij de Hoge Raad 5 december 2014, ECLI:NL:PHR:2014:2281.

¹³⁷ Hof Den Haag 21 oktober 2018, ECLI:NL:GHDHA:2018:3225.

¹³⁸ Rb. Den Haag 2 juli 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:8143.

Artikel 25 (Uit huis geplaatste kinderen)

De Staten die partij zijn, erkennen het recht van een kind dat door de bevoegde autoriteiten uit huis is geplaatst ter verzorging, bescherming of behandeling in verband met zijn of haar lichamelijke of geestelijke gezondheid, op een periodieke evaluatie van de behandeling die het kind krijgt en van alle andere omstandigheden die verband houden met zijn of haar plaatsing.

Er is viermaal een beroep gedaan op artikel 25 IVRK. Alle zaken vallen in de categorie ‘Overig’.

Overig

In een eerste zaak moet het hof op verzoek van de moeder bepalen of zij omgang met haar uit huis geplaatste kind mag hebben.¹³⁹ De rechtbank heeft de moeder het recht op omgang met haar kind voor onbepaalde ontzegd. Volgens de moeder is dit in strijd met het fundamentele recht op omgang tussen ouders en kind. Dit volgt volgens haar uit een groot aantal bepalingen uit het IVRK en EVRM, waaronder artikel 25 IVRK. Het hof meent echter dat het bij de vraag of de omgang met een ouder (of een ander dan de ouder) in de vorm van een regeling gestalte moet krijgen, dan wel beperkt of ontzegd moet worden, gaat om de belangen van het kind. Volgens het hof is het in het belang van het kind om geen omgang met zijn moeder te hebben omdat zij hem te zeer belast met haar eigen boosheid en frustratie. Zonder nader in te gaan op het beroep van de moeder op artikel 25 IVRK wijst het hof het verzoek van de moeder af en bekrachtigt het hof de beschikking van de rechtbank.

In drie andere zaken gaat het om drie verzoeken van de gecertificeerde instelling ten aanzien van vier kinderen uit hetzelfde gezin.¹⁴⁰ De drie verzoeken – één voor minderjarige 1 en 2, één voor minderjarige 3 en één voor minderjarige 4 - worden gelijktijdig behandeld. De gecertificeerde instelling verzoekt de rechtbank de vier minderjarigen uit huis te plaatsen. De moeder verweert zich hiertegen en stelt onder meer dat de minderjarigen het recht hebben om bij hun moeder op te groeien. De moeder verwijst daarbij naar artikel 8 EVRM alsmede de artikelen 3, 5, 9 en 25 IVRK. Zonder in te gaan op het beroep van de moeder op de artikelen uit het IVRK oordeelt de rechtbank dat voldaan is aan de gronden voor een machtiging tot uithuisplaatsing ex artikel 1:265b BW en wijst de verzoeken van de gecertificeerde instelling toe.

¹³⁹ Hof Arnhem-Leeuwarden 17 december 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:9721.

¹⁴⁰ Rb. Den Haag 12 december 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:14756; Rb. Den Haag 12 december 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:14755; Rb. Den Haag 12 december 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:14757.

Artikel 28 (Recht op onderwijs)

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op onderwijs, en teneinde dit recht geleidelijk en op basis van gelijke kansen te verwezenlijken, verbinden zij zich er met name toe:

- a. primair onderwijs verplicht te stellen en voor iedereen gratis beschikbaar te stellen;*
- b. de ontwikkeling van verschillende vormen van voortgezet onderwijs aan te moedigen, met inbegrip van algemeen onderwijs en beroepsonderwijs, deze vormen voor ieder kind beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken, en passende maatregelen te nemen zoals de invoering van gratis onderwijs en het bieden van financiële bijstand indien noodzakelijk;*
- c. met behulp van alle passende middelen hoger onderwijs toegankelijk te maken voor een ieder naar gelang zijn capaciteiten;*
- d. informatie over en begeleiding bij onderwijs- en beroepskeuze voor alle kinderen beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken;*
- e. maatregelen te nemen om regelmatig schoolbezoek te bevorderen en het aantal kinderen dat de school vroegtijdig verlaat, te verminderen.*

2. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te verzekeren dat de wijze van handhaving van de discipline op scholen verenigbaar is met de menselijke waardigheid van het kind en in overeenstemming is met dit Verdrag.

3. De Staten die partij zijn, bevorderen en stimuleren internationale samenwerking in aanlegenheden die verband houden met onderwijs, met name teneinde bij te dragen tot de uitbanning van onwetendheid en analfabetisme in de gehele wereld, en de toegankelijkheid van wetenschappelijke en technische kennis en moderne onderwijsmethoden te vergroten. In dit opzicht wordt met name rekening gehouden met de behoeften van de ontwikkelingslanden.

In twee zaken is een beroep gedaan op artikel 28 IVRK. Eén zaak valt de in de categorie ‘Verdragsconforme uitleg en toepassing’ en één zaak in de categorie ‘Overig’.

Verdragsconforme uitleg en toepassing

Er is een beroep gedaan op artikel 28 IVRK in een zaak waarin de rechtbank onder meer moet oordelen over het verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming om een reeds onder toezicht gestelde minderjarige uit huis te plaatsen voor de duur van één jaar (deze zaak is tevens besproken onder artikel 24 IVRK).¹⁴¹ De Raad voor de Kinderbescherming heeft ernstige zorgen om de ontwikkeling van de minderjarige die lijdt aan de ziekte van Lyme en daarnaast geregeld epileptische aanvallen heeft. De minderjarige verkeert in een sociaal isolement en gaat al langere tijd niet naar school. De betrokken artsen zijn het niet eens over de wijze waarop de minderjarige behandeld moet worden en de samenwerking tussen de ouders en de gecertificeerde instelling komt niet van de grond. Volgens de Raad voor de Kinderbescherming is het noodzakelijk de minderjarige uit het gezinssysteem te halen zodat in een neutrale setting onderzocht kan worden wat zij nodig heeft om weer aan haar ontwik-

¹⁴¹ Rb. Den Haag 13 januari 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:376.

kelingstaken toe te komen. De rechtbank meent dat voldaan is aan de gronden voor een uithuisplaatsing. Ter onderbouwing hiervan betreft de rechtbank ook artikel 28 IVRK en overweegt de rechtbank als volgt:

De rechtbank is zich ervan bewust dat zij een ingrijpende beslissing neemt, die tot toename van stress bij [minderjarige] en de ouders kan leiden. Met het oog op de toekomst en de ontwikkeling van [minderjarige] naar volwassenheid is het echter van groot belang dat de huidige impasse wordt doorbroken en onafhankelijke specialisten zich buigen over de vraag welke hulpverlening en behandeling [minderjarige] nodig heeft. Te meer omdat [minderjarige] onlangs vijftien is geworden, wordt deze beslissing thans noodzakelijk geacht. Zij heeft net als ieder ander kind recht op onderwijs. Op de Staat rust ingevolge artikel 28 Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (hierna: IVRK) de verplichting maatregelen te nemen om regelmatig schoolbezoek te bevorderen en dit recht op onderwijs in de praktijk te brengen, zodat ieder kind de mogelijkheid krijgt zich naar zijn kunnen te ontwikkelen en op volwassen leeftijd in de maatschappij te kunnen functioneren en participeren.

Mede op basis hiervan komt de rechtbank tot het oordeel dat het verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming moet worden toegewezen waarbij de rechtbank de duur van de uithuisplaatsing vaststelt op zes maanden.

Overig

In een andere zaak waarin artikel 28 IVRK aan bod komt, verzoekt de Raad voor de Kinderbescherming de rechtbank om een minderjarige onder toezicht te stellen voor de duur van één jaar en daarbij een machtiging gesloten jeugdhulp af te geven voor de duur van één maand.¹⁴² De minderjarige, die reeds gesloten is geplaatst, is het oneens met dit verzoek. Zij wil bij haar moeder wonen en meent dat er een kindbeschermingsmaatregel niet noodzakelijk is nu zij bereid is hulp in het vrijwillig kader te aanvaarden. Tevens klaagt de minderjarige over het feit dat zij in de vorige instelling voor jeugdhulp nauwelijks scholing heeft gehad. Dit is volgens haar in strijd met artikel 28 IVRK. De rechtbank gaat in deze zaak niet in op het beroep van de minderjarige op artikel 28 IVRK maar oordeelt evenwel dat de plaatsing in de eerste gesloten jeugdhulpinstelling in strijd is met artikel 4.1.1 van de Jeugdwet. De gronden voor een ondertoezichtstelling in combinatie met een machtiging gesloten jeugdhulp zijn evenwel steeds aanwezig en daarom wijst de rechtbank het verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming toe.

¹⁴² Rb. Noord-Holland 17 april 2019, ECLI:NL:RBNHO:2019:3257.

Artikel 30 (Kinderen afkomstig uit minderheidsgroepen)

In de Staten waarin etnische of godsdienstige minderheden, taalminderheden of personen behorend tot de oorspronkelijke bevolking voorkomen, wordt het kind dat daartoe behoort niet het recht ontzegd tezamen met andere leden van zijn groep zijn cultuur te beleven, zijn eigen godsdienst te belijden en daarnaar te leven, of zich van zijn eigen taal te bedienen.

In de onderzochte rechtspraak is tweemaal een beroep gedaan op artikel 30 IVRK. Beide zaken vallen in de categorie ‘Overig’.

Overig

In een eerste zaak waarin een beroep is gedaan op artikel 30 IVRK moet het hof op verzoek van de ouders bepalen of hun twee reeds uit huis geplaatste kinderen bij de broer van de vader geplaatst kunnen worden.¹⁴³ De kinderen hebben een Turkse achtergrond en de ouders voeren aan dat hun kinderen op grond van artikel 30 IVRK het recht hebben op te groeien in een familieverband met hun eigen cultuur. Uit de deskundigenrapportage volgt dat de oom en zijn echtgenote over voldoende pedagogische vaardigheden beschikken om de twee minderjarigen in hun gezinsituatie op te voeden en te verzorgen. De deskundige heeft echter ook aangegeven dat de woonruimte van de oom en zijn echtgenote niet toereikend is om, naast de vier eigen kinderen, de twee minderjarigen te huisvesten. Vanwege dit praktische probleem heeft de deskundige geconcludeerd dat het niet mogelijk is voor de oom en zijn echtgenote om de twee minderjarigen op te nemen in hun gezin. Het hof merkt hierover op dat onvoldoende is onderzocht of het praktische probleem van de beperkte woonruimte van de oom en zijn echtgenote, afgezet tegen het door artikel 30 IVRK gewaarborgde belang van de kinderen om hun eigen cultuur te beleven, kan worden opgelost. Het hof geeft echter ook aan dat de termijn van de machtiging tot uithuisplaatsing is verstreken en dat aan de vereisten van artikel 1:261 lid 1 BW is voldaan. Daarom kan het hof niet anders dan de bestreden beschikking bekrachtigen. Met deze uitspraak laat het hof zien dat artikel 30 IVRK wordt meegewogen bij het maken van het oordeel – artikel 30 IVRK wordt afgewogen tegen artikel 1:261 lid 1 BW - ook al leidt dit niet tot het door de ouders gewenste resultaat.

In een andere zaak waarin een beroep is gedaan op artikel 30 IVRK gaat het eveneens om twee kinderen die uit huis zijn geplaatst.¹⁴⁴ De vader gaat in hoger beroep tegen de uitspraak van de rechtbank waarin de ondertoezichtstelling en machtiging uithuisplaatsing in een pleeggezin is verlengd. Hij voert aan dat het niet in het belang van de kinderen is om in het huidige pleeggezin op te groeien. Hij verzoekt het hof te bepalen dat de kinderen bij de broer van vader worden geplaatst. De broer van vader is bereid de kinderen op te nemen in zijn gezin en er zijn geen contra-indicaties. Dat de kinderen hier nog niet zijn geplaatst, is volgens de vader

¹⁴³ Hof 's-Hertogenbosch 24 september 2015, ECLI:NL:GHSHE:2015:3764.

¹⁴⁴ Hof 's-Hertogenbosch 12 november 2015, ECLI:NL:GHSHE:2015:4550.

in strijd met artikel 30 IVRK. De moeder, die als belanghebbende betrokken is, stelt eveneens dat het in het belang van de kinderen is om in hun eigen cultuur op te groeien en hun eigen geloof te beleven. Volgens de moeder kunnen de rechten van de kinderen zoals vastgelegd in artikel 30 IVRK alleen gewaarborgd worden door een plaatsing van de kinderen bij de moeder of bij de broer van de vader. Het hof gaat hierin niet mee. Uit de deskundigenrapportage blijkt dat de broer van de vader en zijn echtgenote over voldoende pedagogische vaardigheden beschikken om voor de kinderen te zorgen, maar dat hun woonruimte te beperkt is om ze op te vangen. Inmiddels is echter gebleken dat er sprake is geweest van huiselijk geweld tussen de broer van de vader en zijn echtgenoot waardoor plaatsing van de kinderen niet langer aan de orde kan zijn. Zonder in te gaan op het beroep van de ouders op artikel 30 IVRK bekrachtigt het hof de beschikking van de rechtbank.

Artikel 34 (Bescherming tegen seksuele exploitatie en seksueel misbruik)

De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te beschermen tegen alle vormen van seksuele exploitatie en seksueel misbruik. Hiertoe nemen de Staten die partij zijn met name alle passende nationale, bilaterale en multilaterale maatregelen om te voorkomen dat;

a. een kind ertoe wordt aangespoord of gedwongen deel te nemen aan onwettige seksuele activiteiten;

b. kinderen worden geëxploiteerd in de prostitutie of andere onwettige seksuele praktijken;

c. kinderen worden geëxploiteerd in pornografische voorstellingen en pornografisch materiaal.

In één zaak is artikel 34 IVRK aan bod gekomen. Deze zaak valt in de categorie ‘Verdragsconforme uitleg en toepassing’.

Verdragsconforme uitleg en toepassing

Deze zaak betreft een minderjarige die door de rechtbank in een gesloten jeugdhulpinstelling is geplaatst vanwege loverboyproblematiek.¹⁴⁵ De minderjarige is tegen deze beslissing in hoger beroep gekomen. Zij stelt dat de gronden voor een gesloten plaatsing niet langer aanwezig zijn omdat de jongen met wie zij contact had, vastgezeten heeft en zijn detentie geschorst is onder voorwaarde van een contactverbod met de minderjarige. De minderjarige geeft aan dat zij dit contactverbod aanvaardt en dat zij openstaat voor behandeling en begeleiding. Dit wil zij ondergaan in haar thuisomgeving met als bijkomend voordeel dat zij haar school weer kan oppakken. Het onderwijs dat de minderjarig thans volgt, sluit volgens haar niet aan op haar onderwijsniveau. Volgens de minderjarige moet bij de beoordeling of haar gesloten plaatsing nog gerechtvaardigd is, haar belang voorop staan, mede gelet op artikel 3 IVRK. De gecertificeerde instelling waar de minderjarige verblijft, kan zich niet

¹⁴⁵ Hof Den Haag 6 april 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:2540.

vinden in de stelling van de minderjarige dat het gevaar kan worden afgewend door middel van het contactverbod. Daartoe voert de gecertificeerde instelling onder meer aan dat de minderjarige, ondanks het contactverbod, meermaals heeft geprobeerd contact te zoeken met de jongen. De gecertificeerde instelling meent dat de minderjarige niet in staat is zichzelf in bescherming te nemen en stelt zich op het standpunt dat de resultaten van het lopende diagnostisch onderzoek afgewacht moeten worden zodat vervolgens bekeken kan worden welke hulp passend is ten einde de kans op terugval te voorkomen. Het hof gaat niet mee in de wens van de minderjarige en meent dat bij de beoordeling van de vraag of een gesloten uithuisplaatsing in de situatie van de minderjarige noodzakelijk is, niet gezegd kan worden dat haar belangen niet de eerste overwegingen hebben gevormd, als bedoeld in artikel 3 IVRK. Die belangen staan volgens het hof juist voorop. Volgens het hof wordt de vrijheidsbeneming van de minderjarige gerechtvaardigd door haar belang omdat de maatregel de noodzakelijke bescherming van haar beoogt. Vervolgens merkt het hof op, zonder dat blijkt dat een van de procespartijen hier een beroep op heeft gedaan, dat artikel 34 IVRK uitdrukkelijk bepaalt dat de bij het verdrag aangesloten staten verplicht zijn het kind te beschermen tegen alle vormen van seksuele exploitatie en seksueel misbruik. Het hof oordeelt dan ook dat de minderjarige in haar eigen belang gesloten geplaatst dient te blijven en bekrachtigt de beschikking van de rechtbank.

Artikel 37 (Folteringsverbod en waarborgen bij vrijheidsberoving)

De Staten die partij zijn, waarborgen dat:

- a. geen enkel kind wordt onderworpen aan foltering of aan een andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing. Doodstraf noch levenslange gevangenisstraf zonder de mogelijkheid van vrijlating wordt opgelegd voor strafbare feiten gepleegd door personen jonger dan achttien jaar;*
- b. geen enkel kind op onwettige of willekeurige wijze van zijn of haar vrijheid wordt beroofd. De aanhouding, inhechtenisneming of gevangenneming van een kind geschiedt overeenkomstig de wet en wordt slechts gehanteerd als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke passende duur;*
- c. ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd, wordt behandeld met menselijkheid en met eerbied voor de waardigheid inherent aan de menselijke persoon, en zodanig dat rekening wordt gehouden met de behoeften van een persoon van zijn of haar leeftijd. Met name wordt ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd, gescheiden van volwassenen tenzij het in het belang van het kind wordt geacht dit niet te doen, en heeft ieder kind het recht contact met zijn of haar familie te onderhouden door middel van correspondentie en bezoeken, behalve in uitzonderlijke omstandigheden;*
- d. ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd het recht heeft onverwijld te beschikken over juridische en andere passende bijstand, alsmede het recht de wettigheid van zijn vrijheidsberoving te betwisten ten overstaan van een rechter of een andere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit, en op een onverwijld besissing ten aanzien van dat beroep.*

In tien zaken is artikel 37 IVRK aan bod gekomen. Zes zaken vallen in de categorie ‘Verdragsconforme uitleg en toepassing’. De overige vier zaken vallen in de categorie ‘Overig’.

Verdragsconforme uitleg en toepassing

In een eerste zaak moet de rechtbank beslissen over het verzoek van de gecertificeerde instelling tot verlenging van de plaatsing van de minderjarige in een gesloten instelling voor de duur van zes maanden.¹⁴⁶ Ten tijde van het eerste verzoek tot uithuisplaatsing in de gesloten instelling, was al duidelijk dat de minderjarige, vanwege zijn complexe problematiek, niet op zijn plaats was in deze instelling. De rechtbank heeft destijds besloten de machtiging gesloten jeugdhulp toch te verlenen omdat er geen alternatieven voorhanden waren. Zes maanden later blijkt echter dat de situatie ongewijzigd is en dat er nog steeds geen geschikte plek voor de minderjarige is gevonden. De gedragswetenschapper stelt zich op het standpunt dat het verblijf van de minderjarige gecontinueerd moet worden omdat het wenselijk is dat de vervolgplek naadloos aansluit op de huidige behandeling en plaatsing. Dit terwijl nog steeds onduidelijk is wat deze vervolgplek dan zal zijn. De rechter overweegt als volgt:

De kinderrechter is van oordeel dat deze wenselijkheid nu dient te wijken voor het feit dat deze minderjarige van nog geen 15 jaar zonder concreet (plaatsings)perspectief nog steeds in [verblijfplaats] verblijft. Het laten voortduren van de huidige situatie staat naar het oordeel van de kinderrechter thans op gespannen voet met hetgeen is bepaald in artikel 37 Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind (IVRK). Het betreft immers de meest ingrijpende vorm van uithuisplaatsing waarbij sprake is van vrijheidsbeneming, hetgeen alleen is toegestaan als uiterste oplossing en zo kort mogelijk. De kinderrechter zal het verzoek tot het verlenen van een machtiging gesloten jeugdhulp dan ook afwijzen. Het feit dat [minderjarige] zich in [verblijfplaats] op bepaalde gebieden positief heeft ontwikkeld, maakt dit oordeel niet anders.

Met deze uitspraak laat de rechter zien dat hij groot belang hecht aan het bepaalde in artikel 37 IVRK bij zijn beslissing over het verzoek tot verlenging van de uithuisplaatsing van de minderjarige in de gesloten instelling voor de duur van zes maanden. De rechter meent dat niet aan de voorwaarden van artikel 37 IVRK is voldaan en wijst het verzoek van de gecertificeerde instelling daarom af.

In een andere zaak verzoekt de gecertificeerde instelling de rechtbank om een minderjarige in een gesloten accommodatie te doen opnemen en te doen verblijven voor de duur van vier weken.¹⁴⁷ Daarnaast verzoekt de gecertificeerde instelling om aansluitend een machtiging te verlenen voor verblijf in een gesloten accommodatie voor de duur van de ondertoezichtstelling. De gecertificeerde instelling geeft aan dat zij een week eerder ook al een verzoek heeft ingediend om de minderjarige

¹⁴⁶ Rechtbank Amsterdam 23 juni 2015, ECLI:NL:RBAMS:2015:6658.

¹⁴⁷ Rb. Midden-Nederland 20 april 2018, ECLI:NL:RBMNE:2018:1746.

gesloten te plaatsen. Dit verzoek is afgewezen omdat de minderjarige strafrechtelijk gedetineerd is. De rechter heeft daarbij toen uitdrukkelijk overwogen dat de gecertificeerde instelling bij (uitzicht op) schorsing van de gevangenhouding een nieuwe (spoed)machtiging kan verzoeken, wanneer op dat moment aan de gronden voor een opname en verblijf in de gesloten jeugdhulp wordt voldaan. De gecertificeerde instelling geeft thans aan dat de advocaat van de minderjarige een schorsingsverzoek zal indienen bij de raadkamer in de rechtbank waar de strafzaak loopt. De gecertificeerde instelling geeft daarnaast aan dat uit het proces-verbaal van de zitting van de vordering gevangenhouding blijkt dat de officier van justitie heeft aangegeven dat het civiele traject de voorkeur heeft. De kinderrechter overweegt vervolgens als volgt:

De kinderrechter constateert dat [voornaam van minderjarige] momenteel in het kader van voorlopige hechtenis strafrechtelijk van zijn vrijheid is beroofd. Behalve de informatie als hierboven weergegeven weet de kinderrechter niets van de strafzaak. De kinderrechter ziet zich genoodzaakt een inschatting te maken van de situaties dat de verzochte machtiging wel en niet wordt verleend. De kinderrechter schat in dat indien een machtiging gesloten jeugdhulp verleend is, de voorlopige hechtenis geschorst zal worden. Anderzijds schat zij in dat de raadkamer zonder machtiging gesloten jeugdhulp niet zal schorsen. Als de kinderrechter ook thans geen machtiging gesloten zal afgeven in verband met de vrijheidsbeneming van [voornaam van minderjarige] in het kader van het strafrecht ontstaat een de volgende situatie. De strafrechter zal dan wachten op de ots-rechter en die ots-rechter zal dan weer wachten op de strafrechter, met als resultaat dat [voornaam van minderjarige] langer in een [verblijfplaats] verblijft. De kinderrechter overweegt dat een dergelijke gang van zaken in strijd met de wettelijke en internationale verplichtingen het voorarrest en de jeugddetentie zo kort mogelijk te laten duren (artikel 493 Wetboek van Strafvordering en artikel 37 IVRK).

Ook in deze zaak weegt de rechter het bepaalde in artikel 37 IVRK mee bij het maken van zijn beslissing. Rekening houdend met artikel 37 IVRK, wijst de kinderrechter het verzoek van de gecertificeerde instelling toe en verleent hij de spoedmachtiging gesloten jeugdhulp voor de duur van vier weken.

In twee andere zaken gaat het om minderjarigen die uit huis zijn geplaatst in een accommodatie voor gesloten jeugdhulp zonder dat de gedragswetenschapper persoonlijk met de minderjarigen heeft gesproken omdat zij op dat moment spoorloos waren.¹⁴⁸ In beide zaken overweegt de rechter dat een gedwongen gesloten plaatsing een inbreuk vormt op de vrijheid en het privéleven van de minderjarigen. Een dergelijke plaatsing dient aan zware zorgvuldigheidseisen te voldoen waarbij de rechter verwijst naar (onder meer) artikel 37 IVRK. Een verklaring van de gedragswetenschapper die de jeugdige met het oog op het verzoek tot een gesloten plaatsing kort tevoren heeft onderzocht, vormt in dat kader een waarborg. In de

¹⁴⁸ Hof Arnhem-Leeuwarden 1 juni 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:5722; Hof Arnhem-Leeuwarden 16 augustus 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:7425.

situatie dat persoonlijk onderzoek van een jeugdige voor de gedragswetenschapper onmogelijk is, staat slechts de weg van een spoedmachtiging als bedoeld in artikel 6.1.3 Jeugdwet open. Het hof komt in beide zaken tot het oordeel dat de beschikking van de rechtbank vernietigd dient te worden. De rechter laat met deze uitspraken zien groot belang te hechten aan het bepaalde in artikel 37 IVRK en dat hier niet zonder meer aan voorbij mag worden gegaan.

Dan een zaak waarin de gecertificeerde instelling de rechtbank verzoekt een machtiging gesloten jeugdhulp af te geven (deze zaak is tevens besproken onder artikel 9 IVRK).¹⁴⁹ De machtiging wordt verzocht voor een minderjarige die al tweeënhalf jaar in de gesloten jeugdhulpinstelling verblijft. De minderjarige en zijn moeder voeren aan dat het beter met hem gaat en zij willen dat de minderjarige weer bij zijn moeder kan wonen. De gecertificeerde instelling meent dat dit niet aan de orde is maar acht het wel van belang dat de minderjarige in een open instelling wordt geplaatst. Het is de gecertificeerde instelling echter niet gelukt een open instelling te vinden waar de minderjarige terecht kan. De gedragswetenschapper voert aan dat het voor de minderjarige belangrijk is dat hij weet waar zijn perspectief ligt. De rechtbank overweegt dat na een lange en intensieve zoektocht door de gecertificeerde instelling naar een geschikte plek voor de minderjarige hierop nog steeds geen enkel reëel zicht bestaat. Het voor de minderjarige zo belangrijke perspectief blijft uit, wat de rechtbank in strijd met zijn belang acht. Door het langdurig uitblijven van perspectief komt de rechtbank tot het oordeel dat de maatregel van gesloten jeugdhulp na tweeëneenhalf jaar niet langer proportioneel en doelmatig is waarbij de rechtbank rekening houdt met de vereisten uit artikel 5 en 8 EVRM alsmede de artikelen 3, 9 en 37 IVRK. De rechtbank wijst het verzoek om een machtiging gesloten jeugdhulp te verlenen af en bepaalt dat de minderjarige in het laatste jaar van zijn minderjarigheid de kans krijgt om bij zijn moeder te wonen.

Tot slot een zaak waarin Stichting Nidos de rechtbank verzoekt om een machtiging te verlenen om een minderjarige in een gesloten accommodatie te doen opnemen en te doen verblijven.¹⁵⁰ De minderjarige verblijft thans al in een gesloten accommodatie omdat hij eerder uit de beschermde opvang is weggelopen en vervolgens met drie andere Vietnamese jongens is aangetroffen in een vrachtwagen. De jongens bevonden zich tussen twee wanden in deze vrachtwagen, in omstandigheden die volgens de marechaussee zeer risicovol waren. Stichting Nidos vreest dat de minderjarige weer zal verdwijnen als hij niet gesloten geplaatst is en acht daarbij de kans groot dat hij opnieuw door een mensensmokkelaar zal worden vervoerd. Ook bestaat de kans dat de minderjarige in een uitbuitingspositie terecht komt zonder enige vorm van (minderjarigen)bescherming of geldige verblijfsstatus. De minderjarige zelf geeft aan dat hij overgeplaatst wil worden omdat hij nu op een afdeling verblijft waar mensen met psychische problemen verblijven. De minderjarige voelt zich geïsoleerd en is bang dat hij door deze situatie ook psychische problemen zal krijgen. De advocaat van de minderjarige voert aan dat de beschermde opvang

¹⁴⁹ Rb. Rotterdam 24 juli 2018, ECLI:NL:RBROT:2018:6684.

¹⁵⁰ Rb. Midden-Nederland 31 oktober 2016, ECLI:NL:RBMNE:2016:6520.

de juiste plaats is voor de minderjarige. Het duurt nog anderhalf jaar voordat de minderjarige meerderjarig wordt en er zicht komt of hij in Nederland kan blijven of niet. Zolang kan en mag de minderjarige niet worden vastgehouden waarbij de advocaat verwijst daarbij naar artikel 37 IVRK. De rechtbank overweegt ten aanzien van het beroep op artikel 37 IVRK als volgt:

In artikel 37 van het Internationaal Verdrag van de Rechten van het Kind is bepaald dat een kind alleen voor de kortst mogelijke duur van zijn of haar vrijheid mag worden beroofd. De verlenging van gesloten plaatsing (tot - uiteindelijk - de meerderjarigheid) van [minderjarige], zou een periode gesloten plaatsing betekenen van nog 21 maanden. Daar komt bij dat het doel van die plaatsing uitsluitend gelegen zou zijn in het tot zijn meerderjarigheid voorkomen dat [minderjarige] in onveilige omstandigheden afreist naar een ander land. [minderjarige] lijdt onder de huidige situatie in [naam] omdat er geen daadwerkelijk hulpverlening is en hij ook niet naar buiten kan. Vanwege het vluchtgevaar is immers besloten dat hij niet met begeleiding naar buiten kan. Daarnaast zitten er nogal wat jongeren met forse gedragsproblemen op de groep, waarbinnen hij zich volstrekt niet thuis voelt. Dat betekent de gevolgen van plaatsing in gesloten jeugdhulp eveneens ernstig zijn.

De rechtbank komt tot de conclusie dat het belang van een zo kort mogelijk durende gesloten plaatsing in dit geval zwaarder moet wegen dan het belang van bescherming waarbij de rechtbank mede in aanmerking neemt dat niet vaststaat dat de minderjarige inderdaad de beschermde opvang zal verlaten als hij daar weer wordt geplaatst. De rechtbank wijst het verzoek tot verdere verlenging van de gesloten plaatsing dan ook af.

Overig

In een eerste zaak die in de categorie ‘Overig’ valt, gaat het om een minderjarige die hoger beroep instelt tegen de beslissing van de rechtbank om haar in een gesloten accommodatie voor jeugdhulp te plaatsen.¹⁵¹ Volgens de minderjarige kan zij ook in een open instelling of pleeggezin geplaatst worden. De minderjarige stelt zich op het standpunt dat de beperking van haar vrijheid in strijd is met artikel 37 sub b IVRK. Het hof gaat hierin niet mee en stelt dat de inbreuk op de vrijheid van de minderjarige bij wet is voorzien, een gerechtvaardigd doel dient en noodzakelijk is in een democratische samenleving. Het beroep van de minderjarige op artikel 37 IVRK faalt dan ook. Het hof wijst het verzoek van de minderjarige gemotiveerd af.

In drie zaken gaat de rechter in het geheel niet in op het beroep op artikel 37 IVRK.¹⁵²

¹⁵¹ Hof 's-Hertogenbosch 19 oktober 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:4569.

¹⁵² Hof 's-Hertogenbosch 26 mei 2016, ECLI:NL:GHSHE:2016:2174; Rb. Den Haag 17 september 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:12264; Rb. Noord-Holland 17 april 2019, ECLI:NL:RBN-HO:2019:3257.

Algemeen (Geen specifieke bepaling)

In 38 zaken wordt het beroep op of de verwijzing naar het IVRK niet nader geconcretiseerd, bijvoorbeeld omdat er een algemeen beroep wordt gedaan op het IVRK of omdat niet duidelijk is op welk artikel van het IVRK een beroep is gedaan door de rechter of een procespartij. Deze zaken worden hier besproken. Drie zaken waarin IVRK in algemene zin aan bod komt, vallen in de categorie ‘Verdragsconforme uitleg en toepassing’. De overige 35 zaken vallen in de categorie ‘Overig’.

Verdragsconforme uitleg en toepassing

In een zaak moet de rechtbank beslissen over het verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming tot ontheffing van het gezag van de moeder.¹⁵³ De moeder is ongewenst zwanger geraakt en zij was te ver in haar zwangerschap om abortus te laten plegen. Vanaf dat moment heeft zij besloten afstand te doen van haar kind. Na psychologisch onderzoek blijkt dat de moeder zowel onmachtig als ongeschikt is de plicht tot verzorging en opvoeding van het kind te vervullen. Zij is standvastig in haar standpunt haar kind ter adoptie af te staan. De rechtbank oordeelt dat er volstaan is aan de grond tot ontheffing uit het gezag en stelt dat het daarbij de door het IVRK beschermde belangen van het kind in haar oordeel heeft betrokken. Het kind zal opgroeien bij de pleegouders, die voornemens zijn het kind in de toekomst te adopteren. De rechtbank wijst het verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming toe en benoemt Bureau Jeugdzorg tot voogd over de minderjarige.

In een andere zaak verzoekt de gecertificeerde instelling de rechtbank om een machtiging gesloten jeugdhulp af te geven voor de duur van drie maanden.¹⁵⁴ Ter zitting geeft de gecertificeerde instelling aan dat de minderjarige, die reeds gesloten is geplaatst, klaar is met zijn behandeling, maar dat er nog geen vervolgplek is waar hij terecht kan vanwege wachtlijsten. De gecertificeerde instelling is van mening dat de minderjarige op oneigenlijke grond in de gesloten jeugdhulpinstelling verblijft. Het is echter wel een plek waar de minderjarige zich veilig voelt en daar heeft hij recht op. De minderjarige zelf geeft ook aan dat hij toe is aan een vervolgstap en dat het verblijf in de gesloten jeugdhulp vervelend begint te worden. Ten aanzien van de wachtlijsten merkt de rechtbank het volgende op:

De kinderrechter stelt in deze zaak vast dat [de minderjarige], zijn ouders, de GI en het behandelteam van [gesloten accommodatie] hard aanlopen tegen de problematiek van wachtlijsten in de jeugdhulp. [de minderjarige] is al geruime tijd toe aan begeleiding en behandeling die in het verlengde ligt van de behandeling die [gesloten accommodatie] geboden heeft. Een langer verblijf van [de minderjarige] in [gesloten accommodatie] kan zijn verdere ontwikkeling naar volwassenheid vanwege gewenning en hospitalisering tegen gaan werken. [de minderjarige] dient gemotiveerd te blijven en gestimuleerd te worden om zich te ontwikkelen tot een volwassene die naar vermogen kan deelnemen aan

¹⁵³ Rb. Noord-Nederland 24 februari 2015, ECLI:NL:RBNNE:2015:813.

¹⁵⁴ Rb. Noord-Holland 17 november 2017, ECLI:NL:RBNHO:2017:9671.

de samenleving. Dit is een fundamenteel recht dat [de minderjarige] heeft, welk recht onder meer is vastgelegd in het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind. De overheid, in dit geval de gemeente [plaats], dient alle mogelijke maatregelen te treffen om de rechten van [de minderjarige] te realiseren. Het ligt in deze zaak uitdrukkelijk op de weg van de gemeente om ten behoeve van [de minderjarige] zo spoedig mogelijk, in ieder geval binnen drie maanden, de benodigde maatregelen te treffen ter voorzetting van de benodigde jeugdhulp.

Omdat het voor de ontwikkeling van de minderjarige noodzakelijk is dat hij vanuit de gesloten jeugdhulpinstelling doorstroomt naar een passende vervolgplek, wijst de rechtbank het verzoek van de gecertificeerde instelling toch toe.

In een andere zaak gaat het eveneens om een minderjarige die door de rechtbank in een gesloten jeugdhulpinstelling is geplaatst.¹⁵⁵ De minderjarige verzoekt het hof de beschikking van de rechtbank te vernietigen ten aanzien van de machtiging gesloten jeugdhulp dan wel de duur waarvoor de machtiging is verleend te bekorren. Het hof stelt vast dat er reeds wordt gewerkt aan terugplaatsing naar huis. Het hof stelt vast dat uit de stukken echter niet naar voren komt welke stappen er zijn genomen om ervoor te zorgen dat de minderjarige weer thuis kan worden geplaatst. De Raad voor de Kinderbescherming en de gecertificeerde instelling hebben de vragen van het hof ter zitting niet kunnen beantwoorden. Het hof stelt dat dit voor rekening en risico van de Raad voor de Kinderbescherming komt waarbij het hof wijst op de stringente eisen die aan een vrijheidsbeneming worden gesteld op basis van het IVRK en EVRM. Het hof stelt dat het de indruk heeft dat de minderjarige thans gesloten is geplaatst omdat het ontbreekt aan een geschikte vervolgplek. Dat is geen geldige reden voor vrijheidsbeneming van een minderjarige. Het oordeelt in deze zaak dat het verzoek van de minderjarige moet worden toegewezen in zoverre dat de duur van de machtiging gesloten jeugdhulp wordt bekort.

Overig

In elf zaken stellen ouders hoger beroep in tegen de beschikking van de rechtbank om hun kind(eren) uit huis te plaatsen.¹⁵⁶ Dit is volgens hen in strijd met het IVRK. De ouders laten echter na aan te geven met welke artikelen uit het IVRK de uithuisplaatsing strijd oplevert. In alle twaalf de zaken oordeelt het hof in min of meer gelijke bewoordingen dat een uithuisplaatsing weliswaar een inbreuk vormt op het gezinsleven en/of privéleven, maar dat die inbreuk bij wet is voorzien en in

¹⁵⁵ Hof Arnhem-Leeuwarden 28 oktober 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:8713.

¹⁵⁶ Hof Arnhem-Leeuwarden 17 december 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:10104; Hof Arnhem-Leeuwarden 6 oktober 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:8061; Hof Arnhem-Leeuwarden 12 december 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:11091; Hof Amsterdam 20 maart 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:965; Hof 's-Hertogenbosch 26 april 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:1811; Hof Arnhem-Leeuwarden 30 januari 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:1136; Hof Arnhem-Leeuwarden 4 december 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:10663; Hof Arnhem-Leeuwarden 15 januari 2019, ECLI:NL:GHARL:2019:433; Hof 's-Hertogenbosch 17 januari 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:138; Hof Arnhem-Leeuwarden 14 februari 2019, ECLI:NL:GHARL:2019:1493; Hof 's-Hertogenbosch 18 april 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:1477.

dit geval noodzakelijk wordt geacht in het belang van de verzorging en opvoeding van de minderjarige. Van strijd met het IVRK is daarom geen sprake. In alle twaalf de zaken bekrachtigt het hof de uitspraak van de rechtbank.

In drie zaken faalt het beroep op het IVRK. In de eerste zaak komt de moeder in hoger beroep tegen de uitspraak van de rechtbank waarin een ondertoezichtstelling is opgelegd.¹⁵⁷ De moeder voert aan dat dit in strijd is met het IVRK. Het is niet duidelijk op welke verdragsartikelen zij doelt. Het hof oordeelt dat een ondertoezichtstelling noodzakelijk is in het belang van de kinderen en dat er geen sprake is van strijd met het IVRK. In de tweede zaak gaat het om kinderonvoering en volgt niet uit de uitspraak wie van de procespartijen een beroep heeft gedaan op het IVRK.¹⁵⁸ Evenwel oordeelt het hof dat er geen sprake is van strijd met het IVRK en dat de minderjarige teruggeleid dient te worden naar zijn vader in het Verenigd Koninkrijk. In de derde zaak komt een moeder in hoger beroep tegen de uitspraak van de rechtbank waarin een ondertoezichtstelling is opgelegd. De moeder voert onder meer aan dat de ondertoezichtstelling een onnodige en onwenselijk belasting is voor de minderjarige. Met de wensen en mening van de minderjarige is onvoldoende rekening gehouden, hetgeen volgens de moeder in strijd is met het IVRK. Het hof volgt de moeder hierin niet. De minderjarige heeft zijn mening namelijk wel kenbaar gemaakt. Dat die mening niet is gevolgd, levert volgens het hof geen schending op van het IVRK, nog afgezien van het feit dat de moeder niet stelt welk artikel van het IVRK geschonden zou zijn en waarom. Het hof bekrachtigt de beschikking van de rechtbank.¹⁵⁹

In 21 zaken bespreekt de rechter het beroep op het IVRK niet. In vier zaken komt de rechter niet toe aan een inhoudelijke beoordeling van het beroep op het IVRK omdat de rechter geen rechtsmacht heeft¹⁶⁰, in twee zaken houdt de rechter de beslissing aan in afwachting van een deskundigenonderzoek¹⁶¹, in één zaak stelt de rechter dat het beroep op het IVRK geen bespreking hoeft nu dit niet tot een ander oordeel zal leiden¹⁶² en in veertien zaken gaat de rechter om onbekende redenen niet in op het beroep op/verwijzing naar het IVRK.¹⁶³

¹⁵⁷ Hof 's-Hertogenbosch, 11 december 2014, ECLI:NL:GHSHE:2014:5231.

¹⁵⁸ Hof Den Haag 12 oktober 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:3174.

¹⁵⁹ Hof 's-Hertogenbosch 11 oktober 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:4220.

¹⁶⁰ Hof Arnhem-Leeuwarden 26 maart 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:2625; Rb. Midden-Nederland 13 juli 2018, ECLI:NL:RBMNE:2018:5113; Rb. Oost-Brabant 3 augustus 2018, ECLI:NL:RBO-BR:2018:3942; Hof Arnhem-Leeuwarden 14 november 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:9896.

¹⁶¹ Hof Amsterdam 19 april 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:1465; Hof 's-Hertogenbosch 9 februari 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:461.

¹⁶² Hof Den Haag 18 maart 2015, ECLI:NL:GHDHA:2015:586.

¹⁶³ Hof Den Haag 15 oktober 2014, ECLI:NL:GHDHA:2014:3722; Hof Den Haag 25 juni 2015, ECLI:NL:GHDHA:2015:2026; Hof Den Haag 7 september 2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:2598; Hof Arnhem-Leeuwarden 23 juni 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:5155; Hof Amsterdam 25 april 2017, ECLI:NL:GHAMS:2017:1624; Hof 's-Hertogenbosch 13 juli 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:3300; Rb. Rotterdam 4 januari 2018, ECLI:NL:RBROT:2018:1824; Hof 's-Hertogenbosch 12 april 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:1552; Rb. Limburg 10 januari 2019, ECLI:NL:RBLIM:2019:1140; Rb. Noord-Holland 3 oktober 2018, ECLI:NL:RBNHO:2018:8495; Rb. Amsterdam 28 februari 2018, ECLI:NL:RBAMS:2018:1302; Rb. Amsterdam 1 november 2018, ECLI:NL:RBAMS:2018:8981;

Samenvatting en conclusie

In dit hoofdstuk is de toepassing van het IVRK in personen-, familie- en civiele jeugdzaken onderzocht. Dit deelonderzoek beslaat de periode van 1 september 2014 tot 1 september 2019. In deze onderzoeksperiode is het IVRK in 557 zaken aan bod gekomen doordat ofwel een van de procespartijen hier een beroep op deed ofwel doordat de rechter het artikel uit het IVRK uit eigen beweging bij zijn oordeel betrok. De volgende artikelen zijn aan bod gekomen: 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 28, 30, 34 en 37 IVRK. Daarnaast waren er 38 zaken waarin het niet duidelijk was op welk artikel één van de procespartijen een beroep deed of naar welk artikel de rechter verwees. Er is het meest frequent een beroep gedaan op de artikelen 3 (325 keer), 9 (138 keer) en 20 IVRK (151 keer). Daarnaast is er, in vergelijking met de overige artikelen, ook relatief vaak een beroep gedaan op de artikelen 7 (58 keer) en 8 IVRK (34 keer).

Ten opzichte van de vorige twee deelonderzoeken, valt allereerst op dat het aantal zaken waarin het IVRK aan bod is gekomen flink is toegenomen. Zo is het IVRK in het eerste deelonderzoek, dat de periode van 1 januari 2002 tot 1 september 2011 besloeg, in 324 zaken aan bod gekomen. In het tweede deelonderzoek, dat de periode van 1 september 2011 tot 1 september 2014 besloeg, is het IVRK in 190 zaken aan bod gekomen. Dat het IVRK in de huidige onderzoeksperiode in 557 zaken aan bod is gekomen, lijkt erop te duiden dat het IVRK (verder) aan belang heeft gewonnen in de rechtspraak.

Ten aanzien van de rechtstreekse werking van de artikelen uit het IVRK, geldt dat de rechter zich hier in de onderzochte rechtspraak zelden uitdrukkelijk over heeft uitgesproken. Alleen ten aanzien van de artikelen 3, 7 lid 1, 8 en 9 lid 1 IVRK heeft de rechter expliciet gesteld dat aan deze artikelen rechtstreekse werking toekomt. De rechtstreekse werking van artikel 12 IVRK valt in één zaak indirect uit de uitspraak af te leiden.¹⁶⁴ De rechtstreekse werking van deze artikelen is met name toegekend door de rechtbank. Het hof heeft slechts is één zaak expliciet rechtstreekse werking toegekend aan artikel 8 IVRK.¹⁶⁵ In één zaak over artikel 3 IVRK verwijst het hof naar een eerdere overweging van de rechtbank waarin rechtstreekse werking aan artikel 3 IVRK is toegekend¹⁶⁶ en in de andere drie zaken over artikel 3 IVRK kan de rechtstreekse werking van artikel 3 IVRK indirect uit de uitspraak worden afgeleid, bijvoorbeeld doordat een nationale bepaling buiten toepassing wordt gelaten met een beroep op het belang van het kind zoals vervat in artikel 3 IVRK, maar spreekt het hof dit dus niet expliciet uit.¹⁶⁷ In alle andere zaken heeft het hof geen rechtstreekse werking toegekend aan de artikelen uit het IVRK. Ook de Hoge Raad heeft dit in geen enkele zaak vastgesteld.

Rb. Den Haag 12 juli 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:8112; Rb. Noord-Nederland 21 september 2017, ECLI:NL:RBNNE:2017:3720.

¹⁶⁴ Hof Arnhem-Leeuwarden 19 mei 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:3550.

¹⁶⁵ Hof 's-Hertogenbosch 18 april 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:1483.

¹⁶⁶ Hof Amsterdam 21 juni 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:2368.

¹⁶⁷ Hof Den Haag 1 april 2015, ECLI:NL:GHDHA:2015:829; Rb. Noord-Nederland 4 maart 2015, ECLI:NL:RBNHO:2015:1820; Rb. Rotterdam 9 december 2016, ECLI:NL:RBROT:2016:9811;

In dit deelonderzoek is dus aan relatief weinig artikelen uit het IVRK rechtstreekse werking toegekend. Dat geldt ook als dit wordt vergeleken met het aantal artikelen uit de vorige twee deelonderzoeken waarin expliciet of indirect rechtstreekse werking is toegekend aan de artikelen uit het IVRK. In het eerste deelonderzoek werd aan de artikelen 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10 lid 2, 16, 18, 19, 20, 23 en 37 IVRK rechtstreekse werking toegekend. In het tweede deelonderzoek werd aan de artikelen 3, 7, 8, 12, 20, 37 en 40 rechtstreekse werking toegekend. In het huidige deelonderzoek geldt dit dus slechts voor de artikelen 3, 7, 8, 9 en 12 IVRK.

Wat wel opvalt ten opzichte van de vorige twee deelonderzoeken, is dat er een ontwikkeling gaande lijkt ten aanzien van de artikelen 7 en 8 IVRK. In dit derde deelonderzoek is relatief vaak in onderlinge samenhang een beroep gedaan op deze artikelen, bijvoorbeeld in zaken over draagmoederschap, statusvoorlichting en geslachtsnaamwijziging. In dit derde deelonderzoek is echter niet alleen vaker een beroep gedaan op deze artikelen, ook liet de rechter zich expliciet uit over de rechtstreekse werking van beide artikelen. Ter vergelijking: in het eerste deelonderzoek kwam artikel 7 IVRK in 46 zaken aan bod en oordeelde de rechter in één zaak expliciet dat aan dit artikel rechtstreekse werking toekomt. Artikel 8 IVRK kwam in het eerste deelonderzoek in 26 zaken aan bod en destijds had de rechter aan artikel 8 IVRK nog geen uitdrukkelijke rechtstreekse werking toegekend of onthouden. In het tweede deelonderzoek kwam artikel 7 IVRK in 23 zaken aan bod en sprak de rechter zich in geen enkele zaak expliciet uit over de rechtstreekse werking van artikel 7 IVRK. Artikel 8 IVRK kwam in het tweede deelonderzoek in slechts 9 zaken aan bod en ook toen oordeelde de rechter in geen van de zaken expliciet dat aan dit artikel rechtstreekse werking toekomt. Dat is in dit derde deelonderzoek anders. In ruim 58 zaken kwam artikel 7 IVRK aan bod en in vijf zaken oordeelde de rechter expliciet dat aan dit artikel rechtstreekse werking toekomt. Artikel 8 IVRK kwam in dit derde deelonderzoek in 34 zaken aan bod en ten aanzien van dit artikel bepaalde de rechter eenmaal expliciet dat aan dit artikel rechtstreekse werking toekomt. Voorgaande vergelijking laat zien hoe de toepassing van artikelen uit het IVRK door de jaren heen verandert, zowel wat betreft het beroep op de artikelen uit het IVRK als de rechtstreekse werking die hieraan wordt toegekend. Dat is een positieve ontwikkeling die van grote meerwaarde is voor de uitoefening van de rechten van kinderen.

De doorwerking van de artikelen uit het IVRK vindt in dit deelonderzoek evenwel het vaakst plaats via de verdragsconforme uitleg en toepassing. De rechter betreft de artikelen uit het IVRK bijvoorbeeld om zijn beslissing kracht bij te zetten. Dit deed de rechter onder meer in een groot aantal zaken over omgang tussen een kind en (één van) zijn ouders (47 keer). In al deze zaken betrof de rechter artikel 9 IVRK uit eigen beweging en stelde de rechter dat een kind op grond van artikel 8 EVRM en artikel 1:377a BW het recht heeft op omgang met zijn ouders en met degene die in een nauwe persoonlijke betrekking tot hem staat. Vervolgens stelt de rechter dat, wat het kind aangaat, dit recht ook voortvloeit uit artikel 9 lid 1 IVRK. Met deze overweging laat de rechter zien dat artikel 9 IVRK deel uitmaakt van het toetsingskader dat hij gebruikt om te beoordelen of het verzoek tot omgang met een kind al dan niet moet worden toegewezen. Naast de omstandigheid dat de rechter

artikel 9 IVRK uit eigen beweging betreft bij deze zaken, is het ook nog interessant op te merken dat de rechter, zo valt op te maken uit de gekozen formulering, expliciet stelt dat het recht op omgang zoals vervat in artikel 9 lid 1 IVRK een recht is van het kind, en niet een recht van de ouders of degene met wie het kind een nauwe persoonlijk betrekking heeft.

Een ander voorbeeld waarin de rechter een bepaling uit het IVRK verdragsconform uitlegt en toepast, betreft een groot aantal zaken waarin de rechter dient te beoordelen of het gezag van (één van de) ouders beëindigd moet worden. In vrijwel al deze zaken betreft de rechter artikel 20 IVRK uit eigen beweging bij de zaak en gebruikt hij dit artikel, samen met artikel 3 IVRK, voor de motivering van zijn beslissing, hetgeen de rechter met de volgende bewoordingen doet: ‘Gelet op het bepaalde in artikel 3 en artikel 20 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) overweegt het hof dat bij het nemen van een beslissing tot ontheffing van het gezag van de ouders de belangen van het kind voorop staan. Het kind dat niet verblijft in het eigen gezin heeft recht op zekerheid, continuïteit en ongestoorde hechting in de alternatieve leefsituatie en duidelijkheid over zijn opvoedingsperspectief.’ Ook hier geldt dat de artikelen 3 en 20 IVRK onderdeel zijn van het toetsingskader dat de rechter gebruikt bij het nemen van de beslissing tot gezagsbeëindiging. Dit lijkt zelfs redelijk standaard te zijn, gelet op het grote aantal zaken waarin deze standaardoverweging is terug te vinden (135 keer).

In een aanzienlijk aantal zaken wordt het IVRK noch rechtstreeks toegepast noch vindt er verdragsconforme uitleg en toepassing plaats. Soms komt dit omdat de rechter het beroep op het IVRK gemotiveerd verwerpt. Dat gebeurt met name in zaken waarin het gaat om de uithuisplaatsing van het kind of de beëindiging van het gezag van (één van) de ouders. In deze zaken oordeelt de rechter dan dat er geen sprake is van strijd met het IVRK omdat de kinderbeschermingsmaatregel in het belang van het kind noodzakelijk is. In sommige zaken wordt echter wel een beroep op het IVRK gedaan, maar gaat de rechter hier in het geheel niet op in. Soms is onduidelijk wat hiervan de reden is, maar vaak gebeurt dit ook als het beroep op het IVRK onvoldoende is gemotiveerd. In één zaak merkt het hof zelfs op dat het belangrijk is om een beroep op het IVRK te onderbouwen met feiten en omstandigheden uit de zaak omdat het hof het beroep op het IVRK zonder nadere invulling onvoldoende kan meewegen.¹⁶⁸

Los van de vraag hoe de rechter het IVRK uitlegt en toepast, valt ook een tweetal andere punten op. Ten aanzien van het beroep op artikel 3 IVRK valt op dat er in een groot aantal zaken (117 zaken) een zelfstandig beroep op artikel 3 IVRK wordt gedaan door één van de procespartijen. Dit beroep op artikel 3 IVRK wordt dus niet in samenhang met een ander artikel uit het IVRK gedaan. Dat is een gemiste kans omdat de overige rechten uit het IVRK juist kunnen dienen om nader invulling te geven aan wat in een concrete zaak in het belang van het kind is. Het verdient dan ook aanbeveling om, als men een beroep doet op artikel 3 IVRK, dit altijd in samenhang te doen met de overige relevante kinderrechten uit het IVRK.

¹⁶⁸ Hof Amsterdam 30 juli 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:2863.

Een tweede punt dat opvalt, is dat sommige advocaten namens de ouders een beroep doen op het IVRK zonder daarbij in acht te nemen dat alle rechten uit het IVRK met elkaar samen hangen. Zo zijn er bijvoorbeeld advocaten die aanvoeren dat een kind niet uit huis geplaatst mag worden omdat het kind op grond van het IVRK het recht heeft om bij zijn ouders op te groeien. Dit is opmerkelijk omdat het IVRK in artikel 9 IVRK juist ook ruimte laat om kinderen van hun ouders te scheiden als dat in het belang van het kind noodzakelijk is. Ook ten aanzien van dit punt geldt wederom dat het van belang is om te onderbouwen waarom het in een concrete zaak al dan niet in het belang van het kind is om uit huis geplaatst te worden. Het enkele argument dat dit in strijd zou zijn met het IVRK veronachtzaamt het zorgvuldig uitgewerkte systeem van rechten, zoals die in het IVRK zijn geformuleerd, en doet daarmee geen recht aan de rechten van het kind.

Ten aanzien van dit deelonderzoek kan worden geconcludeerd dat er een sterke toename is van het aantal zaken waarin een van de procespartijen een beroep doet op het IVRK of waarin de rechter het IVRK ambtshalve bij zijn beoordeling betreft. Het aantal zaken waarin rechtstreekse werking is toegekend aan artikelen uit het IVRK, is in dit deelonderzoek beperkt. De rechter geeft, net als in de vorige twee deelonderzoeken, de voorkeur aan de verdragsconforme uitleg en toepassing van het IVRK.

Hoofdstuk 2

DE TOEPASSING VAN HET IVRK IN OVERIGE CIVIELE ZAKEN

l. Schäperkötter

Inleiding

In hoofdstuk 1 werd ingegaan op de toepassing van het IVRK in personen-, familie- en civiele jeugdzaken. In dit hoofdstuk worden de overige civiele zaken behandeld. Het betreft procedures die niet tot het personen-, familie- en civiele jeugdrecht worden gerekend. Net als in de vorige onderzoeken¹⁶⁹ gaat het in dit hoofdstuk bijvoorbeeld om huurgeschillen, ontruiming op last van de burgemeester en faillissementen. In de nu voorliggende onderzoeksperiode komen onder meer ook aan bod: onderwijs, wrakingsverzoeken, de afgifte van DNA en *Airbnb*. In de onderzochte periode tussen 1 september 2014 en 1 september 2019 zijn 71 zaken geïnventariseerd. De onderzochte rechtspraak refereert aan de artikelen 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 14, 16, 18, 19, 20, 27, 28, 29, 30, 37 en 40 IVRK. In vergelijking met de voorgaande onderzoeken is het aantal IVRK-artikelen waarop een beroep wordt gedaan verder gestegen. In het eerste onderzoek werd een beroep gedaan op 9 verschillende IVRK-artikelen in 26 zaken.¹⁷⁰ In het tweede onderzoek werden 10 verschillende Verdragsartikelen aangehaald in 15 uitspraken.¹⁷¹ Nu zijn dat er 20 in 71 zaken. Artikel 3 IVRK is nog steeds favoriet. Nieuw zijn de artikelen 2, 5, 12, 13, 14, 20, 30 en 37 IVRK.

In bijna een vijfde (15 van de 71) van de zaken is niet nader geconcretiseerd op welke IVRK-bepaling een beroep is gedaan. In het eerste onderzoek was dat het geval bij bijna een kwart (7 van de 26) van de zaken, in het tweede onderzoek eveneens bij bijna een vijfde (3 van de 16). Het is onduidelijk in deze zaken of het ontbreken van een specifieke bepaling toe te schrijven is aan de weergave van de uitspraak door de gerechtelijke instantie of aan de advocaat die heeft nagelaten om een specifieke IVRK-artikel aan te halen. De procedures waarin niet is gerefereerd aan een specifieke bepaling worden steeds toegelicht onder het kopje ‘Algemeen

¹⁶⁹ N.N. Bahadur, ‘De toepassing van het IVRK in overige civiele zaken’, in: J.H. de Graaf e.a., *De toepassing van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind*, Nijmegen: Ars Aequi 2015, p. 63-79. N.N. Bahadur, ‘De toepassing van het IVRK in overige civiele zaken’, in: J.H. de Graaf e.a., *De toepassing van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind*, Nijmegen: Ars Aequi 2012, p. 81-95.

¹⁷⁰ Het gaat om de artikelen: 3, 7, 9, 16, 19, 23, 24, 27 en 39 IVRK. In: N.N. Bahadur, ‘De toepassing van het IVRK in overige civiele zaken’, in: J.H. de Graaf e.a., *De toepassing van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind*, Nijmegen: Ars Aequi 2012, p. 81.

¹⁷¹ Het gaat om de artikelen: 3, 6, 8, 9, 19, 24, 27, 28, 29 en 40 IVRK. In: N.N. Bahadur, ‘De toepassing van het IVRK in overige civiele zaken’, in: J.H. de Graaf e.a., *De toepassing van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind*, Nijmegen: Ars Aequi 2015, p. 63.

(Geen specifieke bepaling)'. Het hoofdstuk sluit af met een samenvatting en een conclusie.

Artikel 2 (Non-discriminatie)

1. De Staten die partij zijn bij dit Verdrag, eerbiedigen en waarborgen de in het Verdrag beschreven rechten voor ieder kind onder hun rechtsbevoegdheid zonder discriminatie van welke aard ook, ongeacht ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale, etnische of maatschappelijke afkomst, welstand, handicap, geboorte of andere omstandigheid van het kind of van zijn of haar ouder of wettige voogd.

2. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat het kind wordt beschermd tegen alle vormen van discriminatie of bestraffing op grond van de omstandigheden of de activiteiten van, de meningen geuit door of de overtuigingen van de ouders, wettige voogden of familieleden van het kind.

Terwijl artikel 2 IVRK in de vorige onderzoeken niet voorkwam bij de overige civiele zaken, is deze bepaling in de nu onderzochte periode in twee uitspraken aangetroffen. Er zijn geen procedures waarin de rechtstreekse werking of een verdragsconforme uitleg van deze bepaling is aangenomen. De beide zaken waarin aan artikel 2 IVRK - in combinatie met enkele andere IVRK-artikelen - is gerefereerd, hebben betrekking op onderwerpen die veel aandacht trekken in actuele maatschappelijke discussies: de Jeugdwet, de gemeentelijke jeugdzorgbudgetten en Zwarte Piet.

Overig

Een GGZ-instelling vordert extra budgetten van een aantal gemeenten en stelt dat zij handelen in strijd met de artikelen 2, 3 en 12 IVRK.¹⁷² De rechtbank Oost-Brabant komt niet toe aan de inhoudelijke beoordeling van de aangehaalde verdragsbepalingen, primair omdat deze artikelen beogen 'de belangen van kinderen te beschermen en niet de belangen van zorgaanbieders'. Subsidiair stelt de rechtbank dat 'de gemeenten rekening (houden) met het IVRK, nu hieraan in het Functioneel Ontwerp ook expliciet wordt gerefereerd met de stelling dat in een concreet geval het belang van het kind boven andere belangen gesteld moet worden.' Gemeentes werken aan de hand van een zogeheten Functioneel Ontwerp inzake de jeugdzorg, hetgeen bedoeld is als een handreiking met inrichtings- en uitvoeringsmodellen voor gemeenten.

De rechtbank wijst de vorderingen af.

In een kort geding vordert een stichting aanpassing van een afbeelding van Zwarte Piet tijdens de landelijke intocht van Sinterklaas in 2018 in Zaanstad op grond van

¹⁷² Rb. Oost-Brabant 16 februari 2018, ECLI:NL:RBOBR:2018:792.

een conflict van grondrechten.¹⁷³ Ook hier komt de rechtbank niet toe aan een beoordeling van de door eiseres aangehaalde IVRK-bepalingen, in casu de artikelen 2, 3 en 6 IVRK. De rechtbank Noord-Holland verklaart de eiser niet-ontvankelijk zonder in te gaan op het IVRK.

Artikel 3 (Belang van het Kind)

1. Bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging.

2. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te verzekeren van de bescherming en de zorg die nodig zijn voor zijn of haar welzijn, rekening houdend met de rechten en plichten van zijn of haar ouders, wettige voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk voor het kind zijn, en nemen hiertoe alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen.

3. De Staten die partij zijn, waarborgen dat de instellingen, diensten en voorzieningen die verantwoordelijk zijn voor de zorg of de bescherming van kinderen voldoen aan de door de bevoegde autoriteiten vastgestelde normen, met name ten aanzien van de veiligheid, de gezondheid, het aantal personeelsleden en hun geschiktheid, alsmede bevoegd toezicht.

Net als in de vorige onderzoeken is artikel 3 (lid 1) IVRK in deze onderzoeksperiode veruit de meest aangehaalde verdragsbepaling (38 keer). Lid 1 van deze bepaling leent zich in de eerste plaats voor toepassing in samenhang met andere artikelen van het IVRK. In deze onderzoeksperiode ging het om de artikelen 2, 6, 9, 12, 13, 14, 16, 18, 19, 20, 27, 28, 29 en 30 IVRK. Vijftien keer wordt artikel 3 IVRK aangehaald in combinatie met artikel 8 EVRM. Het artikel komt 28 keer voor zonder verwijzing naar een andere IVRK-bepaling. De bepaling betreft maatregelen die een bepaald kind aangaan alsook maatregelen die alle kinderen aangaan. Het bepaalt dat de belangen van het kind volgens de Nederlandse vertaling de eerste overweging dienen te zijn.

In meer dan de helft van de zaken wordt een beroep op het artikel gedaan. Dat is vergelijkbaar met het eerste onderzoek (13 van de 26 zaken) en het tweede onderzoek (8 van de 15 zaken). Dat neemt niet weg dat er een kentering is in de toepassing van deze bepaling. Ruim de helft van deze zaken (namelijk twintig) betreft de ontruiming van een woning of ander perceel. In het eerste onderzoek werd in drie ontruimingszaken de rechtstreekse werking aangenomen door de rechtbanken 's-Hertogenbosch en Leeuwarden en door het hof 's-Hertogenbosch. In het tweede en het voorliggende onderzoek is dat nog maar één keer, respectievelijk door de rechtbank Amsterdam en (in deze periode) door de rechtbank Midden-Nederland. Onder het kopje 'Ontruimingen' komt deze laatste uitspraak aan de orde.

¹⁷³ Rb. Noord-Holland 14 november 2018, ECLI:NL:RBNHO:2018:10193.

Een aantal zaken waarin artikel 3 IVRK een rol speelt, wordt elders in dit hoofdstuk of slechts in een noot vermeld. Omwille van de inhoudelijke samenhang is ervoor gekozen om de ontruimingszaken waarin wordt verwezen naar artikel 3 IVRK gezamenlijk te behandelen.

Verdragsconforme uitleg en toepassing

In een procedure bij de Hoge Raad¹⁷⁴ waarin een moeder in cassatie gaat tegen de beslissing om haar het gezag over haar minderjarige dochter te ontnemen, stelt Advocaat-Generaal Lückers dat er geen strijd is met artikel 3 IVRK. Het hof heeft ‘aan het belang van de minderjarige beslissende betekenis toegekend’ nu het juist in het belang van de minderjarige is ‘dat haar perspectief bij de pleegouders ligt en dat er bij haar en de pleegouders duidelijkheid komt over haar opgroeien bij de pleegouders.’¹⁷⁵

In twee afzonderlijke zaken met dezelfde rechter (bij de rechtbank Den Haag) en dezelfde advocaten voeren twee verschillende eisers tevergeefs artikel 3 IVRK en artikel 8 EVRM aan om uitlevering op grond van een delict inzake de Opiumwet te voorkomen.¹⁷⁶ Het gaat om uitleveringen aan respectievelijk Israël en de Verenigde Staten. In beide gevallen stellen de eisers dat uitlevering onrechtmatig is omdat de minister van Veiligheid en Justitie in weerwil van artikel 3 IVRK de belangen van de minderjarige zoon van de verdachte niet (zichtbaar) heeft meegewogen.

De eiser in de uitleveringszaak naar de Verenigde Staten vraagt de rechtbank de zaak aan te houden totdat er een bijzondere curator is aangesteld zodat de belangen van het kind ‘naar behoren’ worden gewogen. In rechtsoverweging 3.3 overweegt de rechter:

‘Anders dan eiser heeft betoogd, hoeft de minister deze belangen niet ambtshalve en expliciet in zijn oordeel te betrekken. Het is aan de opgeëiste persoon om in de uitleveringsprocedure de positie van zijn minderjarige kinderen aan de orde te stellen. Aangezien niet is gesteld of gebleken dat eiser in de procedure bij de minister de belangen van zijn zoon heeft betrokken, kan niet worden gezegd dat de procedure bij de minister hierdoor gebrekkig is geweest. Deze belangen zullen in dit kort geding (alsnog) worden getoetst.’

In de uitspraak inzake de uitlevering aan Israël volgt de rechter vrijwel dezelfde redenering. De voorzieningenrechter overweegt dat de inbreuk op het gezinsleven in deze zaken inherent is aan uitlevering en detentie en dat de inbreuk wordt ge-

¹⁷⁴ HR 13 juli 2018, ECLI:NL:HR:2018:1178 (concl. A-G M.L.C.C. Lückers). Zie ook: *RFR* 2019/4. Deze zaak komt ook aan de orde bij de behandeling van artikel 12 IVRK, dat in deze zaak bij het Hof ook in discussie is geweest.

¹⁷⁵ Hof Arnhem-Leeuwarden, 12 september 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:8172. Rechtsoverweging 5.4 t/m 5.8 zijn weggelaten. Dit zijn de passages waarin op zowel artikel 3 IVRK als artikel 12 IVRK ingegaan wordt, zo blijkt uit de conclusie van de A-G.

¹⁷⁶ Rb. Den Haag 26 februari 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:6131; Rb. Den Haag 9 september 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:11281.

rechtvaardigd door de tegen eisers gerezen verdenking. De rechter vervolgt dan in beide zaken met de volgende (identieke) overweging: ‘Dit kan (tijdelijk) anders zijn, indien er sprake is van zeer zwaarwegende omstandigheden aan de zijde van het kind.’ In beide zaken stelt de rechter dat de zorg van de moeder toereikend is. Het gevorderde verbod op uitlevering wordt in beide zaken afgewezen.

In een wrakingszaak stelt een vader dat een kinderrechtter vooringenomen is nu zij zijn aanhoudingsverzoeken heeft afgewezen.¹⁷⁷ De gewraakte rechter had op verzoek van een gecertificeerde instelling voor jeugdhulp op zeer korte termijn een zitting gehouden in een procedure inzake de omgangsregeling tussen een vader en zijn kind. Het verzoek van de GI was ingegeven door ernstige zorgen over het welzijn van het kind. Volgens de gewraakte rechter moet op grond van het IVRK ‘de kinderrechtter altijd het belang van het kind vooropstellen’; een benadering waaruit volgens de wrakingskamer van de rechtbank niet is af te leiden dat er sprake is van vooringenomenheid jegens één van de partijen. De wrakingskamer verklaart het verzoek tot wraking ongegrond.

Artikel 3 IVRK speelt verder nog een rol in de volgende uitspraken. In een conclusie bij een uitspraak van de Hoge Raad is sprake van een voorbeeld van verdragsconforme toepassing waarbij wordt gesteld dat artikel 3 IVRK weliswaar rechtstreekse werking heeft, maar dat wat betreft het gewicht dat aan het belang van het kind in een concreet geval moet worden toegekend, deze bepaling geen norm bevat die zonder nadere uitwerking in nationale wetgeving door de rechter direct toepasbaar is.¹⁷⁸ De A-G verwijst naar het oordeel van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State die een terughoudende toets aan artikel 3 IVRK gehouden acht, omdat de bepaling onvoldoende onvoorwaardelijk en nauwkeurig is. De zaak die ten grondslag ligt aan deze Conclusie heeft echter geen betrekking op kinderen en zal derhalve buiten beschouwing blijven. In een drietal aan elkaar gerelateerde uitspraken inzake Turks taalonderwijs toetsen het Hof, de HR en PHR deze bepaling verdragsconform waarbij het hof in rechtsoverweging 11 concludeert: ‘*Anders dan Hollanda c.s. kennelijk voorstaan brengt het feit dat bij maatregelen betreffende kinderen de belangen van het kind voorop staan, niet mee dat alles wat in het belang van een kind kan zijn, een jegens de Staat afdwingbaar recht vormt.*’ Deze procedures worden verder behandeld onder artikel 28 IVRK.¹⁷⁹

Overig

In een ruim aantal uiteenlopende zaken, waarin een beroep is gedaan op artikel 3 IVRK, komt de rechter niet toe aan het toetsen aan artikel 3 IVRK. Twee van deze zaken van de rechtbanken Oost-Brabant en Noord-Holland worden hierboven behandeld bij artikel 2 IVRK onder het kopje ‘Overig’.¹⁸⁰ Hof Den Haag verklaart de

¹⁷⁷ Rb. Midden-Nederland 4 mei 2017, ECLI:NL:RBMNE:2017:2533.

¹⁷⁸ HR 27 september 2019, ECLI:NL:HR:2019:1449 (concl. A-G P. Vlas).

¹⁷⁹ Hof Den Haag 24 februari 2015, ECLI:NL:GHDHA:2015:2002, HR 14 oktober 2016, ECLI:NL:HR:2016:2341 (concl. A-G R.H. de Bock).

¹⁸⁰ Rb. Oost-Brabant 16 februari 2018, ECLI:NL:RBOBR:2018:792 en Rb. Noord-Holland 14 november 2018, ECLI:NL:RBNHO:2018:10193.

eisers in een zaak betreffende thuisonderwijs niet-ontvankelijk, zonder in te gaan op de artikelen 3,5,13,14,16,18,29 en 30 IVRK.¹⁸¹ En in een uitspraak van rechtbank Noord-Holland gaat de rechtbank niet in op artikel 3 lid 1 IVRK.¹⁸² Hetzelfde geldt voor de conclusie in deze zaak van het Parket en diverse andere uitspraken van verschillende hoven en rechtbanken.¹⁸³ De rechtbank Den Haag wijdt twee paragrafen aan het juridisch kader van artikel 3 IVRK, zonder aan de toetsing van deze bepaling toe te komen in een zaak waarbij een groep van asielzoekersgezinnen (56 eisers in totaal) ageert tegen de voorgenomen sluiting van een gezinslocatie.¹⁸⁴ Voor wat betreft het juridisch kader van artikel 3 IVRK haalt de rechtbank een arrest van de Hoge Raad aan uit 2012.¹⁸⁵ Dit arrest werd uitgebreid behandeld in het vorige onderzoek.¹⁸⁶ Hof 's Hertogenbosch bevestigt het oordeel van de rechtbank dat de inbewaringstelling van een vader in een faillissementszaak in het belang van de schuldeisers is.¹⁸⁷ De belangen van de kinderen van de man maken dit volgens het Hof 'ook als rekening wordt gehouden met het IVRK, niet anders. Er staat immers niets aan in de weg dat de partner van [appellant] de kinderen uitlegt waarom [appellant] niet thuis is.'

Ontruimingen

Bij ontruimingszaken volgen rechtbanken en hoven de vaste rechtspraak 'dat alleen in klemmende en bijzondere omstandigheden aanleiding is te vinden om een ontbinding en ontruiming vanwege de aanwezigheid van kinderen niet gerechtvaardigd te achten.'¹⁸⁸ Voor de toepassing van artikel 3 lid 1 IVRK wordt een afweging gemaakt tussen de belangen van betrokken minderjarigen en die van de verhuurder: de huiseigenaar of andere instanties. Daarbij speelt veelal de vraag in hoeverre de verhuurders er rekening mee moeten houden dat minderjarige kinderen de dupe worden van het (niet-)handelen van hun ouders, of zoals in de meeste gevallen: hun alleenstaande moeder. In het merendeel van de zaken wordt het belang van het kind echter geplaatst in het licht van de ouderlijke verantwoordelijkheid, waarbij sommige rechters de belangenafweging op grond van artikel 3 lid 1 IVRK achterwege laten. Een voorbeeld daarvan is een uitspraak van de rechtbank Overijssel waarbij de rechter artikel 18 IVRK (Verantwoordelijkheid van de ouders)¹⁸⁹ ambtshalve in

¹⁸¹ Hof Den Haag 30 mei 2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:2326.

¹⁸² Rb. Noord-Holland 23 december 2015, ECLI:NL:RBNHO:2015:11297.

¹⁸³ HR 19 oktober 2018, ECLI:NL:HR:2018:1976 (concl. plv. P-G F.F. Langemeijer); Hof Arnhem-Leeuwarden 23 januari 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:1248; Hof Den Haag 13 januari 2015, ECLI:NL:GHDHA:2015:425; Hof 's Hertogenbosch 13 augustus 2015, ECLI:NL:GHSHE:2015:3219; Rb. Limburg 31 mei 2018, ECLI:NL:RBLIM:2018:5115.

¹⁸⁴ Rb. Den Haag 19 augustus 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:9755.

¹⁸⁵ HR 21 september 2012, ECLI:NL:HR:2012:BW5328.

¹⁸⁶ Zie: E. Polhuis, 'De toepassing van het IVRK in vreemdelingenzaken', in: J.H. de Graaf e.a., *De toepassing van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind*, Nijmegen: Ars Aequi 2015, p. 129.

¹⁸⁷ Hof Den Bosch 16 november 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:4962.

¹⁸⁸ HR 11 april 2008, ECLI:NL:HR:2008:BC5722 (concl. A-G J.B.M.M. Wuisman).

¹⁸⁹ Vergelijk: Rb. Midden-Nederland 3 mei 2018, ECLI:NL:RBMNE:2018:1923 en voor de ambtshalve toepassing van artikel 27 lid 2 IVRK in Hof 's-Hertogenbosch 30 april 2019, ECLI:N-

stelling brengt om een ontruiming te rechtvaardigen. Artikel 18 IVRK houdt de positieve verplichting van de verdragsstaten in om het ouders mogelijk te maken hun ouderlijke verantwoordelijkheid te nemen. In deze zaak vergist de rechter zich mogelijk met artikel 27 IVRK dat zich met name in lid 2 richt op de individuele verantwoordelijkheid van de ouders jegens hun kinderen om te voorzien in toereikende levensomstandigheden. Op deze zaak wordt onder het kopje ‘Overig’ nader ingegaan.¹⁹⁰ Een aantal rechters doet beide door zowel op de ouderlijke verantwoordelijkheid te wijzen als de effecten van de ontruiming op de minderjarige af te wegen tegen de belangen van de ontruimende partij. In slechts één geval leidt deze afweging tot schorsing van de tenuitvoerlegging van de ontruiming, en in een ander geval wordt de ontruiming uitgesteld.

Rechtstreekse werking

In een zaak waarbij een woonstichting de ontbinding van een huurovereenkomst en ontruiming van een woonruimte vordert, kent de voorzieningenrechter van rechtbank Midden-Nederland rechtstreekse werking toe aan artikel 3 IVRK.¹⁹¹ Deze bepaling wordt samen met de artikelen 9, 19 en 27 IVRK en artikel 8 EVRM aangevoerd door de advocaat van de bewindvoerder van een onderbewindgestelde huurster met drie jonge kinderen. Aanleiding voor de vordering is de sluiting van de woning op grond van de Opiumwet. In een – voor wat betreft de toetsing aan het IVRK – uitzonderlijk nauwgezet en onderbouwd vonnis toetst de rechter conform artikel 3 lid 1 of de juiste hulp is ingeschakeld voor de minderjarigen. Daarnaast wijst zij op de verantwoordelijkheid van de bewindvoerder in dezen. Vervolgens haalt zij ambtshalve artikel 27 lid 2 IVRK aan en wijst zij op de ouderlijke verantwoordelijkheid. Onder het kopje ‘IVRK’ stelt de voorzieningenrechter:

Ingevolge artikel 3 lid 1 IVRK vormt het belang van een kind een eerste overweging bij maatregelen die het kind betreffen. Aan deze bepaling komt naar het oordeel van de voorzieningenrechter rechtstreekse werking toe. Een en ander betekent dat de voorzieningenrechter gehouden is om bij de beoordeling van een vordering tot ontruiming van het gehuurde, rekening te houden met de belangen van kinderen die in de betreffende woning bij de huurder verblijven. Hoewel het zeker niet ondenkbaar is dat een door de voorzieningenrechter uit te spreken ontruiming nadelige gevolgen heeft voor de kinderen van [naam onderbewindgestelde] die in het gehuurde verblijven, is de voorzieningenrechter van oordeel dat het allereerst op de weg van [naam onder bewindgestelde] ligt om zelf de nodige voorzieningen te treffen om die eventuele nadelige gevolgen voor de kinderen zoveel mogelijk te beperken (mede gelet op artikel 27 lid 2 IVRK). Indien zij daarbij hulp nodig heeft, eventueel van hulpverlenende instanties, dan is zij gehouden die hulp in te roepen. Ter gelegenheid van de mondelinge behandeling is aan de orde gekomen dat hulp is/zal worden ingezet via de gemeente, zodat niet gebleken is dat alle mogelijkheden zijn

L:GHSHE:2019:1618.

¹⁹⁰ Rb. Overijssel 19 oktober 2018, ECLI:NL:RBOVE:2018:4591.

¹⁹¹ Rb. Midden-Nederland 3 mei 2018, ECLI:NL:RBMNE:2018:1923.

uitgeput om (eventuele) vervangende opvang te regelen (vgl. Gerechtshof 's-Hertogenbosch 17 juni 2003, ECLI:NL:GHSHE:2003:AH9657). De voorzieningenrechter komt dan ook tot het oordeel dat het IVRK in het onderhavige geval niet in de weg staat aan toewijzing van de gevorderde ontruiming.

Noemenswaardig in deze zaak is verder dat de advocaat van de bewindvoerder de artikelen 9, 19 en 27 IVRK niet gebruikt om te refereren aan de zelfstandige rechten van de kinderen. Hij doet een beroep op de bepalingen met het oog op het mogelijke leed dat de moeder treft als zij in het kader van de ontruiming haar kinderen zou verliezen. De voorzieningenrechter wijst het beroep op artikel 9 IVRK af op de grond dat er in deze procedure geen sprake is van scheiding van de kinderen. Ten aanzien van de artikelen 19 en 27 IVRK stelt de rechter: 'Zonder nadere toelichting en onderbouwing - welke ontbreekt - valt verder niet in te zien hoe toewijzing van de gevorderde ontruiming een inbreuk maakt op de artikelen 19 en 27 van het IVRK.'¹⁹² Artikel 9 ziet op de scheiding van kind van de ouders en het recht op omgang, artikel 19 op bescherming tegen kindermishandeling en artikel 27 op de ouderlijke verantwoordelijkheid om jegens hun kinderen te voorzien in een toereikende levensstandaard. Artikel 18 IVRK dat toeziet op de positieve verplichting van de Staat om ouders te ondersteunen in hun ouderlijke verantwoordelijkheid had hier meer voor de hand gelegen. De ontbinding en de ontruiming worden toegewezen.

Verdragsconforme uitleg en toepassing

De voorzieningenrechter van de rechtbank Noord-Nederland behandelt de eis van een alleenstaande moeder om de tenuitvoerlegging van de ontruiming van haar huurwoning op te schorten.¹⁹³ De vrouw heeft een huurachterstand. De vrouw voert als grond aan dat de zaak haar minderjarige dochters raakt en dat rekening gehouden dient te worden met hun belangen. Volgens de Raad van de Kinderbescherming gaat het om kwetsbare meisjes. De rechter gaat uitgebreid in op de situatie van de betrokken minderjarigen onder het kopje 'Belangen'. Uit de uitspraak blijkt niet of de rechter ambtshalve toetst of dat eiseres het IVRK heeft aangevoerd. De rechter verantwoordt de toetsing als volgt:

De ontruiming zal echter ook de kinderen van [eiseres 1] raken. Mede gelet op artikel 3 lid 1 van het VN-verdrag inzake de Rechten van het Kind van 20 november 1989 behoren de belangen van de kinderen in overweging te worden genomen. De voorzieningenrechter zal onderzoeken waartoe dat in dit geval leidt.

¹⁹² Vergelijk: Rb. Overijssel 19 oktober 2018, ECLI:NL:ROOVE:2018:4591 en Rb. Gelderland 5 januari 2017, ECLI:NL:RBGEL:2017:78 en voor de ambtshalve toepassing van artikel 27 lid 2: Hof 's-Hertogenbosch 30 april 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:1618.

¹⁹³ Rb. Noord-Nederland 30 januari 2018, ECLI:NL:RBNNE:2018:473. Deze uitspraak valt op door de uitvoerige motivering in vergelijking met de andere uitspraken waarin slechts summier wordt ingegaan op de belangen en omstandigheden van de betrokken kinderen.

De rechter oordeelt dan ook:

In deze situatie zal de ontruiming van de woning ingrijpende gevolgen hebben voor de beide meisjes, ook als waar is dat zij (tijdelijk) elders onderdak kunnen vinden. De veiligheid van de thuissituatie valt weg en ze worden mogelijk gescheiden van hun moeder. Het is bovendien onduidelijk of en hoe lang de bestaande begeleiding en hulpverlening kan worden voortgezet. Ook is het de vraag of de meisjes het contact met hun school kunnen behouden.

Onder deze omstandigheden brengen de zwaarwegende belangen van de meisjes mee dat al het mogelijke moet worden gedaan om de ontruiming van de woning te voorkomen. De voorzieningenrechter neemt daarbij mede in aanmerking dat de bodemrechter de omstandigheden niet (ten volle) in zijn oordeel heeft kunnen meewegen omdat het rapport van de Raad na zijn vonnis is uitgebracht.

Ten aanzien van de ouderlijke verantwoordelijkheid komt de rechter tot de kern van de belangentegenstelling:

WoonFriesland heeft recht op betaling van de huurprijs en de huurschuld, maar zal van ontruiming moeten afzien als dit haar niet onevenredig benadeelt. Voor [eiseres 1] geldt dat zij moet beseffen dat zij verantwoordelijk is voor de betaling van de huurprijs en de huurschuld en dat de zwaarwegende belangen van de kinderen geen vrijbrief zijn om niet (tijdig) te betalen.

De voorzieningenrechter beslist dat eiseres de achterstallige huur dient te betalen en dat de ontruiming wordt geschorst zolang de huurster de huur tijdig betaalt. In een zaak waarbij een huurster van een woning een verbod tot tenuitvoerlegging van een ontruimingsvonnis vordert, baat het beroep op artikel 3 IVRK niet.¹⁹⁴ Het hof volgt daarmee een lijn die in de ontruimingszaken in de eerste twee onderzoeken ook al beschreven werd.¹⁹⁵ Het hof Amsterdam erkent dat ‘de belangen van het kind de eerste overweging vormen in die zin dat deze belangen zwaarwegend en fundamenteel zijn’ en dat de ontruiming belastend voor de kinderen kan zijn, maar stelt daar de ouderlijke verantwoordelijkheid tegenover. Omdat niet is gebleken dat een ontruiming tot een acute noodtoestand leidt ‘kan in het midden blijven of de woningbouwvereniging maatregelen in dit verband had moeten treffen,’ aldus het hof.¹⁹⁶

¹⁹⁴ Hof Amsterdam 26 juli 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:3089.

¹⁹⁵ N.N. Bahadur, ‘De toepassing van het IVRK in overige civiele zaken’, in: J.H. de Graaf e.a., *De toepassing van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind*, Nijmegen: Ars Aequi 2012, p. 85. N.N. Bahadur, ‘De toepassing van het IVRK in overige civiele zaken’, in: J.H. de Graaf e.a., *De toepassing van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind*, Nijmegen: Ars Aequi 2015, p. 67.

¹⁹⁶ Deze passage lijkt overgenomen te zijn uit een uitspraak van gerechtshof ‘s-Gravenhage 11 maart 2005, ECLI:NL:GHSGR:2005:AT5461. Zie ook de uitspraak ECLI:NL:RBGEL:2017:78, waarin wel expliciet wordt verwezen naar deze uitspraak van het hof ‘s-Gravenhage.

In een ontruimingszaak naar aanleiding van ongeoorloofde onderverhuur via *Airbnb*, bedingt de verhuurder op grond van contractbreuk de ontruiming van de woning.¹⁹⁷ Appellante stelt dat de ontruiming tegen het belang van haar minderjarige zoon indruist. Het hof Amsterdam verwijst in deze zaak wel naar de hierboven genoemde uitspraak¹⁹⁸, maar past artikel 3 lid 1 IVRK meer verdragsconform toe. Het hof overweegt dat de belangen van de minderjarige ingevolge deze bepaling ‘zwaarwegend en fundamenteel’ zijn. Het hof verwijst in de onderhavige uitspraak slechts zijdelings naar de ouderlijke verantwoordelijkheid en stelt dat er een belangenafweging moet worden gemaakt tussen de nadelige gevolgen van de situatie voor het minderjarige kind en die voor de verhuurder. Het hof concludeert:

Die omstandigheden zijn evenwel niet zodanig klemmend dat zijn belang om in de woning te kunnen blijven wonen (welk belang overigens primair door zijn moeder moet worden gediend) zwaarder weegt dan het belang van Eigen Haard om de woning te kunnen ontruimen. Overigens ligt wel in de rede dat bij de tenuitvoerlegging van de ontruiming aan de belangen van de minderjarige kinderen bijzondere aandacht wordt besteed.

Met betrekking tot een ontruiming in het kader van de Opiumwet volgt de rechtbank Limburg een vergelijkbare lijn.¹⁹⁹ De rechtbank wijst de ontruiming toe maar ziet wel aanleiding om voor de ontruiming een langere termijn te gunnen dan gevorderd.

Hof 's-Hertogenbosch buigt zich over vraag of de ontruiming van een woning in eerste aanleg terecht is toegewezen.²⁰⁰ De appellanten hebben jarenlang geen huur betaald. Het hof concludeert dat het woonbelang van de zeven minderjarige kinderen niet in de weg staat aan ontruiming, ‘ook niet als artikel 3 van het IVRK in aanmerking wordt genomen’. Bovendien, zo stelt het hof, is het niet de taak van de woningcorporatie om voor onderdak te zorgen voor minderjarigen. De ouders ‘zijn, indien zij daarbij hulp behoeven, gehouden hulpverlenende instanties in te schakelen, die op hun beurt verplicht zijn zorg te dragen voor adequate hulpverlening.’ In het kader van de belangenafweging stelt het hof voorts dat de verhuurder rekening met de belangen van appellanten heeft gehouden door hen meermaals in de gelegenheid te stellen hun verplichtingen alsnog na te komen.²⁰¹

In een ontruimingszaak als gevolg van het faillissement van de vader van het gezin, voert de moeder op grond van artikel 3 IVRK aan dat de curator rekening

¹⁹⁷ Hof Amsterdam, 6 november 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:4091.

¹⁹⁸ Hof Amsterdam 26 juli 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:3089.

¹⁹⁹ Rb. Limburg 9 juli 2015, ECLI:NL:RBLIM:2015:5786.

²⁰⁰ Hof 's-Hertogenbosch 15 december 2015, ECLI:NL:GHSHE:2015:5238. Zie ook: Hof 's-Hertogenbosch 15 december 2015, ECLI:NL:GHSHE:2015:5239. Beide uitspraken zijn vrijwel identiek.

²⁰¹ Zie ook rb. Limburg 27 november 2015, ECLI:NL:RBLIM:2015:10132, waarbij een vergelijkbare redenering wordt gevolgd in een zaak waarbij de onder bewind gestelde gedaagden - ouders van drie minderjarige kinderen - gesommeerd worden de recreatiewoning te ontruimen waar zij tegen de regels van de gemeente in permanent verblijven.

dient te houden met de belangen van de kinderen.²⁰² Hoewel het hof het daarmee eens is, slaagt het beroep niet, nu hier geen sprake is ‘van een rauwelijkse ontruiming waarbij [de vrouw] met haar minderjarige kinderen (plots) op straat is komen te staan, terwijl zij nog geen vervangende woonruimte heeft kunnen vinden.’

In een procedure in de huwelijksvermogensrechtelijke nasleep van een echtscheiding vecht een moeder de beslaglegging van de echtelijke woning aan.²⁰³ Zij doet tevergeefs een beroep op artikel 3 IVRK. De rechter gaat niet in op ouderlijke verantwoordelijkheid, noch op de belangen van de schuldeisen ten opzichte van die van het minderjarige kind en legt de nadruk op de vraag of artikel 3 IVRK in casu wel van toepassing is:

Het beroep op artikel 3 van het Verdrag inzake de rechten van het kind, dat is ingegeven door de omstandigheid dat tot het gezin van [appellante] en [geïntimeerde sub 3] een minderjarig kind behoort dat samen met hen woonachtig is in de woning op het adres [adres], miskent allereerst dat de beslaglegging en de nagestreefde verkoop niet inhouden ‘maatregelen betreffende kinderen’ zoals bedoeld in de genoemde verdragsbepaling. Ook als daarvan wel zou worden uitgegaan, leveren die beslaglegging en verkoop gelet op de aard van de beslagen zaken niet een met artikel 3 van het Verdrag van het kind onverenigbare schending van de belangen van het kind op, alles daargelaten nog dat [appellante] in dit geding uitsluitend voor zichzelf optreedt en niet (mede) als vertegenwoordiger van het betrokken kind.

Overig

In de onderhavige onderzoeksperiode zijn talloze rechtszaken gevoerd over de ontruiming van het ADM-terrein in de havens van Amsterdam. Partijen zijn een wisselende groep krakers en vastgoedbedrijven. In twee van deze uitspraken en in een conclusie van het Parket bij de Hoge Raad speelt artikel 3 IVRK een rol.²⁰⁴ De rechter gaat in geen van deze zaken expliciet in op de vermeende schending van dit verdragsartikel.

De rechtbank Gelderland buigt zich over een ontruiming inzake een faillissement.²⁰⁵ Een moeder van vier kinderen, onder wie een baby, stelt dat de burge-meester van Rheden indachtig de artikelen 3 en 27 IVRK niet mag meewerken aan de ontruiming. De rechter erkent onder verwijzing naar een uitspraak van het hof ‘s-Gravenhage²⁰⁶ weliswaar dat de belangen van het kind ‘zwaarwegend en

²⁰² Hof Arnhem-Leeuwarden 21 maart 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:2329.

²⁰³ Hof Amsterdam 20 december 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:5515.

²⁰⁴ Rb. Amsterdam 13 juli 2015, ECLI:NL:RBAMS:2015:4393; Hof Amsterdam 26 juni 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:2392; HR 21 april 2017, ECLI:NL:HR:2017:760 (concl. plv. P-G F.F. Langemeijer). In het hoofdstuk ‘Overige bestuurszaken’ komen twee verwante bestuursrechtelijke uitspraken aan bod bij de behandeling van artikel 3 IVRK: ECLI:NL:RVS:2018:375 en ECLI:NL:RVS:2018:2525.

²⁰⁵ Rb. Gelderland 5 januari 2017, ECLI:NL:RBGEL:2017:78. Vergelijk Rb. Midden-Nederland 3 mei 2018, ECLI:NL:RBMNE:2018:1923. De advocaat verwijst vermoedelijk naar artikel 27 lid 3 IVRK. Zie verder ook: Rb. Overijssel 19 oktober 2018, ECLI:NL:RBOVE:2018:4591.

²⁰⁶ Hof ‘s-Gravenhage 11 maart 2005, ECLI:NL:GHSGR:2005:AT5461. Rechtsoverweging 11.

fundamenteel' zijn, maar dat de moeder in een e-mail aan de burgemeester 'ten overvloede' artikel 3 IVRK aanhaalt. De rechtbank stelt dan ten aanzien van artikel 3 IVRK:

Genoemde verplichting legt het IVRK dus niet op aan (rechts)personen, die niet vanuit een door de Staat gegeven of toegelaten bevoegdheidsuitoefening in een bijzondere rechtsbetrekking tot een kind staan en over het lot van het kind kunnen of moeten beslissen. De weging van de belangen van de kinderen heeft op het moment dat de burgemeester ex art. 444 lid 2 Rv wordt ingeschakeld al door een of meer rechterlijke instanties kunnen plaatsvinden en, voorlopig oordelend heeft de burgemeester, gezien de beperkte reikwijdte van zijn taak, dan geen rol of taak in het toepassen van het IVRK.

De rechter verklaart de vrouw niet-ontvankelijk in haar vordering.

In een kort geding vordert een woningbouwvereniging ontruiming op grond van het verblijf zonder recht of titel.²⁰⁷ Gedaagde, de dochter van de overleden huurster, doet een beroep op artikel 3 IVRK in combinatie met artikel 8 EVRM en vraagt de rechtbank Oost-Brabant rekening te houden met de belangen van haar twee minderjarige kinderen. Zonder verder op artikel 3 IVRK in te gaan, wijst de rechter de vordering toe. Mede op de grond dat de kinderen daardoor naar een andere school moeten, krijgt de gedaagde wel een paar maanden uitstel.

Een kort geding inzake een ontruiming van een 'laatste kans woning' komt onder artikel 18 IVRK aan bod.²⁰⁸ In een andere zaak komt het hof Arnhem-Leeuwarden niet aan toetsing van artikel 3 toe in een ontruimingszaak op de grond dat geïntimeerden niet 'gehouden zijn hun woning in gebruik te geven aan [appellante], zodat [appellante] haar minderjarige kind in de woning onderdak kan geven.'²⁰⁹ In een kort geding passeert de rechter een beroep op artikel 3 IVRK.²¹⁰ De zaak betreft de ontruiming van een woning waar gedaagde en zijn gezin al ruim anderhalf jaar niet meer hebben gewoond en waar een hennepkwekerij is aangetroffen. Vergelijk het arrest van Hof Amsterdam²¹¹ waarbij het beroep op artikel 3 IVRK inzake een ontruiming eveneens gepasseerd wordt op de grond dat verhuurster niet meer in de woning woont. Hof 's-Hertogenbosch gaat bij een andere ontruimingszaak vanwege achterstallige huur niet in op het door geïntimeerden aangehaalde artikel 3 IVRK en de specifieke belangen van de vier kinderen van de huurders.²¹² In een laatste zaak waarbij eiseres niet-ontvankelijk verklaard wordt in haar vordering gaat de rechter niet in op de artikelen 3 en 9 IVRK. De casus betreft een sluiting van een woning op grond van een overtreding van de Opiumwet.²¹³

²⁰⁷ Rb. Oost-Brabant 1 september 2016, ECLI:NL:RBOBR:2016:4848.

²⁰⁸ Rb. Overijssel 19 oktober 2018, ECLI:NL:RBOVE:2018:4591.

²⁰⁹ Hof Arnhem-Leeuwarden 10 oktober 17, ECLI:NL:GHARL:2017:8786.

²¹⁰ Rb. Rotterdam 28 november 2018, ECLI:NL:RBROT:2018:9798.

²¹¹ Hof Amsterdam 27 oktober 2015, ECLI:NL:GHAMS:2015:4412.

²¹² Hof 's-Hertogenbosch 7 juni 2016, ECLI:NL:GHSHE:2016:2303.

²¹³ Zie: Rb. Limburg 27 juli 2017, ECLI:NL:RBLIM:2017:7481. Dit geschil wordt ook behandeld in

Artikel 5 (De rol van de ouders)

De Staten die partij zijn, eerbiedigen de verantwoordelijkheden, rechten en plichten van de ouders of, indien van toepassing, van de leden van de familie in ruimere zin of de gemeenschap al naar gelang het plaatselijk gebruik, van wettige voorgeden of anderen die wettelijk verantwoordelijk zijn voor het kind, voor het voorzien in passende leiding en begeleiding bij de uitoefening door het kind van de in dit Verdrag erkende rechten, op een wijze die verenigbaar is met de zich ontwikkelende vermogens van het kind.

Overig

In de enige procedure waarin artikel 5 IVRK wordt genoemd, verklaart het hof de eisers in een zaak rond thuisonderwijs niet-ontvankelijk zonder op de artikelen 3, 5, 13, 14, 16, 18, 29 en 30 IVRK in te gaan.²¹⁴

Artikel 6 (Recht op leven en ontwikkeling)

1. De Staten die partij zijn, erkennen dat ieder kind het inherente recht op leven heeft.
2. De Staten die partij zijn, waarborgen in de ruimst mogelijke mate de mogelijkheden tot overleven en de ontwikkeling van het kind.

Overig

In het vorige onderzoek werd artikel 6 IVRK eenmaal aangehaald²¹⁵ en in het onderzoek daarvoor helemaal niet. In de onderhavige onderzoeksperiode wordt in drie geschillen een beroep gedaan op deze bepaling. Het eerste geschil betreft Turks taalonderwijs. De twee uitspraken in deze zaak worden besproken onder artikel 28 van dit hoofdstuk.²¹⁶ De andere uitspraak, betreffende de afbeelding van Zwarte Piet bij de landelijke intocht in Zaanstad, is in dit hoofdstuk bij artikel 2 onder het kopje ‘Overig’ besproken.²¹⁷ In geen van beide uitspraken komt de rechter toe aan de toetsing van artikel 6 IVRK.

Hoofdstuk 5 ‘De toepassing van het IVRK in overige bestuurszaken’: RVS 5 juli 2017, ECLI:NL:RVS:2017:1728.

²¹⁴ Hof Den Haag 30 mei 2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:2326. Artikel 5 IVRK is in geen van de vorige onderzoeken aangetroffen bij overige civiele zaken.

²¹⁵ N.N. Bahadur, ‘De toepassing van het IVRK in overige civiele zaken’, in: J.H. de Graaf e.a., *De toepassing van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind*, Nijmegen: Ars Aequi 2012, p.69.

²¹⁶ Hof Den Haag 24 februari 2015, ECLI:NL:GHDHA:2015:2002, HR 14 oktober 2016, ECLI:NL:HR:2016:2341 (concl. A-G R.H. de Bock).

²¹⁷ Rb Noord-Holland 14 november 2018, ECLI:NL:RBNHO:2018:10193.

Artikel 7 (Recht op naam en nationaliteit)

-
1. *Het kind wordt onmiddellijk na de geboorte ingeschreven en heeft vanaf de geboorte het recht op een naam, het recht een nationaliteit te verwerven en, voor zover mogelijk, het recht zijn of haar ouders te kennen en door hen te worden verzorgd.*
 2. *De Staten die partij zijn, waarborgen de verwezenlijking van deze rechten in overeenstemming met hun nationale recht en hun verplichtingen krachtens de desbetreffende internationale akten op dit gebied, in het bijzonder wanneer het kind anders staatloos zou zijn.*
-

In de context van ‘overige civiele zaken’ werd artikel 7 IVRK in het eerste onderzoek eenmaal aangehaald²¹⁸, in het tweede onderzoek geen enkele keer en in de onderhavige onderzoeksperiode driemaal. Dit betreft in twee gevallen de uitspraken omtrent de in de media veelbesproken zaak rondom een fertiliteitsarts en in het derde geval een adoptiezaak. De derde zaak betreft een illegale buitenlandse adoptie. Van artikel 7 IVRK lid 1 wordt over het algemeen de rechtstreekse werking aangenomen en dat lijkt ook het geval in de voorliggende uitspraken.²¹⁹ De reden waarom de hieronder behandelde zaken toch worden weergegeven onder het kopje ‘Verdragsconforme uitleg en toepassing’ is dat in geen van de rechterlijke beslissingen de directe werking van deze bepaling expliciet benoemd wordt.

Verdragsconforme uitleg en toepassing

Een groep van twaalf eisers, onder wie een aantal minderjarigen vertegenwoordigd door een ouder, vordert in dit kort geding van de executeur in de nalatenschap van een overleden fertiliteitsarts medewerking aan de vaststelling, dan wel uitsluiting, van het biologisch vaderschap van de overledene.²²⁰ De eisers hebben beslag laten leggen op een aantal bezittingen van de overledene waar mogelijk DNA-materiaal uit te halen is. Eisers willen vervolgens door middel van een deskundigenonderzoek de DNA-eigenschappen van de overledene laten vaststellen. De overledene zou opzettelijk de afstamming van de donorkinderen onzeker hebben gemaakt en/of verkeerd voorgesteld en op die manier tegenover de kinderen onrechtmatig en tegenover hun moeder of ouders in strijd met de behandelovereenkomst gehandeld. De executeur vordert in reconventie de teruggave van de voorwerpen met de schriftelijke bevestiging van de bewaarder dat er op generlei wijze DNA-monsters van de spullen zijn genomen. Uit de omschrijving van de vordering van de executeur is op te maken dat eisers hun vordering onder meer hebben gebaseerd op de artikelen 7 IVRK en 8 EVRM. Uit de uitspraak valt niet te achterhalen welke onderliggende

²¹⁸ N.N. Bahadur, ‘De toepassing van het IVRK in overige civiele zaken’, in: J.H. de Graaf e.a., *De toepassing van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind*, Nijmegen: Ars Aequi 2012, p. 86.

²¹⁹ *Kamerstukken II*, 22 855 (R1451), nr. 3, p.9. Zie verder: J.H. de Graaf e.a., *De toepassing van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind*, Nijmegen: Ars Aequi 2015, p. 2.

²²⁰ Rb Rotterdam 2 juni 2017, ECLI:NL:RBROT:2017:4250. Zie in dit verband ook *JPF* 2017/97 m.n. J.H. de Graaf.

argumenten de eisers daarvoor hebben aangevoerd. De executeur meent dat de eisers geen rechtsgrond hebben voor hun vordering. Voor wat de verdragsbepalingen betreft, stelt de executeur dat:

[...]aan de donorkinderen die vóór 2004 zijn verwekt, en dat zijn alle kinderen onder eisers met uitzondering van [eis sub 21], geen beroep toekomt op artikel 7 IVRK. Daarnaast geldt dat artikel 7 lid 1 IVRK enkel een recht van het kind omvat, zodat eisers, voor zover zij ouder zijn van een donorkind, geen beroep kunnen doen op dat artikel. Artikel 8 EVRM kan volgens de executeur geen grondslag vormen omdat [de overledene] geen verwekker is. De executeur stelt ook nog dat er geen begin van bewijs is dat [de overledene] eigen sperma heeft gebruikt.

De rechter is niet overtuigd door dit verweer. Zij²²¹ kent een groter gewicht toe aan het recht op afstammingsinformatie en zij voert (meermaals) aan dat een beroep van de eisers op artikel 7 IVRK en artikel 8 EVRM in een bodemprocedure hoogstwaarschijnlijk slaagt:

Bepaald niet uit te sluiten valt dat in een bodemprocedure geoordeeld zal worden dat [eisers], na een in haar voordeel uitvallende belangenafweging, een succesvol beroep op artikel 7 IVRK en/of artikel 8 EVRM zal kunnen doen, al dan niet gekoppeld aan het leerstuk van de onrechtmatige daad en de wanprestatie.

Hoewel de voorzieningenrechter overweegt dat nog niet bewezen is dat de overledene zich schuldig heeft gemaakt aan de door eisers gestelde handelwijze, neemt dat volgens haar niet weg:

[...]dat er voldoende aanwijzingen zijn dat de administratie van [de overledene] onvolledig en onjuist is en dat [de overledene] zich niet lijkt te hebben gehouden aan zijn wettelijke registratieverplichtingen. [...] Gelet op deze handelwijze van [de overledene], hebben de donorkinderen en daarmee ook hun ouders een evident belang bij kennisname van hun afstammingsgegevens, althans het veiligstellen van dna-materiaal ten behoeve van de vaststelling daarvan. Gewezen wordt op het psychologische belang om te weten van wie men afstamt voor het identiteitsgevoel, het belang om kennis te hebben van erfelijke ziektes in de familie en het belang om te weten wie de verwanten zijn om inteelt te voorkomen.

Het verweer dat de minderjarige eiser, die als enige na 2004 is verwekt, op grond van de Wet donorgegevens kunstmatige bevruchting (hierna: WDKB) geen recht heeft om te weten wie haar donor is totdat zij de leeftijd van 16 jaar heeft bereikt, slaagt evenmin nu ook zij een belang bij het gevorderde heeft. De rechter beslist dan als volgt:

²²¹ Wanneer in dit hoofdstuk in de vrouwelijke vorm naar een rechter wordt verwezen, betreft het daadwerkelijk een vrouwelijke rechter.

De executeur zal daarom worden veroordeeld om volledige medewerking te verlenen aan een dna-onderzoek, voor zover dat ziet op afgifte van de beslagen goederen ten behoeve [van] het laten nemen van dna-monsters en het laten testen daarvan. (...) Bepaald zal worden dat, zodra deze werkzaamheden zijn afgerond, de testresultaten verzegeld dienen te worden en bij een notaris of deurwaarder in bewaring gesteld totdat in een bodemprocedure over de afgifte van die testresultaten is geoordeeld of partijen over de vrijgave ervan overeenstemming bereiken.

De bodemprocedure in de fertiliteits-zaak vindt in 2019 plaats.²²² De eisers doen wederom een beroep op artikel 7 IVRK. Hoewel in het vonnis uitgebreid wordt ingegaan op het juridische kader komen de rechters niet expliciet terug op deze bepaling. Dat neemt niet weg dat geconstateerd kan worden dat de beslissing conform artikel 7 IVRK is. De meervoudige kamer oordeelt dat de belangen van de eisers om te weten of zij van de arts afstammen zwaarder wegen dan het belang van de weduwe en de erfgenamen, die de wens tot anonimiteit van de overleden arts willen respecteren. Bij de behandeling van de zaak wordt een onderscheid gemaakt tussen eisers die voor of na de invoering van de WDKB zijn geboren. Ook van de kinderen die voor de WDKB geboren zijn, neemt de rechtbank aan dat hun belang om over afstammingsinformatie te kunnen beschikken zwaarder weegt dan de belangen van de erfgenamen.

In een andere afstammingszaak eist een rond 1980 illegaal geadopteerde man een schadevergoeding van zijn juridische ouders op de grond dat de juridische ouders de eiser de mogelijkheid hebben ontnomen te beschikken over een geboortakte met daarop de gegevens van (in ieder geval) zijn biologische moeder en zijn geboortedatum.²²³ Ook vordert de eiser dat de juridische ouders hem alle resterende relevante informatie omtrent zijn afstamming en geboorte overhandigen. Volgens de rechtbank staat vast dat de juridische ouders de eiser illegaal hebben geadopteerd. Daarnaast hebben de juridische ouders de man destijds, in strijd met de waarheid, aangegeven als hun eigen biologische kind en hebben zij daarbij ‘willens en wetens’ een onjuiste geboortedatum opgegeven. De rechtbank refereert aan artikel 7 lid 1 en 8 IVRK in combinatie met artikel 8 EVRM en stelt dat ieder kind recht heeft op afstammingsgegevens en een persoonlijke identiteit. De rechtbank wijst de eis tot schadevergoeding af en komt de eiser alleen tegemoet in zijn vordering dat de gedaagden de resterende documenten dienen te overleggen.

²²² Rb. Rotterdam 13 februari 2019, ECLI:NL:RBROT:2019:1050.

²²³ Rb. Den Haag, 5 juli 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:6711.

Artikel 8 (Recht op eerbiediging identiteit)

- 1. De Staten die partij zijn, verbinden zich tot eerbiediging van het recht van het kind zijn of haar identiteit te behouden, met inbegrip van nationaliteit, naam en familiebetrekkingen zoals wettelijk erkend, zonder onrechtmatige inmenging.*
 - 2. Wanneer een kind op niet rechtmatige wijze wordt beroofd van enige of alle bestanddelen van zijn of haar identiteit, verlenen de Staten die partij zijn passende bijstand en bescherming teneinde zijn identiteit snel te herstellen.*
-

Verdragsconforme uitleg en toepassing

Het recht op eerbiediging van de identiteit zoals neergelegd in artikel 8 IVRK komt in slechts één uitspraak zijdelings aan de orde en wel in samenhang met artikel 7 IVRK en artikel 8 EVRM.²²⁴ Het betreft de hiervoor bij artikel 7 IVRK weergegeven zaak van de illegaal geadopteerde man, die een schadevergoeding, alsmede informatie en documenten omtrent zijn afstamming en geboorte vordert.

Artikel 9 (Scheiding kind van de ouders en recht op omgang)

- 1. De Staten die partij zijn, waarborgen dat een kind niet wordt gescheiden van zijn of haar ouders tegen hun wil, tenzij de bevoegde autoriteiten, onder voorbehoud van de mogelijkheid van rechterlijke toetsing, in overeenstemming met het toepasselijke recht en de toepasselijke procedures, beslissen dat deze scheiding noodzakelijk is in het belang van het kind. Een dergelijke beslissing kan noodzakelijk zijn in een bepaald geval, zoals wanneer er sprake is van misbruik of verwaarlozing van het kind door de ouders, of wanneer de ouders gescheiden leven en er een beslissing moet worden genomen ten aanzien van de verblijfplaats van het kind.*
- 2. In procedures ingevolge het eerste lid van dit artikel dienen alle betrokken partijen de gelegenheid te krijgen aan de procedures deel te nemen en hun standpunten naar voren te brengen.*
- 3. De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind dat van een ouder of beide ouders is gescheiden, op regelmatige basis persoonlijke betrekkingen en rechtstreeks contact met beide ouders te onderhouden, tenzij dit in strijd is met het belang van het kind.*
- 4. Indien een dergelijke scheiding voortvloeit uit een maatregel genomen door een Staat die partij is, zoals de inhechtenisneming, gevangenneming, verbanning, deportatie, of uit een maatregel het overlijden ten gevolge hebbend (met inbegrip van overlijden, door welke oorzaak ook, terwijl de betrokkene door de Staat in bewaring wordt gehouden) van één ouder of beide ouders of van het kind, verstrekt die Staat, op verzoek, aan de ouders, aan het kind of, indien van toepassing, aan een ander familielid van het kind de noodzakelijke inlichtingen over waar het afwezige lid van het gezin zich bevindt of waar de afwezige leden van het*

²²⁴ Rb. Den Haag, 5 juli 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:6711. In het eerste onderzoek kwam artikel 8 IVRK eveneens in slechts één uitspraak voor, in de tweede onderzoeksperiode geen enkele keer.

gezin zich bevinden, tenzij het verstrekken van die inlichtingen het welzijn van het kind zou schaden. De Staten die partij zijn, waarborgen voorts dat het indienen van een dergelijk verzoek op zich geen nadelige gevolgen heeft voor de betrokkene(n).

Van artikel 9 IVRK wordt in het algemeen aangenomen dat de leden 2, 3 en 4 rechtstreekse werking hebben.²²⁵ In twee van de vier uitspraken waarin deze bepaling wordt aangehaald, is echter verwezen naar lid 1, in combinatie met onder meer artikel 3 IVRK en/of artikel 8 EVRM. In drie gevallen gaat het om ontruimingszaken. Twee daarvan worden behandeld bij artikel 3 IVRK²²⁶ en één onder artikel 18 IVRK²²⁷ in dit hoofdstuk. Slechts in één van deze drie uitspraken gaat de rechter nader in op artikel 9 IVRK, namelijk in een zaak bij de rechtbank Midden-Nederland. Deze zaak is bij artikel 3 IVRK onder het kopje 'Rechtstreekse werking' uitgebreid behandeld.²²⁸

Overig

De vierde uitspraak waarin artikel 9 IVRK in geding is, betreft een wrakingsactie door de moeder van een minderjarig kind.²²⁹ Het geschil heeft betrekking op een zitting waarbij de rechter volgens verzoekster bevooroordeeld was en bovendien het beginsel van hoor en wederhoor heeft geschonden. De moeder voert aan dat de rechter het belang van het kind ten onrechte heeft laten prevaleren boven het belang van verzoekster bij een eerlijk proces. De gewraakte rechter voert ter verdediging (onder meer) artikel 9 lid 3 IVRK aan:

[...] door het belang van het kind centraal te stellen, wordt voldaan aan art. 1:377a BW, art. 8 EVRM en art. 9 lid 3 van het IVRK. Rekening houden met het belang van het kind kan niet leiden tot het schenden van het recht van de ouders op een eerlijke procesgang.

In de beoordeling gaat de wrakingskamer niet in op hiergenoemde bepalingen, evenmin op de door de gewraakte rechter centraal gestelde belangen van het kind.

²²⁵ *Kamerstukken II*, 22 855 (R1451), nr. 3, p.9. Zie verder: J.H. de Graaf e.a., *De toepassing van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind*, Nijmegen: Ars Aequi 2015, p. 2.

²²⁶ Rb. Midden-Nederland 3 mei 2018, ECLI:NL:RBMNE:2018:1923; Rb. Limburg 27 juli 2017, ECLI:NL:RBLIM:2017:7481.

²²⁷ Rb. Overijssel 19 oktober 2018, ECLI:NL:ROVE:2018:4591.

²²⁸ Rb. Midden-Nederland 3 mei 2018, ECLI:NL:RBMNE:2018:1923.

²²⁹ Rb. Rotterdam 29 december 2014, ECLI:NL:RBROT:2014:10795.

Artikel 12 (Recht op participatie en om gehoord te worden)

1. *De Staten die partij zijn, verzekeren het kind dat in staat is zijn of haar eigen mening te vormen, het recht die mening vrijelijk te uiten in alle aangelegenheden die het kind betreffen, waarbij aan de mening van het kind passend belang wordt gehecht in overeenstemming met zijn of haar leeftijd en rijpheid.*

2. *Hiertoe wordt het kind met name in de gelegenheid gesteld te worden gehoord in iedere gerechtelijke en bestuurlijke procedure die het kind betreft, hetzij rechtstreeks, hetzij door tussenkomst van een vertegenwoordiger of een daarvoor geschikte instelling, op een wijze die verenigbaar is met de procedureregels van het nationale recht.*

Het voor het IVRK belangrijke artikel 12 IVRK komt in de context van dit hoofdstuk zes keer voor, waarvan twee keer in een conclusie van het Parket bij de Hoge Raad, twee keer bij de Hoge Raad, één keer in een uitspraak van de rechtbank Den Haag en één keer in een uitspraak van hof Den Haag.²³⁰ In de vorige onderzoeken kwam deze bepaling in geen enkele uitspraak voor. In de beide conclusies van het Parket wordt ingegaan op de procedurele toepassing van artikel 12 IVRK.²³¹ In één van deze twee conclusies staat de vraag centraal of een kind jonger dan twaalf jaar altijd in de gelegenheid gesteld moet worden om gehoord te worden wanneer daartoe een verzoek is gedaan door partijen in een procedure.²³² De laatste zaak betreft de vraag of minderjarigen zonder rechtsbijstand een beroep in cassatie kunnen indienen bij de Hoge Raad.²³³

Verdragsconforme toepassing en uitleg

Procureur-Generaal Langemeijer buigt zich over de vraag of twee minderjarigen (veertien en tien jaar oud) zonder advocaat een beroep in cassatie kunnen instellen tegen de afwijzing van een (informeel) verzoek tot benoeming van een bijzondere curator.²³⁴ Dit verzoek per brief van de kinderen lijkt mede te zijn ingegeven door een arrest in een vergelijkbare zaak ruim een jaar eerder.²³⁵ In aanloop tot deze casus bij de Hoge Raad hebben de minderjarige verzoekers per brief aan de recht-

²³⁰ HR 5 december 2014, ECLI:NL:HR:2014:3535; Hof Den Haag 25 juni 2015, ECLI:NL:GHD-HA:2015:2026; HR 3 februari 2017, ECLI:NL:HR:2017:158; Hof Arnhem-Leeuwarden 12 september 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:8172; Rb. Den Haag 18 april 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:6825; HR 13 juli 2018, ECLI:NL:HR:2018:1178.

²³¹ HR 3 februari 2017, ECLI:NL:HR:2017:158 (concl. plv. P-G F.F. Langemeijer); HR 13 juli 2018, ECLI:NL:HR:2018:1178 (concl. A_G M.L.C.C. Lückers) en RFR 2019/4.

²³² HR 13 juli 2018, ECLI:NL:HR:2018:1178 (concl. A_G M.L.C.C. Lückers) en RFR 2019/4.

²³³ HR 5 december 2014, ECLI:NL:HR:2014:3535, NJ 2015/57.

²³⁴ HR 3 februari 2017, ECLI:NL:HR:2017:158 (concl. P-G F.F. Langemeijer).

²³⁵ De brief verwijst naar HR 29 mei 2015, ECLI:NL:HR:2015:1409, NJ 2015/293 met annotatie van S.F.M. Wortmann en E. Jansen, De eigen(aardige) procesbevoegdheid van de minderjarige, NJB 2016/1563, blz. 2177 – 2183. Zie ook: ECLI:NL:GHSHE:2014:1921; ECLI:NL:GHSHE: 2015:3532; ECLI:NL:HR:2016:2235, ECLI:NL:HR:2016:2235 (concl. plv. P-G F.F. Langemeijer. En verder: *JPF 2015/87* met annotatie van mr. dr. J.H. de Graaf.

bank Oost-Brabant verzocht een bijzondere curator te benoemen. Zij willen geen contact meer met hun vader. Na het horen van de kinderen heeft de kinderrechter bij beschikking het verzoek van de kinderen afgewezen op de grond dat toewijzing niet in hun belang is. Bij brief aan het gerechtshof 's-Hertogenbosch hebben de kinderen hoger beroep ingesteld. Het hof hoort alleen de ouders. De kinderen, hoewel daartoe opgeroepen, zijn niet voor het hof verschenen. Zij hebben wel een brief gestuurd met uitleg.²³⁶ Het hof bekrachtigt de beschikking van de rechtbank. De kinderen tekenen vervolgens per brief beroep aan bij de Hoge Raad. Zij geven daarvoor geen reden op. De griffier van de Hoge Raad merkt de brief aan als een verzoekschrift in cassatie dat in strijd met artikel 426a lid 1 Rv niet is ondertekend door een advocaat bij de Hoge Raad. Aan de minderjarigen wordt gelegenheid geboden dit verzuim te herstellen. Van die gelegenheid maken de kinderen geen gebruik. In een nieuwe brief volhardden de kinderen in hun cassatieberoep.

Langemeijer betoogt aan de hand van onder meer twee arresten dat minderjarigen zonder procesvertegenwoordiging bij het hof in beroep kunnen gaan wanneer hun verzoek tot toewijzing van een bijzondere curator bij de rechtbank wordt afgewezen.²³⁷ Dat geldt echter niet voor een beroep in cassatie bij de Hoge Raad, aldus Langemeijer. Daarbij is procesvertegenwoordiging door een advocaat toch echt vereist op grond van artikel 426a lid 1 Rv. Dat het hier handelingsonbekwame partijen betreft maakt dit niet anders. Dit levert dan ook geen strijd op met artikel 12 IVRK. De Hoge Raad verklaart het verzoek niet-ontvankelijk.

In een andere zaak bij het hof Arnhem-Leeuwarden gaat een moeder in beroep tegen een beslissing waarbij zij het gezag over haar kind heeft verloren.²³⁸ Zij stelt onder meer dat het destijds elfjarige kind ten onrechte niet is gehoord en dat er een bijzondere curator benoemd had moeten worden. Het hof wijst beide verzoeken gemotiveerd af. In de onderliggende uitspraak zoals gepubliceerd op Rechtspraak.nl komt het IVRK niet voor. Rechtsoverweging 5.4 t/m 5.8 is daar weggelaten. Dit zijn de passages waarin op zowel artikel 3 IVRK en artikel 12 IVRK ingegaan wordt, zo blijkt uit de conclusie van de A-G. In cassatie stelt de A-G Lückers zich de vraag of artikel 12 IVRK met zich meebrengt dat niet zonder meer kan worden afgezien van het horen van kinderen jonger dan twaalf jaar.²³⁹ Zij concludeert dat artikel 809 Rv geen strijd hoeft op te leveren met artikel 12 IVRK nu het de mogelijkheid openlaat om kinderen jonger dan twaalf jaar te horen. Een dergelijk verzoek zal 'gelet op de verdragsbepalingen in beginsel moeten worden toegewezen', stelt Lückers, tenzij dit niet in het belang van 'een dergelijke jonge minderjarige' is:

²³⁶ Hof 's-Hertogenbosch 10 september 2015, ECLI:NL:GHSHE:2015:3532. Zie verder de tussenbeschikking: Hof 's-Hertogenbosch 26 juni 2014, ECLI:NL:GHSHE:2014:1921. En het arrest: HR 30 september 2016, ECLI:NL:HR:2016:2235 (concl. .plv. P-G F.F. Langemeijer).

²³⁷ HR 5 december 2014, ECLI:NL:HR:2014:3535 (concl. P-G F.F. Langemeijer), NJ 2015/57 en HR 1 februari 2013, ECLI:NL:HR:2013:BZ0245 (concl. P-G F.F. Langemeijer).

²³⁸ Hof Arnhem-Leeuwarden, 12 september 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:8172. Zie voor de rechtsoverweging betreffende artikel 3 IVRK hierboven onder het kopje 'Verdragsconforme uitleg en toepassing' bij artikel 3 IVRK.

²³⁹ HR 13 juli 2018, ECLI:NL:HR:2018:1178 (concl. A-G M.L.C.C. Lückers). Zie ook: RFR 2019/4.

Een hoorverzoek zal dan ook gemotiveerd moeten worden afgewezen met een beroep op strijdigheid met de belangen van het kind. Voorts geldt ook dat de stem van het kind niet altijd rechtstreeks gehoord hoeft te worden, maar ook via bijvoorbeeld betrokken derden naar voren kan worden gebracht.

Volgens het hof zou een verhoor zeer belastend zijn. Het hof overweegt, in cassatie onbestreden, verder dat de stem van de minderjarige via rapportages in het dossier goed naar voren komt. Tot slot overweegt het hof dat uitsluitend de vraag voorligt of het gezag van de moeder over de minderjarige moet worden beëindigd en dat dit een voor minderjarigen moeilijk te begrijpen juridisch onderwerp is. Lückerers brengt in deze het volgende in stelling:

Naar mijn mening kan in het licht van de door het hof gegeven motivering niet worden gezegd dat art. 12 IVRK in de onderhavige zaak is geschonden. Door het hof is gemotiveerd aangegeven waarom ze hebben afgezien van het horen van de minderjarige, dan wel het benoemen van een bijzondere curator. Daarvoor was niet bepalend dat de minderjarige nog geen 12 jaar oud was, maar was bepalend de kwetsbaarheid van de minderjarige en het risico op verstoring van haar broze ontwikkeling door het horen zowel door een rechter als een bijzondere curator. De door het hof genoemde contra-indicaties kunnen de afwijzing door het hof van het verzoek van de moeder om de minderjarige te (doen) horen, dragen. [...] Ook onder de huidige gewijzigde opvattingen over het horen van (jonge) kinderen zouden de door het hof genoemde contra-indicaties voor het horen van deze minderjarige een grond vormen om het verzoek tot horen af te wijzen.

In een bodemzaak stelt een moeder van een destijds vierjarig kind de Nederlandse Staat aansprakelijk voor geleden schade door toedoen van de Raad voor de Kinderbescherming.²⁴⁰ De moeder betoogt dat de Raad zich niet aan de regels heeft gehouden bij het opstellen van zijn rapportage waardoor deze ondeugdelijk tot stand gekomen is. Zij stelt eveneens dat het kind op grond van de artikelen 12 en 14 IVRK gehoord had moeten worden. De rechtbank is het met de moeder eens dat de Raad fouten heeft gemaakt, maar stelt ook dat het hof haar oordeel niet alleen heeft gebaseerd op de rapporten. Ten aanzien van het beroep op de IVRK-bepalingen oordeelt de rechtbank:

4.16.[eiseres] beroept zich in verwijt 8 op schending van het bepaalde in de artikelen 12 en 14 van het IVRK. Dit verwijt is ongegrond. Uit het IVRK vloeit op dit punt niet meer of anders voort dan dat de raad [de minderjarige] in de gelegenheid moest stellen zijn mening te uiten op een wijze die in overeenstemming is met zijn leeftijd en rijpheid. [de minderjarige] was ten tijde van het opstellen van het oorspronkelijke rapport en het gerectificeerde rapport nog erg jong (nog geen vier jaar oud). Ter vergelijking zij verwezen naar het bepaalde in art. 809 Rv, dat inhoudt dat de rechter, in zaken betreffende minderjarigen, eerst verplicht is de minderjarige vanaf de leeftijd van twaalf jaar in de

²⁴⁰ Rb. Den Haag 18 april 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:6825.

gelegenheid te stellen zijn mening kenbaar te maken en daartoe kan besluiten in het geval het een minderjarige van jonger dan 12 jaar betreft. Uit het raadsrapport blijkt verder dat de raadsonderzoeker [de minderjarige], op twee achtereenvolgende dagen (28 augustus 2012 en 29 augustus 2012), bij [eiseres] thuis en bij de vader thuis heeft bezocht. De raadsonderzoeker heeft toen ook geprobeerd [de minderjarige] een paar vragen te stellen maar hij gaf daar geen antwoord op. Op deze wijze heeft de raad [de minderjarige] in de gelegenheid gesteld zijn mening te uiten op een wijze die in overeenstemming is met zijn leeftijd en rijpheid. Daarmee is aan het bepaalde in het IVRK voldaan.

Het recht om gehoord te worden en de uitvoering daarvan staan centraal in een wrakingszaak bij het hof Den Haag.²⁴¹ Een vader verwijt het hof dat zijn zoon buiten zijn zicht en zonder zijn medeweten is gehoord zonder dat een verslag is opgemaakt van het gesprek. Bij het gesprek waren alleen de voorzitter van de meervoudige familiekamer en de griffier aanwezig, ook de bijzondere curator was er niet bij. De voorzitter voert het volgende verweer:

Op grond van het IVRK moet een kind in de gelegenheid gesteld worden om - zo mogelijk in een 'ontspannen' omgeving - zijn mening tegenover een rechter kenbaar te maken. Het zogenoemd 'kindverhoor' vindt meestal los van de hoofdzaak plaats, er worden geen standaardvragen gesteld en er wordt volgens de gewraakte voorzitter inderdaad geen verslag van gemaakt. De gewraakte voorzitter stelt dat in het geval verzoeker wel op de hoogte was geweest van het verhoor en hij verzocht had aanwezig te mogen zijn dan was hem daarvoor zeker geen toestemming verleend omdat ouders in beginsel niet bij een kindverhoor aanwezig zijn.

De wrakingskamer wijst het verzoek af. Van partijdigheid is geen sprake nu ook de moeder niet was uitgenodigd voor het gesprek.

Artikel 13 (Vrijheid van meningsuiting)

-
1. *Het kind heeft het recht op vrijheid van meningsuiting; dit recht omvat mede de vrijheid inlichtingen en denkbelden van welke aard ook te vergaren, te ontvangen en door te geven, ongeacht nationale grenzen, hetzij mondeling, hetzij in geschreven of gedrukte vorm, in de vorm van kunst, of met behulp van enig ander middel naar zijn keuze.*
 2. *De uitoefening van dit recht kan uitsluitend worden onderworpen aan de beperkingen waarin de wet voorziet en die nodig zijn*
 - a. *voor de eerbiediging van de rechten of de goede naam van anderen; of*
 - b. *ter bescherming van de nationale veiligheid of van de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden.*
-

²⁴¹ Hof Den Haag 25 juni 2015, ECLI:NL:GHDHA:2015:2026. Het hoorrecht uit het IVRK wordt genoemd zonder expliciet naar artikel 12 IVRK te verwijzen.

In slechts één zaak wordt artikel 13 IVRK vermeld. Daarin verklaart hof Den Haag de eisers in een geding betreffende thuisonderwijs niet-ontvankelijk, zonder op de artikelen 3, 5, 13, 14, 16, 18, 29 en 30 IVRK in te gaan.²⁴²

Artikel 14 (Vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst)

-
1. *De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst.*
 2. *De Staten die partij zijn, eerbiedigen de rechten en plichten van de ouders en, indien van toe- passing, van de wettige voogden, om het kind te leiden in de uitoefening van zijn of haar recht op een wijze die verenigbaar is met de zich ontwikkelende vermogens van het kind.*
 3. *De vrijheid van eenieder zijn godsdienst of levensovertuiging tot uiting te brengen kan slechts in die mate worden beperkt als wordt voorgeschreven door de wet en noodzakelijk is ter bescherming van de openbare veiligheid, de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden, of van de fundamentele rechten en vrijheden van anderen.*
-

Op artikel 14 IVRK werd in geen van de voorgaande onderzoeken in het kader van dit hoofdstuk een beroep gedaan. In het voorliggende onderzoek is slechts in één geval gerefereerd aan artikel 14 IVRK, waarbij de rechtbank niet is ingegaan op de toepasselijkheid van deze bepaling.²⁴³

Artikel 16 (Recht op privacy)

-
1. *Geen enkel kind mag worden onderworpen aan willekeurige of onrechtmatige inmenging in zijn of haar privéleven, in zijn of haar gezinsleven, zijn of haar woning of zijn of haar correspondentie, noch aan enige onrechtmatige aantasting van zijn of haar eer en goede naam.*
 2. *Het kind heeft recht op bescherming door de wet tegen zodanige inmenging of aantasting.*
-

Het recht op privacy was in het eerste onderzoek eenmaal aan de orde bij overige civiele zaken²⁴⁴, terwijl er in het tweede onderzoek geen beroep op werd gedaan. In de onderhavige onderzoeksperiode kwam artikel 16 IVRK voor in een drietal procedures.²⁴⁵ In twee gevallen werd deze bepaling aangehaald in combinatie met

²⁴² Hof Den Haag 30 mei 2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:2326.

²⁴³ Rb. Den Haag 18 april 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:6825. Deze zaak is behandeld onder artikel 12 IVRK in dit hoofdstuk.

²⁴⁴ N.N. Bahadur, 'De toepassing van het IVRK in overige civiele zaken', in: J.H. de Graaf e.a., *De toepassing van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind*, Nijmegen: Ars Aequi 2012, p. 88.

²⁴⁵ Rb. Midden-Nederland 16 maart 2016, ECLI:NL:RBMNE:2016:1223; Hof Den Haag 30 mei 2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:2326; Rb. Zeeland-West-Brabant 5 juli 2018, EC-

artikel 8 EVRM.

Overig

Een inwoner van de gemeente Soest beschuldigt de gemeente van schending van artikel 16 IVRK, nadat hij na het beëindigen van het erfpachtrecht zijn woning heeft moeten ontruimen en hem een gebiedsverbod rondom de woning is opgelegd.²⁴⁶ De rechtbank wijst het bezwaar van de man af op de grond dat de man zijn kinderen gewoon kan bezoeken omdat zij op een plek wonen waar het gebiedsverbod niet geldt. De rechtbank wijst de man er overigens niet op dat hij geen beroep kan doen op artikel 16 IVRK nu hij zelf geen minderjarige is.

Het hof Den Haag gaat niet in op het beroep dat appellanten doen op de artikelen 3, 5, 13, 14, 16, 18, 29 en 30 IVRK in een zaak betreffende thuisonderwijs door drie ouderparen.²⁴⁷ Ook rechtbank Zeeland-West Brabant gaat voorbij aan het beroep op artikel 16 IVRK, op grond waarvan een aantal eisers een verbod op de uitzending van een aflevering van de tv-serie *Foute Boel* vordert.²⁴⁸

Artikel 18 (Verantwoordelijkheid van ouders)

*1. De Staten die partij zijn, doen alles wat in hun vermogen ligt om de erkenning te verzeke-
ren van het beginsel dat beide ouders de gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen voor de
opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Ouders of, al naar gelang het geval, wettige
voogden, hebben de eerste verantwoordelijkheid voor de opvoeding en de ontwikkeling van
het kind. Het belang van het kind is hun allereerste zorg.*

*2. Om de toepassing van de in dit Verdrag genoemde rechten te waarborgen en te bevorde-
ren, verlenen de Staten die partij zijn passende bijstand aan ouders en wettige voogden bij
de uitoefening van hun verantwoordelijkheden die de opvoeding van het kind betreffen, en
waarborgen zij de ontwikkeling van instellingen, voorzieningen en diensten voor kindzorg.*

*3. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat kin-
deren van werkende ouders recht hebben op gebruikmaking van diensten en voorzieningen
voor kindzorg waarvoor zij in aanmerking komen.*

Artikel 18 IVRK werd in de vorige onderzoeken geen enkele keer aangehaald bij ‘Overige civiele zaken’. In dit onderzoek wordt deze bepaling in twee zaken vermeld, deze zaken worden hieronder behandeld onder het kopje ‘Overig’.²⁴⁹

LI:NL:RBZWB:2018:4139.

²⁴⁶ Rb. Midden-Nederland 16 maart 2016, ECLI:NL:RBMNE:2016:1223.

²⁴⁷ Hof Den Haag 30 mei 2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:2326.

²⁴⁸ Rb. Zeeland-West-Brabant 5 juli 2018, ECLI:NL:RBZWB:2018:4139.

²⁴⁹ Rb. Overijssel 19 oktober 2018, ECLI:NL:RBOVE:2018:4591; Hof Den Haag 30 mei 2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:2326.

Overig

In een kort geding bij de rechtbank Overijssel buigt de kantonrechter zich over een vordering tot ontruiming op grond van slecht huurderschap.²⁵⁰ Gedaagde is een alleenstaande moeder met vier kinderen. Het gaat om een kwetsbaar gezin met complexe problematiek, woonachtig in een zogeheten ‘laatste kans’ woning. De kinderen staan onder toezicht. In de aanvullende huurvoorwaarden is onder meer een bezoekverbod van de (ex-)partner opgenomen. De moeder stelt dat het bezoekverbod in strijd is met artikel 3 en 9 IVRK. De kantonrechter gaat daar niet in mee en oordeelt dat dit verbod juist mede is ingesteld om de kans op goede bewoning te vergroten teneinde gedaagde en haar kinderen onderdak te kunnen verschaffen, nu de aanwezigheid van de man – die kennelijk de vader van de kinderen is – voor problemen zorgt voor het gezin. De rechter toetst de (woon)belangen van de kinderen niet en legt de verantwoordelijkheid voor het welzijn van de kinderen volledig bij de moeder:

De keuze die [gedaagde] (weer) voor de heer [Y] heeft gemaakt is in strijd met in elk geval het woonbelang van de kinderen. Zij had de belangen van haar kinderen voorop moeten stellen en daarom in en rond de woning geen contact met de heer [Y] moeten onderhouden. Met de beslissing om de heer [Y] toegang te verlenen tot het gehuurde (met alle overlast die daarvan het gevolg is) heeft [gedaagde] moedwillig in strijd met een duidelijke voorwaarde in de huurovereenkomst gehandeld. Haar tekortkoming op dit punt kan niet met een beroep op het woonbelang van de kinderen, welke [sic] belang ongetwijfeld bestaat maar door haar zelf ten onrechte niet voorop is gesteld, worden geaccepteerd. Veelzeggend is in dit verband artikel 18 IVRK dat onder meer bepaalt: Ouders of, al naar gelang het geval, wettige voogden, hebben de eerste verantwoordelijkheid voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Het belang van het kind is hun aller-eerste zorg. De negatieve gevolgen die een ontruiming voor de kinderen zal hebben, kan [gedaagde] uitsluitend zichzelf verwijten.

Artikel 18 IVRK richt zich op de positieve verplichting van de Staat om passende bijstand aan ouders te verlenen bij de uitoefening van hun ouderlijke verantwoordelijkheid.²⁵¹ Het had veeleer voor de hand gelegen om te refereren aan artikel 27 IVRK en dan met name lid 2 dat zich richt op de individuele verantwoordelijkheid van de ouders om toereikende levensomstandigheden te waarborgen voor hun kinderen.²⁵²

²⁵⁰ Rb. Overijssel 19 oktober 2018, ECLI:NL:RBOVE:2018:4591.

²⁵¹ Deze positieve verplichting vloeit voort uit art 23 lid 4 IVBPR (zie Preamble bij het IVRK). Volgens deze laatste bepaling hebben zowel de moeder als de vader gelijke rechten en verantwoordelijkheden overeenkomstig artikelen 5 onderdeel b en 16 van het *Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen*. De rechter gaat voorbij aan dit – voor deze casus relevante – aspect door de ouderlijke verantwoordelijkheid uitsluitend bij de moeder te leggen en niet in te gaan op de verantwoordelijkheid van de vader van de kinderen. Het had ook op het pad van de advocaat van gedaagde gelegen om zich te beroepen op artikel 23 lid 4 IVBPR.

²⁵² De ouderlijke verantwoordelijkheid van lid 2 wordt in deze bepaling gerelativeerd in lid 3 waaruit – vergelijkbaar met artikel 18 IVRK – een positieve verplichting van de Staat volgt om ouders te on-

In een hoger beroep dat ook al aan de orde kwam bij de behandeling van artikel 16 IVRK ging de rechter niet in op artikel 18 IVRK.²⁵³

Artikel 19 (Bescherming tegen kindermishandeling)

1. De Staten die partij zijn, nemen alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen en maatregelen op sociaal en opvoedkundig gebied om het kind te beschermen tegen alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijke of geestelijke verwaarlozing of nalatige behandeling, mishandeling of exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik, terwijl het kind onder de hoede is van de ouder(s), wettige voogd(en) of iemand anders die de zorg voor het kind heeft.

2. Deze maatregelen ter bescherming dienen, indien van toepassing, doeltreffende procedures te omvatten voor de invoering van sociale programma's om te voorzien in de nodige ondersteuning van het kind en van degenen die de zorg voor het kind hebben, alsmede procedures voor andere vormen van voorkoming van en voor opsporing, melding, verwijzing, onderzoek, behandeling en follow-up van gevallen van kindermishandeling zoals hierboven beschreven, en, indien van toepassing, voor inschakeling van rechterlijke instanties.

Overig

Evenals in de vorige onderzoeken wordt in dit onderzoek slechts eenmaal een beroep gedaan op artikel 19 IVRK.²⁵⁴ Het betreft een van weinige zaken waarin de rechter rechtstreekse werking toekent aan artikel 3 IVRK, zonder dat zij zich heeft uitgesproken over artikel 19 IVRK. Op deze zaak is uitgebreid ingegaan bij de behandeling van artikel 3 IVRK.²⁵⁵

dersteunen zodat zij deze verantwoordelijkheid kunnen verwezenlijken op het gebied van onder meer huisvesting. Vergelijk Rb. Midden-Nederland 3 mei 2018, ECLI:NL:RBMNE:2018:1923. Zie verder ook: Rb. Gelderland 5 januari 2017, ECLI:NL:RBGEL:2017:78.

²⁵³ Hof Den Haag 30 mei 2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:2326.

²⁵⁴ N.N. Bahadur, 'De toepassing van het IVRK in overige civiele zaken', in: J.H. de Graaf e.a., *De toepassing van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind*, Nijmegen: Ars Aequi 2015, p. 89. N.N. Bahadur, 'De toepassing van het IVRK in overige civiele zaken', in: J.H. de Graaf e.a., *De toepassing van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind*, Nijmegen: Ars Aequi 2012, p. 71.

²⁵⁵ Rb. Midden-Nederland 3 mei 2018, ECLI:NL:RBMNE:2018:1923.

Artikel 20 (Bescherming van kinderen die niet in het eigen gezin kunnen opgroeien)

-
1. Een kind dat tijdelijk of blijvend het verblijf in het gezin waartoe het behoort, moet missen, of dat men in zijn of haar eigen belang niet kan toestaan in het gezin te blijven, heeft recht op bijzondere bescherming en bijstand van staatswege.
 2. De Staten die partij zijn, waarborgen, in overeenstemming met hun nationale recht, een andere vorm van zorg voor dat kind.
 3. Deze zorg kan, onder andere, plaatsing in een pleeggezin omvatten, kafalah volgens het Islamitische recht, adoptie, of, indien noodzakelijk, plaatsing in geschikte instellingen voor kinderzorg. Bij het overwegen van oplossingen wordt op passende wijze rekening gehouden met de wenselijkheid van continuïteit in de opvoeding van het kind en met de etnische, godsdienstige en culturele achtergrond van het kind en met zijn of haar achtergrond wat betreft de taal.
-

De enige procedure waarin een beroep wordt gedaan op artikel 20 IVRK is behandeld onder artikel 3 IVRK van dit hoofdstuk onder het kopje ‘Verdragsconforme toepassing’.²⁵⁶

Artikel 27 (Recht op een toereikende levensstandaard)

-
1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van ieder kind op een levensstandaard die toereikend is voor de lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke en maatschappelijke ontwikkeling van het kind.
 2. De ouder(s) of anderen die verantwoordelijk zijn voor het kind, hebben de primaire verantwoordelijkheid voor het waarborgen, naar vermogen en binnen de grenzen van hun financiële mogelijkheden, van de levensomstandigheden die nodig zijn voor de ontwikkeling van het kind.
 3. De Staten die partij zijn, nemen, in overeenstemming met de nationale omstandigheden en met de middelen die hun ten dienste staan, passende maatregelen om ouders en anderen die verantwoordelijk zijn voor het kind te helpen dit recht te verwezenlijken, en voorzien, indien de behoefte daaraan bestaat, in programma's voor materiële bijstand en ondersteuning, met name wat betreft voeding, kleding en huisvesting.
 4. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om het verhaal te waarborgen van uitkeringen tot onderhoud van het kind door de ouders of andere personen die de financiële verantwoordelijkheid voor het kind dragen, zowel binnen de Staat die partij is als vanuit het buitenland. Met name voor gevallen waarin degene die de financiële verantwoordelijkheid voor het kind draagt, in een andere Staat woont dan die van het kind, bevorderen de Staten die partij zijn de toetreding tot internationale overeenkomsten of het sluiten van dergelijke overeenkomsten, alsmede het treffen van andere passende regelingen.
-

²⁵⁶ Hof Arnhem-Leeuwarden 13 juli 2018, ECLI:NL:GHARL:2017:8172. Zie verder: HR 04 mei 2018, ECLI:NL:HR:2018:1178 (concl. A-G M.L.C.C. Lückers).

Op het recht op een toereikende levensstandaard is in de voorliggende onderzoeksperiode drie keer een beroep gedaan.²⁵⁷ In het eerste onderzoek werd artikel 27 IVRK tweemaal aangehaald en in het tweede onderzoek eveneens twee keer, in beide gevallen in combinatie met artikel 3 IVRK.

Verdragsconforme uitleg en toepassing

In een zaak bij het hof 's-Hertogenbosch eist een moeder dat haar twee jongvolwassen kinderen haar huis worden uitgezet. Het hof refereert ambtshalve aan artikel 27 lid 2 IVRK. Het hof wijst op de zorgplicht van ouders ten opzichte van hun kinderen zoals vastgelegd in artikel 27 lid 2 IVRK en het Burgerlijk Wetboek en beslist dat niet de kinderen het huis dienen te verlaten, maar de vrouw zelf.²⁵⁸

De twee andere zaken werden reeds behandeld onder artikel 3 IVRK, waarbij met name een uitspraak van de rechtbank Midden-Nederland opvalt omdat het de enige keer is dat in dit onderzoek aan artikel 3 IVRK rechtstreekse werking is toegekend in overige civiele zaken.²⁵⁹

Artikel 28 (Recht op onderwijs)

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op onderwijs, en teneinde dit recht geleidelijk en op basis van gelijke kansen te verwezenlijken, verbinden zij zich er met name toe:

- a. primair onderwijs verplicht te stellen en voor iedereen gratis beschikbaar te stellen;*
- b. de ontwikkeling van verschillende vormen van voortgezet onderwijs aan te moedigen, met inbegrip van algemeen onderwijs en beroepsonderwijs, deze vormen voor ieder kind beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken, en passende maatregelen te nemen zoals de invoering van gratis onderwijs en het bieden van financiële bijstand indien noodzakelijk;*
- c. met behulp van alle passende middelen hoger onderwijs toegankelijk te maken voor eenieder naar gelang zijn capaciteiten;*
- d. informatie over en begeleiding bij onderwijs- en beroepskeuze voor alle kinderen beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken;*
- e. maatregelen te nemen om regelmatig schoolbezoek te bevorderen en het aantal kinderen dat de school vroegtijdig verlaat, te verminderen.*

2. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te verzekeren dat de wijze van handhaving van de discipline op scholen verenigbaar is met de menselijke waardigheid van het kind en in overeenstemming is met dit Verdrag.

3. De Staten die partij zijn, bevorderen en stimuleren internationale samenwerking in aanlegenheden die verband houden met onderwijs, met name teneinde bij te dragen tot de uitbanning van onwetendheid en analfabetisme in de gehele wereld, en de toegankelijkheid

²⁵⁷ Hof 's-Hertogenbosch 30 april 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:1618; Rb. Gelderland 5 januari 2017, ECLI:NL:RBGEL:2017:78. Rb. Midden-Nederland 3 mei 2018, ECLI:NL:RBMNE:2018:1923

²⁵⁸ Hof 's-Hertogenbosch 30 april 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:1618.

²⁵⁹ Rb. Gelderland 5 januari 2017, ECLI:NL:RBGEL:2017:78. Rb. Midden-Nederland 3 mei 2018, ECLI:NL:RBMNE:2018:1923.

van wetenschappelijke en technische kennis en moderne onderwijsmethoden te vergroten. In dit opzicht wordt met name rekening gehouden met de behoeften van de ontwikkelingslanden.

Verdragsconforme uitleg en toepassing

Het recht op onderwijs speelt in vier zaken een rol. Twee van die vier zaken spelen op de Nederlandse Antillen. De eerste zaak betreft een uitspraak van het Gerecht in eerste aanleg van Sint Maarten waarbij een kind van school wordt gestuurd vanwege zijn rastakapsel.²⁶⁰ De rechter haalt ambtshalve de artikelen 28 en 29 IVRK aan:

Indien sprake zou zijn van voldoende alternatief Nederlandstalig openbaar onderwijs op Sint Maarten met voorschriften die de rastafari haardracht niet zouden belemmeren, zou het Gerecht met deze regels en de strikte handhaving van deze regels geen moeite hebben. Sterker nog: dan zou deze zaak hoogstwaarschijnlijk niet aan het Gerecht zijn voorgelegd. Tegen deze specifieke Sint Maartense achtergrond echter brengt deze regel met zich dat rastafari jongens (meisjes mogen overwegend wel lang haar in locks hebben op de bijzondere basisscholen) geen toegang hebben tot deugdelijk basisonderwijs in de Nederlandse taal dat door het Land (en dus ook door de ouders als belastingbetaler) wordt gefinancierd. Het Gerecht acht het in strijd met de Staatsregeling (Nederlands als officiële taal) maar ook met artikelen 28 en 29 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (recht op onderwijs met respect voor de eigen culturele identiteit), indien rastafari jongens genoodzaakt zouden worden om hun haar kort te knippen om zodoende toegang te krijgen tot van overheidswege gefinancierd Nederlandstalig basisonderwijs.

Overig

De tweede en derde zaak in deze categorie zijn beroepszaken, aanhangig gemaakt bij het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba, respectievelijk bij het hof Den Haag.

De zaak bij het Gemeenschappelijk Hof van Justitie is aangespannen door ouders die het oneens zijn met een forse toename van het schoolgeld voor een particuliere onderwijsinstelling op het Caribisch deel van het Koninkrijk der Nederlanden.²⁶¹ Artikel 28 IVRK wordt aangehaald door de geïntimeerden, maar het hof gaat niet in op de verdragsbepaling, nu deze geen rechten en verplichtingen schept tussen civiele partijen onderling, in casu: burgers en stichtingen.

In de derde onderwijszaak weidt het hof Den Haag uit over de betekenis van verdragen en de beperkingen ervan.²⁶² Drie organisaties hebben zich ter bevordering

²⁶⁰ Ger. 1ste aanleg Sint Maarten 23 september 2016, ECLI:NL:OGEAM:2016:59.

²⁶¹ Gem. Hof 21 juni 2016, ECLI:NL:OGHACMB:2016:62

²⁶² Hof Den Haag 24 februari 2015, ECLI:NL:GHDHA:2015:2002. Zie ook: Rb. Den Haag 13 november 2013, ECLI:NL:RBDHA:2013:15232. Deze zaak werd behandeld in het vorige onderzoek. Zie daarvoor: N.N. Bahadur, 'De toepassing van het IVRK in overige civiele zaken', in: J.H. de Graaf e.a., *De toepassing van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind*, Nijmegen: Ars

van onderwijs in de Turkse taal verenigd in een zaak tegen de Nederlandse Staat, in het bijzonder tegen het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. De organisaties menen, in tegenstelling tot de rechter in eerste aanleg, dat de artikelen 3, 6, 28 en 29 IVRK directe werking hebben. Sinds de inwerkingtreding van diverse onderwijswetten in 2004²⁶³ wordt het onderwijs in ‘allochtone levende talen’ niet meer van overheidswege bekostigd, terwijl, zo stellen de appellanten, Turkse kinderen daar op grond van diverse verdragen, richtlijnen en bepalingen wel recht op hebben. Het hof stelt dat artikel 3 IVRK in zoverre rechtstreekse werking heeft dat het ertoe strekt dat bij alle maatregelen betreffende kinderen de belangen van het desbetreffende kind dienen te worden betrokken. Wat het gewicht betreft, dat aan het belang van een kind in een concreet geval moet worden toegekend, bevat het eerste lid van dit artikel geen norm die zonder nadere uitwerking in nationale wet- en regelgeving door de rechter direct toepasbaar is, aldus het hof. Vervolgens stelt het hof:

Aan de tekst van artikel 3 IVRK kan naar het oordeel van het hof ook geen recht op onderwijs van de moedertaal worden ontleend. Anders dan Hollanda c.s. kennelijk voorstaan brengt het feit dat bij maatregelen betreffende kinderen de belangen van het kind voorop staan, niet mee dat alles wat in het belang van een kind kan zijn, een jegens de Staat afdwingbaar recht vormt.

Het hof licht uitvoerig toe, waarom aan het bepaalde in de artikelen 28, 29 en 6 IVRK geen rechtstreekse werking kan worden toegekend:

13. In artikel 28 IVRK is het recht op onderwijs neergelegd, terwijl artikel 29 IVRK de onderwijsdoelstellingen opsomt. Anders dan Hollanda c.s. menen bevatten deze artikelen geen normen die zonder nadere uitwerking in nationale wet- en regelgeving door de rechter kunnen worden toegepast. Het feit dat het IVRK juridisch bindend is, is daarvoor in het licht van het bepaalde in artikel 93 Grondwet niet voldoende, terwijl ook lezing van de artikelen 28 en 29 in onderling verband, of in verband met andere artikelen uit het IVRK niet meebrengt dat de in artikel 28 en 29 IVRK neergelegde normen zich lenen voor directe toepassing door de rechter. Het feit dat, zoals Hollanda c.s. stellen, het onderwijs moet aansluiten op de behoeften van het kind om zich te ontplooiën brengt die rechtstreekse toepasselijkheid evenmin mee, al was het maar omdat ook deze door Hollanda c.s. geformuleerde norm zodanig vaag is dat verdere uitwerking noodzakelijk is voordat deze door een rechter kan worden toegepast.

14. Artikel 6 IVRK, dat overigens in het petitum niet wordt genoemd en in zoverre onbesproken zou kunnen blijven, bepaalt onder meer dat de overheid zoveel mogelijk het overleven en de ontwikkeling van het kind waarborgt. Ook deze bepaling heeft geen rechtstreekse werking omdat deze zich niet leent voor toepassing door de rechter zonder

Aequi 2012, p. 65. Zie verder: HR 14 oktober 2016, ECLI:NL:HR:2016:2341 (concl. A-G R.H. de Bock).

²⁶³ Wet van 24 mei 2004 houdende wijziging van de Wet op het primair onderwijs, de Wet op de expertisecentra en de Wet op het voortgezet onderwijs, onder meer in verband met de beëindiging van de bekostiging van het onderwijs in allochtone levende talen, Stb. 2004, 253.

nadere uitwerking van de in dat artikel neergelegde algemene normen.

Een recht op onderwijs van de moedertaal volgt evenmin uit de andere door appellanten aangehaalde bepalingen. Na de uitvoerige motivering en toelichting bekrachtigt het hof het vonnis van de rechtbank. Het cassatieberoep tegen de uitspraak van het hof heeft de eisers ook niet mogen baten. In het arrest van de Hoge Raad speelt het IVRK geen rol meer.²⁶⁴

In de vierde zaak dagvaarden een ouder en haar inmiddels meerderjarige dochter de gemeente Ameland in hoedanigheid van toezichthouder leerplicht en bevoegd gezag van een middelbare school.²⁶⁵ Ten aanzien van het beroep op artikel 28 IVRK stelt de rechtbank dat appellanten geen beroep op het IVRK toekomt:

5.8 [...] Daargelaten de vraag of deze verdragsbepaling rechtstreekse werking heeft, is niet gesteld of gebleken dat deze verdragsbepaling horizontale werking heeft in de rechtsverhouding tussen de Gemeente en [appellante 1].

Dit is de enige uitspraak in dit hoofdstuk waarbij een beroep op het IVRK op deze grond is afgewezen.

Artikel 29 (Onderwijsdoelstellingen)

1. De Staten die partij zijn, komen overeen dat het onderwijs aan het kind dient te zijn gericht op:

- a. de zo volledig mogelijke ontplooiing van de persoonlijkheid, talenten en geestelijke en lichamelijke vermogens van het kind;*
- b. het bijbrengen van eerbied voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, en voor de in het Handvest van de Verenigde Naties vastgelegde beginselen;*
- c. het bijbrengen van eerbied voor de ouders van het kind, voor zijn of haar eigen culturele identiteit, taal en waarden, voor de nationale waarden van het land waar het kind woont, het land waar het is geboren, en voor andere beschavingen dan de zijne of hare;*
- d. de voorbereiding van het kind op een verantwoord leven in een vrije samenleving, in de geest van begrip, vrede, verdraagzaamheid, gelijkheid van geslachten, en vriendschap tussen alle volken, etnische, nationale en godsdienstige groepen en personen behorend tot de oorspronkelijke bevolking;*
- e. het bijbrengen van eerbied voor de natuurlijke omgeving.*

2. Geen enkel gedeelte van dit artikel of van artikel 28 mag zo worden uitgelegd dat het de vrijheid aantast van individuele personen en rechtspersonen, onderwijsinstellingen op te richten en daaraan leiding te geven, evenwel altijd met inachtneming van de in het eerste lid van dit artikel vervatte beginselen, en van het vereiste dat het aan die instellingengegeven onderwijs voldoet aan de door de Staat vastgestelde minimumnormen.

²⁶⁴ HR 14 oktober 2016, ECLI:NL:HR:2016:2341 (concl. A-G R.H. de Bock).

²⁶⁵ Hof Arnhem-Leeuwarden 12 juli 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:5715.

Verdragsconforme uitleg en toepassing

Artikel 29 IVRK figureert in drie zaken. Twee van deze zaken zijn behandeld bij artikel 28 IVRK.²⁶⁶ Eén daarvan betreft de procedure waarbij de rechter ambtshalve artikelen 28 en 29 IVRK aanvoert om te onderbouwen waarom een school een kind met een rastakapsel niet mag weren.²⁶⁷ Bij de derde zaak waarin wordt verwezen naar artikel 29 IVRK wordt niet ingegaan op deze bepaling.²⁶⁸

Artikel 30 (Kinderen afkomstig uit minderheidsgroepen)

In de Staten waarin etnische of godsdienstige minderheden, taalminderheden of personen behorend tot de oorspronkelijke bevolking voorkomen, wordt het kind dat daartoe behoort niet het recht ontzegd tezamen met andere leden van zijn groep zijn cultuur te beleven, zijn eigen godsdienst te belijden en daarnaar te leven, of zich van zijn eigen taal te bedienen.

Overig

In een van de twee uitspraken waarin artikel 30 IVRK een rol speelt, gaat de rechter niet in op deze bepaling.²⁶⁹ In de andere zaak die ook is behandeld onder artikel 28 IVRK, stelt het hof:

De verwijzing naar artikel 30 IVRK heeft in dit verband geen toegevoegde waarde, omdat in dat artikel de verplichting voor de overheid is neergelegd een kind behorend tot een (taal)minderheid het gebruik van zijn eigen taal niet te ontzeggen. De verplichting onderwijs van de moedertaal aan te bieden is in dat artikel niet te lezen.²⁷⁰

Artikel 37 (Folteringsverbod en waarborgen bij vrijheidsberoving)

De Staten die partij zijn, waarborgen dat:

- a. geen enkel kind wordt onderworpen aan foltering of aan een andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing. Doodstraf noch levenslange gevangenisstraf zonder de mogelijkheid van vrijlating wordt opgelegd voor strafbare feiten gepleegd door personen jonger dan achttien jaar;*
- b. geen enkel kind op onwettige of willekeurige wijze van zijn of haar vrijheid wordt beroofd. De aanhouding, inhechtenisneming of gevangenneming van een kind geschiedt overeenkomstig de wet en wordt slechts gehanteerd als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke passende duur;*

²⁶⁶ Ger. 1ste aanleg Sint Maarten 23 september 2016, ECLI:NL:OGEAM:2016:59; Hof Den Haag 24 februari 2015, ECLI:NL:GHDHA:2015:2002.

²⁶⁷ Ger. 1ste aanleg Sint Maarten 23 september 2016, ECLI:NL:OGEAM:2016:59.

²⁶⁸ Hof Den Haag 30 mei 2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:2326.

²⁶⁹ Hof Den Haag 30 mei 2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:2326.

²⁷⁰ Hof Den Haag 24 februari 2015, ECLI:NL:GHDHA:2015:2002.

c. ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd, wordt behandeld met menselijkheid en met eerbied voor de waardigheid inherent aan de menselijke persoon, en zodanig dat rekening wordt gehouden met de behoeften van een persoon van zijn of haar leeftijd. Met name wordt ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd, gescheiden van volwassenen tenzij het in het belang van het kind wordt geacht dit niet te doen, en heeft ieder kind het recht contact met zijn of haar familie te onderhouden door middel van correspondentie en bezoeken, behalve in uitzonderlijke omstandigheden.

d. ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd het recht heeft onverwijld te beschikken over juridische en andere passende bijstand, alsmede het recht de wettigheid van zijn vrijheidsberoving te betwisten ten overstaan van een rechter of andere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit, en op een onverwijld beslissing ten aanzien van dat beroep.

Overig

In de enige zaak waarin artikel 37 sub b IVRK voorkomt, gaat de rechter niet in op deze bepaling.²⁷¹ Het gaat in deze uitspraak om een voorlopige machtiging tot plaatsing in een gesloten jeugdinstelling. Deze wordt in hoger beroep wegens procedurele gebreken vernietigd. De vraag die voorligt aan de rechtbank Noord-Holland is of er sprake van een onrechtmatig handelen van de Staat. De gevorderde verklaring voor recht en de gevorderde schadevergoeding worden wegens gebrek aan belang afgewezen.

Artikel 40 (Kinderen die in aanraking komen met politie en justitie)

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van ieder kind dat wordt verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld terzake van het begaan van een strafbaar feit, op een wijze van behandeling die geen afbreuk doet aan het gevoel van waardigheid en eigenwaarde van het kind, die de eerbied van het kind voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden van anderen vergroot, en waarbij rekening wordt gehouden met de leeftijd van het kind en met de wenselijkheid van het bevorderen van de herintegratie van het kind en van de aanvaarding door het kind van een opbouwende rol in de samenleving.

2. Hiertoe, en met inachtneming van de desbetreffende bepalingen van internationale akten, waarborgen de Staten die partij zijn met name dat:

a. geen enkel kind wordt verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld terzake van het begaan van een strafbaar feit op grond van enig handelen of nalaten dat niet volgens het nationale of internationale recht verboden was op het tijdstip van het handelen of nalaten;

b. ieder kind dat wordt verdacht van of vervolgd wegens het begaan van een strafbaar feit, ten minste de volgende garanties heeft:

(i) dat het voor onschuldig wordt gehouden tot zijn of haar schuld volgens de wet is bewezen;
(ii) dat het onverwijld en rechtstreeks in kennis wordt gesteld van de tegen hem of haar ingebrachte beschuldigingen, indien van toepassing door tussenkomst van zijn of haar ouders of

²⁷¹ Rb. Noord-Holland 10 februari 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:399.

wettige voogd, en dat het juridische of andere passende bijstand krijgt in de voorbereiding en het voeren van zijn of haar verdediging;

(iii) dat de aangelegenheid zonder vertraging wordt beslist door een bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechterlijke instantie in een eerlijke behandeling overeenkomstig de wet, in aanwezigheid van een rechtskundige of anderszins deskundige raadsman of –vrouw, en, tenzij dit wordt geacht niet in het belang van het kind te zijn, met name gezien zijn of haar leeftijd of omstandigheden, in de aanwezigheid van zijn of haar ouders of wettige voogden;

(iv) dat het er niet toe wordt gedwongen een getuigenis af te leggen of schuld te bekennen; dat het getuigen à charge kan ondervragen of doen ondervragen en dat het de deelnemingen ondervraging van getuigen à decharge op gelijke voorwaarden kan doen geschieden;

(v) indien het schuldig wordt geacht aan het begaan van een strafbaar feit, dat dit oordelen iedere maatregel die diensgevolge wordt opgelegd, opnieuw wordt beoordeeld dooreen hogere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechterlijke instantie overeenkomstig de wet;

(vi) dat het kind kosteloze bijstand krijgt van een tolk indien het de gebruikte taal niet verstaat of spreekt;

(vii) dat zijn of haar privéleven volledig wordt geëerbiedigd tijdens alle stadia van het proces.

3. De Staten die partij zijn, streven ernaar de totstandkoming te bevorderen van wetten, procedures, autoriteiten en instellingen die in het bijzonder bedoeld zijn voor kinderen die worden verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld terzake van het begaan van een strafbaar feit, en, in het bijzonder:

a. de vaststelling van een minimumleeftijd onder welke kinderen niet in staat worden geacht een strafbaar feit te begaan;

b. de invoering, wanneer passend en wenselijk, van maatregelen voor de handelwijze ten aanzien van deze kinderen zonder dat men zijn toevlucht neemt tot gerechtelijke stappen, mits de rechten van de mens en de wettelijke garanties volledig worden geëerbiedigd.

4. Een verscheidenheid van regelingen, zoals rechterlijke bevelen voor zorg, begeleidingen toezicht; adviezen; jeugdreclassering; pleegzorg; programma's voor onderwijs en beroepsopleiding en andere alternatieven voor institutionele zorg dient beschikbaar te zijn om te verzekeren dat de handelwijze ten aanzien van kinderen hun welzijn niet schaadt en in de juiste verhouding staat zowel tot hun omstandigheden als tot het strafbare feit.

Overig

In een langlopende zaak betreffende een overtreding van de Meststoffenwet door een minderjarige wordt artikel 40 IVRK slechts zijdelings aangehaald en slaagt het beroep erop niet.²⁷²

²⁷² College van Beroep voor het bedrijfsleven 29 oktober 2014, ECLI:NL:CBB:2014:395 en College van Beroep voor het bedrijfsleven 29 oktober 2014, ECLI:NL:CBB:2014:394. Deze zaak werd in eerste aanleg in het vorige onderzoek behandeld. Zie N.N. Bahadur, 'De toepassing van het IVRK in overige civiele zaken', in: J.H. de Graaf e.a., De toepassing van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, Nijmegen: Ars Aequi 2015, p. 220. Rb. Arnhem 28 juni 2012, ECLI:NL:RBARN:2012:BX0911.

Algemeen (Geen specifieke bepaling)

In vijftien zaken wordt een beroep gedaan op het IVRK zonder dat expliciet wordt vermeld welke verdragsbepaling(en) in geding is, c.q. zijn.²⁷³ In het eerste onderzoek was dit bij ‘Overige civiele zaken’ zeven keer het geval en in het tweede deel drie keer. Opgemerkt kan worden dat uit de uitspraken veelal niet valt af te leiden of de advocaat in deze gevallen heeft nagelaten te refereren aan een specifiek artikel, of dat de van toepassing geachte bepaling(en) niet is, c.q. zijn, overgenomen in de rechterlijke uitspraak.

Samenvatting en conclusie

In dit hoofdstuk is de toepassing van het IVRK in 71 civielrechtelijke zaken onderzocht. Het ging daarbij om uitspraken die niet tot het personen-, familie- en civiele jeugdrecht behoren. Er is een forse toename ten opzichte van de vorige onderzoeksperiodes. Ook het aantal IVRK-bepalingen waarnaar is verwezen, is toegenomen. Het betreft in deze periode de artikelen 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 14, 16, 18, 19, 20, 27, 28, 29, 30, 37 en 40 IVRK.

In het eerste onderzoek werd een beroep gedaan op negen verschillende IVRK-artikelen in 26 zaken.²⁷⁴ In het tweede onderzoek werden tien verschillende verdragsartikelen aangehaald in vijftien uitspraken.²⁷⁵ Nu zijn dat twintig verschillende bepalingen in 71 zaken.

Artikel 3 IVRK is nog steeds favoriet. Het is veruit het vaakst ingeroepen, namelijk 38 keer.

Nieuw zijn de artikelen 2, 5, 12, 13, 14, 20, 30 en 37 IVRK. Vergeleken met het eerste onderzoek ontbreken de artikelen 23, 24 en 39 IVRK. Ten opzichte van het tweede onderzoek ontbreekt artikel 24 IVRK. Opvallend is dat artikel 12 IVRK

²⁷³ Op een onderwijszaak is reeds ingegaan onder artikel 28 IVRK van dit hoofdstuk, HR 14 oktober 2016, ECLI:NL:HR:2016:2341 (concl. A-G R.H. de Bock). Rb. Amsterdam 13 juli 2015, ECLI:NL:RBAMS:2015:4393 is reeds onder het kopje Ontruiming onder Artikel 3 IVRK behandeld. In de volgende zaken gaan de rechtbanken niet in op het verdrag: Rb. Gelderland 8 oktober 2014, ECLI:NL:RBGEL:2014:6400; Hof Arnhem-Leeuwarden 9 april 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:2605; Hof Den Haag 16 juni 2015, ECLI:NL:GHDHA:2015:1676; Hof Den Haag 16 juni 2015, ECLI:NL:GHDHA:2015:1679; Rb. Den Haag 9 juni 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:8277; Hof Amsterdam 30 augustus 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:3586; Hof Den Haag, 18 oktober 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:3497; HR 15 juni 2018, ECLI:NL:HR:2018:917 (concl. plv. P-G F.F. Langemeijer); Hof Arnhem-Leeuwarden 26 maart 2019, ECLI:NL:GHARL:2019:2692. Ook in de volgende wrakingszaken wordt niet ingegaan op het algemene beroep op het IVRK: Hof Amsterdam 19 januari 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:120; Rb. Overijssel 28 januari 2016, ECLI:NL:ROBOVE:2016:271 en Rb. Rotterdam 7 maart 2018, ECLI:NL:RBROT:2018:1824.

²⁷⁴ Het gaat om de artikelen: 3, 7, 9, 16, 19, 23, 24, 27 en 39 IVRK. In: N.N. Bahadur, ‘De toepassing van het IVRK in overige civiele zaken’, in: J.H. de Graaf e.a., *De toepassing van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind*, Nijmegen: Ars Aequi 2012, p. 81.

²⁷⁵ Het gaat om de artikelen: 3, 6, 8, 9, 19, 24, 27, 28, 29 en 40 IVRK. In: N.N. Bahadur, ‘De toepassing van het IVRK in overige civiele zaken’, in: J.H. de Graaf e.a., *De toepassing van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind*, Nijmegen: Ars Aequi 2015, p. 63.

(recht op participatie en om gehoord te worden) in de hier behandelde onderzoeksperiode voor het eerst wordt aangehaald.

In vijftien zaken is naar het IVRK in het algemeen verwezen. Twintig geschillen betreffen ontruiming, bij al deze zaken is artikel 3 IVRK aangehaald. De onderwerpen van geschil in de voorliggende onderzoeksperiode komen grotendeels overeen met die in de vorige onderzoeken. Zo zijn er wederom onderwijszaken en ook nu komen familiegerelateerde zaken aan de orde. Nieuw zijn de wrakingsacties, maar liefst vijf in totaal, die alle met complexe echtscheidingszaken dan wel met ouderlijk gezag te maken hebben.²⁷⁶

Dertig uitspraken zijn afkomstig van een rechtbank, naast 27 uitspraken van een gerechtshof. In cassatie is de Hoge Raad drie keer ingegaan op het IVRK en het Parket maar liefst acht keer, hetgeen een aanzienlijke toename is in vergelijking met de vorige twee onderzoeken. Noemenswaardig is de conclusie van A-G Lückers dat minderjarigen in beroep moeten kunnen gaan bij het hof tegen een afwijzing van de benoeming van een bijzondere curator. Zo ook het arrest waaruit blijkt dat minderjarigen in cassatie kunnen gaan tegen een afwijzing van het hof, mits zij vertegenwoordigd worden door een advocaat.²⁷⁷

Net als in de vorige onderzoeksperiodes wordt het IVRK vooral verdragsconform toegepast, terwijl de rechter ook veelvuldig niet aan toetsing toekomt of er om hem moverende redenen vanaf ziet. Rechtstreekse werking is slechts eenmaal aangenomen en wel door de rechtbank Midden-Nederland met betrekking tot artikel 3 IVRK.²⁷⁸ Dat is een vermindering ten opzichte van de vorige onderzoeksperiodes, waarin in meer gevallen is uitgegaan van rechtstreekse werking.

Het IVRK heeft in de hier onderzochte periode vier keer ambtshalve toepassing gevonden.²⁷⁹ In de vorige onderzoeken was dat voor wat betreft 'Overige civiele zaken' geen enkele keer het geval.

Eén keer werd in een procedure tussen een appellant en de gemeente Ameland het beroep op artikel 28 afgewezen op de grond dat het IVRK geen horizontale werking heeft.²⁸⁰

Net als in de voorgaande onderzoeksperiodes doen advocaten in voorkomende gevallen een beroep op het IVRK ten gunste van hun volwassen cliënten. Twee voorbeelden daarvan zijn uitleveringszaken van in beide gevallen verdachten van drugshandel, van wie vastgesteld wordt dat zij niet of nauwelijks rol van betekenis

²⁷⁶ Rb. Rotterdam 29 december 2014, ECLI:NL:RBROT:2014:10795; Rb. Rotterdam 7 maart 2018, ECLI:NL:RBROT:2018:1824, Rb. Overijssel 28 januari 2016, ECLI:NL:RBOVE:2016:271 en Hof Amsterdam 19 januari 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:120.

²⁷⁷ HR 13 juli 2018, ECLI:NL:HR:2018:1178 (concl. A_G M.L.C.C. Lückers); HR 3 februari 2017, ECLI:NL:HR:2017:158 (concl. plv. P-G F.F. Langemeijer).

²⁷⁸ Rb. Midden-Nederland 3 mei 2018, ECLI:NL:RBMNE:2018:1923.

²⁷⁹ Artikel 18 IVRK in Rb. Overijssel 19 oktober 2018, ECLI:NL:RBOVE:2018:4591; artikel 27 lid 2 in Rb. Midden-Nederland 3 mei 2018, ECLI:NL:RBMNE:2018:1923; Hof Den Haag 25 juni 2015, ECLI:NL:GHDHA:2015:2026 en hof 's-Hertogenbosch 30 april 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:1618; artt 28 en 29 IVRK in Ger. 1ste aanleg Sint Maarten 23 september 2016, ECLI:NL:OGEAM:2016:59.

²⁸⁰ Hof Arnhem-Leeuwarden 12 juli 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:5715.

spelen in het leven van hun minderjarige kind(eren).²⁸¹

²⁸¹ Rb. Den Haag 26 februari 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:6131; Rb. Den Haag 9 september 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:11281.

Hoofdstuk 3

DE TOEPASSING VAN HET IVRK IN VREEMDELINGENZAKEN

E. Wolthuis

Inleiding

In dit hoofdstuk worden 238 uitspraken besproken die zijn gedaan in vreemdelingrechtelijke procedures. Dat zijn met name verblijfsprocedures en procedures die daarmee samenhangen, zoals over bewaring en feitelijke uitzetting, maar ook enkele procedures over opvang en verkrijging van het Nederlanderschap. Deze uitspraken staan in zodanig nauw verband met het vreemdelingenrecht, inhoudelijk en formeel gezien, dat dit hoofdstuk voor deze uitspraken het meest passende lijkt. Andere uitspraken waarbij vreemdelingen zijn betrokken, bijvoorbeeld over huisvesting en verstrekkingen op grond van de Rva, zijn besproken in andere hoofdstukken, met name sociaal zekerheidszaken.

In het vreemdelingenrecht is in eerste aanleg de rechtbank Den Haag bevoegd om kennis te nemen van de zaak. Hiervoor heeft de rechtbank Den Haag ook vreemdelingskamers in andere steden, zogenoemde 'zittingsplaatsen'. Daarnaast is de hoogste rechtsinstantie in het vreemdelingenrecht de Afdeling Bestuursrecht-spraak van de Raad van State (hierna: de Afdeling). Tijdens de onderhavige onderzoeksperiode was de staatssecretaris van het Ministerie Veiligheid en Justitie (hierna: staatssecretaris) verantwoordelijk voor vreemdelingenzaken. De uitspraken in dit hoofdstuk zijn verzameld van Rechtspraak.nl, Migratieweb.nl en Vluchtweb.nl. De termen waarop is gezocht zijn toegelicht in de algemene inleiding van dit boek. De uitspraken zijn beperkt tot die van de Nederlandse rechter. Uitspraken van rechterlijke instanties in Aruba, Curaçao en Sint Maarten zijn niet meegenomen omdat deze onvolledig zijn gepubliceerd in de geraadpleegde bronnen, en omdat de Vreemdelingenwet 2000 in deze delen van het Koninkrijk niet van toepassing is.

Dit hoofdstuk heeft een andere indeling dan de vorige twee onderzoeken. De voornaamste reden hiervoor is dat de Afdeling Bestuursrecht van de Raad van State (Afdeling) op 7 februari 2012 een belangwekkende uitspraak heeft gedaan over de rechtstreekse werking van artikel 3 IVRK en artikel 24 Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie (Handvest) in vreemdelingenzaken.²⁸²

²⁸² ABRvS 7 februari 2012, ECLI:NL:RVS:2012:BV3716. Zie voor een toelichting E. Polhuijs, 'De toepassing van het IVRK in vreemdelingenzaken', in: J.H. de Graaf e.a., *De toepassing van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind*, Nijmegen: CCRA 2015, pp. 93-94.

Artikel 24 Handvest (De rechten van het kind)

-
1. Kinderen hebben recht op de bescherming en de zorg die nodig zijn voor hun welzijn. Zij mogen vrijelijk hun mening uiten. Aan hun mening in hen betreffende aangelegenheden wordt in overeenstemming met hun leeftijd en rijpheid passend belang gehecht.
 2. Bij alle handelingen in verband met kinderen, ongeacht of deze worden verricht door overheidsinstanties of particuliere instellingen, vormen de belangen van het kind een essentiële overweging.
 3. Ieder kind heeft het recht, regelmatig persoonlijke betrekkingen en rechtstreekse contacten met zijn beide ouders te onderhouden, tenzij dit tegen zijn belangen indruist.
-

De Afdeling overwoog allereerst dat artikel 24 Handvest beoordelingsruimte aan de lidstaten toekent, waardoor de rechter enkel kan toetsen of deze in onderhavig geval door het bestuursorgaan is overschreden. Voorts leidt de Afdeling uit de Toelichtingen bij het Handvest af dat artikel 24 Handvest overeenkomstig artikel 3 IVRK dient te worden geïnterpreteerd. Uit die toelichtingen blijkt dat artikel 24 Handvest is gebaseerd op het IVRK, en met name op de artikelen 3, 9, 12 en 13 IVRK. De Afdeling overwoog daarnaast:

Artikel 3 van het IVRK heeft rechtstreekse werking in zoverre het ertoe strekt dat bij alle maatregelen betreffende kinderen de belangen van het desbetreffende kind dienen te worden betrokken. Wat betreft het gewicht dat aan het belang van een kind in een concreet geval moet worden toegekend, bevat het eerste lid van artikel 3 van het IVRK, gelet op de formulering ervan, geen norm die zonder nadere uitwerking in nationale wet- en regelgeving door de rechter direct toepasbaar is. Wel dient door de bestuursrechter in dit verband te worden getoetst of het bestuursorgaan zich voldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het kind en aldus bij de uitoefening van zijn bevoegdheden binnen de grenzen van het recht is gebleven. Deze toets heeft een terughoudend karakter.

Deze overweging wordt sindsdien veelvuldig gebruikt door rechterlijke instanties, al dan niet met letterlijk citaat, bij een beroep op een van de bepalingen van het IVRK. De behandeling van het beroep op het IVRK in uitspraken waarin deze overweging wordt aangehaald, verschilt niet wezenlijk van uitspraken waarin dat niet wordt gedaan. De toets die de rechter uitvoert is dusdanig terughoudend dat vaak wordt volstaan met de constatering dat niet blijkt dat de staatssecretaris van Justitie & Veiligheid (staatssecretaris, ook: verweerder) zich onvoldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het kind. Een onderscheid tussen uitspraken in categorieën ‘directe werking’ en ‘overig’ zou daarom weinigzeggend zijn, en zou bovendien niet leiden tot een overzichtelijke tekst waaruit met relatieve eenvoud conclusies getrokken kunnen worden. Daar komt bij dat artikel 3 IVRK in het vreemdelingenrecht (impliciet) wordt betrokken in de toetsing aan een aantal andere verdragsbepalingen, bijvoorbeeld in artikel 24 Handvest, artikel 8 Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM), artikel 5 lid 5 Gezinsherenigingsrichtlijn (“Bij de behandeling van het verzoek zorgen de lidstaten ervoor dat terde-

ge rekening wordt gehouden met de belangen van minderjarige kinderen”) en verschillende bepalingen van de Dublinverordening, met name artikel 6.²⁸³ Een beroep op het IVRK wordt daarom door de rechter vaak gelijkgesteld met, of meegenomen in, een beroep op een van deze rechtstreeks werkende bepalingen.

Artikel 6 Dublinverordening (Waarborgen voor minderjarigen)

1. *Bij alle procedures waarin deze verordening voorziet, stellen de lidstaten het belang van het kind voorop.*
 2. *De lidstaten zorgen ervoor dat de niet-begeleide minderjarige bij alle procedures waarin deze verordening voorziet, wordt vertegenwoordigd en/of bijgestaan door een vertegenwoordiger. De vertegenwoordiger beschikt over de kwalificaties en de expertise om ervoor te zorgen dat tijdens de procedures die in het kader van deze verordening worden gevolgd, rekening wordt gehouden met het belang van de minderjarige. Deze vertegenwoordiger heeft toegang tot de inhoud van de toepasselijke documenten in het dossier van de verzoeker, met inbegrip van de specifieke brochure voor niet-begeleide minderjarigen. Dit lid laat de toepasselijke bepalingen van artikel 25 van Richtlijn 2013/32/EU onverlet.*
 3. *Om vast te stellen wat het belang van het kind is, werken de lidstaten nauw samen en houden zij in het bijzonder rekening met de volgende factoren:*
 - a) *de mogelijkheden van gezinshereniging;*
 - b) *het welzijn en de sociale ontwikkeling van de minderjarige;*
 - c) *veiligheid en beveiligingsoverwegingen, met name wanneer de minderjarige mogelijk het slachtoffer is van mensenhandel;*
 - d) *de standpunten van de minderjarige, in overeenstemming met zijn leeftijd en maturiteit.*
-

Artikel 8 EVRM (Recht op eerbiediging van privé-, familie- en gezinsleven)

1. *Een ieder heeft recht op respect voor zijn privé leven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie.*
 2. *Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan in de uitoefening van dit recht, dan voor zover bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.*
-

²⁸³ Richtlijn 2003/86/EG van de Raad van 22 september 2003 inzake het recht op gezinshereniging, PB EU L 251; Verordening (EU) Nr. 604/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 tot vaststelling van de criteria en instrumenten om te bepalen welke lidstaat verantwoordelijk is voor de behandeling van een verzoek om internationale bescherming dat door een onderdaan van een derde land of een staatloze bij een van de lidstaten wordt ingediend (herschikking), PB EU L 180/31.

Ten slotte is van belang geacht dat in zodanig veel uitspraken (173) een beroep wordt gedaan op artikel 3 IVRK, dat de paragraaf over artikel 3 IVRK in verhouding tot de andere paragrafen een te grote omvang zou krijgen, wat niet ten goede zou komen aan de leesbaarheid. Tevens zou bij een verdeling op basis van artikelen dezelfde uitspraak vaak op meerdere plekken moeten worden besproken, terwijl de artikelen die van toepassing zijn meestal in samenhang worden beoordeeld door de rechter. Andere artikelen worden vaak als accessoire bepaling gebruikt voor de interpretatie van artikel 3 IVRK, waardoor de rechterlijke toets zich beperkt tot het betrekken van het belang van het kind.

Om voorgaande redenen is besloten om het hoofdstuk grofweg in te delen naar de aard van de procedure. De procedures zijn opgeknipt in twee categorieën, te weten verblijfsprocedures die zien op toegang, erkenning of verlenging van verblijf (paragraaf 1), en procedures die te maken hebben met de beëindiging of vaststelling van onrechtmatig verblijf (paragraaf 2). In paragraaf 1 wordt eerst ingegaan op uitspraken in asielzaken, daarna op gezinsherenigingszaken (nareis en regulier), vervolgens op kinderpardonzaken, en daarna achtereenvolgens op verblijf op humanitaire gronden, toetsing aan het EU recht, en ten slotte zaken met betrekking tot het Nederlanderschap. In paragraaf 2 worden eerst zaken behandeld waarin de verblijfsvergunning is ingetrokken, daarna achtereenvolgens een aantal zaken over de sluiting van een gezinslocatie, zaken over vrijheidsbeperking en -ontneming, procedures tegen de feitelijke uitzetting en verzoeken om uitstel van vertrek (artikel 64 Vw), en ten slotte zaken waarin een inreisverbod is opgelegd.

1. Verblijfsprocedures

Asielprocedure

Van de 238 gevonden uitspraken zijn er 91 gedaan in asielprocedures. Om hierin overzicht aan te brengen, is deze paragraaf onderverdeeld in verschillende subparagrafen. Allereerst is onderscheid gemaakt tussen asielverzoeken die niet-ontvankelijk zijn verklaard en verzoeken die wel inhoudelijk zijn beoordeeld. Binnen de niet-ontvankelijk verklaarde verzoeken is onderscheid gemaakt tussen niet-ontvankelijkheid op grond van één van de situaties genoemd in artikel 30a Vw, en niet-ontvankelijkheid omdat een andere EU-lidstaat op grond van de Dublinverordening verantwoordelijk is voor het behandelen van de asielaanvraag (artikel 30 Vw). Bij aanvragen die inhoudelijk beoordeeld zijn is onderscheid gemaakt tussen verzoeken van alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv's) en verzoeken van kinderen met begeleider(s). In voornoemde volgorde worden de uitspraken behandeld.

Niet-ontvankelijkheid van het asielverzoek

Niet-ontvankelijke verzoeken op grond van artikel 30a Vw

Er is in de onderzoeksperiode een flink aantal uitspraken gedaan in zaken waarin de asielaanvraag door de staatssecretaris niet-ontvankelijk is verklaard op basis van de grond dat de aanvrager reeds internationale bescherming geniet in een andere EU

lidstaat (artikel 30a lid 1 onder a Vw). De staatssecretaris mag dit alleen doen indien de aanvrager een zodanige band heeft met de betrokken lidstaat dat het voor diegene redelijk zou zijn om naar dat land te gaan (artikel 3.106a lid 2 Vb). Bij de beoordeling of sprake is van een zodanige band, moeten alle relevante feiten en omstandigheden betrokken worden (artikel 3.106a lid 3 Vb). Op 6 augustus 2015 oordeelt de Afdeling dat de Afdelingsjurisprudentie uit 2012 met betrekking tot het ‘zodanige band’-criterium ook per 1 januari 2014, de datum van inwerkingtreding van nieuwe regelgeving, van toepassing blijft.²⁸⁴ Die Afdelingsjurisprudentie houdt in dat het feit dat de aanvrager internationale bescherming geniet in een andere EU lidstaat, al maakt dat sprake is van een zodanige band dat het redelijk is om naar dat land te gaan. De in deze zaak aangevoerde omstandigheden met betrekking tot de partner en het kind, die de Nederlandse nationaliteit hebben, doen er dus niet aan af dat is voldaan aan het bepaalde in artikel 3.106a lid 2 Vb 2000, omdat de hoofdpersoon in de andere lidstaat een asielstatus heeft. Eerder had de rechtbank juist geoordeeld dat de jurisprudentie uit 2012 niet onverkort van toepassing was op de nieuwe regelgeving.²⁸⁵ Met betrekking tot het betoog van de vreemdeling dat de belangen van het kind onvoldoende zijn betrokken in de motivering van het besluit, citeert de Afdeling de standaardoverwegingen met betrekking tot de beperkte rechtstreekse werking en de terughoudende rechterlijke toets van artikel 3 IVRK en artikel 24 Handvest. De staatssecretaris heeft zich, in overeenstemming met deze bepalingen, voldoende rekenschap gegeven van de belangen van het kind. Hiertoe heeft de staatssecretaris terecht overwogen dat de echtgenoot en het kind van eiseres de Nederlandse nationaliteit bezitten, en zich daarom rechtmatig bij eiseres in Italië kunnen voegen.

Bijna twee jaar later past de rechtbank in een andere zaak dezelfde toets toe onder verwijzing naar deze Afdelingsuitspraak.²⁸⁶ De rechtbank komt juist tot de conclusie dat de staatssecretaris zich niet voldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het kind, omdat uit het besluit niet blijkt dat de aangevoerde omstandigheden erin zijn betrokken, namelijk dat de vreemdeling door zijn minderjarigheid en psychische problemen extra kwetsbaar is, en dat hij in Nederland familieleden heeft. De Afdeling bevestigt in hoger beroep op 16 januari 2018 dat, hoewel er in beginsel van mag worden uitgegaan dat is voldaan aan het ‘zodanige band’-criterium wanneer een vreemdeling internationale bescherming geniet in een andere lidstaat, ook bij deze toets in het licht van artikel 3 IVRK de belangen van het kind meegewogen moeten worden.²⁸⁷ De Afdeling is het echter niet eens met de rechtbank dat de staatssecretaris zich in dit geval onvoldoende rekenschap heeft gegeven van het belang van het kind. Met betrekking tot de psychische klachten kon de staatssecretaris er, gelet op het interstatelijk vertrouwensbeginsel, vanuit gaan dat de medische voorzieningen in Duitsland vergelijkbaar zijn met die in Nederland. In de enkele omstandigheid dat de vreemdeling minderjarig is, hoefde de

²⁸⁴ ABRvS, 6 augustus 2015, ECLI:NL:RVS:2015:2621, JV 2015/288.

²⁸⁵ Rb Den Haag, 9 december 2014, AWB 14/22066.

²⁸⁶ Rb Den Haag (zittingsplaats Haarlem), 18 mei 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:7688.

²⁸⁷ ABRvS, 16 januari 2018, ECLI:NL:RVS:2018:160.

staatssecretaris geen aanleiding te zien de band met Nederland sterker te achten, en ten slotte kan de minderjarige bij de Duitse autoriteiten klagen over de adequaatheid van de opvang voor minderjarigen in Duitsland.

Kort na deze Afdelingsuitspraak overweegt de rechtbank op 24 april 2018 dat verwijzingen van de staatssecretaris naar het interstatelijk vertrouwensbeginsel en naar verdragen waar Portugal lid van is, algemene bewoordingen betreffen.²⁸⁸ De rechtbank overweegt dat ‘dit te meer [klemt] nu de standpunten die eiser heeft aangevoerd gerelateerd zijn aan zijn minderjarigheid’. De standpunten die in dit kader zijn aangevoerd, heeft de rechtbank vertaald naar een beroep op artikel 3 IVRK. De rechtbank verwerpt het beroep van de staatssecretaris op de Afdelingsuitspraak van 16 januari 2018 met het argument dat de minderjarige kan klagen bij de Portugese autoriteiten en dat minderjarigheid *an sich* niet leidt tot een sterkere band met Nederland, omdat in die zaak niet ter discussie stond of verweerder het belang van het kind gemotiveerd bij de besluitvorming had betrokken. Voorts ziet de rechtbank geen aanleiding om het gebrek te herstellen, en citeert daarbij punten uit de preambule van het IVRK en overwegingen uit General Comment No. 14 van het VN Kinderrechtencomité. De rechtbank vervolgt:

[In] zaken waarbij de belangen van minderjarigen spelen [kan] verweerder niet zonder meer volstaan met te verwijzen naar de eigen verplichting van het kind om zijn standpunten nader te onderbouwen. Ten einde recht te doen aan de doelstellingen van het IVRK rust op verweerder, zeker in gevallen waarin daartoe aanleiding is, ook een eigen onderzoekplicht. Alleen zo immers wordt het belang van het kind volledig gewaarborgd.

Voor het oordeel dat de staatssecretaris in dit geval zelf nader onderzoek dient te doen naar de belangen van eiser, ziet de rechtbank aanleiding in onder andere de verklaringen in het gehoor van eiser. De rechtbank komt tot de conclusie dat in het besluit onvoldoende is gemotiveerd dat het kind een ‘zodanige band’ met Portugal heeft, omdat ten onrechte niet kenbaar aandacht is besteed aan het specifieke belang van eiser als minderjarige. Tegen deze uitspraak is geen hoger beroep ingesteld.

Op 3 juli 2018 doet de rechtbank een vergelijkbare uitspraak met het oordeel dat de verwijzing naar het interstatelijk vertrouwensbeginsel en het feit dat eiser bij de Duitse autoriteiten kan klagen er geen blijk van geeft dat de specifieke omstandigheden waarin het kind terecht zal komen in Duitsland zijn beoordeeld bij de vraag of eiser een ‘zodanige band’ heeft met Duitsland.²⁸⁹ De rechtbank overweegt dat verweerder had moeten stilstaan bij de vraag wat het betekent voor de ontwikkeling van het kind dat hij in Duitsland terecht zal komen in een instelling voor jongeren, terwijl hij in Nederland bij familie kan verblijven. De rechtbank oordeelt dat de staatssecretaris ten onrechte niet kenbaar alle feiten en omstandigheden heeft meegewogen. Deze uitspraak is in hoger beroep vernietigd op 26 maart 2019.²⁹⁰ De

²⁸⁸ Rb Den Haag (zittingsplaats Roermond), 24 april 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:5123.

²⁸⁹ Rb Den Haag (zittingsplaats Amsterdam), 3 juli 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:9539.

²⁹⁰ ABRvS, 26 maart 2019, ECLI:NL:RVS:2019:913.

rechtbank heeft ten onrechte overwogen dat de staatssecretaris in strijd met artikel 3 IVRK heeft nagelaten alle relevante feiten en omstandigheden te betrekken. De Afdeling oordeelt dat de minderjarigheid, psychische problemen en de band met in Nederland verblijvende familieleden kenbaar bij de besluitvorming zijn betrokken, terwijl deze volgens de rechtbank enkel waren ‘opgesomd’. De staatssecretaris stelde terecht dat hij er gelet op het interstatelijk vertrouwensbeginsel vanuit mocht gaan dat in Duitsland passende opvang zou worden geboden, waarbij het belang van het kind voorop zou staan. De Afdeling oordeelt:

Daarmee heeft de staatssecretaris zich voldoende rekenschap gegeven van de belangen van het kind. Anders dan de rechtbank heeft overwogen, strekt artikel 3 van het IVRK onder deze omstandigheden niet zo ver dat de staatssecretaris had moeten onderzoeken in welke specifieke omstandigheden de vreemdeling in Duitsland terecht zal komen en wat dat betekent voor zijn ontwikkeling.

Over dit onderwerp doet de rechtbank nog een viertal uitspraken. In één uitspraak slaagt het beroep op artikel 3 IVRK in het kader van het ‘zodanige band’-criterium niet, omdat geen specifieke belangen van de kinderen zijn gesteld waaraan de staatssecretaris bijzondere aandacht had moeten besteden.²⁹¹ In een andere uitspraak oordeelt de rechtbank dat in de besluitvormingsfase een leeftijdsschouw gedaan had moeten worden omdat het voor de beoordeling of de vreemdeling een ‘zodanige band’ heeft met de andere lidstaat, van belang is of eiseres meerder- of minderjarig is.²⁹² Indien eiseres minderjarig is, dient verweerder immers een belangenafweging te maken. In de derde uitspraak oordeelt de rechtbank dat de staatssecretaris alle relevante feiten en omstandigheden heeft meegewogen, namelijk de rol van familieleden in Nederland, de band van eiseres met Nederland, en het belang van eiseres bij een zoveel mogelijk ongestoorde ontwikkeling.²⁹³ Bij deze laatste factor neemt de rechtbank in acht dat het heen en weer verhuizen van eiseres het gevolg is van de beslissing van de familie om haar naar Nederland te sturen. Ten slotte oordeelt de rechtbank op 12 april 2019 dat eiser de gestelde band met zijn oom in Nederland en het positieve effect daarvan op zijn ontwikkeling heeft aangetoond.²⁹⁴ Het standpunt van verweerder dat de band met zijn oom geen door artikel 8 EVRM beschermd familieleven oplevert, maakt naar het oordeel van de rechtbank niet dat verweerder de band met zijn oom en het positieve effect daarvan op eisers ontwikkeling bij de toetsing aan het ‘zodanige band’-criterium buiten beschouwing mocht laten. Met het standpunt dat erop mag worden vertrouwd dat minderjarige vreemdelingen in Duitsland op voogdijinstellingen kunnen rekenen, heeft verweerder zich evenmin voldoende rekenschap gegeven van de kwetsbaarheid van eiser en hetgeen eiser heeft aangevoerd over de rol van zijn familie in

²⁹¹ Rb Den Haag (zittingsplaats Haarlem), 1 oktober 2018, NL18.11186.

²⁹² Rb Den Haag (zittingsplaats Arnhem), 13 juli 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:9623.

²⁹³ Rb Den Haag (zittingsplaats Amsterdam), 11 februari 2019, ECLI:NL:RBDHA:2019:3280.

²⁹⁴ Rb Den Haag (zittingsplaats Amsterdam), 12 april 2019, NL19.5888.

Nederland bij zijn ontwikkeling. Een en ander is volgens de rechtbank in strijd met het bepaalde in artikel 3 IVRK.

Op 25 juni 2019 oordeelt de rechtbank in een andere zaak dat eiser terecht heeft aangevoerd dat de staatssecretaris in het bestreden besluit niet gemotiveerd is ingegaan op de aangevoerde belangen van het kind.²⁹⁵ Toch laat de rechtbank de rechtsgevolgen van het vernietigde besluit in stand, omdat de staatssecretaris bij zijn toelichting ter zitting in het licht van artikel 3 IVRK en artikel 24 Handvest voldoende rekening heeft gehouden met de belangen van het kind. De staatssecretaris heeft onderbouwd dat minderjarige statushouders in Duitsland dezelfde toegang hebben tot onderwijs en voorzieningen als minderjarige inwoners van Duitsland. Voorts stelt de staatssecretaris niet ten onrechte dat eiser geen zwaarwegende of persoonlijke banden met iemand in Nederland heeft.

In artikel 3.106a lid 1 onder b Vb2000 is bepaald dat de asielaanvraag van de vreemdeling die internationale bescherming geniet in een andere EU lidstaat, niet niet-ontvankelijk mag worden verklaard als er bij terugkeer naar die lidstaat een reëel risico bestaat op behandeling in strijd met artikel 3 EVRM. In beginsel mag de staatssecretaris er op grond van het interstatelijk vertrouwensbeginsel vanuit gaan dat artikel 3 EVRM en andere internationale verplichtingen, zoals verplichtingen die volgen uit het IVRK, niet geschonden worden in andere lidstaten. Toch moeten de belangen van het kind ingevolge artikel 3 IVRK ook bij de beoordeling of in een specifiek geval een minderjarige veilig teruggestuurd kan worden naar een andere lidstaat een essentiële overweging vormen, zoals blijkt uit de hieronder besproken uitspraken.

In een zaak uit juni 2019 doen een moeder en haar twee kinderen in het beroep tegen de niet-ontvankelijkverklaring van hun asielaanvraag een beroep op de artikelen 24, 26 en 27 IVRK.²⁹⁶ Zij stellen dat in hun geval niet kan worden uitgegaan van het interstatelijk vertrouwensbeginsel in verband met de belangen van de kinderen. Voordat zij kunnen terugkeren moeten volgens hen eerst concrete individuele garanties in de zin van het *Tarakhel*-arrest²⁹⁷ van de Hongaarse autoriteiten worden verkregen met betrekking tot hun huisvesting, sociale voorzieningen, toegang tot medische voorzieningen en toegang tot integratie. De rechtbank is het met eisers eens dat er in Hongarije een zeer wezenlijk verschil bestaat tussen de juridische en de feitelijke situatie. De rechtbank concludeert ook dat de Hongaarse overheid doelbewust onwelwillend is richting statushouders. Het standpunt van de staatssecretaris, dat uit het feit dat aan het gezin internationale bescherming is verleend zou blijken dat de Hongaarse autoriteiten de intentie hebben hen te ondersteunen, strookt volgens de rechtbank niet met deze conclusie. De rechtbank oordeelt voorts dat niet blijkt dat bij dit standpunt de belangen van het kind een essentiële overweging hebben gevormd, zoals ter bescherming van de rechten van het kind is bedoeld in het IVRK en in artikel 24 lid 2 Handvest. De staatssecretaris had in dit geval individuele garanties moeten verkrijgen van de Hongaarse autoriteiten met

²⁹⁵ Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg), 25 juni 2019, ECLI:NL:RBDHA:2019:6503.

²⁹⁶ Rb Den Haag (zittingsplaats 's Hertogenbosch) (mk) 5 juni 2019, ECLI:NL:RBDHA:2019:6095.

²⁹⁷ EHRM 4 november 2014 (*Tarakhel*/Zwitserland) JV 2014/384 m.nt. H. Battjes.

betrekking tot huisvesting, sociale voorzieningen, toegang tot medische voorzieningen en toegang tot integratie, zodat het gezin bij terugkeer naar Hongarije niet in een situatie terecht komt die in strijd is met artikel 3 EVRM en artikel 4 Handvest. Zonder deze garanties kon het verzoek niet niet-ontvankelijk worden verklaard. De rechtbank doet op 2 augustus 2019 opnieuw een zeer vergelijkbare uitspraak.²⁹⁸ Daarin was met name de vastgestelde PTSS bij een van de kinderen van belang.

In twee andere zaken oordeelt de rechtbank dat schending van artikel 3 IVRK niet aan de orde is, omdat geen sprake is van een reëel risico op schending van artikel 3 EVRM bij terugkeer naar de andere lidstaat.²⁹⁹ Op 3 december 2018 oordeelt de rechtbank juist dat, hoewel er geen risico bestaat op schending van artikel 3 EVRM, het besluit onvoldoende gemotiveerd is omdat de staatssecretaris niet kenbaar heeft gemaakt in welk opzicht rekening is gehouden met de belangen van de minderjarige kinderen.³⁰⁰

In een uitspraak van 14 juni 2019 gaat de rechtbank niet in op het beroep op het IVRK of het belang van het kind.³⁰¹ De rechtbank oordeelt slechts dat het beroep op het *Tarakhel*-arrest niet kan slagen omdat het in dat arrest gaat om vluchtelingen die nog in de asielprocedure zitten.

In een andere zaak oordeelt de rechtbank dat de staatssecretaris zich in overeenstemming met artikel 3 IVRK en 24 Handvest voldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het kind, omdat kinderen van erkende vluchtelingen in Italië recht op scholing en medische verzorging hebben, en omdat de omstandigheid dat eiser kleinerend is bejegend op school niet voldoende is om tot de conclusie te komen dat deze uitgesloten is van onderwijs.³⁰²

Op 24 augustus 2015 oordeelt de rechtbank in een andere zaak dat de staatssecretaris voldoende rekening had gehouden met het belang van het kind, omdat aan eiseres eerder te kennen is gegeven dat zij moest terugkeren naar Italië, waardoor het feit dat eiseres en haar kinderen al 4,5 jaar in Nederland verblijven niet voor rekening van de Nederlandse staat komt maar voor eiseres blijft.³⁰³ Voorts heeft verweerder een memo ingebracht van de Italiaanse autoriteiten waarin wordt bevestigd dat eiseres en haar kinderen mogen inreizen en dat de zaak is gesignaleerd in verband met eventueel te nemen maatregelen met betrekking tot opvang en assistentie bij aankomst.

In een zaak uit mei 2019, waarin de verzoekende amv al internationale bescherming genoot in Griekenland, neemt de rechtbank als uitgangspunt dat statushouders in Griekenland niet in een situatie in strijd met artikel 3 EVRM verblijven,

²⁹⁸ Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg) 2 augustus 2019, ECLI:NL:RBDHA:2019:8627.

²⁹⁹ Rb Den Haag (zittingsplaats Haarlem) (mk) 10 mei 2016, AWB 15/2382; Rb Den Haag, 7 februari 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:1313.

³⁰⁰ Rb Den Haag (zittingsplaats Roermond), 3 december 2018, NL18.19179.

³⁰¹ Rb Den Haag, 14 juni 2019, ECLI:NL:RBDHA:2019:6911.

³⁰² Rb Den Haag (zittingsplaats Rotterdam), 1 november 2015, AWB 16/22409 en 16/22414.

³⁰³ Rb Den Haag, 24 augustus 2015, AWB 15/11599.

zoals de Afdeling op 30 mei 2018³⁰⁴ had geoordeeld.³⁰⁵ Daarmee is echter nog niets gezegd over de situatie van minderjarige statushouders, overweegt de rechtbank. De staatssecretaris voert aan dat de door verzoeker overgelegde informatie van de Dienst Terugkeer & Vertrek (DT&V), waaruit blijkt dat van een overdracht aan Griekenland van een minderjarige in een andere zaak werd afgezien, niet relevant is voor de niet-ontvankelijkverklaring. Verzoeker heeft immers een status in Griekenland waardoor de aanvraag niet-ontvankelijk is – daarna is het aan DT&V om te beoordelen of omstandigheden aan feitelijke uitzetting in de weg staan. De rechtbank gaat hier niet in mee. De rechtbank concludeert dat bovengenoemde informatie van de DT&V, evenals algemene informatie uit een rapport van de US Department of State, inhoudelijk moet worden betrokken bij het oordeel over de niet-ontvankelijkverklaring van de aanvraag. Dit geldt volgens de rechtbank met name indien het achterwege laten daarvan leidt tot een voorzienbaar gat van een jaar tussen de niet-ontvankelijkverklaring en de feitelijke overdracht:

De rechtbank constateert dat in de door verweerder voorgestane route de kans bestaat dat eiser zijn leven voor een jaar “on hold” moet zetten. In dat geval zal de niet-ontvankelijkheidsverklaring van de aanvraag namelijk in stand blijven, maar wordt niet overgegaan tot overdracht aan Griekenland omdat dat niet verantwoord is. Dit verdraagt zich niet met de bepalingen van artikel 3 van het IVRK, die verweerder in feite verplichten om regie te voeren en de minderjarige in kwestie duidelijkheid over zijn status te bieden.

In een andere uitspraak wordt niet door eiser een beroep gedaan op artikel 3 IVRK, maar stelt de staatssecretaris dat het een logisch gevolg is van de uitvoering van artikel 24 Kwalificatierichtlijn en artikel 3 IVRK dat nu aan de ouders en oudste dochter in Griekenland een verblijfsvergunning is verleend, er vanuit mag worden gegaan dat deze vergunning ook van toepassing is voor het jongste kind.³⁰⁶ De rechtbank oordeelt dat dit onvoldoende is onderbouwd, omdat een eerdere bevestiging van de Griekse autoriteiten dat een kind in een soortgelijke situatie wel een status zou krijgen, niet een bevestiging was in algemene zin en onder verwijzing naar voormelde artikelen, dat alle kinderen in deze categorie internationale bescherming in Griekenland zouden krijgen. In onderhavige zaak moet verweerder daarom ook navraag doen bij de Griekse autoriteiten of aan het kind internationale bescherming zal worden verleend. Deze uitspraak is in hoger beroep bevestigd.³⁰⁷ Het IVRK wordt daarin niet genoemd.

In een eerdere zaak had de rechtbank in een tussenuitspraak geoordeeld dat het standpunt dat het kind in Griekenland automatisch een verblijfsstatus zou krijgen

³⁰⁴ ABRvS 30 mei 2018, ECLI:NL:RVS:2018:1795. In afwachting van deze Afdelingsuitspraak had Rechtbank Den Haag z.p. Groningen overigens een voorlopige voorziening toegewezen in een zaak waarin onder andere een beroep op het IVRK was gedaan (19 februari 2018, NL18.1448 en NL18.1450).

³⁰⁵ Rb Den Haag (zittingsplaats Amsterdam), 7 mei 2019, NL19.8307.

³⁰⁶ Rb Den Haag (zittingsplaats Roermond) 19 februari 2019, NL18.24757 en NL18.24755.

³⁰⁷ ABRvS 15 juli 2019, ECLI:NL:RVS:2019:2384.

omdat zijn ouders die hadden, onvoldoende was onderbouwd. De staatssecretaris heeft het gebrek daarna hersteld door nadere informatie op te vragen bij de Griekse autoriteiten en met de verkregen concrete, op het individu toegespitste informatie het besluit nader te motiveren.³⁰⁸ Verder biedt het persoonlijk relaas van eisers geen aanleiding om niet van het interstatelijk vertrouwensbeginsel uit te kunnen gaan. De stelling dat in Griekenland de benodigde zorg niet kan worden verkregen slaagt niet, omdat de gestelde medische problemen van het kind niet met stukken zijn onderbouwd. Dit laatste gegeven is ook van belang voor het oordeel dat geen sprake is van strijd met artikel 3 IVRK.

Een asielaanvraag kan ook niet-ontvankelijk worden verklaard op grond van artikel 30a lid 1, aanhef en onder c, Vw indien de aanvrager terug kan worden gestuurd naar een veilig derde land (een niet-EU land).³⁰⁹ De rechtbank oordeelt op 8 augustus 2019 dat de staatssecretaris zich ten opzichte van het beroep op artikel 3 IVRK en 24 Handvest terecht op het standpunt heeft gesteld dat eiseres en haar kinderen eerder huisvesting hebben gekregen in de VS.³¹⁰ Daar werd ook in hun levensonderhoud voorzien en gingen de kinderen naar school. Niet is onderbouwd dat deze voorzieningen niet meer geboden zullen worden bij terugkeer naar de VS, en tevens valt niet in te zien waarom de psychologische behandeling van de moeder daar niet voortgezet kan worden. Voorts kan het feit dat de moeder een sterkere band voelt met Nederland omdat hier meer Yezidi's wonen niet tot een ander oordeel leiden, en zijn de VS partij bij verschillende internationale verdragen die het recht op non-refoulement garanderen.

Ten slotte kan een herhaalde asielaanvraag op grond van artikel 30a lid 1 onder d Vw niet-ontvankelijk worden verklaard indien er geen nieuwe elementen of bevindingen aan de orde zijn gekomen.³¹¹ Op 18 december 2017 doet de rechtbank uitspraak in een zaak over een herhaalde asielaanvraag van drie kinderen en hun ouders van Afghaanse nationaliteit.³¹² Als nieuw relevant element is naar voren gebracht dat de verslechterde medische problematiek van de ouders en een van de kinderen, in combinatie met de algehele verslechterde situatie in Afghanistan en onder andere het ontbreken van een sociaal netwerk, maken dat de afwijzing van de aanvraag ten aanzien van de minderjarige kinderen strijd oplevert met het Vluchtelingenverdrag, artikel 3 EVRM, en artikelen 3, 19, 27 en 28 IVRK. In het kader van deze omstandigheden heeft de staatssecretaris volgens eisers bij de beoordeling van het asielverzoek niet voldoende rekening gehouden met de belangen van de kinderen. De rechtbank is van oordeel dat op voorhand niet valt uit te sluiten dat de aangevoerde concrete feiten en omstandigheden kunnen leiden tot een situatie als bedoeld in het Vluchtelingenverdrag dan wel als bedoeld in artikel 3 EVRM. De rechtbank oordeelt dan

³⁰⁸ Rb Den Haag (zittingsplaats Arnhem) 29 november 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:14236.

³⁰⁹ Implementatie van artikel 33 lid 2 onder c van de Procedurerichtlijn.

³¹⁰ Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg), 8 augustus 2019, NL19.12038.

³¹¹ Implementatie van artikel 33 lid 2 onder d Procedurerichtlijn.

³¹² Rb Den Haag (zittingsplaats Haarlem) 18 december 2017, NL 17.13119, NL17.13121. In deze zaak was eerder al een voorlopige voorziening toegewezen waarin het IVRK ook wordt genoemd: Rb Den Haag (zittingsplaats Haarlem) (Vzr) 15 december 2017, NL17.13120 en NL17.13122.

ook dat verweerder zich in het licht van artikel 3 IVRK onvoldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van de minderjarige kinderen. De Afdeling oordeelt in hoger beroep dat de rechtbank ten onrechte heeft overwogen dat de overgelegde informatie voldoende concreet was om aan te nemen dat er sprake was van nieuwe elementen of bevindingen.³¹³ De problemen en het effect daarvan op de kinderen zijn niet voldoende onderbouwd. Het oordeel van de rechtbank dat de staatssecretaris onvoldoende rekening heeft gehouden met de belangen van de kinderen is daarom onterecht. Het IVRK wordt niet genoemd in de uitspraak in hoger beroep.

In een laatste uitspraak slaagt het beroep op artikel 3 IVRK niet, omdat de staatssecretaris in de afwijzende besluiten aandacht heeft besteed aan de situatie van de kinderen.³¹⁴

Niet-ontvankelijke verzoeken op grond van de Dublinverordening

Ook bij de beoordeling of het asielverzoek van een minderjarige op grond van de Dublinverordening niet-ontvankelijk moet worden verklaard, kan het belang van het kind een rol spelen. Het asielverzoek wordt niet-ontvankelijk verklaard als een andere lidstaat dan Nederland op grond van de Dublinverordening verantwoordelijk is voor de behandeling van dat verzoek. In artikel 6 lid 1 van de Dublinverordening is expliciet bepaald dat bij alle procedures waarin de verordening voorziet, het belang van het kind voorop moet worden gesteld. In lid 3 van dat artikel is verder uitgewerkt hoe moet worden vastgesteld wat het belang van het kind is. In artikel 8 lid 1 van de verordening is bepaald dat, indien een minderjarige de asielprocedure start als amv, de lidstaat verantwoordelijk is waar een eventueel gezinslid of broer of zus van deze amv zich al wettig ophoudt. Voorts is in paragraaf 13 van de preambule genoemd dat, overeenkomstig het IVRK en het Handvest van de EU, de rechten van het kind bij de toepassing van de verordening voorop dienen te staan. Ten slotte is van belang dat een lidstaat die in eerste instantie niet verantwoordelijk is op grond van de Dublinverordening, op grond van artikel 17 van de verordening kan besluiten om een asielverzoek toch in behandeling te nemen. Als hiertoe wordt besloten, dan wordt die lidstaat verantwoordelijk voor de behandeling van het verzoek. In paragraaf C2/5 Vreemdelingencirculaire (Vc) is neergelegd dat Nederland van deze bevoegdheid gebruik maakt als bijzondere, individuele omstandigheden maken dat de overdracht van onevenredige hardheid getuigt.

Op 13 maart 2015 oordeelt de rechtbank dat de staatssecretaris de omstandigheid dat eisers een minderjarig kind hebben, niet als omstandigheid heeft hoeven zien op grond waarvan hij de behandeling van de asielaanvraag aan zich had moeten trekken.³¹⁵ De staatssecretaris had bij zijn conclusie dat van dergelijke omstandigheden geen sprake was, de waarborgen van het IVRK betrokken, ‘welke ook zijn neergelegd in artikel 8 Dublinverordening’.

³¹³ ABRvS, 6 juni 2018, ECLI:NL:RVS:2018:1901.

³¹⁴ Rb Den Haag (zittingsplaats Groningen), 31 maart 2017, AWB 17/5312, 17/5313, 17/5314 en 17/5317.

³¹⁵ Rb Den Haag (zittingsplaats 's-Hertogenbosch) 13 maart 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:2739.

Op 19 oktober 2016 doet de Afdeling uitspraak in een zaak waarin alle familieleden samen aan Duitsland overgedragen worden.³¹⁶ De Afdeling overweegt dat overeenkomstig het IVRK en het Handvest het belang van het kind voorop dient te staan bij toepassing van de verordening, en dat artikel 3 IVRK en artikel 24 Handvest in het bijzonder uitdrukking hebben gevonden in artikel 6 Dublinverordening. De Afdeling vervolgt:

De in artikel 6, eerste lid, geformuleerde norm is daarbij nader uitgewerkt in het derde lid van dat artikel. Gelet op deze nadere uitwerking is het aan de rechter om te toetsen of de staatssecretaris de in artikel 6, derde lid, van de Dublinverordening genoemde factoren, voor zover hieromtrent iets is aangevoerd, in zijn belangenafweging heeft betrokken. Indien dit het geval is dient door de rechter te worden getoetst of de staatssecretaris zich bij zijn belangenafweging voldoende rekenschap heeft gegeven van de gestelde belangen van het kind en aldus bij de uitoefening van zijn bevoegdheden binnen de grenzen van het recht is gebleven.

De Afdeling ziet in artikel 6 lid 3 Dublinverordening dus als het ware de nadere uitwerking die artikel 3 IVRK nodig heeft om direct toegepast te worden door de rechter. Er bestaat volgens de Afdeling in deze zaak geen grond voor het oordeel dat de staatssecretaris in het licht van artikel 6 lid 3 Dublinverordening ten onrechte niet de gestelde belangen van het kind bij zijn belangenafweging heeft betrokken, of dat hij zich van deze belangen niet voldoende rekenschap heeft gegeven. De staatssecretaris had daarbij betrokken dat het kind tezamen met zijn meegereisde familieleden zou worden overgedragen zodat zij bij elkaar steun konden vinden voor een gestelde traumatische omstandigheid, en dat opvang en eventueel psychische hulp in Duitsland kan worden geboden. Voorts is niet gebleken dat Duitsland de verplichtingen van het IVRK niet zou naleven en dat het kind zodanig geworteld is in Nederland dat hij niet met zijn familie kan worden overgedragen. De rechtbank had juist geoordeeld dat daarvan onvoldoende rekenschap was gegeven, omdat de overweging over het belang van het kind niet apart van de overweging van het belang van de overige familieleden was geformuleerd.³¹⁷ De overweging was daarom te algemeen en hield er volgens de rechtbank geen rekening mee dat het belang van het kind niet samenvalt met het belang van de familieleden om niet gescheiden te worden. De Afdeling overweegt verder:

Evenmin bestaat grond voor het oordeel dat de staatssecretaris zich in zijn belangenafweging niet voldoende rekenschap heeft gegeven van de gestelde belangen van het kind. Nu de waarborgen die het IVRK beoogt te bieden hun weerslag hebben gevonden in de Dublinverordening en dit er niet toe heeft geleid dat minderjarigen zijn uitgezonderd van de werking van de Dublinverordening, kan een op goede gronden op de Dublinverordening gebaseerde overdracht op zichzelf niet zodanig ingrijpend worden geacht dat de

³¹⁶ ABRvS, 19 oktober 2016, ECLI:NL:RVS:2016:2727 (JV 2016/310).

³¹⁷ Rb Den Haag (zittingsplaats Rotterdam), 24 mei 2016, AWB 16/9550.

belangen van het kind daardoor zonder meer worden geschaad.

Ook in zaken waarbij familieleden wel worden gescheiden, verwijst de rechter bij een beroep op het IVRK vaak naar wat er in de Dublinverordening is bepaald over het belang van het kind. De rechtbank oordeelt op 18 september 2018 bijvoorbeeld dat een beroep op artikel 3 IVRK, ‘waarvan de strekking overeenkomt met artikel 6 van de Dublinverordening’, niet slaagt.³¹⁸ Verweerder heeft er in die zaak terecht op gewezen dat het niet in het belang van de minderjarige zou zijn om haar asielaanvraag aan zich te trekken, omdat zij daardoor zou worden gescheiden van haar familieleden, die wel aan Duitsland overgedragen zouden worden.

Op 28 februari 2017 doet de rechtbank uitspraak in een zaak waarin een Iraakse vader van een Nederlandse dochter door België zou worden teruggenomen.³¹⁹ Tijdens de Dublinprocedure is door de vader ook een aanvraag voor verblijf op grond van artikel 8 EVRM ingediend. Eiser stelt dat een negatieve uitspraak van de rechter in de Dublinprocedure de 8 EVRM procedure zou doorkruisen, en de mogelijkheden om een vergunning op die grond te krijgen ernstig zou beperken. De overdracht aan België zou ook de omgang met zijn dochter frustreren. Eiser doet hierbij een beroep op punten 13, 14, 15 en 18 van de preambule van de Dublinverordening, artikelen 3, 6 en 17 Dublinverordening, artikel 24 Handvest en artikelen 3, 9 en 10 IVRK. Eiser stelt dat het onredelijk zou zijn als gezinshereniging met zijn dochter niet bij toepassing van de Dublinverordening betrokken zou worden. De rechter overweegt:

[...] dat uit de preambule blijkt dat het EVRM, het IVRK en het Handvest voorop dienen te staan bij de toepassing van de Dublinverordening. De overwegingen in de preambule strekken echter niet verder dan wat in de Dublinverordening zelf staat. [...] Het bijeenbrengen van het gezin is reeds uitgewerkt in de artikelen 8, 9, 10, 11 en 16 van de Dublinverordening, zodat het enkele feit dat eiser door overdracht aan België gescheiden zal worden van zijn in Nederland wonende minderjarige dochter reeds daarom geen bijzondere individuele omstandigheid is als bedoeld in het beleid.

Daarnaast overweegt de rechtbank dat deze procedure niet is bedoeld om een reguliere vergunning te verkrijgen, en op die manier ook niet kan worden gebruikt. De toepassing van artikel 8 EVRM dient dan ook plaats te vinden in een reguliere procedure. De rechtbank overweegt ook in een andere zaak, waarin een moeder en dochter zouden worden gescheiden van vader, dat de Dublinprocedure niet bedoeld is als route waarlangs op reguliere gronden verblijf kan worden verkregen.³²⁰ In die uitspraak overweegt de rechtbank eveneens dat het beroep op artikelen 2, 3, 9 en 10 IVRK niet kan slagen, omdat de waarborgen voor het kind zoals beoogd door het IVRK zijn opgenomen in de Dublinverordening.

³¹⁸ Rb Den Haag (zittingsplaats Rotterdam), 18 september 2018, NL18.15921

³¹⁹ Rb Den Haag (zittingsplaats Utrecht), 28 februari 2017, AWB 17/2742 en 17/2743.

³²⁰ Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg), 7 augustus 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:9543.

In een zaak waarin een vrouw naar Slowakije teruggestuurd zou worden, zonder haar Nederlandse partner en hun Nederlandse kind, oordeelt de rechtbank dat het kind en haar partner mee kunnen reizen naar Slowakije, omdat zij EU burgers zijn.³²¹ Het kind kan ook in Nederland bij haar vader blijven wonen. De rechtbank overweegt dat de staatssecretaris de belangen van het kind in zijn afweging heeft betrokken, en dat daarbij doorslaggevende betekenis toegekend kon worden aan de omstandigheid dat de ouders konden worden geacht samen met het kind in Slowakije invulling te geven aan het gezinsleven. De rechtbank laat de vraag of artikelen 3 en 9 van het IVRK rechtstreekse werking hebben in het midden. Op 6 augustus 2015 bevestigt de Afdeling in een vergelijkbare zaak dat de staatssecretaris in overeenstemming met deze bepalingen heeft gehandeld, omdat terecht is overwogen dat het Nederlandse kind en diens vader met moeder in Italië kunnen verblijven.³²² Op 9 oktober 2014 oordeelde de Afdeling al dat de staatssecretaris zich in overeenstemming met artikel 3 IVRK en artikel 24 Handvest voldoende rekenschap had gegeven van het belang van het kind, omdat het kind mee kon reizen met diens moeder naar België, eventueel samen met vader.³²³

De rechtbank oordeelt op 19 maart 2015 in een zaak waarin sprake is van eervraakproblematiek in België, dat het ‘samenwerken’ van lidstaten als bedoeld in artikel 6 lid 3 van de Dublinverordening in dit geval niet verder gaat dan het verstrekken van relevante informatie.³²⁴ Ten aanzien van het beroep op artikel 3 IVRK oordeelt de rechtbank dat voor zover dit artikel al rechtstreekse werking heeft, het niet verder strekt dan artikel 24 Handvest. Dit is opmerkelijk, omdat uit vaste rechtspraak volgt dat artikel 24 Handvest juist is gebaseerd op het IVRK en overeenkomstig artikel 3 IVRK dient te worden geïnterpreteerd.³²⁵ De omstandigheid dat moeder en dochter aan België zullen worden overgedragen terwijl vader in Nederland woont, wordt in dit geval niet als een omstandigheid aangemerkt die aanleiding kan zijn voor Nederland om het asiolverzoek aan zich te trekken. De rechtbank overweegt dat artikel 24 Handvest niet zo ver strekt dat daaruit volgt dat een kind te allen tijde bij beide ouders moet kunnen blijven.

In een uitspraak van 18 september 2018 gaat de rechtbank in op de grenzen van de bescherming die artikel 9 IVRK biedt met betrekking tot de scheiding tussen het kind en diens ouders:

Naar het oordeel van de rechtbank faalt ook eisers betoog dat verweerder niet gemotiveerd heeft onderbouwd dat artikel 9 (...) (IVRK) [niet] zover strekt dat de kinderen te allen tijde bij ouders moeten kunnen verblijven. Kinderen kunnen immer [sic] om meerdere redenen worden gescheiden van een of beide ouders. Bijvoorbeeld omdat een ouder het

³²¹ Rb Den Haag (zittingsplaats Haarlem) (vzr.), 9 april 2015, AWB 14/25787.

³²² ABRvS, 6 augustus 2015, ECLI:NL:RVS:2015:2621.

³²³ ABRvS 9 oktober 2014, ECLI:NL:RVS:2014:3707 (JV 2015/25).

³²⁴ Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg) (Vzr), 19 maart 2015, AWB 15/3099.

³²⁵ ABRvS 7 februari 2012, ECLI:NL:RVS:2012:BV3716; ABRvS 23 mei 2013, ECLI:NL:RVS:2013:CA1299, r.o. 6.7; ABRvS 27 november 2014, ECLI:NL:RVS:2014:4366; ABRvS 14 september 2015, ECLI:NL:RVS:2015:3011.

land wordt uitgestuurd, omdat zij geen verblijfsvergunning krijgt. In alle gevallen is het recht op contact met beide ouders voor de ontwikkeling van kinderen, zeker minderjarige kinderen, van groot belang, tenzij dat contact schadelijk is voor het kind. De rechtbank erkent met eiseres dat de behandeling van haar asielaanvraag door Italië het contact tussen eiseres en haar kinderen in Nederland lastig maakt, maar beslist niet onmogelijk. Het is aan eiseres (en de vader van de kinderen) om aan dat (recht op) contact van de kinderen, na overdracht aan Italië, eventueel in overleg met de Italiaanse (hogere) autoriteiten of geëigende instanties, zo goed mogelijk invulling te geven.³²⁶

De rechtbank gaat in deze uitspraak niet in op hoe deze bescherming van artikel 9 IVRK zich verhoudt tot de bepalingen van de Dublinverordening.

Op 22 mei 2015 gaat de rechtbank ook vrij uitgebreid in op het IVRK.³²⁷ Een gezin zou worden overgedragen aan Italië, terwijl de schoonmoeder en een minderjarig schoonzusje rechtmatig verblijf hebben in Nederland. Eisers voeren onder andere aan dat scheiding van het schoonzusje en de minderjarige kinderen van het gezin niet in het belang van de kinderen is en daarmee strijdig met artikel 3 IVRK, artikel 24 Handvest en artikel 8 EVRM. Eisers stellen verder dat uit artikel 12 IVRK volgt dat het minderjarige schoonzusje gehoord had moeten worden. In deze uitspraak overweegt de rechtbank over artikel 3 IVRK dat het eerste lid, gelet op de formulering ervan, geen norm bevat die zonder nadere uitwerking in nationale wet- en regelgeving door de rechter direct toepasbaar is. ‘Anders dan eisers stellen is er aldus geen sprake van de situatie waarbij de belangen van het kind altijd hoger ingeschat dienen te worden dan de overige aanwezige belangen.’ De rechtbank oordeelt dat de bestreden besluiten geen aanknopingspunten bevatten dat de staatssecretaris onvoldoende rekening zou hebben gehouden met de belangen van de minderjarige kinderen, ‘nu er geen sprake is van een gezinsband’. De staatssecretaris is telkens ingegaan op de aangevoerde persoonlijke omstandigheden. Voorts had verweerder in het beroep van eisers op artikel 12 IVRK geen aanleiding heeft hoeven zien om alsnog het schoonzusje te horen:

Voorts strekt artikel 12 van het IVRK naar het oordeel van de rechtbank niet zover dat deze bepaling tot meer verplicht dan de waarborgen die worden geboden aan meerderjarigen in soortgelijke procedures. Nu verweerder niet gehouden was de (schoon)moeder van eisers te horen inzake het voornemen eisers over te dragen aan Italië, bestaat deze verplichting evenmin jegens de (schoon)zus.

In een aantal andere uitspraken gaat de rechtbank ook expliciet in op het beroep op het IVRK, al is dit beroep in geen van de zaken succesvol. De rechtbank overweegt bijvoorbeeld op 12 oktober 2015 dat de stelling dat het IVRK de expliciete intentie heeft om een kenbare individuele toets te laten plaatsvinden waarin de belangen worden gewogen, niet slaagt, omdat de staatssecretaris in dat besluit wel is inge-

³²⁶ Rb Den Haag (zittingsplaats Roermond), 5 september 2018, NL18.4334.

³²⁷ Rb Den Haag (zittingsplaats Roermond) (mk), 22 mei 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:5837.

gaan op de belangen van het kind en de stelling verder niet toegelicht is.³²⁸

Ten aanzien van Polen oordeelt de rechtbank in een andere uitspraak dat het besluit niet in strijd is met het IVRK, omdat een verschil in opvang niet betekent dat internationale verplichtingen niet worden nagekomen.³²⁹ Een paar maanden later voegt de rechtbank daaraan toe dat het enkele feit dat in de media zorgen worden geuit, onvoldoende is om te oordelen dat de opvangcentra in Polen niet voldoen aan het IVRK.³³⁰ Ook in een andere zaak acht de rechtbank van belang dat niet is gebleken dat Polen het IVRK niet naleeft.³³¹ In een andere zaak die Polen betreft oordeelt de rechtbank dat niet is gebleken dat eisers gedetineerd zullen worden of dat detentie schending zou opleveren van het IVRK, omdat niet aannemelijk is gemaakt dat eisers daadwerkelijk zullen worden gedetineerd en dat Polen zijn verdragsverplichtingen niet zal nakomen.³³²

Ook in een aantal andere zaken wordt geen strijd met artikel 3 IVRK bevonden. De rechtbank overweegt op 12 oktober 2016 dat het beroep op artikel 3 IVRK en 24 Handvest niet slaagt, reeds omdat de staatssecretaris terecht geen aanleiding heeft gezien om bij de terugnameverzoeken om aanvullende garanties te vragen.³³³ De Afdeling oordeelt op 24 februari 2016 dat er geen sprake is van strijd met artikel 3 IVRK, omdat bij overdracht geen reëel risico bestaat op schending van artikel 3 EVRM, ook zonder individuele garanties.³³⁴ De voorzieningenrechter bepaalt op 30 maart 2018 dat de gescheiden Dublinoverdracht niet in strijd is met artikel 8 EVRM of 3 IVRK, omdat deze van zeer tijdelijke aard is (maximaal 14 dagen).³³⁵

In sommige zaken slaagt het beroep op artikel 3 IVRK niet omdat hier geen goede gronden toe zijn aangevoerd. Zo oordeelt de rechtbank in een zaak dat het beroep op het IVRK niet slaagt omdat de staatssecretaris mocht uitgaan van de meerderjarigheid van eiser.³³⁶ In een andere zaak oordeelt de rechtbank dat het beroep op artikel 8 Dublinverordening, wat volgens eiser moet worden gelezen met artikel 3 IVRK, niet kan slagen omdat de zaak geen overnameverzoek maar een terugnameverzoek betreft.³³⁷ De rechtbank overweegt in het kader van een beroep op artikel 17 Dublinverordening verder dat de minderjarige niet heeft onderbouwd dat het welzijn en de sociale ontwikkeling in gevaar komen als hij wordt overgedragen, mede gelet op zijn bijna meerderjarige leeftijd, als bedoeld in artikel 6 Dublinverordening.

In twee uitspraken gaat de rechtbank niet expliciet in op het beroep op het IVRK, maar ook niet op bepalingen uit de Dublinverordening waarin het belang

³²⁸ Rb Den Haag (zittingsplaats Utrecht) (Vzr) 12 oktober 2015, AWB 15/17298, 15/17299, 15/17304 en 15/17306.

³²⁹ Rb Den Haag, 18 april 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:5132.

³³⁰ Rb Den Haag, 20 september 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:12022.

³³¹ Rb Den Haag (zittingsplaats Amsterdam), 11 januari 2019, ECLI:NL:RBDHA:2019:331.

³³² Rb Den Haag, 25 juli 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:8497.

³³³ Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg) 12 oktober 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:12311.

³³⁴ ABRvS, 24 februari 2016, ECLI:NL:RVS:2016:575 (JV 2016/98).

³³⁵ Rb Den Haag (Vzr), 30 maart 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:3701.

³³⁶ Rb Den Haag (zittingsplaats Roermond) (Vzr), 29 april 2015, AWB 14/28605 en 14/28603.

³³⁷ Rb Den Haag (zittingsplaats Haarlem), 18 april 2016, AWB 16/5516, 16/5514 en 16/5970.

van het kind wordt genoemd. In een zaak overweegt de rechtbank dat de staatssecretaris in de medische situatie van de kinderen geen aanleiding had hoeven zien de aanvraag op grond van artikel 17 Dublinverordening in behandeling te nemen, omdat niet is gebleken van onevenredige hardheid in de zin van paragraaf C2/5 Vc.³³⁸ In de andere zaak noemt de rechtbank ook deze paragraaf uit de Vc, en concludeert dat onvoldoende is onderbouwd dat en in hoeverre overplaatsing niet in het belang van het kind zou zijn.³³⁹ De situatie van het kind is niet bijzonder genoeg voor het oordeel dat de staatssecretaris de aanvraag aan zich had moeten trekken.

In twee uitspraken komt de rechter niet toe aan het beroep op artikel 3 IVRK omdat het beroep reeds gegrond is op andere gronden.³⁴⁰

In slechts vier Dublinzaken wordt het beroep op het belang van het kind expliciet gehonoreerd. Een daarvan is hierboven reeds besproken en is vernietigd door de Afdeling.³⁴¹ In de tweede uitspraak oordeelt de rechtbank dat de staatssecretaris niet voldoende heeft gemotiveerd waarom hij geen aanleiding heeft gezien om de aanvraag aan zich te trekken.³⁴² Verweerders stelling dat een pleeggezin een goed alternatief is, is zonder nadere motivering onbegrijpelijk, nu uit een eerdere rechterlijke beschikking volgt dat het in het belang van de kinderen is om bij hun opa en oma op te groeien. De rechtbank verwijst bij dit oordeel naar de toets van de hierboven besproken Afdelingsuitspraak van 19 oktober 2016 over artikel 6 Dublinverordening. In de derde zaak oordeelt de rechtbank dat de staatssecretaris een leeftijdsschouw had moeten verrichten, mede omdat in de Dublinverordening groot belang wordt gehecht aan de belangen van het kind.³⁴³ De rechtbank verwijst daarbij naar punt 13 van de considerans en artikel 6 van de Dublinverordening.

De Afdeling concludeert in de vierde zaak dat de staatssecretaris individuele garanties had moeten vragen aan Italië alvorens de ouders en diens zesjarige kind over te dragen aan dat land.³⁴⁴ In deze zaak hadden eisers een beroep gedaan op het IVRK en artikel 6 Dublinverordening, maar gaat de Afdeling alleen in op artikel 17 Dublinverordening, paragraaf C2/5 Vc en jurisprudentie van het EHRM.

Alleenstaande minderjarige vreemdelingen

Hoewel minderjarigen in principe dezelfde asielpcedure doorlopen als volwassenen, bestaat er in het vreemdelingenrecht wel een aantal speciale waarborgen voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv's). Alleenstaande minderjarigen zijn immers per definitie kwetsbaarder dan minderjarigen die met hun ouders of een ander familielid reizen. De staatssecretaris moet in sommige gevallen een leeftijdsonderzoek doen en amv's jonger dan 12 jaar worden door speciale medewer-

³³⁸ Rb Den Haag, 14 augustus 2019, ECLI:NL:RBDHA:2019:8617.

³³⁹ Rb Den Haag (zittingsplaats Haarlem), 10 juli 2015, AWB 13/28857 en 60.

³⁴⁰ Rb Den Haag 7 april 2015, AWB 14/9668; Rb Den Haag (zittingsplaats Roermond), 1 februari 2019, NL18.22873 en 18.22875.

³⁴¹ Rb Den Haag (zittingsplaats Rotterdam), 24 mei 2016, AWB 16/9550.

³⁴² Rb Den Haag (zittingsplaats Utrecht), 16 december 2016, AWB 16/18343.

³⁴³ Rb Den Haag (zittingsplaats Groningen), 13 juli 2018, NL18.10078.

³⁴⁴ ABRvS 29 mei 2015, ECLI:NL:RVS:2015:1787.

kers gehoord. In paragraaf B8/6 Vc is beleid neergelegd dat ziet op verlening van een reguliere verblijfsvergunning indien het kind geen asiolvergunning kan krijgen, terwijl in het land van herkomst geen adequate opvang bestaat.

Afwijzing asielaanvraag

Bij amv's afkomstig uit Afghanistan kan het gebrek aan een sociaal netwerk een rol spelen in de asielpcedure. De rechtbank doet op 20 april 2016 uitspraak in een dergelijke zaak.³⁴⁵ Eiser voert aan dat hij vreest voor een behandeling in strijd met artikel 3 EVRM, onder andere vanwege zijn leeftijd en het ontbreken van een sociaal netwerk in Afghanistan. Dit heeft hij onderbouwd met een brief van VluchtelingenWerk Nederland (VWN) en een rapport van de VN-Vluchtelingenorganisatie (UNHCR). De rechtbank overweegt dat uit deze informatie volgt dat het bestaan van een netwerk van belang is om zich te kunnen handhaven in Afghanistan. De rechter bepaalt – naar het schijnt zonder dat daar een beroep op is gedaan – dat verweerder zich mede in het licht van artikel 3 IVRK onvoldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van eiser. Verweerder had de onderbouwde stellingen van eiser dienen te onderzoeken om te beoordelen of sprake is van een reëel risico op een behandeling in strijd met artikel 3 EVRM.

Een paar maanden later doet een andere Afgaanse amv een beroep op deze uitspraak.³⁴⁶ De rechtbank betreft ook in deze uitspraak de informatie van VWN en de UNHCR, en overweegt dat de staatssecretaris niet heeft beoordeeld wat de gevolgen zijn van het ontbreken van een sociaal netwerk. Mede in het licht van artikel 3 IVRK heeft hij zich daarom onvoldoende rekenschap gegeven van de belangen van het kind. In een andere zaak doet eiser ook onder verwijzing van de hiervoor besproken rechtbankuitspraak van 20 april 2016 een beroep op artikel 3 IVRK.³⁴⁷ De rechter verklaart het beroep ongegrond, omdat niet is gebleken dat eiser wegens het ontbreken van een netwerk vrees heeft voor vervolging. Eiser beschikte niet over de brief van VWN waarnaar in de uitspraak van 20 april 2016 wordt verwezen. Ook op 31 mei 2016 wordt in een zaak een beroep gedaan op artikel 3 IVRK met verwijzing naar de uitspraak van 20 april 2016.³⁴⁸ De rechter oordeelt dat er geen sprake is van vergelijkbare gevallen, omdat in de zaak van 20 april 2016, anders dan in dit geval, vaststond dat geen sprake was van een sociaal netwerk in Afghanistan omdat het kind daar nooit had gewoond.

De rechtbank doet nog drie keer uitspraak over dit onderwerp. In de eerste uitspraak wordt geoordeeld dat de amv niet in de groep valt die zich blijkens de UNHCR guidelines zelf kan redden zonder netwerk, ook niet omdat hij net meerderjarig zal zijn bij eventuele terugkeer.³⁴⁹ De staatssecretaris heeft zich daarom mede in het licht van artikel 3 IVRK onvoldoende rekenschap gegeven van de belangen van

³⁴⁵ Rb Den Haag (zittingsplaats Roermond), 20 april 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:4281.

³⁴⁶ Rb Den Haag (zittingsplaats Haarlem), 8 juni 2016, AWB 16/8483.

³⁴⁷ Rb Den Haag, 9 mei 2016, AWB 16/7358.

³⁴⁸ Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg), 31 mei 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:6273.

³⁴⁹ Rb Den Haag (zittingsplaats Haarlem), 21 juni 2016, AWB 16/11105.

het kind. In de tweede zaak wordt veel aangevoerd met betrekking tot het IVRK.³⁵⁰ Eiser doet een beroep op artikel 3 IVRK en wijst op het holistische karakter van het verdrag. Artikel 3 IVRK moet in samenhang worden gelezen met de andere artikelen van het verdrag, en de vraag wat in het belang van het kind is wordt mede ingekleurd door de overige rechten uit het verdrag. Eiser meent dat hij vanwege zijn status als amv recht op bijzondere bescherming heeft op grond van artikelen 20 en 21 IVRK, en dat hij op grond van artikel 39 IVRK recht heeft op passende behandeling van zijn trauma als slachtoffer van seksueel misbruik. Daarom stelt eiser dat de bevindingen van zijn behandeling bij de GGZ moeten worden afgewacht alvorens een beslissing kan worden genomen over zijn verblijfsvergunning. De rechtbank gaat op deze gronden niet in, maar oordeelt wel dat het besluit in het kader van een mogelijke schending van artikel 3 EVRM onvoldoende voorbereid en gemotiveerd is op het punt van de gevolgen van het ontbreken van een sociaal netwerk en de daarmee gepaard gaande sociale humanitaire problemen, gelet op eisers bijzondere noden.

In de derde zaak doet eiser een beroep op deze uitspraak.³⁵¹ De rechter komt tot de conclusie dat eiser niet aannemelijk heeft gemaakt dat hij op grond van persoonlijke omstandigheden te vrezen heeft voor behandeling in strijd met artikel 3 EVRM, en noemt het IVRK daarbij niet. De rechter overweegt dat de zaken niet vergelijkbaar zijn, omdat de minderjarige in de andere zaak in behandeling was voor een trauma dat hij als slachtoffer van seksueel misbruik had opgelopen, en omdat daarin werd verondersteld dat de ouders van de minderjarige nog in leven waren, terwijl die minderjarige niet wist waar zij waren. Eiser stelt in deze zaak nog dat het terugsturen naar een gevaarlijk land als Afghanistan in strijd zou zijn met artikel 3 IVRK, omdat Afghanistan enkele fundamentele rechten van het IVRK schendt, waaronder artikelen 27 en 38 IVRK. Ter onderbouwing van dit standpunt wordt een aantal bronnen aangehaald die zien op militaire rekrutering, de praktijk van 'Bacha Bazi', gezondheidsrisico's en de toegang tot onderwijs. De rechter herhaalt de standaardoverweging met betrekking tot de beperkte rechtstreekse werking van artikel 3 IVRK, en oordeelt dat het bestreden besluit er geen blijk van geeft dat verweerder zich onvoldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van eiser.

De rechtbank doet op 24 november 2017 uitspraak in een asielzaak van een amv van Senegalese nationaliteit.³⁵² Met betrekking tot het argument dat de staatssecretaris het belang van het kind onvoldoende heeft betrokken in zijn besluitvorming, herhaalt de rechtbank de standaardoverweging over de beperkte toepassing van artikel 3 IVRK en de terughoudende rechterlijke toets. De rechtbank oordeelt dat niet is gebleken dat verweerder zich onvoldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van eiser. Eiser stelt ook dat hij is verstoten door zijn familie waardoor hij, gelet op artikel 20 IVRK, recht heeft op bijzondere bescherming en bijstand van de staat. De rechtbank oordeelt in dit kader dat van eiser, ondanks de omstandigheid dat hij vanwege zijn psychische gesteldheid en minderjarigheid als kwetsbaar

³⁵⁰ Rb Den Haag (zittingsplaats Rotterdam), 11 juli 2017, AWB 16/11086.

³⁵¹ Rb Den Haag (zp. Utrecht), 14 september 2017, NL17.7085.

³⁵² Rechtbank Den Haag (zittingsplaats Arnhem), 24 november 2017, NL17.6632.

persoon moet worden beschouwd, mag worden verwacht dat hij zich wendt tot de autoriteiten van Senegal. De rechtbank doet op 16 maart 2018 wederom uitspraak in een asielzaak van een Senegalese amv.³⁵³ Ook in deze zaak verwijst de rechtbank naar de standaardoverweging over het gebrek aan een direct toepasbare norm in artikel 3 IVRK en de terughoudende rechterlijke toets. De rechtbank past deze overweging ook toe op het beroep op artikel 39 IVRK: ‘De rechtbank ziet geen grond om ten aanzien van artikel 39 van het IVRK anders te oordelen.’ De rechtbank oordeelt vervolgens dat niet is gebleken dat verweerder zich onvoldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van eiser.

Ook in drie andere zaken faalt het beroep op artikel 3 IVRK, omdat de staatssecretaris zich voldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het kind. In de eerste zaak overweegt de rechtbank dat het kind zich opnieuw tot een opvanglocatie voor weeskinderen kan wenden waar hij eerder ook heeft verbleven.³⁵⁴ In de tweede zaak volgt de rechtbank niet de stelling dat de staatssecretaris onvoldoende rekening zou hebben gehouden met artikel 3 IVRK, omdat de staatssecretaris blijkens het voornemen aan dit verdrag heeft getoetst.³⁵⁵ Op 3 mei 2019 overweegt de rechtbank dat niet is gebleken dat de staatssecretaris zich onvoldoende rekenschap heeft gegeven van de belang van eiser als minderjarig kind, vanwege een aantal factoren.³⁵⁶ Deze factoren betreffen: er is geen sprake van een schending van artikel 3 EVRM; de plicht om de belangen van kinderen te betrekken strekt niet zover dat een verblijfsvergunning zou moeten worden verleend; in het ontheemdenkamp in Irak waar eiser vandaan komt is toegang tot basisvoorzieningen, medische zorg, voedselhulp en onderwijs (hoewel uit een UNHCR-notitie blijkt dat er een gebrek is aan gekwalificeerde onderwijzers); uit een rapport blijkt dat het ontheemdenkamp niet 100% voldoet aan alle minimumstandaarden, maar daaruit blijkt niet dat de kwaliteit van drinkwater en voedsel daar structureel slecht is; er bestaat in het ontheemdenkamp een daadwerkelijke klachtenprocedure; en ten slotte heeft de staatssecretaris overwogen dat het van groot belang is dat het kind in het ontheemdenkamp wordt herenigd met zijn ouders.

De rechtbank doet op 9 februari 2018 en 1 augustus 2018 uitspraak in asielzaken van respectievelijk een Tsjadische en een Guinese amv.³⁵⁷ In beide zaken komen eisers niet in aanmerking voor asiel omdat (een deel van) het relaas ongehoofwaardig wordt geacht. Eisers hebben daartegen in beroep aangevoerd dat bij de geloofwaardigheidsbeoordeling niet voldoende rekening is gehouden met het belang van het kind.

In de Tsjadische zaak oordeelt de rechtbank dat verweerder ‘in het licht van Werkinstructie 2014/10 onvoldoende inzichtelijk heeft gemaakt hoe hij bij de beoordeling van de geloofwaardigheid van de verklaringen van eiser diens minder-

³⁵³ Rb Den Haag (zittingsplaats Arnhem) 16 maart 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:3977.

³⁵⁴ Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg), 27 augustus 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:10153

³⁵⁵ Rb Den Haag (zittingsplaats Haarlem) (mk), 1 mei 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:5270.

³⁵⁶ Rb Den Haag (zittingsplaats Utrecht), 3 mei 2019, NL19.7079 (ECLI:NL:RBMNE:2019:2081).

³⁵⁷ Rb Den Haag (zittingsplaats Roermond), 9 februari 2018, NL17.12981; Rb Den Haag (zittingsplaats Zwolle), 1 augustus 2018, NL18.13128.

jarigheid bezien in samenhang met zijn culturele achtergrond heeft meegewogen'. Het gebruik van een 'gekwalficeerde medewerker' acht de rechtbank niet voldoende. De rechtbank gaat vervolgens in detail de verklaringen van eiser af en geeft daarbij aan op wat voor manier de staatssecretaris nader had moeten motiveren op welke manier eisers leeftijd en zijn culturele achtergrond is meegewogen bij de beoordeling van de geloofwaardigheid.

In de Guinese zaak stelt de rechtbank vast dat de staatssecretaris in het voor-nemen en het besluit geen expliciete overwegingen heeft gewijd aan een afweging van eisers belangen als minderjarige. In het voornemen is wel overwogen dat bij de inrichting van het beleid de belangen van het kind een eerste afweging is geweest, 'maar niet is uitgewerkt waaruit dat blijkt en evenmin is vermeld hoe in dit concrete geval de belangen van eiser zijn gewogen.' De rechtbank vervolgt:

Ter zitting heeft verweerder toegelicht dat de vraag of eiser bij terugkeer opvang zal kunnen krijgen niet aan de orde is in deze procedure, maar eerst aan de orde kan komen op het moment dat verweerder tot uitzettingshandelingen zal overgaan. Dat doet echter niet af aan de verplichting van verweerder om ook in de asielprocedure de belangen van het kind mee te wegen. Artikel 3 IVRK verplicht immers om dat te doen in alle [g recursiveerd in uitspraak, EW] maatregelen betreffende kinderen.

Het hoger beroep van de staatssecretaris tegen de Guinese uitspraak is kennelijk ongegrond verklaard.³⁵⁸ De uitspraak over de Tsjadische amv wordt juist vernietigd in hoger beroep.³⁵⁹ Met betrekking tot de geloofwaardigheidsbeoordeling van het asielrelaas oordeelt de Afdeling, nu eiser niet heeft kunnen verklaren over essentiële onderdelen van zijn asielrelaas, dat 'hoewel de vreemdeling minderjarig is en er in Tsjaad een andere cultuur heerst dan in Nederland, van hem mag worden verwacht dat hij moeite zou hebben gedaan om te weten te komen wat er precies is gebeurd en voor wie hij te vrezen heeft'. De staatssecretaris heeft deugdelijk gemotiveerd waarom eiser zijn vrees niet aannemelijk heeft gemaakt. De Afdeling noemt in haar uitspraak het IVRK niet.

In een uitspraak van 19 juli 2019 is de vraag aan de orde of het kind-specifieke element in het asielrelaas, dat ziet op kindermishandeling, nog kan leiden tot een reëel risico op schending van artikel 3 EVRM nu eiser inmiddels meerderjarig is.³⁶⁰ De rechtbank overweegt dat de staatssecretaris voor het oordeel dat niet aannemelijk is dat eiser bij terugkeer naar Guinee nog gevaar loopt, terecht van belang heeft geacht dat eiser ten tijde van het bestreden besluit minderjarig was. Dat een persoon volgens het Guinese wetboek pas meerderjarig is als hij 21 jaar is, heeft de staatssecretaris niet van doorslaggevend belang hoeven achten. Daarbij heeft de staatssecretaris terecht gewezen op artikel 1 IVRK, waaruit blijkt dat meerderjarigheid wordt aangenomen bij de leeftijd van 18 jaar.

³⁵⁸ ABRvS 25 februari 2019, 201806572/1/V2.

³⁵⁹ ABRvS 8 november 2018, ECLI:NL:RVS:2018:3645.

³⁶⁰ Rb Den Haag (zittingsplaats Roermond), 19 juli 2019, NL18.18582

Op 8 maart 2016 doet de rechtbank uitspraak in een asielzaak van een Amerikaanse minderjarige.³⁶¹ De staatssecretaris is van mening dat de Verenigde Staten voor eiser als veilig land van herkomst kan worden aangemerkt, omdat eiser daar indien nodig hulp kan vragen bij jeugdzorginstanties. Daarnaast is eiser met zijn meerderjarige broer Nederland ingereisd en neemt de staatssecretaris aan dat zij samen terugreizen naar de VS, waar deze broer voor eiser kan zorgen. De rechtbank overweegt in het kader van artikel 3 IVRK en artikel 4 Handvest dat verweerder zijn standpunt dat eiser toegang zal kunnen krijgen tot opvang en jeugdzorg niet heeft onderbouwd met concrete en verifieerbare informatie. Evenmin is aannemelijk gemaakt dat de broer, die 18 jaar is, de zorg voor eiser op zich kan nemen, of dat andere familieleden die ook de Amerikaanse nationaliteit hebben dit kunnen doen, nu zij zelf niet in de VS wonen. Het besluit geeft er daarom geen blijk van dat de staatssecretaris zich voldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het kind.

In een andere zaak doet het kind een beroep op het IVRK omdat hij meent als minderjarige extra risico te lopen om slachtoffer te worden van mensenrechtenschendingen.³⁶² De rechtbank verklaart het beroep gegrond omdat niet blijkt dat de staatssecretaris bij de vraag of eiser de bescherming kan invoeren van de autoriteiten rekening heeft gehouden met de minderjarige leeftijd van eiser, maar noemt daarbij niet het IVRK. In hoger beroep wordt deze uitspraak vernietigd.³⁶³

Procedurele aspecten

In een aantal asielzaken van amv's wordt het beroep op het IVRK gedaan in het kader van procedurele aspecten. De meeste daarvan gaan over speciale waarborgen bij het horen van amv's. In een zaak voert eiser bijvoorbeeld aan dat de staatssecretaris hem als volwassene heeft behandeld bij de beoordeling van de gehoren.³⁶⁴ Dit acht eiser in strijd met artikel 12 IVRK, waaruit blijkt dat aan verklaringen van kinderen passend belang moet worden gehecht in overeenstemming met hun leeftijd. Naar het oordeel van de rechter valt zonder nadere onderbouwing niet in te zien waarom verweerder bij de beoordeling van de aanvraag, gezien in het licht van artikel 12 IVRK, onvoldoende rekening zou hebben gehouden met de kwetsbaarheid van eiser. Dit wordt niet verder gemotiveerd, maar met betrekking tot het beroep op Werkinstructie 2015/8 over bijzondere procedurele waarborgen overweegt de rechtbank dat dit niet slaagt, omdat de staatssecretaris tijdens de gehoren voldoende rekening heeft gehouden met de leeftijd van eiser, bijvoorbeeld door regelmatig pauzes in te lassen en te vragen of hij in staat is om door te gaan met het gehoor.

In een andere zaak voert eiser ook aan dat de staatssecretaris tijdens het gehoor en de beoordeling van de aanvraag onvoldoende rekening heeft gehouden met het feit dat eiser minderjarig is.³⁶⁵ Dit acht eiser in strijd met artikel 22 IVRK. De

³⁶¹ Rb Den Haag (zittingsplaats Zwolle), 8 maart 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:4382.

³⁶² Rb Den Haag (zittingsplaats 's-Hertogenbosch), 1 maart 2017, AWB 17/2670.

³⁶³ ABRvS, 24 mei 2017, ECLI:NL:RVS:2017:1411.

³⁶⁴ Rb Den Haag (zittingsplaats Haarlem), 10 februari 2016, AWB 16/682.

³⁶⁵ Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg), 17 juli 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:8114.

rechtbank is het hier niet mee eens en concludeert dat de staatssecretaris voldoende rekening heeft gehouden met eisers minderjarigheid bij het horen van eiser. Over de stelling dat bij de beoordeling van de aanvraag onvoldoende rekening is gehouden met eisers minderjarigheid, oordeelt de rechtbank als volgt:

Anders dan eiser heeft betoogd, kan ook aan minderjarigen worden tegengeworpen dat hun relaas op onderdelen vaag en niet onderbouwd is. De rechtbank komt tot het oordeel dat geen sprake is van schending van artikel 22 van het IVRK.

De rechtbank gaat op 9 oktober 2017 in twee uitspraken verder in op de toepassing van artikel 22 IVRK:

Ten aanzien van eisers beroep op artikel 22 van het IVRK oordeelt de rechtbank dat dit artikel slechts in zoverre rechtstreeks kan worden toegepast, voor zover daarin is neergelegd dat bij alle maatregelen betreffende kinderen de belangen van het kind dienen te worden betrokken. Naar het oordeel van de rechtbank heeft verweerder aan dit vereiste voldaan door te handelen zoals onder 6 omschreven en door te toetsen aan het bijzondere beleid voor minderjarige asielzoekers.³⁶⁶

De rechtbank stelt artikel 22 IVRK dus als het ware gelijk aan artikel 3 IVRK. In de rechtsoverweging waar de rechtbank naar verwijst wordt overwogen dat uit het rapport ‘Nader gehoor amv 12-18 jr’ van 26 januari 2016 blijkt dat verweerder bij het afnemen van het gehoor aansluit bij het referentiekader van eisers. De rechtbank concludeert dat verweerder in overeenstemming met de Werkinstructie heeft gehandeld en bij de besluitvorming heeft mogen afgaan op de verklaringen zoals eisers die tijdens de gehoren hebben afgelegd.

In een andere zaak wordt wel in het voordeel van eiser geoordeeld.³⁶⁷ De staatssecretaris acht het asielrelaas ongeloofwaardig, omdat eiser tijdens het nader gehoor verklaringen heeft afgelegd die tegenstrijdig zijn met de verklaringen uit het eerste gehoor. Eiser voert in beroep aan dat verweerder zich ten onrechte op het standpunt heeft gesteld dat hij tegenstrijdige verklaringen heeft afgelegd, omdat hij aan het begin van het nader gehoor heeft aangegeven dat hij in het eerste gehoor niet de waarheid heeft gesproken. De beroepsgrond slaagt. De tegenstrijdige verklaringen betreffen met name de reisroute, de positie van zijn gezinsleden en de duur van zijn verblijf in Iran. Over de asielmotieven heeft eiser eenduidig verklaard. Verweerder had daarom het asielrelaas inhoudelijk moeten beoordelen. De rechtbank neemt daarbij in aanmerking – naar het schijnt uit eigen beweging – dat verweerder mede in het licht van artikel 3 IVRK, in dit verband onvoldoende rekening heeft gehouden met het feit dat eiser een alleenstaande minderjarige is.

³⁶⁶ Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg), 9 oktober 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:13221; Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg), 9 oktober 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:13222.

³⁶⁷ Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg), 11 juli 2016, AWB 16/13219.

In een andere zaak is aan verzoeker een asielvergunning voor bepaalde tijd verleend, maar geen asielvergunning als alleenstaande minderjarige vreemdeling, omdat hij in Italië is geregistreerd als zijnde meerderjarig.³⁶⁸ Daarom heeft eiser geen recht op gezinshereniging met zijn ouders op grond van artikel 29 lid 2 aanhef en onder c Vw. Eiser beroept zich onder andere op EHRM jurisprudentie waarin is overwogen dat het EVRM niet bestaat in een vacuüm en dat de staten bij de toepassing daarvan gebonden blijven aan de verplichtingen onder het internationaal recht.³⁶⁹ In dit verband wordt bijzonder belang toegekend aan de verplichtingen neergelegd aan het IVRK. De rechtbank gaat niet specifiek in op het IVRK, maar oordeelt wel dat de staatssecretaris ondeugdelijk heeft gemotiveerd waarom de geregistreerde geboortedatum in Italië is gevolgd.

Op 9 oktober 2017 betreft de rechtbank artikel 3 IVRK bij de vraag of de goede procesorde zich verzet tegen het ter zitting inbrengen van documenten, zodat de stukken op grond van artikel 83 lid 3 Vw niet zouden kunnen worden toegelaten.³⁷⁰ De rechtbank concludeert dat de minderjarigheid van eiser hem in dit geval excu-seert voor het pas ter zitting inbrengen van documenten:

Eiser [had] de (...) vermelde documenten eerder kunnen indienen, gelet op het feit dat ter zitting is verklaard dat hij deze documenten reeds acht dagen voor de zitting heeft verkregen. Daar staat evenwel tegenover dat eiser minderjarig is en dat, gelet op [artikel 3 lid 1 IVRK], zijn belangen voor de rechtbank een eerste overweging dienen te vormen. Eiser is, gelet op zijn minderjarigheid, afhankelijk van derden als het gaat om het verkrijgen en inbrengen van documenten als hier aan de orde. Gelet daarop is de rechtbank, alles in aanmerking genomen, van oordeel dat, in het licht van de belangen van het kind, in dit geval niet kan worden gezegd dat het beginsel van de goede procesorde zich verzet tegen het betrekken van de ter zitting ingebrachte stukken bij de beoordeling van het beroep.

Ambtshalve verlening reguliere vergunning

In de overige asielzaken van amv's wordt het IVRK genoemd in het kader van het niet ambtshalve verlenen van een reguliere vergunning op grond van artikel 3.48 Vb en paragraaf B8/6 Vc. Volgens dit 'amv-beleid' wordt een dergelijke vergunning verleend indien de amv ten tijde van de eerste verblijfsaanvraag jonger is dan 15 jaar, en er in het land van herkomst of een ander land waar het kind redelijkerwijs naar toe kan gaan geen adequate opvang is. De rechtbank laat zich op 18 april 2017 uit over de vraag of het beleid met betrekking tot het ambtshalve verlenen van reguliere vergunningen in overeenstemming is met het IVRK.³⁷¹ Deze zaak betreft een 10-jarige jongen uit Irak. De staatssecretaris is van mening dat niet kan worden aangenomen dat er geen adequate opvang is of binnen afzienbare tijd beschikbaar komt. Eiser stelt dat het amv-beleid onredelijk is, omdat de belangen van het kind

³⁶⁸ Rb Den Haag (zittingsplaats 's-Hertogenbosch), 27 oktober 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:12539.

³⁶⁹ Darboe en Camara t. Italië, 5 juli 2017 (no. 5797/17).

³⁷⁰ Rb Den Haag (zittingsplaats Utrecht), 9 oktober 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:12821.

³⁷¹ Rb Den Haag (zittingsplaats Amsterdam) (mk), 18 april 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:4365.

ernstig worden geschaad door het opleggen van een vertrekplicht terwijl nog niet zeker is of er adequate opvang beschikbaar is in Irak. Pas na drie jaar onsuccesvol onderzoek naar adequate opvang komt een kind zoals eiser in aanmerking voor een reguliere verblijfsvergunning. In deze drie jaar verkeert het kind daarom in onzekerheid over zijn verblijfsstatus. Dit is volgens eiser in strijd met het IVRK en jurisprudentie van het EHRM, waaronder het arrest *Neulinger en Shuruk t. Zwitserland*.³⁷² De rechtbank overweegt dat het kind hangende het onderzoek niet wordt teruggestuurd naar Irak, en dat hij in Nederland tijdens deze periode recht heeft op onderdak, onderwijs en gezondheidszorg. In het specifieke geval van eiser kan hij bij zijn opa en oma verblijven, naar school gaan, zweemlessen blijven volgen, behandeld worden voor zijn PTSS en de opgelopen ontwikkelingsachterstand inhalen. De rechtbank overweegt dat met alle belangen van eiser rekening wordt gehouden, dat zijn jonge leeftijd niet uit het oog wordt verloren, en dat dit in overeenstemming is met het IVRK en de rechtspraak van het EHRM. Voorts overweegt de rechtbank dat in het onderzoek naar adequate opvang wordt getracht in contact te komen met de biologische ouders en eventuele andere familieleden van het kind, wat juist in het belang van het kind is. Gelet op het belang van het kind om met de biologische ouders herenigd te worden, acht de rechtbank de termijn van drie jaar niet onredelijk lang. In een andere zaak volgt de rechtbank evenmin de stelling van eiser dat de weigering om ambtshalve een vergunning te verlenen strijd oplevert met artikel 3 IVRK, omdat het beleid beoogt amv's binnen afzienbare tijd uitsluitend te geven over hun verblijfsstatus.³⁷³

Op 9 februari 2018 beslist de rechtbank wel in het voordeel van het kind.³⁷⁴ De rechtbank verwijst naar de beperkte rechtstreekse werking van artikel 3 lid 1 IVRK en oordeelt dat de staatssecretaris onvoldoende inzichtelijk heeft gemaakt hoe rekening is gehouden met eisers specifieke omstandigheden en belangen als minderjarige:

Zo staat in het bestreden besluit niets vermeld over de mogelijkheid tot opvang voor eiser in zijn land van herkomst, hoewel de gezinsleden van eiser volgens zijn verklaring niet meer in Tsjaad verblijven. Verweerders standpunt dat het belang van het kind, zoals verwoord in het IVRK, is meegewogen in het beleid, neergelegd in paragraaf B14/2 [huidig B8/6, EW] van de Vreemdelingencirculaire 2000 is in dat kader onvoldoende.

De uitspraak wordt vernietigd in hoger beroep, waarin het IVRK niet wordt genoemd.³⁷⁵ De staatssecretaris hoefde volgens de Afdeling niet in te gaan op de opvangmogelijkheden in Tsjaad, omdat eiser ouder is dan vijftien jaar en daarom niet onder het amv-beleid valt. De Afdeling herhaalt hierbij de overweging van de staatssecretaris dat niet zal worden overgegaan tot uitzetting zolang de toegang tot

³⁷² EHRM, 6 juli 2010, nr. 41615/07 (*Neulinger en Shuruk t. Zwitserland*).

³⁷³ Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg), 1 februari 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:1545.

³⁷⁴ Rb Den Haag (zittingsplaats Roermond), 9 februari 2018, NL17.12981.

³⁷⁵ ABRvS, 8 november 2018, ECLI:NL:RVS:2018:3645.

adequate opvang in het land van terugkeer niet is geregeld.

De Afdeling oordeelde een paar maanden vóór deze uitspraak, in een andere zaak, dat de staatssecretaris voldoende rekening had gehouden met de belangen van de kinderen, door erop te wijzen dat in de asielprocedure rekening is gehouden met de minderjarigheid van de vreemdelingen.³⁷⁶ Tot aan diens uitzetting hebben zij recht op opvang en voorzieningen, en de DT&V zet amv's alleen uit als adequate opvang in het land van herkomst voorhanden is. In casu had de staatssecretaris alles gedaan wat in redelijkheid van hem kon worden verwacht om de uitzetting van vreemdelingen zo goed mogelijk te laten verlopen en hen niet aan hun lot over te laten. De Afdeling overwoog:

De verplichting voor de staatssecretaris om de belangen van de kinderen te betrekken, gaat niet zo ver dat de vreemdelingen niet meer zouden mogen worden uitgezet of zelfs een verblijfsvergunning zouden moeten krijgen.

Over de vraag in hoeverre de staatssecretaris in moet gaan op het al dan niet beschikbaar zijn van adequate opvang in het land van herkomst doet de rechtbank op 12 december 2018 opnieuw uitspraak.³⁷⁷ Dit keer oordeelt de rechtbank, na verwijzing naar de beperkte rechtstreekse werking van artikel 3 IVRK, dat de staatssecretaris zich onvoldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het kind, door ervan uit te gaan dat er in Soedan familieleden zijn met wie het kind contact houdt, terwijl eiser ter zitting heeft aangegeven dat dit niet het geval is. De rechtbank stelt de staatssecretaris wel in de gelegenheid het motiveringsgebrek te herstellen door uitgebreider in te gaan op alle belangen van het kind, op de vraag of er voor eiser in Soedan adequate opvang is en op de belangen van de staat die worden afgewogen tegen de belangen van eiser.

Op 12 juli 2019 sluit de rechtbank zich juist aan bij het oordeel dat de staatssecretaris voldoende rekening heeft gehouden met het belang van het kind, door te overwegen dat het kind voor opvangvoorzieningen in aanmerking komt en dat vertrek slechts aan de orde is als adequate opvang in het land van herkomst is geregeld.³⁷⁸ Omdat vertrek nu niet aan de orde is, bestaat ook geen grond om reeds in het afwijzende besluit te onderzoeken of adequate opvang in het land van herkomst bestaat. De rechtbank oordeelde een jaar daarvoor nog dat het feit dat uitzetting nog niet aan de orde is, niet afdoet aan de verplichting van de staatssecretaris om ook in de asielprocedure de belangen van het kind mee te wegen: 'Artikel 3 IVRK verplicht immers om dat te doen in *alle* maatregelen betreffende kinderen'.³⁷⁹ Op 12 juli 2019 overweegt de rechtbank overigens nog dat de staatssecretaris zich:

³⁷⁶ ABRvS, 24 augustus 2018, ECLI:NL:RVS:2018:2815, JV 2018/163 nt T.P. Spijkerboer.

³⁷⁷ Rb Den Haag (zittingsplaats Roermond), 12 december 2018, NL18.10530.

³⁷⁸ Rb Den Haag (zittingsplaats Zwolle), 12 juli 2019, NL19.14018.

³⁷⁹ Rb Den Haag (zittingsplaats Zwolle), 1 augustus 2018, NL18.13128.

ten aanzien van het beroep op het IVRK op goede gronden op het standpunt heeft gesteld dat de door eiser aangevoerde omstandigheden niet maken dat de toepassing van de beleidsregels een zodanig onevenredig nadeel zou opleveren voor eiser dat deze belangafweging in afwijking van het beleid alsnog zou moeten leiden tot het verlenen van een verblijfsvergunning.

De rechtbank lijkt hierbij dus het beroep op het IVRK mee te nemen in de evenredigheidstoets als bedoeld in artikel 4:84 Awb.

Over het beleid voor de ambtshalve vergunningverlening aan amv's zijn op 12 juni 2019 door zittingsplaats 's-Hertogenbosch prejudiciële vragen gesteld.³⁸⁰ De rechtbank overweegt dat gelet op het belang van het kind, zoals genoemd in artikel 3 IVRK en artikel 24 Handvest, de vraag rijst hoe diverse bepalingen van de Terugkeerrichtlijn dienen te worden uitgelegd. Deze zaak is bij het HvJ EU behandeld onder kenmerk C-441/19 (TQ). Op 14 januari 2021 heeft het HvJ EU geoordeeld dat het Nederlandse amv-beleid deels in strijd is met de Terugkeerrichtlijn.³⁸¹

Asielverzoeken door kinderen met begeleider(s)

Afwijzing asielaanvraag

In één zaak is aan het asielverzoek van een tienjarig Afghaans meisje en haar ouders onder andere ten grondslag gelegd dat zij is bekeerd tot het christendom.³⁸² De geloofwaardigheid van de bekering van de ouders is ongeloofwaardig geacht. Eiseres voert aan dat het standpunt van de staatssecretaris dat een kind diens ouders volgt in de geloofskeuze niet voldoende onderbouwd is, en beroept zich daarbij op artikel 14 IVRK. De rechter oordeelt dat niet deugdelijk is gemotiveerd dat de bekering van het kind ongeloofwaardig dient te worden geacht, maar noemt het IVRK niet.

De rechtbank doet ook uitspraak over dit onderwerp met betrekking tot een nog jonger kind, van zes of zeven jaar.³⁸³ Ook in deze zaak was de bekering van de ouders ongeloofwaardig geacht. De rechtbank had de staatssecretaris een jaar eerder al opgedragen een nieuw besluit te nemen, omdat hij geen aandacht had besteed aan de belangen van het kind. Naar aanleiding van deze uitspraak heeft een nader gehoor plaatsgevonden en is de aanvraag opnieuw afgewezen. In deze zaak beroept het kind zich op artikelen 3 en 14 IVRK. De rechtbank gaat niet expliciet in op het IVRK, maar overweegt wel dat de staatssecretaris deugdelijk had moeten motiveren waarom het school- en kerkbezoek van het kind en diens eigen geloofsbeleving niet maken dat het kind geen onoverkomelijke aanpassingsproblemen zal ondervinden bij terugkeer naar Iran. Het hoger beroep van de staatssecretaris tegen

³⁸⁰ Rb Den Haag (zittingsplaats 's-Hertogenbosch), 12 juni 2019, ECLI:NL:RBDHA:2019:5967 (JV 2019/142).

³⁸¹ (C-441/19, TQ, ECLI:EU:C:2021:9, JV 2021/48 nt M.A.K. Klaassen. Zie ook E. Berger en M.C.P. Alting von Geusau, 'Het herijkte amv-beleid moet worden aangepast', A&MR 2021-3).

³⁸² Rb Den Haag (zittingsplaats Roermond), 21 december 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:15336.

³⁸³ Rb Den Haag (zittingsplaats Utrecht), 7 mei 2018, NL18.6885.

deze uitspraak is kennelijk ongegrond.³⁸⁴

In een zaak van 22 november 2016 stellen moeder en kind dat uitzetting naar Libanon strijd zou opleveren met artikelen 6 en 19 IVRK.³⁸⁵ De rechtbank gaat op deze specifieke bepalingen niet in, maar beoordeelt in plaats daarvan in hoeverre de belangen van het kind zijn meegenomen in de besluitvorming. De rechtbank is van oordeel dat het besluit niet voldoende met redenen is omkleed, omdat verweerder niet expliciet in zijn besluitvorming heeft betrokken in hoeverre de belangen van het kind meespelen bij de afwijzing. In het besluit is enkel expliciet gekeken naar de medische problemen van het kind in relatie tot artikel 3 EVRM. Op 29 maart 2018 oordeelt de rechtbank in een andere zaak juist dat er geen strijd is met artikel 3 IVRK, omdat een schending van artikel 3 EVRM niet aannemelijk is gemaakt.³⁸⁶

De rechtbank oordeelt in een toets aan artikel 3 IVRK op 8 februari 2018 dat de staatssecretaris, ex nunc bezien, onvoldoende heeft gemotiveerd waarom aan minderjarige eiser een asiilvergunning wordt onthouden, omdat op diezelfde dag uitspraak is gedaan in de zaak van zijn vader die daarom thans rechtmatig in Nederland verblijft.³⁸⁷ Eiser heeft naast zijn vader namelijk geen familieleden in Afghanistan of Nederland. Het bestreden besluit is daarom genomen in strijd met artikelen 3:2 en 3:46 Awb.

Een andere uitspraak betreft de mogelijkheid tot onttrekking aan genitale verminking door een moeder en dochter uit Guinee.³⁸⁸ De rechtbank overweegt dat de staatssecretaris:

onvoldoende gemotiveerd is ingegaan op de uitspraak van het VN Comité voor de Rechten van het Kind van 25 januari 2018³⁸⁹ waarop eiseres zich beroept en waarin onder meer is overwogen dat artikel 19 IVRK niet afhankelijk kan worden gesteld van de mogelijkheid van de moeder om druk van de familie en de gemeenschap te weerstaan.

Een paar maanden daarvoor, op 30 juli 2018, had eiser eveneens betoogd dat de rechten van het kind ingevolge artikel 19 IVRK niet afhankelijk mogen worden gemaakt van de vraag of een ouder weerstand kan bieden aan sociale- en familiedruk.³⁹⁰ In deze uitspraak oordeelt de rechter juist dat voor zover artikel 19 IVRK al een direct toepasbare norm inhoudt, deze geen verdere strekking heeft dan dat bij procedures als de onderhavige rekening gehouden moet worden met de belangen van de daarbij betrokken kinderen.

In zeven uitspraken wordt geoordeeld dat de staatssecretaris in het licht van artikel 3 IVRK voldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van kinderen, of dat niet blijkt dat daarvan niet voldoende rekenschap is gegeven. De redenen

³⁸⁴ ABRvS 22 februari 2019, 201804056/1.

³⁸⁵ Rb Den Haag (zittingsplaats Zwolle), 22 december 2016, AWB 16/2076.

³⁸⁶ Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg), 29 maart 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:4168.

³⁸⁷ Rb Den Haag (zittingsplaats Amsterdam), 8 februari 2018, NL17.8133.

³⁸⁸ Rb Den Haag (zittingsplaats Haarlem), 5 september 2018, NL17.4468.

³⁸⁹ VN Comité voor de Rechten van het Kind, 25 januari 2018, CRC/C/77/D/3/2016.

³⁹⁰ Rb Den Haag (zittingsplaats Groningen) 30 juli 2018, NL18.12020 en NL18.12021.

daarvoor zijn uiteenlopend. In drie uitspraken wordt dit oordeel niet toegelicht.³⁹¹ Bij een van die uitspraken wordt ook een beroep gedaan op artikel 22 IVRK, maar daar gaat de rechter niet op in.³⁹² Op 10 augustus 2015 oordeelt de Afdeling in de vierde uitspraak dat de staatssecretaris niet in strijd heeft gehandeld met artikel 3 IVRK, omdat hij in het bestreden besluit wel ‘aandacht heeft besteed aan de situatie van het kind’.³⁹³ In deze uitspraak laat de Afdeling de standaardoverweging met betrekking tot weging en toetsing achterwege, en spreekt niet letterlijk van ‘voldoende rekenschap’. De overweging dat het beroep op artikel 3 IVRK enkel faalt omdat in het bestreden besluit aandacht is besteed aan de belangen van de kinderen, wordt door de lagere rechter in sommige uitspraken herhaald met verwijzing naar deze Afdelingsuitspraak.³⁹⁴

In de vijfde zaak was volgens de rechtbank voldoende rekening gehouden met de belangen van de kinderen, door te overwegen dat zij in Spanje toegang tot onderwijs en medische zorg hebben.³⁹⁵ Dat de omstandigheden in Spanje minder goed zijn dan in Nederland, maakt dit niet anders. In de zesde uitspraak kwam de rechtbank tot dit oordeel omdat de staatssecretaris de gestelde leefomstandigheden waaronder de kinderen hebben gewoond in Afghanistan, heeft meegenomen en beoordeeld op geloofwaardigheid.³⁹⁶ Ook is naar de individuele asielmotieven die de ouders hebben aangevoerd gekeken, zodat de belangen van de kinderen, althans van het gezin als geheel, ook op die manier zijn meegenomen. Dat het in Nederland veiliger is voor de kinderen om naar school te gaan en buiten te spelen, hoeft voor de staatssecretaris geen doorslaggevende overweging te vormen om eisers een verblijfsvergunning te verlenen. In de laatste uitspraak oordeelt de rechtbank dat het eventuele verschil tussen de levensstandaard van de kinderen in Albanië en Nederland niet maakt dat het besluit in strijd is met het IVRK.³⁹⁷

In een andere uitspraak wordt een beroep op artikel 28 IVRK niet inhoudelijk beoordeeld, omdat de stelling dat het kind niet in staat is om naar school te gaan wegens de onrust die de afwijzende besluiten in het gezin hebben veroorzaakt, niet afdoet aan de rechtmatigheid van de afwijzende besluiten.³⁹⁸ Die zien immers slechts op de vraag of de familie in aanmerking komt voor de gevraagde asielvergunningen.

In vijf uitspraken komt de rechter niet toe aan het beroep op artikel 3 IVRK, omdat het beroep reeds gegrond is op andere gronden.³⁹⁹

³⁹¹ Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg), 4 april 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:4903; Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg), 9 april 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:5034; Rb Den Haag (zittingsplaats Groningen), 12 april 2019, NL18.20738.

³⁹² Rb Den Haag (zittingsplaats Groningen), 12 april 2019, NL18.20738.

³⁹³ ABRvS 10 augustus 2015, ECLI:NL:RVS:2015:2666, JV 2015/270 nt H. Battjes.

³⁹⁴ Bijvoorbeeld Rb Den Haag (zittingsplaats Groningen), 31 maart 2017, AWB 17/5312, 17/5313, 17/5314 en 17/5317.

³⁹⁵ Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg), 13 juni 2019, ECLI:NL:RBDHA:2019:6469.

³⁹⁶ Rb Den Haag (zittingsplaats 's-Hertogenbosch), 17 augustus 2017, NL17.1826 en NL17.1827.

³⁹⁷ Rb Den Haag, 29 augustus 2017, ECLI:NL:RBDHA:2018:9888.

³⁹⁸ Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg), 17 oktober 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:12628.

³⁹⁹ Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg), 18 december 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:15669; Rb

In twee uitspraken slaagt het beroep op deze bepaling niet omdat eiser niet als minderjarig kan worden aangemerkt.⁴⁰⁰

In een andere uitspraak oordeelt de rechtbank dat het beroep op artikel 3 IVRK niet slaagt, omdat in de nog lopende procedure voor uitstel van vertrek wordt beoordeeld of de moeder in staat is de zorg over haar kind op zich te nemen en of er medische bezwaren zijn tegen de uitzetting.⁴⁰¹ In een andere zaak wijst de rechter het beroep op deze bepaling af omdat geen specifieke belangen zijn gesteld.⁴⁰² In een andere uitspraak slaagt een beroep op artikel 1 IVRK niet, omdat niet is onderbouwd in hoeverre de staatssecretaris zich onvoldoende rekenschap zou hebben gegeven van de belangen van het kind.⁴⁰³

In drie uitspraken staat ter discussie of het land van herkomst ten aanzien van eisers als veilig aangemerkt kan worden.⁴⁰⁴ De staatssecretaris voert hierbij als argument aan dat de landen van herkomst partij zijn bij het IVRK. De rechter betreft bij de beoordeling dat niet aannemelijk is gemaakt dat de verdragsverplichtingen niet worden nagekomen.

In een andere uitspraak overweegt de rechtbank dat de staatssecretaris zich terecht op het standpunt heeft gesteld dat de enkele omstandigheid dat eisers vrezen de voogdij over hun kinderen te verliezen, onvoldoende is om te concluderen dat Macedonië ten aanzien van eisers zijn verdragsverplichtingen, waaronder ingevolge het IVRK, niet nakomt.⁴⁰⁵

De Afdeling gaat in één uitspraak niet in op artikel 3 IVRK omdat de staatssecretaris geen procesbelang meer heeft, omdat de vreemdelingen reeds een asielvergunning hebben gekregen op andere gronden.⁴⁰⁶

In een zaak van oktober 2016 slaagt het beroep op het IVRK.⁴⁰⁷ De asielaanvragen van een moeder en haar kinderen waren afgewezen, omdat zij zich in plaats van in Syrië ook in Iran zouden kunnen vestigen. De rechter is het met de staatssecretaris eens dat niet aannemelijk is gemaakt dat het gezin te vrezen heeft voor een met artikel 3 EVRM strijdige behandeling in Iran, maar wijst erop dat bij afwijzing van de eerste asielaanvraag alsnog op grond van artikel 3.6a Vb ambtshalve een reguliere verblijfsvergunning kan worden verleend. De rechter herhaalt de standaardoverweging over de beperkte toepasbaarheid van artikel 3 IVRK. In casu heeft de

Den Haag (zittingsplaats Haarlem), 30 mei 2016, AWB 16/7907; Rb Den Haag, 13 mei 2016, AWB 16/8349; Rb Den Haag (zittingsplaats Zwolle), 31 mei 2018, NL17.4956 en 17/4957; Rb Den Haag (zittingsplaats Groningen), 16 mei 2019, NL19.9090.

⁴⁰⁰ Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg), 20 april 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:5244; Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg), 28 mei 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:6420.

⁴⁰¹ Rb Den Haag, 3 mei 2019, ECLI:NL:RBDHA:2019:3130.

⁴⁰² Rb Den Haag (zittingsplaats Zwolle), 19 januari 2018, NL17.13951

⁴⁰³ Rb Den Haag (zittingsplaats Utrecht), 11 juni 2018, NL18.9106, NL18.9109 en NL18.9111.

⁴⁰⁴ Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg), 25 juli 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:10328; Rb Den Haag (zittingsplaats Den Bosch), 17 november 2016, AWB 16/24324 en 24331; Rb Den Haag (zittingsplaats Arnhem), 24 november 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:1431.

⁴⁰⁵ Rb Den Haag (zittingsplaats Arnhem), 24 november 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:14139.

⁴⁰⁶ ABRvS 10 april 2015, ECLI:NL:RVS:2015:1254, JV 2015/146.

⁴⁰⁷ Rb Den Haag (zittingsplaats Rotterdam) 7 oktober 2016, AWB 16/20485.

staatssecretaris de belangen van de kinderen niet bij de besluitvorming betrokken. Opvallend is dat de rechter uit eigen beweging lijkt te verwijzen naar artikel 39 IVRK en daar wezenlijk belang aan hecht:

De rechtbank acht in de onderhavige situatie ook artikel 39 van het IVRK van belang, gelet op het oorlogsgeweld in Syrië dat de kinderen zijn ontvlucht maar ook gelet op het reisverhaal en de duur van het verblijf van de kinderen in Nederland in relatie tot de bijzondere zorg die zij thans door middel van speltherapie verkrijgen en het precare evenwicht dat - door verweerder niet bestreden - daarmee is bereikt. Nu niet is gebleken van een weging en beoordeling van deze belangen door verweerder en deze belangen een rol kunnen spelen bij een ambtshalve beoordeling of een verblijfsvergunning op grond van artikel 14 van de Vw 2000 en artikel 3.6a van het Vb 2000 kan worden verleend, kan het bestreden besluit niet in stand blijven.

De rechtbank gebruikt de meer gedetailleerde bepaling van artikel 39 IVRK als het ware als invulling van artikel 3 IVRK, op grond waarvan de belangen van de kinderen betrokken hadden moeten worden bij de beoordeling. Op 22 november 2016 doen een moeder en kind een beroep op deze uitspraak en oordeelt de rechtbank ook dat het besluit niet in stand kan blijven, omdat ten onrechte enkel de situatie van de moeder is beoordeeld en niet die van het kind.⁴⁰⁸

Als een eerste asiolverzoek wordt afgewezen, is de staatssecretaris gehouden om te beoordelen of verblijf moet worden verleend op grond van artikel 8 EVRM. Op 19 maart 2015 oordeelt de rechtbank dat het beroep op het IVRK niet specifiek iets toevoegt aan de waarde die op grond van artikel 8 EVRM al aan de belangen van de betrokken kinderen moet worden gehecht.⁴⁰⁹ De rechtbank oordeelt op 30 oktober 2015 in dezelfde geest dat een schending van artikel 3 IVRK niet aan de orde is, omdat de staatssecretaris in de belangenafweging ten aanzien van artikel 8 EVRM afdoende rekening heeft gehouden met de belangen van het kind.⁴¹⁰

Op 16 november 2016 oordeelt de rechtbank over de weigering van het asiolverzoek van een Servische vrouw.⁴¹¹ Eiseres voert aan dat verweerder gelet op artikel 8 EVRM, 24 Handvest en artikel 3 IVRK onvoldoende rekening heeft gehouden met de belangen van haar partner en pasgeboren kind. Daartoe acht zij van belang dat haar partner in Nederland een asielvergunning heeft verkregen en hij aldus niet naar Servië of Bosnië kan verhuizen. De rechtbank oordeelt dat eiseres niet aannemelijk heeft gemaakt dat aan de relatie tussen haar en haar verloofde genoeg invulling wordt gegeven om te concluderen dat sprake is van gezinsleven in de zin van artikel 8 EVRM. Dat eiseres is bevallen van een kind maakt dit naar het oordeel van de rechtbank niet anders. Op het beroep op het IVRK gaat de rechter verder niet in.

⁴⁰⁸ Rb Den Haag (zittingsplaats Zwolle), 22 november 2016, AWB 16/2076.

⁴⁰⁹ Rb Den Haag (zittingsplaats Utrecht), 19 maart 2015, AWB 14/27401.

⁴¹⁰ Rb Den Haag (zittingsplaats Haarlem), 30 oktober 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:15882.

⁴¹¹ Rb Den Haag (zittingsplaats Arnhem) 16 november 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:14327.

Gezinshereniging

Nareis

Het is vaste Afdelingsjurisprudentie dat de strikte scheiding tussen asiel en regulier, die volgt uit de systematiek van de Vw 2000, maakt dat de reikwijdte van de nareisbepaling in het Vw geen ruimte biedt voor een verdere afweging in het kader van artikel 8 EVRM dan de afweging die daarin al besloten ligt.⁴¹² Met andere woorden, een beroep op artikel 8 EVRM in de nareisprocedure wordt niet beoordeeld.⁴¹³ Op 2 september 2014 oordeelde de Afdeling al dat naast artikelen 3 en 8 EVRM, ook artikelen 3 en 6 IVRK geen deel uitmaken van het toetsingskader van nareisaanvragen.⁴¹⁴

Op 10 januari 2019 overweegt de rechtbank dat artikelen 3, 9 en 10 IVRK⁴¹⁵ niet verder strekken dan artikel 8 EVRM.⁴¹⁶ Die beoordeling dient volgens de rechter plaats te vinden in een reguliere verblijfsprocedure. Tegelijkertijd overweegt de rechter ook dat het besluit er geen blijk van geeft dat de staatssecretaris zich, bezien in het licht van artikel 3 IVRK, onvoldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van de kinderen, omdat meer gewicht kon worden toegekend aan het belang van de staat.

In een uitspraak van 3 februari 2015 behandelt de rechtbank het beroep op artikelen 3 en 10 IVRK apart van elkaar. Met betrekking tot artikel 10 IVRK overweegt de rechter dat artikel 8 EVRM de inhoud en reikwijdte van artikel 10 IVRK omvat.⁴¹⁷ Omdat de toets aan artikel 8 EVRM in de reguliere procedure dient plaats te vinden, heeft ook artikel 10 IVRK kennelijk geen plaats in de nareisprocedure. Met betrekking tot het beroep op artikel 3 IVRK overweegt de rechter dat het besluit er geen blijk van geeft dat de staatssecretaris zich, bezien in het licht van artikel 3 IVRK, onvoldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het kind, omdat in het besluit de minderjarigheid van het kind is onderkend.

Ook in andere uitspraken gaat de rechter wel in op het beroep op artikel 3 IVRK, maar komt daarbij tot de conclusie dat het besluit er geen blijk van geeft dat de staatssecretaris zich, bezien in het licht van artikel 3 IVRK, onvoldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het kind. In een zaak waarin het kind reeds naar Nederland was gekomen op grond van nareis bij haar vader, maar

⁴¹² Zie o.a. ABRvS 23 november 2015, ECLI:NL:RVS:2015:3711.

⁴¹³ Ingevolge het HvJ EU arrest *K. en B. van 8 november 2018 (C-380/17, ECLI:EU:C:2018:877, JV 2019/3 nt M.H.A. Strik)* dient de staatssecretaris een vreemdeling wel volledig te informeren over de gevolgen van een afwijzing van een verzoek om gezinshereniging op basis van de nareisbepalingen en over de maatregelen die moeten worden genomen om het recht op gezinshereniging via de reguliere procedure doeltreffend te kunnen doen gelden, zie bv ABRvS 29 maart 2019, ECLI:NL:RVS:2019:980, *JV 2019/98 nt P. Boeles*.

⁴¹⁴ ABRvS, 2 september 2014, ECLI:NL:RVS:2014:3332.

⁴¹⁵ In de uitspraak wordt verwezen naar de artikelen 3, 6 en 20 IVRK. Uit mailcontact met de gemachtigde van de vreemdeling in die zaak blijkt dat een beroep is gedaan op artikel 3, 9 en 10 IVRK. Vermoedelijk betreft dit dus een schrijffout.

⁴¹⁶ Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg), 10 januari 2019, ECLI:NL:RBDHA:2019:742.

⁴¹⁷ Rb Den Haag (zittingsplaats Zwolle), 3 februari 2015, AWB 14/25969.

moeder nog niet, verwijst de rechter in dit kader naar de eigen keuze van moeder om het kind naar haar vader in Nederland te laten reizen.⁴¹⁸ In een andere zaak overweegt de rechtbank dat de enkele verwijzing naar artikel 3 IVRK en de stelling dat DNA-onderzoek in het belang van het kind is, onvoldoende is om aan te nemen dat de staatssecretaris het belang van het kind onvoldoende heeft meegewogen.⁴¹⁹ In vijf andere uitspraken wordt dit oordeel niet gemotiveerd.⁴²⁰ Vier daarvan hebben betrekking op gestelde pleegkinderen van wie de gezinsband niet is aangetoond.⁴²¹ In zaken waarin ouders hun pleegkinderen willen laten nareizen, gaat de rechter meestal niet in op het beroep op het IVRK omdat de identiteit van het kind of de gezinsband tussen het kind en de pleegouders niet is aangetoond.⁴²² Omdat deze kinderen niet onder het nareisbeleid vallen, is er kennelijk ook geen ruimte om te toetsen aan het belang van het kind. In één zaak stelt eiser dat uit artikel 3 IVRK volgt dat de belangen van het kind moeten worden meegewogen, omdat de identiteit van het kind weliswaar niet is aangetoond, maar de familieband vast is komen te staan door middel van DNA-onderzoek.⁴²³ De rechtbank is het hiermee eens. In twee andere uitspraken is de rechtbank onder verwijzing naar het HvJ EU arrest *E.*⁴²⁴ ook van oordeel dat de belangen van het kind niet voldoende kenbaar door de staatssecretaris zijn meegenomen.⁴²⁵ Één van deze uitspraken is vernietigd door de Afdeling, die oordeelt dat het belang van de kinderen bij gezinshereniging niet zo zwaar weegt dat de staatssecretaris aanvullend onderzoek moet aanbieden als een ouder niet in bewijsnood verkeert en geen substantieel indicatief bewijs van zijn identiteit heeft overgelegd.⁴²⁶

In twee uitspraken komt de rechter niet toe aan het beroep op artikel 3 IVRK, omdat het beroep reeds slaagt op andere gronden.⁴²⁷

In twee uitspraken slaagt het beroep op het IVRK, althans het beroep op de inherente afwijkingsbevoegdheid van artikel 4:84 Awb waarbij het IVRK is aangehaald.

⁴¹⁸ Rb Den Haag, 17 juli 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:8642.

⁴¹⁹ Rb Den Haag (zittingsplaats Groningen), 12 april 2017, AWB 17/1328.

⁴²⁰ Rb Den Haag (zittingsplaats 's-Hertogenbosch), 1 december 2015, AWB 15/12352; Rb Den Haag, 16 mei 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:5308; Rb Den Haag, 12 juli 2017, ECLI:NL:RBDHA:2016:7703; Rb Den Haag, 2 mei 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:5256; Rb Den Haag, 2 mei 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:5261;

⁴²¹ Rb Den Haag, 16 mei 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:5308; Rb Den Haag, 12 juli 2017, ECLI:NL:RBDHA:2016:7703; Rb Den Haag, 2 mei 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:5256.

⁴²² Rb Den Haag (zittingsplaats Utrecht), 13 oktober 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:13071; Rechtbank Den Haag (zittingsplaats Middelburg), 10 januari 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:1239; Rb Den Haag, 13 augustus 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:9787; Rb Den Haag 23 augustus 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:10165; Rb Den Haag 23 augustus 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:10166; Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg), 8 oktober 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:12166; Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg), 21 februari 2019, ECLI:NL:RBDHA:2019:1916.

⁴²³ Rb Den Haag (zittingsplaats Utrecht), 17 april 2019, AWB 18/5608-T.

⁴²⁴ HvJ EU, 13 maart 2019, (*E.*) C-635/17, ECLI:EU:C:2019:192.

⁴²⁵ Rb Den Haag (zittingsplaats Haarlem), 13 mei 2019, AWB 18/5582; Rb Den Haag (zittingsplaats Groningen), 12 augustus 2019, AWB 19/1583.

⁴²⁶ ABRvS, 26 augustus 2020, ECLI:NL:RVS:2020:2015.

⁴²⁷ Rb Den Haag (zittingsplaats Arnhem), 14 september 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:11268; Rb Den Haag, 5 juli 2019, ECLI:NL:RBDHA:2019:12631.

Op 24 augustus 2017 overweegt de rechtbank dat het scenario dat het 12-jarige kind alleen in Somalië zal achterblijven, omdat zeer waarschijnlijk de biologische kinderen van de hoofpersoon binnenkort wél in de gelegenheid gesteld zullen worden om in het kader van nareis naar Nederland te komen, betrokken moet worden bij de vaststelling van bijzondere omstandigheden in de zin van artikel 4:84 Awb:

In het licht van het beroep van eiseres op artikel 3 van het IVRK moet worden aangenomen dat er sprake is van bijzondere omstandigheden in de zin van artikel 4:84 van de Awb, die maken dat het handelen door verweerder overeenkomstig het beleid zoals neergelegd in paragraaf C4/2.1 van de Vc, gevolgen heeft voor eiseres die onevenredig zijn in verhouding tot de met de door de beleidsregels te dienen doelen.⁴²⁸

In de tweede uitspraak slaagt het beroep op artikel 4:84 Awb, omdat de staatssecretaris niet kon volstaan met de overweging dat de aangevoerde omstandigheden in het kader van artikel 3 IVRK al in de beleidsregels zijn verwerkt.⁴²⁹ In een andere zaak hoefde de staatssecretaris in het licht van artikel 3 IVRK overigens juist niet mee te wegen dat het kind misschien alleen achter zou blijven in Ethiopië, omdat de inwilliging van de nareis-aanvraag van haar moeder en daarmee de scheiding tussen het kind en de moeder in Ethiopië een onzekere toekomstige gebeurtenis betrof.⁴³⁰

In een uitspraak van 13 april 2018 neemt de Afdeling uit eigen beweging artikel 22 IVRK mee bij de beoordeling van een beroep op artikel 10 lid 3, aanhef en onder a Gezinsherenigingsrichtlijn en artikel 29 lid 2, aanhef en onder c Vw.⁴³¹ In deze zaak draait het om de moeder van een 10-jarig kind. De moeder heeft het kind eerder na een mislukte asielaanvraag alleen achtergelaten in een AZC en is zelf met onbekende bestemming vertrokken. Daarop is het kind onder voorlopig toezicht van Nidos gesteld en na een aantal maanden is voor haar succesvol asiel aangevraagd. Een week daarna komt de moeder weer in beeld. De dochter wordt door de kinderrechter onder toezicht gesteld en voor een jaar uit huis geplaatst. In onderhavige zaak vraagt de moeder om een afgeleide asielvergunning van haar dochter op grond van artikel 29 lid 2, aanhef en onder c Vw. De rechtbank overweegt dat het beroep faalt, omdat de staatssecretaris zich niet ten onrechte op het standpunt heeft gesteld dat de moeder niet onder het bereik van deze bepalingen valt en oneigenlijk gebruik heeft gemaakt van de asielprocedure.⁴³² De Afdeling leest in de toelichting op de Gezinsherenigingsrichtlijn⁴³³ dat artikel 10 lid 3, aanhef en onder a is gebaseerd op artikel 22 IVRK, en dat deze bepaling in de richtlijn is opgenomen wegens de speciale behoeften en de kwetsbaarheid van vluchtelingen die minderjarig en

⁴²⁸ Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg), 24 augustus 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:11074.

⁴²⁹ Rb Den Haag (zittingsplaats Arnhem), 26 september 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:11018.

⁴³⁰ Rb Den Haag (zittingsplaats Zwolle), 28 mei 2019, AWB 18/7157.

⁴³¹ ABRvS, 13 april 2018, ECLI:NL:RVS:2018:879 (JV 2018/122 m.nt. C.J. Ullersma).

⁴³² Rb Den Haag (zittingsplaats Utrecht), 26 september 2017, NL17.7878, ongepubliceerd.

⁴³³ Toelichting bij het Voorstel voor een richtlijn van de Raad inzake het recht op gezinshereniging, 1 december 1999 (COM (1999)638 def).

zonder begeleiding zijn. De betreffende bepaling van de Gezinsherenigingsrichtlijn is geïmplementeerd in artikel 29 lid 2, aanhef en onder c Vw. De Afdeling haalt een nota uit het wetstraject van de Vw aan en concludeert daaruit dat de afgeleide asiilvergunning van artikel 29 lid 2, aanhef en onder c Vw is bedoeld voor gezinsleden die tegelijkertijd vluchten dan wel door de vlucht van elkaar zijn gescheiden.⁴³⁴ De Afdeling oordeelt dan ook dat de genoemde bepalingen voor de moeder in kwestie inderdaad niet kunnen leiden tot een afgeleide asiilvergunning.

Een laatste uitspraak gaat over de verschoonbaarheid van overschrijding van de driemaandeterminj, waarbinnen de aanvraag tot nareis moet worden gedaan.⁴³⁵ Hoewel de staatssecretaris de door eiseres gestelde belangen in het kader van de verschoonbaarheid heeft meegewogen, is geen kenbare afweging gemaakt tussen de gestelde belangen van haar kinderen, waaronder referent, en het algemeen belang. In het licht van de jurisprudentie van het EHRM ten aanzien van het gezins- en privéleven van minderjarige kinderen, kan de redenering van de staatssecretaris dat de belangen van de kinderen zoals bedoeld in artikel 3 IVRK zijn in te lezen in het besluit, volgens de rechtbank geen stand houden.⁴³⁶

Er lijkt dus divergentie te bestaan in de rechtspraak met betrekking tot de toepasbaarheid van artikel 3 IVRK, al dan niet via een Europees- of nationaalrechtelijke bepaling, in nareiszaken.

Reguliere gezinshereniging

Bij een reguliere aanvraag om gezinshereniging wordt een beroep op het IVRK vaak gedaan binnen de belangenafweging die in het kader van artikel 8 EVRM moet worden gemaakt. Bij de toepassing van artikel 8 EVRM moet eerst worden vastgesteld dat sprake is van gezinsleven, alvorens de belangenafweging moet worden gemaakt. Bij die belangenafweging moet door de staatssecretaris een *fair balance* worden gevonden tussen het belang van de vreemdeling en de gezinsleden enerzijds, en het belang van de staat anderzijds. Hierbij moeten alle van betekenis zijnde feiten en omstandigheden kenbaar worden betrokken, en moet ingevolge EHRM-jurisprudentie aan de belangen van kinderen aanzienlijk gewicht toekomen.⁴³⁷ Volgens vaste rechtspraak van de Afdeling moet de Nederlandse rechter ‘enigszins terughoudend’ toetsen of de staatssecretaris alle relevante feiten en omstandigheden in de belangenafweging heeft betrokken en, indien dit het geval is,

⁴³⁴ *Kamerstukken II 1999/2000*, 26732, 7, p. 47-48.

⁴³⁵ Rb Den Haag (zittingsplaats Zwolle) 11 juni 2015, AWB 15/5010.

⁴³⁶ In hoger beroep stelt de Afdeling prejudiciële vragen aan het HvJ EU en neemt de route van de Gezinsherenigingsrichtlijn in plaats van het EVRM en het IVRK (ABRvS, 21 juni 2017, ECLI:NL:RVS:2017:1609 (JV 2017/168, NJB 2017/1537)). Op grond van deze richtlijn dient terdege rekening te worden gehouden met de belangen van minderjarige kinderen.

⁴³⁷ 1 december 2005, ECLI:CE:ECHR:2005:1201JUD006066500 (*Taquobo-Tekle/Nederland*); EHRM 31 januari 2006, ECLI:CE:ECHR:2006:0131JUD005043599 (*Rodrigues da Silva en Hoogkamer/Nederland*); 6 juli 2010, ECLI:CE:ECHR:2010:0706JUD004161507 (*Neulinger en Shuruk/Zwitserland*); 3 oktober 2014, ECLI:CE:ECHR:2014:1003JUD001273810 (*Jeunesse/Nederland*); 8 maart 2016 (*I.A.A. e.a./VK*), CLI:CE:ECHR:2016:0308DEC002596013; 8 november 2016, ECLI:CE:ECHR:2016:1108JUD005697110 (*El Ghatet/Zwitserland*).

of niet ten onrechte is gesteld dat die afweging heeft geresulteerd in een *fair balance*.⁴³⁸

Bij de kopjes ‘asielverzoeken door kinderen met begeleider(s)’ en ‘nareis’ is reeds gebleken dat in de rechtspraak over het algemeen wordt aangenomen dat artikel 3 IVRK niet meer bescherming biedt dan dat artikel 8 EVRM doet. Ook over artikelen 9 en 10 IVRK is dit soms door de rechtbank aangenomen. Bij reguliere aanvragen voor gezinshereniging komt de rechtbank in twee uitspraken ook tot het oordeel dat het IVRK geen verdergaande bescherming biedt dan artikel 8 EVRM.⁴³⁹ Deze uitspraken worden hieronder verder besproken.

Op 5 juli 2016 gaat de rechtbank uitgebreid in op de jurisprudentie van het EHRM over het meewegen van de belangen van kinderen bij de belangenafweging in het kader van artikel 8 EVRM.⁴⁴⁰ De zaak betreft een vrouw die zich bij haar genaturaliseerde echtgenoot en vier Nederlandse kinderen wil voegen. De machtiging tot voorlopig verblijf (mvv) is afgewezen omdat haar echtgenoot bijstand ontvangt. De vrouw verwijst naar het IVRK, ‘waaruit blijkt dat kinderen recht hebben op gezinsleven met hun beide ouders en dat de belangen van de kinderen zwaar dienen te wegen’. De rechtbank oordeelt, ‘enigszins terughoudend toetsend’, dat in de gemaakte belangenafweging in het kader van artikel 8 EVRM onvoldoende zwaar gewicht is toegekend aan de belangen van de kinderen en de echtgenoot, zeker nu het enige zwaarwegende belang van de Nederlandse staat stamt uit de omstandigheid dat de echtgenoot een bijstandsuitkering heeft. De staatssecretaris is tegen deze uitspraak in hoger beroep gegaan, welke kennelijk ongegrond is verklaard.⁴⁴¹ De Afdeling baseert zich in haar oordeel onder andere op de EHRM uitspraken in *Jeunesse* en *El Ghatet*, maar noemt het IVRK niet.

In een andere gezinsherenigingszaak is de mvv van een echtgenoot afgewezen omdat niet is voldaan aan het middelenvereiste en het inburgeringsvereiste.⁴⁴² Er is in deze zaak sprake van zeer bijzondere omstandigheden. Referente had met haar man en haar kinderen gezinsleven opgebouwd in Suriname, maar zag zich na het overlijden van haar zus in Nederland genoodzaakt om terug te keren naar Nederland om als pleegmoeder op te treden voor de jonge kinderen van haar zus. Haar eigen kinderen volgden haar naar Nederland. De rechtbank is van oordeel dat de staatssecretaris het verblijf van referente en haar kinderen in Nederland niet op juiste wijze heeft betrokken bij de belangenafweging in het kader van artikel 8 EVRM. Het is aannemelijk dat de pleegkinderen geen toestemming zouden krijgen van hun vaders om naar Suriname te emigreren. Voorts bestaat de kans dat het gezin van de overleden zus verder uit elkaar zou vallen bij emigratie. Gelet op artikel 3 IVRK is de staatssecretaris bij de belangenafweging onvoldoende ingegaan op de

⁴³⁸ ABRvS 25 maart 2015, ECLI:NL:RVS:2015:1044, JV 2015/122, AB 2015/269 m.nt. P.R. Rodrigues.

⁴³⁹ Rb Den Haag, 25 augustus 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:9661; Rb Den Haag, 17 april 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:4491.

⁴⁴⁰ Rb Den Haag (zittingsplaats Amsterdam), 5 juli 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:10834.

⁴⁴¹ ABRvS, 5 april 2017, ECLI:NL:RVS:2017:964, JV 2017/121 m.nt. P. Boeles.

⁴⁴² Rb Den Haag (zittingsplaats Haarlem), 17 november 2015, AWB 15/8183.

mogelijke gevolgen voor de (pleeg)kinderen en heeft hij onvoldoende gemotiveerd dat in de belangenafweging aan de belangen van referente en haar pleegkinderen geen doorslaggevend gewicht dient te worden gehecht.

In een volgende zaak wordt binnen de beoordeling van artikel 8 EVRM een beroep gedaan op artikel 10 IVRK wegens de duur van de procedure.⁴⁴³ Daarnaast wordt een beroep gedaan op de ‘belangen van het kind’ in zijn algemeenheid en op artikel 5 lid 5 Gezinsherenigingsrichtlijn. Het beroep van eisers wordt in deze zaak gegrond verklaard omdat het besluit stoelt op een verouderd rapport van de Raad voor de Kinderbescherming over de relatie tussen het kind en de ouder, welke sindsdien is geïntensiveerd.

In een aantal zaken wordt onder verwijzing naar artikel 3 IVRK een beroep gedaan op het recht van het kind om bij beide ouders op te groeien. De rechtbank is soms van oordeel dat dit gegeven bij de belangenafweging in het kader van artikel 8 EVRM betrokken moet worden, en soms niet. Op 4 mei 2017 oordeelt de rechtbank dat ‘niet blijkt dat de staatssecretaris bij de belangenafweging in het kader van artikel 8 EVRM het recht op omgang met beide ouders alsmede het belang van de kinderen bij de aanwezigheid van eiseres kenbaar en toegespitst op het onderhavige geval heeft meegewogen’.⁴⁴⁴ De staatssecretaris heeft daarom onvoldoende rekenschap gegeven van de belangen van de kinderen, gezien in het licht van artikel 3 IVRK. Op 25 augustus 2016 betreft de rechtbank dit gegeven juist niet.⁴⁴⁵ De rechtbank betreft wel dat de kinderen zich kunnen vestigen in Afghanistan, omdat zij pas sinds 2011 in Nederland verblijven, en dat de kinderen een leeftijd hebben waarop een bepaalde mate van zelfstandigheid verwacht mag worden. Ook in een andere zaak betreft de rechtbank niet het aangevoerde recht om in nabijheid van beide ouders op te groeien, bij de beoordeling van het beroep op het IVRK.⁴⁴⁶ Het beroep op het IVRK slaagt niet omdat de staatssecretaris zich voldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van de kinderen. Daarbij kon de staatssecretaris in aanmerking nemen dat de kinderen sinds hun geboorte bij eiseres in Marokko verblijven.

Op 16 april 2015 oordeelt de rechtbank dat de staatssecretaris, door slechts op te merken dat de kinderen weliswaar gebaat zijn bij de aanwezigheid van beide ouders en dat de belangen van de kinderen een eerste overweging zijn, maar dat deze niet van doorslaggevend belang zijn, niet voldoende gewicht heeft toegekend aan de belangen van de kinderen in het kader van artikel 8 EVRM.⁴⁴⁷ De rechtbank betreft daarbij overigens niet artikelen 3 en 9 IVRK, waar tevens een beroep op was gedaan. De vastgestelde objectieve belemmering in combinatie met het recht van artikel 24 lid 2 en lid 3 Handvest maakt dat de staatssecretaris zich niet zonder nadere motivering op het standpunt kon stellen dat de gezinsleden van elkaar gescheiden kunnen worden.

⁴⁴³ Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg), 13 augustus 2019, ECLI:NL:RBDHA:2019:8740.

⁴⁴⁴ Rb Den Haag (zittingsplaats Zwolle), 4 mei 2017, AWB 16/23984.

⁴⁴⁵ Rb Den Haag (zittingsplaats Haarlem) (mk), 25 augustus 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:11594.

⁴⁴⁶ Rb Den Haag (zittingsplaats Utrecht), 28 december 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:16838.

⁴⁴⁷ Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg), 16 april 2015, AWB 14/24061.

In twee verschillende uitspraken overweegt de rechtbank met betrekking tot de stelling dat de kinderen recht hebben om op regelmatige basis persoonlijke betrekkingen en rechtstreekse contacten met beide ouders te onderhouden, dat het IVRK geen verdergaande bescherming biedt dan artikel 8 EVRM.⁴⁴⁸ In deze gevallen was niet aangetoond dat sprake was van gezinsleven in de zin van artikel 8 EVRM.

De rechtbank oordeelt in een andere zaak dat niet kan worden gezegd dat de staatssecretaris de grenzen van artikel 3 IVRK heeft overschreden, omdat de belangen van de kinderen uitdrukkelijk zijn betrokken en meegewogen bij de belangenafweging in het kader van artikel 8 EVRM.⁴⁴⁹ De staatssecretaris stelt dat de kinderen tieners zijn die geen intensieve zorg nodig hebben en in toenemende mate zelfstandig zijn, dat niet wordt ingezien dat zij niet langer door familieleden kunnen worden opgevangen en ondersteund, en dat het gezinsleven via sociale media kan worden ingevuld, zoals dat al jarenlang het geval is. Tevens hebben de kinderen voldoende financiële middelen. Tot slot is relevant dat hun moeder ervoor heeft gekozen hen achter te laten en hen niet te noemen in het asielgehoor.

Op 6 januari 2016 oordeelt de Afdeling in een andere zaak dat de staatssecretaris bij de beoordeling van het beroep op het IVRK niet mocht verwijzen naar zijn motivering in het kader van artikel 8 EVRM, omdat die motivering ondeugdelijk is.⁴⁵⁰ Deze overweging impliceert dat wel kan worden volstaan met een verwijzing naar de belangenafweging van artikel 8 EVRM indien die wel deugdelijk is. De zaak draait om een gezin waarvan de vader en het kind wel terug kunnen naar Guinee, maar waarbij voor de moeder objectieve belemmeringen bestaan. Bij terugkeer zou het kind dus gescheiden worden van de moeder. Met de stelling dat de ouders van het kind zelf verantwoordelijk zijn voor de keuze om gezinsleven aan te gaan en te ontwikkelen, heeft de staatssecretaris ondeugdelijk gemotiveerd dat een scheiding tussen de moeder en het kind is gerechtvaardigd gelet op het belang van de Nederlandse staat om vast te houden aan het paspoortvereiste. Hierbij is volgens de Afdeling van belang dat invulling van het gezinsleven op afstand in dit geval geen goed alternatief is.

In een uitspraak van 14 september 2015 verwijst de Afdeling⁴⁵¹ bij het beroep op artikel 3 IVRK en niet direct naar de belangenafweging in het kader van artikel 8 EVRM. De belangen van het kind worden inhoudelijk echter alleen behandeld bij artikel 8 EVRM (het kind is nog zeer jong, niet geworteld in Nederland en heeft niet de Nederlandse nationaliteit), terwijl de afwijzing van het beroep op artikel 3 IVRK niet wordt gemotiveerd. Er kan dus van worden uitgegaan dat het beroep op artikel 3 IVRK niet slaagt omdat de belangen van het kind voldoende zijn betrokken bij de belangenafweging in het kader van artikel 8 EVRM. Het beroep op artikel 24 Handvest leidt verder niet tot een ander oordeel nu dit artikel overeenkomstig artikel 3 IVRK dient te worden geïnterpreteerd. De rechtbank had in de

⁴⁴⁸ Rb Den Haag 25 augustus 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:9661; Rb Den Haag, 17 april 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:4491.

⁴⁴⁹ Rb Den Haag 4 september 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:10095.

⁴⁵⁰ ABRvS, 6 januari 2016, ECLI:NL:RVS:2016:81, *JV* 2016/55.

⁴⁵¹ ABRvS 14 september 2015, ECLI:NL:RVS:2015:3011.

onderliggende uitspraak juist geoordeeld dat het besluit onder andere ondeugdelijk was gemotiveerd op het punt dat de moeder met haar kinderen met gebruikmaking van moderne communicatiemiddelen contact zou kunnen houden en hen zou kunnen bezoeken.⁴⁵²

Ook in drie rechtbankuitspraken wordt het beroep op artikel 3 IVRK behandeld zonder directe verwijzing naar de overweging in het kader van artikel 8 EVRM.⁴⁵³ De rechtbanken komen daarbij zonder toelichting tot het oordeel dat het bestreden besluit er geen blijk van geeft dat verweerder zich onvoldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het kind. Bij de toets aan artikel 8 EVRM wordt de situatie van het kind kort genoemd.

In een andere uitspraak concludeert de rechtbank dat niet valt in te zien dat de staatssecretaris de belangen van de kinderen onvoldoende zou hebben meegewogen, omdat het ‘niet alleen [gaat] om de vraag wat het meest in het belang is van het kind, maar het belang van het kind één van de belangen [is] die is betrokken in de beoordeling’.⁴⁵⁴ Hoe deze belangen zijn betrokken, is voldoende gemotiveerd, en concrete gronden welke belangen niet of onvoldoende zijn meegewogen zijn door verzoekers niet aangevoerd. In een andere uitspraak faalt het beroep op artikel 3 IVRK eveneens omdat dit beroep niet is onderbouwd.⁴⁵⁵

Op 10 oktober 2017 oordeelt de rechtbank dat artikel 3 IVRK niet inhoudt dat eisers de familierechtelijke relatie niet aan hoeven te tonen met objectief verifieerbare stukken dan wel dat het beroep op bewijsnood niet onderbouwd hoeft te worden.⁴⁵⁶ Daarnaast was op goede gronden afgezien van het horen van de moeder, met als gevolg dat het horen van het kind ook niet in strijd met artikel 12 IVRK is. De rechtbank overweegt dat uit rechtspraak van de Afdeling⁴⁵⁷ volgt dat uit de tekst en strekking van artikel 12 IVRK niet volgt dat deze bepaling tot meer verplicht dan dat inzake het horen aan minderjarigen gelijke waarborgen worden geboden als aan meerderjarigen in soortgelijke procedures.

In een andere zaak wordt geen beroep gedaan op artikel 3 IVRK, maar verwijst de rechtbank naar jurisprudentie van het EHRM en wijst erop dat het EHRM daarin heeft verwezen naar artikel 3 IVRK.⁴⁵⁸ De staatssecretaris houdt in deze zaak vast aan een termijn van vijf jaar verblijf buiten Nederland om in aanmerking te komen voor een verblijfsvergunning na het verstrekken van onjuiste gegevens. Dit zou tot gevolg hebben dat de kinderen en diens moeder gedurende vijf jaar geen gezinsleven in Nederland met de vader zouden kunnen uitoefenen. De rechtbank oordeelt dat het besluit, in het licht van de aard en ernst van het vergrijp van de vader, strijdig

⁴⁵² Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg) 15 januari 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:399.

⁴⁵³ Rb Den Haag (zittingsplaats Roermond), 27 januari 2015, AWB 14/13768; Rb Den Haag (zittingsplaats 's-Hertogenbosch) (mk), 15 februari 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:2105; Rb Den Haag, 19 november 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:15186.

⁴⁵⁴ Rb Den Haag (zittingsplaats Utrecht) 14 december 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:14918.

⁴⁵⁵ Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg), 23 juli 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:8903.

⁴⁵⁶ Rb Den Haag (zittingsplaats Amsterdam), 10 oktober 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:15799.

⁴⁵⁷ Verwezen wordt naar ABRvS 1 februari 2012, ECLI:NL:RVS:2012:BV2474.

⁴⁵⁸ Rb Den Haag (zittingsplaats Amsterdam) 23 december 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:16920.

is met het evenredigheidsbeginsel zoals neergelegd in artikel 3:4 Awb en de invulling daarvan conform artikel 5 lid 5 Gezinsherenigingsrichtlijn.

In een andere zaak voert eiser aan dat de staatssecretaris ongerechtvaardigd onderscheid maakt tussen kinderen die zijn geboren uit een huwelijk of een duurzame relatie, en kinderen die daar niet uit zijn geboren.⁴⁵⁹ In het laatste geval dient namelijk uitvoerig bewijs van voldoende invulling aan het gezinsleven tussen referent en kind te worden overgelegd, wat volgens eiser in strijd is met artikelen 8 en 13 EVRM en artikelen 2 en 3 IVRK. De rechtbank overweegt dat onderscheid kan worden gemaakt tussen deze twee groepen, omdat het enkel hebben van biologische verwantschap onvoldoende is voor het aannemen van beschermenswaardig gezinsleven als bedoeld in artikel 8 EVRM.

In een laatste uitspraak wordt door eisers binnen het beroep op artikel 8 EVRM een beroep op het IVRK gedaan, met verwijzing naar rechtspraak van het Hof van Justitie van de EU (*Chavez-Vilchez*).⁴⁶⁰ Het beroep daarop kan niet slagen, omdat de kinderen geen burgers van de Unie zijn.

Kinderpardon

Een substantieel deel van de uitspraken waarin een beroep is gedaan op het IVRK betreft Kinderpardonprocedures. In de onderzoeksperiode zijn zowel aanvragen gedaan op grond van de Overgangsregeling langdurig verblijvende kinderen (in werking van 1 februari 2013 tot 1 mei 2013) als de Definitieve regeling (in werking van 1 mei 2013 tot 29 januari 2019). Op 29 januari 2019 heeft de tijdelijke Afsluitregeling zijn intrede gedaan. Het vereiste dat meegewerkt moet zijn aan vertrek, ook wel het meewerkcriterium genoemd, is in deze afsluitende regeling versoepeld tot een vereiste van beschikbaarheid voor vertreksgesprekken en de meldplicht.⁴⁶¹ Tot 25 februari 2019 kon op grond van de Afsluitregeling een aanvraag ingediend worden - daarna is het Kinderpardon geschrapt. In de onderzoeksperiode zijn er nog geen uitspraken gedaan die de Afsluitregeling betreffen, waarin het IVRK wordt vermeld. In de uitspraken die hieronder worden besproken is dus een beroep gedaan op de Overgangs- of de Definitieve regeling. Tussen deze twee regelingen wordt hier in aanduiding geen onderscheid gemaakt omdat die – voor zover hier relevant – niet van elkaar verschillen.

In veel Kinderpardonzaken is een beroep gedaan op artikel 2 IVRK. Het beroep op deze bepaling wordt bijna altijd meegenomen in de toets aan artikel 14 EVRM. Artikel 14 EVRM is alleen van toepassing in verband met de uitoefening van rechten zoals beschermd in het EVRM, zoals bijvoorbeeld het recht op eerbiediging van familie- en gezinsleven, neergelegd in artikel 8 EVRM.

Op 16 december 2014 doet de rechtbank uitspraak over de vraag of de voorwaarde dat een vreemdeling zich niet langer dan een aaneengesloten periode van drie maanden mag hebben onttrokken aan toezicht, in strijd is met het discrimina-

⁴⁵⁹ Rb Den Haag, 21 september 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:11374.

⁴⁶⁰ Rb Den Haag, 14 juni 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:7135.

⁴⁶¹ Zie KST 19637, nr. 2459 en WBV 2019/1, *Scrt.* 2019, 8116.

tieverbod.⁴⁶² De rechtbank acht artikel 14 EVRM van toepassing, omdat het beroep binnen de werkingssfeer van artikel 8 EVRM valt. De rechtbank voert daarom de toets aan het discriminatieverbod van artikel 14 EVRM uit, namelijk of er een objectieve en redelijke rechtvaardiging bestaat voor het gemaakte onderscheid. Hierbij is van belang dat verdragsstaten een *margin of appreciation* hebben bij de beoordeling of een verschillende behandeling gerechtvaardigd is, en dat er in dit geval sprake is van een keuze-element, waardoor de vereiste rechtvaardiging niet zo zwaarwegend is als bij een onderscheid dat gebaseerd is op meer onvervreembare eigenschappen zoals nationaliteit of geslacht. De rechtbank komt tot het oordeel dat de staatssecretaris zich op goede gronden op het standpunt heeft gesteld dat een objectieve en redelijke rechtvaardiging aanwezig is voor het gemaakte onderscheid, door te stellen dat de Regeling ziet op uitzonderings- en begunstigend beleid en dat deze voorwaarde wordt gesteld om te voorkomen dat vreemdelingen die hebben gekozen voor een leven in de illegaliteit, in aanmerking komen voor de Regeling. Dat aan eisers niet is meegedeeld dat zij contact moesten houden met instanties ontslaat hen volgens de rechtbank niet van hun vreemdelingrechtelijke verplichtingen. Het onderscheid is dus niet in strijd met artikel 14 EVRM of artikel 1 van het Twaalfde Protocol bij het EVRM, en evenmin met artikel 2 lid 2 IVRK, 'voor zover aan deze bepaling al rechtstreekse werking toekomt'.

De Afdeling overweegt in hoger beroep dat geen aanleiding bestaat voor het oordeel dat de rechtbank een onjuiste toetsingsmaatstaf heeft aangelegd met betrekking tot het discriminatieverbod van artikel 14 EVRM en artikel 1 Twaalfde Protocol bij het EVRM, en dat de rechtbank terecht heeft overwogen dat de staatssecretaris het gemaakte onderscheid in redelijkheid gerechtvaardigd heeft kunnen achten.⁴⁶³ De Afdeling laat zich niet uit over het IVRK.

Al in 2007 oordeelde de Afdeling dat het discriminatieverbod dat is neergelegd in artikel 2 lid 1 IVRK, er niet in de weg staat dat binnen één juridische categorie - de groep van kinderen die rechtmatig in Nederland verblijven doch niet zijn toegelaten - op zakelijke en redelijke gronden onderscheid wordt gemaakt tussen kinderen van ouders die aan hun meewerkplicht voldoen, en kinderen van ouders die daaraan niet voldoen.⁴⁶⁴ In de huidige onderzoeksperiode komt de rechtbank onder verwijzing naar deze uitspraak twee keer tot dezelfde conclusie met betrekking tot kinderen van ouders die zich wel of niet hebben onttrokken aan toezicht.⁴⁶⁵ In nog een uitspraak komt de rechtbank tot de conclusie dat het tegenwerpen van een keuze om onvoldoende mee te werken aan vertrek ook niet kan worden aangemerkt als discriminatie of bestraffing in de zin van artikel 2 lid 2 IVRK.⁴⁶⁶ In een andere uitspraak oordeelt de rechtbank dat ook artikel 2 lid 2 IVRK niet in de weg staat aan het maken van onderscheid tussen kinderen van ouders die zich wel of niet

⁴⁶² Rb Den Haag (zittingsplaats Haarlem) (mk), 16 september 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:11522.

⁴⁶³ ABRvS, 4 maart 2015, ECLI:NL:RVS:2015:681.

⁴⁶⁴ ABRvS 15 februari 2006, ECLI:NL:RVS:2007:AZ9524.

⁴⁶⁵ Rb Den Haag (zittingsplaats Roermond) (mk), 3 december 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:15829.

⁴⁶⁶ Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg), 22 oktober 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:13461.

hebben onttrokken aan toezicht.⁴⁶⁷ In weer een andere uitspraak komt de rechtbank expliciet tot de conclusie dat bovengenoemde Afdelingsuitspraak uit 2007 ook van toepassing is op artikel 2 lid 2 IVRK, ‘nu het tweede lid van die bepaling qua strekking (tegensaan van discriminatie van kinderen) niet verschilt van het eerste lid’.⁴⁶⁸ Omdat het verblijfsrecht van de ouders afhankelijk is van het kind en de ouders ervoor hebben gekozen niet mee te werken aan het vertrek, kan het gedrag van de ouders aan het kind worden toegerekend. Dit is niet in strijd met artikel 14 EVRM, en evenmin met artikel 2 lid 2 IVRK, voor zover aan deze bepaling al rechtstreekse werking toekomt.

In een andere zaak voeren eisers aan dat uit literatuur zou blijken dat artikel 2 lid 2 IVRK botst met de overweging van het EHRM dat kinderen het gedrag van hun ouders kan worden toegerekend.⁴⁶⁹ In deze uitspraak vermeldt de rechter dat door eisers geen beroep is gedaan op artikel 2, lid 2 IVRK. De verwijzing naar de literatuur kan de eisers volgens de rechtbank verder ook niet baten.

Dat er geen sprake is van discriminatie in de zin van een niet-gerechtvaardigd onderscheid volgt volgens de rechtbank ook uit drie Afdelingsuitspraken van 29 juni 2015.⁴⁷⁰ Daarin oordeelt de Afdeling dat het meewerkcriterium niet kennelijk onredelijk is ten opzichte van het doel van de Regeling om langdurig verblijf zonder een daartoe verleende verblijfstitel zoveel mogelijk te voorkomen. In deze uitspraken is niet getoetst aan bepalingen van het EVRM of IVRK. Daarnaast verwijst de rechtbank ten aanzien van het betoog van eisers dat het niet meewerken aan vertrek door de ouders niet aan de kinderen kan worden toegerekend, naar een uitspraak van de Afdeling van 9 januari 2015.⁴⁷¹ In die uitspraak oordeelt de Afdeling onder verwijzing naar jurisprudentie van het EHRM dat ‘zwaarwegende redenen van migratiebeleid’ in beginsel aanleiding zijn een vreemdeling het gedrag van zijn ouders toe te rekenen. Ook in deze uitspraak wordt het IVRK niet genoemd.

Op 12 november 2015 overweegt de rechtbank, onder verwijzing naar jurisprudentie van het EHRM, ook dat zwaarwegende redenen van migratiebeleid in beginsel aanleiding zijn om het gedrag van de ouders aan een kind toe te rekenen in verband met het risico dat de ouders de positie van hun kinderen misbruiken om een verblijfsrecht te krijgen.⁴⁷² De rechtbank verwijst met betrekking tot het beroep op artikel 2 lid 2 IVRK naar de hierboven genoemde Afdelingsuitspraak van 15 februari 2007. Op 19 oktober 2016 bevestigt de rechtbank nogmaals dat:

⁴⁶⁷ Den Haag (zittingsplaats Roermond) (mk), 3 december 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:14536.

⁴⁶⁸ Rb Den Haag (zittingsplaats Haarlem) (vzr.), 14 september 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:12312.

⁴⁶⁹ Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg), 18 februari 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:1913.

⁴⁷⁰ ABRvS, 29 juni 2015, ECLI:NL:RVS:2015:2095; ECLI:NL:RVS:2015:2098; ECLI:NL:RVS:2015:2099 (Rb Den Haag (zittingsplaats Haarlem) (vzr.), 14 september 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:12312).

⁴⁷¹ ABRvS, 9 januari 2015, ECLI:NL:RVS:2015:78.

⁴⁷² Rb Den Haag (zittingsplaats Utrecht), 12 november 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:16286.

niet [valt] in te zien dat het principe dat een onderscheid tussen (categorieën van) personen mag worden gemaakt mits daarvoor een objectieve en redelijke rechtvaardiging aanwezig is, niet ook van toepassing is op artikel 2, tweede lid, IVRK.⁴⁷³

De rechtbank oordeelt dat de staatssecretaris zwaarwegende gronden van migratiebeleid als objectieve en redelijke rechtvaardigingsgrond heeft kunnen aanmerken voor het gemaakte onderscheid tussen ouders die wel, en ouders die niet meewerken aan het vertrek.

De rechtbank oordeelt op 21 oktober 2014 dat de staatssecretaris ook een objectieve en redelijke rechtvaardiging heeft gemaakt voor het gemaakte onderscheid tussen kinderen voor wie een asielaanvraag is ingediend en kinderen voor wie dit niet is gebeurd.⁴⁷⁴ De rechtbank verwijst naar ‘vaste jurisprudentie van deze rechtbank en zittingsplaats’ en gaat verder niet in op het beroep op het IVRK. Op 1 maart 2018 oordeelt de rechtbank, ook onder verwijzing naar ‘vaste jurisprudentie’, dat de keuze van de ouder om al dan niet een asielaanvraag voor het kind in te dienen, toegerekend kan worden aan het kind en van strijd met artikel 2 lid 2 IVRK in een dergelijk geval dan ook geen sprake is.⁴⁷⁵ De vaste jurisprudentie waarnaar in beide uitspraken wordt verwezen is ongepubliceerd.⁴⁷⁶

Ook het onderscheid dat wordt gemaakt tussen kinderen met een gezinslid aan wie artikel 1F Vluchtelingenverdrag is tegengeworpen en kinderen zonder een dergelijk gezinslid, is gerechtvaardigd, zo oordeelt de rechtbank op 17 februari 2015.⁴⁷⁷ Het beroep op artikel 14 EVRM en artikel 2 IVRK wordt verworpen met een verwijzing naar een andere Afdelingsuitspraak van 9 januari 2015.⁴⁷⁸ In die uitspraak is bepaald dat dit onderscheid niet in strijd is met artikel 14 en artikel 8 EVRM, maar wordt het IVRK niet genoemd. De rechtbank is verder met betrekking tot het beroep op artikel 3 IVRK van oordeel dat met het IVRK niet beoogd is een uitbreiding te geven aan de verplichtingen die uit artikel 8 EVRM voortvloeien. In hoger beroep voeren eisers aan dat de verwijzing naar de Afdelingsuitspraak van 9 januari 2015 ten onrechte is gemaakt en voeren nogmaals aan dat het gemaakte onderscheid in strijd is met artikel 2 lid 2 IVRK. De Afdeling verwijst eveneens naar haar uitspraak van 9 januari 2015 en noemt het IVRK niet.⁴⁷⁹

Op dezelfde dag doet de Afdeling nog een andere uitspraak in een Kinderparonzaak waarbij artikel 1F een rol speelt.⁴⁸⁰ De Afdeling past daarin haar oordeel van 9 januari 2015 toe op het tien-jarenbeleid. Dit beleid houdt in dat de staatssecretaris in asielzaken de contra-indicatie openbare orde na tien jaar onafgebroken ver-

⁴⁷³ Rb Den Haag (zittingsplaats Haarlem), 19 oktober 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:14104.

⁴⁷⁴ Rb Den Haag (zittingsplaats Amsterdam), 21 oktober 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:13058.

⁴⁷⁵ Rb Den Haag, 1 maart 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:10055.

⁴⁷⁶ Het betreft respectievelijk Rb Den Haag (zittingsplaats Amsterdam) 6 juni 2014, ECLI:NL:RBAMS:2014:3289 en Rb Den Haag, 28 mei 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:6906.

⁴⁷⁷ Rb Den Haag (zittingsplaats Arnhem) (mk), 17 februari 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:1564.

⁴⁷⁸ ABRvS, 9 januari 2015, ECLI:NL:RVS:2015:81.

⁴⁷⁹ ABRvS, 26 februari 2016, ECLI:NL:RVS:2016:585.

⁴⁸⁰ ABRvS, 26 februari 2016, ECLI:NL:RVS:2016:584.

blijf in Nederland niet langer tegenwerpt aan gezinsleden van een vreemdeling aan wie artikel 1F is tegengeworpen. Het tien-jarenbeleid werd door de staatssecretaris niet toegepast op Kinderpardonzaken. Vreemdelingen klagen dat dit een ongerechtvaardigd onderscheid veroorzaakt tussen kinderen die een aanvraag doen op grond van de Kinderpardonregeling en kinderen die een andersoortige aanvraag doen. Dit zou strijd opleveren met artikel 14 EVRM, artikel 1 Protocol 12 bij het EVRM en artikel 2 lid 2 IVRK. Ter onderbouwing hiervan verwijzen vreemdelingen naar een brief van de Minister en Staatssecretaris van Justitie aan de Tweede Kamer, waarin de redenen zijn omschreven die ten grondslag liggen aan de totstandkoming van het tien-jarenbeleid.⁴⁸¹ In de brief wordt onder andere verwezen naar het IVRK. De staatssecretaris stelt dat geen sprake is van een ongerechtvaardigd onderscheid, omdat het Kinderpardon naar zijn aard een gezinsregeling is, waarbij alle leden of geen enkel lid een verblijfsvergunning krijgt. Het tien-jarenbeleid ziet op andere situaties, namelijk de gevallen waarin een gezinslid van een persoon aan wie artikel 1F is tegengeworpen, zelfstandig voldoet aan de vereisten van een specifiek verblijfsdoel. De Afdeling volgt de staatssecretaris in deze redenering en noemt het IVRK niet.

Een andere uitspraak gaat over mogelijke discriminatie op grond van artikel 14 EVRM met betrekking tot de leeftijdsgrens van het Kinderpardon.⁴⁸² De Afdeling oordeelt dat de staatssecretaris op grond van onder andere het IVRK een andere verantwoordelijkheid heeft voor minder- dan voor meerderjarigen.

Net als bij de andere besproken procedures wordt ook in Kinderpardonzaken vaak een beroep gedaan op artikel 3 IVRK. In twee uitspraken oordeelt de rechtbank dat het beroep op artikel 3 IVRK reeds niet slaagt, omdat 'het juist de belangen van het kind zijn die de Regeling beoogt te regelen'.⁴⁸³ Een maand eerder oordeelde de rechtbank al dat de belangen van de kinderen in voldoende mate verwezen zijn in de Regeling, en ook kenbaar in de beoordeling zijn betrokken.⁴⁸⁴ In één uitspraak laat de rechtbank zich uit over de vraag of de belangenafweging die ten grondslag ligt aan het Kinderpardon – op het punt van tegenwerping van de contra-indicatie 'gevaar voor de openbare orde' aan alle gezinsleden bij een aanvraag – onredelijk is in het licht van de belangen van het kind die artikel 3 IVRK beoogt te beschermen.⁴⁸⁵ De rechtbank concludeert dat 'voorop gesteld moet worden dat de Regeling begunstigend beleid betreft en dat verweerder bij de formulering van de toelatingscriteria een ruime mate van vrijheid toekomt'. De rechtbank ziet geen aanleiding om te oordelen dat de staatssecretaris de grenzen van een redelijke beleidsbepaling heeft overschreden door onvoldoende rekening te houden met de belangen van het kind

⁴⁸¹ *Kamerstukken II* 2007-2008, 31200 VI, nr. 160, p.6. De relevante passages zijn geciteerd in de uitspraak in eerste aanleg: Rb Den Haag (zittingsplaats Groningen) (mk) 5 december 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:14947, *JV* 2015/36

⁴⁸² ABRvS, 26 november 2014, ECLI:NL:RVS:2014:4382, *JV* 2015/16.

⁴⁸³ Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg), 17 december 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:14659; Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg), 18 februari 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:1913.

⁴⁸⁴ Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg), 22 oktober 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:13461.

⁴⁸⁵ Rb Den Haag (zittingsplaats Haarlem) (mk) 14 oktober 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:12641.

De Afdeling overweegt in uitspraken van 5 februari 2016, 11 september 2015 en op 5 oktober 2015, met betrekking tot het beroep op artikel 3 IVRK, dat geen aanleiding bestaat voor het oordeel dat de staatssecretaris in het kader van de belangenafweging van artikel 8 EVRM zich onvoldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het kind.⁴⁸⁶ Daartoe is van belang dat worteling in Nederland geen bijzondere omstandigheid is, en dat het kind geboren is in het land van terugkeer en daar een groot deel van het leven heeft doorgebracht. In één van deze uitspraken is nog van belang dat de medische situatie van het kind niet maakt dat het kind voor uitoefening van het privéleven gebonden is aan Nederland. Op 26 oktober 2015 overweegt de Afdeling verder dat het EHRM arrest *Neulinger* niet ertoe strekt dat de belangen van het kind zelfstandig in kaart moeten worden gebracht.⁴⁸⁷ Daarnaast worden in dit geval de ouders en het kind niet van elkaar gescheiden.

Ook in verschillende rechtbankuitspraken wordt geoordeeld dat de staatssecretaris zich, bezien in het licht van artikel 3 IVRK, voldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het kind, of dat niet is gebleken dat de staatssecretaris zich daarvan onvoldoende rekenschap heeft gegeven. In vier uitspraken wordt dat oordeel niet gemotiveerd, maar wordt wel gemotiveerd overwogen dat de staatssecretaris de belangenafweging in het kader van artikel 8 EVRM niet ten onrechte in het nadeel van eisers heeft laten uitvallen.⁴⁸⁸

In de eerste uitspraak is van belang geacht dat het feit dat het kind in Nederland geboren is en daardoor geworteld is geraakt, geen uitzonderlijke omstandigheid is, omdat dit inherent is aan langdurig verblijf van een kind.⁴⁸⁹ Ook is van belang dat deze banden met Nederland zijn aangegaan tijdens illegaal verblijf. In de tweede uitspraak was een beroep gedaan op artikelen 3, 8 en 16 IVRK omdat de kinderen ernstige ontwikkelingsschade zouden oplopen bij uitzetting naar Armenië.⁴⁹⁰ De rechtbank overweegt dat dit standpunt niet aannemelijk is gemaakt. Verder mocht ervan uit worden gegaan dat de banden met Armenië nog sterk genoeg aanwezig zijn omdat de kinderen bekend zijn met de Armeense taal en cultuur en dat een van de kinderen langer in Armenië heeft gewoond dan in Nederland. In deze uitspraak wordt ook betrokken dat het privéleven was opgebouwd tijdens illegaal verblijf. In de derde uitspraak maakte de rechtbank vergelijkbare overwegingen.⁴⁹¹ In de vierde uitspraak worden de omstandigheden dat de kinderen in Armenië geen sociale contacten hebben en de taal niet spreken, niet als uitzonderlijke omstandigheden aangemerkt.⁴⁹² In deze uitspraak wordt ook overwogen dat het gedrag van de ouders de kinderen mag worden aangerekend.

⁴⁸⁶ ABRvS, 11 september 2015, ECLI:NL:RVS:2015:2953; ABRvS, 5 oktober 2015, ECLI:NL:RVS:2015:3200; ABRvS, 5 februari 2016, ECLI:NL:RVS:2016:354.

⁴⁸⁷ ABRvS, 26 oktober 2015, ECLI:NL:RVS:2015:3398 (*JV* 2015/347).

⁴⁸⁸ Rb Den Haag (zittingsplaats Haarlem), 10 september 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:11496; Rb Den Haag, 18 september 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:10930; Rb Den Haag (zittingsplaats Roermond) (mk), 19 juni 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:6709.

⁴⁸⁹ Rb Den Haag (zittingsplaats Haarlem), 10 september 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:1149 Op 6.

⁴⁹⁰ Rb Den Haag, 18 september 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:10930.

⁴⁹¹ Rb Den Haag, 21 april 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:5838.

⁴⁹² Rb Den Haag (zittingsplaats Roermond) (mk), 19 juni 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:6709.

In een andere uitspraak wordt, zonder verwijzing naar het IVRK, door de rechter geoordeeld dat de bijzondere medische omstandigheden van de kinderen, die volgen uit de gecompliceerde gezinssituatie, onvoldoende kenbaar zijn meegewogen in de belangenafweging van artikel 8 EVRM, door enkel te concluderen dat een van de kinderen negentien jaar is en het andere kind bijna meerderjarig en dat zij elkaar in Armenië tot steun kunnen zijn.⁴⁹³

Op 17 juli 2018 oordeelt de rechtbank nog, in het kader van een beroep op artikel 6 IVRK en artikel 24 Handvest, dat de staatssecretaris voldoende rekening heeft gehouden met de omstandigheden van het gezin en deze voldoende heeft betrokken bij de besluitvorming.⁴⁹⁴ Het beroep op artikel 6 IVRK lijkt dus niets toe te voegen aan het beroep op artikel 24 Handvest.

In twee uitspraken gaat de rechtbank niet in op het beroep op het IVRK, omdat het beroep al slaagt op andere gronden.⁴⁹⁵

Verblijf op humanitaire gronden

In deze paragraaf worden verblijfsvergunningen op tijdelijke, niet-tijdelijke en overige humanitaire gronden besproken.

In drie uitspraken komt de rechtbank tot het oordeel dat de staatssecretaris zich voldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het kind. De rechtbank overweegt daarover op 3 januari 2019: ‘hoewel zwaarwegend, gaat het niet alleen om de vraag wat het meest in het belang is van de kinderen.’⁴⁹⁶ De staatssecretaris had in dit geval voldoende gemotiveerd hoe de belangen zijn betrokken, ‘zowel wat betreft de toetsing aan het IVRK als aan artikel 8 EVRM’. De rechtbank oordeelt dat de vergelijking met een (ongepubliceerde) rechtbankuitspraak⁴⁹⁷ niet slaagt, omdat anders dan in die uitspraak in dit geval niet is gebleken van tegenstrijdigheden in de banden met verschillende landen.

Een andere uitspraak waarin de rechtbank tot een dergelijk oordeel komt is wel gepubliceerd.⁴⁹⁸ Eiser voert in die zaak aan dat de afwijzing van zijn aanvraag voor een verblijfsvergunning ‘humanitair niet-tijdelijk’ in strijd is met artikel 8 EVRM. Daarbij doet hij een beroep op het IVRK. De rechtbank oordeelt dat de staatssecretaris niet alle relevante feiten en omstandigheden voldoende kenbaar in de belangenafweging heeft betrokken, zoals tegenstrijdige overwegingen van de staatssecretaris dat de band met Nederland of met Italië sterker zou zijn. Daarnaast heeft de staatssecretaris niet betrokken dat er verschillende pogingen zijn gedaan om het kind en zijn moeder uit te zetten. De rechter noemt het IVRK niet, maar verklaart het besluit in strijd met artikel 3:46 Awb.

⁴⁹³ Rb Den Haag (zittingsplaats Zwolle), 24 september 2015, AWB 15/8645, 15/8642 en 15/8639.

⁴⁹⁴ Rb Den Haag (zittingsplaats Haarlem), 17 juli 2018, AWB 18/1508.

⁴⁹⁵ Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg), 30 oktober 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:13160; Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg), 2 juli 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:8788.

⁴⁹⁶ Rb Den Haag (zittingsplaats Utrecht), 3 januari 2019, ECLI:NL:RBDHA:2019:93.

⁴⁹⁷ Rb Den Haag (zittingsplaats Amsterdam), 11 oktober 2018, ECLI:NL:RBAMS:2018:7200

⁴⁹⁸ Rb Den Haag (zittingsplaats Amsterdam), 11 oktober 2017, ECLI:NL:RBDHA:2018:15518.

In een andere uitspraak vat de rechtbank het betoog, dat de belangen van het kind op de eerste plaats moeten worden meegewogen, op als een beroep op artikel 3 IVRK.⁴⁹⁹ De rechtbank verwijst voor haar oordeel dat het besluit er geen blijk van geeft dat de staatssecretaris zich onvoldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het kind, naar de beperkte rechtstreekse werking van deze bepaling en de terughoudende toets van de rechter. In een andere zaak komt de rechtbank tot hetzelfde oordeel, en overweegt daartoe dat de staatssecretaris er terecht op heeft gewezen dat de kinderen nog twee jaar verblijfsrecht hebben bij hun studerende moeder en dat zij daarna als gezin kunnen terugkeren.⁵⁰⁰

In andere zaak stelt het kind dat tegenwerping van het mvv-vereiste in strijd is met artikel 3 IVRK en het recht op eerbiediging van het privéleven zoals neergelegd in artikel 8 EVRM.⁵⁰¹ De rechter oordeelt dat de staatssecretaris, gelet op de gestelde belangen van eiser en zijn broertje van verblijf in Nederland, ten onrechte niet getoetst heeft aan artikel 8 EVRM. Ook heeft de staatssecretaris de orthopedagogische rapportage onvoldoende betrokken. Het IVRK wordt niet genoemd door de rechter.

In een laatste uitspraak oordeelt de voorzieningenrechter dat het rapport van de Raad voor de Kinderbescherming en de opgelegde kindbeschermingsmaatregel niet aan terugkeer naar Armenië in de weg staan, zonder daarbij in te gaan op het IVRK.⁵⁰² Verzoekers hadden gesteld dat tegenwerping van het mvv-vereiste aan de moeder strijd oplevert met artikel 3 IVRK, zolang niet aan de voorwaarden van het rapport van de Raad voor de Kinderbescherming zou zijn voldaan. Ook de belangenafweging van artikel 8 EVRM, waarbij wordt ingegaan op de belangen van de kinderen, wordt door de rechtbank deugdelijk bevonden. Daarbij wordt door verzoekers noch door de rechtbank het IVRK genoemd.

Toetsing EU recht

Op 19 november 2018 oordeelt de rechtbank dat artikel 3 IVRK en artikel 24 Handvest geen rechtstreeks toepasbare normen inhouden.⁵⁰³ In deze zaak draait het om een faciliterend visum voor een vader om de geboorte van zijn dochter bij te wonen. De vraag is of aan hem een afgeleid verblijfsrecht op grond van artikel 20 VWEU toekomt. De rechtbank oordeelt dat dit recht nog niet bestaat omdat het kind nog ongebooren is. Een beroep op voornoemde bepalingen maakt dat volgens de rechter niet anders.

In een mondelinge uitspraak over een verzoek tot afgifte van een verblijfsdocument EU brengt de rechtbank de strikte scheiding tussen EU-recht en het EVRM in herinnering.⁵⁰⁴ Eisers hebben hun beroep op het IVRK gedaan in het kader van

⁴⁹⁹ Rb Den Haag (zittingsplaats Zwolle) (mk), 21 april 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:4549.

⁵⁰⁰ Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg), 17 december 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:15710.

⁵⁰¹ Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg), 2 juni 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:6024.

⁵⁰² Rb Den Haag (zittingsplaats Urecht) (vzr), 23 april 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:4780.

⁵⁰³ Rb Den Haag (zittingsplaats Amsterdam) (vzr), 19 november 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:14123.

⁵⁰⁴ Rb Den Haag (zittingsplaats Utrecht) (vzr.), 6 juli 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:8076.

artikel 8 EVRM. Omdat het beroep op deze bepaling van het EVRM niet kan leiden tot afgifte van een EU-verblijfsdocument, wordt datgene wat is aangevoerd in het kader van artikel 8 EVRM door de rechter verworpen. Eveneens slaagt om deze reden het beroep op artikelen 2 en 28 IVRK niet.

Verkrijging van het Nederlandschap

In deze paragraaf worden aanvragen om verkrijging van het Nederlandschap zijn door middel van naturalisatie of optie besproken. De voorwaarden met betrekking tot verkrijging van het Nederlandschap nauw verbonden met het vreemdelingenrecht.

Op 1 april 2015 oordeelt de Afdeling dat het beroep op artikel 3 IVRK in een naturalisatieverzoek faalt, omdat deze bepaling niet zover strekt dat een naturalisant, van wie de nationaliteit niet vaststaat, alleen omdat het een kind betreft, het Nederlandschap moet worden verleend.⁵⁰⁵ De rechtbank maakt op 25 juli 2018 eenzelfde afweging.⁵⁰⁶ Daarbij wordt van belang geacht dat het voor de kinderen niet blijvend onmogelijk is om te naturaliseren. Op 11 juni 2018 overweegt de rechtbank ook dat het beroep op artikel 3 IVRK niet slaagt, omdat de drie betrokken kinderen op een later tijdstip in één keer kunnen naturaliseren.⁵⁰⁷ Eiseres is niet daadwerkelijk in haar belangen geschaad doordat zij pas later kan naturaliseren.

Op 2 november 2016 doet de Afdeling uitspraak in een zaak waarin de verkrijging van het Nederlandschap via de optieprocedure door de zoon van appellante ter discussie staat.⁵⁰⁸ Het verzoek is afgewezen omdat de zoon niet zou voldoen aan de voorwaarden van artikel 6 lid 1, aanhef en onder b RWN. Deze bepaling stelt de optieprocedure open aan staatloze mensen. Appellante voert aan dat niet kan worden tegengeworpen dat de zoon niet als staatloos geregistreerd staat in de BRP, omdat in Nederland een vaststellingsprocedure voor staatloosheid ontbreekt. De rechtbank heeft volgens haar niet onderkend dat het ontbreken van een dergelijke procedure in strijd is met artikel 8 EVRM, artikel 7 IVRK en artikel 24, derde lid, IVBPR. De Afdeling overweegt als volgt:

Voor zover [appellante] heeft beoogd te betogen dat de RWN buiten toepassing moet worden gelaten, althans dat de burgemeester zelf onderzoek had moeten verrichten naar de mogelijke staatloosheid van de zoon, wordt als volgt overwogen. Uit de RWN noch uit de Handleiding volgt een verplichting voor de burgemeester om bij onzekerheid over de nationaliteit van de betrokkene te onderzoeken of betrokkene staatloos is en de staatloosheid vervolgens zelf vast te stellen. Deze verplichting volgt, zoals de rechtbank terecht heeft overwogen, evenmin uit artikel 7 van het IVRK en artikel 24, derde lid, van het IVBPR, daargelaten of deze een ieder verbindend zijn, reeds omdat daarin geen regels zijn vervat over vaststelling van staatloosheid.

⁵⁰⁵ ABRvS, 1 april 2015, ECLI:NL:RVS:2015:1027

⁵⁰⁶ Rb Noord-Nederland (zittingsplaats Groningen) (mk), 25 juli 2018, ECLI:NL:RBNNE:2018:2931.

⁵⁰⁷ Rb Amsterdam, 11 juni 2018, ECLI:NL:RBAMS:2018:4036.

⁵⁰⁸ ABRvS, 2 november 2016, ECLI:NL:RVS:2016:2912.

Hoewel vaststaat dat er geen specifieke procedure bestaat om de staatloosheid van personen juridisch vast te stellen, gaat het volgens de Afdeling de rechtsvormende taak van de rechter te buiten om daarin te voorzien.

In een andere optieprocedure overweegt de Afdeling met betrekking tot het beroep op het IVRK dat de kinderen, ook zonder dat hun moeder een Nederlands paspoort heeft, contact kunnen hebben met hun vader.⁵⁰⁹ De moeder had gesteld dat zij de kinderen niet naar Nederland kon brengen zonder dat zij in het bezit was van een Nederlands paspoort.

Vaststelling Nederlanderschap

In deze paragraaf worden zaken besproken waarin eiser heeft verzocht om vaststelling van diens Nederlandse nationaliteit (artikel 17 RWN).

In een vaststellingsprocedure doet eiseres een beroep op artikel 2 IVRK omdat zij stelt dat er een onderscheid naar nationaliteit wordt gemaakt als gevolg van de datum van naturalisatie.⁵¹⁰ Sinds 1 april 2003 is namelijk een artikel ingevoerd in de RWN waardoor verlies van het Nederlanderschap door het vrijwillig verkrijgen van een andere nationaliteit niet van toepassing is op de verkrijger die is gehuwd met een persoon die die andere nationaliteit bezit. De moeder van eiseres verkreeg echter al op 19 december 1986 de Amerikaanse nationaliteit, waardoor zij haar Nederlandse nationaliteit verloor en haar daarna geboren dochter bij geboorte niet van rechtswege de Nederlandse nationaliteit verkreeg. De rechtbank overweegt:

Het beroep op de artikelen 2 en 3 IVRK faalt evenzeer. De naturalisatie van de moeder van verzoekster kwalificeert niet als een laakbare handeling waartegen – zo begrijpt de rechtbank de stellingen – de Nederlandse staat verzoekster, die toen overigens nog niet geboren was, had moeten beschermen.

Met betrekking tot artikel 8 lid 1 IVRK oordeelt de rechtbank:

Deze bepaling reikt echter niet zover dat, indien iemand in dezelfde omstandigheden maar onder nieuwe wetgeving recht zou hebben gehad op een bepaalde nationaliteit, hij of zij alsnog ook recht krijgt op die nationaliteit.

Het beroep op artikel 8 IVRK faalt derhalve.

Op 29 juni 2017 doet de rechtbank opnieuw uitspraak in een vaststellingsprocedure waarin verzoeker een beroep doet op artikel 8 IVRK.⁵¹¹ In deze zaak heeft de IND in 2015 aan verzoeker – zijnde een van de ouders – medegedeeld dat het Nederlanderschap dat in 1999 aan hem werd verleend nooit rechtsgevolg heeft gehad, omdat hij bij de naturalisatieprocedure gebruik heeft gemaakt van een onjuiste identiteit. Volgens verweerder hebben de kinderen daardoor evenmin ten tijde van

⁵⁰⁹ ABRvS, 20 juni 2018, ECLI:NL:RVS:2018:2056.

⁵¹⁰ Rb Den Haag (mk) 20 november 2014, ECLI:NL:2014:16638.

⁵¹¹ Rb Den Haag (mk), 29 juni 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:7309.

hun geboorte van rechtswege het Nederlanderschap verkregen. De ouder stelt dat verweerder in strijd met artikel 8 lid 1 IVRK heeft gehandeld door te stellen dat de minderjarigen nooit de Nederlandse nationaliteit hebben gehad, omdat daarmee het recht van de kinderen om hun nationaliteit te behouden niet zou zijn geëerbiedigd. Voorts vraagt verzoeker de rechtbank om op grond van artikel 8 lid 2 IVRK het Nederlanderschap van de kinderen vast te stellen zodat hun identiteit snel wordt hersteld. De rechtbank stelt vast dat het naturalisatiebesluit van verzoeker dateert van vóór 1 april 2003 en dat dit besluit is verkregen met gebruikmaking van valse of fictieve persoonsgegevens. De rechtbank ziet geen aanleiding om af te wijken van de door de Hoge Raad uitgezette lijn waarin is bepaald dat een dergelijk besluit rechtsgevolg mist. Nu verzoeker nooit Nederlander is geweest, hebben zijn kinderen ook niet op grond van artikel 3 lid 1 RWN van rechtswege het Nederlanderschap verkregen. Het beroep op artikel 8 lid 1 faalt, omdat er juist geen sprake is van dat de kinderen de Nederlandse nationaliteit hebben gekregen. ‘Derhalve is van een verplichting van de Nederlandse staat tot eerbiediging van behoud van die nationaliteit ook geen sprake.’

In een andere vaststellingsprocedure voert verzoeker aan dat onderscheid gemaakt zou worden op grond van de geboorteplaats van kinderen, wat in strijd zou zijn met artikel 2 en 8 IVRK juncto 14 EVRM.⁵¹² De rechtbank volgt het beroep op artikel 2 IVRK – wat volgens de rechtbank niet onderbouwd is – niet. Dat enig onderscheid zou worden gemaakt naar waar een kind geboren wordt leest de rechtbank niet in de van toepassing zijnde wetgeving.

Op 19 mei 2017 beantwoordt de Hoge Raad prejudiciële vragen over de rol van artikel 3 IVRK bij de erkenning van een buitenlandse geboorteakte.⁵¹³ Een tot Nederlander genaturaliseerde Marokkaanse man was tussen 2001 en 2003 naar Marokkaans recht gehuwd met twee Marokkaanse vrouwen. Het eerste huwelijk werd ontbonden in 2003 en het tweede huwelijk duurde voort. Uit het tweede huwelijk werd in 2002 en in 2007 een kind geboren. Het jongste kind kreeg een Nederlands paspoort, maar de paspoortaanvraag van het oudste kind werd in 2014 buiten behandeling gesteld. De vraag die bij de rechtbank voorlag was of het bigame huwelijk tussen de ouders dat ten tijde van de geboorte van het oudste kind bestond, eraan in de weg staat dat in Nederland de familierechtelijke betrekking tussen de vader en het kind wordt erkend.⁵¹⁴ De rechtbank legde dit vraagstuk aan de Hoge Raad voor en vroeg daarbij in hoeverre artikel 3 IVRK bij de beantwoording van die vraag een rol speelt. Voorts vroeg de rechtbank of het feit dat het (oorspronkelijk bigame) huwelijk inmiddels wordt erkend, met zich brengt dat ook het kind dat uit dat huwelijk is geboren met terugwerkende kracht tot de geboorte moet worden erkend – al dan niet in het licht van artikel 3 IVRK. De Hoge Raad concludeert allereerst dat de erkenning van een dergelijke geboorteakte zou afstuiten op onverenigbaarheid met de openbare orde, en dat het ‘fundamentele beginsel’ van artikel 3 IVRK geen

⁵¹² Rb Den Haag (mk), 28 juni 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:8472.

⁵¹³ Hoge Raad 19 mei 2017, ECLI:NL:HR:2017:942 (JV 2017/162 m.nt. Kidjan en Van Houwelingen).

⁵¹⁴ Rb Den Haag (mk) 18 augustus 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:10145.

grond is voor een andere beantwoording van de rechtsvraag. De Hoge Raad acht daartoe van belang dat het hier een vaststellingsprocedure betreft, waarin het gaat om de vraag of het kind op grond van artikel 3 lid 1 RWN van rechtswege het Nederlandschap heeft verkregen. Op grond van artikel 3 van het Europees Verdrag inzake nationaliteit is het aan Nederland om in zijn wetgeving te bepalen aan wie het Nederlandschap toekomt. Op de tweede vraag antwoordt de Hoge Raad dat nergens is vastgelegd met ingang van welk tijdstip de erkenning van een geboortakte die inmiddels niet meer in strijd is met de openbare orde, rechtsgevolg moet hebben. Ook artikel 3 IVRK biedt hiervoor geen aanknopingspunten. Uiteindelijk oordeelt de Hoge Raad in deze zaak dat een kind dat is geboren uit een ten tijde van zijn geboorte polygaan huwelijk waaraan naderhand het polygame karakter is ontvallen, nooit ingevolge artikel 3 lid 1 RWN uitsluitend op grond van afstamming van rechtswege het Nederlandschap verkrijgt. In de einduitspraak overweegt de rechtbank dat ‘het bepaalde in artikel 3 IVRK kan gezien de prejudiciële beslissing van de Hoge Raad op dit punt niet leiden tot het oordeel dat [minderjarige] op enig moment de Nederlandse nationaliteit heeft verkregen’.⁵¹⁵

De rechtbank oordeelt in 2019 nogmaals dat artikel 3 IVRK niet tot het oordeel kan leiden dat verzoekster het Nederlandschap bezit.⁵¹⁶

2. Onrechtmatig verblijf

Verblijfsbeëindiging

Ook bij de intrekking van verblijfsvergunningen wordt het beroep op artikel 3 IVRK voornamelijk beoordeeld binnen de belangenafweging in het kader van artikel 8 EVRM. In één uitspraak oordeelt de rechtbank dat het beroep op artikel 3 IVRK geen bespreking behoeft omdat het besluit niet in strijd met artikel 8 EVRM is genomen.⁵¹⁷ In een andere uitspraak overweegt de rechtbank dat het beroep op artikel 24 Handvest overeenkomstig artikel 3 IVRK dient te worden geïnterpreteerd, en dat ‘voorop staat dat met het IVRK niet beoogd is een uitbreiding te geven aan de verplichtingen die uit artikel 8 van het EVRM voortvloeien’.⁵¹⁸ Op 9 april 2015 oordeelt de rechtbank dat de toetsing aan artikel 8 EVRM plaats dient te vinden in een procedure die strekt tot afgifte van een dergelijk document, omdat de beoordeling van een beroep op artikel 8 EVRM nooit kan leiden tot een artikel 9 document waarin het bestaan van rechtmatig verblijf als gemeenschapsonderdaan wordt bevestigd.⁵¹⁹ De rechtbank overweegt daartoe:

⁵¹⁵ Rb Den Haag 31 augustus 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:10088.

⁵¹⁶ Rb Den Haag, 3 juni 2019, ECLI:NL:RBDHA:2019:7653.

⁵¹⁷ Rb Den Haag (zittingsplaats Amsterdam), 9 december 2014, AWB 14/19302.

⁵¹⁸ Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg), 26 september 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:11573.

⁵¹⁹ Rb Den Haag (zittingsplaats Utrecht) (mk), 9 april 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:4962 (JV 2015/203).

In aanmerking genomen dat uit de jurisprudentie van het EHRM volgt dat bij de op grond van artikel 8 EVRM te verrichten belangenafweging een belangrijke plaats toekomt aan de belangen van de kinderen van de desbetreffende vreemdeling, is zodanige aanvraag eveneens bij uitstek de gelegenheid voor de vreemdeling om, desgewenst, een beroep te doen op artikel 3 van het IVRK. Hetgeen eisers ten aanzien van artikel 8 EVRM en het IVRK hebben aangevoerd, behoeft dan ook geen nadere bespreking.

Het beroep op artikel 3 IVRK was overigens niet gedaan in het kader van artikel 8 EVRM, maar in het kader van de stelling dat verweerder ten onrechte had gesteld dat de moeder geen rechtmatig verblijf heeft gehad in de zin van artikel 7 van de verblijfsrichtlijn.

Op 17 november 2014 oordeelt de Afdeling dat het bestreden besluit er, bezien in het licht van artikel 3 IVRK, geen blijk van geeft dat de staatssecretaris zich onvoldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het kind.⁵²⁰ De staatssecretaris heeft zich niet ten onrechte op het standpunt gesteld dat het gezin nog niet zodanig lang in Nederland is dat inmenging in hun privéleven onevenredig is. Verder hebben de vreemdelingen niet aannemelijk gemaakt dat terugkeer een zodanig ongunstig effect op hun geestelijk of lichamelijk welzijn zal hebben dat hierdoor hun rechten ingevolge artikel 8 EVRM zouden kunnen worden geschonden. Ten slotte faalt het betoog dat moeder en kind in Kameroen van elkaar zullen worden gescheiden vanwege een gebrek aan psychologische hulp aldaar, omdat dit gebrek niet aannemelijk is gemaakt.

Op 5 oktober 2018 faalt een beroep op artikel 3 IVRK en artikel 8 EVRM bij de Afdeling omdat de staatssecretaris de belangen van de kinderen en de banden met de buurt bij de besluitvorming heeft betrokken, en de vreemdelingen niet hebben uitgelegd waarom de belangenafweging toch in hun voordeel zou hebben moeten uitvallen.⁵²¹

Op 11 mei 2016 oordeelt de Afdeling dat voor zover ‘de ingeroepen bepalingen’ van het IVRK al direct toepasbare normen inhouden, deze niet verder strekken dan dat rekening moet worden gehouden met de belangen van de betrokken kinderen.⁵²² In dit geval geeft het besluit er geen blijk van dat de staatssecretaris zich onvoldoende rekenschap heeft gegeven van deze belangen. Er zijn geen objectieve belemmeringen om het gezinsleven in Irak uit te voeren, en de gevolgen voor de kinderen in verband met uitoefening van het gezinsleven zijn volgens de Afdeling betrokken. Uit de uitspraak blijkt dat de staatssecretaris hiertoe heeft overwogen dat er vanuit wordt gegaan dat de kinderen, die eerder met vader waren meegenaturaliseerd tot Nederlander, banden hebben met Irak gezien hun afkomst, dat zij in Irak ook de mogelijkheid hebben tot het volgen van onderwijs en zich te ontwikkelen, en dat zij van jonge leeftijd zijn zodat zij nog geen sterke banden met Nederland hebben opgebouwd. Verder is het aan de ouders om af te wegen of

⁵²⁰ ABRvS 17 november 2014, ECLI:NL:RVS:2014:4301 (*JV* 2015/8).

⁵²¹ ABRvS, 5 oktober 2018, ECLI:NL:RVS:2018:3309.

⁵²² ABRvS, 11 mei 2016, ECLI:NL:RVS:2016:1374, *JV* 2016/197 m.nt. P. Boeles.

zij de kinderen meenemen naar Irak en kunnen de kinderen in ieder geval contact onderhouden met beide ouders.

Ook op 13 juli 2016 oordeelt de Afdeling dat het besluit er geen blijk van geeft dat de staatssecretaris zich, in het licht van artikel 3 IVRK, onvoldoende reken-schap heeft gegeven van de belangen van het kind.⁵²³ De Afdeling herhaalt in deze uitspraak dat het beroep op artikel 24 Handvest niet tot een ander oordeel kan leiden. De afwijzing van het beroep op artikel 3 IVRK wordt niet gemotiveerd, maar in de belangenafweging van artikel 8 EVRM wordt betrokken dat aan de banden van de gezinsleden met Nederland, mede gelet op de jonge leeftijd van de kinderen, geen overwegende betekenis toekomt gezien het langdurig beroep op de openbare kas.

De rechtbank oordeelt in een andere uitspraak ook dat de staatssecretaris terecht heeft gesteld dat geen sprake is van schending van artikel 8 EVRM en artikel 3 IVRK.⁵²⁴ Onder meer zijn de belangen van het kind en diens psychische klachten betrokken. Daarnaast is door eisers niet aannemelijk gemaakt dat uitoefening van het gezinsleven in Marokko niet mogelijk is zodat het kind, vergelijkbaar met de huidige situatie, zijn vader twee keer per jaar zou kunnen bezoeken. In een andere uitspraak oordeelt de rechtbank met betrekking tot het beroep op artikel 3 IVRK, wat was gedaan binnen het beroep op artikel 8 EVRM, dat de intrekking niet in strijd is met artikel 8 EVRM en dat aan de belangen van het kind daarbij voldoende gewicht is toegekend.⁵²⁵ Er wordt niet specifiek ingegaan op het IVRK.

In een andere uitspraak blijft het beroep op de artikelen 3 en 6 IVRK en 24 Handvest met betrekking tot de uitzetting naar Armenië onbesproken, omdat het beroep reeds slaagt op andere gronden.⁵²⁶ In hoger beroep wordt het IVRK niet genoemd, maar oordeelt de Afdeling wel dat niet is onderbouwd dat uitzetting schadelijk zal zijn voor de ontwikkeling van het kind.⁵²⁷ Daarbij is van belang dat de ouders en het kind niet van elkaar gescheiden zullen worden.

In een andere uitspraak slaagt het beroep op het belang van het kind. In deze zaak waren de asiilvergunning van een Iraanse vader en de daarvan afhankelijke asiilvergunning van zijn minderjarige dochter ingetrokken, omdat de vader een Iraans paspoort had verregen en naar Iran heen en weer was gereisd.⁵²⁸ De dochter stelt dat intrekking van haar vergunning in strijd is met haar recht op privéleven als bedoeld in artikel 8 EVRM, en beroept zich daarbij op het IVRK en het arrest *Jeu-nesse*. De rechtbank oordeelt dat uit het besluit niet blijkt dat verweerder het belang van het kind adequaat in kaart heeft gebracht, met name ten aanzien van de vraag in hoeverre het vertrek naar Iran een ontoelaatbare inmenging in haar privéleven oplevert. De rechtbank overweegt:

⁵²³ ABRvS, 13 juli 2016, ECLI:NL:RVS:2016:2062.

⁵²⁴ Rb Den Haag (zittingsplaats Haarlem) (mk), 11 juni 2019, ECLI:NL:RBDHA:2019:6187.

⁵²⁵ Rb Den Haag, 30 oktober 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:12455.

⁵²⁶ Rb Den Haag (zittingsplaats Zwolle), 17 maart 2017, AWB 16/16370 en 16/16372.

⁵²⁷ ABRvS, 3 oktober 2017, ECLI:NL:RVS:2017:2693.

⁵²⁸ Rb Den Haag (zittingsplaats 's-Gravenhage), 17 juli 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:8750.

De aannname dat ten aanzien van eiser als volwassene verwacht mag worden om weer in staat te zijn bij terugkeer een bestaan op te bouwen in Iran, kan zonder nader onderzoek en nadere motivering niet één op één ten aanzien van eiseres worden aangenomen.

Opvang

Een aantal uitspraken gaat over de gedwongen verhuizing van gezinnen naar aanleiding van de omvorming van een gezinslocatie tot AZC. Deze uitspraken worden in dit hoofdstuk besproken omdat het uitspraken van de vreemdelingenkamer betreft. De wederpartij is de staatssecretaris, niet het COA. Overige zaken betreffende opvang, bijvoorbeeld over huisvesting en verstrekkingen op grond van de Rva, zijn besproken in het hoofdstuk over sociale zekerheidszaken.

Twaalf gezinnen met minderjarige kinderen vorderen een verbod van de omvorming van een gezinslocatie tot een regulier AZC, en hun daaruit resulterende overplaatsing naar een andere gezinslocatie. Eisers voeren aan dat het COA in het bijzonder jegens de minderjarige kinderen onrechtmatig handelt. Zij doen hierbij een beroep op artikelen 3, 6 lid 2, 24, 27 en 28 IVRK, artikel 8 EVRM en artikel 24 Handvest. Op 19 augustus 2015 verklaart de civiele voorzieningenrechter eisers niet-ontvankelijk in hun vorderingen.⁵²⁹ Eisers hadden tegen de feitelijke handeling administratiefrechtelijk bezwaar moeten instellen bij de staatssecretaris. De civiele rechter is daarom niet bevoegd in de zaak te oordelen, en het COA is niet de juiste wederpartij. Eisers tekenen daarop bezwaar aan tegen de overplaatsing en dienen nogmaals een verzoek om een voorlopige voorziening in. Op 4 september 2015 oordeelt de civiele voorzieningenrechter wel over de beslissing tot omvorming in de zaak tegen de staatssecretaris. De voorzieningenrechter komt tot de conclusie dat er bij de beslissing tot omvorming een ‘fair balance’ is gevonden tussen het belang van eisers enerzijds en het algemeen belang en de belangen van betrokken derden anderzijds.⁵³⁰

Op 9 september 2015 wijst de bestuursrechtelijke voorzieningenrechter het verzoek om een voorlopige voorziening tegen de sluiting van het AZC af.⁵³¹ De voorzieningenrechter stelt vast dat niet in geschil is dat met de overplaatsing sprake is van inmenging in de rechten van verzoekers als bedoeld in artikel 8 EVRM in samenhang met artikel 3 IVRK. De rechter is echter van oordeel dat verweerder met de beslissing tot overplaatsing geen ontoelaatbare inbreuk heeft gemaakt op artikel 8 EVRM in samenhang met artikel 3 IVRK.

Een jaar later, op 5 september 2016, doet de rechtbank uitspraak in de bodemprocedure.⁵³² De rechter in Amsterdam oordeelt niet over de sluiting en omvorming van de gezinslocatie, omdat dit geen besluit is in de zin van artikel 1:3 Awb, maar wel over de overplaatsing van de gezinnen naar een andere locatie. Eisers stellen dat de inmenging in het privéleven vooral is gelegen in het belang van de continue

⁵²⁹ Rb Den Haag (civiel)(vzr.) 19 augustus 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:9755.

⁵³⁰ Rb Den Haag (vzr.) 4 september 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:10447.

⁵³¹ Rb Den Haag (zittingsplaats Zwolle) (vzr.) 9 september 2015, ECLI:NL:RBOVE:2015:4176, *JV* 2015/304 m.nt. C.H. Slingenberg.

⁵³² Rb Den Haag (zittingsplaats Amsterdam) 5 september 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:12242.

schoolgang van de kinderen en hun hechting aan hun omgeving. In dit verband wijzen eisers op artikel 3 lid 2 en 3 en artikel 27 IVRK. Het constant verhuizen van de kinderen is volgens eisers schadelijk voor de belangen, welzijn en de ontwikkeling van de kinderen. Ter onderbouwing hiervan beroepen eisers zich op een onderzoek naar kinderrechten in asielzoekerscentra, uitgevoerd in opdracht van het COA.⁵³³ De rechter oordeelt als volgt:

Ten aanzien van het privéleven merkt de rechtbank op dat de inmenging hier meer verregaand is. Uit alle door eisers ingebrachte informatie, waaronder het onderzoek van Kloosterboer, blijkt immers dat (veelvuldige) overplaatsingen niet goed zijn voor kinderen en dat zij daardoor in hun ontwikkeling kunnen worden geschaad. Het recht op privéleven kan echter niet betekenen dat de Staat gehouden is om kinderen hun gehele jeugd op één plaats op te vangen of maximaal één keer over te plaatsen. Bij de beoordeling waar een opvanglocatie wordt gestart of gestopt, zijn, zoals verweerder terecht opmerkt, veel verschillende belangen betrokken. Niet kan worden voorkomen dat het individuele belang moet wijken voor het algemeen belang. Daarbij kan, anders dan eisers betogen, niet buiten beschouwing worden gelaten dat eisers geen verblijfsrecht in Nederland hebben en hun verblijf hier tijdelijk is.

De rechtbank overweegt verder dat door verweerder een individuele belangenafweging is gemaakt ten aanzien van de inbreuk op het recht op privéleven. Onder andere zijn vervangende scholen of stages gevonden, en is er geprobeerd een plaats te vinden met vergelijkbare voorzieningen. Eisers hebben geen specifieke gronden aangevoerd waarom de belangenafweging in hun zaken onjuist zou zijn. De rechtbank gaat niet expliciet in op het beroep op artikel 3 of 27 IVRK. Wel velt de rechtbank nadrukkelijk een oordeel over het beroep op artikel 12 IVRK. De kinderen hoefden niet mondeling te worden gehoord, omdat hun ouders hun belangen voldoende voor het voetlicht hebben gebracht en de kinderen ook zelf brieven hadden geschreven.

Vrijheidsbeperking en -ontneming

De rechtbank doet op 5 december 2017 uitspraak in een zaak over schadevergoeding vanwege onrechtmatige bewaring.⁵³⁴ In afwachting van de overdracht in de Dublinprocedure zijn zes eisers vanuit hun verblijf in een AZC in bewaring gesteld. De overdracht is inmiddels voltooid. Eisers voeren onder andere aan dat de minderjarige kinderen ten onrechte niet gehoord zijn. Eisers beroepen zich in dit kader op artikel 12 IVRK en verwijzen naar het General comment no. 12 van het Kinderrechtencomité.⁵³⁵ Deze gronden slagen niet, omdat één kind uit voorzorg wel gehoord is, en niet is gebleken dat de andere kinderen op het moment van

⁵³³ K. Kloosterboer, 'Kind in het centrum: Kinderrechten in asielzoekerscentra', Unicef 2009.

⁵³⁴ Rb Den Haag (zittingsplaats Groningen), 5 december 2017, NL17.13208, NL17.13209, NL17.13211 t/m NL17.13213 en NL17.13215.

⁵³⁵ General comment No. 12, 'The right of the child to be heard', 20 juli 2009, CRC/C/GC/12.

inbewaringstelling een tegengesteld belang ten opzichte van hun ouders hadden. De rechtbank verwijst ter onderbouwing van haar oordeel naar een uitspraak van de Afdeling van 11 december 2013.⁵³⁶ Eisers beroepen zich verder nog op artikel 3 IVRK en artikel 24 Handvest. De rechtbank oordeelt:

Voorts betekent artikel 3 van het IVRK niet dat in de motivering de belangen van het kind letterlijk voorop moeten staan. Er is bedoeld dat aan de belangen van het kind groot gewicht moet worden toegekend.

In dit geval heeft de staatssecretaris de belangen van de kinderen voldoende betrokken, omdat het niet wenselijk is om de kinderen van hun ouders te scheiden.

In een andere zaak voeren eisers aan dat het opleggen van een vrijheidsbeperkende maatregel in strijd is met artikel 3 IVRK en artikel 24 Handvest, omdat de belangen van de kinderen niet zouden zijn meegewogen.⁵³⁷ De rechtbank ziet geen grond voor dit oordeel, omdat de gezinslocatie is uitgerust voor verblijf van gezinnen met minderjarige kinderen en omdat de kinderen daar toegang hebben tot onderwijs. De rechtbank overweegt:

Het belang van het kind strekt niet zo ver dat de kinderen aanspraak kunnen maken op onderwijs op een specifieke school van hun voorkeur. De omstandigheid dat verweerder de afweging ten aanzien van de kinderen niet uitdrukkelijk in zijn besluit heeft gemotiveerd, geeft onvoldoende reden om te oordelen dat de oplegging van de maatregel onrechtmatig is, nu uit het voorgaande reeds blijkt dat de belangen van de kinderen daarbij niet in onevenredige mate zijn geschonden.

Feitelijke uitzetting en uitstel van vertrek

In een aantal zaken wordt de uitzetting aangevochten. Deze paragraaf behandelt zaken waarin de rechtmatigheid van de feitelijke uitzetting wordt betwist, en zaken waarin een verzoek om uitstel van vertrek op grond van artikel 64 Vw is afgewezen.

In een zaak waarin een moeder uitgezet zou worden en de kinderen in Nederland zouden blijven, voeren moeder en kinderen bij de voorzieningenrechter aan dat de staatssecretaris onzorgvuldig handelt door geen nader onderzoek in te stellen naar de afgegeven Armeense laissez-passers.⁵³⁸ Deze zijn afgegeven op basis van persoonsgegevens die sterk afwijken van de persoonsgegevens waaronder zij bij de IND geregistreerd staan. Uitzetting met gebruik van persoonsgegevens die niet zien op de kinderen is volgens de kinderen in strijd met artikel 8 EVRM in verbinding met artikelen 7 en 8 IVRK. De voorzieningenrechter oordeelt dat de staatssecretaris in beginsel mag uitgaan van de juistheid van de inhoud van de laissez-passers, tenzij verzoekers feiten en/of omstandigheden aanvoeren die twijfel doen ontstaan aan de juistheid daarvan. In casu zijn verzoekers hier niet in geslaagd. Daarom hoeft

⁵³⁶ ABRvS, 11 december 2013, ECLI:NL:RVS:2013:2525.

⁵³⁷ Rb Den Haag (zittingsplaats Haarlem), 20 maart 2017, AWB 17/4658, 17/4580, 17/4578.

⁵³⁸ Rb Den Haag (zittingsplaats Utrecht) (vzr), 11 augustus 2017, ECLI:NL:RBMNE:2017:4126.

de staatssecretaris geen nader onderzoek te verrichten. De voorzieningenrechter oordeelt ook dat geen sprake is van strijd met artikel 8 EVRM in verbinding met artikel 3, 6 en 9 IVRK. Dit omdat de staatssecretaris het gezin in beginsel gezamenlijk wenst uit te zetten, maar dit niet mogelijk is omdat de moeder de locatie van de kinderen voor zich houdt. Dit komt voor risico van het gezin. In de uitspraak op het beroep ziet de rechtbank geen grond voor het oordeel dat de door de voorzieningenrechter aangelegde toets onvoldoende is geweest.⁵³⁹ In beroep betoogt de moeder nog dat het oordeel van de voorzieningenrechter in strijd is met artikelen 9 en 10 IVRK, vanwege de consequenties die de uitzetting voor haar kinderen heeft gehad. De rechtbank overweegt dat deze omstandigheden niet ter toets voorliggen, omdat deze zijn ontstaan na de uitspraak van de voorzieningenrechter. Daarom kon de voorzieningenrechter deze omstandigheden niet meenemen in zijn uitspraak.

In een andere zaak oordeelt de rechtbank dat niet is gebleken dat de staatssecretaris zich, in het licht van artikel 3 IVRK, onvoldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het kind.⁵⁴⁰ De rechtbank gebruikt deze overweging voor zowel het bezwaar tegen de afwijzing om het vertrek op grond van artikel 64 Vw uit te stellen, als het bezwaar tegen de feitelijke uitzetting. Ook de Afdeling oordeelt in een zaak over uitstel van vertrek dat niet kan worden geoordeeld dat de staatssecretaris zich, in het licht van artikel 3 IVRK en artikel 24 Handvest, onvoldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het kind.⁵⁴¹ Het kind is in casu ruim zeventien jaar oud en heeft een gemachtigde, en heeft niet toegelicht waarom zijn leeftijd en medische situatie eraan in de weg staan om de gevraagde nadere gegevens zelf te overleggen.

Inreisverbod

De uitspraken in deze paragraaf hebben zowel betrekking op de afwijzing van verblijfsaanvragen als de intrekking van verblijfsvergunningen. Het beroep op het IVRK is specifiek gedaan in verband met het inreisverbod.

De Afdeling oordeelt op 27 november 2014 met betrekking tot de stelling dat het inreisverbod van vijf jaar in strijd met artikel 3 IVRK zou zijn, dat het besluit er geen blijk van geeft dat de staatssecretaris zich, bezien in het licht van artikel 3 IVRK, onvoldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van de kinderen.⁵⁴² Het beroep op artikel 24 Handvest leidt niet tot een ander oordeel, nu dit artikel overeenkomstig artikel 3 IVRK dient te worden geïnterpreteerd. Hierbij verwijst de Afdeling naar de belangenafweging die is gemaakt in het kader van artikel 8 EVRM. Met betrekking tot de kinderen is overwogen dat het gezinsleven met name op afstand en telefonisch geschiedt. Op 20 februari 2015 doet de Afdeling een soortgelijke uitspraak.⁵⁴³ Specifiek gericht op de kinderen is in de belangenafweging van artikel 8 EVRM waarnaar wordt verwezen, enkel genoemd dat zij van jonge leeftijd zijn, en dat van hen

⁵³⁹ Rb Den Haag (zittingsplaats Utrecht), 23 april 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:4781 (JV 2018/106).

⁵⁴⁰ Rb Den Haag (zittingsplaats Groningen) (vzr), 21 januari 2019, ECLI:NL:RBDHA:2019:932.

⁵⁴¹ ABRvS, 17 januari 2019, ECLI:NL:RVS:2019:133.

⁵⁴² ABRvS, 27 november 2014, ECLI:NL:RVS:2014:4366 (JV 2015/18).

⁵⁴³ ABRvS, 20 februari 2015, ECLI:NL:RVS:2015:539.

daarom wordt verwacht dat zij nog niet dermate in Nederland zijn geworteld dat zij niet kunnen aarden in een ander land. De rechtbank had het besluit juist vernietigd, omdat de staatssecretaris niet kenbaar had meegewogen dat het gezinsleven voor de duur van vijf jaar niet mogelijk is, omdat gelet op de beperkte middelen van de partner, bezoeken aan Rwanda of Burundi niet mogelijk zijn.⁵⁴⁴ Bovendien had de staatssecretaris volgens de rechter in onvoldoende mate het grote belang van de kinderen om in de nabijheid van hun beide ouders op te kunnen groeien betrokken, en overweegt de rechtbank met verwijzing naar jurisprudentie van het EHRM dat incidentele bezoeken nooit als compensatie kunnen gelden voor de inbreuk die gemaakt wordt in het recht om samen te leven. De staatssecretaris had volgens de rechtbank dan ook ten onrechte een inreisverbod opgelegd.

Op 4 maart 2015 overweegt de Afdeling in een vergelijkbare uitspraak dat geen grond bestaat voor het oordeel dat de staatssecretaris zich, gezien in het licht van artikel 3 IVRK en artikel 24 Handvest, onvoldoende rekenschap heeft gegeven van het belang van de kinderen, gelet op het oordeel dat het inreisverbod niet in strijd is met artikel 8 EVRM.⁵⁴⁵ Bij de belangenafweging in het kader van artikel 8 EVRM is specifiek met betrekking tot de kinderen overwogen dat het inreisverbod tot gevolg heeft dat de vreemdeling twee jaar zijn kinderen niet in Nederland zal kunnen bezoeken. Het is volgens de Afdeling niet onmogelijk gebleken om het recht op gezinsleven in te vullen door middel van een kort bezoek van de familieleden in het land van herkomst of een ander land.

Ruim twee jaar later doet de Afdeling opnieuw een vergelijkbare uitspraak.⁵⁴⁶ Wederom geeft de belangenafweging in het kader van artikel 8 EVRM er volgens de Afdeling geen blijk van dat de staatssecretaris zich, gezien in het licht van artikel 3 IVRK en artikel 24 Handvest, onvoldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van de kinderen. Wat betreft de kinderen wordt in de belangenafweging in het kader van artikel 8 EVRM enkel overwogen dat zij hun moeder kunnen volgen naar het land van herkomst, nu er gezien hun zeer jonge leeftijd en de omstandigheid dat zij voornamelijk binnen het gezin opgroeien, van worteling in Nederland of mogelijke subjectieve belemmeringen geen sprake is. Dat de vader de kinderen niet kan volgen naar het land van herkomst vanwege een objectieve belemmering weegt minder zwaar, omdat niet is onderbouwd dat hij daadwerkelijk invulling geeft aan het gezinsleven met zijn kinderen.

In een zaak uit 2016 wordt een beroep gedaan op artikelen 3, 9 en 10 IVRK, omdat het inreisverbod er toe zou leiden dat eiseres gescheiden zou worden van het gezin.⁵⁴⁷ De rechtbank oordeelt dat in een eerdere, ongepubliceerde, uitspraak reeds is geoordeeld dat het inreisverbod niet in strijd is met artikel 8 EVRM en dat de belangen van de kinderen zijn betrokken. Op het beroep op het IVRK wordt niet ingegaan.

⁵⁴⁴ Rb Den Haag (zittingsplaats Middelburg), 1 mei 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:5441.

⁵⁴⁵ ABRvS, 4 maart 2015, ECLI:NL:RVS:2015:733.

⁵⁴⁶ ABRvS, 15 maart 2017, ECLI:NL:RVS:2017:720 (JV 2017/116 nt P. Boeles).

⁵⁴⁷ Rb Den Haag (zittingsplaats Haarlem) (mk), 5 augustus 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:9625.

In twee uitspraken faalt het beroep op het IVRK omdat niet aannemelijk is gemaakt dat er sprake is van gezinsleven met een kind.⁵⁴⁸

In een rechtbankuitspraak slaagt het beroep op het belang van het kind.⁵⁴⁹ De rechtbank noemt het IVRK niet, maar komt tot het oordeel dat het besluit geen blijk geeft van een kenbare afweging van de belangen van de kinderen. De staatssecretaris heeft in het besluit slechts geconstateerd dat de vader al vier jaar geen contact heeft met zijn kinderen, en daaruit geconcludeerd dat hij geen feitelijke en voldoende invulling geeft aan het gezinsleven. De rechtbank overweegt:

Dat neemt echter niet weg dat kinderen in beginsel een algemeen belang hebben bij contact met hun vader. Uit het bestreden besluit blijkt niet dat verweerder zich daarvan rekenschap heeft gegeven. Verder blijkt uit het bestreden besluit niet of verweerder in zijn belangenafweging de vraag heeft betrokken of het belang van de kinderen van eiser negatief wordt beïnvloed door de verwijdering van eiser en het opleggen van het inreisverbod. Daarom heeft verweerder het bestreden besluit in zoverre niet deugdelijk gemotiveerd, als bedoeld in 7:12 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb).

Het gebrek wordt echter gepasseerd, omdat de staatssecretaris ter zitting alsnog is ingegaan op de belangen van de kinderen. De vader is niet financieel of emotioneel betrokken bij de opvoeding en heeft geen invloed op beslissingen over zijn kinderen. De staatssecretaris mocht zich onder verwijzing naar deze omstandigheden op het oordeel stellen dat de belangen van de kinderen niet zodanig negatief worden beïnvloed, dat die belangen zwaarder dienen te wegen dan het belang van de openbare orde. Ook is nog van belang dat vader geen initiatief heeft genomen om een omgangsregeling met zijn kinderen te krijgen. Ten slotte kan eiser om opheffing van het inreisverbod verzoeken als er in de relatie tussen eiser en zijn kinderen een relevante wijziging optreedt.

Samenvatting en conclusie

In dit hoofdstuk zijn 238 vreemdelingrechtelijke uitspraken besproken waarin het IVRK wordt genoemd. De uitspraken zijn gedaan en gepubliceerd tussen 1 september 2014 en 1 september 2019, een periode van vijf jaar. Het vorige onderzoek besloeg drie jaar en 207 uitspraken. Aangezien de methodologie hetzelfde is gebleven, betekent dit dat er een relatieve daling zichtbaar is in het aantal uitspraken dat is gedaan, of dat is gepubliceerd in de geraadpleegde bronnen. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat het belang van het kind in veel zaken wel wordt aangedragen, maar dat daarbij niet het IVRK wordt genoemd, omdat de bescherming die het IVRK biedt al in Europeesrechtelijke wetsartikelen zoals artikel 8 EVRM, artikel 24 Handvest EU, artikel 5 lid 5 Gezinsherenigingsrichtlijn en verschillende bepalingen van de Dublinverordening besloten zou liggen. Opvallend is in dit kader ook

⁵⁴⁸ Rb Den Haag (zittingsplaats Utrecht) (mk), 28 november 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:15466; Rb Den Haag, 29 november 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:15822

⁵⁴⁹ Rb Den Haag (zittingsplaats Haarlem) (mk), 14 juni 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:7092.

het gebrek aan uitspraken waarin een afhankelijk verblijfsrecht op grond van het VWEU wordt getoetst. Wellicht speelt de overtuiging een rol dat een beroep op het IVRK niets toevoegt aan een onderbouwd beroep op bepalingen van het Unierecht, waaraan wel rechtstreekse werking toekomt.

In veel van de uitspraken die in dit hoofdstuk wel zijn besproken wordt het beroep op het IVRK gedaan samen met, of in het kader van, een van deze Unierechtelijke bepalingen. In een groot deel van die uitspraken lijkt het beroep op het IVRK in directe zin weinig toe te voegen. Met name met betrekking tot de Dublinverordening wordt veelvuldig geoordeeld dat het beroep op het IVRK niet kan slagen, omdat de waarborgen voor het kind zoals beoogd door het IVRK opgenomen zijn in de Dublinverordening. Aan de andere kant kan de Dublinverordening juist ook als middel dienen waarmee de bepalingen van het IVRK kunnen worden toegepast. De nadere uitwerking die artikel 3 IVRK nodig heeft om direct te worden toegepast, kan bijvoorbeeld worden gevonden in artikel 6 van de Dublinverordening. Ook wordt door de rechtbank soms verwezen naar de preambule van de Dublinverordening, waarin staat dat de belangen van het kind overeenkomstig het IVRK en het Handvest voorop dienen te staan. Deze indirecte werking van het IVRK kan ook worden gevonden in andere rechtstreeks werkende Unierechtelijke bepalingen, zoals artikel 24 Handvest EU.

In vergelijkbare zin wordt artikel 3 IVRK soms ingevuld door andere bepalingen van het IVRK, zoals met name is gedaan bij artikelen 1, 2, 9, 12, 19, 22 en 39 IVRK. De rechten die uit deze artikelen voortvloeien met betrekking tot het belang van het kind zijn in de rechtspraak wel beperkt. Artikel 2 staat er bijvoorbeeld niet aan in de weg dat op zakelijke en redelijke gronden onderscheid wordt gemaakt tussen kinderen in een bepaalde groep, artikel 9 strekt niet zover dat kinderen te allen tijde bij hun ouders moeten kunnen verblijven, artikel 12 strekt niet zover dat deze bepaling tot meer verplicht dan de waarborgen die worden geboden aan meerderjarigen, en artikel 22 strekt niet zover dat aan minderjarigen niet kan worden tegengeworpen dat hun asielrelaas vaag en niet onderbouwd is. In sommige uitspraken is het beroep op een van deze bepalingen wel geslaagd. In een uitspraak had de staatssecretaris volgens de rechtbank bijvoorbeeld in het kader van artikel 39 IVRK de belangen van het kind bij in Nederland geleverde bijzondere zorg moeten beoordelen en wegen. In de meeste uitspraken waarin een beroep wordt gedaan op een andere bepaling van het IVRK dan artikel 3, wordt echter geoordeeld dat die bepaling niet verder strekt dan dat bij alle maatregelen betreffende kinderen de belangen van het kind dienen te worden betrokken.

In hoeverre de belangen van het kind in het licht van het IVRK dienen te worden betrokken blijft onduidelijk. In sommige uitspraken wordt geoordeeld dat de staatssecretaris zich voldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het kind, alleen omdat er 'aandacht is besteed aan de situatie van het kind', of de minderjarigheid van het kind in het besluit is onderkend. In andere zaken geeft het besluit er geen blijk van dat onvoldoende rekening is gehouden met de belangen van het kind in het licht van artikel 3 IVRK, omdat geen sprake is van strijd met een andere bepaling zoals artikel 3 EVRM, of omdat kan worden uitgegaan van het interstatelijk vertrouwensbeginsel. In weer andere uitspraken gaat de rechtbank juist

uitgebreid in op de specifieke belangen van het kind en de mate waarin de staatssecretaris die betrokken heeft. De Afdeling is zeer terughoudend in het oordeel dat de staatssecretaris zich onvoldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het kind.

Artikel 8 EVRM spant de kroon voor wat betreft het kader waarin een beroep op het IVRK wordt gedaan. De rechter betreft vaak rechtspraak van het EHRM bij de beoordeling van het beroep op artikel 8 EVRM, waarin een belangrijke rol aan het belang van het kind wordt toegekend, ontleend aan artikel 3 IVRK. Tegelijkertijd wordt standaard overwogen dat het IVRK geen verdergaande bescherming biedt dan artikel 8 EVRM. In veel zaken overweegt de rechter dan ook dat het IVRK niet geschonden is, reeds omdat de belangen van de kinderen in voldoende mate zijn betrokken bij de belangenafweging in het kader van artikel 8 EVRM. Dit is bepaald met betrekking tot artikel 3 IVRK, maar ook met betrekking tot artikelen 9 en 10 IVRK. Dit leidt in sommige uitspraken tot het oordeel dat de toets aan het IVRK plaats dient te vinden in een procedure waarin ook getoetst wordt aan artikel 8 EVRM. In nareisprocedures, waarin niet wordt getoetst aan artikel 8 EVRM, kan dit ertoe leiden dat het belang van het kind niet kenbaar wordt meegewogen. Ook voor artikel 8 EVRM geldt dus dat het een hulpmiddel kan zijn voor het IVRK, door middel waarvan de bepalingen van het IVRK kunnen worden toegepast, maar dat het tegelijkertijd een hindernis kan vormen als artikel 8 EVRM en een bepaling van het IVRK volledig aan elkaar gelijk worden gesteld. Een vergelijkbare conclusie kan worden getrokken met betrekking tot de verhouding tussen artikel 2 IVRK en artikel 14 EVRM.

Verdragsconforme uitleg van nationaalrechtelijke bepalingen is beperkt gebleven tot artikel 3.106a Vb (niet-ontvankelijkheid asiolverzoek), artikel 3:4 Awb (evenredigheidsbeginsel), artikel 3:46 Awb (motiveringsplicht) artikel 4:84 Awb (inherente afwijkingsbevoegdheid van beleid) en artikel 83 lid 3 Vw (goede procesorde). Wat betreft artikel 3.106a Vb heeft de Afdeling expliciet geoordeeld dat de belangen van het kind in het licht van artikel 3 IVRK moeten worden meegewogen bij de toets of sprake is van een zodanige band met het land van terugkeer dat het voor dat kind redelijk is om daarheen te gaan. Artikel 3:4 Awb is door een rechtbank ingevuld conform artikel 5 lid 5 Gezinsherenigingsrichtlijn, waarbij ook het feit dat het EHRM in zijn jurisprudentie verwijst naar artikel 3 IVRK, werd betrokken. Wat betreft artikel 3:46 Awb heeft de rechtbank in een aantal zaken bij het beroep op artikel 3 IVRK geconcludeerd dat het besluit ondeugdelijk is gemotiveerd. Over artikel 83 lid 3 Vw werd geoordeeld dat, gelet op artikel 3 IVRK, de goede procesorde wegens de minderjarigheid van eiser niet werd geschonden door het ter zitting inbrengen van stukken. Met betrekking tot artikel 4:84 Awb is door de rechtbank twee keer geoordeeld dat de omstandigheden die zijn aangevoerd in het kader van artikel 3 IVRK, moeten worden meegenomen in de beoordeling of sprake is van bijzondere omstandigheden in de zin van artikel 4:84.

Bij nareis- en Kinderpardonprocedures lijkt onduidelijkheid te bestaan over de vraag of de belangen van het kind in het licht van artikel 3 IVRK specifiek dienen te worden meegenomen in de beoordeling van een verblijfsaanvraag, of dat de belangen van het kind al voldoende zijn meegenomen in het beleid. De mate waarin

de staatssecretaris volgens de rechter het belang van het kind in het licht van artikel 3 IVRK dient te betrekken, en de mate waarin de rechter toetst of de staatssecretaris dit voldoende heeft gedaan, is sterk uiteenlopend. In sommige zaken wordt volstaan met het wijzen op de minderjarigheid, en in andere zaken oordeelt de rechter dat het besluit niet zorgvuldig is gemotiveerd, omdat een bepaalde omstandigheid met betrekking tot het kind niet is meegewogen. Tussen de rechtbanken bestaat divergentie, maar de Afdeling oordeelt consequent dat uit het besluit van de staatssecretaris niet blijkt dat het belang van het kind onvoldoende is betrokken, als uit dat besluit blijkt dat op enige wijze aandacht is besteed aan de situatie van het kind of 'het belang van het kind' als zodanig is erkend.

Een iets grotere rol voor het belang van het kind lijkt weggelegd voor situaties waarin het kind gescheiden dreigt te worden van de ouders. In een zaak waarin de moeder, vanwege objectieve belemmeringen in het land van herkomst, bij terugkeer gescheiden zou worden van het kind, kon de staatssecretaris volgens de Afdeling niet volstaan met de stelling dat de ouders zelf verantwoordelijk zijn geweest voor de keuze om zonder verblijfsvergunning gezinsleven aan te gaan en ontwikkelen. Hierbij achtte de Afdeling van belang dat het op afstand invulling geven aan het gezinsleven in dit geval geen goed alternatief was. In Dublinzaken wordt juist betrokken dat het in het belang van het kind is om samen met de ouders of andere familieleden te worden overgedragen, met tot gevolg dat de staatssecretaris de aanvraag niet aan zich hoeft te trekken. Aan de andere kant wordt bij een scheiding van familieleden in het kader van een Dublinoverdracht soms overwogen dat zij op afstand invulling kunnen geven aan het gezinsleven. Voorts is in verschillende zaken betrokken dat uitzetting of weigering van een verblijfsvergunning niet in strijd is met het belang van het kind, omdat dat kind niet gescheiden wordt van diens ouders. Bij het opleggen van een inreisverbod is de rechtbank in verschillende zaken van oordeel dat het inreisverbod schending van de belangen van het kind oplevert omdat niet is meegewogen dat het inreisverbod een – tijdelijke – scheiding tussen kind en ouder oplevert. De Afdeling is echter standaard van oordeel dat het inreisverbod geen strijd oplevert met artikel 3 IVRK of 8 EVRM omdat het gezinsleven op afstand kan worden ingevuld, de kinderen nog jong zijn zodat ze niet geworteld zijn in Nederland en nog kunnen aarden in een andere land, en omdat soms contact tussen het kind en de ouder via de telefoon al de norm was.

In ieder geval is duidelijk dat de verplichting ingevolge artikel 3 IVRK om de belangen van kinderen te betrekken bij de besluitvorming, niet zover strekt dat verblijf zou moeten worden toegestaan.

Een goed onderbouwd beroep op het IVRK is van belang voor de slagingskans. In een niet gering aantal zaken is overwogen dat het beroep op het IVRK niet kan slagen omdat geen specifieke belangen zijn gesteld, omdat niet is onderbouwd in hoeverre de staatssecretaris onvoldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het kind, of omdat niet is uitgelegd waarom de belangenafweging in het voordeel van de kinderen zou moeten uitvallen. Naast advocaten kunnen echter ook rechters een belangrijke rol vervullen, door een beroep op de belangen van het kind te signaleren en te vertalen naar een beroep op (een van de bepalingen van) het

IVRK. Dat is in dit onderzoek verschillende keren voorgekomen.⁵⁵⁰

⁵⁵⁰ Met dank aan Daan Beltman voor zijn toewijding, geduld en waardevolle inzichten.

Hoofdstuk 4

DE TOEPASSING VAN HET IVRK IN SOCIALEZEKERHEIDS- ZAKEN

J.H. de Graaf

Inleiding

In dit hoofdstuk worden 128 socialezekerheidszaken besproken. Deze zaken zijn gepubliceerd tussen 1 september 2014 tot 1 september 2019, over een periode van vijf jaar dus. Het aantal uitspraken is ten opzichte van de vorige onderzoeksperiode van drie jaar van 1 september 2011 tot 1 september 2014, fors gedaald. Toen ging het om 135 uitspraken waarin het IVRK werd genoemd of een rol speelde, nu dus om 128 zaken over een periode van vijf jaar.

Socialezekerheidszaken betreffen ‘beslissingen van een bestuursorgaan met betrekking tot sociale voorzieningen, verzekeringen en uitkeringen voor zover deze effect hebben op de levensstandaard van ouders en verzorgers in een gezin met kinderen, en/of de levensstandaard van kinderen zelf’.⁵⁵¹

Net als in het vorige onderzoek is het merendeel van de uitspraken afkomstig van de Centrale Raad van Beroep (hierna : de Centrale Raad), de hoogste rechter op het terrein van het sociale zekerheidsrecht.⁵⁵² Een aanzienlijk deel van de uitspraken is – eveneens als in het vorige onderzoek – afkomstig van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (hierna: Afdeling). Deze zaken hebben voornamelijk betrekking op het kindgebonden budget en de huur- en zorgtoeslag. In het onderhavige onderzoek wordt eveneens een niet onaanzienlijk aantal uitspraken behandeld afkomstig van de rechtbanken. Deze betreffen onder meer het woonlandbeginsel en uitkeringen op basis van de bijzondere bijstand.

In de onderzochte periode is een tweetal ingrijpende wetten van kracht geworden. Per 1 januari 2015 is met de Wet Hervorming Kindregelingen (Wet van 25 juni 2014, Stb. 2014,227) artikel 2, zesde lid, van de Wet op het kindgebonden budget in werking getreden. Daarin is bepaald dat de ouder die geen partner heeft, aanspraak heeft op een verhoging van het kindgebonden budget. Hiermee is de zogenoemde alleenstaande-ouderkop - ALO-kop - geïntroduceerd in de Wet op het kindgebonden budget. Die regeling is in de plaats gekomen van de aanvulling in de minimumregelingen, zoals de Participatiewet, voor alleenstaande ouders en de alleenstaande ouderkorting in de inkomstenbelasting.⁵⁵³ Bij die wet - Wet hervorming Kindregelingen - is ook de in de Algemene Nabestaanden Wet (ANW) opgenomen

⁵⁵¹ De definitie van ‘socialezekerheidszaken’ is ontleend aan M.M.C. Limbeek, ‘De toepassing van het IVRK in socialezekerheidszaken’, in J.H. de Graaf e.a. ‘De toepassing van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, Nijmegen: Ars Aequi 2012, p.173 en overgenomen door E. Polhuijs in deel II, p.151

⁵⁵² Zie eveneens E. Polhuijs o.c. p. 151.

⁵⁵³ ECLI::NL:RVS:2018:1943.

regeling inzake een halfwezenkopje geheel geschrapt. Per 1 januari 2015 werd ook de Bijstandswet herzien (Stb 2020, 118). Deze kreeg ook een nieuwe naam: de ‘Participatiewet’. Met de invoering van deze nieuwe wet werd de kostendelersnorm ingevoerd. Deze houdt in dat de bijstandsuitkering wordt aangepast - naar beneden - al naar gelang het aantal volwassenen in de woning. De gedachte daarbij is dat men lagere woonkosten heeft, als men deze kan delen. Irrelevant daarbij is of de betrokkene ook daadwerkelijk iets inbrengt of kan inbrengen, bijvoorbeeld omdat men hier geen rechtmatig verblijf heeft.

Wat opnieuw, ook in de huidige onderzoeksperiode, een dominante rol speelt is het koppelingsbeginsel. Ook bij de uitvoering van de regeling van de ALO-kop in de Wet Hervorming Kindregelingen is - zoals bij alle aanspraken op sociale zekerheid - het koppelingsbeginsel van toepassing. Dit beginsel strekt ertoe ‘het recht op verstrekkingen, voorzieningen en uitkeringen ten laste van de collectieve middelen te koppelen aan het rechtmatig verblijf in Nederland’.⁵⁵⁴ Het uitgangspunt dat illegale vreemdelingen geen aanspraken op collectieve voorzieningen kunnen doen gelden heeft de wetgever als beginsel van het vreemdelingenrecht aangemerkt.⁵⁵⁵ Dat beginsel geldt ook als het om een Nederlander gaat die een vergoeding aanvraagt, maar hij een partner dan wel een medebewoner heeft die in Nederland geen rechtmatig verblijf houdt in de zin van artikel 8 VE 2000.⁵⁵⁶

Het recht van een kind op sociale zekerheid is geregeld in artikel 26 IVRK. Nederland heeft bij de ratificatie van het IVRK bij dit artikel een voorbehoud gemaakt. Het artikel verplicht niet tot een zelfstanding recht van kinderen op sociale zekerheid, daarbij inbegrepen sociale verzekering, aldus het gemaakte voorbehoud.⁵⁵⁷ Uit de gecombineerde vijfde en zesde periodieke Nederlandse rapportage blijkt opnieuw dat Nederland aan dit voorbehoud wenst vast te houden.⁵⁵⁸ De redenering bij het gemaakte voorbehoud is dat de voordelen van het sociale zekerheidssysteem niet direct aan het kind, maar via de ouders aan het kind toevallen.

Naast artikel 26 IVRK is ook artikel 27 IVRK van belang, het recht op een toereikende levensstandaard.

Anders dan in het vorige onderzoek zullen de uitspraken deels thematisch worden behandeld. Reden daarvoor is gelegen in het gegeven dat in een groot aantal uitspraken wordt verwezen naar een cluster van artikelen uit het IVRK. Een voorbeeld daarvan is de veel voorkomende verwijzing naar artikel 2, artikel 3 en artikel 27 IVRK en dat veelal in zaken waar het ‘Kindgebonden-budget’ vaak in combinatie met zorgtoeslag en huurtoeslag aan de orde is. Dat zelfde geldt voor uitspraken over ‘Kinderbijslag’, ‘Bijstand’ en ook ‘Kinderopvangtoeslag’. Uitspraken, waar deze thema’s aan de orde zijn, worden in een paragraaf onder die aanduiding samengebracht. Voor de uitspraken, waarvoor dit niet opgaat, is de gebruikelijke bespreking per artikel gehandhaafd.

⁵⁵⁴ Kamerstukken II 1994/95, 24233, nr. 3, p.1-2

⁵⁵⁵ Kamerstukken II 1994/95, 24233, nr. 6, p. 3-4

⁵⁵⁶ Kamerstukken II 2004/2005, 29764, nr. 3, p 44

⁵⁵⁷ Zie eveneens E Polhuijs, o.c. p. 152

⁵⁵⁸ Kamerbrief van 5 november 2020, kenmerk 1768715-213002-J

Artikel 1 (Definitie kind)

Voor de toepassing van dit Verdrag wordt onder een kind verstaan ieder mens jonger dan achttien jaar, tenzij volgens het op het kind van toepassing zijnde recht de meerderjarigheid eerder wordt bereikt.

In een zaak waarin een meerderjarige een beroep deed op een schadevergoeding vanwege destijds in de Indonesische onafhankelijkheids-oorlog geleden schade, zag de rechter in artikel 1 IVRK grond om deze claim af te wijzen. Appellante is inmiddels meerderjarig en behoort niet tot de kring van personen van artikel 1 IVRK. Ook een beroep op artikel 3 IVRK faalt om die reden. Onder verwijzing naar artikel 1 gaat de rechter daarop niet nader in. Appellante behoort immers niet tot de kring van personen, zoals gedefinieerd onder artikel 1 IVRK, op wie het verdrag van toepassing is verklaard.⁵⁵⁹

Om dezelfde reden strandde ook een beroep op de toepassing van de kostendelersnorm wegens strijd met artikel 3 en artikel 27 IVRK en artikel 3 EVRM (4.6).⁵⁶⁰ Gesteld wordt: ‘Voor [X] kan appellante geen beroep doen op schending van de artikelen 3 en 27 van het IVRK, omdat haar dochter ten tijde van de besluitvorming meerderjarig was. Zij valt gelet op artikel 1 van het IVRK niet onder de reikwijdte van het IVRK. Daar komt bij dat appellante geen enkel inzicht in de financiële situatie van haar en haar partner en van [X] heeft gegeven en haar standpunt niet nader heeft onderbouwd’. Reeds daarom, zo vervolgt de Raad ‘is niet vast te stellen of, voor wat betreft het belang van haar kleinkind, de artikelen 3 en 27 van het IVRK zijn geschonden, nog daargelaten dat artikel 27 van het IVRK geen normen bevat die in het onderhavige geval vatbaar zijn voor rechtstreekse toepassing door de rechter, aangezien zij niet voldoende nauwkeurig zijn omschreven om in dit geschil als objectief recht te worden toegepast’.

Artikel 2 (Non-discriminatie)

1. De Staten die partij zijn bij dit Verdrag, eerbiedigen en waarborgen de in het Verdrag beschreven rechten voor ieder kind onder hun rechtsbevoegdheid zonder discriminatie van welke aard ook, ongeacht ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale, etnische of maatschappelijke afkomst, welstand, handicap, geboorte of andere omstandigheid van het kind of van zijn of haar ouder of wettige voogd. 2. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat het kind wordt beschermd tegen alle vormen van discriminatie of bestraffing op grond van de omstandigheden of de activiteiten van, de meningen geuit door of de overtuigingen van de ouders, wettige voogden of familieleden van het kind.

⁵⁵⁹ ECLI:NL: CRVB:2020:2554.

⁵⁶⁰ ECLI:NL: CRVB:2018:2165.

In een groot aantal zaken wordt artikel 2 genoemd, veelal samen met artikel 3, artikel 18, artikel 26 en artikel 27. Soms wordt artikel 2 niet specifiek genoemd, maar wordt wel algemeen verwezen naar het discriminatieverbod uit het IVRK. De redenering om het beroep af te wijzen is kort gezegd veelal: het besluit wordt niet genomen jegens kinderen, de ouder is de begunstigde, strijd met artikel 2 doet zich dan niet voor. Maar soms ook wordt het onderscheid gerechtvaardigd tegen de achtergrond van het koppelingsbeginsel. Het gaat in de meeste gevallen om een weigering van een financiële aanspraak van het Rijk in de kosten van kinderen. Als voorbeeld kan hier gewezen worden op de uitspraak van de Afdeling van 22 februari 2012. Daarin komt de rechter tot de uitspraak dat er van schending van het in artikel 2 IVRK neergelegde non-discriminatie beginsel geen sprake is.⁵⁶¹ Het volgende citaat laat dit duidelijk zien:

De rechtbank heeft terecht, onder verwijzing naar de uitspraak van de Afdeling van 22 februari 2012 in zaak nr. 201107168/1/A2, overwogen dat het besluit van 2 augustus 2012 niet is genomen jegens kinderen. Het gaat hier om een financiële bijdrage van het Rijk in de kosten van kinderen, waarop niet een kind zelf maar een ouder, in dit geval [appellante], voor een kind aanspraak kan hebben. De ouder is de begunstigde. De dochter van [appellante] heeft dus geen zelfstandige aanspraak op kindgebonden budget. Evenmin resulteert het eigen belang van het kind in een aanspraak van de ouder op kindgebonden budget. Nu het in dit geding gaat over de aanspraak van [appellante] op kindgebonden budget is schending van het in artikel 2 van het IVRK neergelegde non-discriminatiebeginsel jegens haar dochter niet aan de orde. Het betoog van [appellante] hierover faalt' (3.1).⁵⁶²

Deze uitspraak zal onder het kopje 'Kindgebonden-budget' nader worden besproken met uitwerking van de gecombineerde toepassing van artikel 2, artikel 3 en artikel 27.

Een uitvoerige toelichting op de wijze van toetsing in het kader van artikel 2 geeft de Centrale Raad beroep in zijn uitspraak van 7 november 2017.⁵⁶³ Gesteld wordt:

'Bij de toetsing aan het in artikel 2 van het IVRK verwoorde discriminatieverbod geldt in beginsel eenzelfde maatstaf als die welke wordt aangelegd met betrekking tot de in onder andere artikel 14 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden neergelegde non-discriminatiebepaling. Vergelijk de uitspraak van 11 maart 2016, ECLI:NL:CRVB:2016:1070. Die toetsing betekent dat sprake is van een ongerechtvaardigd onderscheid, indien voor het gemaakte onderscheid geen redelijke en objectieve rechtvaardiging bestaat. Dat is het geval als met het onder-

⁵⁶¹ ECLI:NL:RVS:2014:3437.

⁵⁶² Zie eveneens ECLI:NL:RVS:2014:3809, ECLI:NL:RVS:2015:1660, ECLI:RVS:2015:1687, ECLI:NL:RVS:2014:4469, ECLI:NL:RvS:2016:856, RvS ECLI:NL:RVS:2018:1888, ECLI:NL:RVS:2019:180.

⁵⁶³ ECLI:NL:CRVB:4021.

scheid geen gerechtvaardigd doel wordt nagestreefd of als de gehanteerde middelen niet in een redelijke proportionaliteitsrelatie staan tot het nagestreefde doel. Bij de beoordeling in hoeverre een onderscheid in een bepaalde situatie een evenredig te achten middel vormt om een bepaald doel te bereiken, dient in het kader van het IVRK acht te worden geslagen op het daaraan ten grondslag liggende beginsel van bijzondere beschermwaardigheid van kinderen. Dit betekent dat maatregelen die ten opzichte van volwassenen in overeenstemming worden geacht met de internationale non-discriminatiebepalingen, in bepaalde situaties door de gevolgen daarvan voor kinderen niettemin in strijd kunnen komen met onder andere artikel 2, eerste lid, van het IVRK. Vergelijk de uitspraak van 24 januari 2006, ECLI:NL:CRVB:2006:AV0197 (5.71). Ter beantwoording van de vraag of het hier gemaakte onderscheid een gerechtvaardigd doel dient is het volgende van belang. De wetgever heeft in artikel 11 van de PW geregeld welke personen in beginsel recht op algemene bijstand hebben en in artikel 13 van de PW welke personen van dat recht zijn uitgesloten. De wetgever heeft bij de invoering van de kostendelersnorm bepaald dat de uitzondering op de toepassing van de kostendelersnorm als bedoeld in artikel 22a, derde lid, aanhef en onder a, van de PW niet geldt voor de belanghebbende die de woning deelt met een niet-rechthebbende partner. Hiermee heeft de wetgever beoogd te verhinderen dat ten behoeve van een persoon die geen recht op algemene bijstand heeft indirect toch bijstand wordt verleend. Dit vormt in dit geval een gerechtvaardigd doel voor het gemaakte onderscheid. De echtgenote van appellant heeft immers geen recht op bijstand als gevolg van het zogenoemde koppelingsbeginsel, dat is neergelegd in artikel 11, tweede lid, van de PW. Met het koppelingsbeginsel heeft de wetgever beoogd onder meer te voorkomen dat een illegale vreemdeling door ontvangst van uitkeringen en verstrekkingen in staat wordt gesteld tot voortzetting van het wederrechtelijk verblijven het verwerven van de schijn van legaliteit. De doelstelling van de koppelingswetgeving is in eerdere rechtspraak aanvaardbaar geacht en is in beginsel ook tegen de achtergrond van het IVRK niet ongeoorloofd. Geen aanleiding bestaat daarover in dit geval anders te oordelen (5.7.2).

In een uitspraak van de Afdeling van 18 januari 2017 wordt aan de geijkte formulering een argument toegevoegd en meer toegespitst op artikel 2 IVRK zelf. Het onthouden van huurtoeslag aan appellant wegens samenwoning met zijn kind dat niet over een verblijfstitel beschikt is niet in strijd met artikel 2 IVRK, zo wordt gesteld. De bijzondere beschermwaardigheid van kinderen die ten grondslag ligt aan het IVRK brengt met zich mee dat in bepaalde situaties maatregelen die ten opzichte van volwassenen in overeenstemming geacht worden met de internationale non-discriminatiebepalingen, in bepaalde situaties voor kinderen niettemin in strijd kunnen komen met artikel 2, eerste lid IVRK. Echter zo wordt gesteld: ‘ook in het licht van het IVRK acht de afdeling toepassing van art. 9, 2’ en 3’ lid van de Awir gerechtvaardigd ter verwezenlijking van de doelstelling van de koppelingswetgeving. Er is geen sprake van bijzondere omstandigheden die aanleiding geven om in het onderhavige geval een nuancering aan te brengen op deze regel’.⁵⁶⁴ Deze zaak wordt ook besproken onder artikel 26 en 27. In een latere uitspraak van de Afdeling

⁵⁶⁴ RvS, 18/1/2017, ECLI:NL:RvS:2017:105, eveneens RvS, 24/2/2016, ECLI:NL:2016:501.

over herziening van een voorschot huurtoeslag door de Belastingdienst hanteert de Afdeling onder verwijzing naar deze uitspraak een zelfde motivering. Ook daar wordt verwezen naar de koppelingswetgeving. In die zaak wordt eveneens een beroep gedaan op art. 7 IVRK. Want: ‘Het niet hebben van een aanspraak op huurtoeslag over de periode dat het kind in kwestie geen verblijfstitel had, is ook in het licht van het IVRK gerechtvaardigd ter verwezenlijking van het koppelingsbeginsel (verwijzing naar ECLI:RVS:2017:105)’. Het beroep op art. 7 wijst de Afdeling af omdat appellante met feiten en omstandigheden onvoldoende heeft onderbouwd op grond waarvan en sprake is van strijdigheid met deze bepalingen.⁵⁶⁵

Een duidelijk beroep op artikel 2 IVRK is te vinden in een drietal uitspraken in het kader van een nabestaandenuitkering. De eerste zaak is van rechtbank den Haag, waar het een afwijzing betrof van een aanvraag op grond van de Algemene Nabestaandenwet van een ex-partner die in het verleden met de overledene heeft samengewoond en 2 kinderen met hem heeft. Het bestreden besluit berust op het standpunt dat er ten tijde van het overlijden van de partner geen sprake was een gezamenlijk huishouden dat gelijk gesteld kon worden met een huwelijk of geregistreerd partnerschap. Eiseres voert onder meer aan dat door haar een nabestaandenuitkering te weigeren in strijd is gehandeld met het antidiscriminatie-beginsel, zoals dat onder meer in het IVRK is vastgelegd. Naast artikel 2, doet eiseres ook een beroep op artikel 3, 26 en 27. Het beroep op deze artikelen slaagt niet, aldus de rechtbank en motiveert dit als volgt: ‘Volgens vaste jurisprudentie van de CRvB (zie bijvoorbeeld de uitspraak van 26 januari 2010, ECLI:NL:CRVB:2010:BL1686) zijn de artikelen 3 en 27 van het IVRK geen bepalingen die naar hun inhoud eenieder kunnen verbinden als bedoeld in artikel 93 en 94 van de GW. Evenmin resulteert het eigen belang van de kinderen in een aanspraak van eiseres op een uitkering. Strijd met artikel 2 van het IVRK door aan eiseres geen uitkering te verstrekken, doet zich dan ook niet voor (zie bijvoorbeeld de uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State van 22 oktober 2014, ECLI:NL:RVS:20143809)’.⁵⁶⁶

Onder dit kopje valt ook een uitspraak te rangschikken van de Centrale Raad van 3 februari 2017. Hier maakte een moeder – met de Letse nationaliteit – bezwaar tegen de stopzetting van de halfwezenuitkering op basis van de Algemene Nabestaanden Wet (ANW) van haar zoon. Zij doet hierbij een beroep op onder meer artikel 14 EVRM, artikel 26 IVBPR en artikel 2 IVRK. Het zou hier volgens appellant een verboden onderscheid betreffen tussen kinderen van verzorgers die wel zijn aan te merken als nabestaande in de zin van de ANW en verzorgers bij wie dat niet het geval is (17). De Centrale Raad oordeelt hier als volgt: ‘zo al kan worden aangenomen dat er sprake is van een ongelijke behandeling van gelijke gevallen of van een gelijke behandeling van ongelijke gevallen, is er een redelijke en objectieve rechtvaardiging voor het gemaakte onderscheid (4.4)’.⁵⁶⁷ In een andere – eerdere - zaak

⁵⁶⁵ ECLI:RVS:2019:2540

⁵⁶⁶ ECLI:NL:RBDHA:2015:3749

⁵⁶⁷ CRvB, 3/2/2017, ECLI:NL:CRVB:419

van de Centrale Raad 11 maart 2016, waar het eveneens ging om de intrekking van een ANW-halfwezenuitkering voegt de raad aan de argumentatie ter weerlegging van het beroep op artikel 14 EVRM nog de volgende meer specifieke argumentatie toe : ‘Voor de rechterlijke toetsing aan het verbod op discriminatie dat is opgenomen in artikel 1 van het Twaalfde Protocol bij het EVRM, artikel 26 van het IVBPR en artikel 2 van het IVRK is er geen grond om andere, strengere, maatstaven aan te leggen dan hiervoor bij artikel 14 van het EVRM zijn gehanteerd’ (4.4.5).⁵⁶⁸

Artikel 3 (Belang van het kind)

-
1. *Bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging.*
 2. *De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te verzekeren van de bescherming en de zorg die nodig zijn voor zijn of haar welzijn, rekening houdend met de rechten en plichten van zijn of haar ouders, wettige voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk voor het kind zijn, en nemen hiertoe alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen.*
 3. *De Staten die partij zijn, waarborgen dat de instellingen, diensten en voorzieningen die verantwoordelijk zijn voor de zorg voor of de bescherming van kinderen voldoen aan de door de bevoegde autoriteiten vastgestelde normen, met name ten aanzien van de veiligheid, de gezondheid, het aantal personeelsleden en hun geschiktheid, alsmede bevoegd toezicht.*
-

Rechtstreekse werking

Artikel 3 IVRK wordt veruit het meest aangehaald, veelal samen met andere artikelen en dan met name artikel 2, 18, 26 en 27. Opvallend is hoe verschillend wordt gedacht over de al dan niet rechtstreekse werking van artikel 3. Soms wordt daarvan uitgegaan, soms ook wordt een beroep op artikel 3 IVRK zonder meer afgewezen, omdat het artikel geen rechtstreekse werking zou hebben. De Afdeling gaat daarvan meestal wel vanuit, de Centrale Raad wijst een beroep daarop - op een enkele uitzondering na - veelal als niet rechtstreeks werkend af. Wordt rechtstreekse werking aangenomen dan wordt in veel gevallen een standaardformulering gehanteerd. Deze vertoont een drietal gradaties. De eerste beperkt zich ertoe dat er met de belangen van het kind rekening is gehouden. In veel gevallen wordt daaraan toegevoegd dat dit ook inderdaad het geval is geweest en in laatste instantie wordt aan de hand van de feiten in de zaak toegelicht hoe met die belangen rekening is gehouden. Bij de bespreking van de uitspraken zal dit verschil in gradaties zoveel mogelijk tot uitdrukking worden gebracht.

De eerste hier te citeren uitspraak is een duidelijk voorbeeld van de wijze waarop de Afdeling het beroep op artikel 3 IVRK op ‘klassieke wijze’ pareert: ‘artikel

⁵⁶⁸ ECLI:NL:CRVB:2016:1070, zie ook ECLI:NL:RVS:2014:3737

3 heeft rechtstreekse werking in zoverre het ertoe strekt dat bij alle maatregelen betreffende kinderen de belangen van het desbetreffende kind dienen te worden betrokken'. Daarna volgt een voorbeeld van de wijze waarop de Centrale Raad het beroep op artikel 3 en de al dan niet - veelal niet - rechtstreekse werking daarvan toepast. De visie daarop en de toepassing daarvan zal ook bij de bespreking van de zaken per thema, die na de artikelsgewijze bespreking van de zaken volgt, opnieuw aan de orde komen. Hier wordt een aantal voorbeelden gegeven van deze wijze van toepassing en worden zaken besproken, die niet onder een van de kopjes van de later te bespreken zaken vallen, waaronder drie zaken over de ouderbijdrage van onderhoudsplichtige ouders.

Als eerste volgt hier een duidelijk voorbeeld van de gebruikelijke formulering voor de toepassing van de artikel 3 van de Afdeling. Gesteld wordt:

*'Zoals de Afdeling eerder heeft overwogen (uitspraak van 16 januari 2013 in zaak nr. 201113109/1/A2) heeft artikel 3 van het IVRK rechtstreekse werking in zoverre het ertoe strekt dat bij alle maatregelen betreffende kinderen de belangen van het desbetreffende kind dienen te worden betrokken. Wat betreft het gewicht dat aan het belang van een kind in een concreet geval moet worden toegekend, bevat het eerste lid van artikel 3 van het IVRK, gelet op de formulering ervan, geen norm die zonder nadere uitwerking in nationale wet- en regelgeving door de rechter direct toepasbaar is. Wel dient door de bestuursrechter in dit verband te worden getoetst of het bestuursorgaan zich voldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het kind en aldus bij de uitoefening van zijn bevoegdheden binnen de grenzen van het recht is gebleven. Deze toets heeft een terughoudend karakter.'*⁵⁶⁹

In een zaak van de Afdeling van 10 januari 2018 treffen we wat betreft de afwijzing van het beroep op artikel 3 dezelfde formulering aan, met daarbij echter de toevoeging dat er 'geen grond bestaat voor het oordeel dat de Belastingdienst/Toeslagen, gelet op de door appellant aangevoerde omstandigheden, zich in het besluit van 22 augustus 2016 onvoldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het kind van appellant'. Het ging in deze zaak om een afwijzing van huurtoeslag. Appellant betoogt dat zijn dochter gespecialiseerde zorg nodig heeft en dat het moeilijk was om een passende school voor haar te vinden, wat gelukt is in de nabijheid van zijn huidige woning en een sociale huurwoning in dezelfde omgeving niet te vinden is. Gelet daarop heeft hij niet de mogelijkheid om een andere woning te betrekken, aldus appellant.⁵⁷⁰

Een mooi voorbeeld van een zaak, waar het beroep op artikel 3 IVRK wel werd

⁵⁶⁹ Eveneens RvS 18/1/2017, ECLI:NL:RvS:2017:105 (7.2) plus: geen grond voor het oordeel dat de belastingdienst zich onvoldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het kind van appellant. Ook heeft de appellant niet aannemelijk gemaakt dat de belangen van het kind door de besluitvorming in het gedrang zijn gekomen.

⁵⁷⁰ ECLI:NL:RVS:2018:25

gehonoreerd is de uitspraak van de Afdeling van 22 oktober 2014.⁵⁷¹ Het ging hier om stopzetting van eerder verstrekte toeslagen in verband met de uitbreiding van het koppelingsbeginsel naar de niet rechtmatig in Nederland verblijvende partner van appellante. Dit moet wel in proportionele verhouding staan tot het doel ervan. En dat was in deze zaak niet het geval, oordeelde de afdeling. Want zo oordeelde de Afdeling hier: ‘De onthouding van deze voorzieningen, zoals in het onderhavige geval de stopzetting van huurtoeslag, kindgebonden budget en zorgtoeslag, aan een Nederlander of een rechtmatig in Nederland verblijvende vreemdeling kan onder bijzondere omstandigheden in een concreet geval worden aangemerkt als zijnde in strijd met de hiervoor onder 4.1 vermelde bepalingen, in welk geval de desbetreffende wettelijke bepaling, gelet op hetgeen in artikel 94 van de Grondwet is bepaald, buiten toepassing moet worden gelaten’. Een positieve uitspraak als deze is echter een uitzondering.

Een duidelijk voorbeeld van de wijze waarop de Centrale Raad het beroep op artikel 3 pareert is de volgende. Het gaat in deze uitspraak om een intrekking en terugvordering van bijstand, omdat appellanten niet langer over een geldig reisdocument beschikken. De Centrale Raad overweegt met betrekking tot het beroep op artikel 3 als volgt:

Zoals de Raad eerder heeft overwogen in de uitspraak van 22 november 2011, ECLI:NL:CRVB:2011:BU6844, kan, indien ten aanzien vreemdelingen als bedoeld in artikel 16, tweede lid, van de WBB een positieve verplichting bestaat recht te doen aan artikel 8 van het EVRM, die niet met toepassing van de WBB gestalte kan worden gegeven. Het beroep op artikel 3 van het IVRK faalt eveneens, nu, zoals de Raad eerder heeft overwogen (uitspraak van 13 november 2012, ECLI:NL:CRVB:2012:BY3139), deze verdragsbepaling geen bepaling vormt die naar hun inhoud een ieder kunnen verbinden als bedoeld in de artikelen 93 en 94 van de Grondwet.⁵⁷²

Een bijzondere uitspraak is die van de Centrale Raad, waarin wordt gesproken over een beperkte rechtstreekse werking. Gesteld wordt: ‘Zoals uit de uitspraak van 7 november 2017, ECLI:NL:CRVB:2017:4021 blijkt, is de rechtstreekse werking van art. 3 van het IVRK beperkt en toetst de bestuursrechter enkel of het bestuursorgaan zich voldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het kind en aldus bij de uitoefening van zijn bevoegdheden binnen de grenzen van het recht is gebleven’. Daarvan is in dit geval sprake, aldus de Raad. Het ging in deze zaak om een besluit tot herziening van de bijstandsuitkering en het opleggen van een boete op basis van een verrekening van niet gemelde inkomsten. Die verrekening heeft op de juiste wijze plaatsgevonden. Ook een beroep op art. 3 IVRK baat hier dus niet. De raad voegt aan bovenstaande nog toe dat appellant niet met verwijzing naar concrete feiten en omstandigheden heeft gemotiveerd dat en in hoeverre door het

⁵⁷¹ ECLI:NL:RVS:2014:3788

⁵⁷² ECLI:NL:CRVB:2014:2950, zie eveneens ECLI:CRVB:2014:3322. Het beroep op artikel 27 wordt daar op dezelfde wijze verworpen.

college ondanks een tegemoetkoming in bepaalde kosten de belangen van het kind desondanks niet in acht zijn genomen.⁵⁷³

Dan volgen drie zaken over de zogenoemde ouderbijdrage. Daarbij gaat het om het volgende. Op basis van artikel 8.2.1, eerste lid, van de Jeugdwet zijn de onderhoudsplichtige ouders een ouderbijdrage verschuldigd in de kosten van de aan een jeugdige geboden jeugdhulp, voor zover deze jeugdhulp verblijf buiten het gezin inhoudt. Op basis van artikel 8.2.3, vijfde lid, van de Jeugdwet kan het eerste lid van artikel 8.2.1, buiten toepassing worden gelaten of kan daarvan worden afgeweken voor zover toepassing gelet op het belang dat dit artikel beoogt te beschermen zal leiden tot een onbillijkheid van overwegende aard. Voor het toepassen van deze hardheidsclausule zijn beleidsregels vastgesteld in de Beleidsregel CAK hardheidsclausule ouderbijdrage Jeugdwet. Daarin is bepaald dat in ieder geval wordt afgezien van het innen van een ouderbijdrage:

‘Indien dit strijd oplevert met artikel 3 van het IVRK omdat de belangen van het kind door inning onevenredig worden geschaad. Verweerder houdt daarbij onder meer rekening met de mate waarin die inning de bijdrage-plichtige belemmert in de zorg voor het kind, waarbij kan worden gedacht aan de persoonlijke verzorging, kleding en deelname aan het maatschappelijk verkeer.’

In alle drie zaken komen de rechtbanken tot het oordeel dat hier de belangen van het kind door inning van de bijdrage niet onevenredig worden geschaad.

In de eerste zaak van de rechtbank Den Haag stelt verweerder geen aanleiding te zien om de hardheidsclausule toe te passen en stelt zich daarbij op het standpunt dat niet is gebleken dat de belangen van de minderjarige of het gezin van eiser worden geschaad. Dat de financiële situatie van eiser slecht is, is volgens verweerder onvoldoende om te concluderen dat sprake is van schending van artikel 3 van het IVRK dan wel artikel 8 van het EVRM.⁵⁷⁴

Ook in de tweede zaak komt de rechtbank met de toepassing van de Beleidsregel tot het oordeel dat verweerder het beroep van eiseres op de hardheidsclausule in redelijkheid en in overeenstemming met de Beleidsregels heeft kunnen afwijzen. De rechtbank legt daaraan het volgende ten grondslag:

Gelet op het dossier en het verhandelde ter zitting is de rechtbank van oordeel dat eiseres in staat moet worden geacht de ouderbijdrage te kunnen voldoen. De rechtbank ziet in hetgeen eiseres heeft aangevoerd geen aanleiding om aan te nemen dat de belangen van haar kinderen onevenredig zijn geschaad door de inning van de ouderbijdrage. Dat eiseres en haar echtgenoot zich in een lastige financiële situatie bevinden, is daartoe onvoldoende. Deze situatie verschilt immers niet van die van veel andere bijdrageplichtige ouders bij wie verweerder evenmin afziet van het innen van de ouderbijdrage (6).⁵⁷⁵

⁵⁷³ ECLI:NL:CRVB:2018:4126

⁵⁷⁴ ECLI:RBDHA:2018:3774

⁵⁷⁵ ECLI:RBDHA:2016:5735

In de derde zaak wijst de rechtbank het beroep op de hardheidsclausule bij het verschuldigd zijn van de ouderbijdrage eveneens af.⁵⁷⁶ Ook hier wordt – door verweerder – ‘gesteld dat niet is gebleken dat door de inning van de ouderbijdrage de belangen van de minderjarige kinderen onredelijk worden geschaad of een onevenredige inbreuk wordt gemaakt op het gezins- of familieleven van eiseres of haar kinderen’. Eiseres voerde hier in beroep aan ‘dat de bestreden besluitvorming in strijd met artikel 3 van het IVRK is, omdat daarbij de belangen van eiseres’ thuiswonende minderjarige kinderen niet de eerste overweging hebben gevormd’. De rechtbank verwerpt deze grond, ‘nu uit het bestreden besluit blijkt dat verweerder daarbij de bezwaargrond dat de belangen van eiseres’ thuiswonende minderjarige kinderen door de inning van de ouderbijdrage onevenredig worden geschaad, heeft beoordeeld’. De rechtbank is van oordeel dat ‘eiseres niet aannemelijk heeft gemaakt dat de belangen van L. en haar overige minderjarige kinderen onevenredig worden geschaad door de inning van de ouderbijdrage. De enkele omstandigheid dat de ouderbijdrage ten laste komt van een deel van eiseres’ inkomsten, waaronder de kinderbijslag die zij voor haar thuiswonende kinderen ontvangt, is daartoe onvoldoende’.

Een bijzondere zaak is die van 29 maart 2017. Een beroep op artikel 3 IVRK wijst de Afdeling af met de standaardformulering, maar voegt daar nog wel het nodige aan toe. De feiten in deze zaak zijn als volgt. Appellante is afkomstig uit Sierra Leone en in mei 2002 Nederland binnengekomen. De staatssecretaris van Veiligheid en Justitie heeft bij besluit van 22 december 2011 de zoon van appellante in het bezit gesteld van een verblijfsvergunning regulier voor bepaalde tijd, omdat zoon onder toezicht was geplaatst. Deze - ook aan appellante en haar dochter werden verblijfsvergunningen verleend - verblijfsvergunningen zijn verlengd tot 2 december 2013. Na beëindiging van de ondertoezichtstelling, heeft de staatssecretaris de aanvragen tot verlenging van de geldigheidsduur van de verleende verblijfsvergunningen bij besluit van 7 januari 2014 afgewezen. Een beroep op artikel 3 IVRK kon hier niet baten. Aan de standaardformulering wordt hier toegevoegd:

*Voorts heeft [appellante] niet aannemelijk gemaakt dat de belangen van de kinderen door de besluitvorming in het gedrang zijn gekomen. Uit de door haar overgelegde stukken blijkt dat de gedragsproblemen van haar zoon verergeren als gevolg van een instabiele thuissituatie vanwege de mogelijke dreigende uitzetting van [appellante] en haar kinderen. Weliswaar wordt ook gewezen op financiële zorgen, doch niet is gebleken dat de mogelijke ondersteuning die nodig wordt geacht voor de zoon van [appellante] direct of indirect afhankelijk is van de financiële middelen die de zorgtoeslag of de huurtoeslag, het kindgebonden budget of de kinderopvangtoeslag zouden kunnen verschaffen.*⁵⁷⁷

En ten slotte volgt hier een zaak voor de Afdeling van 2 augustus 2017, waar het ging om een bezwaar tegen het niet verlenen van voorzieningen op basis van de

⁵⁷⁶ ECLI:NL:RBMNE:2016:6488

⁵⁷⁷ ECLI:NL:RVS:2017:829

Remigratiewet. Appellant doet hier een beroep op artikel 3, 7 en 10 IVRK. Interessant is wat de Afdeling aan de verwerping van dat beroep toevoegt: deze bepalingen strekken niet verder dan artikel 8 EVRM. De man wil terugkeren naar Marokko. Om voor een uitkering op basis van de remigratieregeling in aanmerking te komen, moet de remigrant ten minste 55 jaar oud zijn, wat niet het geval is. Door de man geen remigratievoorzieningen te verstrekken, zou in strijd worden gehandeld met artikel 8 EVRM en met artikel 3, 7, en 10 van het IVRK.

De rechter stelt enerzijds vast dat de regeling een legitiem doel dient, anderzijds dat appellant niet aannemelijk heeft gemaakt dat de weigering van de gevraagde voorzieningen de normale ontwikkeling van het familieleven van de minderjarige kinderen onmogelijk maakt. Gelet hierop heeft de raad van bestuur van de Sociale Verzekeringsbank een ‘*fair balance*’ getroffen en is er geen sprake van een tekortschieten in een positieve verplichting die zou nopen tot het buiten toepassing laten van de gewraakte bepaling uit de Remigratiewet. Gelet daarop, zo oordeelt de Afdeling, faalt het betoog dan ook dat de raad van bestuur in strijd handelt met de artikel 3, 7, lid 1 en 10 van het IVRK en voegt daaraan toe, ‘evenzeer, nu deze bepalingen niet verder strekken dan art. 8 EVRM’.⁵⁷⁸

Artikel 6 (Recht op leven en ontwikkeling)

1. De Staten die partij zijn, erkennen dat ieder kind het inherente recht op leven heeft.

2. De Staten die partij zijn, waarborgen in de ruimst mogelijke mate de mogelijkheden tot overleven en de ontwikkeling van het kind.

De zaak waarin een beroep wordt gedaan op artikel 6 IVRK is een zaak voor de rechtbank Amsterdam en betreft een ambtshalve herziening met terugwerkende kracht tot 1 oktober 2014, waardoor vanaf die datum het woonlandbeginsel niet meer wordt toegepast ten aanzien van kinderbijslaggerechtigden met in Marokko wonende kinderen. Eisers doen hier een beroep op artikel 6 en artikel 3 IVRK, welke beide worden verworpen. Ten aanzien van art. 6 overweegt de rechtbank als volgt: ‘het beroep van eisers op artikel 6, tweede lid, van het IVRK slaagt niet, omdat deze bepaling, gelet op de formulering ervan, geen norm bevat die zonder nadere uitwerking in nationale wet- en regelgeving door de rechter direct toepasbaar is’. Interessant is hier de wijze waarop de rechtbank het beroep op artikel 3 IVRK verwerpt. Na de gebruikelijke formulering dat artikel 3 rechtstreekse werking heeft in zoverre dat het ertoe strekt dat bij alle maatregelen betreffende kinderen de belangen van de desbetreffende kinderen moeten worden betrokken voegt de rechtbank daaraan toe: ‘Naar het oordeel van de rechtbank strekt het belang van het kind niet zover dat uit artikel 3 van het IVRK een recht kan worden afgeleid voor kinderen op een hogere levensstandaard dan die van het land waarin zij wonen (vergelijk ook het arrest van

⁵⁷⁸ RvS 2/8/2017, ECLI:NL:RVS:2017:2100

de Hoge Raad van 23 november 2012, ECLI:NL:HR:2012:BW7740).⁵⁷⁹

In een volgende zaak van rechtbank Den Haag wordt naast artikel 22, 23 en 24 en artikel 3 ten principale een beroep gedaan op artikel 6, het recht om zich optimaal te ontwikkelen. De zaak strandt hier al op de uitleg van het begrip ‘medisch noodzakelijke zorg’, met als gevolg dat de rechtbank aan toetsing aan het IVRK niet toekomt. Bovendien gaat het hier om een voorlopige voorziening. Het gaat om het volgende. Verzoekster is een kind van 4 jaar en is doof. Het gezin is afkomstig uit Afghanistan en is in 2013 naar Nederland gekomen. Kern van het geschil is of de plaatsing van een cochleair implantaat voor het kind medisch noodzakelijke zorg is in de zin van artikel 10, tweede lid, van de Vreemdelingenwet. Volgens de voorzieningenrechter dient de staatsecretaris bij de uitleg van het begrip medisch noodzakelijke zorg aansluiting te zoeken bij de definitie van artikel 122a van de Zorgverzekeringswet. De voorzieningenrechter is ‘voorshands’ van oordeel:

dat voor zover de door verzoekster ingeroepen verdrags- en richtlijnbevestigingen daadwerkelijk op haar van toepassing zijn en rechtstreekse werking hebben in de Nederlandse rechtsorde, hieruit niet, althans niet eenduidig, naar voren komt dat verzoekster als niet rechtmatig verblijvend minderjarig kind van niet rechtmatig verblijvende ouders aanspraak maakt op een hoger niveau van medisch zorg dan voortvloeit uit het recht op medisch noodzakelijke zorg als bedoeld in artikel 10, tweede lid, Vw, zoals omschreven in artikel 122a, tweede lid van de Zvw.⁵⁸⁰

Artikel 9 (Scheiding van kind en ouder)

1. De Staten die partij zijn, waarborgen dat een kind niet wordt gescheiden van zijn of haar ouders tegen hun wil, tenzij de bevoegde autoriteiten, onder voorbehoud van de mogelijkheid van rechterlijke toetsing, in overeenstemming met het toepasselijke recht en de toepasselijke procedures, beslissen dat deze scheiding noodzakelijk is in het belang van het kind. Een dergelijke beslissing kan noodzakelijk zijn in een bepaald geval, zoals wanneer er sprake is van misbruik of verwaarlozing van het kind door de ouders, of wanneer de ouders gescheiden leven en er een beslissing moet worden genomen ten aanzien van de verblijfplaats van het kind.
2. In procedures ingevolge het eerste lid van dit artikel dienen alle betrokken partijen de gelegenheid te krijgen aan de procedures deel te nemen en hun standpunten naar voren te brengen.
3. De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind dat van een ouder of beide ouders is gescheiden, op regelmatige basis persoonlijke betrekkingen en rechtstreeks contact met beide ouders te onderhouden, tenzij dit in strijd is met het belang van het kind.
4. Indien een dergelijke scheiding voortvloeit uit een maatregel genomen door een Staat die partij is, zoals de inhechtenisneming, gevangenneming, verbanning, deportatie, of uit een

⁵⁷⁹ ECLI:NL:RBAMS:2015:8830

⁵⁸⁰ ECLI:RBDHA:2016:860

maatregel het overlijden ten gevolge hebbend (met inbegrip van overlijden, door welke oorzaak ook, terwijl de betrokkene door de Staat in bewaring wordt gehouden) van één ouder of beide ouders of van het kind, verstrekt die Staat, op verzoek, aan de ouders, aan het kind of, indien van toepassing, aan een ander familielid van het kind de noodzakelijke inlichtingen over waar het afwezige lid van het gezin zich bevindt of waar de afwezige leden van het gezin zich bevinden, tenzij het verstrekken van die inlichtingen het welzijn van het kind zou schaden. De Staten die partij zijn, waarborgen voorts dat het indienen van een dergelijk verzoek op zich geen nadelige gevolgen heeft voor de betrokkene(n).

In een zaak over het niet langer toekennen van huurtoeslag pareert de rechter het beroep op artikel 9 en artikel 10 IVRK als volgt. Voor zover deze bepalingen al een direct toepasbare norm zouden inhouden, dan vloeit daaruit als zodanig niet een verplichting tot huurtoeslag voort. Voor artikel 9 geldt daarbij dat de hierin vervatte norm geen aanspraak in het leven roept die verder strekt dan art. 8 EVRM.⁵⁸¹ Appellanten doen hier tevens een beroep op het EVRM en art. 2, 3, 6 en 27 van het IVRK. Gesteld wordt:

Zij betogen dat de rechtbank ten onrechte niet heeft onderkend dat het stopzetten en terugvorderen van het kindgebonden budget, de zorgtoeslag en de huurtoeslag over die periodes leidt tot strijd met artikel 14 van het EVRM, gelezen in samenhang met artikel 8 van dat verdrag, en de artikelen 2, 3, 6 en 27 van het IVRK. Daartoe voeren zij aan dat hun minderjarige zoon, die evenals [appellant A] rechtmatig in Nederland verblijft, als gevolg van het niet toekennen van kindgebonden budget, zorgtoeslag en huurtoeslag onder het bestaansminimum leeft, terwijl een kind recht heeft op een adequate levensstandaard en niet mag worden gediscrimineerd op grond van de status van zijn ouders. Daarbij heeft de rechtbank, onder verwijzing naar de uitspraken van de Afdeling van 15 mei 2013 in zaak nr. 201207292/1/A2 en 14 mei 2014 in zaak nr. 201309159/1/A2 terecht in aanmerking genomen dat de verstrekking van kindgebonden budget, zorgtoeslag en huurtoeslag niet strekt tot het waarborgen van het bestaansminimum. De rechtbank heeft aan de gestelde omstandigheid dat het gezin bij het niet verstrekken hiervan in een problematische schuldensituatie terechtkomt, dan ook terecht niet de waarde toegekend die [appellant A] en [appellant B] daaraan gehecht wensen te zien.

Naar bovenstaande zaak wordt ook verwezen bij de uitspraken van de Afdeling, die worden behandeld onder de paragraaf ‘Kindgebonden-budget (en AIO-kop)’, in het bijzonder die van 10 december 2014 (RVS2014/4469), waar evenals in bovenstaande zaak het discriminatieverbod niet van toepassing wordt geacht met de argumentatie dat ‘de verstrekking van het kindgebonden-budget, zorgtoeslag en huurtoeslag niet strekt tot het waarborgen van het bestaansminimum’.

⁵⁸¹ RvS 18/1/2017, ECLI:NL:RvS:2017:105

Artikel 16 (Recht op privacy)

- 1. Geen enkel kind mag worden onderworpen aan willekeurige of onrechtmatige inmenging in zijn of haar privéleven, in zijn of haar gezinsleven, zijn of haar woning of zijn of haar correspondentie, noch aan enige onrechtmatige aantasting van zijn of haar eer en goede naam.*
 - 2. Het kind heeft recht op bescherming door de wet tegen zodanige inmenging of aantasting.*
-

In één uitspraak komt artikel 16 IVRK aan bod.⁵⁸² Deze uitspraak gaat over de beëindiging van verstrekkingen op grond van de Rva, waaronder opvang in het AZC, nadat een status-houdend gezin op 29 oktober 2018 een woning heeft geweigerd. De voorzieningenrechter heeft het gezin al eerder veroordeeld de woonruimte in het AZC te verlaten. De voorzieningenrechter oordeelde dat uit de feiten blijkt dat COA in deze zaak een uitzondering heeft gemaakt op het eigen beleid en de ouders op 20 december 2018 nog een tweede kans heeft gegeven om de woning te accepteren, met het oog op de minderjarige kinderen. De ouders hebben nogmaals gekozen de woning toch niet te accepteren en hebben daarmee, zo oordeelde de voorzieningenrechter, zelf geen recht gedaan aan de belangen van de minderjarige kinderen. Door de woning te weigeren, is de verantwoordelijkheid om in huisvesting te voorzien bij de ouders komen te liggen. Het gezin beroep zich in hun grief tegen dit besluit op artikel 3, 16, 27 en 37 IVRK. De voorzieningenrechter heeft volgens hen onvoldoende acht geslagen op de psychische gezondheidstoestand waarin de moeder verkeerde. De vraag die bij het Gerechtshof voorligt is of de herhaalde weigering van de woning in overwegende mate teweeg is gebracht door de psychische gezondheidstoestand van de moeder. Indien dit niet het geval is, dan zou het de eigen verantwoordelijkheid van de vergunninghouders zijn dat de ouders met hun minderjarige kinderen het AZC dienen te verlaten, omdat zij een hun aangeboden woning hebben geweigerd op grond van niet steekhoudende redenen. Het beroep op de bepalingen van het IVRK zou in dat geval niet tot een ander oordeel kunnen leiden, zo overweegt het Gerechtshof:

De door die verdragsbepalingen gegeven bescherming is immers niet absoluut en wel degelijk aan zekere beperking onderhevig.

Het Gerechtshof is er echter niet van overtuigd dat de weigering van de woning niet in overwegende mate teweeg is gebracht door de psychische gezondheidstoestand van de moeder, die een weerslag kan hebben gehad op alle gezinsleden. De moeder was namelijk ongeveer zes weken voor de woningweigering bevallen van een levenloos kind. Hierbij neemt het Gerechtshof in aanmerking dat GZA in december 2018 aanleiding heeft gezien de moeder een anti-psychotisch medicijn voor te schrijven, hetgeen erop kan wijzen dat bij de moeder op enig moment in de daarvoor gelegen periode een psychose is ontstaan. Een onderzoek naar de psychische

⁵⁸² Gerechtshof Amsterdam, 12 april 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:1342.

gesteldheid van de moeder gaat het kort geding te buiten; het Gerechtshof kan de gevraagde ontruiming uit het AZC daarom niet toewijzen.

Artikel 18 (Verantwoordelijkheid van ouders)

*1. De Staten die partij zijn, doen alles wat in hun vermogen ligt om de erkenning te verze-
keren van het beginsel dat beide ouders de gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen voor
de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Ouders of, al naar gelang het geval, wettige
voogden, hebben de eerste verantwoordelijkheid voor de opvoeding en de ontwikkeling van
het kind. Het belang van het kind is hun allereerste zorg.*

*2. Om de toepassing van de in dit Verdrag genoemde rechten te waarborgen en te bevorde-
ren, verlenen de Staten die partij zijn passende bijstand aan ouders en wettige voogden bij
de uitoefening van hun verantwoordelijkheden die de opvoeding van het kind betreffen, en
waarborgen zij de ontwikkeling van instellingen, voorzieningen en diensten voor kindzorg.*

*3. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat kin-
deren van werkende ouders recht hebben op gebruikmaking van diensten en voorzieningen
voor kindzorg waarvoor zij in aanmerking komen.*

Bij dit artikel past een korte toelichting. Het wordt wel aangehaald - zij het sporadisch - maar altijd samen met andere artikelen uit het verdrag. In de meeste gevallen wordt een combinatie gevormd met artikel 2 IVRK, in die zin dat de ouderlijke verantwoordelijkheid wordt ingezet om te beargumenteren dat een aanspraak op een sociale uitkering ten behoeve van kinderen ten goede komt aan de ouders en niet aan de kinderen, zodat deze daaraan geen rechten kunnen ontleen. Wordt het artikel zelfstandig behandeld, dan wordt door de rechter algemeen gesteld dat het niet direct toepasbaar is en dat aan een beroep daarop dus geen toepassing kan worden gegeven.

Artikel 26 (Recht op sociale zekerheid)

*1. De Staten die partij zijn, erkennen voor ieder kind het recht de voordelen te genieten
van voorzieningen voor sociale zekerheid, met inbegrip van sociale verzekering, en nemen
de nodige maatregelen om de algehele verwezenlijking van dit recht te bewerkstelligen in
overeenstemming met hun nationale recht.*

*2. De voordelen dienen, indien van toepassing, te worden verleend, waarbij rekening wordt
gehouden met de middelen en de omstandigheden van het kind en de personen die verant-
woordelijk zijn voor zijn of haar onderhoud, alsmede iedere andere overweging die van
belang is voor de beoordeling van een verzoek daartoe dat door of namens het kind wordt
ingediend.*

In de onderhavige zaak voert eiseres onder meer aan dat door haar een nabestaandenuitkering te weigeren niet alleen is gehandeld in strijd met het antidiscriminatie-beginsel van artikel 2, maar ook met artikel 3, 26 en 27.⁵⁸³ Deze zaak werd ook besproken onder artikel 2. Het beroep op artikel 26 IVRK verwerpt de rechtbank onder verwijzing naar het voorbehoud van Nederland bij dit artikel. Gesteld wordt: ‘Bij artikel 26 van het IVRK is door Nederland een voorbehoud gemaakt. Nederland aanvaardt het bepaalde in artikel 26 van het verdrag, onder voorbehoud dat deze bepaling niet verplicht tot een zelfstandig recht van kinderen op sociale zekerheid, daarbij inbegrepen sociale verzekeringen. Het voorbehoud bij artikel 26 van het IVRK betekent dat eveneens uit dit artikel niet kan volgen dat er sprake is van een recht van de kinderen van eiseres op een halfwezenuitkering.’

Artikel 27 (Recht op een toereikende levensstandaard)

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van ieder kind op een levensstandaard die toereikend is voor de lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke en maatschappelijke ontwikkeling van het kind.

2. De ouder(s) of anderen die verantwoordelijk zijn voor het kind, hebben de primaire verantwoordelijkheid voor het waarborgen, naar vermogen en binnen de grenzen van hun financiële mogelijkheden, van de levensomstandigheden die nodig zijn voor de ontwikkeling van het kind.

3. De Staten die partij zijn, nemen, in overeenstemming met de nationale omstandigheden en met de middelen die hun ten dienste staan, passende maatregelen om ouders en anderen die verantwoordelijk zijn voor het kind te helpen dit recht te verwezenlijken, en voorzien, indien de behoefte daaraan bestaat, in programma's voor materiële bijstand en ondersteuning, met name wat betreft voeding, kleding en huisvesting.

4. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om het verhaal te waarborgen van uitkeringen tot onderhoud van het kind door de ouders of andere personen die de financiële verantwoordelijkheid voor het kind dragen, zowel binnen de Staat die partij is als vanuit het buitenland. Met name voor gevallen waarin degene die de financiële verantwoordelijkheid voor het kind draagt, in een andere Staat woont dan die van het kind, bevorderen de Staten die partij zijn de toetreding tot internationale overeenkomsten of het sluiten van dergelijke overeenkomsten, alsmede het treffen van andere passende regelingen.

In alle uitspraken, waarin een beroep wordt gedaan op artikel 27 IVRK wordt duidelijk hoe de bestuursrechter oordeelt over de rechtstreekse werking van artikel 27 : dit artikel heeft naar het oordeel van de bestuursrechter geen rechtstreekse werking. Zowel de Afdeling als de Centrale Raad hanteren hier dezelfde formulering. Als voorbeeld kan hier gewezen worden op de uitspraak van de Afdeling van 10 december 2014. Gesteld wordt: ‘De rechtbank heeft voorts terecht overwogen

⁵⁸³ ECLI:NL:RBDHA:2015:3749

dat artikel 27 van het IVRK geen normen bevat die vatbaar zijn voor rechtstreekse toetsing door de rechter, aangezien dit artikel daarvoor niet voldoende concreet is en nadere uitwerking behoeft in nationale wet- en regelgeving'. Het ging in deze zaak om een afwijzing van een aanspraak op het kindgebonden budget en een niet rechtmatig in Nederland verblijvende partner. Deze zaak komt eveneens – omdat hierin naast artikel 7 ook een beroep wordt gedaan op artikel 2 en artikel 3 - aan de orde in de paragraaf 'kindgebonden budget'.⁵⁸⁴

De Raad gebruikt hier precies dezelfde formulering, zoals bijvoorbeeld te zien is in de uitspraak van de Raad van 13 februari 2018: 'Nu appelland geen enkel inzicht in zijn financiële situatie heeft gegeven, is reeds daarom niet vast te stellen of de artikelen 3 en 27 van het IVRK en 3 van het EVRM zijn geschonden, nog daargelaten dat artikel 27 van het IVRK geen normen bevat die vatbaar zijn voor rechtstreekse toepassing door de rechter, aangezien zij daartoe niet voldoende concreet zijn en derhalve nadere uitleg in nationale wet- en regelgeving behoeven. De hier besproken beroepsgrond slaagt dan ook niet.'⁵⁸⁵

De rechtbank Amsterdam gebruikt onder verwijzing naar de jurisprudentie van de Centrale Raad een soortgelijke formulering: 'Het beroep van eiseres op artikel 3 en 27 van het IVRK slaagt niet. Volgens vaste jurisprudentie van de CrvB (zie bijvoorbeeld de uitspraak van 25 april 2017, ECLI:NL:CRVB:2017:1604) kunnen de artikelen 3 en 27 IVRK niet worden aangemerkt als een ieder verbindende bepalingen als bedoeld in de artikelen 93 en 94 van de Grondwet'.⁵⁸⁶ Het ging in deze zaak om afwijzing van een verzoek om bijzondere bijstand voor het gemis aan inkomen vanwege de toepassing van de kostendelersnorm in verband met onrechtmatig verblijf. Deze zaak komt meer uitvoerig aan de orde onder de paragraaf 'Bijzondere Bijstand'.⁵⁸⁷

Ook in een zaak voor rechtbank Den Haag wordt een beroep op artikel 27 - en artikel 26 IVRK - op dezelfde gronden afgewezen: deze bepalingen kunnen niet worden aangemerkt als een ieder verbindende bepaling in de zin van artikel 93 en artikel 94 van de Grondwet. Het bestreden besluit berust hier op het standpunt dat eiser geen recht had op kinderbijslag, omdat de minderjarigen in die periode bij eisers partner in het VK woonden en eiser geen bijdrage in het onderhoud van de minderjarigen heeft geleverd. Eiser betoogde dat hij de onderhoudsbijdrage niet kon opbrengen omdat hij van zijn inkomen slechts in zijn eigen levensonderhoud kon voorzien.⁵⁸⁸

Kinderbijslag

Zoals in de inleiding bij dit hoofdstuk al werd toegelicht, wordt een aantal uitspraken thematisch behandeld. Artikelsgewijze behandeling ligt hier minder voor de hand, omdat bij een aantal thema's, zoals bij dit eerste thema 'Kinderbijslag' naar een cluster van artikelen wordt verwezen.

⁵⁸⁴ ECLI:NL:RVSB:2014:4469

⁵⁸⁵ ECLI:NL:CRVB:2018:408

⁵⁸⁶ ECLI:NL:RBDHA:2017:12140

⁵⁸⁷ ECLI:NL:RVSB:2014:4469

⁵⁸⁸ ECLI:NL:RBDHA:2016:6477

Vlak na afronding van deel II van het onderzoek naar de toepassing van het IVRK in de Nederlandse rechtspraak heeft de Hoge Raad een beslissende uitspraak gedaan over de toekenning van kinderbijslag.⁵⁸⁹ Daarbij ging het om de invulling van het begrip ‘bijzondere omstandigheden’. Dat deed hij op 23 november 2012 op het beroep in cassatie, ingesteld door de SvB tegen de uitspraak van de Centrale Raad van 15 juli 2011. Bij die uitspraak van de Hoge Raad werd dat beroep gegrond verklaard, de uitspraak van de Centrale Raad van 15 juli 2011 vernietigd en de onderliggende uitspraken van de rechtbanken bevestigd. Gezien het belang van deze uitspraak wordt de motivering van de Hoge Raad om op dit punt ‘om te gaan’ en waarnaar in de (eerste) uitspraak van de Centrale Raad wordt verwezen op de belangrijke onderdelen in zijn geheel geciteerd. In de volgende uitspraken wordt hiernaar ook steeds verwezen. Centraal bij de beoordeling staat hier in veel gevallen of er sprake is van ‘dusdanig schrijnende omstandigheden’ dat het koppelingsbeginsel achterwege dient te blijven. In alle gevallen wordt geoordeeld dat dit niet het geval is en wordt het beroep op het IVRK verworpen.

De (eerste) uitspraak is van de Centrale Raad van 12 september 2014.⁵⁹⁰ In deze uitspraak wijst de Raad het verzoek om kinderbijslag onder verwijzing naar de beslissing van de Hoge Raad af. Van de zijde van appellant wordt geen beroep gedaan op een specifiek artikel in het IVRK, maar wordt volstaan met een algemeen beroep op het Verdrag. Gesteld wordt:

De Hoge Raad heeft hiertoe overwogen dat het in artikel 6, tweede lid, van de AKW gemaakte onderscheid naar nationaliteit en verblijfsstatus, ook in het geval van betrokkenen, een legitiem doel dient en ook in hun geval in een redelijke en proportionele verhouding staat tot dat legitieme doel, zodat voor dat onderscheid ook in hun geval een toereikende rechtvaardiging bestaat. Hierbij heeft de Hoge Raad in aanmerking genomen dat het onderscheid niet gerechtvaardigd hoeft te worden door zeer gewichtige redenen, maar dat bepalend is of een dergelijk onderscheid wordt gerechtvaardigd door toereikende argumenten. In dat kader heeft de Hoge Raad onder meer van belang geacht dat het voorwerp van geschil de sociale zekerheid betreft, op welk gebied aan de wetgever een ruime beoordelingsvrijheid toekomt. Voor de rechtvaardiging van de uitsluiting van bepaalde groepen vreemdelingen van het recht op kinderbijslag heeft de Hoge Raad, naast de (legitieme) doelstelling van de koppelingswetgeving, verder van betekenis geacht dat bij de ouders een eigen verantwoordelijkheid voor de opvoeding en ontwikkeling van hun kinderen rust, waarbij kinderbijslag slechts is bedoeld als ondersteuning in de kosten daarvan en niet behoort tot de sociale voorzieningen die tot doel hebben te verhinderen dat gezinnen met kinderen onder het bestaansminimum leven. Hoewel het kind in zekere zin een eigen belang heeft bij de uitkering, heeft het geen zelfstandige aanspraak op kinderbijslag, evenmin resulteert het eigen belang van het kind in een aanspraak van de ouders op kinderbijslag. Anders dan de Raad heeft de Hoge Raad de omstandigheid dat een betrokkene met medeweten van de Staat langdurig in Nederland verblijft en door dit

⁵⁸⁹ ECLI:NL:HR:2012:BW7740

⁵⁹⁰ ECLI:NL:CRVB:2014:3019

verblijf met zijn gezin een bepaalde band met de Nederlandse samenleving heeft kunnen opbouwen, in zijn beoordeling niet relevant geacht. Ook indien de band van de betrokkenen met Nederland zo sterk is geworden dat zij, naar de omstandigheden beoordeeld, hier te lande wonen in de zin van artikel 3 van de AKW, is volgens de Hoge Raad geen sprake van een bijzondere omstandigheid die aanleiding kan geven om een nuancering aan te brengen op het oordeel dat het onderhavige onderscheid gerechtvaardigd is. Ook het bepaalde in het Internationaal Verdrag inzake de rechten van het kind (IVRK) leidt niet tot een ander oordeel.

In de volgende zaken wordt deze lijn door Centrale Raad aangehouden. Als voorbeeld kan hier genoemd worden een uitspraak van 21 november 2014.⁵⁹¹ In deze zaak en een achttal andere zaken wordt op basis van bovenstaande redenering - geen geldige verblijfsvergunning - een recht op kinderbijslag afgewezen. Gesteld wordt: 'Niet in geschil is dat appellante aan het nationale recht geen recht op kinderbijslag kan ontlenen. In geschil is de vraag of uit het internationale recht moet worden afgeleid dat appellante niet mag worden uitgesloten van de verzekering voor de AKW op de grond dat zij niet beschikt over een verblijfstitel als in artikel 6, tweede lid, van de AKW genoemd' (4.1). Van dusdanig schrijnende omstandigheden is ook hier niet gebleken, aldus de Raad. Want:

Nu namens appellante in hoger beroep geen nadere internationaalrechtelijke gronden zijn aangevoerd, wordt korthedshalve volstaan met een verwijzing naar de uitspraak van de Raad van 5 juli 2013 (ECLI:NL:CRVB:2013:994) in een met het onderhavige geding vergelijkbare zaak. Van dusdanige schrijnende omstandigheden dat deze in het geval van appellante zouden moeten leiden tot het buiten toepassing laten van het koppelingsbeginsel, is ook hier niet gebleken. Het feit dat appellante eerder wel aanspraak had op kinderbijslag maakt dat niet anders. Ook hetgeen door de gemachtigde in de klacht aan het VN-Mensenrechtencomité naar voren is gebracht, leidt niet tot een ander oordeel. De in 4.2 geformuleerde vraag dient dan ook ontkennend te worden beantwoord.

In een latere serie uitspraken - uit 2015 - wordt onder verwijzing naar de uitspraak van de Hoge Raad door de Centrale Raad dezelfde lijn aangehouden. Van dusdanig schrijnende omstandigheden dat het koppelingsbeginsel buiten toepassing zou moeten gelaten is hier niet gebleken, aldus de Raad:

In hoger beroep is namens appellante - kort gezegd - aangevoerd dat de weigering kinderbijslag toe te kennen in strijd is met artikel 8 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) in het licht van artikel 27 van het Internationaal Verdrag inzake de rechten van het kind (IVRK) in combinatie met artikel 18, tweede lid, van het IVRK en met artikel 14 van het EVRM in combinatie met artikel 8 van het EVRM. Deze mensenrechtenschendingen kunnen pas aan het

⁵⁹¹ ECLI:NL:CRVB:2014:3844, ook verwijzing naar 2014: 3845, 3847, 3848, 3849, 3850, 3851 en ECLI:NL:CRVB:2572

licht komen als het belang van [naam zoon] ingevolge artikel 3 van het IVRK voldoende concreet wordt meegewogen (3). Korthedshalve wordt verwezen naar de uitspraak van de Raad van 5 juli 2013 (ECLI:NL:CRVB:2013:994) in een met het onderhavige geding vergelijkbare zaak. In die uitspraak heeft de Raad onder meer overwogen dat ten aanzien van vreemdelingen als bedoeld in artikel 6, tweede lid, van de AKW, moet worden aangenomen dat niet met toepassing van de AKW gestalte moet worden gegeven aan door artikel 8 van het EVRM gewaarborgde positieve verplichtingen. Voorts is, onder verwijzing naar het arrest van de Hoge Raad van 23 november 2012, overwogen dat het beroep op artikel 8 van het EVRM in samenhang met artikel 14 van het EVRM niet kan slagen. Van dusdanige schrijnende omstandigheden dat deze in het geval van appellante zouden moeten leiden tot het buiten toepassing laten van het koppelingsbeginsel, is ook hier niet gebleken. Uit het arrest van de Hoge Raad volgt ook dat uit bepalingen in het IVRK geen recht op kinderbijslag kan volgen.⁵⁹²

In een laatste uitspraak onder dit kopje wordt nog eens benadrukt dat de Staat een ruime beoordelingsvrijheid toekomt in socialezekerheidskwesties, zoals door de Centrale Raad wordt gesteld onder verwijzing naar de uitspraak van de Hoge Raad.⁵⁹³ Gesteld wordt:

Dat de toepassing van artikel 6, tweede lid, van de AKW in het geval van eiseres leidt tot strijd met het verbod van discriminatie in de zin van artikel 14 van het EVRM en artikel 26 van het IVBPR alsmede met relevante bepalingen van het IVRK, slaagt niet. De rechtbank overweegt in dit verband dat de HR in zijn arrest van 23 november 2012 (ECLI:NL:HR:2012:BW7740) heeft geoordeeld dat het onderscheid naar nationaliteit zoals dat blijkt uit artikel 6, tweede lid, van de AKW, als uitvloeisel van de zogeheten Koppelingswet, een legitiem doel dient. De uitsluiting van kinderbijslag in geval van vreemdelingen die in Nederland geen rechtmatig verblijf houden, staat in een redelijke en proportionele verhouding tot het doel, zodat voor het gemaakte onderscheid tevens een toereikende rechtvaardiging bestaat. De HR heeft daarbij belang toegekend aan de ruime beoordelingsvrijheid van de Staat in sociale zekerheidskwesties, aan het doel, de achtergrond en de uitgangspunten. (7.1)

Een laatste uitspraak over kinderbijslag - los van de koppelingswetgeving - betreft een zeventienjarige, die zijn afwijzing van het recht op kinderbijslag betwist. Appellant verblijft naar eigen zeggen sinds zijn zeventiende in Nederland en beschikt over een verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd. Bij besluit van 9 april 2010 heeft de Svb vastgesteld dat appellant met ingang van het eerste kwartaal van 2010 geen recht had op kinderbijslag, omdat hij niet als ingezetene verzekerd was ingevolge de AKW. Bij primair besluit van 20 augustus 2013 heeft de Svb vastgesteld dat appellant vanaf het tweede kwartaal van 2012 geen recht had op kinderbijslag, omdat het middelpunt van zijn bestaan in Turkije lag en niet in Nederland. De Raad

⁵⁹² ECLI:NL:CRVB:2015:1035, 1036, 1037, 1039, 1040, 1050

⁵⁹³ ECLI:NL:RBDHA:2015:732

oordeelt als volgt: ‘Nu niet is gebleken van een andere grond waarop appelland gedurende het tijdvak in geding verzekerd zou kunnen zijn geweest ingevolge de AKW, heeft de Svb appelland op goede gronden kinderbijslag geweigerd over het tweede kwartaal van 2012 tot en met het tweede kwartaal van 2013. Voor een afweging van belangen langs de lijnen van artikel 8 van het EVRM en artikel 27 van het IVRK, zoals voorgestaan door appelland, bestond voor de Svb geen ruimte.’⁵⁹⁴

Bijstand

Op 1 januari 2015 werd de Participatiewet (hierna: Pw) ingevoerd, die in de plaats kwam van de Bijstandswet. Met de invoering van de Pw werd ook de zogenoemde kostendelersnorm ingevoerd. Deze houdt in dat de bijstandsuitkering wordt aangepast al naar gelang het aantal volwassenen in de woning. De gedachte is dat men lagere woonkosten heeft als er meer volwassen personen in de woning zijn en men de kosten kan delen.

Bij al deze zaken wordt veelal een beroep gedaan op artikel 3, artikel 26 en artikel 27 IVRK, welke op een enkele uitzondering na standaard wordt afgewezen met de formulering dat deze geen verdragsbepalingen vormen die naar hun inhoud een ieder kunnen verbinden, als bedoeld in artikel 93 en artikel 94 van de Grondwet.

In een eerste zaak wijst de Centrale Raad het beroep van appelland op artikel 3 en artikel 26 IVRK tegen het besluit tot afwijzing van de bijstand op de gebruikelijke wijze af. Daaraan wordt echter toegevoegd dat een aanvrager in het algemeen wel de feiten en omstandigheden aannemelijk moet maken die nopen tot inwilliging van die aanvraag. Daarbij wordt dan ook eveneens gesteld dat: ‘Daar komt bij dat appelland wel stelt dat het college onvoldoende aandacht heeft besteed aan het feit dat hij ook een kind heeft om voor te zorgen, maar hij gaat daarmee voorbij aan het feit dat hij en zijn dochter onder de personenkring van de WWB vallen. Zij komen derhalve in beginsel als gezin in aanmerking voor bijstand, mits zij aan de voorwaarden voldoen. Of dat het geval is, kan nu juist niet worden vastgesteld omdat appelland onvoldoende inzicht heeft gegeven in zijn financiële situatie.’⁵⁹⁵ Ook in een zaak van 10 november 2015, waar het ging het om terugvordering van de bijstand, treffen we deze argumentatie aan. Daar werd het beroep verworpen omdat de beroepsgrond in het geheel niet onderbouwd was en artikel 3 IVRK geen rechtstreekse werking heeft.⁵⁹⁶

Ook in de volgende zaak worden eisers geconfronteerd met terugvordering van een aanzienlijk bedrag aan bijstand. Hieraan ligt ten grondslag dat eisers hun inlichtingenverplichting hebben geschonden door geen melding te hebben gedaan van hun financiële handel en wandel.⁵⁹⁷ De terugvordering heeft met name verstrekkende gevolgen voor de minderjarige kinderen van eisers, zo stellen eisers. In dat kader doen zij een beroep op artikel 3 en artikel 16 IVRK. Dat beroep slaagt niet. Eisers

⁵⁹⁴ ECLI:NL:CRVB:2017:1335

⁵⁹⁵ ECLI:NL:CRVB:2016:3016

⁵⁹⁶ ECLI:NL:CRVB:2015:3943

⁵⁹⁷ ECLI:NL:RBDHA:2018:15038

hebben geen enkel inzicht gegeven in hun financiële situatie. Reeds daarom is niet vast te stellen of artikel 3 en artikel 16 zijn geschonden. Nog daargelaten dat deze artikelen – volgens vaste rechtspraak - geen normen bevatten, die vatbaar zijn voor rechtstreekse toepassing door de rechter.⁵⁹⁸

Dat een aanvrager van bijstand wel de nodige inlichtingen moet verschaffen blijkt ook uit een zaak voor de Raad van 24 november 2015.⁵⁹⁹ Hier ging het om een zelfstandige ondernemer, die een verzoek om bijstand deed. Een verzoek om aanvullende stukken aan te leveren, volgde appellante niet op. Appellante doet nu een algemeen beroep op het IVRK, wat door de Raad wordt verworpen. Gesteld wordt:

De Raad onderschrijft het oordeel van de rechtbank dat deze verdragsrechtelijke bepalingen er niet in aan de weg staan dat het college gegevens opvraagt, en bij het ontbreken van die gegevens, een aanvraag buiten behandeling stelt. Het college is zonder die gegevens niet in staat de door appellante gestelde belangenafweging te maken. Ook de stelling dat het appellante niet te verwijten valt dat hij de gevraagde gegevens niet tijdig heeft overgelegd omdat hij hiertoe wegens psychologische problemen niet in staat was, wordt niet gevolgd. Dat is alleen al het geval omdat appellante geen bewijsstukken heeft overgelegd die zijn psychische problemen onderbouwen.

In een volgende zaak waarin het eveneens ging om schending van de inlichtingenverplichting heeft het college de bijstand met ingang van 11 juni 2014 beëindigd (lees: ingetrokken) op de grond dat appellante, door niet mee te werken aan het huisbezoek op 11 juni 2014, niet heeft voldaan aan de op grond van artikel 17, tweede lid, van de WWB op haar rustende medewerkingsverplichting als gevolg waarvan het recht op bijstand niet kan worden vastgesteld. Daarbij werd door het college zelfs een boete opgelegd, omdat het college zich op het standpunt stelde dat sprake is van opzet. De Centrale Raad bevestigt de uitspraak en pareert het beroep op artikel 3 IVRK op klassieke wijze en voegt daar aan toe: ‘Nu het nog gaat om een door het bestuursorgaan vast te stellen boete van hoogstens 50% van een nader te bepalen benadelingsbedrag over de periode van 14 mei 2014 tot en met 31 mei 2014 waarbij het college rekening dient te houden met de financiële situatie ten tijde van dat te nemen besluit, valt niet in te zien dat door het boetebesluit de belangen van het kind veronachtzaamd worden’.⁶⁰⁰

Dan volgen nog twee uitspraken waarin de Centrale Raad naast de gebruikelijk afwijzing van het beroep op artikel 3 IVRK nog kort meer feitelijk ingaat op de reden voor afwijzing van de bijstands aanvraag. Zo wordt in een zaak van 29 juli 2015 de aanvraag voor bijstand naar de norm van een alleenstaande ouder afgewezen vanwege een gezamenlijke huishouding: ‘Bovendien werden appellante en haar kinderen in te beoordelen periode - en ook daarvoor - onderhouden door H, zodat niet valt in te zien in welk opzicht de belangen van de kinderen zijn geschaad door

⁵⁹⁸ ECLI:NL:CRVB:2018:408 en ECLI:NL:CRVB:2010:BO3025

⁵⁹⁹ ECLI:NL:CRVB:2015:4204

⁶⁰⁰ ECLI:NL:CRVB:2017:4218

de afwijzing van de bijstandsaanvraag van appellante 4.4'.⁶⁰¹

In een zaak van 28 juli 2015 wordt naast een beroep op artikel 3 ook een beroep gedaan op artikel 27 IVRK. Het beroep op beide artikelen wordt op klassieke wijze verworpen, waaraan meer feitelijk nog het volgende wordt toegevoegd: 'De Raad kan er in dit verband niet aan voorbij gaan dat appellante ten behoeve van kinderen kinderbijslag ontvangt en een beroep kan doen, en ook heeft gedaan, op verstrekkingen in het kader van het minimabeleid. Zo ontvangt appellante bijvoorbeeld bijdragen voor de kinderen voor het zwemmen'.⁶⁰²

In een volgende zaak gaat het om de uitleg van het begrip bijzondere omstandigheden in het kader van een beroep op bijstand. Appellant doet een beroep op artikel 3 en artikel 27 IVRK, wat ook hier faalt. Centraal staat hier de toepassing van artikel 27 IVRK, die de primaire verantwoordelijkheid voor de minderjarige bij de ouders legt, wat in dit geval niet anders is, nu het hier een voogd betrof. Het verzoek op bijstand werd hier afgewezen omdat appellant minderjarig is en daarom geen recht op bijstand heeft. Daarvan kan ingevolge artikel 16, eerste lid, van de WWB 'gelet op alle omstandigheden en in afwijking van paragraaf 2.2, indien zeer dringende redenen daartoe noodzaken, worden afgeweken. Appellant brengt hier naar voren: 'Omdat appellant een minderjarig kind is van Nederlandse nationaliteit dient de beantwoording van de vraag of sprake is van zeer dringende redenen te worden gezien in het licht van artikel 3, eerste en tweede lid, en artikel 27, derde lid, van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) (uitspraken van 29 maart 2005, ECLI:NL:CRVB:2005:AT3468, en 19 augustus 2014, ECLI:NL:CRVB:2014:2780) (4.5)'. De Raad oordeelt als volgt:

Bij de beantwoording van de vraag of in het licht van de in 4.5 genoemde bepalingen van het IVRK sprake is van zeer dringende redenen als bedoeld in artikel 16, eerste lid, van de WWB, dienen deze verdragsbepalingen te worden gezien in samenhang met de overige bepalingen van het IVRK. In dit verband is van belang dat ingevolge artikel 27, tweede lid, van het IVRK de primaire verantwoordelijkheid voor het waarborgen, naar vermogen en binnen de grenzen van hun financiële mogelijkheden, van de levensomstandigheden die nodig zijn voor de ontwikkeling van het kind bij de ouders of anderen die verantwoordelijk zijn voor het kind ligt. Nu [wettelijk vertegenwoordiger] als voogd verantwoordelijk is voor appellant en feitelijk met de grootmoeder voor appellant zorgt, dienen bij de beantwoording van de vraag of sprake is van zeer dringende redenen in het licht van het IVRK ook de financiële mogelijkheden van [wettelijk vertegenwoordiger] om voor appellant te zorgen te worden betrokken. Het antwoord op de vraag of [wettelijk vertegenwoordiger] als voogd onderhoudsplichtig is voor appellant, doet daaraan niet af'.⁶⁰³

⁶⁰¹ ECLI:NL:CRVB:2015:330

⁶⁰² ECLI:NL:CRVB:2015:2492

⁶⁰³ ECLI:NL:CRVB:2016:1098

In twee zaken over de kostendelersnorm wordt eveneens zowel een beroep gedaan op artikel 3 als op artikel 27 IVRK. De eerste zaak betreft een verzoek tot het treffen van een voorlopige voorziening. Het gaat daarbij om toepassing van de kostendelersnorm bij een bijstandsgerechtigde met een illegaal in Nederland verblijvende partner. De voorzieningenrechter oordeelt hier in het voordeel van appellant en schorst het bestreden besluit totdat op het beroep is beslist. Gesteld wordt:

De rechtsvraag of onverkorte toepassing van de kostendelersnorm leidt tot strijd met het internationaal recht, leent zich niet voor een beoordeling in het kader van een voorlopige voorziening. De voorzieningenrechter zal zich dan ook beperken tot de vraag of bij afweging van belangen een voorlopige voorziening moet worden getroffen. Deze belangenafweging valt in het voordeel van verzoeker uit. Mede gelet op de uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State van 22 oktober 2014 (ECLI:NL:RVS:2014:3788) is de voorzieningenrechter van oordeel dat niet op voorhand gezegd kan worden dat de stellingen van verzoeker geen enkele redelijke kans van slagen hebben (7.4). De voorzieningenrechter zal zich dan ook beperken tot de vraag of bij afweging van belangen een voorlopige voorziening moet worden getroffen. Naar het oordeel van de voorzieningenrechter dient het belang van verzoeker bij toewijzing van het verzoek zwaarder te wegen dan het belang van verweerder bij afwijzing daarvan.⁶⁰⁴

In de tweede zaak wijst de Raad het beroep van appellante op artikel 3 IVRK waar het de toepassing van de kostendelersnorm betreft op de gebruikelijke wijze af:

Zoals volgt uit de uitspraak van 7 november 2017, ECLI:NL:CRVB:2017:4021, is de rechtstreekse werking van artikel 3 van het IVRK beperkt en toetst de bestuursrechter aan de hand daarvan of het bestuursorgaan zich voldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het kind en aldus bij de uitoefening van zijn bevoegdheden binnen de grenzen van het recht is gebleven. In dit geval is er geen aanleiding voor het oordeel dat het college zich bij de toepassing van de kostendelersnorm onvoldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het jongste kind van appellante. Hierbij wordt gewezen op het onder 1.5 vermelde beleid van het college, op grond waarvan het college de aan appellante verleende bijstand met toepassing van de kostendelersnorm heeft verhoogd.

Daar wordt nog aan toegevoegd dat ‘appellante niet concreet heeft gemaakt waarom en in welk opzicht onvoldoende rekening zou zijn gehouden met de belangen van haar jongste kind’.⁶⁰⁵ Dat laatste argument wordt door de Centrale Raad ook naar voren gebracht in een laatste zaak over de kostendelersnorm waarin appellante alleen een beroep doet op artikel 3 IVRK. In die zaak ging het om een inwonende dochter met een Wajonguitkering. De Centrale Raad verwijst in die zaak naar de wetgever. Deze heeft er bewust voor gekozen ‘om de kostendelersnorm ook van toepassing te laten zijn op personen die een woning delen met een bloedverwant,

⁶⁰⁴ ECLI:NL:RBRAMS:2015:5405

⁶⁰⁵ ECLI:CRVB:2018:2842

waarbij sprake is van een zorgbehoefte'. Een beroep op artikel 3 IVRK faalt ook hier. Want zo wordt gesteld: 'De beroepsgrond dat de kostendelersnorm een onge-rechtvaardigde inbreuk betekent op het recht op prive- en familielevens van appella-nte in de zin van artikel 8 EVRM en artikel 3, tweede lid, IVRK, omdat appellante door de inkomensachteruitgang gedwongen was haar dochter en kleinkinderen uit huis te zetten, slaagt niet. Appellante heeft de stelling dat zij haar dochter en klein-kinderen noodgedwongen uit huis moest zetten met geen enkel stuk of toelichting, ook niet ter zitting van de Raad, onderbouwd'.⁶⁰⁶

Om hier te eindigen met een positieve uitspraak over een verzoek om bijstand, kan worden verwezen naar de uitspraak van de Raad van 25 augustus 2015. Een beroep op artikel 3 en artikel 27 IVRK strandt hier – onder verwijzing naar een uitspraak van de Raad uit 2010 (ECLI:CRVB:2010:BL1686) weliswaar om de ge-bruikelijke redenen, maar de aanvraag wordt toch gehonoreerd. Dat onderbouwt de Raad met een algemeen beroep op het IVRK. Gesteld wordt: 'Appellant is niet in staat om zelf te voldoen aan de voorwaarden voor de bijstandsaanvraag. Er kan hem er geen verwijt van worden gemaakt dat hij de stukken niet tijdig heeft aangeleverd, zodat aan appellant met terugwerkende kracht bijstand dient te worden verleend. Op basis van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) hebben zijn kinderen recht op een normaal bestaan. Dit is er niet als er geen geld is om de huur, ziektekosten en eten te betalen.'⁶⁰⁷

Bijzondere bijstand

Onder dit kopje wordt nog een achttal uitspraken besproken. In de eerste zaak ging het om de vraag of de door de appellant aangevoerde omstandigheden wel kunnen worden aangemerkt als bijzondere omstandigheden. Het ging hier om een verzoek voor de kosten van een babyuitzet. Appellant doet hierbij een beroep op artikel 3 en artikel 27 IVRK. Het college heeft de aanvraag om bijzondere bijstand voor de kosten van een babyuitzet afgewezen. De Raad gaat daarin mee. Gesteld wordt:

De door appellante aangevoerde omstandigheden kunnen niet worden aangemerkt als bijzondere omstandigheden als bedoeld in 4.1.1. Appellante heeft niet aannemelijk ge-maakt dat zij voor de kosten van een babyuitzet niet heeft kunnen reserveren. Volgens vaste rechtspraak (uitspraak van 24 januari 2012, ECLI:NL:CRVB:2012:BV2318) is het ontbreken van voldoende reserveringsruimte in verband met schulden en de daaruit voortvloeiende terugbetalingsverplichtingen geen bijzondere omstandigheid die in het individuele geval het verlenen van bijstand rechtvaardigt. Schulden dan wel het ontbre-ken van voldoende reserveringsruimte als gevolg daarvan, kunnen niet worden afgewen-teld op de bijstand. Anders dan appellante betoogt, speelt de verwijtbaarheid van het ontstaan van de schulden geen rol.

⁶⁰⁶ ECLI:NL:CRVB:2017:3290

⁶⁰⁷ ECLI:NL:CRVB:2015:2855

Het beroep van appellante op artikel 3 en 27 van IVRK slaagt niet. Zoals de Centrale Raad eerder heeft overwogen (uitspraak van 26 januari 2010, ECLI:NL:CRVB:2010:BL1686), kunnen de artikelen 3 en 27 IVRK niet worden aangemerkt als een ieder verbindende bepalingen als bedoeld in de artikelen 93 en 94 van de Grondwet (4.1.4).⁶⁰⁸

In twee volgende zaken wordt alleen een beroep gedaan op artikel 27 IVRK, wat faalt op basis van de gebruikelijke motivering. In beide zaken wordt een aanvraag bijzondere bijstand afgewezen, omdat de Wet op de huurtoeslag als een toereikende en passende voorliggende voorziening geldt en er geen dringende redenen bestaan om hiervan af te wijken. In beide gevallen geeft de Centrale Raad nadere invulling aan het begrip ‘uitzonderlijke situaties /schrijnende gevallen’. Gesteld wordt: ‘Het college heeft met schrijnende gevallen het oog op uitzonderlijke situaties van materiële aard, zoals dreigende huisuitzetting of afsluiting van de energietoevoer, waarbij tevens alle feiten en omstandigheden van het individuele geval in aanmerking worden genomen’.⁶⁰⁹

Een vergelijkbare motivering voor afwijzing van een aanvraag om bijzondere bijstand laat een uitspraak zien van de Centrale Raad van 12 juni 2018. Ook hier wordt een beroep op artikel 27 IVRK op de standaardwijze verworpen. Daar ging het om een verzoek voor vergoeding van de kosten voor de verzekering van onder meer een gehoorapparaat. Aan de weigering van de gevraagde voorziening werd ten grondslag gelegd dat de Zorgverzekeringswet daarvoor een voorliggende voorziening is en dat dit ook geldt voor kosten die daarbij als niet noodzakelijk worden beschouwd. Het buiten beschouwing laten van de kosten van verzekering van een gehoorapparaat moet dan ook worden beschouwd als een bewuste keuze over de noodzakelijkheid ervan, aldus de Raad. Ook zijn er geen dringende redenen in de zin van artikel 16, lid 1, Pw - een beroep op bijzondere bijstand - te honoreren. Daarvan kan slechts sprake zijn ‘ingeval van een acute noodsituatie, dat wil zeggen een situatie die van levensbedreigende aard is of blijvend ernstig lichamelijk of psychisch letsel of invaliditeit tot gevolg kan hebben, die alleen door verlening van bijstand te verhelpen is’, wat hier niet het geval is, aldus de Raad.⁶¹⁰

Vervolgens komen twee zaken aan bod, die beide de samenhang tussen de toepassing van de kostendelersnorm en de bijzondere bijstand betreffen. Als eerste de zaak waarin eiser ter compensatie van de toepassing van de kostendelersvorm naast bijstand ook bijzondere bijstand ontvangt. Hier doet eiser een beroep op artikel 2 IVRK. De rechtbank oordeelt hier als volgt:

Eiser ontvangt bijstand naar de alleenstaande norm en eveneens bijzondere bijstand. Volgens verweerder is eiser hiermee volledig gecompenseerd voor de financiële gevolgen voor de toepassing van de kostendelersnorm. Volgens eiser komen de kinderen nu onder de armoedegrens wat in strijd is met artikel 2 IVRK. Het feit dat van de toegekende bij-

⁶⁰⁸ ECLI:NL:CRVB:2017:1604

⁶⁰⁹ ECLI:NL:CRVB:2015:9626 en ECLI:NL:CRVB:2015:340

⁶¹⁰ ECLI:NL:CRVB:2018:1759

stand door eiser ook in het levensonderhoud wordt voorzien van zijn niet-rechthebbende echtgenote, maakt niet dat daarmee kan worden gezegd dat door de bepalingen van de Pw de kinderen onder de armoedegrens worden gebracht. Het is de keuze van eiser, hoe begrijpelijk dat ook mag zijn, om de aan hem toegekende uitkering niet alleen ten behoeve van zichzelf en zijn kinderen aan te wenden maar ook aan zijn illegaal in Nederland verblijvende echtgenote.

De rechtbank verklaart het beroep ongegrond.⁶¹¹

In de tweede zaak gaat het om indiening van een aanvraag om bijzondere bijstand voor het gemis aan inkomen vanwege de toepassing van de kostendelersnorm. Eiseres legt hieraan ten grondslag dat haar partner illegaal in Nederland verblijft, hij daardoor geen inkomen kan verwerven en dat daardoor met hem ook geen kosten kunnen worden gedeeld. Ook komt zij niet in aanmerking voor de zogenoemde ALO-kop op grond van artikel 6, tweede lid, van de Wet op het kindgebonden budget vanwege het feit dat haar partner op grond van artikel 5a, eerste lid, onder a, van de Algemene wet inzake rijksbelasting als (fiscaal) partner wordt aangemerkt. Ook dit beroep verklaart de rechtbank ongegrond. Het beroep op artikel 3 en artikel 27 IVRK wordt onder meer onder verwijzing naar een recente uitspraak van de Raad eveneens verworpen. Gesteld wordt: ‘Het beroep van eiseres op artikel 3 en 27 van het IVRK slaagt niet. Volgens vaste jurisprudentie van de CRvB (zie bijvoorbeeld de uitspraak van 25 april 2017, ECLI:NL:CRVB:2017:1604) kunnen de artikelen 3 en 27 van het IVRK niet worden aangemerkt als een ieder verbindende bepalingen als bedoeld in de artikelen 93 en 94 van de Grondwet’.⁶¹²

Ten slotte volgen nog twee zaken met betrekking tot het aanvragen van bijzondere bijstand. In de eerste zaak wordt een algemeen beroep gedaan op het IVRK.⁶¹³ De moeder van appelland heeft namens appelland een aanvraag gedaan om bijzondere bijstand ter financiering van vliegtickets voor appelland. Het college heeft dit verzoek afgewezen, omdat appelland is geëmigreerd naar Indonesië. Het territorialiteitsbeginsel verzet zich in zo’n geval tegen verlening van bijstand, aldus het college. De Centrale Raad bevestigt de uitspraak van het college. Op het beroep van appellante op het IVRK beslist de raad als volgt: ‘De Raad begrijpt het standpunt van appelland zo, dat het niet verlenen van bijzondere bijstand voor de kosten van de vliegtickets aan appelland is strijd is met de in het IVRK beschermende belangen van het kind. Appelland heeft zijn standpunt dat de kinderen in een noodsituatie verkeerden en om die reden naar Nederland moesten komen, niet met objectieve en verifieerbare stukken onderbouwd. Al om die reden, slaagt deze grond niet’.

Op basis van dezelfde argumentatie bevestigt de Raad ook de uitspraak, waarbij een verzoek werd afgewezen te voorzien in de kosten van woninginrichting. De verstrekte gegevens en bescheiden waren onvoldoende voor de beoordeling van de aanvraag, aldus het college. Appellanten voeren aan dat zij wel de vereiste nota’s

⁶¹¹ ECLI:NL:RBDHA:2016:9626

⁶¹² ECLI:NL:RBDHA:2017:12140

⁶¹³ ECLI:NL:CRVB:2019:1486

hebben ingediend en doen tevens een beroep op artikel 3 en 6 IVRK. De Raad oordeelt als volgt: ‘Het beroep van appellanten op artikel 3 en 6 IVRK noopt niet tot het oordeel dat het college niet in redelijkheid van zijn bevoegdheid gebruik heeft kunnen maken. Zoals vaker overwogen (zie de uitspraak van 24 november 2015, ECLI:NL:CRVB:2015:4204) staan de verdragsrechtelijke bepalingen, nog daargelaten de verbindendheid daarvan, niet eraan in de weg dat het college gegevens opvraagt en, bij het ontbreken van die gegevens, een aanvraag buiten behandeling stelt’.⁶¹⁴

Kindgebonden budget

Per 1 januari 2015 is met de Wet hervorming kindregelingen (Wet van 25 juni 2014, Stb. 2014, 227) artikel 2, zesde lid, van de Wet op het kindgebonden budget (hierna: Wkb) in werking getreden. Daarin is bepaald dat de ouder die geen partner heeft, aanspraak heeft op een verhoging van het kindgebonden budget. Hiermee is de zogenoemde ALO-kop geïntroduceerd in de Wkb. Die regeling is in de plaats gekomen van de aanvulling in de minimumregelingen, waaronder de Participatiewet voor alleenstaande ouders en de alleenstaande ouderkorting in de inkomstenbelasting.⁶¹⁵ Een eerste serie uitspraken betreft hier het niet verstrekken of het terugvorderen van het kindgebonden budget, omdat het daarbij gaat om een vreemdeling, die niet beschikt over een verblijfstitel als bedoeld in artikel 8, onder a, tot en met e en l van de Vw 2000 – een niet rechtmatig verblijf. Een beroep op het IVRK faalt hier in alle gevallen. Een tweede serie betreft de – strikte - hantering van het gehuwdenbegrip. Ook daar faalt het beroep op het IVRK. Het gaat hier om een viertal uitspraken. Is men gehuwd en woont men om welke reden dan ook niet samen – ook in die gevallen waarin dat niet mogelijk is – dan komt men niet aanmerking voor de alleenstaande regeling op basis van ALO-kop.

Een eerste voorbeeld van een uitspraak over het kindgebonden budget en een niet rechtmatig verblijf is de uitspraak van de Afdeling van 22 februari 2012. Het betreft hier een gecombineerde verwijzing naar artikel 2, artikel 3 en artikel 27 IVRK, waarbij het beroep op alle artikelen faalt.

Eerst komt de rechter ten aanzien van het beroep op artikel 2 IVRK tot de uitspraak dat er van schending van het in artikel 2 IVRK neergelegde non-discriminatie beginsel geen sprake is.⁶¹⁶ Het volgende citaat laat dit duidelijk zien:

De rechtbank heeft terecht, onder verwijzing naar de uitspraak van de Afdeling van 22 februari 2012 in zaak nr. 201107168/1/A2, overwogen dat het besluit van 2 augustus 2012 niet is genomen jegens kinderen. Het gaat hier om een financiële bijdrage van het Rijk in de kosten van kinderen, waarop niet een kind zelf maar een ouder, in dit geval [appellante], voor een kind aanspraak kan hebben. De ouder is de begunstigde. De dochter van [appellante] heeft dus geen zelfstandige aanspraak op kindgebonden budget. Evenmin

⁶¹⁴ ECLI:NL:CRVB:2018:725

⁶¹⁵ TK II 20121/2013, 33719, nr. 3

⁶¹⁶ ECLI:NL:RVS:2014:3437

resulteert het eigen belang van het kind in een aanspraak van de ouder op kindgebonden budget. Nu het in dit geding gaat over de aanspraak van [appellante] op kindgebonden budget is schending van het in artikel 2 van het IVRK neergelegde non-discriminatiebeginsel jegens haar dochter niet aan de orde. Het betoog van [appellante] hierover faalt (3.1).⁶¹⁷

Mede om die reden wijst de Afdeling ook het beroep op artikel 27 IVRK af: ‘De rechtbank heeft voorts terecht overwogen dat artikel 27 van het IVRK ook geen normen bevat die zonder nadere uitwerking in nationale wet- en regelgeving door de rechter direct toepasbaar zijn. Bovendien is het besluit van 2 augustus 2012, zoals ook hiervoor onder 3.1 is overwogen, niet genomen jegens de dochter van [appellante] en gaat het hier om een financiële bijdrage van het Rijk in de kosten van kinderen, waarop niet een kind zelf maar een ouder voor een kind aanspraak kan hebben. [appellante] doet dan ook tevergeefs een beroep op artikel 27 van het IVRK.’ (3.4)

Met betrekking tot het beroep op artikel 3 IVRK wordt de ook al in het vorige onderzoek gehanteerde ‘klassieke’ formulering gebruikt. Geen sprake van schending want:

Zoals de Afdeling eerder heeft overwogen (uitspraak van 12 maart 2014 in zaak nr. 201303599/1/A2), heeft artikel 3 van het IVRK rechtstreekse werking in zoverre het ertoe strekt dat bij alle maatregelen betreffende kinderen de belangen van het desbetreffende kind dienen te worden betrokken. Wat betreft het gewicht dat aan het belang van een kind in een concreet geval moet worden toegekend, bevat het eerste lid van artikel 3 van het IVRK, gelet op de formulering ervan, geen norm die zonder nadere uitwerking in nationale wet- en regelgeving door de rechter direct toepasbaar is. Wel dient de bestuursrechter in dit verband te toetsen of het bestuursorgaan zich voldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het kind en aldus bij de uitoefening van zijn bevoegdheden binnen de grenzen van het recht is gebleven. Deze toets heeft een terughoudend karakter.” (3.2)

In deze uitspraak is niet het resultaat van die afweging te zien, zoals dat in andere uitspraken - zoals we zullen zien - wel het geval is.

De wijze van beoordeling van een beroep op het IVRK kan hier als exemplarisch worden gezien voor de wijze waarop de Afdeling een beroep op artikel 2, artikel 3, artikel 27 en in sommige gevallen artikel 18 IVRK pareert. Varieert de wijze van formuleren nog enigszins waar het gaat om het voorbijgaan aan de toepassing van artikel 3, bij de verwerving van een beroep op artikel 2 en artikel 27 en in enkele gevallen op artikel 18 IVRK wordt vrijwel steeds de geijkte formulering gebruikt zoals we die hierboven bij de bovenste uitspraak zagen. Om de volgorde van behandeling aan te houden volgt eerst een aantal zaken waarin een beroep op

⁶¹⁷ Zie eveneens ECLI:NL:RVS:2014:3809, ECLI:NL:RVS:2015:1660, ECLI:RVS:2015:1687, ECLI:NL:RVS:2014:4469, ECLI:NL:RVS:2015:1608, ECLI:NL:RvS:2016:856, RvS ECLI:NL:RVS:2018:1888, ECLI:NL:RVS:2019:180

artikel 2 IVRK wordt gepareerd. Een duidelijk uitspraak is hier die van de Afdeling van 13 juni 2018.⁶¹⁸ Daarin gaat de Afdeling ook nog dieper in op de gronden voor afwijzing van een beroep op artikel 2 IVRK, waarbij wordt verwezen naar het koppelingsbeginsel. Gesteld wordt:

Wat betreft het betoog van [appellante] dat de onthouding van de tegemoetkomingen in strijd is met het discriminatieverbod van artikel 2 van het IVRK, stelt de Afdeling voorop dat besluiten over huurtoeslag, zorgtoeslag en ook kindgebonden budget niet worden genomen jegens kinderen. Het gaat hier om financiële bijdragen van het Rijk waarop niet een kind zelf, maar zijn ouder aanspraak kan hebben. Het eigen belang van het kind resulteert niet in een aanspraak van de ouder op kindgebonden budget noch op huurtoeslag of zorgtoeslag. Strijd met artikel 2, tweede lid, van het IVRK doet zich dan ook niet voor. Zoals de Afdeling heeft overwogen in haar uitspraak van 18 januari 2017, ECLI:NL:RVS:2017:105, brengt de bijzondere beschermingswaardigheid van kinderen die ten grondslag ligt aan het IVRK en in het bijzonder artikel 2 van het IVRK evenwel met zich dat maatregelen die ten opzichte van volwassenen in overeenstemming worden geacht met de internationale non-discriminatiebepalingen, in bepaalde situaties door de gevolgen daarvan voor kinderen niettemin in strijd kunnen komen met artikel 2, eerste lid, van het IVRK. De Afdeling acht de toepassing van artikel 9, tweede lid, van de Awir, als gevolg waarvan [appellante] geen aanspraak heeft op zorgtoeslag, kindgebonden budget en huurtoeslag omdat haar partner [partner] in de in geding zijnde periode niet over een verblijfsrecht beschikte, echter ook in het licht van het IVRK gerechtvaardigd ter verwezenlijking van de doelstelling van de koppelingswetgeving. De verstrekking van de tegemoetkomingen aan [appellante] kan bijdragen aan de voortzetting van het wederrechtelijke verblijf van [partner] hier te lande en daarmee het vreemdelingenbeleid frustreren. De omstandigheden waarin [appellante] en de betrokken kinderen verkeren en met name de gestelde psychische en medische klachten zijn voor hen weliswaar ernstig maar ook in het licht van het IVRK niet zodanig bezwarend dat het hiervoor onder 7 vermelde onderscheid niet gerechtvaardigd is te achten' (10.2).

In twee zaken is te zien dat wel een beroep wordt gedaan op het discriminatieverbod van artikel 2 IVRK, maar dat in de afwijzing van het beroep wordt volstaan met een verwijzing naar artikel 8 en artikel 14 EVRM. De Afdeling volstaat deels met een op die artikelen gebaseerde argumentatie en voegt daar in de zaak van 10 december 2014 (RVS 2014/4469) nog wel aan toe dat 'de verstrekking van kindgebondenbudget, zorgtoeslag en huurtoeslag niet strekt tot het waarborgen van het bestaansminimum'.⁶¹⁹ Dezelfde formulering ter argumentering tot afwijzing van een beroep op het discriminatieverbod wordt ook gebruikt in de uitspraak van de Afdeling van 18 januari 2017. Deze uitspraak is behandeld onder artikel 9 IVRK, scheiding van ouder en kind.⁶²⁰

⁶¹⁸ ECLI:NL:RVS:2018:194

⁶¹⁹ ECLI:NL:RVS:2014:3814 en ECLI:NL:RVS:2014:4469

⁶²⁰ ECLI:NL:RvS:2017:105

Dat er bij de verwerping van een beroep op artikel 3 IVRK enige variatie zit in de wijze waarop de Afdeling dat doet laten de volgende uitspraken zien. Een uitspraak waarin bijvoorbeeld nadere invulling wordt gegeven aan het zich ‘rekenschap geven van de belangen van - in dit geval - de zoon’ - is die van de Afdeling van 10 december 2014.⁶²¹ De Afdeling stelt hier eerst vast dat

‘het stopzetten en terugvorderen van de voorschotten kindgebonden budget, zorgtoeslag en huurtoeslag over de periodes die [appellant B] in 2012 en 2013 niet rechtmatig in Nederland verbleef, in dit geval niet strijdig is met artikel 14 van het EVRM, gelezen in verbinding met artikel 8 van dat verdrag. De door [appellant A] en [appellant B] aangevoerde omstandigheden zijn niet aan te merken als bijzonder in vorenbedoelde zin. Daarbij heeft de rechtbank, onder verwijzing naar de uitspraken van de Afdeling van 15 mei 2013 in zaak nr. 201207292/1/A2 en 14 mei 2014 in zaak nr. 201309159/1/A2 terecht in aanmerking genomen dat de verstrekking van kindgebonden budget, zorgtoeslag en huurtoeslag niet strekt tot het waarborgen van het bestaansminimum’.

Zoals ook hierboven al bleek, wordt als het gaat om het antidiscriminatie-beginsel niet verwezen naar artikel 2 IVRK, maar slechts naar artikel 8 en 14 EVRM. Inhoudelijk gaat de Afdeling dan echter wel op het beginsel in.

Met betrekking tot een beroep op artikel 3 IVRK blijkt dat de Afdeling hier niet slechts volstaat met de standaardformulering – zoals die hier boven werd gehanteerd – maar concreet ingaat op de feiten van de casus. Het is niet veel, maar in ieder geval iets. Gesteld wordt:

‘De rechtbank heeft, onder verwijzing naar de uitspraak van de Afdeling van 12 maart 2014 in zaak nr. 201305121/1/A2, verder terecht overwogen dat artikel 3 van het IVRK rechtstreekse werking heeft in zoverre het ertoe strekt dat bij alle maatregelen betreffende kinderen de belangen van het desbetreffende kind dienen te worden betrokken. De rechtbank is met juistheid tot conclusie gekomen dat er geen grond bestaat voor het oordeel dat de Belastingdienst/Toeslagen, gelet op de door [appellant A] en [appellant B] aangevoerde omstandigheden, onvoldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van hun zoon. Daarbij heeft zij terecht van belang geacht dat zij niet aanmerkelijk hebben gemaakt dat de ondersteuning die de zoon krijgt van onder meer een orthopedagoog direct of indirect afhankelijk is van de financiële middelen die het kindgebonden budget, de zorgtoeslag of de huurtoeslag zouden kunnen verschaffen’ (5.5).

Over de hele linie is te zien dat aan een afweging feitelijk weinig/geen aandacht wordt besteed. Zo wijst de Afdeling bijvoorbeeld in een uitspraak van 20 mei 2015 het beroep op artikel 3 IVRK af in de volgende bewoordingen : ‘Nu de rechtbank een oordeel heeft gegeven, kan zij (appellante) niet worden gevolgd in haar stelling dat de rechtbank aan deze belangen is voorbijgegaan’.⁶²² Met andere woorden : de

⁶²¹ ECLI:NL:RVS:2014:4469

⁶²² ECLI:NL:RVS:2015: 608

rechtbank heeft beslist en omdat zij beslist heeft, zoals zij gedaan heeft, zijn deze belangen in acht genomen. Ook het gebruik van een dubbele ontkenning komt hier voor, zoals de Afdeling doet in een uitspraak van 6 juni 2018. In die uitspraak wordt gesteld: ‘Uit het besluit van 22 november 2016 blijkt evenmin dat de Belastingdienst/Toeslagen onvoldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van de kinderen van [appellant]’.⁶²³ De constructie dat ‘niet blijkt dat de Afdeling zich onvoldoende rekenschap heeft gegeven’ treffen we ook aan in twee andere uitspraken van de Afdeling: die van 20 december 2017⁶²⁴ en van 28 maart 2018.⁶²⁵ Ook de argumentatie dat niet aannemelijk is gemaakt dat de belangen van het kind zijn geschaad komt in een tweetal zaken voor. Zo is bijvoorbeeld in de uitspraak van de Afdeling van 17 mei 2017 te lezen dat ‘appellante in hoger beroep niet aannemelijk heeft gemaakt dat de belangen van haar kind door de besluitvorming in het gedrang zijn gekomen’.⁶²⁶ Dezelfde formulering wordt gebruikt door de Afdeling in zijn uitspraak van 19 december 2018.⁶²⁷

Als laatste hier een zaak – ook in het kader van het niet rechtmatig verblijf – waar het gemis/afwijzing van de ALO-kop wordt gemotiveerd door te wijzen op de mogelijkheid van compensatie in de bijstandssfeer. Het beroep op artikel 3 IVRK weerlegt de Afdeling op ‘klassieke wijze’ en brengt deze afwijzing in verband met deze door de wetgever mogelijk gemaakte compensatie. Gesteld wordt:

Zoals de Afdeling eerder heeft overwogen (uitspraak van 16 januari 2013, ECLI:NL:RVS:2013:BY8526) heeft artikel 3 van het IVRK rechtstreekse werking in zoverre het ertoe strekt dat bij alle maatregelen de belangen van het betrokken kind dienen te worden betrokken. Wat het gewicht dat aan het belang van het kind in een concreet geval moet worden toegekend betreft, bevat het eerste lid van artikel 3 van het IVRK gelet op de formulering ervan, geen norm die zonder nadere uitwerking in nationale wet- en regelgeving door de rechter direct toepasbaar is. Wel dient de bestuursrechter in dit verband te toetsen of het bestuursorgaan zich voldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het kind en aldus bij de uitoefening van zijn bevoegdheden binnen de grenzen van het recht is gebleven. Deze toets heeft een terughoudend karakter. Aangezien situaties zoals die van [appellante] door de wetgever zijn onderkend en het gemis van de ALO-kop in die situaties volgens de wetgever gecompenseerd kan worden in de bijstandssfeer, bestaat geen grond voor het oordeel dat de Belastingdienst/Toeslagen zich, door vast te houden aan de geldende wet- en regelgeving, onvoldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het minderjarige kind van [appellante] en is van strijd met artikel 3 van het IVRK geen sprake (12.1).⁶²⁸

In sommige zaken die hier aan de orde waren werd naast artikel 2 en artikel 3 ook

⁶²³ ECLI:NL:RVS:2018:1645

⁶²⁴ ECLI:NL:RVS:2017:3474

⁶²⁵ ECLI:NL:RVS:2018:1888

⁶²⁶ ECLI:NL:RVS:2017:1318

⁶²⁷ ECLI:NL:RVS:2018:4162

⁶²⁸ ECLI:NL:RVS:2019:180

een beroep gedaan op artikel 18 en artikel 27 IVRK. Voor een beroep op artikel 27 IVRK wordt de standaardzin gebruikt dat het hier gaat om een financiële bijdrage van het Rijk in de kosten van kinderen, waarop niet een kind maar een ouder voor een kind aanspraak kan hebben. Ook de overweging dat artikel 27 geen normen bevat die zonder nadere uitwerking in nationale wet- en regelgeving door de rechter direct toepassing zijn, is hier standaard.⁶²⁹ Voor artikel 18 geldt hetzelfde, zoals blijkt uit de uitspraken van de Afdeling van 25 mei 2015⁶³⁰ en van 28 maart 2018⁶³¹ en van de rechtbank Overijssel van 14 september 2016.⁶³²

Als laatste categorie onder de paragraaf Kindgebonden budget volgt een vijftal zaken over de hantering van het ‘gehuwden-begrip’. Daarbij gaat het om de definitie van het begrip toeslagpartner; daarbij wordt uitgegaan van objectiveerbare gegevens. Een op een ander adres wonende partner wordt alleen niet meegeteld, als een verzoek tot echtscheiding of scheiding van tafel en bed is ingediend.

In een bijzondere zaak oordeelde de rechtbank in eerste instantie dat artikel 3 IVRK is geschonden.⁶³³ De rechtbank oordeelde dat in het specifieke geval van [wederpartij] de Belastingdienst/Toeslagen zich met het niet toekennen van de ALO-kop onvoldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het kind en de bestreden besluitvorming daarom in strijd is met artikel 3 IVRK. Bij de hantering van het begrip ‘toeslagpartner’ gaat de Belastingdienst/Toeslagen uit van het gehuwden-begrip. Daarbij maakt het volgens de Belastingdienst/Toeslagen niet uit of de gehuwden op hetzelfde adres staan ingeschreven. Om die reden heeft [wederpartij] geen recht op verhoging van het kindgebonden budget met de ALO-kop. Door de wederpartij wordt gesteld dat ‘de gevolgen van de besluitvorming disproportioneel zijn, nu in verband met de belangen van haar kind, dringende redenen bestaan om de echtelijke (familie)band in stand te houden. De huwelijks status is de enige mogelijkheid voor haar zoon om zijn vader, die sinds 2011 woonachtig is in Bhutan, te bezoeken’. De Afdeling hanteert onder verwijzing naar de uitspraak van 16 januari 2013, ECLI:NL:RVS:2013:BY8526 de klassieke formulering ter afwijzing van het beroep op art. 3 IVRK en voegt daar vervolgens de ook gebruikelijke motivering aan toe:

Zoals de Afdeling eerder heeft overwogen (bijvoorbeeld in de uitspraak van 13 november 2013, ECLI:NL:RVS:2013:1939) strekt de verstrekking van kindgebonden budget niet tot het waarborgen van het bestaansminimum. Het kindgebonden budget is bedoeld om ouders te ondersteunen in de kosten van opvoeding en ontwikkeling van kinderen. Daarbij komt dat uit de brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid aan de Voorzitter van de Eerste Kamer van 16 juni 2014 (Kamerstukken I, 2013/14 33 716, H) blijkt dat de minister heeft onderkend dat, doordat het partnerbegrip voor toeslagen (zoals het kindgebonden budget) op punten afwijkt van het partnerbegrip in de uitkeringsregelin-

⁶²⁹ ECLI:NL:RVS:2014:3437, ECLI:NL:RVS:2017:347

⁶³⁰ ECLI:NL:RVS:2015:1608

⁶³¹ ECLI:NL:RVS:2018:1041

⁶³² ECLI:NL:RBOVE:2016:3465

⁶³³ ECLI:NL:RVES:2018:3481

gen, er een groep is van een paar duizend ouders is die bij de bijstandsverlening worden aangemerkt als alleenstaande ouder en die per 1 januari 2015 niet in aanmerking komen voor de alleenstaande-ouderkop in het kindgebonden budget. Omdat het om een relatief kleine en pluriforme groep gaat zijn dit bij uitstek situaties die vragen om een beoordeling op basis van lokaal maatwerk. In voorkomende individuele gevallen kunnen gemeenten aanvullende inkomensondersteuning bieden via de bijzondere bijstand.

De Afdeling ziet daarom geen grond voor het oordeel dat de Belastingdienst/Toeslagen zich in de besluitvorming onvoldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het kind van [wederpartij]. Voor het oordeel dat gehandeld is in strijd met het IVRK is daarom evenmin sprake. Ook wordt er op gewezen dat bij afwijzing van een beroep op artikel 3 IVRK, een beroep op bijzondere bijstand mogelijk zou zijn, die de gemeente zou kunnen bieden als aanvullende inkomensondersteuning.

Ook in een volgende zaak wijst de Afdeling een beroep op artikel 3 IVRK af onder verwijzing naar de mogelijkheid van een beroep op ‘compensatie in de bijstandssfeer’.⁶³⁴ Appellante is gehuwd en is samen met haar man en drie kinderen uit Syrië naar Nederland gevlucht. Haar echtgenoot heeft zich na verloop van tijd bij zijn gezin gevoegd. Van 1 augustus 2016 tot 2 mei 2017 heeft zij alleen voor haar kinderen gezorgd. Omdat appellante gehuwd is, is sprake van partnerschap in de zin van artikel 3 Awir en bestaat er daardoor geen recht op de alleenstaande ouderkop, aldus het besluit van de belastingdienst. De Afdeling gaat hierin mee. Want : ‘Dat haar echtgenoot in de relevante periode in het buitenland verbleef, betekent niet dat hij daarmee niet kon worden aangemerkt als partner van appellante’. Een beroep op artikel 2 en artikel 3 IVRK wordt op de gebruikelijke wijze gepareerd. Wel wordt aan de verwerping van het beroep op artikel 3 toegevoegd dat het gemis van de ALO-kop in situaties als deze gecompenseerd kan worden in de bijstandssfeer. Gesteld wordt: ‘Aangezien situaties zoals die van appellante door de wetgever zijn onderkend en het gemis van de ALO-kop in die situaties volgens de wetgever gecompenseerd kan worden in de bijstandssfeer, bestaat geen grond voor het oordeel dat de Belastingdienst /Toeslagen zich, door vast te houden aan de geldende wet- en regelgeving, onvoldoende rekenschap heeft gegeven van het minderjarige kind van appellante en is van strijd met artikel 3 van het IVRK geen sprake’. (21.1).

Ook in een andere zaak waarin eveneens een beroep werd gedaan op artikel 3 IVRK, strandde dit.⁶³⁵ Duidelijk wordt gesteld dat een op een ander adres wonende partner alleen dan niet wordt meegeteld als een verzoek tot echtscheiding of scheiding van tafel en bed is ingediend. De belastingdienst en de rechtbank hebben dan ook terecht geoordeeld dat het kindgebonden budget op nihil is gesteld, aldus de Afdeling. Het beroep op artikel 3 IVRK pareert de Afdeling als volgt: ‘Het beroep op artikel 3 van het IVRK kan niet slagen, omdat appellante, nog daargelaten of

⁶³⁴ ECLI:NL:RVS:2019:180

⁶³⁵ ECLI:NL:RVS:2019:435

deze bepaling ertoe zou kunnen leiden dat artikel 3 van de Awir buiten toepassing moet worden gelaten, haar standpunt ter zake niet heeft toegelicht’.

Ten slotte twee zaken waarin naast artikel 3 door appellante ook een beroep werd gedaan op andere artikelen van het IVRK, in beide gevallen tevergeefs. In de eerste zaak wordt naast een beroep op artikel 3 ook een beroep gedaan op artikel 2, artikel 26 en artikel 27.⁶³⁶ Appellante is afkomstig uit Eritrea. Zij is daar in 2008 gehuwd met [echtgenoot]. Om aan zijn militaire dienstplicht te ontkomen, is haar echtgenoot gevlucht en in Israël terecht gekomen. Appellante heeft daarna met haar kinderen Eritrea ook verlaten en heeft in juni 2015 in Nederland een verblijfsvergunning asiël aangevraagd, die haar eind 2015 is verleend. De Afdeling oordeelt als volgt: ‘Zoals de Afdeling eerder heeft overwogen (bijvoorbeeld in de uitspraak van 6 september 2017, ECLI:NL:RVS:2017:2397) heeft de wetgever bij de vormgeving van het wettelijk partnerbegrip gekozen voor een regeling waarbij - uit een oogpunt van een eenduidige uitvoering van de inkomensafhankelijke regelingen - op grond van objectiveerbare gegevens door de Belastingdienst/Toeslagen kan worden vastgesteld of een belanghebbende een partner heeft. Bij de verwerking van aanvragen om toeslagen betreft de Belastingdienst/Toeslagen automatisch de beschikbare informatie uit de regelingen ter zake’. Met betrekking tot de beroepen van appellante op artikel 2, artikel 26 en artikel 27 hanteert de Afdeling ter afwijzing de geijkte formuleringen:

De rechtbank heeft ten aanzien van het beroep van [appellante] op artikel 2 van het IVRK terecht, onder verwijzing naar onder meer de uitspraak van de Afdeling van 27 mei 2015, ECLI:NL:RVS:2015:1660, overwogen dat besluiten over kindgebonden budget niet worden genomen jegens kinderen. Het gaat hier om financiële bijdragen van het Rijk waarop niet het kind zelf, maar zijn ouder aanspraak kan hebben. Evenmin resulteert het eigen belang van het kind in een aanspraak van de ouder op kindgebonden budget. Strijd met artikel 2, tweede lid, van het IVRK door [appellante] niet de ALO-kop te verstrekken, doet zich dan ook niet voor.

Dat geldt ook voor het in bezwaar aanvoeren dat het niet toekennen van de ALO-kop in strijd is met de artikelen 26 en 27 van het IVRK en artikel 1 van het EP. Want: ‘Zoals de Afdeling heeft overwogen in de uitspraak van 13 juni 2007 (ECLI:NL:RVS:2007:BA7088), heeft Nederland het voorbehoud gemaakt dat artikel 26 van het IVRK geen zelfstandig recht van kinderen op sociale zekerheidsvoorzieningen, met inbegrip van sociale verzekeringsuitkeringen, inhoudt. Evenzeer heeft de Afdeling in de uitspraak van 13 juni 2017 overwogen dat artikel 27 van het IVRK geen norm bevat die vatbaar is voor rechtstreekse toepassing door de rechter, aangezien deze daarvoor niet voldoende concreet is en derhalve nadere uitwerking in nationale wet- en regelgeving behoeft (15.2)’.

De tweede zaak met betrekking tot het gehuwden-begrip laat een zelfde beeld

⁶³⁶ ECLI:NL:RVS:2018:3468

zien. Daarin werd een beroep gedaan op artikel 3, artikel 18 en artikel 27 IVRK.⁶³⁷ De beroepen kunnen niet slagen, aldus de Afdeling en gebruikt daarvoor de gebruikelijke standaardformuleringen.⁶³⁸ De Afdeling oordeelt als volgt. Wat betreft het betoog van [appellant] dat de onthouding van de ALO-kop in strijd is met het IVRK, stelt de Afdeling onder verwijzing naar de uitspraak van 5 februari 2014 in zaak nr. 201301840/1/A2 (ECLI:NL:RVS:2014:295) voorop dat de bestreden besluiten niet zijn genomen jegens het kind van [appellant] en [echtgenote]. Het gaat hier om een financiële bijdrage van het Rijk in de kosten van kinderen, waarop een kind niet zelf een aanspraak kan hebben. De ouder van het kind is de begunstigde (11.1).

Het beroep op artikel 3 IVRK wijst de Afdeling onder verwijzing naar de uitspraak van 16 januari 2013, ECLI:NL:RVS:2013:BY8526) onder vermelding van de geijkte formulering af, zonder ook meer specifiek op de zaak in te gaan of te wel inhoud te geven aan ‘het voldoende rekenschap geven’. En met betrekking tot artikel 18 en 27 IVRK wordt gesteld: ‘De artikelen 18 en 27 van het IVRK bevatten geen normen die vatbaar zijn voor rechtstreekse toepassing door de rechter, aangezien zij daarvoor niet voldoende concreet zijn en derhalve nadere uitwerking in nationale wet- en regelgeving behoeven’.

Kinderopvangtoeslag

De regeling kinderopvangtoeslag is evenals het kindgebonden budget en zorgtoeslag en huurtoeslag een inkomens-afhankelijke regeling en wordt uitgevoerd door de belastingdienst. Aan de voorkant vindt slechts een minimale inhoudelijke toets plaats. Als er sprake is van een terugvordering, dient het toeslagbedrag in zijn geheel te worden terug betaald.

In de eerste zaak in deze paragraaf gaat het om het volgende. In de periode van 1 januari 2014 tot en met 31 augustus 2014 heeft eiseres voor haar twee kinderen kinderopvang afgenomen via [gastouderbureau]. Bij brief van 15 juli 2014 heeft verweerder aangekondigd dat de kinderopvangtoeslag wordt stopgezet. Daarvoor heeft verweerder als reden gegeven dat er onvoldoende gegevens zijn om het recht op kinderopvangtoeslag te kunnen vaststellen. Op 15 december 2014 heeft verweerder de kinderopvangtoeslag over 2012 tot en met 2014 stopgezet. Als reden daarvoor is gegeven dat de bewijsstukken onvolledig zijn. Aangekondigd is dat eiseres een nieuwe voorschotbeschikking zal ontvangen. Met het primaire besluit is het voorschot kinderopvangtoeslag over 2014 gewijzigd vastgesteld op nihil. Eiseres verzoekt nu om herziening van dit besluit en daarnaast om immateriële schadevergoeding wegens overschrijding van de redelijke termijn, met een algemeen beroep op het IVRK. Gesteld wordt: ‘Het recht van de kinderen op kinderopvang is geschonden, omdat verweerder door zijn houding en beleid de toegang tot gebruikmaking van voorzieningen en diensten voor kinderopvang heeft ontnomen. Het gezin van eiseres heeft erg veel last gehad van deze situatie. Ten aanzien van de wijze van

⁶³⁷ ECLI:NL:RVS:2018:3418

⁶³⁸ ECLI:NL:RVS:2018:3458

terugvordering en stopzetting verzoekt eiseres te oordelen dat het recht op kinderopvang is geschonden en een schadevergoeding van 10.000 euro toe te kennen’.

De rechtbank stelt eerst vast dat de redelijke termijn inderdaad is overschreden. Er ligt drie jaar en ruim zes maanden tussen de ontvangst van het bezwaarschrift en de beslissing van verweerder. Er is geen aanleiding om deze lange behandelduur gerechtvaardigd te achten. De rechtbank volgt verweerder in zijn standpunt dat het stopzetten van de kinderopvangtoeslag niet in strijd is met het IVRK. Het door eiser gevorderde bedrag is niet onderbouwd: ‘De rechtbank is van oordeel dat het verzoek om schadevergoeding moet worden afgewezen, reeds omdat dat onvoldoende is onderbouwd. Het is aan eiseres om inzicht te geven in de door haar geleden schade en de hoogte daarvan te onderbouwen. Dat heeft zij onvoldoende gedaan’ (33).⁶³⁹

In een volgende zaak is appellante alleenstaand en heeft zij twee kinderen.⁶⁴⁰ Zij ontving in 2014 een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (vanaf 1 januari 2015 de Participatiewet) In het kader van haar re-integratietraject heeft zij in 2014 per week 20 uren gewerkt, verdeeld over vijf werkdagen. Haar kinderen werden in de periode van 1 januari 2014 tot en met 30 november 2014 buiten school opgevangen door een kindercentrum (bso). In verband met deze kinderopvang heeft zij in 2014 voorschotten kinderopvangtoeslag ontvangen, berekend op basis van 118 uren per kind per maand (2). Bij het besluit van 5 augustus 2016, gehandhaafd bij het besluit op bezwaar, heeft de Belastingdienst/Toeslagen de kinderopvangtoeslag over 2014 berekend op basis van 67 uren kinderopvang per kind per maand. Daaraan heeft de dienst ten grondslag gelegd dat ingevolge artikel 8a van het Besluit Kinderopvangtoeslag het aantal uren dat voor een tegemoetkoming in aanmerking komt, voor wat betreft de buitenschoolse opvang, niet meer bedraagt dan 70% van het aantal uren dat de minst werkende ouder in het berekeningsjaar heeft gewerkt en waarbij de reistijd niet wordt aangemerkt als gereisde uren. In hoger beroep betoogt appellante dat de rechtbank niet heeft onderkend dat de Belastingdienst/Toeslagen artikel 8a, eerste lid, aanhef en onder b, onderdeel 2, van het Besluit kinderopvangtoeslag buiten toepassing had moeten laten en haar een tegemoetkoming op basis van het volledige aantal door haar afgenomen uren kinderopvang had moeten toekennen (5). Dat betoog faalt. Ook het beroep op artikel 26 en artikel 27 IVRK faalt. Gesteld wordt:

Zoals de Afdeling heeft overwogen in de uitspraak van 6 juni 2018, ECLI:NL:RVS:2018:1888 heeft Nederland het voorbehoud gemaakt dat artikel 26 van het IVRK geen zelfstandig recht van kinderen op sociale zekerheidsvoorzieningen, met inbegrip van sociale verzekeringsuitkeringen, inhoudt. Onder verwijzing naar deze uitspraak en de uitspraak van 14 mei 2014, ECLI:NL:RVS:2014:1747, overweegt de Afdeling dat artikel 27 van het IVRK geen normen bevat die vatbaar zijn voor rechtstreekse toepassing door de rechter, aangezien zij daarvoor niet voldoende concreet zijn en derhalve nadere uitwerking in nationale wet- en regelgeving behoeven (7).

⁶³⁹ ECLI:NL:RBAMS:2018:6888

⁶⁴⁰ ECLI:NL:RVS:2018:4077

Dan volgt een zaak, waarbij appellant een beroep doet op artikel 9 en artikel 18 IVRK. Volgens appellant, had de Staat passende bijstand moeten verlenen door kinderopvang mogelijk te maken, zodat het gezin herenigd kon worden en haar kinderen niet langer van hun vader gescheiden waren. Artikel 1.6 van de Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen (hierna Wkcp) had in haar geval daarom buiten toepassing moeten worden gelaten wegens strijd met het IVRK. Appellante heeft vanaf 2008 tot 2014 in Midden-Amerika gewoond. Zij is in 2013 gehuwd met haar [toeslagpartner], met wie zij twee kinderen heeft. In 2014 is zij met haar kinderen naar Nederland teruggekeerd. [Appellante] heeft over 2015 kinderopvangtoeslag aangevraagd voor de opvang van haar twee kinderen. De Belastingdienst/Toeslagen heeft een voorschot van € 13.000,00 toegekend. De echtgenoot van [appellante] woonde en werkte in 2015 in Costa Rica.

De rechtbank heeft geoordeeld dat de Belastingdienst/Toeslagen de kinderopvangtoeslag van [appellante] over 2015 terecht op nihil heeft vastgesteld. De rechtbank heeft hiertoe overwogen dat de partner van [appellante] niet in één van de in artikel 1.6, derde lid, van de Wkcp genoemde landen heeft gewoond en gewerkt en dat de partner van [appellante] evenmin tot één van de andere doelgroepen uit artikel 1.6 van de Wkcp behoort. De rechtbank heeft de stelling van [appellante] dat sprake is van onredelijke wetgeving niet gevolgd. Uit de wetsgeschiedenis volgt dat het creëren van de aanspraak op kinderopvangtoeslag aanvankelijk bedoeld was als faciliteit om ouders met kinderen beiden te laten deelnemen aan de Nederlandse arbeidsmarkt. Vanwege strijd met Europees recht zijn de eisen in die zin aangepast dat ook de partner die niet in Nederland maar in een andere lidstaat of in Zwitserland werkt, aanspraak kan maken op kinderopvangtoeslag. Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling om vreemdelingen die geen dan wel een beperkte band met Nederland hebben een gedeelde aanspraak op een tegemoetkoming te laten maken, aldus de rechtbank. De Afdeling oordeelt als volgt:

Zoals de Afdeling eerder heeft overwogen (onder meer de uitspraak van 28 maart 2018, ECLI:NL:RVS:2018:1041) gaat het bij kinderopvangtoeslag om een financiële bijdrage van het rijk in de kosten van kinderen, waarop niet een kind zelf maar een ouder voor een kind aanspraak kan hebben. De ouder is begunstigde. Het aan de orde zijnde besluit is niet genomen jegens de kinderen van [appellante]. Dat [appellante] ingevolge artikel 1.6 van de Wkcp geen aanspraak heeft op kinderopvangtoeslag levert daarom geen strijd op met de artikelen 9 en 18 van het IVRK (5.1).⁶⁴¹

In de uitspraak van de Afdeling waarnaar hier wordt verwezen, wordt dat met betrekking tot artikel 18 IVRK nog eens duidelijk gesteld: ‘Onder verwijzing naar haar uitspraken van 5 februari 2014, ECLI:NL:RVS:2014:295 en 17 augustus 2016, ECLI:NL:RVS:2016:2265, overweegt de Afdeling dat van strijd met art. 18 IVRK geen sprake is’.⁶⁴²

⁶⁴¹ ECLI:NL:RVS:2018:3296

⁶⁴² ECLI:NL:2018:1041

In de volgende zaak wordt het beroep van appellant gegrond verklaard, de enige van de onderzochte zaken, waarbij dat het geval is en dat op feitelijke gronden. Het beroep op artikel 18 IVRK wordt met de standaardformule verworpen. Onder verwijzing naar de uitspraken van 5 februari, ECLI:NL:RVS:2014:295 en 17 augustus 2016, ECLI:NL:RVS:2016:2265, overweegt de Afdeling dat van strijd met artikel 18 IVRK geen sprake is. De ouder is begunstigde. Het aan de orde zijnde besluit is niet genomen jegens het kind van appellante.⁶⁴³

Het beroep op artikel 18 IVRK wordt door de afdeling als volgt verworpen. Appellante heeft in 2013 en 2014 voor haar kind gebruik gemaakt van kinderopvang via [gastouderbureau]. Daarvoor werd haar een voorschot kinderopvangtoeslag toegekend, wat echter werd stop gezet, omdat op basis van de door haar geleverde bewijsstukken onvoldoende is aangetoond dat alle doorgegeven uren kinderopvang zijn betaald en dat over 2014 de door haar geleverde bewijsstukken onvolledig waren. Bij besluit van 28 april 2017 heeft de Belastingdienst/Toeslagen de kinderopvangtoeslag van [appellante] over 2014 definitief vastgesteld op nihil. Bij besluit van dezelfde datum heeft de Belastingdienst/Toeslagen de kinderopvangtoeslag over 2013 opnieuw vastgesteld op nihil.

De Afdeling overweegt als volgt: ‘Zoals de Afdeling eveneens eerder heeft overwogen (bijvoorbeeld in de uitspraak van 2 april 2014, ECLI:NL:RVS:2014:1114), bestaat geen aanspraak op kinderopvangtoeslag, indien de vraagouder niet kan aantonen dat hij het volledige bedrag aan kosten ook daadwerkelijk heeft betaald. Indien een deel van de kosten aantoonbaar is voldaan, kan geen aanspraak worden gemaakt op een evenredig lager voorschot of lagere tegemoetkoming’. Na een feitelijke berekening komt de afdeling hier evenwel tot de slotsom dat het verschil tussen het bedrag aan aantoonbaar voldane kosten en het volledige bedrag aan kosten dermate klein is, dat de Belastingdienst niet kan tegenwerpen dat de kosten in dit geval niet zijn voldaan. Want, zo wordt gesteld: ‘Uiteindelijk is het verschil tussen de totale kosten en de betaalde kosten (€ 11.891,00- € 11.775,56 =) € 115,44. Dat is een dusdanig klein verschil dat gezien de omvang van en de regelmaat waarmee de betalingen maandelijks plaatsvonden en het feit dat maandelijks naar aanleiding van de factuur werd betaald, niet kan worden tegengeworpen dat de kosten van kinderopvang over 2013 niet zijn voldaan’.

Dan volgen nog twee zaken, waarbij centraal staat dat appellanten wel moeten aantonen dat de kosten voor de kinderopvang zijn gemaakt, zoals in de eerste zaak, of zoals in de tweede zaak, appellant wel moet toelichten waarom uit het IVRK een positieve verplichting zou voortvloeien om kinderopvangtoeslag toe te kennen. In de eerste zaak doet appellante een beroep op artikel 3 IVRK, dat hier op dezelfde wijze wordt verworpen als hierboven het beroep op artikel 18 IVRK. Besluiten over kinderopvangtoeslag worden niet genomen jegens kinderen. Het gaat hier om een financiële bijdrage van het Rijk aan ouders en kinderen hebben daarop geen aanspraak. De rechtbank heeft derhalve terecht geoordeeld dat het niet toekennen van kinderopvangtoeslag geen strijd oplevert met artikel 3, eerste lid,

⁶⁴³ ECLI:NL:RVS:2019:1333

van het IVRK, aldus de Afdeling. Appellante betoogt dat de rechtbank ten onrechte heeft geoordeeld dat de Belastingdienst/Toeslagen het voorschot kinderopvangtoeslag voor 2013 terecht heeft herzien en op nihil gesteld, omdat zij zelf geen kosten voor de opvang van haar kinderen heeft gemaakt. De Afdeling overweegt, zoals het meermalen heeft overwogen⁶⁴⁴ dat uit artikel 18, eerste lid, Awir, juncto artikel 1.7, eerste lid, Wkcp, volgt dat degene die kinderopvangtoeslag ontvangt moet kunnen aantonen dat hij alle kosten voor kinderopvang heeft gemaakt en wat de hoogte is van deze kosten.⁶⁴⁵

In de tweede zaak gaat het om appellant A, die is gehuwd met [appellante B], zijn toeslagpartner. De Belastingdienst/Toeslagen heeft de aanvraag voor een kinderopvangtoeslag afgewezen. De dienst heeft aan die afwijzing ten grondslag gelegd dat de toeslagpartner van [appellant] in Mexico woont, waardoor hij geen recht heeft op kinderopvangtoeslag. De Afdeling handhaaft dit besluit en stelt verder: ‘Voor zover [appellant] een beroep doet op het IVRK heeft hij niet toegelicht waarom uit dat verdrag een positieve verplichting zou voortvloeien om hem kinderopvangtoeslag toe te kennen. Het beroep op dat verdrag kan reeds daarom niet slagen’.⁶⁴⁶

In de laatste zaak heeft eiser bij verweerder een aanvraag ingediend om een tegemoetkoming in de kosten van kinderopvang op grond van de Beleidsregel SMI (sociaalmedische indicatie). Bij de rechtbank wordt een beroep gedaan op artikel 18 IVRK. Omdat eisers echtgenote niet werkt bestaat geen recht op kinderopvangtoeslag. Eiser beroept zich op de in artikel 13 van de Beleidsregel SMI vervatte hardheidsclausule. Ook wijst hij erop dat verweerder op geen enkele wijze heeft gecommuniceerd dat een inkomens- en vermogenstoets zou plaatsvinden, terwijl eiser bij de aanvraag is begeleid door twee leden van het specialistenteam Best Oirschot Veldhoven, te weten maatschappelijk werkster Kamphuis van Radboud UMC en Bakkeren. Tot slot betoogt eiser dat het strijdig is met het Verdrag inzake de rechten van het kind (hierna: IVRK) dat er rechtsongelijkheid en onzekerheid is met betrekking tot de kinderopvang, omdat de regels voor vergoeding van kinderopvang op grond van een SMI per gemeente verschillen. Ter zitting heeft eiser toegelicht dat hij specifiek doelt op artikel 18 IVRK. Eiser voert terecht aan dat ongelijkheid ontstaat tussen de inwoners van verschillende gemeenten, maar dat is inherent aan de keuze die de wetgever heeft gemaakt om de verantwoordelijkheid voor SMI-gevallen bij de gemeenten neer te leggen zonder daarbij een kader mee te geven. Wat betreft het beroep op artikel 18 van het IVRK overweegt de rechtbank - onder verwijzing naar de jurisprudentie van de Afdeling bestuursrecht-spraak van de Raad van State⁶⁴⁷ - en komt dan met de standaardformulering: ‘dat dit artikel geen normen bevat die vatbaar zijn voor rechtstreekse toepassing door de rechter, aangezien het artikel daarvoor niet voldoende concreet is en derhalve

⁶⁴⁴ Zie bijvoorbeeld de uitspraak van 15 juli 2015, ECLI:NL:RVS:2015:2247

⁶⁴⁵ ECLI:NL:RVS:2016:2265

⁶⁴⁶ ECLI:NL:RVS:2017:3336

⁶⁴⁷ ECLI:NL:RVS:2014:1747 en ECLI:NL:RVS:2016:856

nadere uitwerking in nationale wet- en regelgeving behoeft'.⁶⁴⁸

Samenvatting en conclusie

Vast te stellen is dat in vrijwel geen van de onderzochte socialezekerheidszaken, waarin een beroep werd gedaan op het IVRK dit werd gehonoreerd. Daarbij is dan tevens nog opmerkelijk dat in die zaken, waarin daarop een beroep werd gedaan en waarin appellant in het gelijk werd gesteld, dit geen gevolg was van toepassing van het IVRK, maar van toepassing van de nationale wetgeving. Deze rigide toepassing van zowel de nationale regels als van het IVRK is niet alleen vast te stellen in het kader van het koppelingsbeginsel, maar ook bij zaken waarin dit beginsel geen rol speelt. Het speelt bij alle aanspraken op sociale uitkeringen over de hele linie. Een beroep op het IVRK heeft over de hele linie vrijwel geen effect gesorteerd, zo blijkt duidelijk uit het onderzoek van de uitspraken ter zake. De redenering is veelal dat hier geen sprake is van aanspraken van kinderen en het IVRK hier dus niet van toepassing is, maar dat het gaat om aanspraken van ouders. Deze redenering wordt met name gehanteerd ten aanzien van artikel 2 IVRK, het antidiscriminatiebeginsel en is ook terug te vinden in het voorbehoud dat de Nederlandse regering maakte ten aanzien van artikel 26 IVRK, het recht op sociale zekerheid.

Bij de toepassing van artikel 3 IVRK ligt dit wat genuanceerder. Daar vallen de verschillende interpretaties op van de al dan niet directe werking van artikel 3 IVRK. De Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State gaat daar veelal wel vanuit, de Centrale Raad meestal juist niet. Het resultaat is echter vrijwel steeds hetzelfde: geen schending van artikel 3. Dit 'resultaat' wordt veroorzaakt door de slechts marginale toetsing van artikel 3 door de Afdeling: de belangen van het kind doen ertoe in zoverre er rekening moet worden gehouden met hun belangen, wat zoals in de uitspraken wordt gesteld dan ook zou zijn gedaan, echter veelal zonder nadere motivering, in sommige gevallen met een aan de feiten gerelateerde toelichting, maar steeds met hetzelfde resultaat: deze belangen van het kind worden niet geschonden. Dat er met de belangen van het kind rekening zou zijn gehouden, valt in de meeste gevallen niet vast te stellen.

Het koppelingsbeginsel is bij deze uitleg van artikel 3 IVRK alles overheersend. Of zoals bijvoorbeeld wordt gesteld: 'Het - i.c. - niet hebben van een aanspraak op huurtoeslag over de periode dat het kind in kwestie geen verblijfstitel had, is ook in het licht van het IVRK gerechtvaardigd ter verwezenlijking van het koppelingsbeginsel' (RVS:NL:2019:2540). Dat strekt er immers toe vreemdelingen, die geen rechtmatig verblijf hebben niet, ook niet via een omweg, een aanspraak op sociale uitkeringen te geven, waarmee mogelijk hun illegale status zou worden gelegitimeerd, zo is de redenering. Dit, zo kan worden geconcludeerd, legitimeert de algemene lijn in de uitspraken zowel van de Afdeling als van de Raad met betrekking tot de zeer beperkte uitleg van artikel 3 IVRK. Hoewel die uitleg zeker ook de nodige vragen oproept is het duidelijk dat de belangenafweging tussen het belang van het kind en het algemeen belang duidelijk uitvalt in het voordeel van

⁶⁴⁸ ECLI:NL:RBOBR:2017:3688

het algemeen belang. Dit is duidelijk een politieke afweging, waar zeker de nodige vragen bij te stellen zijn.

Anders is dit met betrekking tot de argumentatie ten aanzien van artikel 18 IVRK, naast artikel 2, 3, 26 en 27, het meest aangehaalde artikel. Een beroep op artikel 18 wordt veelal gedaan in zaken van de kinderopvangtoeslag. Daar speelt het koppelingsbeginsel vrijwel geen rol en zijn er met name kritische vragen te stellen bij de juridische argumentatie. Als argumentatie waarom een beroep op artikel 18 IVRK faalt, wordt dezelfde redenering aangehaald als bij artikel 2 IVRK: het gaat niet om een uitkering aan het kind, maar om een uitkering aan de ouders. Verwerping van een beroep op artikel 18 op basis van deze argumentatie lijkt echter niet sterk. Dat artikel stelt immers dat ‘Staten alles doen wat in hun vernomen ligt om de erkenning te verzekeren van het beginsel dat beide ouders de gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen voor de opvoeding en ontwikkeling van het kind’. Met andere woorden: staten dienen wel de voorwaarden te scheppen waaronder ouders ook in staat zijn die verantwoordelijkheid te dragen. De juridische argumentatie die hier wordt gebruikt om een beroep op artikel 18 IVRK af te wijzen overtuigt dan ook bepaald niet.

In alle zaken klinkt de alles overheersende toon door om een aanspraak op een sociale uitkering zo strikt mogelijk toe te passen, ook als er duidelijke tekenen zijn dat deze vorm van toepassing het belang van het kind schaadt. Hoe ernstig dit is (geweest), is weliswaar gebleken in de periode na de afsluiting van het onderhavige onderzoek, maar het onderzoek ter zake van de kinderopvangtoeslag, dat recent werd gepresenteerd en de commentaren daarop bieden wel aanknopingspunten om de resultaten van het onderhavige onderzoek in het perspectief van het IVRK te plaatsen.⁶⁴⁹ Het IVRK had bij uitspraken over de kinderopvangtoeslag, maar ook in andere onderzochte zaken zeker een rol kunnen spelen. De voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State stelt in een commentaar op het rapport van de commissie kinderopvangtoeslagen dat de wettelijke regels ter zake niet in strijd zijn met het internationale recht en dan worden alleen het IVBPR en het EVRM genoemd.⁶⁵⁰ Vermelding van het IVRK blijft achterwege. Dat is opmerkelijk getuige de vele uitspraken van de Afdeling waarin een beroep op het IVRK werd gedaan en waarop de Afdeling ook weerwoord gaf. Ook de standaardformule van de Afdeling dat artikel 3 IVRK zoveel wil zeggen dat met de belangen van het kind rekening moet worden gehouden laat zien dat die rol er wel degelijk is en ook had kunnen zijn. Dat deze niet werd benut is wat anders.

Is het onbekendheid of weinig ervaring met het IVRK dat hier een rol speelt? Dat lijkt toch weinig aannemelijk. Van het tegendeel zouden alleen al de twee eerdere onderzoeken naar de toepassing van het IVRK van het CCRA moeten getuigen en de bijscholingsactiviteiten die niet alleen in dit kader, maar ook meer algemeen werden en worden aangeboden. Wat wel opvalt is dat in alle uitspraken dezelfde

⁶⁴⁹ Rapport van 17 december 2020 www.tweedekamer.nl/kamerleden-en-commissies/commissies/pok. Commentaren van Alex Brenninkmeijer, ‘De grondbeginselen van de rechtstaat zijn geschonden als verschrikkelijk ongeluk’, NJB 2021/afl.1 en Leonard Besselink ‘De Afdeling Bestuursrechtspraak en de rechtstatelijke crisis van de Toeslagenaffaire’, NJB afl.3.

⁶⁵⁰ Bart Jan van Ettehoven, ‘Tussen wet en recht’, NJB 2021/afl. 2.

standaardmotiveringen terug komen om een beroep op het IVRK af te wijzen. Tot een inhoudelijke afweging, een afweging op maat, komt het vrijwel nooit. Of zoals de voorzitter van de Afdeling in zijn commentaar op het rapport van de onderzoekscommissie het zegt: bij de beoordeling van de aanvragen is men in ‘een groef blijven steken’.

Maar ook aan de kant van eiser kan daarvan soms gesproken worden. Ook een beroep op het IVRK van die kant is vrij standaard: de artikelen 2, 3, 18, 26 en 27 - met een enkele variatie, zoals artikel 6 of artikel 9. Van belang blijft daarbij ook een goede onderbouwing van het beroep op het IVRK. Nog te vaak laat ook dit onderzoek weer zien dat de rechter een beroep op het IVRK verwerpt, omdat het niet met feiten en omstandigheden is onderbouwd. Dit moge soms misschien een middel zijn om het beroep te verwerpen, maar met een degelijke onderbouwing, kan dit in ieder geval niet meer als argument dienen. Van advocaten zou in dit opzicht daarom ook meer kunnen worden gevraagd, zowel op het punt van een degelijke onderbouwing als een gevarieerder gebruik van de artikelen in het IVRK.

Hoofdstuk 5

DE TOEPASSING VAN HET IVRK IN OVERIGE BESTUURS- ZAKEN

J. Hageman

Inleiding

In voorgaande hoofdstukken is de toepassing van het IVRK in vreemdelingenzaken en sociale zekerheidszaken in de periode van 1 september 2014 tot 1 september 2019 behandeld. In dit hoofdstuk zullen gerechtelijke uitspraken in ‘overige bestuurszaken’ waarin wordt gerefereerd aan het IVRK, aan de orde komen. Tot deze ‘overige bestuurszaken’ behoren zaken van de hoogste algemene bestuursrechter in ons land, de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (hierna: de Afdeling of ABRvS) omtrent de huisvesting, zoals een huisuitzetting of de al dan niet toekenning van een urgentieverklaring ten behoeve van een sociale huurwoning, maar ook zaken betreffende adoptie en een naamswijziging. De centrale vraag in dit hoofdstuk is of en zo ja op welke wijze de Nederlandse rechter het IVRK in de onderzoeksperiode heeft toegepast in overige bestuurszaken. Achtereenvolgens zal de toepassing van de artikelen 3, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 16, 18, 21, 24, 27, 28, 29 en 40 worden behandeld. Veel voorkomend zijn zaken waarbij een urgentieverklaring wordt aangevraagd, deze uitspraken zullen tezamen in de paragraaf ‘Urgentieverklaringen’ worden besproken. Tevens wordt aandacht besteed aan uitspraken waarin geen specifieke bepaling uit het IVRK wordt genoemd, maar waarin wel in algemene termen aan het IVRK wordt gerefereerd. Aan het einde van dit hoofdstuk worden de belangrijkste bevindingen ten aanzien van bovengenoemde bepalingen weergegeven in de ‘Samenvatting en conclusie’.

Artikel 3 (Belang van het kind)

1. Bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging.

2. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te verzekeren van de bescherming en de zorg die nodig zijn voor zijn of haar welzijn, rekening houdend met de rechten en plichten van zijn of haar ouders, wettige voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk voor het kind zijn, en nemen hiertoe alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen.

3. De Staten die partij zijn, waarborgen dat de instellingen, diensten en voorzieningen die verantwoordelijk zijn voor de zorg voor of de bescherming van kinderen voldoen aan de door de bevoegde autoriteiten vastgestelde normen, met name ten aanzien van de veiligheid, de gezondheid, het aantal personeelsleden en hun geschiktheid, alsmede bevoegd toezicht.

In 32 uitspraken is een beroep gedaan op artikel 3 IVRK. Artikel 3 IVRK wordt veelvuldig in combinatie met andere artikelen ingeroepen, met name artikel 2, 5, 8, 9, 18, 24 en 27 IVRK. Een aantal van deze uitspraken worden besproken onder artikel 5, artikel 6, artikel 8, artikel 9, artikel 12, artikel 21 en artikel 24 IVRK.⁶⁵¹ Twaalf uitspraken waarin een beroep werd gedaan op artikel 3 IVRK komen aan bod bij de paragraaf ‘Urgentieverklaringen’. Een beroep op artikel 3 IVRK slaagt niet snel: slechts in vijf zaken is een dergelijk beroep gehonoreerd. De Afdeling hanteert bij een beroep op artikel 3 IVRK in veel gevallen hetzelfde toetsingskader om te beoordelen of het beroep kan slagen of niet. Dit kader komt onder andere voor in een uitspraak waarbij tevens een beroep op artikel 27 IVRK is gedaan en waarin de Afdeling zich uitsprekt over de rechtstreekse werking van art. 3 IVRK:

Artikel 3 van het IVRK heeft rechtstreekse werking in zoverre het ertoe strekt dat bij alle maatregelen betreffende kinderen de belangen van het desbetreffende kind dienen te worden betrokken. Wat betreft het gewicht dat aan het belang van een kind in een concreet geval moet worden toegekend, bevat artikel 3, eerste lid, van het IVRK, gelet op de formulering ervan, geen norm die zonder nadere uitwerking in nationale wet- en regelgeving door de rechter direct toepasbaar is. Wel dient de bestuursrechter in dit verband te toetsen of het bestuursorgaan zich voldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het kind en aldus bij de uitoefening van zijn bevoegdheden binnen de grenzen van het recht is gebleven. Deze toets heeft een terughoudend karakter.⁶⁵²

De toets van de bestuursrechter waarbij wordt vastgesteld of het bestuursorgaan in kwestie zich voldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het kind’, vindt in veel uitspraken toepassing, onder meer in de vijf zaken waarin het beroep op artikel 3 IVRK is gehonoreerd.

In de beknopte weergave van de uiteenlopende, op art. 3 IVRK gebaseerde zaken, zullen achtereenvolgens de huisvestingszaken (minus urgentieverklaringen), de wijziging van geslachtsnaam, de ouderbijdrage Jeugdwet en adoptie aan de orde komen.

In de categorie huisvesting gaat het in vier gevallen om een gehonoreerd beroep op art 3 IVRK, waarvan in twee gevallen om de sluiting van een woning op grond van de Opiumwet.⁶⁵³ In de eerste gehonoreerde uitspraak inzake de sluiting van een woning heeft de burgemeester van de gemeente Stichtse Vecht besloten tot sluiting van de woning van verzoekster voor de duur van drie maanden. In de schuur van verzoekster is een hennepplantage aangetroffen. Verzoekster heeft aangevoerd dat de burgemeester ten onrechte ook de woonwagen gesloten heeft, nu de hennepplan-

⁶⁵¹ ECLI:NL:RVS:2014:3953, ECLI:NL:RBDHA:2015:6791, ECLI:NL:RVS:2019:679, ECLI:NL:RVS:2017:1728, ECLI:NL:RBDHA:2015:6791, ECLI:NL:RBROT:2019:7271, ECLI:NL:RVS:2017:2580.

⁶⁵² ABRvS 24 januari 2019, ECLI:NL:RVS:2019:201. Deze uitspraak wordt verder besproken in de paragraaf ‘Urgentieverklaringen’.

⁶⁵³ Rb. Midden-Nederland 22 mei 2017, ECLI:RBMNE:2017:2559, Rb. Rotterdam 8 mei 2018, ECLI:NL:RBROT:2018:3718.

tage in de schuur stond en zij niet wist dat de schuur haar eigendom was. Daarnaast stelt zij dat de burgermeester haar belangen onvoldoende heeft meegewogen omdat de sluiting tot gevolg heeft dat zij en haar drie minderjarige kinderen dakloos raken. De rechter oordeelt dat verweerder inderdaad onvoldoende blijkt gegeven van een evenwichtige belangenafweging. De verwijzing van verweerder naar de rol van de vader van de kinderen en het sociale wijkteam zijn te weinig concreet om te kunnen concluderen dat de belangen van de kinderen zijn betrokken in de oordeelsvorming. Het is in deze zaak niet verzoekster die een direct beroep op artikel 3 IVRK doet. De rechter haalt zelf deze bepaling aan en komt tot de conclusie dat verweerder zich onvoldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van de kinderen, waartoe de rechter overweegt:

Dat dat laatste [i.c. rekenschap geven van de belangen van kinderen] in alle gevallen waarbij de belangen van kinderen spelen, nodig is, volgt uit artikel 3 van het Verdrag inzake de rechten van het kind (IVRK).

De Afdeling verwijst bij wijze van voorbeeld naar de uitspraken van de ABRvS van 15 augustus 2012 (ECLI:NL:RVS:2012:BX4660) en 10 maart 2017 (ECLI:NL:RVS:2017:634).

De tweede uitspraak op het gebied van drugsgerelateerde huisvesting waarin een beroep op art. 3 IVRK is gehonoreerd, heeft betrekking op de sluiting van een woning in Rotterdam.⁶⁵⁴ Bij verweerder, de gemeente Rotterdam, is een melding binnengekomen van het mogelijk dealen van drugs op het adres van verzoekster. Na nader onderzoek, een waarschuwing en een huisbezoek zijn er verschillende soorten drugs aangetroffen en tevens een vuurwapen. Verzoekster woont met haar twee kinderen in de woning. Verzoekster beschikt niet over een eigen woning waardoor zij en haar kinderen door de sluiting op straat komen te staan, indien geen alternatieve woonruimte voor hen beschikbaar is. Door de Raad voor de Kinderbescherming is bevestigd dat het goed gaat met de kinderen en dat verzoekster een stabiele indruk maakt. Nadat de kinderen een traumatische periode in hun leven hebben gehad probeert verzoekster de kinderen een normaal leven te geven. Een uithuiszetting zou de scheiding van de moeder en kinderen betekenen, wat erg traumatisch zal zijn voor hen. De rechter komt tot de conclusie dat het voorgaande betekent dat de situatie waarin zij van elkaar zouden worden gescheiden moet worden vermeden. Verweerder heeft niet kunnen aantonen dat er, bij de sluiting van de woning, een alternatieve woonruimte beschikbaar zal zijn voor het gezin. De rechter acht het sluiten van de woning om deze reden in strijd met artikel 3 IVRK. De bestuursorganen dienen de belangen van het kind bij hun oordeelsvorming te betrekken en zich voldoende rekenschap te geven van die belangen. Daarvan is hier onvoldoende sprake geweest.

Twee uitspraken betreffen de sluiting van een woning op grond van de Opiumwet waarin de beroepen weliswaar slagen, maar op andere gronden dan art. 3 IVRK.

⁶⁵⁴ Rb. Rotterdam 8 mei 2018, ECLI:NL:RBROT:2018:3718.

In de eerste uitspraak haalt de burgemeester van Heemskerk artikel 3 IVRK aan.⁶⁵⁵ Volgens hem staat artikel 3 IVRK noch artikel 8 EVRM aan handhaving in de weg, nu het persoonlijk belang van verzoekster en haar kinderen niet opweegt tegen het algemeen belang dat is gediend met de sluiting van de woning. De rechtbank gaat verder niet in op artikel 3 IVRK nu het spoedeisend belang in deze zaak is komen te vervallen en verweerder de verzoekster helpt bij het vinden van vervangende woonruimte. In de andere uitspraak wordt artikel 3 IVRK niet expliciet genoemd maar toetst de rechtbank wel of verweerder zich voldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van verzoekster en haar dochter.⁶⁵⁶ Op de korte termijn is er geen andere woonruimte beschikbaar en volgens hulpverleningsinstanties zou sluiting van de woning leiden tot een onveilige situatie voor de dochter. De rechter verklaart het beroep gegrond en komt tot de conclusie dat verweerder zich wel voldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen en zich ook heeft ingespannen om vervangende woonruimte te vinden. Toch is handhavend optreden in dit geval volgens de rechter onevenredig in verhouding tot de te dienen belangen.

In een andere zaak waarin het gaat om de sluiting van een woning op grond van de Opiumwet slaagt het beroep niet. In deze zaak is het beroep op artikel 3 IVRK onvoldoende gemotiveerd geacht en is door appelland niet nader onderbouwd waarom het besluit de belangen van de kinderen zou schaden. De Afdeling overweegt:

*Voor zover [appellant] betoogt dat de sluiting in strijd is met artikel 3 van het Verdrag inzake de rechten van het kind (hierna: IVRK), dat bepaalt dat bij alle maatregelen betreffende kinderen de belangen van het kind de eerste overweging vormen, heeft hij niet onderbouwd in welke belangen de kinderen zijn geschaad door het besluit. Het betoog kan om die reden niet leiden tot een vernietiging van de aangevallen uitspraak.*⁶⁵⁷

In een derde op artikel 3 IVRK gebaseerde, wel gehonoreerde uitspraak betreffende huisvesting slaagt het beroep op onder meer artikel 3 IVRK met de beslissing van de rechtbank Midden-Nederland dat de gemeente Almere tijdelijk opvang moet bieden aan een dakloos gezin uit Groot-Brittannië.⁶⁵⁸ In deze zaak is een Nederlands-Somalisch gezin met vier kinderen van Engeland naar Nederland gekomen, omdat er sprake zou zijn van geweldsdreiging in Engeland nadat de vader getuige was geweest van een incident. De vriendin waar het gezin zou logeren is echter op haar belofte teruggekomen waardoor het gezin dakloos werd. Het gezin heeft daarom opvang aangevraagd in verschillende gemeenten waaronder de gemeente Almere. De gemeente Almere stelt dat er geen sprake is van een spoedeisende situatie nu het gezin onvoorbereid uit Engeland is vertrokken en tevens zelfredzaam zou zijn. Verzoekers voeren aan dat het uitblijven van opvang schadelijk zal zijn voor de ontwikkeling van hun nog jonge kinderen. Daarnaast stellen zij dat een kind nooit

⁶⁵⁵ Rb. Noord-Holland 7 april 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:5451.

⁶⁵⁶ Rb. Rotterdam 17 juli 2018, ECLI:NL:RBROT:2018:5788.

⁶⁵⁷ ABRvS 4 juli 2018 ECLI:NL:RVS:2018:2229, ECLI:NL:RVS:2017:634 naar deze zaak werd eerder verwezen door de Rb. Midden-Nederland (ECLI:RBMNE:2017:2559)

⁶⁵⁸ Rb. Midden-Nederland 23 augustus 2019, ECLI:NL:RBMNE:2019:3941.

verantwoordelijk kan zijn voor de ouderlijke beslissingen en de gevolgen daarvan. Het sociale netwerk van het gezin is uitgeput en duurzame opvang van zes personen is niet eenvoudig te bewerkstelligen. Doorslaggevend is volgens de rechter dat het verzoek betrekking heeft op vier zeer jonge kinderen. Zij behoren tot de categorie van kwetsbare personen en hebben een groot belang bij onderdak. De rechter wijst het verzoek van het gezin voorlopig toe en betreft daarbij artikel 3 IVRK in zijn oordeel. Onder verwijzing naar artikel 8 EVRM en 3 IVRK overweegt de rechter dat de belangen van de minderjarige kinderen van verzoekers zwaarder wegen dan de belangen van de gemeente Almere.

In de vierde gehonoreerde uitspraak omtrent huisvesting is de Afdeling in haar beslissing niet expliciet ingegaan op artikel 3 IVRK.⁶⁵⁹ In deze procedure gaat het om een besluit van het college van Burgemeesters en Wethouders van Amsterdam, om handhavend op te treden tegen het strijdig gebruik van grond in het Westelijk Havengebied (ADM-terrein). Dit terrein is sinds 1997 gekraakt en bewoond door tweehonderd personen. Het college heeft de bewoners en gebruikers van het terrein gelast binnen zes maanden de bouwwerken, caravans, andere voertuigen, tenten en objecten van dit terrein te verwijderen. Appellanten voeren aan dat:

Bij het vaststellen van de begunstigingstermijn had moeten worden meegewogen dat de bewoners een hechte en uitzonderlijke woongemeenschap vormen die al decennialang op het ADM-terrein woont. Volgens bestendige jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (hierna: het EHRM) over de ontruiming van terreinen op basis van bestemmingsplannen en overige algemene regels, van met name hechte gemeenschappen met een eigen, van de maatschappij afwijkende levensstijl zoals de Amsterdamse Doe-het-zelf Maatschappij ADM, dient hieraan bij een belangenafweging een zwaar gewicht te worden toegekend. In dit verband wijzen appellante en anderen erop dat op het ADM-terrein ook kinderen wonen. Het college heeft de belangen van deze kinderen niet kenbaar bij de belangenafweging betrokken, zodat het besluit in strijd is met artikel 8 van het EVRM en artikel 3 van het IVRK.

De Afdeling gaat bij de beoordeling niet in op artikel 3 IVRK maar verklaart het beroep wel gegrond omdat het besluit onvoldoende gemotiveerd is.

De Centrale Raad van Beroep (CRvB) heeft zich gebogen over een verzoek om in aanmerking te komen voor een zogenaamde ‘omklapwoning’, ook wel UMO-woning genoemd.⁶⁶⁰ Zij verblijft met haar kinderen in een daklozenopvang. Appellante krijgt geen maatschappelijke opvang op grond van de Wmo 2015, omdat zij voldoende zelfredzaam is. Nu appellante geen opvang krachtens de Wmo krijgt, kan zij evenmin in aanmerking komen voor een ‘omklapwoning’. Appellante doet een beroep op artikel 3 IVRK en stelt dat het langer dan 3 maanden in de opvang verblijven van de kinderen strijd oplevert met het artikel. De CRvB komt tot de slotsom dat er geen grond is voor het oordeel dat het college van B & W te

⁶⁵⁹ ABRvS 25 juli 2018, ECLI:RVS:2018:2525.

⁶⁶⁰ CRvB 29 mei 2019, ECLI:NL:CRVB:2019:1809.

Amsterdam zich onvoldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van de kinderen van appellante. De belangen van de kinderen zijn onder ogen gezien, maar hebben het college er niet toe gebracht om tot een andere beslissing te komen.

In twee andere zaken oordeelt de Afdeling dat het college zich voldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van de kinderen waardoor er geen strijd is met artikel 3 IVRK.⁶⁶¹ De eerste uitspraak betreft een besluit van het college van Burgemeesters en Wethouders van Maastricht om de aangifte van verblijf en adres van de minderjarige zoon van appellant buiten behandeling te stellen. De namen van de zoon op de overgelegde Duitse geboorteakte en de Nederlandse verblijfsvergunning zijn verschillend, daardoor kan de identiteit van de zoon niet eenduidig worden vastgesteld. Volgens appellant wordt zijn zoon door de afwijzing belemmerd in zijn recht op privéleven als bedoeld in artikel 8 van het EVRM en handelt het college in strijd met artikel 3 IVRK. Volgens de Afdeling dient:

De bestuursrechter in dit verband te toetsen of het bestuursorgaan zich voldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het kind en aldus bij de uitoefening van zijn bevoegdheden binnen de grenzen van het recht is gebleven. Deze toets heeft een terughoudend karakter. In de door [appellant] aangevoerde omstandigheden bestaat geen grond voor het oordeel dat het college zich onvoldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van de zoon.

De tweede uitspraak betreft een verzoek tot wijzigen van de geslachtsnaam van een minderjarige. Appellant heeft verzocht om geslachtsnaamswijziging van zijn zoon. Bij de aangifte van de geboorte van zijn zoon is gebruik gemaakt van een valse achternaam welke appellant ten tijde van zijn asielprocedure heeft gebruikt. Het tweede kind van appellant heeft bij de geboorte een andere geslachtsnaam gekregen. Ten behoeve van de eenheid van het gezin wil de vader dat de geslachtsnaam van de eerste zoon wordt gewijzigd. Volgens appellant biedt het Besluit Geslachtsnaamswijziging waarop de afwijzing van het verzoek is gebaseerd, ten onrechte geen ruimte voor een belangenafweging door de Staatssecretaris. De Afdeling gaat hier niet in mee en overweegt dat aan de regeling de gedachte ten grondslag ligt dat de geslachtsnaam uitdrukking geeft aan de identiteit van een persoon en dat, als het gaat om minderjarigen, het wenselijk is dat de geslachtsnaam slechts in zeer bijzondere omstandigheden kan worden gewijzigd. De Afdeling oordeelt dat de belangen van minderjarigen juist zijn verdisconteerd in dit Besluit. Er is geen grond om aan te nemen dat het Besluit en de daarop gebaseerde afwijzing in strijd zijn met artikel 3 IVRK.⁶⁶²

In een uitspraak van de rechtbank Midden-Nederland doet eiseres een beroep op de hardheidsclausule van de ouderbijdrage van de Jeugdwet.⁶⁶³ Zij stelt de verplicht-

⁶⁶¹ ABRvS 10 april 2019, ECLI:NL:RVS:2019:1101, Rb. Rotterdam 7 maart 2019, ECLI:NL:RBROT:2019:1752.

⁶⁶² ABRvS 11 maart 2015, ECLI:NL:RVS:2015:777.

⁶⁶³ Rb. Midden-Nederland, 6 september 2016, ECLI:NL:RBMNE:2016:5303.

te ouderbijdrage aan het Centraal Administratie kantoor niet te kunnen betalen. In de beleidsregel ‘hardheidsclausule ouderbijdrage Jeugdrecht’ is bepaald dat alleen (gedeeltelijk) wordt afgezien van het innen van de ouderbijdrage indien dit strijd oplevert met artikel 3 IVRK of 8 EVRM. Van belang daarbij is in welke mate de inning de ouder belemmert in de zorg voor het kind. Daarnaast is van belang of de inning leidt tot een onevenredige inbreuk op het familie- of gezinsleven. De rechtbank ziet in deze zaak geen aanleiding om aan te nemen dat de belangen van de minderjarigen worden geschaad. Daarbij is onvoldoende dat eiseres aanvoert dat de kosten hoger zijn dan uit de standaard berekenmethode volgt.

In een procedure over het verkrijgen van toestemming voor de opnemng van een buitenlands kind (beginseltoestemming) heeft de Afdeling zich uitgesproken over de toepasselijkheid van artikel 3 IVRK in dat verband. De Afdeling maakt daarbij een onderscheid tussen het belang van een specifiek kind en het belang van het kind in algemene zin.⁶⁶⁴ De minister heeft de aanvraag van appelland afgewezen omdat er teveel zwaarwegende risicofactoren zijn waardoor de man niet geschikt is als adoptiefouder. Appelland voert aan dat ook de belangen van het kind dienen te worden meegewogen in deze beslissing zoals dat door de Raad voor de Kinderbescherming is gedaan. De Afdeling verklaart het beroep echter ongegrond en oordeelt het volgende:

Wat betreft het gewicht dat aan het belang van een kind in een concreet geval moet worden toegekend, bevat artikel 3, eerste lid, van het IVRK, gelet op de formulering ervan, geen norm die zonder nadere uitwerking in nationale wet- en regelgeving door de rechter direct toepasbaar is. Deze nadere uitwerking heeft in dit geval zijn weerslag gekregen in de interlandelijke adoptieprocedure, neergelegd in de Wobka. De Wobka heeft als uitgangspunt de belangen van een te adopteren kind uit het buitenland (Kamerstukken II 1986-1987, 20 046, nr. 3, p. 6 e.v.). Het gaat daarbij om het belang van het kind in algemene zin en niet om het belang van een specifiek kind. [...] Het belang van een specifiek kind speelt pas een rol nadat de aspirant-adoptiefouders geschikt zijn bevonden voor adoptie, zij de beginseltoestemming hebben verkregen en het bemiddelingsproces kan beginnen. In het licht van artikel 29 van het Haags Adoptieverdrag en het systeem van de Wobka, ziet de Afdeling daarom geen grond voor het oordeel dat de minister heeft gehandeld in strijd met artikel 3 van het IVRK door het individuele belang van [kind] niet mee te wegen bij de besluitvorming.

In de laatste uitspraak waarin een beroep wordt gedaan op artikel 3 IVRK, slaagt het beroep op andere gronden; deze uitspraak is behandeld onder artikel 8 IVRK.⁶⁶⁵ In deze zaak betreft het de familierechtelijke betrekkingen uit een polygaam huwelijk.

⁶⁶⁴ ABRvS 8 november 2017, ECLI:NL:RVS:2017:3044.

⁶⁶⁵ ABRvS 27 september 2017, ECLI:NL:RVS:2017:2580.

Artikel 5 (De rol van de ouders)

De Staten die partij zijn, eerbiedigen de verantwoordelijkheden, rechten en plichten van de ouders of, indien van toepassing, van de leden van de familie in ruimere zin of de gemeenschap al naar gelang het plaatselijk gebruik, van wettige voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk zijn voor het kind, voor het voorzien in passende leiding en begeleiding bij de uitoefening door het kind van de in dit Verdrag erkende rechten, op een wijze die verenigbaar is met de zich ontwikkelende vermogens van het kind.

In drie uitspraken wordt een beroep gedaan op artikel 5 IVRK. In alle gevallen wordt het artikel ingeroepen in combinatie met andere artikelen, namelijk 3, 7, 18, 24 en 28 IVRK. In de eerste twee uitspraken laat de Afdeling de rechtstreekse werking van artikel 5 IVRK expliciet in het midden. In geen van de gevallen slaagt het beroep.

De eerste uitspraak van de Afdeling betreft het afwijzen van het verzoek tot het verlenen van een urgentieverklaring door het college van B&W van Amstelveen.⁶⁶⁶ Deze uitspraak wordt besproken in de paragraaf ‘Urgentieverklaringen’. In de tweede uitspraak wijst de leerplichtambtenaar een verzoek van een vader voor vrijstelling van geregeld schoolbezoek af.⁶⁶⁷ De vader heeft verzocht om vrijstelling voor zijn zoon en stelt dat de leerprestaties van zijn zoon achterblijven op school en juist verbeteren bij thuisonderwijs. Er wordt een beroep gedaan op artikel 5 en artikel 3 van het IVRK. De afdeling overweegt hierover het volgende:

Daargelaten of artikel 5 IVRK een ieder verbindende bepaling is, zijn de rechten van de ouders onder artikel 5 IVRK niet absoluut. Mede gelet op het oordeel van de school dat deze niet handelingsverlegen is maar het juist wenselijk acht dat de zoon instructielessen krijgt, is niet gebleken dat niet is voldaan aan de voorwaarde, dat wordt voorzien in passende leiding en begeleiding bij de uitoefening door de zoon van het IVRK erkende recht op onderwijs op een manier die verenigbaar is met diens zich ontwikkelde vermogens. Daarbij is van belang dat artikel 28, eerste lid, onder a, van het IVRK ervan uitgaat dat de overheid met het oog hierop educatieve voorzieningen moet bieden en zo nodig verplicht moet stellen. Nederland geeft hieraan onder meer gestalte door middel van de Leerplichtwet.

De laatste uitspraak in het kader van het beroep op artikel 5 IVRK betreft een afgevoerd verzoek tot schadevergoeding.⁶⁶⁸ Deze uitspraak zal worden besproken bij artikel 18 IVRK.

⁶⁶⁶ ABRvS 10 april 2019, ECLI:NL:RVS:2019:1112.

⁶⁶⁷ ABRvS 5 november 2014, ECLI:RVS:2014:3953.

⁶⁶⁸ Rb. Rotterdam 30 augustus 2019, ECLI:RBROT:2019:7271.

Artikel 6 (Recht op leven en ontwikkeling)

- 1. De Staten die partij zijn, erkennen dat ieder kind het inherente recht op leven heeft.*
 - 2. De Staten die partij zijn, waarborgen in de ruimst mogelijke mate de mogelijkheden tot overleven en de ontwikkeling van het kind.*
-

In twee uitspraken wordt een beroep gedaan op artikel 6 IVRK in combinatie met andere artikelen: 3, 12 en 21 IVRK. De eerste uitspraak betreft een beroep op het IVRK nadat er een besluit is genomen door de minister van Economische Zaken en Klimaat waarbij wordt ingestemd met het ingediende winningsplan voor de gaswinning uit het Groningenveld.⁶⁶⁹ Appellanten kunnen zich niet vinden in het instemmingsbesluit, dat volgens hen de gaswinning uit het Groningenveld onvoldoende beperkt. Over het beroep op artikel 6 IVRK stelt de Afdeling dat het artikel, dat ziet op het recht van kinderen op leven, gelet op de formulering daarvan, geen norm bevat die zonder nadere uitwerking in nationale wet- en regelgeving door de rechter direct toepasbaar is. Het beroep van appellanten op artikel 6 slaagt dan ook niet. Deze uitspraak zal tevens worden besproken onder artikel 12 IVRK.

De tweede uitspraak van de rechtbank Den Haag betreft de beslissing van de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie om geen toestemming te verlenen voor de door eisers verzochte opneming ter adoptie van een kind in Nederland.⁶⁷⁰ De rechtbank gaat niet in op het beroep op artikel 6 IVRK maar bespreekt wel het beroep van verweerder op artikel 21 IVRK. Deze uitspraak zal onder artikel 21 IVRK nader worden toegelicht.

Artikel 7 (Recht op naam en nationaliteit)

- 1. Het kind wordt onmiddellijk na de geboorte ingeschreven en heeft vanaf de geboorte het recht op een naam, het recht een nationaliteit te verwerven en, voor zover mogelijk, het recht zijn of haar ouders te kennen en door hen te worden verzorgd.*
 - 2. De Staten die partij zijn, waarborgen de verwezenlijking van deze rechten in overeenstemming met hun nationale recht en hun verplichtingen krachtens de desbetreffende internationale akten op dit gebied, in het bijzonder wanneer het kind anders staatloos zou zijn.*
-

Er wordt slechts één keer een beroep gedaan op artikel 7 IVRK in combinatie met een beroep op artikel 8 IVRK. De rechtbank spreekt zich niet uit over de rechtstreekse werking van de artikelen. In deze zaak gaat het om de afwijzing van het verzoek van een vrouw om wijziging van haar geregistreerde persoonsgegevens

⁶⁶⁹ ABRvS 3 juli 2019, ECLI:NL:RVS:2019:2217.

⁶⁷⁰ Rb. Den Haag 12 juni 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:6791.

in de Basisregistratie personen (Brp).⁶⁷¹ Zij stelt dat met het overleggen van een paspoort en een geboorteakte, met apostille stempel, voldoende is aangetoond dat de gegevens in het Brp niet kloppen. De rechtbank Gelderland verklaart het beroep van de vrouw ongegrond. Volgens de rechtbank is het vaste jurisprudentie van de Afdeling dat voor het wijzigen van de Brp geregistreerde gegevens, onomstotelijk moet vaststaan dat deze gegevens onjuist zijn. Dat is volgens de rechtbank niet het geval omdat niet duidelijk is of de door eiseres overgelegde documenten haar betreffen. Daarnaast oordeelt de rechtbank dat het bestreden besluit niet strijdig is met artikel 7 en 8 IVRK. De naam en identiteit van de kinderen zijn wettelijk erkend en de kinderen worden door hun ouders verzorgd. De Afdeling verklaart vervolgens het hoger beroep wel gegrond.⁶⁷² Uit DNA-onderzoek is vast komen te staan dat er een verband is tussen de documenten en de vrouw, waardoor moet worden aangenomen dat de gegevens in het Brp onjuist zijn. De artikelen 7 en 8 IVRK worden niet meer door de Afdeling besproken, mogelijk nu het beroep op andere gronden slaagt.

Artikel 8 (Recht op eerbiediging identiteit)

1. De Staten die partij zijn, verbinden zich tot eerbiediging van het recht van het kind zijn of haar identiteit te behouden, met inbegrip van nationaliteit, naam en familiebetrekkingen zoals wettelijk erkend, zonder onrechtmatige inmenging.

2. Wanneer een kind op niet rechtmatige wijze wordt beroofd van enige of alle bestanddelen van zijn of haar identiteit, verlenen de Staten die partij zijn passende bijstand en bescherming, teneinde zijn identiteit snel te herstellen.

In vier uitspraken wordt een beroep gedaan op artikel 8 IVRK. Een van de uitspraken betreft het wijzigen van gegevens uit het Brp. Deze uitspraak is besproken bij artikel 7 IVRK.⁶⁷³ In twee gevallen wordt naast artikel 8 IVRK ook artikel 3 IVRK ingeroepen. De Afdeling bespreekt in geen van deze zaken de rechtstreekse werking van het artikel.

De eerste uitspraak gaat over het besluit van het college van B&W van Den Haag om een aantekening van onjuistheid te plaatsen bij de registratie van de familierechtelijke betrekking tussen een vader en zijn drie kinderen.⁶⁷⁴ Het college heeft aan dit besluit ten grondslag gelegd dat de vader als Nederlander een polygaam huwelijk heeft gesloten. Dit huwelijk is in strijd met de Nederlandse rechtsorde met als gevolg dat er geen familierechtelijke betrekkingen kunnen worden aangenomen. De vader voert aan dat het huwelijk in 2013 naar Nederlands recht is ontbon-

⁶⁷¹ Rb. Gelderland 10 december 2018, ECLI:NL:RBGEL:2018:500.

⁶⁷² ABRvS 30 januari 2019, ECLI:NL:RVS:2019:233.

⁶⁷³ ABRvS 30 januari 2019, ECLI:NL:RVS:2019:233.

⁶⁷⁴ ABRvS 27 september 2017, ECLI:NL:RVS:2017:2580.

den. Daarnaast doet hij een beroep op artikel 3 en 8 van het IVRK en stelt dat de belangen van de kinderen de eerste overweging dienen te zijn. De rechtbank heeft in deze kwestie prejudiciële vragen gesteld aan de Hoge Raad. Uit de uitspraak van de Hoge Raad volgt kort gezegd dat, nu het polygame karakter van het huwelijk is ontvallen, de familierechtelijke betrekking tussen de vader en de kinderen in Nederland wel kan worden erkend. De Afdeling bespreekt het beroep op het IVRK verder niet.

De andere twee uitspraken betreffen het toewijzen van een verzoek tot wijziging van de geslachtsnaam van de kinderen door de minister van Justitie en Veiligheid op grond van het Besluit geslachtsnaamwijziging. In beide gevallen is de vader het niet eens met de wijziging van de geslachtsnaam. In het eerste geval stelt de Afdeling dat de minister terecht heeft geoordeeld dat de kinderen zich door de geslachtsnaamswijziging met de moeder, en het gezin waar zij dagelijks deel van uitmaken, kunnen identificeren.⁶⁷⁵ De vader doet een beroep op artikel 8 IVRK en voert aan dat de geslachtsnaamswijziging een ongerechtvaardigde inbreuk maakt op het recht van de kinderen op behoud van identiteit. Volgens de Afdeling heeft de vader het beroep op artikel 8 IVRK niet nader toegelicht, waardoor het beroep niet slaagt.

In de andere uitspraak doet de vader van een dochter om dezelfde reden een beroep op artikel 8 en 3 IVRK.⁶⁷⁶ De vader stelt dat de wijziging gevolgen heeft voor de toekomst van de dochter en de vorming van haar identiteit, nu zij van Surinaamse afkomst is, en verder geen contact meer heeft met haar vader. Het beroep op artikel 8 IVRK slaagt niet nu dit beroep volgens de Afdeling niet nader is onderbouwd.

Artikel 9 (Scheiding kind van de ouders en recht op omgang)

1. De Staten die partij zijn, waarborgen dat een kind niet wordt gescheiden van zijn of haar ouders tegen hun wil, tenzij de bevoegde autoriteiten, onder voorbehoud van de mogelijkheid van rechterlijke toetsing, in overeenstemming met het toepasselijke recht en de toepasselijke procedures, beslissen dat deze scheiding noodzakelijk is in het belang van het kind. Een dergelijke beslissing kan noodzakelijk zijn in een bepaald geval, zoals wanneer er sprake is van misbruik of verwaarlozing van het kind door de ouders, of wanneer de ouders gescheiden leven en er een beslissing moet worden genomen ten aanzien van de verblijfplaats van het kind.

2. In procedures ingevolge het eerste lid van dit artikel dienen alle betrokken partijen de gelegenheid te krijgen aan de procedures deel te nemen en hun standpunten naar voren te brengen.

3. De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind dat van een ouder of beide ouders is gescheiden, op regelmatige basis persoonlijke betrekkingen en rechtstreeks contact

⁶⁷⁵ ABRvS 15 augustus 2018, ECLI:NL:RVS:2018:2722.

⁶⁷⁶ ABRvS 6 maart 2019, ECLI:NL:RVS:2019:679.

met beide ouders te onderhouden, tenzij dit in strijd is met het belang van het kind.

4. Indien een dergelijke scheiding voortvloeit uit een maatregel genomen door een Staat die partij is, zoals de inhechtenisneming, gevangenneming, verbanning, deportatie, of uit een maatregel het overlijden ten gevolge hebbend (met inbegrip van overlijden, door welke oorzaak ook, terwijl de betrokkene door de Staat in bewaring wordt gehouden) van één ouder of beide ouders of van het kind, verstrekt die Staat, op verzoek, aan de ouders, aan het kind of, indien van toepassing, aan een ander familielid van het kind de noodzakelijke inlichtingen over waar het afwezige lid van het gezin zich bevindt of waar de afwezige leden van het gezin zich bevinden, tenzij het verstrekken van die inlichtingen het welzijn van het kind zou schaden. De Staten die partij zijn, waarborgen voorts dat het indienen van een dergelijk verzoek op zich geen nadelige gevolgen heeft voor de betrokkene(n).

Het beroep op artikel 9 IVRK komt in slechts één uitspraak voor. De Afdeling spreekt zich niet uit over de rechtstreekse werking van het artikel. In deze zaak heeft de burgemeester van Maastricht de uitvoering van een eerder besluit van 14 maart 2017, inhoudende de sluiting van de woning van appellante voor de duur van zes maanden, opgeschort tot 1 juli 2017.⁶⁷⁷ Appellante doet een beroep op artikel 3 en 9 IVRK en voert daarbij aan dat zij niet op tijd kan beschikken over een vervangende woonruimte. Dit zou tot gevolg hebben dat haar kinderen van haar worden gescheiden en de kinderen hun schooljaar niet kunnen voltooien. De Afdeling stelt dat het beroep op artikel 3 en 9 IVRK buiten beschouwing dient te blijven nu niet het besluit tot sluiting van de woning in het geding is, maar de vraag of de burgemeester in ‘redelijkheid de sluiting van de woning tot 1 juli 2017 heeft kunnen opschorten’. De Afdeling komt tot de conclusie dat de nieuwe gestelde termijn redelijk is en dat, door toezegging van de burgemeester om de woning pas dan te sluiten, de kinderen niet voor het einde van het lopende schooljaar de school hoeven te verlaten.

Artikel 12 (Recht op participatie en om gehoord te worden)

1. De Staten die partij zijn, verzekeren het kind dat in staat is zijn of haar eigen mening te vormen, het recht die mening vrijelijk te uiten in alle aangelegenheden die het kind betreffen, waarbij aan de mening van het kind passend belang wordt gehecht in overeenstemming met zijn of haar leeftijd en rijpheid.

2. Hiertoe wordt het kind met name in de gelegenheid gesteld te worden gehoord in iedere gerechtelijke en bestuurlijke procedure die het kind betreft, hetzij rechtstreeks, hetzij door tussenkomst van een vertegenwoordiger of een daarvoor geschikte instelling, op een wijze die verenigbaar is met de procedureregels van het nationale recht.

⁶⁷⁷ ABRvS 30 juni 2017, ECLI:NL:RVS:2017:1728.

Artikel 12 IVRK wordt in drie procedures ingeroepen. De Afdeling spreekt zich in deze zaken niet uit over de rechtstreekse werking van het artikel. In de eerste uitspraak heeft het College van B&W van Leiderdorp het verzoek van appelland om wijziging van de van hem in de Brp geregistreeerde gegevens afgewezen.⁶⁷⁸ Appelland is in 2001 in Nederland aangekomen. Hij was toen minderjarig en heeft een verklaring onder ede afgelegd over zijn identiteit. Daarnaast heeft hij verklaard dat hij is geboren in Angola. Tijdens deze verklaring waren zijn zus en een tolk aanwezig. Volgens de rechtbank is niet onomstotelijk komen vast te staan dat de gegevens van het Brp onjuist zijn. Appelland doet een beroep op artikel 12 IVRK en voert aan dat:

Niet van de juistheid van de door hem afgelegde verklaring onder ede kan worden uitgegaan gelet op het bepaalde in artikel 12, eerste lid, van het Verdrag inzake de rechten van het kind (hierna: IVRK). Hij was destijds negen jaar en had geen wetenschap van wat de eed inhield en welke gevolgen deze kon hebben. Het beroep slaagt niet, de Afdeling volgt de rechtbank en oordeelt dat: 'Er is geen aanleiding voor het oordeel dat geen dan wel minder waarde aan de onder ede afgelegde verklaring moest worden gehecht gelet op de minderjarigheid van [appelland]. Een minderjarige van destijds negen jaar wordt geacht te weten wat zijn naam en geboortegegevens zijn. Bovendien werd [appelland] bij het afleggen van die verklaring begeleid door een persoon van Stichting Opbouw, waaraan destijds de voogdij over [appelland] was verleend en zijn zus. Ook was een tolk aanwezig. [...] Dat [appelland] ten tijde van het afleggen van de verklaring mogelijk de betekenis van de eed niet beseft neemt niet weg dat hij als negenjarige wel moet hebben geweten wat zijn persoonsgegevens waren. Door de door hem genoemde persoonsgegevens te registreren heeft het college niet gehandeld in strijd met artikel 12 van het IVRK.

De tweede zaak betreft de beslissing tot overplaatsing van eisers naar een andere gezinslocatie, nu de huidige locatie wordt omgebouwd tot een regulier asielzoekerscentrum.⁶⁷⁹ Eisers hebben gevorderd de omvorming van de gezinslocatie en overplaatsing naar een andere gezinslocatie in Nederland te verbieden. Zij doen hierbij een beroep op het EVRM en op artikel 12 IVRK. Eisers voeren aan dat het horen van de kinderen, tijdens de zitting, ten onterecht achterwege is gebleven. De kinderen hadden de impact van de overplaatsing graag mondeling willen toelichten, dat was volgens de ouders voor de belangenafweging relevant geweest. De verweerder heeft gesteld dat 'volgens vaste jurisprudentie van de Afdeling, alleen in het geval van tegengestelde belangen tussen ouders en kinderen, artikel 12 IVRK het horen van het kind zelf vereist.'⁶⁸⁰ De rechtbank honoreert het beroep van de eisers niet en oordeelt dat de belangen van de kinderen in deze zaak voldoende naar voren zijn gebracht door hun ouders, en door de brieven die de kinderen zelf hebben geschreven. De hoorplicht is volgens de rechtbank Den Haag niet geschonden.

⁶⁷⁸ ABRvS 23 maart 2016, ECLI:NL:RVS:2016:773.

⁶⁷⁹ Rb. Den Haag 5 september 2016, ECLI:RBDHA:2016:12242.

⁶⁸⁰ ABRvS 11 december 2013, ECLI:NL:RVS:2013:2525.

De derde zaak betreft een besluit van de minister van Economische Zaken en Klimaat waarbij wordt ingestemd met het door de Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. ingediende winningsplan voor de gaswinning uit het Groningenveld.⁶⁸¹ Appellanten kunnen zich niet vinden in het instemmingsbesluit, dat volgens hen de gaswinning uit het Groningenveld onvoldoende beperkt. Appellanten doen een beroep op artikel 3, 6 en 12 IVRK en stellen dat de belangenafweging van de minister gelet op de toepasselijkheid van deze grondrechten te beperkt is geweest. Het beroep slaagt niet en de Afdeling komt met betrekking tot artikel 12 IVRK tot de volgende overweging:

Het instemmingsbesluit is voorbereid met de uniforme openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 van de Awb, waarbij voor een ieder de mogelijkheid openstond om een zienswijze over het ontwerpinstemmingsbesluit naar voren te brengen. Ieder kind in het aardbevingsgebied heeft in zoverre de mogelijkheid gehad om, zelf of door tussenkomst van de ouder of voogd, zijn of haar mening over de gaswinning naar voren te brengen. Gelet hierop kan, daargelaten of het hier gaat om een aangelegenheid en procedure die het kind betreft in de zin van artikel 12 van het IVRK, niet worden geoordeeld dat de minister bij de voorbereiding van het instemmingsbesluit onvoldoende mogelijkheden heeft geboden aan kinderen om hun mening naar voren te brengen.

Artikel 16 (Recht op privacy)

-
1. Geen enkel kind mag worden onderworpen aan willekeurige of onrechtmatige inmenging in zijn of haar privéleven, in zijn of haar gezinsleven, zijn of haar woning of zijn of haar correspondentie, noch aan enige onrechtmatige aantasting van zijn of haar eer en goede naam.
 2. Het kind heeft recht op bescherming door de wet tegen zodanige inmenging of aantasting.
-

Artikel 16 wordt in één uitspraak ingeroepen. In deze zaak bespreekt de rechtbank Noord-Holland de rechtstreekse werking en het beroep op artikel 16 niet expliciet, maar neemt de rechtbank het aangevoerde wel mee in de overwegingen. De burgemeester van de gemeente Uitgeest heeft op grond van de Opiumwet, na het aantreffen van een hennepwekerij in de schuur, gelast de woning en bijgebouwen te sluiten voor de duur van drie maanden.⁶⁸² Verzoekers stellen dat de sluiting hen onevenredig treft en dat een lichtere maatregel tevens had kunnen volstaan. Zij doen een beroep op artikel 10 van de Grondwet, artikel 8 EVRM en artikel 16 IVRK. De kinderen hebben er, mede gelet op hun beperkingen, belang bij om in de woning te blijven. Volgens verzoekers heeft de burgemeester te weinig gewicht toegekend aan de eerbiediging van het privé-, familie- en gezinsleven. Het verzoek om voorlopige voorziening wordt door de rechter toegewezen. De rechtbank oordeelt dat de bur-

⁶⁸¹ ABRvS 3 juli 2019, ECLI:NL:RVS:2019:2217.

⁶⁸² Rb. Noord-Holland zittingsplaats Haarlem 13 juni 2018, ECLI:RBNHO:2018:4742.

gemeester bij de weging van de betrokken belangen niet zonder nadere motivering tot het besluit heeft kunnen komen en verwijst daarbij naar een eerdere uitspraak van de Afdeling.⁶⁸³ Daarnaast overweegt de rechtbank:

Gelet op het voorgaande valt zonder nadere onderbouwing evenmin in te zien dat de belangen van verweerder bij sluiting van de woning zwaarder dienen te wegen dan de belangen van verzoekers, voor wie sluiting van de woning – mede gelet op de thuiswonende hulpbehoevende kinderen – ingrijpende gevolgen heeft. Aan de laatstgenoemde belangen komt immers zwaar gewicht toe.

Artikel 18 (Verantwoordelijkheid van ouders)

-
1. *De Staten die partij zijn, doen alles wat in hun vermogen ligt om de erkenning te verzekeren van het beginsel dat beide ouders de gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Ouders of, al naar gelang het geval, wettige voogden, hebben de eerste verantwoordelijkheid voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Het belang van het kind is hun allereerste zorg.*
 2. *Om de toepassing van de in dit Verdrag genoemde rechten te waarborgen en te bevorderen, verlenen de Staten die partij zijn passende bijstand aan ouders en wettige voogden bij de uitoefening van hun verantwoordelijkheden die de opvoeding van het kind betreffen, en waarborgen zij de ontwikkeling van instellingen, voorzieningen en diensten voor kinderopvang.*
 3. *De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat kinderen van werkende ouders recht hebben op gebruikmaking van diensten en voorzieningen voor kinderopvang waarvoor zij in aanmerking komen.*
-

Het beroep op artikel 18 IVRK komt in drie uitspraken voor. Twee uitspraken betreffen de aanvraag van een urgentieverklaring. De Afdeling laat de rechtstreekse werking van artikel 5 en 7 expliciet in het midden en oordeelt daarnaast dat artikel 18 en 27 IVRK geen normen bevatten die vatbaar zijn voor rechtstreekse toepassing.⁶⁸⁴ De uitspraken zullen verder worden besproken onder het kopje ‘Urgentieverklaringen’.⁶⁸⁵ In de derde uitspraak wordt door het college van B&W van de gemeente Zwijndrecht een verzoek tot schadevergoeding afgewezen.⁶⁸⁶ Deze uitspraak wordt onder artikel 24 verder besproken. Ook in deze zaak komt de rechtbank tot het oordeel dat artikel 18 geen rechtstreekse werking toekomt.

⁶⁸³ ABRvS 13 april 2018, ECLI:NL:RVS:2018:1151.

⁶⁸⁴ ABRvS 10 april 2019, ECLI:NL:RVS:2019:1112.

⁶⁸⁵ ABRvS 10 april 2019, ECLI:NL:RVS:2019:1112; ABRvS 15 mei 2019, ECLI:NL:RVS:2019:1565.

⁶⁸⁶ Rb. Rotterdam 30 augustus 2019, ECLI:NL:BRON:2019:7271.

Artikel 21 (Adoptie)

De Staten die partij zijn en die de methode van adoptie erkennen en/of toestaan, waarborgen dat het belang van het kind daarbij de voornaamste overweging is, en:

- a. waarborgen dat de adoptie van een kind slechts wordt toegestaan mits daartoe bevoegde autoriteiten, in overeenstemming met de van toepassing zijnde wetten en procedures en op grond van alle van belang zijnde en betrouwbare gegevens, bepalen dat de adoptie kan worden toegestaan gelet op de verhoudingen van het kind met zijn of haar ouders, familieleden en wettige voogden, en mits, indien vereist, de betrokkenen, na volledig te zijn ingelicht, op grond van de adviezen die noodzakelijk worden geacht, daarmee hebben ingestemd;*
- b. erkennen dat interlandelijke adoptie kan worden overwogen als andere oplossing voor de zorg voor het kind, indien het kind niet in een pleeg- of adoptiegezin kan worden geplaatst en op geen enkele andere passende wijze kan worden verzorgd in het land van zijn of haar herkomst;*
- c. verzekeren dat voor het kind dat bij een interlandelijke adoptie is betrokken waarborgen en normen gelden die gelijkwaardig zijn aan die welke bestaan bij adoptie in het eigen land;*
- d. nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat, in het geval van interlandelijke adoptie, de plaatsing niet leidt tot ongepast geldelijk voordeel voor de betrokkenen;*
- e. bevorderen, wanneer passend, de verwezenlijking van de doeleinden van dit artikel door het aangaan van bilaterale of multilaterale regelingen of overeenkomsten, en spannen zich in om, in het kader daarvan, te waarborgen dat de plaatsing van het kind in een ander land wordt uitgevoerd door bevoegde autoriteiten of instellingen.*

Slechts in één uitspraak wordt een beroep gedaan op artikel 21 IVRK.⁶⁸⁷ In deze zaak heeft de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie geweigerd toestemming te verlenen voor de door eisers verzochte adoptie van een buitenlands kind. Aan deze afwijzing ligt ten grondslag dat eisers geen gebruik hebben gemaakt van de verplichte bemiddeling door een vergunninghouder. Dit betekent dat niet voldaan wordt aan de voorwaarde dat aspirant-adoptiefouders, bij binnenkomst van een buitenlands kind in Nederland, kunnen aantonen dat de autoriteiten in het land van herkomst instemmen met de opneming ter adoptie van het kind in Nederland. Volgens de minister kunnen artikel 8 EVRM noch artikel 3 IVRK tot een andere uitkomst leiden. Eisers voeren aan dat zij hebben vertrouwd op de eerder gegeven toestemming en doen een beroep op artikel 3 en 6 IVRK nu het in het belang van het kind is om op te groeien bij haar adoptief ouders. De rechtbank oordeelt als volgt:

Voldoende is gebleken dat verweerder de belangen van [kind] bij zijn oordeelsvorming heeft betrokken en zich voldoende rekenschap heeft gegeven van die belangen. Verweerder heeft zich naar het oordeel van de rechtbank onder verwijzing naar artikel 21 van het IVRK in redelijkheid op het standpunt kunnen stellen dat het belang van het kind gediend is bij een zorgvuldige adoptieprocedure en niet bij het toestaan van een interlandelijke

⁶⁸⁷ Rb. Den Haag 12 juni 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:6791.

adoptie waarbij niet is voldaan aan de in de Wobka gestelde eisen.

Het beroep wordt ongegrond verklaard. De rechtbank vraagt de minister wel om, in het belang van het kind, via de internationale pleegzorgplaatsing-procedure het verzoek opnieuw in behandeling te nemen. Het bepaalde in artikel 21 IVRK werkt door in de Wet ter opnemng buitenlandse kinderen ter adoptie.

Artikel 24 (Recht op gezondheid en gezondheidszorg)

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op het genot van de grootst mogelijke mate van gezondheid en op voorzieningen voor de behandeling van ziekte en het herstel van de gezondheid. De Staten die partij zijn, streven ernaar te waarborgen dat geen enkel kind zijn of haar recht op toegang tot deze voorzieningen voor gezondheidszorg wordt onthouden.

2. De Staten die partij zijn, streven de volledige verwezenlijking van dit recht na en nemen passende maatregelen, met name:

a. om baby- en kindersterfte te verminderen;

b. om de verlening van de nodige medische hulp en gezondheidszorg aan alle kinderen te waarborgen, met nadruk op de ontwikkeling van de eerste-lijnsgezondheidszorg;

c. om ziekte, ondervoeding en slechte voeding te bestrijden, mede binnen het kader van de eerste-lijnsgezondheidszorg, door onder andere het toepassen van gemakkelijk beschikbare technologie en door het voorzien in voedsel met voldoende voedingswaarde en zuiver drinkwater, de gevaren en risico's van milieuverontreiniging in aanmerking nemend;

d. om passende pre- en postnatale gezondheidszorg voor moeders te waarborgen;

e. om te waarborgen dat alle geledingen van de samenleving, met name ouders en kinderen, worden voorgelicht over, toegang hebben tot onderwijs over, en worden gesteund in het gebruik van de fundamentele kennis van de gezondheid van en de voeding van kinderen, de voordelen van borstvoeding, hygiëne en sanitaire voorzieningen en het voorkomen van ongevallen;

f. om preventieve gezondheidszorg, begeleiding voor ouders, en voorzieningen voor en voorlichting over gezinsplanning te ontwikkelen.

3. De Staten die partij zijn, nemen alle doeltreffende en passende maatregelen teneinde traditionele gebruiken die schadelijk zijn voor de gezondheid van kinderen af te schaffen.

4. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe internationale samenwerking te bevorderen en aan te moedigen teneinde geleidelijk de algehele verwezenlijking van het in dit artikel erkende recht te bewerkstelligen. Wat dit betreft wordt in het bijzonder rekening gehouden met de behoeften van ontwikkelingslanden.

In de enige uitspraak waarin een beroep wordt gedaan op artikel 24 IVRK oordeelt de rechtbank dat het artikel niet vatbaar is voor rechtstreekse werking. In deze uitspraak wordt door het college van Burgemeesters en Wethouders van de gemeente Zwijndrecht een verzoek tot schadevergoeding afgewezen.⁶⁸⁸

De jongen in kwestie, vertegenwoordigd door zijn ouders, doet op grond van artikel 8:88 Awb een verzoek tot schadevergoeding nu er vier weken te laat is beslist over zijn aanvraag voor een voorziening op grond van de Jeugdwet. Verzoeker stelt dat hij hierdoor voor de vakantieperiode niet tijdig heeft kunnen voorzien in zijn dagbesteding. Als gevolg hiervan heeft verzoeker een ernstig verstoord dagritme, is hij psychisch gedecompenseerd en moest hij worden opgenomen op de gesloten psychiatrische afdeling van een kinderziekenhuis. Naast artikel 24 doet verzoeker ook een beroep op onder meer artikel 3, 5 en 18 van het IVRK. De rechtbank Rotterdam wijst het verzoek af en oordeelt dat:

Verzoeker onvoldoende aannemelijk heeft gemaakt dat de handelswijze van verweerder in strijd was met deze bepalingen, nog daargelaten of aan deze (sociale) grondrechten rechtstreekse werking toekomt'. [...] Ook de overige door verzoeker genoemde bepalingen verbinden niet een ieder in de zin van artikel 94 van de Grondwet, dan wel kan daaraan niet een zodanige normerende werking worden toegekend dat het op zichzelf bij een mogelijke afwijking van de norm onrechtmatigheid van de besluitvorming met zich zou brengen.

Artikel 27 (Recht op een toereikende levensstandaard)

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van ieder kind op een levensstandaard die toereikend is voor de lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke en maatschappelijke ontwikkeling van het kind.
2. De ouder(s) of anderen die verantwoordelijk zijn voor het kind, hebben de primaire verantwoordelijkheid voor het waarborgen, naar vermogen en binnen de grenzen van hun financiële mogelijkheden, van de levensomstandigheden die nodig zijn voor de ontwikkeling van het kind.
3. De Staten die partij zijn, nemen, in overeenstemming met de nationale omstandigheden en met de middelen die hun ten dienste staan, passende maatregelen om ouders en anderen die verantwoordelijk zijn voor het kind te helpen dit recht te verwezenlijken, en voorzien, indien de behoefte daaraan bestaat, in programma's voor materiële bijstand en ondersteuning, met name wat betreft voeding, kleding en huisvesting.
4. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om het verhaal te waarborgen van uitkeringen tot onderhoud van het kind door de ouders of andere personen die de financiële verantwoordelijkheid voor het kind dragen, zowel binnen de Staat die partij is als vanuit het buitenland. Met name voor gevallen waarin degene die de financiële verantwoordelijkheid voor het kind draagt, in een andere Staat woont dan die van het kind,

⁶⁸⁸ Rb. Rotterdam 30 augustus 2019, ECLI:NL:BROT:2019:7271.

bevorderen de Staten die partij zijn de toetreding tot internationale overeenkomsten of het sluiten van dergelijke overeenkomsten, alsmede het treffen van andere passende regelingen.

Driemaal wordt artikel 27 IVRK ingeroepen. De Afdeling oordeelt in alle zaken dat het artikel geen rechtstreekse werking heeft. Deze uitspraken worden besproken in de paragraaf 'Urgentieverklaringen'.⁶⁸⁹

Artikel 28 (Recht op onderwijs)

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op onderwijs, en teneinde dit recht geleidelijk en op basis van gelijke kansen te verwezenlijken, verbinden zij zich er met name toe:

- a. primair onderwijs verplicht te stellen en voor iedereen gratis beschikbaar te stellen;*
- b. de ontwikkeling van verschillende vormen van voortgezet onderwijs aan te moedigen, met inbegrip van algemeen onderwijs en beroepsonderwijs, deze vormen voor ieder kind beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken, en passende maatregelen te nemen zoals de invoering van gratis onderwijs en het bieden van financiële bijstand indien noodzakelijk;*
- c. met behulp van alle passende middelen hoger onderwijs toegankelijk te maken voor een ieder naar gelang zijn capaciteiten;*
- d. informatie over en begeleiding bij onderwijs- en beroepskeuze voor alle kinderen beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken;*
- e. maatregelen te nemen om regelmatig schoolbezoek te bevorderen en het aantal kinderen dat de school vroegtijdig verlaat, te verminderen.*

2. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te verzekeren dat de wijze van handhaving van de discipline op scholen verenigbaar is met de menselijke waardigheid van het kind en in overeenstemming is met dit Verdrag.

3. De Staten die partij zijn, bevorderen en stimuleren internationale samenwerking in aanlegenheden die verband houden met onderwijs, met name teneinde bij te dragen tot de uitbanning van onwetendheid en analfabetisme in de gehele wereld, en de toegankelijkheid van wetenschappelijke en technische kennis en moderne onderwijsmethoden te vergroten. In dit opzicht wordt met name rekening gehouden met de behoeften van de ontwikkelingslanden.

In één uitspraak wordt artikel 28 IVRK genoemd. Deze zaak betreft de afwijzing van een verzoek van een vader voor vrijstelling van geregeld schoolbezoek door de leerplichtambtenaar.⁶⁹⁰ Deze zaak is tevens besproken onder artikel 5 IVRK. De Afdeling stelt in deze zaak dat:

⁶⁸⁹ ABRvS 24 januari 2019, ECLI:NL:RVS:2019:201; ABRvS 10 april 2019, ECLI:NL:RVS:2019:1112; ABRvS 28 augustus 2019, ECLI:NL:RVS:2019:2920.

⁶⁹⁰ ABRvS 5 november 2014, ECLI:RVS:2014:3953

Artikel 28, eerste lid, onder a, van het IVRK ervan uitgaat dat de overheid [...] educatieve voorzieningen moet bieden en zo nodig verplicht moet stellen. Nederland geeft hieraan onder meer gestalte door middel van de Leerplichtwet.

Het verzoek wordt afgewezen.

Artikel 29 (Onderwijsdoelstellingen)

1. De Staten die partij zijn, komen overeen dat het onderwijs aan het kind dient te zijn gericht op:

- a. de zo volledig mogelijke ontplooiing van de persoonlijkheid, talenten en geestelijke en lichamelijke vermogens van het kind;*
- b. het bijbrengen van eerbied voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, en voor de in het Handvest van de Verenigde Naties vastgelegde beginselen;*
- c. het bijbrengen van eerbied voor de ouders van het kind, voor zijn of haar eigen culturele identiteit, taal en waarden, voor de nationale waarden van het land waar het kind woont, het land waar het is geboren, en voor andere beschavingen dan de zijne of hare;*
- d. de voorbereiding van het kind op een verantwoord leven in een vrije samenleving, in de geest van begrip, vrede, verdraagzaamheid, gelijkheid van geslachten, en vriendschap tussen alle volken, etnische, nationale en godsdienstige groepen en personen behorend tot de oorspronkelijke bevolking;*
- e. het bijbrengen van eerbied voor de natuurlijke omgeving.*

2. Geen enkel gedeelte van dit artikel of van artikel 28 mag zo worden uitgelegd dat het de vrijheid aantast van individuele personen en rechtspersonen, onderwijsinstellingen op te richten en daaraan leiding te geven, evenwel altijd met inachtneming van de in het eerste lid van dit artikel vervatte beginselen, en van het vereiste dat het aan die instellingen gegeven onderwijs voldoet aan de door de Staat vastgestelde minimumnormen.

In slechts één uitspraak wordt artikel 29 IVRK genoemd. In deze zaak heeft de staatssecretaris van Onderwijs geweigerd startbekostiging, aanvullende bekostiging en reguliere bekostiging te verstrekken voor een islamitische scholengemeenschap in Amsterdam.⁶⁹¹ Tegen dit besluit heeft de Stichting Islamitisch onderwijs (SIO) bezwaar gemaakt. Artikel 29 IVRK wordt in deze uitspraak alleen door de staatssecretaris genoemd ter onderbouwing van de weigering. Volgens de staatssecretaris bestaat er een gegronde reden om aan te nemen dat de SIO niet zal voldoen aan de bekostigingsvoorwaarden, als bedoeld in de artikelen 3b, 17, 23a, 24 en 49 van de Wet op het voortgezet onderwijs, mede in het licht van artikel 103 van de Wvo, artikel 29 van het IVRK en artikel 2 van het EVRM. De Afdeling bespreekt het artikel verder niet.

⁶⁹¹ ABRvS 26 juli 2017, ECLI:NL:RVS:2017:1979.

Artikel 40 (Kinderen die in aanraking komen met politie en justitie)

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van ieder kind dat wordt verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld terzake van het begaan van een strafbaar feit, op een wijze van behandeling die geen afbreuk doet aan het gevoel van waardigheid en eigenwaarde van het kind, die de eerbied van het kind voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden van anderen vergroot, en waarbij rekening wordt gehouden met de leeftijd van het kind en met de wenselijkheid van het bevorderen van de herintegratie van het kind en van de aanvaarding door het kind van een opbouwende rol in de samenleving.

2. Hiertoe, en met inachtneming van de desbetreffende bepalingen van internationale akten, waarborgen de Staten die partij zijn met name dat:

a. geen enkel kind wordt verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld terzake van het begaan van een strafbaar feit op grond van enig handelen of nalaten dat niet volgens het nationale of internationale recht verboden was op het tijdstip van het handelen of nalaten;

b. ieder kind dat wordt verdacht van of vervolgd wegens het begaan van een strafbaar feit, tenminste de volgende garanties heeft:

(i) dat het voor onschuldig wordt gehouden tot zijn of haar schuld volgens de wet is bewezen;

(ii) dat het onverwijld en rechtstreeks in kennis wordt gesteld van de tegen hem of haar ingebrachte beschuldigingen, indien van toepassing door tussenkomst van zijn of haar ouders of wettige voogd, en dat het juridische of andere passende bijstand krijgt in de voorbereiding en het voeren van zijn of haar verdediging;

(iii) dat de aangelegenheid zonder vertraging wordt beslist door een bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechterlijke instantie in een eerlijke behandeling overeenkomstig de wet, in aanwezigheid van een rechtskundige of anderszins deskundige raadsman of -vrouw, en, tenzij dit wordt geacht niet in het belang van het kind te zijn, met name gezien zijn of haar leeftijd of omstandigheden, in de aanwezigheid van zijn of haar ouders of wettige voogden;

(iv) dat het er niet toe wordt gedwongen een getuigenis af te leggen of schuld te bekennen; dat het getuigen à charge kan ondervragen of doen ondervragen en dat het de deelneming en ondervraging van getuigen à decharge op gelijke voorwaarden kan doen geschieden;

(v) indien het schuldig wordt geacht aan het begaan van een strafbaar feit, dat dit oordeel en iedere maatregel die dientengevolge wordt opgelegd, opnieuw wordt beoordeeld door een hogere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechterlijke instantie overeenkomstig de wet;

(vi) dat het kind kosteloze bijstand krijgt van een tolk indien het de gebruikte taal niet verstaat of spreekt; (vii) dat zijn of haar privéleven volledig wordt geëerbiedigd tijdens alle stadia van het proces.

3. De Staten die partij zijn, streven ernaar de totstandkoming te bevorderen van wetten, procedures, autoriteiten en instellingen die in het bijzonder bedoeld zijn voor kinderen die worden verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld terzake van het begaan van een strafbaar feit, en, in het bijzonder: a. de vaststelling van een minimumleeftijd onder welke kinderen niet in staat worden geacht een strafbaar feit te begaan;

b. de invoering, wanneer passend en wenselijk, van maatregelen voor de handelwijze ten aanzien van deze kinderen zonder dat men zijn toevlucht neemt tot gerechtelijke stappen, mits de rechten van de mens en de wettelijke garanties volledig worden geëerbiedigd.

4. Een verscheidenheid van regelingen, zoals rechterlijke bevelen voor zorg, begeleiding en toezicht; adviezen; jeugdreclassering; pleegzorg; programma's voor onderwijs en beroepsopleiding en andere alternatieven voor institutionele zorg dient beschikbaar te zijn om te verzekeren dat de handelwijze ten aanzien van kinderen hun welzijn niet schaadt en in de juiste verhouding staat zowel tot hun omstandigheden als tot het strafbare feit.

In één uitspraak wordt een beroep gedaan op artikel 40 IVRK. De Afdeling gaat niet in op de rechtstreekse werking van het artikel. In deze zaak gaat het om een meisje dat door een besluit van de Almeerse Scholen Groep (het bestuur) definitief wordt verwijderd van de school 'De Meergronden'.⁶⁹² Het bestuur heeft aan dit besluit ten grondslag gelegd dat appellante onder schooltijd betrokken is geweest bij een geweldsdelict tegen een medeleerlinge, die daardoor ernstige verwondingen heeft opgelopen. Daarnaast heeft appellante zich niet gehouden aan de aan haar opgelegde schorsing. Appellante voert onder meer een beroep op artikel 40 IVRK aan en betoogt dat het in deze kwestie om een puur strafrechtelijk verwijt gaat. Gelet hierop dienen strafrechtelijke waarborgen, zoals onder meer beschreven in artikel 40, tweede lid onder b van het IVRK, onverkort van toepassing te zijn op een tuchtrechtelijke procedure. De Afdeling komt tot de conclusie dat de beginselen zoals opgenomen in artikel 40 IVRK niet van toepassing zijn en overweegt daarbij het volgende:

De strafrechtelijke waarborgen waar [appellante] naar verwijst, waaronder de onschuldpresumptie, zijn van toepassing in het geval sprake is van een punitieve of bestraffende sanctie. [...] van een punitieve sanctie in ieder geval sprake indien is voldaan aan de maatstaven die door het Europese Hof voor de Rechten van de Mens zijn ontwikkeld ter bepaling of sprake is van een 'criminal charge' in de zin van artikel 6 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden. Het besluit tot verwijdering van de school kan naar het oordeel van de Afdeling niet als 'criminal charge' worden aangemerkt. [...] De verwijdering is niet gericht op bestraffing van [appellante], maar dient naar nationaal recht als een ordemaatregel te worden aangemerkt. Gelet op de aard en het oogmerk van de maatregel, vloeit uit het enkele feit dat de maatregel ingrijpend is voor [appellante] niet voort dat deze daarom als 'criminal charge' moet worden aangemerkt. Ook anderszins kan het besluit tot verwijdering van school niet als een punitieve sanctie worden aangemerkt. Gelet hierop zijn de strafrechtelijke waarborgen, waaronder de onschuldpresumptie, hier niet van toepassing.

Algemeen (Geen specifieke bepaling)

In vijf uitspraken wordt een beroep gedaan op het IVRK zonder dat de artikelen met naam en toenaam worden genoemd. De eerste uitspraak van 1 april 2015 betreft het besluit van de burgemeester van Den Haag om aan appellant een tijdelijk

⁶⁹² ABRvS 13 december 2017, ECLI:NL:RVS:2017:3421.

huisverbod op te leggen.⁶⁹³ De burgemeester heeft het besluit tot oplegging van het huisverbod gebaseerd op het toegepaste Risico-taxatie instrument Huiselijk Geweld. Appellant betoogt dat de verlenging van het huisverbod in strijd is met artikel 8 van het EVRM en het IVRK, omdat dit tot gevolg heeft dat hij zijn minderjarige kinderen niet mag zien. De Afdeling verklaart het beroep ongegrond, nu de burgemeester de verlenging van het huisverbod noodzakelijk acht om strafbare feiten in de vorm van huiselijk geweld te voorkomen en de kinderen te beschermen. Het door appellant gedane beroep op het IVRK is niet nader gemotiveerd en kan daarom niet tot een ander oordeel leiden.

Op dezelfde wijze verwerpen de Afdeling en de Rechtbank Limburg een algemeen beroep op het IVRK bij een gebrek aan nadere onderbouwing in een kwestie over een urgentieverklaring, en de oplegging van een gebiedsverbod.⁶⁹⁴ In een uitspraak van de Rechtbank Rotterdam buigt de rechter zich over het besluit om aan eisers geen vervoersvoorziening in de vorm van aangepast vervoer toe te kennen.⁶⁹⁵ Het algemene beroep op het IVRK wordt door de rechter niet nader besproken. Het beroep wordt echter wel gegrond verklaard nu het besluit niet zorgvuldig is voorbereid en niet berust op een deugdelijke motivering.

In de laatste uitspraak heeft verweerder een verzoek van eiser om afgifte van een verklaring omtrent het gedrag (VOG) ten behoeve van de functie van stichtingsvoorzitter bij de plaatselijke Scouting afgewezen.⁶⁹⁶ Verweerder heeft volgens eiser onvoldoende rekening gehouden met het feit dat hij het zedendelict 25 jaar geleden heeft gepleegd toen hij minderjarig was. Verweerder verwijst naar het IVRK en voert daarbij aan dat strafbare feiten die als minderjarige zijn gepleegd geen levenslange belemmering zouden mogen vormen voor de verdere persoonlijke ontwikkeling. De rechtbank gaat hier niet in mee en stelt dat verweerder in het bestreden besluit uitgebreid gemotiveerd heeft waarom geen sprake is van schending van de bepalingen in het IVRK. Door eiser is verder niet aangevoerd waarom het besluit op dit punt niet deugdelijk zou zijn. Daarnaast overweegt de rechtbank dat wel degelijk rekening is gehouden met eisers minderjarigheid ten tijde van het plegen van het zedendelict, en dat niet is gebleken van een levenslange belemmering voor zijn persoonlijke ontwikkeling. De rechtbank verwerpt daarmee het beroep.

Urgentieverklaringen

In veertien uitspraken wordt een aanvraag gedaan voor een urgentieverklaring. Met een urgentieverklaring kan aan een woningzoekende voorrang worden verleend bij de toekenning van een sociale huurwoning indien zich een noodsituatie voordoet.⁶⁹⁷ Voor procedures waarin de toekenning van een urgentieverklaring centraal staat, wordt aan verschillende artikelen uit het IVRK gerefereerd waaronder artikel 2, 5,

⁶⁹³ ABRvS 1 april 2015, ECLI:NL:RVS:2015:1030.

⁶⁹⁴ ABRvS 20 juli 2016 ECLI:NL:RVS:2016:2112; Rb. Limburg 3 oktober 2018 ECLI:NL:RBLIM:2018:9320.

⁶⁹⁵ Rb. Rotterdam 12 juli 2017, ECLI:NL:RBROT:2017:5290.

⁶⁹⁶ Rb. Rotterdam 13 juni 2016, ECLI:NL:RBROT:2016:4376.

⁶⁹⁷ Gemeente Amsterdam/urgentieverklaring aanvragen.

18 en 27, maar met name artikel 3 IVRK.

In twee uitspraken wordt, bij de aanvraag van een urgentieverklaring, een beroep op artikel 2 IVRK gedaan. In de eerste uitspraak gaat het om een kwestie waarbij appellante samen met haar partner en kind bij iemand woont.⁶⁹⁸ De twee kinderen zijn uit huis geplaatst. Volgens appellante was de reden van deze uithuisplaatsing dat zij geen geschikte woonruimte had. Het college van B&W van Amsterdam, dat de aanvraag voor een urgentieverklaring heeft afgewezen, stelt dat er geen sprake is van een urgent huisvestingsprobleem. De rechtbank heeft in lijn met de beslissing van het college geoordeeld dat er geen acuut woonprobleem speelt. Het is daarbij onvoldoende dat degene bij wie appellante en haar kinderen inwonen hen wellicht op termijn op straat zal zetten. Gelet op het gegeven dat niet alle gezinsleden over een geldige verblijfstitel beschikken, betoogt appellante dat een ongeoorloofd onderscheid wordt gemaakt met gezinnen waarvan de leden allen rechtmatig verblijf in Nederland hebben. Dit is volgens appellante in strijd met het non-discriminatiebeginsel uit onder andere artikel 2 IVRK. De Afdeling verwijst in haar beslissing naar een uitspraak van de Afdeling van 22 oktober 2014.⁶⁹⁹ De Afdeling volgt de rechtbank in die zin dat appellante niet voldoet aan de vereisten voor het verlenen van een urgentieverklaring en stelt over de verwijzing naar voornoemde uitspraak dat in deze uitspraak is overwogen dat:

Het koppelingsbeginsel, dat oorspronkelijk uitsluitend als oogmerk had een rechtstreekse koppeling te leggen tussen de rechtmatigheid van het verblijf van vreemdelingen en de aanspraak op collectieve voorzieningen van de Nederlandse overheid, is uitgebreid naar andere situaties, waarin een Nederlander of een rechtmatig in Nederland verblijvende vreemdeling die op zichzelf op grond van zijn inkomen in aanmerking zou komen voor dergelijke voorzieningen, deze voorzieningen toch worden onthouden wegens het enkele feit dat hij samenwoont met een partner of medebewoner die geen rechtmatig verblijf heeft. Deze onthouding van de voorzieningen kan onder bijzondere omstandigheden in een concreet geval in strijd komen met de hiervoor onder 7. vermelde verdragsbepalingen, in welk geval de desbetreffende wettelijke bepaling, gelet op artikel 94 van de Grondwet, buiten toepassing moet worden gelaten. Niet is gebleken dat in dit geval zodanig bijzondere omstandigheden aanwezig zijn dat deze de conclusie rechtvaardigen dat het college met de weigering van de urgentieverklaring een onevenredig middel heeft ingezet.

Het beroep van appellante wordt afgewezen.

De tweede uitspraak waarin een beroep wordt gedaan op art. 2 IVRK betreft een vergelijkbare kwestie waarbij appellante na het besluit van de rechtbank Den Haag in hoger beroep gaat bij de Afdeling.⁷⁰⁰ Het gaat om een vrouw met de Venezolaanse nationaliteit die tot 2017 in Venezuela woonde, met een minderjarige dochter

⁶⁹⁸ ABRvS 21 juni 2017, ECLI:NL:RVS:2017:1612.

⁶⁹⁹ ABRvS 22 oktober 2014, ECLI:NL:RVS:2014:3788.

⁷⁰⁰ Rb. Den Haag 17 september 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:11237.

die de Nederlandse nationaliteit heeft. Appellante heeft bij de gemeente Holland Rijnland verzocht om een urgentieverklaring. Verweerder stelt dat eiseres geen regionale of maatschappelijke binding heeft met de regio, op grond daarvan is het verzoek afgewezen. Verweerder heeft geen aanleiding gezien voor toepassing van de hardheidsclausule. Volgens de Afdeling heeft de rechtbank terecht geoordeeld dat het bestuur beoordelingsvrijheid toekomt en mag vasthouden aan het vereiste van deze regionale binding. De moeder roept de artikelen 2, 3 en 27 van het IVRK in. Zij betoogt dat het weigeren van toegang tot adequate huisvesting voor haar en haar dochter strijd oplevert met deze artikelen. De Afdeling verklaart het hoger beroep ongegrond nu zij van oordeel is dat deze kwestie geen geval van bijzondere hardheid oplevert en de moeder en haar dochter niet dakloos waren ten tijde van het besluit. De Afdeling overweegt over het beroep op artikel 2 IVRK het volgende:

Met de overweging dat de situatie van de moeder en haar dochter niet verschilt van anderen die verblijfsrecht hebben, maar nog niet de beschikking hebben over zelfstandige huisvesting, en van andere woningzoekenden in het algemeen, heeft de rechtbank terecht geen schending aangenomen van artikel 2 van het IVRK.⁷⁰¹

In twaalf uitspraken wordt een beroep gedaan op artikel 3 IVRK. De enige zaak waarbij het beroep op artikel 3 IVRK slaagt, betreft een uitspraak van de Rechtbank Amsterdam.⁷⁰² In deze zaak heeft de gemeente Amsterdam een urgentieverklaring geweigerd omdat er geen sprake zou zijn geweest van een urgent huisvestingsprobleem. Eiseres is een alleenstaande vrouw met twee minderjarige kinderen. Eiseres doet een beroep op de hardheidsclausule en op artikel 3 IVRK. Zij voert aan dat zich een onoverbrugbare situatie voordoet en verzoekt om rekening te houden met de belangen van de kinderen nu zij in Amsterdam zijn opgegroeid. De gemeente stelt dat de situatie van eiseres niet optimaal is, maar dat zij wel de beschikking heeft over een zelfstandige woning en dat de huur beneden de liberalisatiegrens is gesteld.

De rechtbank stelt begrip te hebben voor de situatie van eiseres. Het is echter zo dat verweerder vanwege het tekort aan sociale huurwoningen in Amsterdam alleen in heel bijzondere situaties een urgentieverklaring verleent. Dit restrictieve beleid van verweerder in Amsterdam is door de hoger beroepsrechter, de Afdeling, niet onredelijk geacht, vanwege het grote aantal aanvragen voor een urgentieverklaring en het in verhouding daarmee kleine aantal woningen dat beschikbaar komt, zie onder meer de uitspraak van de Afdeling van 9 maart 2016, ECLI:NL:RVS:2016:628. Verweerder heeft bij de aan hem verleende bevoegdheid tot het toekennen van een urgentieverklaring beoordelings- en beleidsvrijheid. Dit leidt ertoe dat de rechtbank het besluit van verweerder terughoudend moet toetsen.

⁷⁰¹ ABRvS 28 augustus 2019, ECLI:NL:RVS:2019:2920.

⁷⁰² Rb. Amsterdam 3 april 2019, ECLI:NL:RBAMS:2019:2574.

De rechtbank overweegt verder dat de gemeente zich inderdaad op het standpunt mocht stellen dat er geen sprake is geweest van een urgent huisvestingsprobleem, nu er ten tijde van het besluit nog geen concrete dreiging van dakloosheid was. Eiseres voert aan dat verweerder niet is ingegaan op de belangen van de rechten van de kinderen. De rechtbank volgt eiseres hierin en verklaart het beroep gegrond.

De rechtbank is van oordeel dat verweerder onvoldoende heeft blijk gegeven dat de belangen van de kinderen zijn meegewogen in het kader van de hardheidsclausule. In het bestreden besluit I is geen enkele overweging aan de kinderen gewijd dan wel expliciet opgenomen dat de belangen van de kinderen niet tot toepassing van de hardheidsclausule kunnen leiden. De rechtbank is van oordeel dat dit wel had moeten en wijst in dit kader op de uitspraak van de Afdeling van 21 november 2018 (ECLI:NL:RVS:2018:3831). [...] Naar het oordeel van de rechtbank had op grond van artikel 3 van het IVRK van verweerder verwacht mogen worden dat gemotiveerd een afweging was gemaakt tussen de belangen van de twee minderjarige kinderen van eiseres en het belang van het restrictieve toewijzingsbeleid. Omdat verweerder heeft nagelaten de belangen van de kinderen kenbaar bij de afweging in het bestreden besluit te betrekken, is het bestreden besluit I in strijd met het motiveringsbeginsel uit artikel 7:12 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) genomen.

Opmerkelijk is dat de rechtbank de rechtsgevolgen van het bestreden besluit wel in stand laat. Het enkele feit dat de moeder in de noodopvang verblijft, is volgens verweerder niet voldoende voor een urgentieverklaring. De rechtbank komt tot de slotsom dat:

Verweerders afwijzing van de urgentieverklaring redelijk en begrijpelijk is. Hoewel de rechtbank het met eiseres eens is dat verweerder ten onrechte niet expliciet op de belangen van de kinderen is ingegaan in het besluit, is uiteindelijk verweerders afwijzing van de gevraagde urgentieverklaring redelijk. De rechtbank heeft daarbij gekeken naar alle in dit geval spelende omstandigheden, inclusief die van de kinderen en oordeelt dat het beroep gegrond is.

In een andere procedure over het verlenen van een urgentieverklaring bij de gemeente Amsterdam, slaagt het beroep niet, maar spreekt de Afdeling zich eveneens uit over het huisvestingsprobleem in Amsterdam. De Afdeling laat de uitspraak van de rechtbank in stand en oordeelt dat het college de aanvraag in redelijkheid heeft kunnen afwijzen. Daarbij heeft het college eveneens een zwaarwegend belang toegekend aan het zeer beperkte aantal beschikbare sociale huurwoningen in Amsterdam in samenhang met het grote aantal woningzoekenden. Onwenselijke woonsituaties kunnen geen grond zijn voor het verlenen van voorrang, nu zich dit in Amsterdam zeer vaak voordoet. Volgens de Afdeling moet het college wel de feiten en omstandigheden van het geval bij de besluitvorming betrekken. Ook in deze zaak bestaat er geen grond voor het oordeel dat het college onvoldoende

rekenschap heeft gegeven van de belangen van de kinderen.⁷⁰³

De uitspraak waar de rechtbank Amsterdam in de zaak van 3 april 2019 aan refereert, betreft eveneens een aanvraag van een urgentieverklaring bij de gemeente Amsterdam.⁷⁰⁴ De urgentieverklaring is aangevraagd door een man, wegens schimmel en vocht in de woning waar hij met zijn partner en drie kinderen woont. Deze gebreken leiden tot medische problematiek bij één van de dochters. Het college heeft het verzoek afgewezen omdat de GGD arts heeft verklaard dat er behandelopties open staan en er aanpassingen aan de woning mogelijk zijn. Hierdoor is er volgens de GGD geen sprake van een urgent huisvestingsprobleem. De rechtbank heeft geoordeeld dat het college de aanvraag mocht afwijzen op grond van de algemene weigeringsgrond. De man betoogt dat de aanvraag volledig getoetst had moeten worden aan de voorwaarden voor een sociaal medische urgentie. Daarnaast doet hij een beroep op artikel 3 IVRK maar onderbouwt dit verder niet. De Afdeling gaat mee in het oordeel van de rechtbank en gaat daarbij kort in op artikel 3 IVRK. Volgens de Afdeling dient de bestuursrechter te toetsen of het bestuursorgaan zich voldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het kind. Er bestaat volgens de Afdeling geen grond voor het oordeel dat het college zich in de besluitvorming onvoldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van de dochter. Om deze reden is er geen sprake van strijd met het IVRK. Het beroep wordt door de Afdeling ongegrond verklaard.

In zeven andere uitspraken verklaren de Afdeling en de rechtbank Midden-Nederland de beroepen eveneens ongegrond. Deze zaken komen sterk met elkaar overeen. De Afdeling en Rechtbank Midden-Nederland oordelen in al deze gevallen dat het college zich in de besluitvorming voldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van de kinderen.⁷⁰⁵ Er is daarom niet in strijd gehandeld met het IVRK.

In een uitspraak van de Rechtbank Gelderland slaagt het beroep wel, alleen niet op grond van het IVRK.⁷⁰⁶ Deze zaak betreft een alleenstaande moeder. Haar dochter is tijdelijk uithuisgeplaatst omdat de moeder niet beschikt over een geschikte woning. Verzoekster voert aan dat zij ten onrechte als ‘alleenstaande’ is aangemerkt en op zoek is naar een woning voor haar en haar dochter. De moeder doet een beroep op artikel 8 EVRM en artikel 3 IVRK. De rechtbank gaat bij haar oordeel niet verder in op deze artikelen maar stelt wel dat de moeder onterecht als ‘alleenstaande’ is aangemerkt. Verweerder heeft zich volgens de rechtbank daarom niet op het standpunt kunnen stellen dat zij haar woonnoodsituatie zelf moet oplossen.

Naast een beroep op artikel 3 IVRK worden in sommige uitspraken tevens an-

⁷⁰³ ABRvS 2 mei 2018, ECLI:NL:RVS:2018:1480.

⁷⁰⁴ ABRvS 21 november 2018, ECLI:NL:RVS:2018:3831.

⁷⁰⁵ ABRvS 3 februari 2016, ECLI:NL:RVS:2016:231; ABRvS 20 september 2017, ECLI:NL:RVS:2017:2520; ABRvS 14 april 2017, ECLI:NL:RVS:2017:1046; ABRvS 20 september 2017, ECLI:NL:RVS:2017:2520; ABRvS 21 november 2018, ECLI:NL:RVS:2018:3831; ABRvS 24 januari 2019, ECLI:NL:RVS:2019:201; ABRvS 6 februari 2019, ECLI:NL:RVS:2019:361; Rb. Midden-Nederland 15 augustus 2019, ECLI:NL:RBMNE:2019:3927.

⁷⁰⁶ Rb. Gelderland 29 april 2019, ECLI:NL:RBGEL:2019:1817.

dere artikelen ingeroepen. In de volgende procedure werd een beroep gedaan op artikel 5 en 7 IVRK.⁷⁰⁷ De man in kwestie voert aan dat hij en zijn zoon dakloos dreigen te raken. De rechtbank heeft overwogen dat appelland nog woont in de woning van zijn voormalig echtgenote. Daarnaast is appelland niet dakloos en dakloosheid voor hem of zijn zoon dreigt niet nu zij bij een vriend kunnen verblijven indien hij niet in de woning van zijn voormalig echtgenote kan blijven. Volgens de Afdeling hebben het college en de rechtbank terecht geoordeeld dat er in deze situatie geen sprake is geweest van een urgent huisvestingsprobleem. Daarnaast komt de man niet in aanmerking voor toepassing van de hardheidsclausule. Over de toepassing van artikel 5 IVRK stelt de Afdeling het volgende:

Nog daargelaten of de artikelen 5 en 7 van het IVRK zich lenen voor rechtstreekse toepassing, strekken beide bepalingen niet zo ver dat hieruit de verplichting voor het college volgt om een urgentieverklaring aan [appelland] te verlenen. Daarbij acht de Afdeling het van belang dat hij ondanks de afwijzing van het verzoek om een urgentieverklaring nog steeds voor zijn zoon kan zorgen en hem kan leiden en begeleiden in de woning van zijn voormalig echtgenote en zelf een andere woning kan zoeken, eventueel buiten de regio Amstelveen, om van daaruit te kunnen zorgen voor zijn zoon. Het betoog faalt.

In een procedure waarbij artikel 18 IVRK in samenhang met artikel 8 EVRM ingeroepen, slaagt het beroep bij de Afdeling wel.⁷⁰⁸ Volgens de rechtbank heeft de gemeente Nijkerk de belangen van de kinderen onvoldoende kenbaar meegewogen in het besluit. De rechtbank stelt verweerder in de gelegenheid om dit motiveringsgebrek te herstellen. De gemeente Nijkerk is bij de aanvullende motivering ingegaan op artikel 18 IVRK en stelt dat de ouders primair verantwoordelijk zijn voor de woonsituatie van hun kinderen. Daarnaast is de situatie van de kinderen, volgens de gemeente, redelijk stabiel en is het niet meer relevant om deze belangen af te wegen nu er geen sprake meer is van gescheiden verblijf. De Afdeling gaat mee in het eindoordeel van de rechtbank dat het gesignaleerde gebrek met de aanvullende motivering van de gemeente niet is geheeld. Ondanks dat artikel 18 IVRK in de motivering is betrokken is dit onvoldoende, omdat er niet verder op artikel 8 van het EVRM is ingegaan. De Afdeling verklaart het hoger beroep gegrond.

In de laatste uitspraak betreffende urgentieverklaringen, waarbij een beroep werd gedaan op artikel 27 IVRK, heeft de rechtbank geoordeeld dat het college zich terecht op het standpunt heeft gesteld dat appelland niet in aanmerking komt voor een urgentieverklaring nu niet alle gezinsleden twee jaar onafgebroken waren ingeschreven in het Brp.⁷⁰⁹ Daarnaast heeft het college zich in redelijkheid op het standpunt kunnen stellen dat er geen sprake is van een levensbedreigende of levensontwrichtende situatie. Appelland betoogt dat het besluit in strijd is met artikel 3 en 27 van het IVRK. Zij voert aan dat het niet redelijk is om een gezin zo lang in

⁷⁰⁷ ABRvS 10 april 2019, ECLI:NL:RVS:2019:1112.

⁷⁰⁸ ABRvS 15 mei 2019, NL:RVS:2019:1565.

⁷⁰⁹ ABRvS 24 januari 2019, ECLI:NL:RVS:2019:201.

de crisisopvang te laten verblijven. Een verblijf van langer dan drie maanden is volgens haar schadelijk voor de ontwikkeling van kinderen. De Afdeling verklaart het beroep ongegrond en overweegt het volgende:

Artikel 27 van het IVRK bevat geen normen die vatbaar zijn voor rechtstreekse toepassing. Zoals de Afdeling eerder heeft overwogen (uitspraak van 10 december 2018, ECLI:NL:RVS:2018:4162) zijn deze normen niet voldoende concreet en behoeven derhalve nadere uitwerking in nationale wet- en regelgeving. Het beroep op dit artikel kan reeds daarom geen doel treffen.

Samenvatting en conclusie

In dit hoofdstuk is de toepassing van het IVRK in overige bestuurszaken onderzocht. Een beroep op het IVRK wordt in uitzonderlijke gevallen gehonoreerd. Bij de toepassing van het IVRK gaat de rechter na of een besluit van een bestuursorgaan strijd oplevert met het ingeroepen artikel. Daarbij kijkt de rechter naar de omstandigheden van het geval en bekijkt tevens in hoeverre het IVRK al in het besluit of de huidige wetgeving is verdisconteerd zoals bijvoorbeeld in de Wobka, het Besluit geslachtsnaamwijziging of de leerplichtwet.⁷¹⁰

Artikel 3 IVRK is het meest ingeroepen artikel. De Afdeling en de rechtbank gebruiken veelal een vast toetsingskader om te oordelen of een beroep op het artikel kan slagen of niet. Uit de uitspraken komt naar voren dat artikel 3 rechtstreekse werking heeft, in zoverre het ertoe strekt dat, bij alle maatregelen betreffende kinderen de belangen van het desbetreffende kind in een concreet geval moeten worden meegewogen. Opmerkelijk is dat de Afdeling in geen enkele uitspraak het beroep op artikel 3 IVRK honoreert. In de gevallen waarin het beroep wel slaagt is het de rechtbank die het beroep op artikel 3 honoreert. Geconcludeerd kan worden dat de toetst van artikel 3 in veel gevallen een terughoudend karakter heeft, zoals naar voren komt in verschillende uitspraken betreffende urgentieverklaringen. Bij de aanvraag van een urgentieverklaring wordt naast een beroep op artikel 3 IVRK, veelvuldig een beroep gedaan op andere artikelen uit het IVRK. Bij de beoordeling van deze beroepen betreffende urgentieverklaringen is de Afdeling terughoudend en oordeelt dat aan een bestuursorgaan hierin beleids- en beoordelingsvrijheid toekomt. De rechtbank Amsterdam en de Afdeling spreken zich beiden uit over het huisvestingsprobleem in Amsterdam. Het college mag bij de aanvraag van een urgentieverklaring een zwaarwegend belang toekennen aan het zeer beperkte aantal beschikbare sociale huurwoningen in samenhang met het grote aantal woningzoekenden. Volgens de Afdeling moet het college wel de feiten en omstandigheden van het geval bij de besluitvorming betrekken.⁷¹¹ Indien het college de belangen van het kind onvoldoende in zijn besluitvorming mee neemt, brengt dat ook in het geval van het huisvestingsprobleem met zich mee dat dit een schending van artikel

⁷¹⁰ ABRvS 8 november 2017, ECLI:NL:RVS:2017:3044; ABRvS 11 maart 2015, ECLI:NL:RVS:2015:777; ABRvS 5 november 2014, ECLI:RVS:2014:3953.

⁷¹¹ ABRvS 2 mei 2018, ECLI:NL:RVS:2018:1480.

3 IVRK kan opleveren.⁷¹² Opmerkelijk is dat dit echter niet hoeft te betekenen dat, indien er sprake is van een schending van artikel 3 IVRK, de rechtsgevolgen van het bestreden besluit niet in stand kunnen blijven. In een zaak die zich voordeed bij de rechtbank Amsterdam honoreert de rechtbank het beroep op artikel 3 IVRK nu de belangen van de kinderen niet kenbaar bij de afweging in het besluit zijn betrokken.⁷¹³ Echter stelt de rechtbank dat de afwijzing van de gevraagde urgentieverklaring toch redelijk is in het licht van de huisvestingsproblematiek en het restrictieve toewijzingsbeleid.

Een afwijzing van een beroep op het IVRK kan zich voordoen indien ouders het verdrag niet op de juiste wijze inroepen. De Afdeling spreekt zich in een dergelijk geval uit over het doel en de invulling van het IVRK. Een uitspraak waarbij dit naar voren komt betreft een verzoek van een vader tot vrijstelling van geregeld schoolbezoek door de leerplichtambtenaar.⁷¹⁴ De vader stelt dat zijn zoon betere leerprestaties heeft indien hij thuisonderwijs krijgt. De Afdeling gaat hier niet in mee, en oordeelt dat juist door de school wordt voorzien in passende leiding en begeleiding bij de uitoefening van het IVRK erkende recht op onderwijs. Daarbij is van belang dat artikel 28 IVRK ervan uitgaat dat de overheid met het oog hierop educatieve voorzieningen moet bieden en zo nodig verplicht moet stellen. Nederland geeft hieraan invulling met de leerplichtwet.

Bij een beroep op het IVRK is een goede motivering noodzakelijk waarin duidelijk wordt onderbouwd welke belangen van de kinderen niet bij de besluitvorming zijn betrokken. In verschillende uitspraken stelt de rechter vast dat er sprake is van een motiveringsgebrek waardoor het beroep op het IVRK niet kan slagen. Dit komt onder andere naar voren in een procedure waarin een woning werd gesloten op grond van de Opiumwet.⁷¹⁵ De Afdeling concludeert in deze zaak dat niet is onderbouwd in welke belangen de kinderen zijn geschaad door het besluit. Het betoog kan om die reden niet leiden tot een vernietiging van de uitspraak.

In een zaak van de rechtbank Midden-Nederland was geen sprake van een motiveringsgebrek maar werd er geen expliciet beroep gedaan op het IVRK.⁷¹⁶ Ook in deze zaak ging het om de sluiting van een woning op grond van de Opiumwet. De rechtbank stelt dat de situatie waarin de kinderen en de moeder van elkaar zouden worden gescheiden moet worden vermeden. Verweerder heeft te weinig concreet de belangen van de kinderen bij zijn oordeelsvorming betrokken en onvoldoende rekenschap geven van die belangen. Dat dat laatste in alle gevallen waarbij de belangen van kinderen spelen, nodig is, volgt uit artikel 3 van het IVRK. Ondanks dat geen uitdrukkelijk beroep werd gedaan op het IVRK, benadrukt de rechterbank in deze zaak het belang van de toepassing van artikel 3 IVRK.

⁷¹² Rb. Amsterdam 3 april 2019, ECLI:NL:RBAMS:2019:2574.

⁷¹³ Rb. Amsterdam 3 april 2019, ECLI:NL:RBAMS:2019:2574.

⁷¹⁴ ABRvS, 5 november 2014, ECLI:NL:RVS:2014:3953.

⁷¹⁵ ABRvS 4 juli 2018, ECLI:NL:RVS:2018:2229.

⁷¹⁶ Rb. Midden-Nederland 22 mei 2017, ECLI:RBMNE:2017:2559.

Hoofdstuk 6

DE TOEPASSING VAN HET IVRK IN STRAFZAKEN

C.D. Roso

Inleiding

In dit deelonderzoek is over de periode 1 september 2014 tot 1 september 2019 onderzoek gedaan naar de toepassing van het IVRK in 82 zaken.⁷¹⁷ Ten opzichte van de voorgaande onderzoeksperiode is sprake van een lichte daling van het aantal zaken.⁷¹⁸ Net zoals in de twee voorgaande onderzoeken zijn naast de uitspraken van de rechtbanken, de gerechtshoven en de Hoge Raad, ook de uitspraken van de beroepscommissie van de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (hierna: beroepscommissie RSJ) onderzocht. Uit de twee voorgaande onderzoeken kwam naar voren dat de artikelen 3 en 40 IVRK de meest genoemde bepalingen waren. In het onderhavige deelonderzoek komen deze artikelen eveneens vaak aan bod. Daarnaast valt op dat het IVRK vaak in het algemeen wordt genoemd, zonder dat nader geconcretiseerd is op welk specifiek artikel wordt gedoeld. Voor het jeugdstrafrecht zijn in het bijzonder de artikelen 37 en 40 IVRK van groot belang. Artikel 37 komt slechts in zes uitspraken naar voren. Andere bepalingen waar in strafzaken in de onderzochte periode een beroep is gedaan zijn de artikelen 8, 9, 16, 17 en 28 IVRK. Het Facultatief Protocol bij het IVRK inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie (hierna: Facultatief Protocol) wordt in vijf uitspraken genoemd. Ook in de derde onderzoeksperiode heeft een groot deel van de onderzochte uitspraken betrekking op bezwaarschriften in het kader van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden (hierna: Wet DNA). Uitspraken inzake (de overschrijding van) ‘de redelijke termijn’ komen minder veelvuldig aan bod. De redelijke termijn ziet op de termijn waarin een strafzaak zou moeten zijn afgerond. Beide onderwerpen zullen na de artikelsgewijze behandeling in aparte paragrafen worden besproken. Daarna komen in de paragraaf ‘Algemeen (Geen specifieke bepaling)’ de uitspraken aan bod waarin geen beroep is gedaan op een specifiek artikel van het IVRK. Vervolgens worden de uitspraken waarin beroep is gedaan op het Facultatief Protocol besproken. Dit hoofdstuk sluit af met de ‘Samenvatting en conclusie’ waarin de belangrijkste bevindingen voor dit hoofdstuk worden behandeld.

⁷¹⁷ Zie bijlage I. Jurisprudentieoverzicht strafzaken.

⁷¹⁸ N. Van der Meij, ‘De toepassing van het IVRK in strafzaken’, in: J.H. de Graaf e.a., *De toepassing van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind*, Amsterdam: CCRA 2015, p. 227-260. In de onderzoeksperiode van 1 september 2011 tot 1 september 2014, zijn 78 strafzaken onderzocht.

Artikel 3 (Belang van het kind)

1. Bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging.

2. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te verzekeren van de bescherming en de zorg die nodig zijn voor zijn of haar welzijn, rekening houdend met de rechten en plichten van zijn of haar ouders, wettige voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk voor het kind zijn, en nemen hiertoe alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen.

3. De Staten die partij zijn, waarborgen dat de instellingen, diensten en voorzieningen die verantwoordelijk zijn voor de zorg voor of de bescherming van kinderen voldoen aan de door de bevoegde autoriteiten vastgestelde normen, met name ten aanzien van de veiligheid, de gezondheid, het aantal personeelsleden en hun geschiktheid, alsmede bevoegd toezicht.

Artikel 3 IVRK is het meest ingeroepen artikel in de 84 onderzochte uitspraken. Naast de uitspraken die naar voren zijn gekomen in de paragrafen ‘Bezwaarschriftprocedure Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden’ en de ‘Redelijke termijn’, komt artikel 3 IVRK in achttien zaken aan bod. In zes zaken lijkt de rechtstreekse werking van artikel 3 IVRK indirect uit de uitspraak te kunnen worden afgeleid. Drie uitspraken vallen in de categorie Verdragsconforme uitleg en toepassing. In de categorie Overig vallen 21 uitspraken. In deze paragraaf worden twee zaken van de civiele rechter behandeld nu deze om de uitlevering gaan van strafrechtelijk gedefinieerde meerderjarigen.⁷¹⁹ In zes uitspraken haalt de rechtbank op eigen initiatief artikel 3 IVRK aan.⁷²⁰

Rechtstreekse werking

In geen van de onderzochte uitspraken wordt expliciet ingegaan op de rechtstreekse werking van artikel 3 IVRK, maar lijkt dit impliciet uit de afspraak te kunnen worden afgeleid.

De eerste twee uitspraken zijn van de rechtbank Lelystad en de rechtbank Haarlem en hebben betrekking op de redelijke termijn.⁷²¹ Beide rechtbanken hechten belang aan artikel 3 IVRK en verklaren het Openbaar Ministerie niet-ontvankelijk. De rechtbank Lelystad neemt uit eigen beweging de artikelen 3 en 40 IVRK alsme-

⁷¹⁹ Op grond van de Uitleveringswet kan een opgeëist persoon worden uitgeleverd indien dit door de uitleveringsrechter toelaatbaar is verklaard en vervolgens door de minister bij besluit is toegestaan. De opgeëiste persoon kan bij de civiele rechter vorderen de uitlevering te verbieden.

⁷²⁰ Rb. Lelystad 6 november 2014, ECLI:NL:RBMNE:2014:6021; Rb. Den Haag 26 februari 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:2143; Rb. Roermond 17 oktober 2017, ECLI:NL:RBLIM:2017:10625; Rb. Roermond 17 oktober 2017, ECLI:NL:RBLIM:2017:10626; Rb. Roermond 17 oktober, 2017, ECLI:NL:RBLIM:2017:10627; Rb. Amsterdam 9 november 2016, ECLI:NL:RBAMS:2016:8436.

⁷²¹ Rb. Den Haag 26 februari 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:2143; Rb. Haarlem 16 juli 2015, ECLI:NL:RBNHO:2015:9991. Zie voor een uitgebreide beschrijving van de uitspraken de paragraaf ‘Redelijke termijn’.

de artikel 6 EVRM in overweging. In de uitspraak van de rechtbank Haarlem doet de raadvrouw een beroep op artikel 6 EVRM, General Comment no. 10 van het VN-Kinderrechtencomité van de Verenigde Naties en artikel 3 IVRK.⁷²² Met name de rechtbank Haarlem kent zwaar gewicht toe aan artikel 3 IVRK en overweegt het volgende:

Artikel 3, eerste lid van het IVRK bepaalt dat bij alle – ook door rechterlijke instanties te nemen – maatregelen betreffende kinderen, de belangen van het kind de eerste overweging vormen. Ook in het jeugdstraf(proces)recht zal dit als uitgangspunt dienen te gelden. Hiermee wordt het pedagogisch karakter van het jeugdstraf(proces)recht bevestigd.

In een uitspraak van de rechtbank Den Haag draait het om een zedenzaak.⁷²³ De minderjarige wordt verdacht van het plegen van ontucht met minderjarigen beneden de zestien jaar. Zo wordt hij onder meer verdacht van het plegen van ontucht met zijn veertienjarige ex-vriendin en het in een speeltuin tonen van zijn geslachtsdeel aan drie minderjarigen van drie, vier en zes jaar. De raadsman heeft bepleit de verdachte schuldig te verklaren zonder oplegging van straf of maatregel en heeft daarbij opgemerkt dat een veroordeling van een zedenzaak in de toekomst kan leiden tot weigering van een VOG. Hij heeft derhalve de rechter verzocht een expliciete overweging in het vonnis op te nemen, zodat de verdachte in de toekomst bij het aanvragen van een VOG geen problemen zal ondervinden. De rechtbank verklaart de minderjarige schuldig aan bovengenoemde feiten, maar legt geen straf of maatregel op. De rechter geeft gehoor aan het verzoek van de advocaat en neemt de volgende overweging op:

Naar het oordeel van de rechtbank zou het weigeren van de afgifte van een VOG aan de verdachte op grond van – uitsluitend – de onderhavige strafzaak strijdig zijn met artikel 8 van het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en artikel 3 van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind.

Dan volgen drie uitspraken van de rechtbank Roermond met betrekking tot de Bezwaarschriftprocedure Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden.⁷²⁴ In alle zaken zijn de minderjarigen veroordeeld tot een geringe voorwaardelijke werkstraf vanwege mishandeling. In de eerste zaak draait het om een ruzie op het schoolplein tussen twee leerlingen die een vorm van speciaal onderwijs genieten. De rechter is daarbij van oordeel dat de ruzie binnen de schoolsituatie had kunnen worden afgedaan en acht het onwenselijk dat een schoolruzie tot DNA-afname zou kunnen leiden bij een veroordeling. In de twee overige zaken draait het om mishandeling vanwege een verbroken vriendschap van twee jongens die op hetzelfde meisje verliefd waren

⁷²² Rb. Haarlem 16 juli 2015, ECLI:NL:RBNHO:2015:9991.

⁷²³ Rb. Den Haag 26 februari 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:2143.

⁷²⁴ Rb. Roermond 17 oktober 2017, ECLI:NL:RBLIM:2017:10625; Rb. Roermond 17 oktober 2017, ECLI:NL:RBLIM:2017:10626; Rb. Roermond 17 oktober, 2017, ECLI:NL:RBLIM:2017:10627.

en om een mishandeling tijdens de carnavalsperiode. De rechtbank oordeelt in de drie zaken dat een belangenafweging meebrengt dat het belang van de minderjarige veroordeelde prevaleert en verklaart de bezwaarschriften derhalve gegrond. Ook wordt rekening gehouden met de benadeling van minderjarige veroordeelden ten opzichte van meerderjarige veroordeelden. Daartoe overweegt de rechtbank drie-maal het volgende:

Aan veroordeelde werd een (voorwaardelijke) werkstraf opgelegd. Deze wijze van afdoening, waarbij bij minderjarigen op pedagogische gronden gekozen wordt voor een werkstraf in plaats van een geldboete, leidt er toe dat op grond van de Wet overgegaan kan worden tot de ingrijpende maatregel van afname van celmateriaal en het verwerken en bepalen van een DNA-profiel. Bij de meerderjarige die een geldboete krijgt opgelegd, kan een dergelijke ingrijpende inbreuk op de persoonlijke levenssfeer niet worden gemaakt. Een dergelijke praktijk acht de kinderrechter in strijd met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en artikel 3 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Het gaat om een situatie waarin een DNA-onderzoek, ondanks een veroordeling wegens misdrijf, in de gegeven omstandigheden niet kan worden gerechtvaardigd.

Verdragsconforme uitleg en toepassing

In de vordering tot cassatie in het belang der wet bij de Hoge Raad omtrent de niet-ontvankelijk verklaring van het Openbaar Ministerie wegens overschrijding van de redelijke termijn, lijkt Advocaat-Generaal Spronken rekening te houden met artikel 3 IVRK.⁷²⁵ Spronken noemt artikel 3 IVRK niet expliciet, maar stelt daarentegen dat de belangen van het kind voorop behoren te staan bij iedere strafrechtelijke interventie.⁷²⁶ De conclusie komt in de paragraaf ‘Redelijke termijn’ verder aan bod.

In een volgende zaak dient de rechtbank Amsterdam te beslissen op de vordering van de officier van justitie strekkende de tenuitvoerlegging van de vervangende jeugddetentie.⁷²⁷ Aan veroordeelde is een gedragsbeïnvloedende maatregel opgelegd en vervangende jeugddetentie indien hij niet aan de maatregel meewerkt. Ondanks dat de minderjarige zich niet aan de afspraken houdt, acht de rechtbank het voor zijn ontwikkeling van belang dat hij de maatregel kan blijven uitvoeren. De rechtbank wijst derhalve de vordering van de officier van justitie gedeeltelijk toe en acht deze beslissing mede in het licht van artikel 3 IVRK in het belang van de veroordeelde.

De rechtbank Zutphen lijkt artikel 3 IVRK verdragsconform toe te passen.⁷²⁸ In deze zaak staat de vervolgingsbeslissing van het Openbaar Ministerie jegens een zeer jeugdige verdachte centraal. De verdachte was ten tijde van het delict twaalf jaar en wordt ervan verdacht in groepsverband diefstal en woninginbraak te

⁷²⁵ Parket HR 30 juni 2015, ECLI:NL:PHR:2015:1295.

⁷²⁶ Artikel 3 IVRK wordt expliciet genoemd in de uitspraak waar de cassatie betrekking op heeft, deze is in de conclusie opgenomen. Advocaat-Generaal Spronken haalt echter wel General Comment no. 14 aan waarin het VN-Kinderrechtencomité een toelichting op het belang van het kind uit artikel 3 IVRK.

⁷²⁷ Rb. Amsterdam 9 november 2016, ECLI:NL:RBAMS:2016:8436.

⁷²⁸ Rb. Zutphen 19 september 2018, NBSTRAF 2018/332.

hebben gepleegd. Namens de verdachte wordt beroep gedaan op artikel 3 IVRK en wordt aangevoerd dat het Openbaar Ministerie niet-ontvankelijk dient te worden verklaard. Daarbij wordt gesteld dat geen redelijke en billijke belangenafweging is gemaakt door de officier van justitie bij de beslissing om de minderjarige al dan niet te vervolgen. De rechtbank overweegt dat het Openbaar Ministerie kennelijk vanwege het groepsaspect heeft besloten de gehele groep verdachten te dagvaarden, terwijl de leeftijden varieerden van twaalf tot negentien jaar. De rechtbank verklaart het Openbaar Ministerie niet-ontvankelijk en oordeelt dat de individuele belangen van de verdachte niet zijn meegewogen door de officier van justitie, waardoor hij niet in redelijkheid tot de vervolgingsbeslissing heeft kunnen komen.

Overig

In zes zaken wordt het beroep op artikel 3 IVRK gemotiveerd afgewezen.⁷²⁹ In een zaak bij het gerechtshof Amsterdam voert de raadsman aan dat het belang van het kind van de verdachte niet conform artikel 3 IVRK heeft vooropgestaan bij de beslissing van de officier van justitie om tot vervolging over te gaan.⁷³⁰ Het Openbaar Ministerie dient derhalve niet-ontvankelijk te worden verklaard. De rechtbank verwerpt het beroep en stelt dat het belang van waarheidsvinding ook een belang kan zijn dat een kind aangaat.

In drie uitspraken omtrent de uit- en overlevering van meerderjarige verdachten oordeelt de rechtbank dat dit een toegestane inbreuk is op het recht op family life en de rechten van het kind. De inbreuk wordt niet in strijd geacht met artikel 8 EVRM of artikel 3 IVRK.⁷³¹

In een uitspraak van de rechtbank Amsterdam staat de overlevering van een meerderjarige verdachte aan Frankrijk centraal.⁷³² De rechtbank overweegt dat in een situatie waarin beroep wordt gedaan op de familiebanden tussen ouder en kind, de rechten die worden gewaarborgd door artikel 3 IVRK niet verder kunnen reiken dan de bescherming die artikel 8 EVRM biedt. Er is volgens de rechter geen sprake van een schending van artikel 8 EVRM en artikel 3 IVRK nu de overlevering een toegestane inmenging in de uitoefening van het recht op respect voor het familie- en gezinsleven is. Daarbij merkt zij op dat Frankrijk zowel het EVRM als het IVRK heeft geratificeerd. Op grond van het interstatelijk vertrouwensbeginsel moet ervan worden uitgegaan dat Frankrijk deze verdragen zal naleven, aldus de rechtbank. Dan een uitspraak van de beroepscommissie van de RSJ omtrent de overplaatsing

⁷²⁹ Rb. Den Haag 9 september 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:11281; Hof Amsterdam 24 december 2014, ECLI:NL:GHAMS:2014:6161; Rb. Den Haag 26 februari 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:6131; Beroepscommissie RSJ 27 november 2015, RSJ 15/2822/GB; Rb. Amsterdam 14 april 2016, ECLI:NL:RBAMS:2016:2388; Rb. Amsterdam 19 december 2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:9672.

⁷³⁰ Hof Amsterdam 24 december 2014, ECLI:NL:GHAMS:2014:6161.

⁷³¹ Rb. Den Haag 9 september 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:11281; Rb. Den Haag 26 februari 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:6131; Rb. Amsterdam 19 december 2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:9672. De term uitlevering wordt gehanteerd in gevallen waarin een persoon aan een land buiten de Europese Unie wordt uitgeleverd. Van overlevering is sprake wanneer de 'uitlevering' binnen de Europese Unie plaatsvindt.

⁷³² Rb. Amsterdam 14 april 2016, ECLI:NL:RBAMS:2016:2388.

van een strafrechtelijk gedetineerde vreemdeling waarin naast artikel 3 IVRK ook beroep wordt gedaan op artikel 9 IVRK.⁷³³ De beroepscommissie verklaart het beroep ongegrond. De zaak zal nader worden besproken bij artikel 9 IVRK.

In vijftien zaken waarin een beroep is gedaan op artikel 3 IVRK wordt in het geheel niet op het beroep ingegaan.⁷³⁴ Het betreft zaken van de Hoge Raad, de rechtbank en de beroepscommissie van de RSJ.

Artikel 8 (Recht op eerbiediging nationaliteit)

1. De Staten die partij zijn, verbinden zich tot eerbiediging van het recht van het kind zijn of haar identiteit te behouden, met inbegrip van nationaliteit, naam en familiebetrekkingen zoals wettelijk erkend, zonder onrechtmatige inmenging.

2. Wanneer een kind op niet rechtmatige wijze wordt beroofd van enige of alle bestanddelen van zijn of haar identiteit, verlenen de Staten die partij zijn passende bijstand en bescherming, teneinde zijn identiteit snel te herstellen.

In slechts één uitspraak is een beroep gedaan op artikel 8 IVRK, naast artikel 3 IVRK.⁷³⁵ Het betreft een uitspraak van de rechtbank Utrecht omtrent de bezwaarprocedure in het kader van de Wet DNA. De raadsman stelt dat de artikelen 3 en 8 IVRK nopen tot afzien van het verwerken van een DNA-profiel. Het blijft in het midden om welke reden artikel 8 IVRK hiertoe zou moeten leiden. De rechtbank gaat niet in op het beroep op het IVRK. De zaak wordt besproken in de paragraaf ‘Bezwaarschriftprocedure Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden’.

Artikel 9 (Scheiding kind van de ouders en recht op omgang)

1. De Staten die partij zijn, waarborgen dat een kind niet wordt gescheiden van zijn of haar ouders tegen hun wil, tenzij de bevoegde autoriteiten, onder voorbehoud van de mogelijkheid van rechterlijke toetsing, in overeenstemming met het toepasselijke recht en de toepasselijke procedures, beslissen dat deze scheiding noodzakelijk is in het belang van het kind. Een dergelijke beslissing kan noodzakelijk zijn in een bepaald geval, zoals wanneer er

⁷³³ Beroepscommissie RSJ 27 november 2015, RSJ 15/2822.

⁷³⁴ Rb. Haarlem 23 september 2014, ECLI:NL:RBNHO:2014:9157; Rb. Amsterdam 6 oktober 2014, ECLI:NL:RBAMS:2014:6554; Rb. Den Haag 7 oktober 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:12402; Beroepscommissie RSJ 19 mei 2015, RSJ 15/1278/GB; HR 8 september 2015, ECLI:NL:HR:2015:2465; Beroepscommissie RSJ 2 december 2015, RSJ 15/2396/JA; Rb. Amsterdam 14 april 2016, ECLI:NL:RBAMS:2016:2384; Rb. Breda 20 juni 2017, NBSTRAF 2017/266; Beroepscommissie RSJ 1 februari 2017, RSJ 16/3351/JB; Beroepscommissie RSJ 18 juli 2018, RSJ 17/3474/GB; Rb. Utrecht 22 oktober 2018, NBSTRAF 2018/364; Beroepscommissie RSJ 21 november 2018, RSJ R-1221; Beroepscommissie RSJ 12 december 2018, RSJ R-18/1312; Beroepscommissie RSJ 5 maart 2019, RSJ R-18/2166/GV; Beroepscommissie RSJ 4 juli 2019, RSJ R-19/3198/GB.

⁷³⁵ Rb. Utrecht 22 oktober 2018, NBSTRAF 2018/364.

sprake is van misbruik of verwaarlozing van het kind door de ouders, of wanneer de ouders gescheiden leven en er een beslissing moet worden genomen ten aanzien van de verblijfplaats van het kind.

2. In procedures ingevolge het eerste lid van dit artikel dienen alle betrokken partijen de gelegenheid te krijgen aan de procedures deel te nemen en hun standpunten naar voren te brengen.

3. De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind dat van een ouder of beide ouders is gescheiden, op regelmatige basis persoonlijke betrekkingen en rechtstreeks contact met beide ouders te onderhouden, tenzij dit in strijd is met het belang van het kind.

4. Indien een dergelijke scheiding voortvloeit uit een maatregel genomen door een Staat die partij is, zoals de inhechtenisneming, gevangenneming, verbanning, deportatie, of uit een maatregel het overlijden ten gevolge hebbend (met inbegrip van overlijden, door welke oorzaak ook, terwijl de betrokkene door de Staat in bewaring wordt gehouden) van één ouder of beide ouders of van het kind, verstrekt die Staat, op verzoek, aan de ouders, aan het kind of, indien van toepassing, aan een ander familielid van het kind de noodzakelijke inlichtingen over waar het afwezige lid van het gezin zich bevindt of waar de afwezige leden van het gezin zich bevinden, tenzij het verstrekken van die inlichtingen het welzijn van het kind zou schaden. De Staten die partij zijn, waarborgen voorts dat het indienen van een dergelijk verzoek op zich geen nadelige gevolgen heeft voor de betrokkene(n).

Artikel 9 IVRK is – in combinatie met artikel 8 EVRM – zes keer ingeroepen.⁷³⁶ In geen van de zaken heeft het beroep op artikel 9 IVRK succes. In drie zaken wordt het beroep op artikel 9 IVRK gemotiveerd afgewezen. In twee zaken draait het om de minderjarige kinderen van de slachtoffers die zich via hun wettelijke vertegenwoordigers als benadeelde partij in het strafproces hebben gevoegd.⁷³⁷ In beide gevallen is één van de ouders op brute wijze van zijn of haar leven beroofd. Namens de minderjarigen wordt zowel immateriële als materiële schadevergoeding gevorderd wegens schending van artikel 9 IVRK en artikel 8 EVRM. De rechtbank Leeuwarden dient te vragen te beantwoorden of de Algemene nabestaandenwet de mogelijkheid biedt in het strafproces om vergoeding te vorderen voor geleden immateriële en materiële schade in de vorm van reiskosten.⁷³⁸ De rechtbank oordeelt dat hier geen sprake van is en merkt op dat de wetgever de mogelijkheid momenteel overweegt. Het zou volgens de rechtbank echter de (rechtsprekende) bevoegdheid te buiten gaan als zij hierop zou anticiperen door zelf een mogelijkheid te creëren. De rechtbank verklaart de minderjarige niet-ontvankelijk en verwijst naar de burgerlijke rechter. Het strafproces leent zich niet voor beantwoording van de vraag of

⁷³⁶ Rb. Leeuwarden 21 januari 2015, ECLI:NL:RBNNE:2015:228; Beroepscommissie RSJ 27 november 2015, RSJ 15/2822/GB; Beroepscommissie RSJ 28 december 2017, RSJ 17/2273/GB; Rb. Amsterdam 4 mei 2018, ECLI:NL:RBAMS:2018:2986; Beroepscommissie RSJ 27 november 2018, RSJ R-18/1685/GB; Beroepscommissie RSJ 9 januari 2019, RSJ R-18/1413/GB.

⁷³⁷ Rb. Leeuwarden 21 januari 2015, ECLI:NL:RBNNE:2015:228; Rb. Amsterdam 4 mei 2018, ECLI:NL:RBAMS:2018:2986.

⁷³⁸ Rb. Leeuwarden 21 januari 2015, ECLI:NL:RBNNE:2015:228.

bijzondere omstandigheden aanleiding kunnen geven om in het licht van het IVRK of het EVRM af te wijken van de Nederlandse wet, aldus de rechtbank.

De rechtbank Amsterdam oordeelt – onder verwijzing naar twee arresten van de Hoge Raad – eveneens in een dergelijke zaak dat het beroep op artikel 9 IVRK en artikel 8 EVRM faalt.⁷³⁹ De rechtbank overweegt ten aanzien van het beroep op schending van artikel 8 EVRM dat uit het Taxi-bus arrest volgt dat artikel 8 EVRM niet noopt tot het in wetgeving voorzien van recht op (immateriële) schadevergoeding aan de ouder die een kind verliest als gevolg van onrechtmatig handelen of nalaten van een ander. Volgens de rechtbank heeft de Hoge Raad daar op 9 oktober 2009 aan toegevoegd dat dit niet anders is wanneer sprake is van een opzettelijk misdrijf. Op grond hiervan faalt het beroep eveneens en geldt in het verlengde dat dit tevens geldt voor het beroep op artikel 9 IVRK, aldus de rechtbank.

Dan een uitspraak van de beroepscommissie van de RSJ.⁷⁴⁰ Deze zaak heeft betrekking op de overplaatsing van een strafrechtelijk gedetineerde vreemdeling. Klager is gedetineerd in Ter Apel en wenst graag overgeplaatst te worden naar Almere. Reden is dat het voor zijn vrouw en kinderen vanwege de reisafstand en -kosten niet goed mogelijk is om op bezoek te komen. Naast artikel 9 IVRK en 8 EVRM is tevens beroep op artikel 3 IVRK gedaan, omdat aan klager de facto het bezoek van zijn kinderen wordt onthouden. De beroepscommissie verwerpt het beroep. Uit het oordeel valt af te leiden dat de beroepscommissie het IVRK niet van dwingendrechtelijke aard acht en alleen al om die reden niet hoeft te leiden tot gegrondverklaring. De beroepscommissie lijkt hiermee het IVRK gemakkelijk opzij te schuiven.

In drie andere zaken gaat de beroepscommissie van de RSJ niet in op het beroep op artikel 9 IVRK.⁷⁴¹ In een zaak omtrent de overplaatsing van een strafrechtelijk gedetineerde vreemdeling houdt de beroepscommissie echter wel rekening met de verblijfplaats van klagers vrouw en kinderen.⁷⁴² Volgens klager wordt zijn recht op family life zoals neergelegd in artikel 8 EVRM geschonden door overplaatsing naar de penitentiaire inrichting Ter Apel, nu zijn gezin in Brussel woont. Het onthouden van de mogelijkheid om persoonlijk contact met de kinderen te onderhouden, levert volgens klager tevens een schending van artikel 9 IVRK op. De penitentiaire inrichting in Ter Apel is de enige inrichting in Nederland die bestemd is voor strafrechtelijk gedetineerde vreemdelingen. Wanneer sprake is van uitzonderlijke omstandigheden kan een strafrechtelijk gedetineerde vreemdeling in een andere inrichting worden geplaatst. Mede gelet op de verblijfplaats van klagers vrouw en kinderen, oordeelt de beroepscommissie dat sprake is van een uitzonderlijke omstandigheid en wordt het beroep gegrond verklaard en de bestreden beslissing vernietigd. De selectiefunctaris wordt opgedragen om een nieuwe beslissing te nemen.

⁷³⁹ Rb. Amsterdam 4 mei 2018, ECLI:NL:RBAMS:2018:2986.

⁷⁴⁰ Beroepscommissie RSJ 27 november 2015, RSJ 15/2822/GB.

⁷⁴¹ Beroepscommissie RSJ 28 december 2017, RSJ 17/2273/GB; Beroepscommissie RSJ 27 november 2018, RSJ R-18/1685/GB; Beroepscommissie RSJ 9 januari 2019, RSJ R-18/1413/GB.

⁷⁴² Beroepscommissie RSJ 27 november 2018, RSJ R-18/1685/GB.

Artikel 16 (Recht op privacy)

- 1. Geen enkel kind mag worden onderworpen aan willekeurige of onrechtmatige inmenging in zijn of haar privéleven, in zijn of haar gezinsleven, zijn of haar woning of zijn of haar correspondentie, noch aan enige onrechtmatige aantasting van zijn of haar eer en goede naam.*
- 2. Het kind heeft recht op bescherming door de wet tegen zodanige inmenging of aantasting.*
-

In twee zaken is een beroep gedaan op artikel 16 IVRK in samenhang met artikel 3 en 40 IVRK.⁷⁴³ De zaak van de rechtbank Den Haag ziet op de bezwaarschriftprocedure met betrekking tot de Wet DNA.⁷⁴⁴ De rechtbank dient de vraag te beantwoorden of een van de uitzonderingen uit artikel 2 Wet DNA zich voordoet. In deze zaak is de minderjarige veroordeeld voor mishandeling. De raadsvrouw stelt dat het bepalen en het verwerken van het DNA-profiel van de minderjarige in strijd is met de letter en de geest van de artikelen 3, 16 en 40 IVRK alsmede artikel 8 EVRM. De veroordeelde werd – mede vanwege zijn seksuele geaardheid – stelselmatig gepest door klasgenoten waardoor hij disproportioneel heeft gereageerd. De rechtbank gaat niet in op de artikelen van het IVRK, maar ziet in de bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd redenen om het bezwaar gegrond te verklaren. Zo wordt rekening gehouden met de leeftijd van de veroordeelde ten tijde van het delict, het feit dat hij een first offender is en dat de veroordeelde ten tijde van het delict kwetsbaar was vanwege zijn nog niet bekendgemaakte seksuele geaardheid. Voorts slaat de rechtbank ook acht op de strafmodaliteit van het jeugdstrafrecht die verschilt van de strafmodaliteit in het volwassenenstrafrecht waardoor een minderjarige veroordeelde wordt benadeeld.

De zaak van de rechtbank Amsterdam gaat over het tonen van beelden van de minderjarige verdachte in de media.⁷⁴⁵ Voor wat betreft het beroep op artikel 16 IVRK valt deze zaak ook in de categorie Overig. Volgens de raadsman is sprake van een schending van de artikelen 3, 16 en met name artikel 40 lid 2 onder vii IVRK. De rechtbank noemt artikel 3, gaat niet in op artikel 16 en stelt dat met name artikel 40 IVRK een rol speelt in de beoordeling. De uitspraak wordt uitvoeriger besproken bij artikel 40 IVRK.

Artikel 17 (Recht op informatie)

De Staten die partij zijn, erkennen de belangrijke functie van de massamedia en waarborgen dat het kind toegang heeft tot informatie en materiaal uit een verscheidenheid van nationale en internationale bronnen, in het bijzonder informatie en materiaal gericht op het bevor-

⁷⁴³ Rb. Den Haag 7 oktober 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:12402; Rb. Amsterdam 14 april 2016, ECLI:NL:RBAMS:2016:2384.

⁷⁴⁴ Rb. Den Haag 7 oktober 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:12402. Zie ook de paragraaf ‘Bezwaarschriftprocedure Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden.

⁷⁴⁵ Rb. Amsterdam 14 april 2016, ECLI:NL:RBAMS:2016:2384.

deren van zijn of haar sociale, psychische en morele welzijn en zijn of haar lichamelijke en geestelijke gezondheid. Hiertoe dienen de Staten die partij zijn:

- a. de massamedia aan te moedigen informatie en materiaal te verspreiden die tot sociaal en cultureel nut zijn voor het kind en in overeenstemming zijn met de strekking van artikel 29;
- b. internationale samenwerking aan te moedigen bij de vervaardiging, uitwisseling en verspreiding van dergelijke informatie en materiaal uit een verscheidenheid van culturele, nationale en internationale bronnen;
- c. de vervaardiging en verspreiding van kinderboeken aan te moedigen;
- d. de massamedia aan te moedigen in het bijzonder rekening te houden met de behoeften op het gebied van de taal van het kind dat tot een minderheid of tot de oorspronkelijke bevolking behoort;
- e. de ontwikkeling aan te moedigen van passende richtlijnen voor de bescherming van het kind tegen informatie en materiaal die schadelijk zijn voor zijn of haar welzijn, indachtig de bepalingen van de artikelen 13 en 18.

Artikel 17 IVRK komt in twee uitspraken van de rechtbank Alkmaar voor.⁷⁴⁶ De zaken hebben betrekking op de bezwaarschriftprocedure in het kader van de Wet DNA.⁷⁴⁷ De rechtbank haalt uit eigen beweging het IVRK aan, maar noemt het verkeerde artikel:

(artikel 17 lid 1 IVRK bepaalt dat niemand mag worden onderworpen aan willekeurige of onwettige inmenging in zijn privé leven (...)).

Bedoeld wordt wellicht artikel 16 IVRK of – waarschijnlijker - artikel 17 IVBPR, nu artikel 17 IVRK wordt aangehaald naar aanleiding van de uitspraken van het VN-Mensenrechtencomité waarin is geoordeeld dat Nederland artikel 17 IVBPR heeft geschonden.

Artikel 28 (Recht op onderwijs)

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op onderwijs, en teneinde dit recht geleidelijk en op basis van gelijke kansen te verwezenlijken, verbinden zij zich er met name toe:

- a. primair onderwijs verplicht te stellen en voor iedereen gratis beschikbaar te stellen;
- b. de ontwikkeling van verschillende vormen van voortgezet onderwijs aan te moedigen, met inbegrip van algemeen onderwijs en beroepsonderwijs, deze vormen voor ieder kind beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken, en passende maatregelen te nemen zoals de invoering van gratis onderwijs en het bieden van financiële bijstand indien noodzakelijk;

⁷⁴⁶ Rb. Alkmaar 29 april 2019, ECLI:NL:RBNHO:2019:3932; Rb. Alkmaar 17 juni 2019, ECLI:NL:RBNHO:2019:5492.

⁷⁴⁷ Zie de paragraaf 'Bezwaarprocedure Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden'.

- c. met behulp van alle passende middelen hoger onderwijs toegankelijk te maken voor een ieder naar gelang zijn capaciteiten;*
- d. informatie over en begeleiding bij onderwijs- en beroepskeuze voor alle kinderen beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken;*
- e. maatregelen te nemen om regelmatig schoolbezoek te bevorderen en het aantal kinderen dat de school vroegtijdig verlaat, te verminderen.*
2. *De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te verzekeren dat de wijze van handhaving van de discipline op scholen verenigbaar is met de menselijke waardigheid van het kind en in overeenstemming is met dit Verdrag.*
3. *De Staten die partij zijn, bevorderen en stimuleren internationale samenwerking in aanlegenheden die verband houden met onderwijs, met name teneinde bij te dragen tot de uitbanning van onwetendheid en analfabetisme in de gehele wereld, en de toegankelijkheid van wetenschappelijke en technische kennis en moderne onderwijsmethoden te vergroten. In dit opzicht wordt met name rekening gehouden met de behoeften van de ontwikkelingslanden.*
-

Artikel 28 IVRK komt slechts in één zaak naar voren en is daarin van weinig betekenis. Het gaat om een zaak bij het Parket bij de Hoge Raad omtrent de overtreding van een ouder van de Leerplichtwet 1969.⁷⁴⁸ De verdachte heeft op grond van artikel 5 aanhef en onder b Leerplichtwet 1969 beroep gedaan op vrijstelling van de inschrijfverplichting, omdat geen school beschikbaar was waarin onderwijs werd gegeven volgens de liberaal joodse traditie. Artikel 28 IVRK wordt door Advocaat-Generaal Spronken in haar conclusie genoemd (voetnoot 37). Uit de verwijzing valt af te leiden dat de artikelen 5, 6 en 8 van de Leerplichtwet mogelijk onverenigbaar zouden kunnen zijn met onder meer artikel 28 IVRK, wanneer in het concrete geval het recht op onderwijs van een kind in het geding komt, aldus de Advocaat-Generaal. Het IVRK wordt in het arrest van de Hoge Raad niet genoemd.

Artikel 37 (Folteringsverbod en waarborgen bij vrijheidsberoving)

De Staten die partij zijn, waarborgen dat:

- a. geen enkel kind wordt onderworpen aan foltering of aan een andere wrede, onmenselijke of onterende behandeling of bestraffing. Doodstraf noch levenslange gevangenisstraf zonder de mogelijkheid van vrijlating wordt opgelegd voor strafbare feiten gepleegd door personen jonger dan achttien jaar;*
- b. geen enkel kind op onwettige of willekeurige wijze van zijn of haar vrijheid wordt beroofd. De aanhouding, inhechtenisneming of gevangenneming van een kind geschiedt overeenkomstig de wet en wordt slechts gehanteerd als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke passende duur;*
- c. ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd, wordt behandeld met menselijkheid en met eerbied voor de waardigheid inherent aan de menselijke persoon, en zodanig dat*

⁷⁴⁸ Parket HR 10 oktober 2017, ECLI:NL:PHR:2017:1334.

rekening wordt gehouden met de behoeften van een persoon van zijn of haar leeftijd. Met name wordt ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd, gescheiden van volwassenen tenzij het in het belang van het kind wordt geacht dit niet te doen, en heeft ieder kind het recht contact met zijn of haar familie te onderhouden door middel van correspondentie en bezoeken, behalve in uitzonderlijke omstandigheden;

d. ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd het recht heeft onverwijld te beschikken over juridische en andere passende bijstand, alsmede het recht de wettigheid van zijn vrijheidsberoving te betwisten ten overstaan van een rechter of een andere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit, en op een onverwijld beslissing ten aanzien van dat beroep.

Artikel 37 IVRK komt in zes uitspraken voor. De rechtbank en de beroepscommissie van de RSJ hebben zich niet expliciet uitgelaten over de rechtstreekse werking van artikel 37 IVRK. Evenwel lijkt in één zaak de rechtstreekse werking van artikel 37 IVRK te kunnen worden afgeleid. Tevens valt één zaak in de categorie Verdragsconforme uitleg en toepassing en vallen vier zaken in de categorie ‘Overig’.

Rechtstreekse werking

In een zaak van de beroepscommissie van de RSJ lijkt de beroepscommissie schending van artikel 5 EVRM en artikel 37 IVRK aan te nemen. In deze zaak heeft een minderjarige beroep ingesteld, omdat hij het niet eens is met de tegemoetkoming die eerder door de klachtencommissie van de jeugdzorginstelling is toegekend. De raadvrouw heeft aangevoerd dat artikel 5 EVRM en artikel 37 IVRK zijn geschonden, nu klager 128 uur aaneengesloten in afzondering heeft doorgebracht. Ondanks dat de klachtencommissie de schending als ernstig heeft beoordeeld, is een bescheiden tegemoetkoming toegekend. De beroepscommissie lijkt de schendingen van artikel 5 EVRM en artikel 37 IVRK te bevestigen, nu zij in het licht hiervan aanleiding ziet om een hogere tegemoetkoming toe te kennen.

Verdragsconforme uitleg en toepassing

De rechtbank Breda betreft uit eigen initiatief het IVRK in haar oordeel.⁷⁴⁹ In deze zaak is sprake van het ‘twee fasen proces’ waarbij eerst de schuld van de verdachte komt vast te staan. De rechtbank heeft geoordeeld dat de verdachte zich schuldig heeft gemaakt aan verkrachting. Het slachtoffer heeft zich in deze zaak als benadeelde partij in het geding gevoegd en wil de schade op de verdachte verhalen. De rechtbank legt aan verdachte een schadevergoedingsmaatregel op, maar legt daarbij – rekening houdend met artikel 37 onder b IVRK – geen vervangende jeugddetentie op:

De rechtbank zal aan verdachte de schadevergoedingsmaatregel opleggen. Daarbij zal echter geen vervangende jeugddetentie worden bepaald of opgelegd. In artikel 37 aanhef en onder b van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind is bepaald dat gevangenneming van een kind slechts wordt gehanteerd als uiterste maatregel en voor de

⁷⁴⁹ Rb. Breda 11 december 2018, ECLI:NL:RBZWB:2018:6833.

kortst mogelijke passende duur. Dit betekent naar het oordeel van de rechtbank dat tot het opleggen van jeugddetentie in het geval een kind niet aan zijn betalingsverplichting voldoet, slechts in zeer uitzonderlijke situaties kan worden overgegaan.

Overig

In de vier zaken die onder het kopje ‘Overig’ worden gecategoriseerd, wordt niet ingegaan op het beroep op het IVRK. In een zaak bij het Parket van de Hoge Raad noemt Advocaat-Generaal Machielse artikel 37 onder b IVRK in het kader van zijn bespreking over de wijziging van artikel 77a Wetboek van Strafrecht (adolescentenstrafrecht) zonder daar verder op in te gaan.⁷⁵⁰

In een zaak bij de RSJ heeft een minderjarige geklaagd over een kamerplaatsing en een ordemaatregel waarbij klager eveneens gedurende drie maanden van maandag tot en met vrijdag om 15.15 uur op zijn kamer werd geplaatst.⁷⁵¹ De raadsman acht de maatregel waarbij klager vijf dagen wordt uitgesloten van activiteiten in strijd met artikel 3 EVRM en artikel 3 en 37 IVRK. De beroepscommissie van de RSJ verklaart het beroep gedeeltelijk gegrond, maar betreft uitsluitend de nationale wetgeving in haar oordeel.

In de zaak van de rechtbank Den Haag verzoekt de raadsvrouw om een hogere schadevergoeding nu de inverzekeringstelling van de kwetsbare verdachte ingrijpende gevolgen voor hem heeft gehad.⁷⁵² De verblijfplaats van de minderjarige was ten tijde van de inverzekeringstelling in een gesloten behandelcentrum vanwege ernstige gedragsproblemen en een verstandelijke beperking. De minderjarige verdachte heeft tijdens de inverzekeringstelling in een politieel verbleven. De raadsvrouw doet een beroep op artikel 37 onder c IVRK en betoogt dat minderjarigen in beginsel niet in een politieel horen te verblijven en tevens gescheiden dienen te worden van volwassenen. De rechtbank gaat niet in op het beroep op artikel 37 onder c IVRK. Zij houdt echter wel rekening met de kwetsbaarheid van de verdachte en kent een aanvullende immateriële schadevergoeding toe.

Dan een zaak van de beroepscommissie RSJ waarin naast artikel 37 IVRK tevens beroep op Rule 17 van de VN Havana Rules is gedaan.⁷⁵³ In deze zaak heeft klager beroep ingesteld tegen de beslissing van de beklagrechtter om hem niet-ontvankelijk te verklaren in zijn beklag. Het beklag had betrekking op de beslissing van de directeur van de justitiële jeugdinrichting om geen machtiging aan te vragen voor het verlenen van incidenteel verlof zodat klager een huwelijk kon bijwonen. Door de niet-ontvankelijkverklaring is aan klager een rechtsgang onthouden, aldus de raadsman. Volgens de raadsman is het uitblijven van een gemotiveerde beslissing op een aanvraag en het ontbreken van een rechtsmiddel daartegen niet in het belang van de minderjarige, dat op grond van artikel 37 IVRK en Rule 17 van de VN Havana Rules altijd als uitgangspunt dient te worden genomen. De beroeps-

⁷⁵⁰ Parket HR 31 maart 2015, ECLI:NL:PHR:2015:497.

⁷⁵¹ Beroepscommissie RSJ 2 december 2015, RSJ 15/2396/JA.

⁷⁵² Rb. Den Haag 22 maart 2016, NBSTRAF 2016/109.

⁷⁵³ Beroepscommissie RSJ 7 april 2016, RSJ 16/1124/JA.

commissie gaat niet in op het beroep op de bepalingen en overweegt dat het beroep van klager eveneens ongegrond zou zijn verklaard indien beklag wel open zou staan. Zij merkt daarbij op dat geen sprake zou zijn van een ongerechtvaardigde inbreuk op artikel 8 EVRM indien klager niet aanwezig zou zijn bij het huwelijk, terwijl zijn aanwezigheid wel van belang wordt geacht vanwege de hechte band tussen klager en zijn familie.

Artikel 40 (Kinderen die in aanraking komen met politie en justitie)

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van ieder kind dat wordt verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld terzake van het begaan van een strafbaar feit, op een wijze van behandeling die geen afbreuk doet aan het gevoel van waardigheid en eigenwaarde van het kind, die de eerbied van het kind voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden van anderen vergroot, en waarbij rekening wordt gehouden met de leeftijd van het kind en met de wenselijkheid van het bevorderen van de herintegratie van het kind en van de aanvaarding door het kind van een opbouwende rol in de samenleving.

2. Hiertoe, en met inachtneming van de desbetreffende bepalingen van internationale akten, waarborgen de Staten die partij zijn met name dat:

a. geen enkel kind wordt verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld terzake van het begaan van een strafbaar feit op grond van enig handelen of nalaten dat niet volgens het nationale of internationale recht verboden was op het tijdstip van het handelen of nalaten;

b. ieder kind dat wordt verdacht van of vervolgd wegens het begaan van een strafbaar feit, ten minste de volgende garanties heeft:

(i) dat het voor onschuldig wordt gehouden tot zijn of haar schuld volgens de wet is bewezen;

(ii) dat het onverwijld en rechtstreeks in kennis wordt gesteld van de tegen hem of haar ingebrachte beschuldigingen, indien van toepassing door tussenkomst van zijn of haar ouders of wettige voogd, en dat het juridische of andere passende bijstand krijgt in de voorbereiding en het voeren van zijn of haar verdediging;

(iii) dat de aangelegenheid zonder vertraging wordt beslist door een bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechterlijke instantie in een eerlijke behandeling overeenkomstig de wet, in aanwezigheid van een rechtskundige of anderszins deskundige raadsman of -vrouw, en, tenzij dit wordt geacht niet in het belang van het kind te zijn, met name gezien zijn of haar leeftijd of omstandigheden, in aanwezigheid van zijn of haar ouders of wettige voogden;

(iv) dat het er niet toe wordt gedwongen een getuigenis af te leggen of schuld te bekennen; dat het getuigen à charge kan ondervragen of doen ondervragen en dat het de deelneming en ondervraging van getuigen à decharge op gelijke voorwaarden kan doen geschieden;

(v) indien het schuldig wordt geacht aan het begaan van een strafbaar feit, dat dit oordeel en iedere maatregel die dientengevolge wordt opgelegd, opnieuw wordt beoordeeld door een hogere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechterlijke instantie overeenkomstig de wet;

(vi) dat het kind kosteloze bijstand krijgt van een tolk indien het de gebruikte taal niet verstaat of spreekt;

(vii) dat zijn of haar privéleven volledig wordt geëerbiedigd tijdens alle stadia van het proces.

3. De Staten die partij zijn, streven ernaar de totstandkoming te bevorderen van wetten, procedures, autoriteiten en instellingen die in het bijzonder bedoeld zijn voor kinderen die worden verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld terzake van het begaan van een strafbaar feit, en, in het bijzonder:

a. de vaststelling van een minimumleeftijd onder welke kinderen niet in staat worden geacht een strafbaar feit te begaan;

b. de invoering, wanneer passend en wenselijk, van maatregelen voor de handelwijze ten aanzien van deze kinderen zonder dat men zijn toevlucht neemt tot gerechtelijke stappen, mits de rechten van de mens en de wettelijke garanties volledig worden geëerbiedigd.

4. Een verscheidenheid van regelingen, zoals rechterlijke bevelen voor zorg, begeleiding en toezicht; adviezen; jeugdreclassering; pleegzorg; programma's voor onderwijs en beroepsopleiding en andere alternatieven voor institutionele zorg dient beschikbaar te zijn om te verzekeren dat de handelwijze ten aanzien van kinderen hun welzijn niet schaadt en in de juiste verhouding staat zowel tot hun omstandigheden als tot het strafbare feit.

In deze onderzoeksperiode is artikel 40 IVRK fors minder aan de orde gekomen dan in voorgaande onderzoeksperiode van vijftig uitspraken. In de thans onderzochte uitspraken is artikel 40 IVRK twaalf keer aan bod gekomen. Met name in zaken betreffende bezwaarschriftprocedures in het kader van de Wet DNA-onderzoek en de redelijke termijn is een beroep gedaan op artikel 40 IVRK. Deze uitspraken worden apart in beide betreffende paragrafen uitgebreid besproken.

Rechtstreekse werking

In een zaak bij het Parket van de Hoge Raad betreffende de redelijke termijn, heeft Advocaat-Generaal Spronken expliciet aandacht aan de status en doorwerking van het IVRK alsmede de interpretatie van artikel 40 IVRK.⁷⁵⁴ Aangenomen moet worden dat artikel 40 lid 2 onder b sub iii IVRK rechtstreekse werking heeft, aldus de Advocaat-Generaal.

Verdragsconforme uitleg en toepassing

In een uitspraak van de rechtbank Amsterdam houdt de rechtbank rekening met artikel 40 IVRK.⁷⁵⁵ In de zaak heeft het Openbaar Ministerie beelden van een minderjarige verdachte vertoond in de media om zijn identiteit te achterhalen. De raadsman heeft verzocht het Openbaar Ministerie niet-ontvankelijk te verklaren omdat de zaak veel media-aandacht heeft gekregen en de verdachte herkenbaar in beeld is gebracht. Daartoe wordt een beroep gedaan op artikel 3, 16 en met name artikel 40 lid 2 onder vii van het IVRK. De rechtbank noemt artikel 3 en artikel 40 lid 2 onder vii IVRK. Zij overweegt dat met name artikel 40 lid 2 onder VII IVRK betekenis heeft, gelet op de privacy van de verdachte tijdens en na de strafvervolgning. Uit

⁷⁵⁴ Parket HR 30 juni 2015, ECLI:NL:PHR:2015:1295, sub 27 e.v. Zie de paragraaf 'Redelijke termijn' voor een uitgebreide beschrijving.

⁷⁵⁵ Rb. Amsterdam 14 april 2016, ECLI:NL:RBAMS:2016:2384. Zie ook artikel 16 IVRK.

artikel 40 IVRK volgt volgens de rechtbank dat een inbreuk op het privéleven aan de vereisten van subsidiariteit en proportionaliteit moet voldoen, en dat wanneer het om een jeugdige gaat, deze beginselen strikt dienen te worden geïnterpreteerd. Het Openbaar Ministerie heeft onvoldoende geprobeerd om de verdachte op minder ingrijpende wijze op het spoor te komen, zo oordeelt de rechtbank. Zij komt vervolgens tot het oordeel dat het tonen van de beelden in de media een onrechtmatige inbreuk oplevert op het privéleven van de verdachte. Het beroep op artikel 40 IVRK slaagt in zoverre dat dit leidt tot strafvermindering, maar niet tot niet-ontvankelijkverklaring van het Openbaar Ministerie.

Overig

In de categorie Overig vallen tien zaken. In één uitspraak van de rechtbank Utrecht wordt het beroep op artikel 40 IVRK gemotiveerd afgewezen.⁷⁵⁶ In deze zaak is het adolescentenstrafrecht toegepast. De raadsman doet een beroep op artikel 40 IVRK, artikel 6 EVRM en artikel 9 en 14 IVBPR. De verdediging heeft zich op het standpunt gesteld dat geen sprake is geweest van een eerlijk proces nu de gegevensdragers van de verhoren van verdachte en aangeefster niet aan de raadsman zijn verstrekt. Ook hebben de officier van justitie en de politie onvoldoende de mogelijkheden tot bemiddeling ex artikel 51h Wetboek van Strafvordering benut/bevorderd, aldus de raadsman. De rechtbank verwierpt het beroep op artikel 40 IVRK en oordeelt dat het IVRK niet op verdachte van toepassing is nu verdachte inmiddels achttien jaar is.

In zeven zaken die betrekking hebben op bezwaarschriftprocedures in het kader van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden of de redelijke termijn, wordt door de rechter niet ingegaan op het beroep op het IVRK.⁷⁵⁷ In een zaak bij het Parket van de Hoge Raad en in een arrest van de Hoge Raad wordt artikel 40 IVRK slechts genoemd en heeft het weinig betekenis.⁷⁵⁸

Bezwaarschriftprocedure Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden

In deze onderzoeksperiode zijn 25 zaken gevonden die betrekking hebben op de Wet DNA en het IVRK. Dat is meer dan het dubbele aantal zaken dan in voorgaande onderzoeksperiode.⁷⁵⁹ De rechtbanken hebben het bezwaarschrift in zestien zaken gegrond verklaard.

⁷⁵⁶ Rb. Utrecht 29 juli 2016, ECLI:NL:RBMNE:2016:4591.

⁷⁵⁷ Rb. Haarlem 23 september 2014, ECLI:NL:RBNHO:2014:9157; Rb. Amsterdam 6 oktober 2014, ECLI:NL:RBAMS:2014:6554; Rb. Amsterdam 6 oktober 2014, ECLI:NL:RBAMS:2014:7023; Rb. Den Haag 7 oktober 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:12402; Rb. Lelystad 6 november 2014, ECLI:NL:RBMNE:2014:6021; Rb. Amsterdam 23 september 2016, NBSTRAF 2016/214; Rb. Breda 20 juni 2017, NBSTRAF 2017/266.

⁷⁵⁸ Parket HR 29 januari 2019, ECLI:NL:PHR:2019:78; HR 8 september 2015, ECLI:NL:HR:2015:2465.

⁷⁵⁹ N. Van der Meij, 'De toepassing van het IVRK in strafzaken', in: J.H. de Graaf e.a., *De toepassing van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind*, Amsterdam: CCRA 2015, p. 228-230. In de voorgaande onderzoeksperiode kwam het IVRK in tien zaken met betrekking tot de Wet DNA naar voren.

In het overgrote deel van de zaken komt het IVRK alleen ter sprake omdat de rechtbanken de uitspraken van de Hoge Raad uit 2008 aanhalen. In deze uitspraken is vooropgesteld dat in het door de wetgever beoogde systeem van ruime afname van DNA-materiaal bij veroordeelden slechts plaats is voor een tweetal beperkt uit te leggen uitzonderingen.⁷⁶⁰ De uitzonderingen volgen uit artikel 2 Wet DNA: het celmateriaal van de veroordeelde is reeds verwerkt (artikel 2 lid 1 onder a Wet DNA) of het is ‘redelijkerwijs aannemelijk dat het bepalen en verwerken van zijn DNA-profiel gelet op de aard van het misdrijf of de bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd niet van betekenis zal kunnen zijn voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van de veroordeelde’ (artikel 2 lid 1 onder b Wet DNA). De Hoge Raad stelt dat geen ruimte bestaat voor een generieke uitzondering voor minderjarigen en dat die ook niet aan het IVRK kan worden ontleend.⁷⁶¹

In slechts negen zaken komt een specifiek artikel van het IVRK aan bod. Het gaat om de artikelen 3, 8, 16, 17 en 40 IVRK.⁷⁶² In het onderhavige onderzoek hebben de rechtbanken Noord-Holland (zittingsplaats Alkmaar), Limburg (zittingsplaats Roermond) en Amsterdam in zes zaken uit eigen beweging het IVRK in hun oordeel betrokken.⁷⁶³ De raadvrouw stelt in de zaak van de rechtbank Amsterdam dat DNA-afname in strijd is met artikel 17 IVBPR.⁷⁶⁴ De rechter schetst eerst het toetsingskader waarin onder andere de arresten van de Hoge Raad uit 2008 worden aangehaald. De standaard overweging dat voor minderjarigen geen ruimte bestaat voor een generieke uitzondering wordt daarbij niet genoemd. De rechtbank bepaalt dat binnen het toetsingskader een individuele belangenafweging moet worden gemaakt, waarbij onder meer rekening wordt gehouden met de uitgangspunten van het IVRK zonder deze specifiek te benoemen.

De rechtbank Alkmaar heeft in twee zaken artikel 17 IVRK aangehaald waar artikel 16 IVRK of artikel 17 IVBPR werd bedoeld.⁷⁶⁵ In beide uitspraken stelt de rechtbank namelijk dat uit artikel 17 IVRK zou volgen dat niemand mag worden onderworpen aan willekeurige of onwettige inmenging in zijn privé leven. In beide

⁷⁶⁰ HR 13 mei 2008, *LJN* BC8231; HR 13 mei 2008, *LJN* BC8234.

⁷⁶¹ HR 13 mei 2008, *LJN* BC8231, r.o. 4.5 (concl. P-G J.W. Fokkens); HR 13 mei 2008, *LJN* BC8234, r.o. 4.5 (concl. P-G J.W. Fokkens).

⁷⁶² Rb. Den Haag 7 oktober 2014, *ECLI:NL:RBDHA:2014:12402*; Rb. Amsterdam 23 september 2016, *NBSTRAF* 2016/214; Rb. Breda 20 juni 2017, *NBSTRAF* 2017/266; Rb. Roermond 17 oktober 2017, *ECLI:NL:RBLIM:2017:10625*; Rb. Roermond 17 oktober 2017, *ECLI:NL:RBLIM:2017:10626*; Rb. Roermond 17 oktober 2017, *ECLI:NL:RBLIM:2017:10627*; Rb. Utrecht 22 oktober 2018, *NBSTRAF* 2018/364; Rb. Alkmaar 29 april 2019, *ECLI:NL:RBNHO:2019:3932*; Rb. Alkmaar 17 juni 2019, *ECLI:NL:RBNHO:2019:5492*. Zie voor een bespreking van de uitspraken respectievelijk artikel 3, 8, 16, 17 en 40 IVRK.

⁷⁶³ Rb. Roermond 17 oktober 2017, *ECLI:NL:RBLIM:2017:10625*; Rb. Roermond 17 oktober 2017, *ECLI:NL:RBLIM:2017:10626*; Rb. Roermond 17 oktober 2017, *ECLI:NL:RBLIM:2017:10627*; Rb. Amsterdam 19 maart 2019, *ECLI:NL:RBAMS:2019:2593*; Rb. Alkmaar 29 april 2019, *ECLI:NL:RBNHO:2019:3932*; Rb. Alkmaar 17 juni 2019, *ECLI:NL:RBNHO:2019:5492*.

⁷⁶⁴ Rb. Amsterdam 19 maart 2019, *ECLI:NL:RBAMS:2019:2593*.

⁷⁶⁵ Rb. Alkmaar 29 april 2019, *ECLI:NL:RBNHO:2019:3932*; Rb. Alkmaar 17 juni 2019, *ECLI:NL:RBNHO:2019:5492*.

zaken is het bezwaarschrift ongegrond verklaard.

In deze onderzoeksperiode zijn in 23 van de 25 uitspraken over DNA de arresten van de Hoge Raad uit 2008 aangehaald. In een viertal zaken conformeert de rechtbank zich duidelijk aan de jurisprudentie van de Hoge Raad.⁷⁶⁶ In de uitspraken wordt in de aard van het misdrijf of de omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd, reden gezien om het bezwaarschrift ongegrond te verklaren. De rechtbanken oordelen dat een belangenafweging van de persoonlijke belangen van de veroordeelde enerzijds en het algemeen maatschappelijk belang anderzijds, bij de beoordeling niet aan de orde is. In de uitspraak van de rechtbank Alkmaar wordt namens de veroordeelde gesteld dat opslag van DNA-materiaal geen strafvorderlijk doel dient, gezien de jeugdige leeftijd van de veroordeelde en de geringe ernst van het feit.⁷⁶⁷ De rechtbank overweegt dat wat betreft de aard van het misdrijf, geen sprake is van een uitzonderingssituatie. Op de jeugdige leeftijd van de veroordeelde wordt niet ingegaan.

De rechtbank Den Haag sluit zich eveneens aan bij de jurisprudentie van de Hoge Raad.⁷⁶⁸ Daarbij oordeelt de rechtbank expliciet dat zij in het IVRK, ook in het licht bezien van de onderhavige zaak, geen grond vindt om af te wijken van het oordeel van de Hoge Raad.

In veertien zaken hebben de rechtbanken de lijn van de Hoge Raad erkend, maar zien zij bij de toets aan artikel 2 lid 1 onder b Wet DNA toch redenen om hiervan af te wijken door een uitzondering te maken.⁷⁶⁹ Zo is in tien uitspraken onder meer rekening gehouden met de jeugdige leeftijd van de verdachte.⁷⁷⁰ In die zaken levert de jeugdige leeftijd van de veroordeelde een bijzondere omstandigheid in de zin van artikel 2 lid 1 onder b Wet DNA op om het bezwaarschrift gegrond te verklaren.

⁷⁶⁶ Rb. Alkmaar 13 april 2015, ECLI:NL:RBNHO:2015:3878; Rb. Den Haag 2 februari 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:917; Rb. Alkmaar 29 februari 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:3089; Rb. Alkmaar 18 juli 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:11288.

⁷⁶⁷ Rb. Alkmaar 13 april 2015, ECLI:NL:RBNHO:2015:3878.

⁷⁶⁸ Rb. Den Haag 2 februari 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:917.

⁷⁶⁹ Rb. Den Haag 7 oktober 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:12402; Rb. Alkmaar 26 oktober 2015, ECLI:NL:RBNHO:2015:11813; Rb. Alkmaar 25 januari 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:629; Rb. Alkmaar 29 februari 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:3094; Rb. Groningen 27 juni 2016, ECLI:NL:RBNNE:2016:3317; Rb. Amsterdam 23 september 2016, NBSTRAF 2016/214; Rb. Maastricht 29 november 2016, NBSTRAF 2017/45; Rb. Amsterdam 14 september 2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:9870; Rb. Roermond 17 oktober 2017, ECLI:NL:RBLIM:2017:10625; Rb. Roermond 17 oktober 2017, ECLI:NL:RBLIM:2017:10626; Rb. Roermond 17 oktober 2017, ECLI:NL:RBLIM:2017:10627; Rb. Amsterdam 22 februari 2019, ECLI:NL:RBAMS:2019:1837; Rb. Amsterdam 19 maart 2019, ECLI:NL:RBAMS:2019:2593; Rb. Alkmaar 1 juli 2019, ECLI:NL:RBNHO:2019:5494.

⁷⁷⁰ Rb. Den Haag 7 oktober 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:12402; Rb. Alkmaar 26 oktober 2015, ECLI:NL:RBNHO:2015:11813; Rb. Alkmaar 29 februari 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:3094; Rb. Groningen 27 juni 2016, ECLI:NL:RBNNE:2016:3317; Rb. Maastricht 29 november 2016, NBSTRAF 2017/45; Rb. Breda 20 juni 2017, NBSTRAF 2017/266; Rb. Amsterdam 14 september 2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:9870; Rb. Amsterdam 22 februari 2019, ECLI:NL:RBAMS:2019:1837; Rb. Amsterdam 19 maart 2019, ECLI:NL:RBAMS:2019:2593; Rb. Alkmaar 1 juli 2019, ECLI:NL:RBNHO:2019:5494.

In twee uitspraken ziet de rechter uitdrukkelijk *geen* aanleiding in de jeugdige leeftijd van de veroordeelde om het bezwaarschrift gegrond te verklaren. De rechtbank Almelo sluit aan bij de uitspraken van de Hoge Raad.⁷⁷¹ De rechtbank stelt dat de minderjarigheid van de veroordeelde ten tijde van het delict en het feit dat veroordeelde geen verdere justitiële documentatie heeft, geen dusdanig bijzondere omstandigheden opleveren dat de uitzonderingsgrond uit artikel 2 lid 1 onder b Wet DNA van toepassing is.

De rechtbank Amsterdam oordeelt op 1 augustus 2019 dat de jeugdige leeftijd van de veroordeelde geen bijzondere omstandigheid oplevert wanneer sprake is van ernstige delicten en daarvoor een forse straf is opgelegd.⁷⁷² De raadsman doet in de uitspraak beroep op de zeer jeugdige leeftijd van zijn cliënt; hij was ten tijde van het delict slechts veertien jaar. De minderjarige is veroordeeld voor straatroven en poging tot afpersing. De rechtbank overweegt dat de leeftijd van de veroordeelde mogelijk een rol kan spelen ten aanzien van de uitzonderingsgrond ‘bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd’. Het hangt volgens de rechtbank af van de concrete omstandigheden van het geval of dit zo is en zo ja, in welke mate. De rechter houdt echter in negatieve zin rekening met de zeer jeugdige leeftijd van de veroordeelde. De rechtbank verklaart het bezwaarschrift ongegrond en oordeelt als volgt:

Daarnaast was sprake van een veroordeling wegens het plegen van meerdere ernstige delicten en is aan veroordeelde, hoewel minderjarig, een flinke taakstraf opgelegd, zodat van de leeftijd niet gezegd kan worden dat deze een bijzondere omstandigheid oplevert die tot gegrondverklaring zou kunnen leiden.

Naast de jeugdige leeftijd wordt in de veertien uitspraken waarin een uitzondering wordt gemaakt op het uitgangspunt van de Hoge Raad, ook met andere factoren rekening gehouden bij de beoordeling van het bezwaarschrift. In zeven zaken houdt de rechtbank bijvoorbeeld rekening met het rapport van de Raad voor de Kinderbescherming door informatie aan te halen uit het raadsrapport en te betrekken in het oordeel.⁷⁷³

Het tijdsverloop tussen de veroordeling en het bevel tot afname van DNA kan tevens een rol spelen bij de gegrondverklaring van het bezwaarschrift. Dit is het geval in twee uitspraken.⁷⁷⁴ In de zaak van de rechtbank Alkmaar van 25 januari 2016 bedraagt het tijdsverloop tussen de veroordeling en het bevel tot DNA-afna-

⁷⁷¹ Rb. Almelo 29 maart 2017, ECLI:NL:RBOVE:2017:1742.

⁷⁷² Rb. Amsterdam 1 augustus 2019 ECLI:NL:RBAMS:2019:7213.

⁷⁷³ Rb. Den Haag 7 oktober 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:12402; Rb. Alkmaar 29 februari 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:3094; Rb. Amsterdam 23 september 2016, NBSTRAF 2016/214; Rb. Maastricht 29 november 2016, NBSTRAF 2017/45; Rb. Breda 20 juni 2017, NBSTRAF 2017/266; Rb. Amsterdam 14 september 2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:9870; Rb. Roermond, 17 oktober 2017, ECLI:NL:RBLIM:2017:10626

⁷⁷⁴ Rb. Alkmaar 25 januari 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:629; Rb. Groningen 27 juni 2016, ECLI:NL:RBNNE:2016:3317.

me ruim 29 maanden. De rechtbank gaat expliciet in op het standpunt van de klager. De rechtbank overweegt dat in de Wet DNA geen termijn is opgenomen voor het geven van het bevel tot afname van DNA-materiaal en dat geen sanctie verbonden is aan het (te) laat afgeven van dit bevel. Voorts haalt de rechtbank de Memorie van Toelichting bij de Wet DNA aan en leidt daaruit af dat het de bedoeling van de wetgever is geweest dat het bevel zo spoedig mogelijk na de veroordeling wordt afgegeven.⁷⁷⁵ Dit uitgangspunt is juist voor minderjarigen van belang. Jongeren dienen zo spoedig mogelijk te weten waar zij aan toe zijn en dienen niet langer dan noodzakelijk in onzekerheid te leven, aldus de rechtbank. Het tijdsverloop wordt door de rechtbank dan ook onwenselijk geacht. Vervolgens oordeelt zij dat het grote tijdsverloop, bezien in het licht van de overige omstandigheden, maakt dat het bepalen, opnemen en verwerken van het DNA-profiel van de veroordeelde disproportioneel is en tot gegrondverklaring van het bezwaarschrift dient te leiden.⁷⁷⁶ Daarbij heeft de rechtbank de jurisprudentie van verschillende rechtbanken aangehaald waaruit een zekere lijn van gegrondverklaringen bij een groot tijdsverloop is af te leiden. De rechtbank acht het beroep op de rechtszekerheid terecht, waardoor het bepalen, verwerken en bewaren van het DNA-profiel niet meer gerechtvaardigd is.

Advocaat-Generaal Knigge heeft vervolgens in een andere zaak cassatie in het belang der wet ingesteld.⁷⁷⁷ Aanleiding hiervoor vormen de wisselende (tegenstrijdige) oordelen van de rechtbanken over de aanvaardbaarheid van een (te) lang tijdsverloop. De Advocaat-Generaal gaat in zijn conclusie van 14 juni 2016 in op de vraag wat de consequenties zijn als een bevel als bedoeld in artikel 2 Wet DNA bij veroordeelden niet zo spoedig mogelijk na de desbetreffende veroordeling is gegeven. Knigge geeft ter illustratie in zijn conclusie een overzicht van uitspraken. Hierin komt ook een aantal zaken omtrent minderjarige veroordeelden voor, waarin het IVRK wordt genoemd. Het uitgangspunt dat voor een generieke uitzondering voor minderjarigen geen plaats is, wordt meerdere keren aangehaald. De Advocaat-Generaal neemt het standpunt in dat een onnodig lang tijdsverloop als onwenselijk wordt beschouwd. Daarbij haalt hij de Memorie van Toelichting bij de Wet DNA aan, waaruit volgt dat het bevel zo spoedig mogelijk na de veroordeling dient te worden afgegeven.⁷⁷⁸ Het belang dat met die spoed is gediend, is de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van de veroordeelde. Dat is niet het belang van de veroordeelde zodat niet goed valt in te zien dat de veroordeelde wordt benadeeld als de vereiste spoed niet wordt betracht, aldus Knigge. Het belang dat het bevel zo spoedig mogelijk dient te worden gegeven ziet op het belang van de wetshandhaving en niet op het belang van de veroordeelde bij rechtszekerheid. Gezien het wettelijk systeem, is opname van het DNA-profiel

⁷⁷⁵ *Kamerstukken II 2002/2003*, 28 685, nr. 3 (MvT), p. 32.

⁷⁷⁶ De rechtbank acht het tevens van belang dat veroordeelde in de periode tussen het begaan van het feit en de procedure een zeer positieve ontwikkeling heeft doorgemaakt, door zijn diploma te behalen en te starten met een vervolgopleiding.

⁷⁷⁷ Parket HR 14 juni 2016, ECLI:NL:PHR:2016:894. De cassatie is ingesteld tegen een uitspraak van een meerderjarige veroordeelde.

⁷⁷⁸ Parket HR 14 juni 2016, ECLI:NL:PHR:2016:894, r.o. 7.11.

in de databank zinvol volgens Knigge, zolang de bewaartermijn van 20 of 30 jaar niet is verstreken.⁷⁷⁹ Hoewel dit niet expliciet wordt gezegd, zou uit de conclusie kunnen worden afgeleid dat het standpunt is dat een onnodig tijdsverloop ook geen grond oplevert om de bezwaarschriften van minderjarigen gegrond te verklaren.

Na de conclusie van Advocaat-Generaal Knigge is nog één zaak gevonden waarin het bezwaarschrift wel gegrond is verklaard, mede vanwege het grote tijdsverloop. Het betreft een uitspraak van de rechtbank Groningen van 27 juni 2016.⁷⁸⁰ De rechtbank Groningen erkent de lijn van de Hoge Raad, maar ziet in het grote tijdsverloop reden om van het uitgangspunt af te wijken. In deze zaak zijn 18 maanden verstreken tussen de veroordeling en het bevel. Verwijzend naar de jurisprudentie van de Hoge Raad, acht de rechtbank geen generieke uitzondering voor minderjarigen aanwezig. Toch ziet de rechtbank reden om een uitzondering te maken. Daartoe overweegt zij eerst dat in de Wet DNA geen termijn is gegeven voor het geven van het bevel tot DNA-afname en dat geen sanctie is verbonden aan het (te) laat afgeven hiervan. Vervolgens overweegt de rechtbank het volgende:

Om voornoemde redenen zal, ingeval duidelijk is dat niet sprake is van “zo spoedig mogelijk na de veroordeling”, een afweging gemaakt moeten worden tussen de in het geding zijnde belangen van opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten en de belangen van de veroordeelde bij het tijdig weten of hij nog verplicht zal worden tot afname van DNA-celmateriaal ten behoeve van opname in de DNA-databank. Bij die afweging speelt de mate van tijdsverloop een rol, de aard en ernst van het onderliggende strafbare feit, maar ook het concrete recidivegevaar, en andere klager betreffende persoonlijke factoren.

In de beoordeling wordt onder meer rekening gehouden met het tijdsverloop van 18 maanden. Naast het tijdsverloop houdt de rechtbank in zijn beoordeling ook rekening met de aard en de ernst van het onderliggende strafbare feit, de zeer jeugdige leeftijd van klager, het feit dat hij first offender was en de nadelige positie van minderjarigen veroordeelden met betrekking tot de strafmodaliteit. De rechtbank verklaart het bezwaarschrift gegrond en bepaalt dat het celmateriaal van veroordeelde terstond vernietigd moet worden.

Voorts wordt in zeven zaken blijk gegeven van de nadelige positie van minderjarige veroordeelden ten opzichte van meerderjarige veroordeelden bij het bepalen en verwerken van het DNA-profiel vanwege de verschillende strafmodaliteiten.⁷⁸¹ Volgens de rechtbanken is het pedagogisch karakter van het jeugdstrafrecht het uitgangspunt bij de bestraffing van minderjarigen en brengt dit mee dat aan minderja-

⁷⁷⁹ Parket HR 14 juni 2016, ECLI:NL:PHR:2016:894, r.o. 7.12.

⁷⁸⁰ Rb. Groningen 27 juni 2016, ECLI:NL:RBNNE:2016:3317.

⁷⁸¹ Rb. Den Haag 7 oktober 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:12402; Rb. Groningen 27 juni 2016, ECLI:NL:RBNNE:2016; Rb. Maastricht 29 november 2016, *NBSTRAF* 2017/45; Rb. Amsterdam 14 september 2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:9870; Rb. Roermond 17 oktober 2017, ECLI:NL:RBLIM:2017:10625; Rb. Roermond 17 oktober 2017, ECLI:NL:RBLIM:2017:10626; Rb. Roermond 17 oktober 2017, ECLI:NL:RBLIM:2017:10627.

rigen – anders dan aan meerderjarigen – doorgaans geen geldboete wordt opgelegd. In drie zaken houdt de rechtbank ambtshalve rekening met deze factor.⁷⁸² In drie uitspraken van de rechtbank Roermond dient naar opvatting van de officier van justitie het bezwaarschrift gegrond te worden verklaard:

*Gelet op deze omstandigheid en in ogenschouw genomen dat indien betrokkene als volwassene first-offender zou zijn bestraft, er een geldboete zou zijn opgelegd waardoor er geen grondslag voor afname van DNA zou zijn geweest, maakt dat in deze specifieke situatie er geen opsporingsbelang terzake het reeds gepleegde strafbare feit of enig relevant recidive gevaar aanwezig is. Het ingediende bezwaar dient daarom naar opvatting van het Openbaar Ministerie gegrond te worden verklaard.*⁷⁸³

De rechtbank erkent dat minderjarige veroordeelden worden benadeeld ten opzichte van meerderjarige veroordeelden vanwege de strafmodaliteit in het jeugdstrafrecht. Een dergelijke praktijk wordt in strijd geacht met artikel 8 EVRM en artikel 3 IVRK.⁷⁸⁴

De meest recente ontwikkeling is dat door rechtbanken – en een enkele keer het Openbaar Ministerie – acht wordt geslagen op de twee uitspraken die door het VN-Mensenrechtencomité zijn gedaan en het daaruit voortvloeiende voornemen van minister Grapperhaus om de wet te wijzigen. In de twee zaken heeft het Comité geoordeeld dat Nederland een inbreuk heeft gemaakt op de privacy van twee vijftienjarige kinderen door na een strafbaar feit hun DNA af te nemen en op te slaan. Nederland heeft hiermee artikel 17 IVBPR geschonden, aldus het Comité. Uit de uitspraken volgt dat verplichte DNA-afname van minderjarige veroordeelden disproportioneel is ten opzichte van het legitieme doel van het voorkomen en opsporen van serieuze misdrijven. Op 3 april 2018 heeft minister Grapperhaus aan de Tweede Kamer laten weten voornemens te zijn om de Wet DNA te wijzigen ten voordele van minderjarigen die zijn veroordeeld tot een taakstraf van minder dan 40 uur.⁷⁸⁵

De raadsman doet in de zaak van de rechtbank Utrecht van 22 oktober 2018 beroep op artikel 3 en 8 IVRK alsmede de uitspraak van het VN-Mensenrechtencomité S.L. tegen Nederland.⁷⁸⁶ Volgens de officier van justitie is er – gelet op de voorgenomen wetwijziging – ruimte om het bezwaarschrift gegrond te verklaren nu de veroordeelde is veroordeeld voor een voorwaardelijke werkstraf van 25 uur. De rechtbank gaat niet in op het verweer van de advocaat en het standpunt van de officier van justitie, maar gebruikt artikel 8 EVRM in haar oordeel om het bezwaarschrift gegrond te verklaren.

⁷⁸² Rb. Den Haag 7 oktober 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:12402; Rb. Groningen 27 juni 2016, ECLI:NL:RBNNE:2016; Rb. Amsterdam 14 september 2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:9870

⁷⁸³ Rb. Roermond 17 oktober 2017, ECLI:NL:RBLIM:2017:10625; Rb. Roermond 17 oktober 2017, ECLI:NL:RBLIM:2017:10626; Rb. Roermond 17 oktober 2017, ECLI:NL:RBLIM:2017:10627.

⁷⁸⁴ Zie voor een uitgebreide beschrijving van de zaken artikel 3 IVRK.

⁷⁸⁵ *Kamerstukken II* 2017/18, 31415, nr. 20.

⁷⁸⁶ Rb. Utrecht 22 oktober 2018, *NBSTRAF* 2018/364.

In de uitspraak van de rechtbank Amsterdam van 22 februari 2019 doet de raadsman een beroep op artikel 8 EVRM en de voorgenomen wetswijziging.⁷⁸⁷ De officier van justitie gaat hierin mee en neemt het standpunt in dat het bezwaarschrift gegrond verklaard moet worden aangezien sprake is van een geringe taakstraf (30 uur). De rechtbank haalt de uitspraken van het Comité en het voornemen van minister Grapperhaus aan. Vervolgens oordeelt de rechtbank dat de maatregel disproportioneel is en verklaart het bezwaarschrift gegrond nu een werkstraf van minder dan 40 uur is opgelegd. Het IVRK wordt in deze uitspraak slechts genoemd vanwege het aanhalen van de jurisprudentie van de Hoge Raad. De raadvrouw doet in de zaak van de rechtbank Amsterdam van 19 maart 2019 eveneens een beroep op de uitspraak van het Comité en de voorgenomen wetswijziging.⁷⁸⁸ Het standpunt van de officier van justitie is ook dat het bezwaarschrift gegrond moet worden verklaard, nu een geheel voorwaardelijke taakstraf is opgelegd. De rechtbank gaat niet expliciet in op het verweer van de raadvrouw, maar geeft wel aan kennis te hebben genomen van de door haar genoemde ontwikkelingen. De rechtbank overweegt dat een individuele afweging dient te worden gemaakt. Daarbij dient onder meer rekening te worden gehouden met de (minderjarige) leeftijd van de veroordeelde, het pedagogisch karakter van het jeugdstrafrecht en de uitgangspunten van het IVRK. Het bezwaarschrift wordt – mede gelet op de geheel voorwaardelijk opgelegde taakstraf – gegrond verklaard.

Eerder zag de rechtbank Alkmaar in de uitspraken van het Comité nog aanleiding om het bezwaarschrift gegrond te verklaren.⁷⁸⁹ In de uitspraak van 29 april 2019 oordeelt zij echter het tegenovergestelde.⁷⁹⁰ In deze zaak heeft de raadsman een beroep gedaan op het voorgenomen wetsvoorstel en de brieven die de minister daarover heeft geschreven aan de Tweede Kamer. De rechtbank bespreekt de uitspraken van het Comité, maar verklaart het bezwaarschrift ongegrond:

De rechtbank stelt vast dat het daar nog slechts een voornemen van de Minister betreft dat nog niet eens in een wetsvoorstel is vastgelegd. Het is geenszins denkbeeldig dat de uiteindelijk vastgestelde regeling anders komt te luiden. Gegeven de huidige jurisprudentie van de Hoge Raad, waarin wordt bepaald dat de uitzonderingen in de Wet beperkt moeten worden uitgelegd, is de rechtbank van oordeel dat niet geanticipeerd mag worden op mogelijk komende wetgeving.

⁷⁸⁷ Rb. Amsterdam 22 februari 2019, ECLI:NL:RBAMS:2019:1837

⁷⁸⁸ Rb. Amsterdam 19 maart 2019, ECLI:NL:RBAMS:2019:2593.

⁷⁸⁹ Rb. Alkmaar 1 juli 2019, ECLI:NL:RBNHO:2019:5494.

⁷⁹⁰ Rb. Alkmaar 29 april 2019, ECLI:NL:RBNHO:2019:3932. De rechtbank Alkmaar verklaart ook op 17 juni 2019 het bezwaarschrift ongegrond en oordeelt tevens dat niet geanticipeerd mag worden op mogelijk komende wetgeving. Daarbij wordt in acht opgenomen dat wanneer het voornemen van de minister wel in een wet zou zijn omgezet, de veroordeelde hier geen baat bij had. In casu was veroordeelde voor een werkstraf van 100 uur veroordeeld: Rb. Alkmaar 17 juni 2019, ECLI:NL:RBNHO:2019:5492. Zie voor een bespreking van beide uitspraken tevens artikel 17 IVRK.

In de zaak van 1 juli 2019 van de rechtbank Alkmaar doet de raadsman een beroep op het verschil in strafmodaliteit van het jeugdstrafrecht en het volwassenenstrafrecht.⁷⁹¹ De rechtbank gaat hier niet op in, maar ziet onder meer in twee uitspraken van het VN-Mensenrechtencomité aanleiding om het bezwaarschrift gegrond te verklaren.⁷⁹²

Uit bovenstaande volgt dat rechtbanken wisselend omgaan met het voorgenomen wetsvoorstel van minister Grapperhaus. De verschillende (tegenstrijdige) oordelen lijken tot rechtsongelijkheid te leiden. In deze onderzoeksperiode is geen uitspraak meer gevonden na het oordeel van de rechtbank Alkmaar dat niet mag worden geanticipeerd op mogelijk komende wetgeving. Wellicht is het nu aan de Hoge Raad om hier meer duidelijkheid over te scheppen.

Redelijke termijn

In deze onderzoeksperiode komt de redelijke termijn een stuk minder aan bod dan in de voorgaande onderzoeksperiode.⁷⁹³ Slechts in zeven uitspraken komt het onderwerp naar voren, waaronder in een zaak bij het Parket van de Hoge Raad en in een arrest van de Hoge Raad.⁷⁹⁴ In de onderzochte rechtspraak dient de rechter te beoordelen of een beroep op artikel 3 IVRK en/of 40 IVRK met zich meebrengt dat het Openbaar Ministerie niet-ontvankelijk dient te worden verklaard.

Voor een helder overzicht wordt eerst kort de lijn geschetst van de jurisprudentie van de Hoge Raad aangaande de redelijke termijn. In het arrest van 3 oktober 2000 heeft de Hoge Raad beslist dat een strafzaak van een minderjarige verdachte binnen zestien maanden dient te zijn afgerond.⁷⁹⁵ Uit het arrest van 16 december 2003 volgt dat de Hoge Raad geen ruimere toepassing heeft willen toekennen aan artikel 40 lid 2 sub b onder iii IVRK, dan aan artikel 14 IVBPR en artikel 6 EVRM.⁷⁹⁶ Voort heeft de Hoge Raad op 17 juni 2008 geoordeeld dat overschrijding van de redelijke termijn niet kan leiden tot niet-ontvankelijkheid van het Openbaar Ministerie, ook niet in uitzonderlijke gevallen.⁷⁹⁷ Tot slot herhaalt de Hoge Raad zijn oordeel in het arrest van 30 maart 2010 en bepaalt dat voor jeugdstrafzaken geen uitzondering wordt gemaakt op de regel.⁷⁹⁸ Die regel is dat overschrijding van de redelijke ter-

⁷⁹¹ Rb. Alkmaar 1 juli 2019, ECLI:NL:RBNHO:2019:5494.

⁷⁹² VN-Mensenrechtencomité 18 juli 2017 S.L. t. Nederland (2362/2013) en N.K. t. Nederland (2326/2013).

⁷⁹³ N. Van der Meij, 'De toepassing van het IVRK in strafzaken', in: J.H. de Graaf e.a., *De toepassing van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind*, Amsterdam: CCRA 2015, p. 230-237. De redelijke termijn kwam destijds in dertig zaken aan bod.

⁷⁹⁴ Rb. Haarlem 23 september 2014, ECLI:NL:RBNHO:2014:9157; Rb. Amsterdam 6 oktober 2014, ECLI:NL:RBAMS:2014:6554; Rb. Amsterdam 6 oktober 2014, ECLI:NL:RBAMS:2014:7023; Rb. Lelystad 6 november 2014, ECLI:NL:RBMNE:2014:6021; Parket HR 30 juni 2015, ECLI:NL:PHR:2015:1295; Rb. Haarlem 16 juli 2015, ECLI:NL:RBNHO:2015:9991; HR 8 september 2015, ECLI:NL:HR:2015:2465.

⁷⁹⁵ HR 3 oktober 2000, ECLI:NL:2000:AA7309.

⁷⁹⁶ HR 16 december 2003, ECLI:NL:HR:2003:AL9062.

⁷⁹⁷ HR 17 juni 2008, ECLI:NL:HR:2008:BD2578.

⁷⁹⁸ HR 30 maart 2010, ECLI:NL:HR:2010:BL3228.

mijn wordt gecompenseerd door strafvermindering. In de feitenrechtspraak heerst verdeeldheid en wordt in veel gevallen een afwijkend standpunt ingenomen. In het voorgaande deelonderzoek is de controverse tussen de rechtbank Amsterdam en het Amsterdamse hof beschreven en is geopperd dat het aan de Hoge Raad is om duidelijkheid te scheppen over de reactie die zou moeten volgen op overschrijding van de redelijke termijn.⁷⁹⁹ Daarbij is de vraag opgeworpen of de Hoge Raad vasthoudt aan zijn eerdere jurisprudentie of dat wordt gekozen voor een nuancering in het geval van minderjarige verdachten. Voordat wordt overgegaan tot bespreking van het arrest van de Hoge Raad en de bijbehorende conclusie van Advocaat-Generaal Spronken, zal eerst de feitenrechtspraak worden besproken.

De rechtbank Haarlem heeft op 23 september 2014 het Openbaar Ministerie niet-ontvankelijk verklaard.⁸⁰⁰ In casu was de redelijke termijn met 22 maanden overschreden. De raadsman doet een beroep op artikel 3 en artikel 40 lid 2 sub b onder iii IVRK. Beide artikelen dienen in het jeugdstraf(proces)recht als uitgangspunt te gelden waarmee het pedagogisch karakter van het jeugdstrafrecht wordt bevestigd, aldus de raadsman. De rechtbank refereert aan de arresten van de Hoge Raad van 3 oktober 2000, 17 juni 2008, alsmede 30 maart 2004.⁸⁰¹ Zij is derhalve van oordeel dat de forse overschrijding van de redelijke termijn in samenhang met de bijzondere omstandigheden van dit geval, maakt dat sprake is van grove veronachtzaming van de belangen van de verdachte op diens recht op eerlijke behandeling van zijn zaak. Dit dient, aldus de rechtbank, te leiden tot niet-ontvankelijkheid van het Openbaar Ministerie.

Op 6 oktober 2014 oordeelt de rechtbank Amsterdam in twee zaken dat het Openbaar Ministerie wel ontvankelijk is.⁸⁰² In de eerste zaak beroept de raadsman zich op artikel 3 en 40 IVRK alsmede het bijzondere karakter van het jeugdstrafrecht.⁸⁰³ De rechtbank verwijst naar een uitspraak van het hof Amsterdam waarin is geoordeeld dat overschrijding van de redelijke termijn – ook wanneer deze aanzienlijk is in jeugdzaken – niet kan leiden tot niet-ontvankelijkverklaring van het Openbaar Ministerie en dat tevens strafvermindering de sanctie is. De rechtbank is van oordeel dat zij zich als lagere rechterlijke instantie heeft te conformeren aan deze uitspraak van het hof. De rechtbank houdt echter wel rekening met het tijdsverloop en past artikel 9a Wetboek van Strafrecht toe:

⁷⁹⁹ N. Van der Meij, 'De toepassing van het IVRK in strafzaken', in: J.H. de Graaf e.a., *De toepassing van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind*, Amsterdam: CCRA 2015, p. 230-236.

⁸⁰⁰ Rb. Haarlem 23 september 2014, ECLI:NL:RBNHO:2014:9157

⁸⁰¹ HR 30 maart 2004, ECLI:NL:HR:2004:AM2533. Volgens de rechtbank volgt hieruit dat de niet-ontvankelijkverklaring van het Openbaar Ministerie als sanctie voor vormverzuimen slechts in uitzonderlijke gevallen in aanmerking komt, namelijk alleen als sprake is van een ernstige inbreuk op de beginselen van een behoorlijke procesorde waardoor doelbewust of met grote veronachtzaming van de belangen van de verdachte tekort is gedaan aan diens recht op een eerlijk proces.

⁸⁰² Rb. Amsterdam 6 oktober 2014, ECLI:NL:RBAMS:2014:6554; Rb. Amsterdam 6 oktober 2014, ECLI:NL:RBAMS:2014:7023.

⁸⁰³ Rb. Amsterdam 6 oktober 2014, ECLI:NL:RBAMS:2014:6554.

De rechtbank merkt op dat het jeugdstrafrecht wordt gekenmerkt door het pedagogisch karakter ervan. Van een strafoplegging dient een pedagogische meerwaarde uit te gaan. Nu thans, na ommekomst van drie en een half jaar, van een strafoplegging, ook niet in voorwaardelijke vorm, geen pedagogische meerwaarde is te verwachten en een strafoplegging verdachte in de nabije toekomst wel zou kunnen belemmeren bij het verkrijgen van een Verklaring Omtrent Gedrag, ziet de rechtbank aanleiding om verdachte geen straf en/of maatregel op te leggen, maar te volstaan met het uitspreken van een schuldigverklaring.

In de tweede zaak beroept de raadvrouw zich op artikel 6 EVRM en artikel 40 lid 2 onder iii IVRK.⁸⁰⁴ De rechtbank Amsterdam komt tot hetzelfde oordeel en gebruikt dezelfde overwegingen.

Dan een uitspraak van de rechtbank Lelystad van 6 november 2014 waarin het Openbaar Ministerie niet-ontvankelijk wordt verklaard.⁸⁰⁵ De raadsman wijst op de Kalsbeeknormen.⁸⁰⁶ De rechtbank verwijst naar het arrest van de Hoge Raad van 3 oktober 2000. De rechtbank is van oordeel dat in bepaalde gevallen toch sprake kan zijn van niet-ontvankelijkheid van het Openbaar Ministerie wanneer de redelijke termijn is overschreden. De rechtbank haalt artikel 3 IVRK en artikel 24 lid 2 van het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie aan en oordeelt als volgt:

De rechtbank is van oordeel dat wanneer het belang van de minderjarige vraagt om een zo spoedig mogelijke behandeling van de strafzaak, er geen bijzondere omstandigheden zijn die de lange duur van de behandeling rechtvaardigen en de redelijke termijn alsnog fors wordt overschreden, er sprake kan zijn van een ernstige inbreuk op de beginselen van een goede procesorde waardoor doelbewust of met grove veronachtzaming van de belangen van de verdachte aan diens recht op een eerlijke behandeling van zijn zaak is te kort gedaan. Op basis van voornoemde verdragsbepalingen bestaat immers juist bij jeugdige verdachten de verplichting om in de eerste plaats de belangen van de verdachte in acht te nemen. Deze verdragsverplichtingen leveren hierdoor een ander beschermingsniveau op dan hetgeen is bepaald in artikel 6 EVRM. Het overschrijden van de redelijke termijn kan derhalve, anders dan bij meerderjarige verdachten, dusdanig nadelig van invloed zijn op de ontwikkeling van de minderjarige verdachte dat er sprake is van een grove veronachtzaming van zijn belangen.

Vervolgens de vordering tot cassatie in het belang der wet van Advocaat-Generaal Spronken bij de Hoge Raad van 30 juni 2015.⁸⁰⁷ In de conclusie staan twee vragen centraal. De eerste vraag betreft de rechtsgevolgen van de overschrijding van de redelijke termijn in zaken waarin het jeugdstrafrecht is toegepast. De tweede vraag

⁸⁰⁴ Rb. Amsterdam 6 oktober 2014, ECLI:NL:RBAMS:2014:7023.

⁸⁰⁵ Rb. Lelystad 6 november 2014, ECLI:NL:RBMNE:6021.

⁸⁰⁶ De Kalsbeeknormen normeren de doorlooptijden binnen het jeugdstrafrecht. Dit houdt in dat jeugdzaken binnen een vastgestelde termijn door een partner in de strafrechtketen moeten zijn behandeld.

⁸⁰⁷ Parket HR 30 juni 2015, ECLI:NL:PHR:2015:1295.

is of de termijn van zestien maanden nog altijd als redelijk kan worden beschouwd in het licht van de eisen die in artikel 40 IVRK worden gesteld aan de berechting van minderjarigen. Aanleiding voor de vordering tot cassatie in het belang der wet vormt de verdeeldheid in de feitenrechtspraak over de vraag of in gevallen van aanzienlijke overschrijding van de redelijke termijn toch tot niet-ontvankelijkheid van het Openbaar Ministerie kan worden besloten, ondanks de arresten van de Hoge Raad. De Advocaat-Generaal schetst het verdragsrechtelijk kader waarin zij onder andere in gaat op het EVRM, de European Rules for juvenile offenders subject to sanctions or measures, de Guidelines on child-friendly justice, artikel 40 IVRK, de Beijing Rules en General Comments nr. 10 en nr. 14. Spronken komt tot de conclusie dat de rechter – op grond van het IVRK – de ruimte zou moeten hebben om het Openbaar Ministerie bij overschrijding van de redelijke termijn, niet-ontvankelijk te verklaren.⁸⁰⁸ Volgens Spronken is het bij uitstek aan de kinderrechter om bij het al dan niet sanctioneren van ontstane vertragingen in de berechting, een evenwicht te vinden tussen het belang van de samenleving en dat van de minderjarige. Daarbij dient de straftoemeting toegespitst te worden op de individuele situatie van de betrokken minderjarige.⁸⁰⁹ Hiermee lijkt Spronken rekening te houden met het belang van het kind uit artikel 3 IVRK. Ook merkt zij op dat een schuldigverklaring zonder oplegging van straf een strafrechtelijke veroordeling blijft die stigmatiserend werkt en nadelig kan zijn voor de toekomst van de minderjarige. Spronken stelt tot slot dat de rechtspraak van de Hoge Raad aanpassing behoeft en dat de termijn van zestien maanden bijstelling verdient.

De Hoge Raad wijkt in zijn arrest van 8 september 2015 af van het advies van Advocaat-Generaal Spronken.⁸¹⁰ De Hoge Raad ziet geen aanleiding om zijn rechtspraak aan te passen met betrekking tot de rechtsgevolgen van de overschrijding van de redelijke termijn in zaken waarin het jeugdstrafrecht is toegepast. De Hoge Raad is van oordeel dat de vuistregels uit zijn uitspraak uit 2008 beogen het debat te stroomlijnen en te voorkomen dat gelijke gevallen ongelijk worden behandeld. Tot slot oordeelt hij dat de termijn van zestien maanden beoogt recht te doen aan zowel het belang dat is gemoeid met de voortvarende afdoening van de zaak als aan het belang dat is gelegen in de waarborging van de kwaliteit van het proces. In zijn arrest wordt niet ingegaan op het IVRK.

In de onderhavige onderzoeksperiode zijn na de conclusie van de Advocaat-Generaal en de uitspraak van de Hoge Raad geen uitspraken meer gevonden die betrekking hebben op de redelijke termijn en waarin het IVRK is genoemd.

Facultatief Protocol bij het IVRK inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie

Het Facultatief Protocol komt in vijf uitspraken aan bod. In vier uitspraken speelt het Facultatief Protocol een beperkte rol, het wordt slechts aangehaald.

⁸⁰⁸ Parket HR 30 juni 2015, ECLI:NL:PHR:2015:1295, sub 35.

⁸⁰⁹ Parket HR 30 juni 2015, ECLI:NL:PHR:2015:1295, sub 38.

⁸¹⁰ HR 8 september 2015, ECLI:NL:HR:2015:2465.

De eerste zaak betreft een arrest van het hof Amsterdam.⁸¹¹ In deze zaak is een hockeyspeler veroordeeld tot een gevangenisstraf wegens het filmen van minderjarige hockeyspeelsters in de kleedkamers. Centraal staat de vraag of de kleedkamerfilms en stills (fotomomenten) daarvan zijn aan te merken als pornografisch materiaal. Het hof oordeelt op basis van een arrest van de Hoge Raad dat kleedkamerfilms en stills waarop minderjarigen voorkomen, wettelijk dienen te worden beschouwd als afbeeldingen van een seksuele gedraging als bedoeld in artikel 240b Wetboek van Strafrecht.⁸¹² Daarbij haalt het hof de definitie van kinderpornografie uit artikel 2 onder c van het Facultatief Protocol aan.

Dan volgen twee arresten van de Hoge Raad van 8 december 2015 die nauw met elkaar samenhangen en daarom gezamenlijk worden besproken.⁸¹³ Via een website worden schilderijen en tekeningen tentoongesteld en te koop aangeboden met daarop afgebeeld seksuele gedragingen van minderjarige jongens. Eén verdachte is de houder van de website, de ander is de maker van de schilderijen en tekeningen. In deze zaken draait het om de vraag of (foto's van) schilderijen van seksuele gedragingen van minderjarige jongens kunnen worden aangemerkt als afbeelding(en) in de zin van artikel 240b Wetboek van Strafrecht. Advocaat-Generaal Spronken heeft het Facultatief Protocol niet genoemd of besproken in haar conclusies bij de twee zaken. De Hoge Raad haalt artikel 2 onder c van het Facultatief Protocol wel aan bij het schetsen van het juridisch kader, maar gaat vervolgens niet expliciet in op het protocol. Het antwoord op de eerder gestelde vraag dient tegen de achtergrond van de in het juridisch kader genoemde internationale regelgeving alsmede de wetsgeschiedenis van artikel 240b Wetboek van Strafrecht te worden beantwoord, aldus de Hoge Raad. Het oordeel van het hof dat schilderijen niet reeds naar hun aard buiten het bereik van artikel 240b vallen, acht de Hoge Raad juist.

Tot slot een zaak waarbij het Facultatief Protocol van grotere betekenis is. In deze zaak heeft het Openbaar Ministerie cassatie ingesteld naar aanleiding van een vrijspraak door het hof van een verdachte wegens mensenhandel van een minderjarige.⁸¹⁴ De verdachte heeft de minderjarige overgehaald om pikante foto's van zichzelf te maken, die vervolgens zijn gebruikt om de minderjarige als prostituee op internet aan te bieden. De minderjarige is benaderd door mannen, maar heeft niet met hen afgesproken. Advocaat-Generaal Spronken gaat in haar conclusie van 20 februari 2018 in op de vraag of sprake is van uitbuiting in het geval de minderjarige zich wel beschikbaar heeft gesteld, maar er geen seksuele handelingen hebben plaatsgevonden.⁸¹⁵ Het hof heeft deze vraag ontkennend beantwoord en is van oordeel dat, nu de minderjarige geen klanten heeft ontvangen, sprake is van poging

⁸¹¹ Hof Amsterdam 14 oktober 2015, ECLI:NL:GHAMS:2015:4209.

⁸¹² HR 7 december 2010, ECLI:NL:HR:2010:BO6446; In artikel 240b Wetboek van Strafrecht is de strafbaarstelling van kinderpornografie vastgelegd.

⁸¹³ Hoge Raad 8 december 2015, ECLI:NL:HR:2015:348 en Hoge Raad 8 december 2015, ECLI:NL:HR:2015:3484.

⁸¹⁴ Parket HR 20 februari 2018, ECLI:NL:PHR:2018:138 en HR 2 oktober 2018, ECLI:NL:HR:2018:1823.

⁸¹⁵ Parket HR 20 februari 2018, ECLI:NL:PHR:2018:138.

tot uitbuiting en mensenhandel als bedoeld in artikel 273f lid 1 onder 5 Wetboek van Strafrecht. De Advocaat-Generaal acht de opvatting van het hof niet juist. Dit volgt uit de artikelen 2 en 3 van het Facultatieve Protocol en de wetsgeschiedenis ter uitvoering van dit protocol, aldus Spronken.⁸¹⁶ Zij legt aan de hand van (de vertaling van) het protocol uit dat artikel 273f lid 1 onder 5 Wetboek van Strafrecht geen beperkte strekking heeft:

5.6. Dat dit oordeel van het hof niet juist is, volgt uit het op 25 mei 2000 tot stand gekomen en door Nederland ondertekende Facultatief Protocol inzake kinderhandel, prostitutie en pornografie bij het Verdrag inzake de rechten van het kind en de wetsgeschiedenis ter uitvoering van dit protocol. Artikel 2 en 3 van dit protocol luiden, voor zover relevant, als volgt: ‘Article 2 For the purpose of the present Protocol:(...) b) Child prostitution means the use of a child in sexual activities for remuneration or any other form of consideration; (...) Article 3 1. Each State Party shall ensure that, as a minimum, the following acts and activities are fully covered under its criminal or penal law, whether these offences are committed domestically or transnationally or on an individual or organized basis: (...) b) Offering, obtaining, procuring or providing a child for child prostitution, as defined in article 2; (...)’ 5.7. De wetsgeschiedenis ter uitvoering van dit protocol luidt, voor zover relevant: ‘Op 25 mei 2000 is – na langdurige onderhandelingen – te New York totstandgekomen het Facultatief Protocol inzake de verkoop van kinderen, prostitutie en pornografie bij het Verdrag inzake de rechten van het kind (Trb. 2001, 63). Nederland heeft dit Protocol op 7 september 2000 ondertekend. (...) Het stelt verder strafbaar (2) aanbieden, verkrijgen of beschikbaar stellen van een kind voor prostitutie (...). (...) Onze wetgeving inzake seksueel misbruik, prostitutie, mensenhandel, kinderpornografie en adoptie stelt strafbaar de handelingen die ingevolge dit protocol strafbaar moeten worden gesteld. (...)’ 5.8. Nederland dient dus volgens de in de wetsgeschiedenis weergegeven vertaling van het protocol strafbaar te stellen het ‘aanbieden, verkrijgen of beschikbaar stellen van een kind voor prostitutie’. Dit heeft een ruime strekking en alleen al uit het begrip ‘aanbieden’ volgt dat niet is vereist dat daadwerkelijk seksuele handelingen zijn verricht. Door de invoering van het huidige art. 273f, eerste lid, onderdeel 5° heeft de wetgever beoogd juist deze handelingen strafbaar te stellen. Hoewel in de wet alleen het begrip ‘beschikbaar stellen’ expliciet is overgenomen, wijst niets erop dat daarmee een beperktere betekenis is gegeven aan de strafbaarstelling die het protocol voorschrijft.

Uit de wetsgeschiedenis volgt dat Nederland het ‘aanbieden, verkrijgen of beschikbaar stellen van een kind voor prostitutie’ strafbaar dient te stellen. In artikel 273f lid 1 onder 5 Wetboek van Strafrecht is alleen het begrip ‘beschikbaar stellen’ uitdrukkelijk overgenomen. Dit brengt volgens Spronken echter geen beperkte strafbaarstelling met zich mee. Om te kunnen spreken van uitbuiting is derhalve niet vereist dat daadwerkelijk seksuele handelingen zijn verricht, aldus de Advocaat-Generaal.

⁸¹⁶ Kamerstukken II 2003/04, 29291, 3 (MvT).

In het bijbehorende arrest van 2 oktober 2018 haalt de Hoge Raad de artikelen 2 en 3 van het Facultatief Protocol en de wetsgeschiedenis ter uitvoering daarvan aan bij het schetsen van het juridisch kader en de wetsgeschiedenis.⁸¹⁷ De Hoge Raad oordeelt aan de hand van de strekking van artikel 273f lid 1 onder 5 Wetboek van Strafrecht en de geschetste wetsgeschiedenis eveneens dat de opvatting van het hof onjuist is. De Hoge Raad noemt het Facultatief Protocol hierbij niet expliciet.

Algemeen (Geen specifieke bepaling)

In dertig zaken wordt het IVRK genoemd, maar is geen beroep gedaan op een specifiek artikel. Uit een aantal uitspraken valt af te leiden op welk artikel van het IVRK wordt gedoeld. Het gaat hierbij om artikel 3, 8, 9, 19, 37 en 40 IVRK. Zeventien zaken hebben betrekking op de bezwaarschriftprocedure in het kader van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden. Deze uitspraken zijn besproken in een aparte paragraaf.⁸¹⁸ Het IVRK is in die zaken in veel gevallen slechts naar voren gekomen vanwege het aanhalen van de jurisprudentie van de Hoge Raad waarin het IVRK is genoemd. Opvallend is dat in de besproken uitspraken wel beroep wordt gedaan op specifieke artikelen van andere verdragen, zoals bijvoorbeeld artikel 8 EVRM. De vraag rijst waarom er in die uitspraken geen beroep wordt gedaan op een specifiek artikel van het IVRK.

Verdragsconforme uitleg en toepassing

In de eerste zaak heeft een minderjarige willen uitreizen naar Syrië om zich bij de Islamitische Staat (IS) te voegen en deel te nemen aan de gewapende strijd.⁸¹⁹ De rechtbank Roermond ziet zich onder meer voor de vraag gesteld of het minderjarigen-, dan wel meerderjarigenstrafrecht dient te worden toegepast. Daarbij overweegt de rechtbank dat de hoofdregel is dat ten aanzien van minderjarigen die ten tijde van het strafbare feit de leeftijd van twaalf, maar nog niet van achttien jaar, hebben bereikt, het minderjarigenstrafrecht wordt toegepast (artikel 77a Wetboek van Strafrecht). De rechter kan op grond van artikel 77b Wetboek van Strafrecht het meerderjarigenstrafrecht toepassen ten aanzien van minderjarigen die ten tijde van het delict zestien of zeventien jaar zijn en wanneer de ernst van het feit, de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het feit is begaan, daartoe aanleiding geven. De rechter besluit mede op basis van het IVRK om niet af te wijken van de hoofdregel en het jeugdstrafrecht toe te passen:

Toepassing van het minderjarigenstrafrecht is in lijn met de geldende jurisprudentie en internationale verdragen, waaronder het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, waarin onder andere is bepaald dat bij maatregelen betreffende het kind, de belangen van het kind voorop dienen te staan. [...] De rechtbank ziet daarom geen aanleiding ten aanzien van het bewezenverklaarde feit het meerderjarigenstrafrecht toe te passen.

⁸¹⁷ Hoge Raad 2 oktober 2018, ECLI:NL:HR:2018:1823.

⁸¹⁸ Zie de paragraaf 'Bezwaarschriftprocedure Wet DNA-Onderzoek bij veroordeelden.

⁸¹⁹ Rb. Roermond 19 december 2017, ECLI:NL:RBLIM:2017:12404.

Ook het gerechtshof Amsterdam ziet in de volgende zaak geen reden om af te wijken van het eerdergenoemde uitgangspunt.⁸²⁰ De verdachte was zeventien jaar oud tijdens het plegen van een levensdelict en vermogensdelicten. Het hof komt tot het oordeel dat, ondanks dat sprake is van een ernstig feit, het minderjarigenstrafrecht moet worden toegepast:

Het hof is echter van oordeel dat het enkele feit dat het meerderjarigenstrafrecht bij een dergelijk feit kán worden toegepast, niet maakt dat een minderjarige bij een levensdelict – dat immers altijd van buitengewone ernst zal zijn – volgens het meerderjarigenstrafrecht móet worden bestraft. In alle gevallen zullen de omstandigheden van het geval moeten worden afgewogen. Toepassing van artikel 77b Sr zal, mede gezien in het licht van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, met terughoudendheid moeten geschieden.

Tot slot een zaak waarin een zeventienjarige jongen is veroordeeld wegens de moord op zijn grootvader.⁸²¹ De rechtbank Almelo ziet zich voor de vraag gesteld of het minderjarigen-, dan wel meerderjarigenstrafrecht dient te worden toegepast. Moord is per definitie een buitengewoon ernstig feit en zou de toepassing van het meerderjarigenstrafrecht rechtvaardigen, aldus de rechtbank. Zij bepaalt vervolgens dat het enkele feit dat het meerderjarigenstrafrecht bij een dergelijk feit kán worden toegepast, niet maakt dat per definitie volgens het meerderjarigenstrafrecht móet worden bestraft. De rechtbank komt tot het oordeel dat het meerderjarigenstrafrecht, mede in het licht van het IVRK gezien, terughoudend dient te worden toegepast en dat hierbij de persoonlijkheid van de dader moet worden betrokken. De rechtbank bepaalt vervolgens dat, gelet op de persoon van de verdachte, het minderjarigenstrafrecht moet worden toegepast.

Overig

Het overgrote deel van de zaken valt onder de categorie ‘Overig’.

Als eerste de uitspraak van de beroepscommissie van de RSJ van 6 juli 2015.⁸²² Klager wil graag bezoek van zijn vierjarige zoon ontvangen in een aparte ruimte in plaats van in de bezoekszaal. De reden is dat klager geen of nauwelijks contact met zijn zoon kan hebben nu gedetineerden in de bezoekszaal verplicht zijn om op hun stoel te zitten. De zoon van de klager is gelet op zijn gedrag ongeschikt voor de bezoekszaal, omdat hij niet kan blijven zitten en gaat rondlopen. Hoewel het IVRK in principe rechten aan het kind ontleent en verplichtingen aan de ouders oplegt, stelt de raadsman dat klager op grond van het IVRK, alsmede artikel 8 EVRM recht heeft om contact te hebben met zijn zoon. Door de raadsman lijkt te worden bedoeld op artikel 9 IVRK waarin is bepaald dat *het kind* recht heeft op omgang wanneer hij van zijn ouder(s) is gescheiden. Opvallend is dat artikel 8 EVRM wel spe-

⁸²⁰ Hof Amsterdam 30 januari 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:244.

⁸²¹ Rb. Almelo 18 juli 2019, ECLI:NL:RBOVE:2019:2456.

⁸²² Beroepscommissie RSJ 6 juli 2015, RSJ 14/4788/GA.

cifiek wordt genoemd. De beroepscommissie verklaart het beroep gegrond, maar gaat in het geheel niet in op het beroep van klager. In een uitspraak van 26 januari 2016 wijst de beroepscommissie het beroep op het IVRK gemotiveerd af.⁸²³ In deze zaak gaat het om een strafrechtelijk gedetineerde meerderjarige vreemdeling die door zijn overplaatsing geen bezoek meer van zijn familie kan ontvangen. Er zijn geen mogelijkheden om te Skypen en de regeling om driemaandelijks de penitentiaire inrichting te verlaten staat volgens klager niet in verhouding tot de eerdere wekelijkse bezoeken. Klager doet een beroep op het IVRK en artikel 8 EVRM. Hij stelt dat het in het belang van zijn kinderen is dat zij hun vader (lijfelijk) kunnen bezoeken. De beroepscommissie overweegt dat nadelige gevolgen voor familie- en gezinsleven onvermijdelijk zijn en in dit geval geen strijd opleveren met het IVRK of artikel 8 EVRM. Volgens de beroepscommissie zijn problemen bij het bezoek inherent aan detentie, zeker wanneer sprake is van plaatsing in een inrichting die is bestemd voor strafrechtelijk gedetineerde vreemdelingen omdat er daarvan slechts twee in Nederland zijn. Het beroep wordt ongegrond verklaard.

Vervolgens een uitspraak van het gerechtshof Den Haag.⁸²⁴ In deze zaak is een zestienjarige veroordeeld voor doodslag in plaats van moord. De minderjarige heeft 18 maanden jeugddetentie en een onvoorwaardelijke PIJ-maatregel opgelegd gekregen. Het IVRK komt in deze uitspraak aan bod bij de behandeling van de vordering van de benadeelde partij. De benadeelde partij heeft zich gevoegd en heeft een vordering ingediend tot vergoeding van geleden materiële schade die betrekking heeft op de begrafeniskosten van slachtoffer. De verdachte betwist de vordering van de benadeelde partij. De raadsman heeft subsidiair verzocht een deel van het bedrag, dat reeds door het Schadefonds Geweldsmisdrijven is uitgekeerd, in mindering te brengen op het toe te kennen bedrag. De raadsman heeft onder verwijzing naar het IVRK aangegeven dat dit bedrag kan worden gedragen door de samenleving. Het is onduidelijk op welk artikel de raadsman doelt. Het hof gaat niet expliciet in op het beroep en ziet geen aanleiding om op het verzoek van de raadsman van de verdachte in te gaan. De vordering van de benadeelde partij wordt zonder matiging toegewezen.

In een uitspraak van de rechtbank Rotterdam doet de raadvrouw met betrekking tot de ontvankelijkheid van de officier van justitie een beroep op de uitgangspunten die in het IVRK zijn neergelegd.⁸²⁵ De verdachte wordt in deze zaak onder meer verdacht van het plegen van ontuchtige handelingen met een pony. Volgens de raadvrouw is sprake van misbruik van bevoegdheid, omdat naast het plegen van ontucht met een pony, drie andere feiten in de dagvaarding ten laste zijn gelegd om te bewerkstelligen dat verdachte in verzekering kon worden gesteld. Daarnaast is buitenproportioneel gehandeld en is geen rekening gehouden met de goede procesorde, omdat de verdachte zich volledig moest uitkleden op het politiebureau en er een foto van zijn geslachtsdeel is gemaakt, aldus de raadvrouw. Zij meent dat

⁸²³ Beroepscommissie RSJ 26 januari 2016, RSJ 15/3984/GB.

⁸²⁴ Hof Den Haag 25 februari 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:432.

⁸²⁵ Rb. Rotterdam 22 maart 2016, ECLI:NL:RBROT:2016:2166.

de officier van justitie geen rekening heeft gehouden met de beginselen van goede procesorde en de in het IVRK neergelegde uitgangspunten. De uitgangspunten zijn niet nader geconcretiseerd. De rechtbank verwerpt het verweer. Zij overweegt dat de aard van de verdenking met zich meebrengt dat daar bepaalde consequenties aan zijn verbonden. Verdachte is op heterdaad betrapt op het plegen van ontucht met een pony. Dat verdachte zich op het politiebureau volledig moest ontkleden en dat er een foto van zijn geslachtsdeel is gemaakt, is naar het oordeel van de rechtbank gelet op de aard van de verdenking en het tijdstip waarop de verdenking is ontstaan, gedaan in het kader van het veiligstellen van de sporen. De rechtbank komt tot het oordeel dat weliswaar is gesteld dat de officier van justitie in strijd met de in het IVRK neergelegde beginselen heeft gehandeld, maar dat dit naar haar oordeel niet is gebleken.

Dan een kortgeding bij de civiele rechter waarin een Poolse zwangere veroordeelde heeft gevorderd om de overlevering aan Polen te verbieden.⁸²⁶ Aan eiseres is in Polen onder andere een gevangenisstraf van drie jaar en zes maanden opgelegd. De raadvrouw stelt dat de medische situatie van haar en het ongeboren kind niet goed is. Aannemelijk is dat de gezondheid van eiseres en het ongeboren kind gevaar (kunnen) lopen na overlevering aan Polen. Het IVRK staat overlevering van eiseres aan Polen in de weg, aldus de raadvrouw. Het beroep op het IVRK wordt niet nader geconcretiseerd. De rechtbank oordeelt dat eiseres niet aannemelijk of inzichtelijk heeft gemaakt dat overlevering schending van bepalingen uit het IVRK oplevert. De vordering wordt afgewezen.

De rechtbank Den Haag gaat in haar uitspraak van 29 mei 2017 voorbij aan het beroep van de raadvrouw op het IVRK.⁸²⁷ De zaak draait om een woningoverval waarbij geweld is gebruikt. De raadvrouw bepleit ten aanzien van de strafoplegging, dat aan verdachte een onvoorwaardelijke jeugddetentie gelijk aan de duur van het op de dag van de zitting reeds ondergane voorarrest wordt opgelegd. Verder betoogt zij onder verwijzing naar het IVRK, dat het maatschappelijk en ontwikkelingspsychologisch gezien niet goed is voor een minderjarige om langer in detentie te verblijven dan strikt noodzakelijk. Rekening houdend met de ernst van het feit en het aandeel van de verdachte daarin acht de rechtbank, anders dan de raadvrouw heeft bepleit, een langere en onvoorwaardelijke jeugddetentie passend en geboden.

In een zaak bij de rechtbank Arnhem doet de raadvrouw beroep op het IVRK terwijl de verdachte meerderjarig was ten tijde van het plegen van de strafbare feiten.⁸²⁸ In deze zaak is een hulpverlener aangevallen door de verdachte, terwijl zij op huisbezoek was om hulp te verlenen. Het is niet duidelijk of de verdachte 22 of 23 jaar oud was ten tijde van het plegen van de strafbare feiten. Uit het IVRK volgt dat in een dergelijke situatie uitgegaan moet worden van de meest gunstige leeftijd, aldus de raadvrouw. De raadvrouw stelt vervolgens dat uitgegaan moet worden van een 22-jarige leeftijd, zodat het adolescentenstrafrecht nog kan worden toege-

⁸²⁶ Rb. Den Haag 9 juni 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:8277.

⁸²⁷ Rb. Den Haag 29 mei 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:5717.

⁸²⁸ Rb. Arnhem 28 november 2017, ECLI:NL:RBGEL:2017:6128.

past.⁸²⁹ De rechtbank ziet hier geen aanleiding voor en gaat niet in op het beroep op het IVRK.

Dan een volgende zaak waarin een minderjarige van vijftien jaar om schadevergoeding verzoekt wegens ondergane detentie.⁸³⁰ De minderjarige heeft één nacht op het politiebureau doorgebracht. De advocaat stelt dat sprake is van een flagrante schending van het IVRK en dat de minderjarige ten onrechte in voorarrest heeft gezeten. Er was geen sprake van een ernstig feit en normaliter wordt een minderjarige in verzekering gesteld, dan wel naar huis gestuurd, aldus de advocaat. De rechtbank wijst het beroep op het IVRK gemotiveerd af, zij is van oordeel dat niet kan worden gesproken van een flagrante schending van het IVRK. De minderjarige werd immers verdacht van het plegen van een strafbaar feit waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten krachtens een wettelijke regeling. Wel acht de rechtbank billijke gronden aanwezig om een vergoeding toe te kennen. Zij is van oordeel dat de politie rekening had moeten houden met de leeftijd van de minderjarige. Daarbij overweegt de rechter dat minderjarigen bij niet al te ernstige feiten, de inverzekeringstelling thuis moeten kunnen ondergaan. De politie heeft in dit geval afgeweken van de gebruikelijke gang van zaken bij minderjarigen die van vergelijkbare delicten worden verdacht, aldus de rechtbank.

Tot slot een zaak die gaat over de overlevering van een verdachte.⁸³¹ Tegen hem is door Duitsland een Europees aanhoudingsbevel uitgevaardigd, omdat de verdachte zich daar aan een naar Duits recht strafbaar feit zou hebben schuldig gemaakt. De raadsman bepleit dat de rechtbank in haar oordeel over het toestaan van de overlevering, rekening dient te houden met de minderjarige leeftijd van de opgeëiste persoon ten tijde van het vermeende plegen van het strafbaar feit. De opgeëiste persoon geniet daardoor bescherming van het IVRK, aldus de raadsman. De rechtbank verwerpt het verweer onder verwijzing naar het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (het Handvest) en een uitspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie.⁸³² Daarbij overweegt de rechtbank dat artikel 24 van het Handvest is gebaseerd op het IVRK. Lidstaten dienen deze bepaling bij de toepassing van het Kaderbesluit Europees aanhoudingsbevel te eerbiedigen. Het is de verantwoordelijkheid van Duitsland om de rechten van het kind te waarborgen, aldus de rechtbank. Daarbij overweegt zij dat het waarborgen van de rechten van het kind in de eerste plaats de verantwoordelijkheid van de uitvaardigende lidstaat is, waarbij ervan dient te worden uitgegaan dat deze lidstaat het Unierecht en meer in het bijzonder de door dit recht erkende grondrechten eerbiedigt.

Samenvatting en conclusie

Net als in de twee voorgaande onderzoeken is in dit hoofdstuk onderzocht wat de rol van het IVRK is in strafzaken, waaronder ook begrepen uit- of overleverings-

⁸²⁹ Artikel 77c Wetboek van Strafrecht; Het adolescentenstrafrecht kan worden toegepast op jongeren die de leeftijd van 16 jaar, maar nog niet die van 23 jaar hebben bereikt.

⁸³⁰ Rb. Arnhem 24 januari 2018, *NBSTRAF* 2018/71.

⁸³¹ Rb. 20 november 2018, ECLI:NL:RBAMS:2018:8412.

⁸³² HvJ EU 23 januari 2018, C-367/16, ECLI:EU:C:2018:27 (*Piotrowski*).

zaken en zaken van de beroepscommissie van de RSJ. In deze onderzoeksperiode, van 1 september 2014 tot 1 september 2019, zijn 82 uitspraken onderzocht waarin het IVRK aan de orde is gekomen. Dat is een lichte daling van het aantal uitspraken, ten opzichte van de voorgaande onderzoeksperiode. In die periode zijn 78 zaken binnen een tijdspanne van drie jaar onderzocht. Het lijkt erop dat hieruit kan worden afgeleid dat in mindere mate een beroep op het IVRK is gedaan. Deze conclusie is evenwel met de kanttekening dat strafrechters wellicht minder uitspraken publiceren dan civiele rechters. Het aantal strafzaken waarin het IVRK naar voren komt, is nog steeds een stuk lager dan het aantal zaken dat in de andere rechtsgebieden is besproken.

De artikelen 3 en 40 IVRK worden opnieuw het meest ingeroepen. Daarnaast wordt in deze onderzoeksperiode tevens een beroep gedaan op de artikelen 8, 9, 16, 17, 28 en 37 IVRK. In twee gevallen is het verkeerde artikel aangehaald.⁸³³ Niet alleen minderjarigen doen een beroep op het IVRK. Ook meerderjarigen maken gebruik van het IVRK. Het gaat om zaken over de overlevering of overplaatsing van gedetineerden en leerplichtzaken. Hierbij kan de vraag worden gesteld of terecht een beroep op het IVRK wordt gedaan, nu in principe kinderen rechten aan het verdrag ontlenen en niet hun ouders. Het Facultatief Protocol komt ook opnieuw naar voren.

In een aantal uitspraken is het IVRK van grote betekenis, maar doorgaans is geen hoofdrol voor het IVRK weggelegd. De Hoge Raad en de gerechtshoven zijn over het algemeen terughoudend in de toepassing van het IVRK. Een uitzondering vormt het gerechtshof Amsterdam dat in de beantwoording van de vraag of het minderjarigen-strafrecht dient te worden toegepast, uitdrukkelijk rekening houdt met het IVRK. Het hof overweegt dat het enkele feit dat het meerderjarigenstrafrecht bij een levensdelict kán worden toegepast, niet maakt dat een minderjarige volgens het meerderjarigenstrafrecht móet worden bestraft. Het hof oordeelt dat artikel 77b Wetboek van Strafrecht mede bezien in het licht van het IVRK terughoudend moet worden toegepast, maar noemt daarbij geen specifiek artikel.⁸³⁴

Het aantal uitspraken inzake de redelijke termijn is, gelet op het arrest van de Hoge Raad van 8 september 2015, fors lager.⁸³⁵ In de huidige onderzoeksperiode komt het IVRK slechts in zeven zaken naar voren, in tegenstelling tot de dertig zaken uit de voorgaande onderzoeksperiode. In het voorgaande onderzoek is de controverse tussen de rechtbank Amsterdam en het Amsterdamse hof geschetst. De regel is dat overschrijding van de redelijke termijn wordt gecompenseerd door strafvermindering. Uit de schets volgt dat in de feitenrechtspraak in veel gevallen een afwijkend standpunt wordt ingenomen. Ook wordt in het voorgaande onderzoek naar voren gebracht dat het aan de Hoge Raad is om duidelijkheid te scheppen over de reactie die zou moeten volgen op de overschrijding van de redelijke termijn.

⁸³³ Rb. Alkmaar 29 april 2019, ECLI:NL:RBNHO:2019:3932; Rb. Alkmaar 17 juni 2019, ECLI:NL:RBNHO:2019:592.

⁸³⁴ Hof Amsterdam 30 januari 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:244.

⁸³⁵ HR 8 september 2015, ECLI:NL:HR:2015:2465.

Advocaat-Generaal Spronken heeft naar aanleiding van de verdeeldheid binnen de feitenrechtspraak cassatie in het belang der wet ingesteld. In de conclusie van 30 juni 2015, wordt door de Advocaat-Generaal een belangrijke rol aan het IVRK toegedicht.⁸³⁶ Spronken besteedt in haar conclusie expliciet aandacht aan de status van de doorwerking en interpretatie van het IVRK. De Advocaat-Generaal neemt impliciet de rechtstreekse werking van artikel 40 IVRK aan. De Hoge Raad gaat daar niet in mee. Duidelijk is geworden dat de Hoge Raad vasthoudt aan zijn eerdere jurisprudentie en geen nuancering in het geval van minderjarige verdachten aanbrengt. Uit zijn arrest van 8 september 2015 volgt dat de Hoge Raad geen aanleiding ziet om zijn rechtspraak aan te passen met betrekking tot de rechtsgevolgen van de overschrijding van de redelijke termijn in zaken waarin het jeugdstrafrecht is toegepast.⁸³⁷

Net als in het tweede onderzoek, is het IVRK van geringe betekenis in zaken omtrent de bezwaarschriftprocedures inzake de Wet DNA. In het overgrote deel van de zaken komt het IVRK uitsluitend ter sprake, omdat de rechtbanken de jurisprudentie van de Hoge Raad uit 2008 aanhalen. Daarin wordt geoordeeld dat geen ruimte bestaat voor een generieke uitzondering voor minderjarigen en dat dit ook niet aan het IVRK kan worden ontleend.⁸³⁸ Ondanks dat de rechtbanken de lijn van de Hoge Raad erkennen, zien zij bij de toets aan artikel 2 lid 1 onder b Wet DNA toch redenen om hiervan af te wijken. Daarbij wordt onder meer rekening gehouden met de jeugdige leeftijd van de verdachte, het rapport van de Raad voor de Kinderbescherming en het tijdsverloop tussen de veroordeling en het bevel tot afname van DNA. Voorts wordt rekening gehouden met het hanteren van verschillende strafmodaliteiten in het meerderjarigen- en minderjarigenstrafrecht en het voornemen van minister Grapperhaus om de wet te wijzigen naar aanleiding van twee uitspraken van het VN-Mensenrechtencomité. Uit de onderzochte uitspraken volgt dat de verschillende (tegenstrijdige) oordelen met betrekking tot het voorgenomen wetsvoorstel tot rechtsongelijkheid leiden. Wellicht dat de Hoge Raad nu aan zet is om hier meer duidelijkheid over te scheppen, zolang er nog geen concreet wetsvoorstel is.

De rechtbanken hechten in tegenstelling tot de hogere rechters, meer waarde aan het IVRK. Een aantal rechtbanken haalt uit eigen beweging het IVRK aan. Met name in een aantal uitspraken waarin artikel 3 IVRK aan bod komt, lijkt de rechtstreekse werking indirect uit de uitspraak te kunnen worden afgeleid. Een mooi voorbeeld is de zaak van de rechtbank Haarlem.⁸³⁹ De rechter overweegt dat uit artikel 3 IVRK volgt dat de belangen van het kind de eerste overweging vormen en dat dit ook het uitgangspunt dient te zijn in het jeugdstraf(proces)recht. Het pedagogisch karakter van het jeugdstraf(proces)recht wordt hiermee volgens de rechtbank bevestigd.

⁸³⁶ Parket HR 30 juni 2015, ECLI:NL:PHR:2015:1295.

⁸³⁷ HR 8 september 2015, ECLI:NL:HR:2015:2465.

⁸³⁸ HR 13 mei 2008, *LJN* BC8231, r.o. 4.5 (concl. P-G J.W. Fokkens); HR 13 mei 2008, *LJN* BC8234, r.o. 4.5 (concl. J.W. Fokkens).

⁸³⁹ Rb. Haarlem 16 juli 2015, ECLI:NL:RBNHO:2015:9991.

Opvallend is dat het IVRK van belang is in zaken waarin de rechter dient te bepalen of het minderjarigenstrafrecht, dan wel het meerderjarigenstrafrecht dient te worden toegepast. In deze zaken hebben de rechters uit eigen beweging het IVRK (in algemene zin weliswaar) betrokken bij hun overwegingen. Interessant is in dat kader de zaak waarin een minderjarige plannen heeft gemaakt om naar Syrië uit te reizen om zich bij IS te voegen en deel te nemen aan de gewapende strijd.⁸⁴⁰ De rechtbank overweegt dat de hoofdregel is dat het minderjarigenstrafrecht wordt toegepast op personen jonger dan achttien jaar. Hoewel sprake is van een zeer ernstig feit, betekent dit volgens de rechtbank niet zonder meer dat het meerderjarigenstrafrecht moet worden toegepast. Zij overweegt ook dat toepassing van het minderjarigenstrafrecht in lijn is met onder meer het IVRK, waarin is bepaald dat de belangen van het kind voorop dienen te staan bij maatregelen betreffende het kind.

De beroepscommissie van de RSJ is eveneens terughoudend in de toepassing van het IVRK en besteedt doorgaans geen aandacht aan het IVRK. Een uitzondering vormt de zaak waarin een minderjarige het niet eens is met de tegemoetkoming die eerder door de klachtencommissie van de jeugdzorginstelling is toegekend.⁸⁴¹ Volgens de raadvrouw is sprake van een schending van artikel 5 EVRM en artikel 37 IVRK. De beroepscommissie lijkt dit te bevestigen nu zij in het licht van de artikelen die zijn ingeroepen, aanleiding ziet om een hogere tegemoetkoming toe te kennen.

Opmerkelijk is ook de forse toename van het aantal uitspraken dat is gecategoriseerd onder de paragraaf ‘Algemeen’. Het gaat om dertig uitspraken in de huidige onderzoeksperiode ten opzichte van slechts drie uitspraken in de voorgaande onderzoeksperiode. Meer dan de helft van de zaken heeft betrekking op de bezwaarschriftprocedure in het kader van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden. In de onderzochte uitspraken is een algemeen beroep gedaan op het IVRK of is niet nader geconcretiseerd op welk specifiek artikel wordt bedoeld. Daarbij wordt wel beroep gedaan op specifieke artikelen van andere verdragen, zoals bijvoorbeeld artikel 8 EVRM.

Het Facultatief Protocol heeft met uitzondering van één zaak, een minimale rol. Advocaat-Generaal Spronken betreft de artikelen 2 en 3 van het Facultatief Protocol in haar conclusie en legt de strekking van artikel 273f lid 1 onder 5 Wetboek van Strafrecht uit aan de hand van (de vertaling) van het protocol.

Geconcludeerd kan worden dat de rol van het IVRK in strafzaken nog steeds bescheiden is. Hoewel er zaken zijn waarin het IVRK van grote betekenis is of waarin rekening wordt gehouden met het Verdrag, worden de meeste zaken nog steeds afgedaan zonder dat aandacht wordt besteed aan het beroep op het IVRK of wordt het beroep ongemotiveerd verworpen. Het is zorgelijk dat in een groot aantal zaken niet duidelijk is op welk specifiek artikel van het IVRK een beroep wordt gedaan door de procesvertegenwoordiging en dat zelfs in twee zaken door de rechtbank een

⁸⁴⁰ Rb. Roermond 19 december 2017, ECLI:NL:RBLIM:2017:12404.

⁸⁴¹ Beroepscommissie RSJ 5 januari 2015, RSJ 14/2667/JZ.

verkeerd artikel is aangehaald.⁸⁴² Het IVRK lijkt zelfs op afstand te worden gezet omdat specifieke artikelen van andere verdragen – waaronder artikel 8 EVRM –, wel uitdrukkelijk worden genoemd. Dit roept de vraag op of het ontbreekt aan de juiste kennis van het IVRK of dat het IVRK van ondergeschikt belang wordt geacht. Het een is wellicht het gevolg van het ander.

Ondanks de bescheiden rol van het IVRK in strafzaken en de terughoudendheid van met name de hogere rechters en de beroepscommissie van de RSJ, lijkt de algemene lijn toch te zijn dat er ruimte is voor positieve ontwikkelingen die hopelijk worden doorgezet. Zo is het betekenisvol dat Advocaat-Generaal Spronken in haar conclusies expliciet aandacht besteedt aan de doorwerking en interpretatie van het IVRK. Het is eveneens veelzeggend dat rechtbanken in de bezwaarschriftprocedures in het kader van de Wet DNA, redenen zien om af te wijken van het standpunt van de Hoge Raad en het bezwaarschrift gegrond verklaren.

⁸⁴² Rb. Alkmaar 29 april 2019, ECLI:NL:RBNHO:2019:3932; Rb. Alkmaar 17 juni 2019, ECLI:NL:RBNHO:2019:592.

Inleiding

Dit derde onderzoek naar de toepassing van het IVRK betreft de periode van 1 september 2014 tot 1 september 2019 – een periode van vijf jaar. Het eerste onderzoek betrof de eerste periode van ongeveer tien jaar, het tweede een periode van drie jaar. Welke ontwikkeling is daarin nu te zien?

Werd over de vorige onderzochte periode van september 2011 tot september 2014 met een totaal van 656 zaken geconstateerd dat van een forse toename van het aantal zaken kon worden gesproken - ten opzichte van het eerste onderzoek met een totaal van 1028 zaken dat een periode besloeg van ongeveer 10 jaar – thans wijzen de aantallen zaken in het recente onderzoek op een daling in die trend. Dat geldt echter niet voor het familierecht. In dit derde onderzoek werden op het gebied van het personen, familie- en civiele jeugdrecht 557 zaken getraceerd, hier wel opnieuw een forse toename.⁸⁴³

Maar niet alleen kwantitatief, maar ook kwalitatief springt dit rechtsgebied er heel positief uit. Op dit punt laat het onderzoek al naar gelang het rechtsgebied een heel wisselend beeld zien. Het lijkt of met name de rechter hier steeds vaker uit zichzelf het verdrag inroept om een beslissing te nemen die recht doet aan het verdrag door het ‘opzij zetten van de wettelijke regel’ - de directe werking - of het verdrag toepast in de geest van het verdrag - de verdragsconforme toepassing.⁸⁴⁴

Dit wisselende beeld van toepassing al naar gelang het rechtsgebied valt er door de verklaren - zoals ook in de algemene inleiding al ter sprake kwam - dat het in het familierecht om horizontale verhoudingen gaat, waar meer ruimte is voor toepassing van het IVRK. De beperking op het recht op privé- en gezinsleven, die het tweede lid van artikel 8 EVRM mogelijk maakt, is op dit rechtsgebied in veel geringere mate van toepassing dan bijvoorbeeld in het vreemdelingenrecht, socialezekerheidszaken en ook het jeugdstrafrecht. Op die velden speelt die beperking in de vorm van het algemeen belang een vrijwel alles overheersende rol, zo lijkt het.

Er is nog een tweede steeds terugkerend punt en dat is de rol van de ouderlijke verantwoordelijkheid in relatie tot het IVRK. Zowel in het familie- en jeugdrecht, maar ook in het vreemdelingenrecht en sociale zekerheidszaken, is het gebruik van dit centrale begrip problematisch. In het familierecht hebben ouders de neiging te

⁸⁴³ De neutrale aanduiding ‘getraceerd’ wordt hier gebruikt, omdat alle uitspraken waarin het IVRK wordt genoemd, zijn gerubriceerd, ook de uitspraken waarin het alleen wordt vermeld en niet verder wordt uitgewerkt.

⁸⁴⁴ J.H. de Graaf e.a., *De toepassing van het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind in de Nederlandse rechtspraak deel I*, Nijmegen: Ars Aequi Libri 2012 en J.H. de Graaf e.a., *De toepassing van het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind in de Nederlandse rechtspraak deel II*, Amsterdam: CCRA 2015. Delen van deze eindbeschouwing werden eerder gepubliceerd in ‘De invloed van 30 jaar Kinderrechtenverdrag in Nederland’, M.R. Bruning, K.F.M. Klep, E.C.C. Punselie, Wolters Kluwer, 2020, p.27-39.

denken in rechten van ouders en niet in ouderlijke verantwoordelijkheid; in sociale zekerheidszaken en in het vreemdelingenrecht denken overheden in ouderlijke verantwoordelijkheid, terwijl het daar gezien de omstandigheden zeer de vraag is of ouders die verantwoordelijkheid wel kunnen uitoefenen. Op dit punt wordt onder de genoemde rechtsgebieden nader ingegaan.

Het familie- en jeugdrecht

Het meest recent en nieuw ten opzichte van de eerdere onderzoeken is op dit rechtsgebied het veelvuldig gebruik van artikel 7 IVRK, het recht op naam en nationaliteit, en artikel 8 IVRK, het recht op eerbiediging van het behoud van de identiteit. Dit lijkt te getuigen van een steeds indringender besef van het grote belang daarvan en van de druk die onder invloed van de beschikbare voortplantingstechnieken op dat recht wordt uitgeoefend. De rechter past in veel gevallen hier het verdrag rechtstreeks toe, een ontwikkeling die ten opzichte van de vorige onderzoeken opmerkelijk is, omdat toen de conclusie juist was dat de rechter het IVRK liever niet rechtstreeks toepast.

Een baanbrekende uitspraak is hier de beschikking van de Hoge Raad van 18 maart 2016, waarin de Hoge Raad oordeelde dat de moeders i.c. verplicht waren tot het geven van statusvoorlichting aan het kind op een door de rechter bepaald moment.⁸⁴⁵ De Hoge Raad construeerde deze verplichting vanuit het uitgangspunt van de ouderlijke verantwoordelijkheid, waarvan de verplichting tot het geven van statusvoorlichting deel dient uit te maken. Dit betekende in dit geval dat het belang van het kind meebracht dat het te horen kreeg dat degene met wie het omgang had zijn vader was. Hiermee moet niet gewacht worden tot het kind daar zelf om vraagt, zoals de moeders in gedachten hadden. In deze zaak had de man om een omgangsregeling verzocht en het hof - zonder dat daartoe een verzoek voorlag - ambtshalve bepaald dat er, voordat omgang kon plaatsvinden, statusvoorlichting gegeven diende te worden. De Hoge Raad gaat hierin mee onder verwijzing naar artikel 7 en artikel 8 IVRK en artikel 8 EVRM en wijst daarbij op het fundamentele belang van dat recht voor het kind.⁸⁴⁶ Deze uitspraak heeft grote gevolgen gehad. Zo werd bijvoorbeeld in een aantal zaken geoordeeld dat het onthouden van statusvoorlichting leidde tot een ontwikkelingsbedreiging van het kind en werd daarom een ondertoezichtstelling uitgesproken.⁸⁴⁷

Maar er is meer. Dit recht is vooral ook van belang in zaken van familierecht, waarbij sprake is van draagmoederschapsconstructies en bijvoorbeeld de vraag voorligt of de erkenning van een in het buitenland opgemaakte geboorteakte niet in strijd is met de Nederlandse openbare rechtsorde. Deze vraag deed zich voor in drie zaken, waarin de kinderen ter wereld waren gekomen via een draagmoeder-

⁸⁴⁵ Hoge Raad 18 maart 2016, ECLI:NL:HR:2016:452, *JPF* 2016/123, m.nt. J.H. de Graaf.

⁸⁴⁶ In de toelichting bij de Goedkeuringswet van het IVRK wordt art. 7, eerste lid, eerste zinsnede ook genoemd als bepaling waarvan de rechtstreekse werking mogelijk moet worden geacht of reeds is aangenomen (*Kamerstukken II* 1992/93, 22855, nr. 3, p. 9).

⁸⁴⁷ Hof Amsterdam 31 juli 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:2771, *JPF* 2018/135, m.nt. J.H. de Graaf; Hof Amsterdam 9 januari 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:63.

schapsconstructie. Bij de beoordeling betrof de rechter zowel artikel 7 als artikel 8 IVRK. In twee zaken kwam de rechtbank tot de conclusie dat voldoende was gebleken dat de kinderen in staat zullen zijn om te kunnen achterhalen uit wie zij geboren zijn, van wie zij afstammen en onder welke omstandigheden dit is gebeurd. De rechtbank was dan ook van oordeel dat er geen strijd was met de Nederlandse rechtsorde en bepaalde dat de geboorteakten konden worden ingeschreven.⁸⁴⁸

Wat bij zaken als deze opvalt is dat de rechter het bij de in deze te nemen beslissingen zichtbaar moeilijk heeft. Veelal gaat het hier immers om kinderen die al in Nederland zijn en dan nemen gedane zaken vaak geen keer. Dat kwam duidelijk tot uitdrukking in een beslissing van rechtbank Zeeland-West Brabant van 7 november 2018. Ondanks onregelmatigheden in de manier van opname van het kind in het buitenland werd adoptie in het belang van het kind hier toch toegewezen.⁸⁴⁹ De rechtbank overwoog ten aanzien van dat belang als volgt. Gesteld wordt: ‘De rechtbank acht de wijze waarop het kind in het gezin van de man en de vrouw is gekomen uiterst bezwaarlijk. De man en de vrouw hebben zich zonder enige vorm van voorbereiding gericht op de zorg voor een hen onbekend kind, dat afkomstig was uit een ander land’ (5.7). Vervolgens constateerde de rechtbank dat het tijdsverloop een zeer ‘ernstige factor’ is geworden (5.8). Vanaf 2010 verblijft het gezin al in Nederland. De minderjarige is op zeer jonge leeftijd van net een jaar door de man en de vrouw opgehaald uit Jamaica en sindsdien wordt zij door hen verzorgd en opgevoed. De rechtbank kwam dan ook tot het oordeel dat gelet op het voorgaande ‘een adoptie in het kennelijk belang van het kind moet worden geacht. Omdat afwijzing van het verzoek de belangen van de minderjarige ernstig zou schaden, ging de rechtbank voorbij aan het feit dat de voor de adoptie vereiste beginseltoestemming ontbreekt (5.10). Wel liet de rechtbank hier duidelijk zijn afkeuring blijken over de manier, waarop de ouders het kind in hun gezin hebben opgenomen. Zij hebben hun eigen belangen boven die van de minderjarige gesteld: een kind is immers in zijn algemeenheid gebaat bij het opgroeien bij de biologische ouder (5.7). Toch lijkt er inderdaad geen andere keuze te zijn geweest dan het uitspreken van de adoptie. Ook de annotator onder deze uitspraak komt tot deze conclusie: ‘Ik geloof dat er in een dergelijke situatie niet veel meer kan worden gedaan dan de ouders op deze stevige manier aan te spreken op hun beweegredenen en de verkeerde keuzes die zij hebben gemaakt’. Opmerkelijk in deze uitspraak is dat de rechtbank niet naar artikel 3 IVRK heeft verwezen, maar wel in die geest heeft geoordeeld, een ontwikkeling die naar mate het IVRK meer inburgerd, wellicht vaker zal voorkomen.

Hoe fundamenteel dat recht op identiteit is, komt ook tot uitdrukking in zaken bij donorinseminatie. Hoezeer aan dat recht wordt gehecht laat bijvoorbeeld de zaak zien, waarbij 23 donorkinderen in kort geding afgifte vorderden van DNA-materiaal van de fertiliteitsarts, van wie zij vermoedden dat hij zijn eigen sperma had

⁸⁴⁸ Rb. Den Haag 10 juli 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:7583; Rb. Den Haag 10 april 2018, ECLI:RBDHA:2018:7708.

⁸⁴⁹ Rb. Zeeland-West-Brabant 7 november 2018, ECLI:RBZWB:2018:6246, *JPF* 2019/155, m.nt. I. Sumner.

gebruikt. De donorkinderen doen hier een beroep op artikel 7 en artikel 8 IVRK. De advocaat in deze zaak voerde nog aan dat op het moment waarop dit speelde het IVRK nog niet in werking was getreden, maar hiermee maakte de rechter korte metten. Een dergelijke handelwijze is gelet op het belang van die rechten ook zonder het IVRK onrechtmatig, aldus de rechtbank.⁸⁵⁰

Het civiele jeugdrecht

Een beroep op het IVRK op het terrein van het civiele jeugdrecht kent al een langere geschiedenis. Opvallend in deze zaken is het selectieve gebruik van het IVRK door de ouders. Met een beroep op artikel 3 IVRK, het belang van het kind als eerste overweging, artikel 9 IVRK, de scheiding van het kind van de ouders en artikel 18 IVRK, ouderlijke verantwoordelijkheid, wordt dan aangevoerd dat de kinderbeschermingsmaatregel een schending zou zijn van hun recht op verzorging en opvoeding van de minderjarige. Soms pareert de rechter dat met een beroep op artikel 20 IVRK, bescherming van kinderen die niet in het eigen gezin kunnen opgroeien, maar soms ook beroept de rechter zich erop dat hier weliswaar sprake is van een inbreuk op artikel 18 IVRK, maar dat deze inbreuk gerechtvaardigd is, omdat deze in het belang van de minderjarige noodzakelijk en proportioneel wordt geacht.

Dat een beroep op het IVRK onderbouwd dient te worden vanuit het perspectief van de rechten van het kind is echter niet alleen ‘dogmatisch’ van belang, maar raakt aan de effectiviteit ervan. Ook in de resultaten van het derde onderzoek is te zien dat in veel gevallen, waarin het IVRK *at random* wordt aangehaald, de rechter hier in het geheel niet of slechts summier op ingaat, niet alleen bij artikel 3 IVRK, maar vrij algemeen ook bij andere artikelen, zoals artikel 7 IVRK. Interessant is dan ook dat bijvoorbeeld het Hof Amsterdam in een verhuizingszaak aanvoert dat het belangrijk is om een beroep op het IVRK te onderbouwen met feiten en omstandigheden uit de zaak. Zonder die nadere invulling kan het beroep op het IVRK onvoldoende meewegen, zo wordt overwogen.⁸⁵¹ Een goed onderbouwd beroep laat anderzijds ook zien hoe dit een beslissing ten goede kan keren. In het civiele jeugdrecht heeft artikel 3 IVRK in samenhang met artikel 18 en artikel 20 IVRK er juist voor gezorgd dat de ‘nieuwe’ maatregel van gezagsbeëindiging niet te rigoureus werd toegepast. In die gevallen heeft artikel 3 IVRK gefunctioneerd als ‘correctiemiddel’ en de toepassing van de maatregel gemitigeerd.⁸⁵² Op die wijze is de rechter bij beslissingen over het antwoord op de vraag naar de toepassing van de aanvaardbare termijn bij de gezagsbeëindiging op grond van art. 1:266 BW tot een uitgebalanceerde praktijk gekomen. Feitelijke gegevens als de leeftijd van de minderjarige, het alternatieve leefmilieu en de meewerkende dan wel instemmende

⁸⁵⁰ Rb. Rotterdam 2 juni 2017, ECLI:NL:RBROT:2017:4250.

⁸⁵¹ Hof Amsterdam 30 juli 2019, ECLI:NL:RBDHA:2019:2863.

⁸⁵² C. de Graaf, ‘De betekenis van artikel 3 IVRK als correctiemiddel. Is artikel 3 IVRK voor het kinderrecht wat artikel 8 EVRM voor het familierecht was/is?’, in B.C. van Beers & I. van Domseelaar (red.) *Homo duplex, de dualiteit van de mens in recht, filosofie en sociologie*, Den Haag: Boom juridisch 2017, p. 165 – 179.

houding van de gezagsouder vormen bij de in deze te nemen beslissing belangrijke elementen, zo laat de ontwikkeling in de jurisprudentie zien.⁸⁵³

Overige civiele zaken

Al meteen bij deze categorie, overige civiele zaken, dient zich het problematische gebruik van het centrale begrip ouderlijke verantwoordelijkheid aan. Artikel 3 IVRK vervult daarbij een centrale rol; in meer dan de helft van het totale aantal van de 78 zaken wordt een beroep gedaan op dit artikel. In ongeveer 20 zaken gaat het daarbij om ontruiming. Artikel 3 wordt standaard verdragsconform toegepast, maar dan op de wijze die ook in het vreemdelingenrecht en sociale zekerheidszaken wordt gehanteerd: er moet rekening worden gehouden met het belang van het kind. In een zaak werd aan artikel 3 rechtstreekse werking toegekend,⁸⁵⁴ baten deed dat echter tegen de achtergrond van de ouderlijke verantwoordelijkheid niet. De ouderlijke verantwoordelijkheid van artikel 18 IVRK wordt hier als afweermiddel ingezet tegen een beroep op artikel 3 IVRK. Of zoals het in deze zaak werd gesteld: ‘is de voorzieningenrechter van oordeel dat het allereerst op de weg van de onder bewind gestelde ligt om zelf de nodige voorzieningen te treffen om de eventuele nadelige gevolgen voor de kinderen zoveel mogelijk te beperken’. Het op deze wijze inzetten van artikel 18 is bij de ontruimingszaken vrij algemeen, zo valt te constateren. De belangen van de ontruimende partij prevaleren in vrijwel alle geïnterpreteerde zaken.

De lijn die in de twee vorige onderzoeken al zichtbaar was, wordt hiermee voortgezet. In een zaak drukt de rechter zich op dit punt wel heel duidelijk uit: ‘Voor eiseres geldt dat zij moet beseffen dat zij verantwoordelijk is voor de betaling van de huurschuld en dat de zwaarwegende belangen van de kinderen geen vrijbrief zijn om niet (tijdig) te betalen’.⁸⁵⁵ Ook in een andere zaak wordt dit nog eens duidelijk gesteld, nu vanuit de opdracht die op de ouders rust vanuit de ouderlijke verantwoordelijkheid van artikel 18 IVRK.⁸⁵⁶ De rechter legt daar de verantwoordelijkheid voor het welzijn van de kinderen volledig bij de moeder en toetst de woonbelangen van de kinderen niet, want: ‘de negatieve gevolgen die een ontruiming op de kinderen zal hebben, kan gedaagde uitsluitend zichzelf verwijten’. Zoals later bij het vreemdelingenrecht ook ter sprake zal komen, valt op deze eenzijdige interpretatie van de ouderlijke verantwoordelijkheid met voorbijgaan aan artikel 3 IVRK zeker het nodige af te dingen.

Opmerkelijk in deze categorie is ook een aantal zaken, waarin een beroep werd gedaan op artikel 28 en artikel 29 IVRK, het recht op onderwijs. Deze artikelen hebben geen rechtstreekse werking, aldus het hof.⁸⁵⁷ De in deze artikelen neergelegde normen lenen zich niet voor directe toepassing. Appellanten in deze zaak

⁸⁵³ Hof Den Haag 1 november 2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:3255, *JPF* 2018/34, m.nt. J.H. de Graaf.

⁸⁵⁴ Rb. Midden-Nederland 3 mei 2018, ECLI:NL:RBMNE:2018:1923

⁸⁵⁵ Rb. Noord-Nederland 30 januari 2018, ECLI:NL:RBNNE:2018:473

⁸⁵⁶ Rb. Overijssel 19 oktober 2018, ECLI:NL:RBOVE:2018:4591

⁸⁵⁷ Hof Den Haag 24 februari 2016, ECLI:NL:GHDHA:2015:2002

voerden hier aan dat deze artikelen wel rechtstreekse werking hebben en construeerden van hieruit hun eis dat hun kinderen recht hadden op onderwijs in de Turkse taal. Het hof licht uitvoerig toe waarom artikel 28 en artikel 29 geen rechtstreekse werking hebben, want: ‘Het feit dat, zoals *Hollanda c.s.* stellen dat het onderwijs moet aansluiten op de behoeften van het kind om zich te ontplooien brengt die toepasselijkheid evenmin mee, al was het maar omdat deze door *Hollanda c.s.* geformuleerde norm zodanig vaag is dat verdere uitwerking noodzakelijk is voordat deze door een rechter kan worden toegepast’.

Ook een beroep op artikel 3 IVRK baatte hier niet. Het feit dat bij maatregelen betreffende kinderen de belangen van het kind voorop staan, brengt niet mee ‘dat alles wat in het belang van het kind kan zijn, ook een jegens de staat afdwingbaar recht vormt’, aldus het hof.

Het vreemdelingenrecht

Ook in het vreemdelingenrecht is, anders dan in het familierecht, een beroep op het IVRK weinig succesvol. De uitspraken waarin een beroep op het IVRK ‘slaagt’ zijn op een hand te tellen. En dat betreft dan in vrijwel de meeste gevallen nog uitspraken van de rechtbanken, die in eerste instantie oordelen over vreemdeling-rechtelijke zaken. Door de Afdeling wordt over de hele linie genomen het IVRK slechts zeer marginaal toegepast.

Als verklaring daarvoor is een drietal oorzaken aan te wijzen, zoals de auteur in de inleiding bij het hoofdstuk ook heeft verwoord. De eerste en meest verstrekkende oorzaak is de beperkte toepassing die aan artikel 3 IVRK wordt gegeven. Dit gegeven gaat al terug naar de vorige onderzoeksperiode en betreft de uitspraak van de Afdeling van 7 februari 2012.⁸⁵⁸ In het kader van artikel 3 IVRK, het belang van het kind als eerste overweging, wordt door de bestuursrechter getoetst ‘of het bestuursorgaan zich voldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het kind en aldus bij de uitoefening van zijn bevoegdheden binnen de grenzen van het recht is gebleven. Deze toets heeft een terughoudend karakter’. Later treffen we ook andere varianten aan, maar de strekking van deze wijze van toepassing is dezelfde. Formuleringen als ‘rekening houden met’, ‘rekenschap geven van’ en ‘betrekken bij’, ‘niet is gebleken is dat verweerder zich onvoldoende rekenschap heeft gegeven van belangen van eiser’ laten duidelijk weinig ruimte voor een ruimhartige toepassing.

De tweede oorzaak, die in het verlengde daarvan ligt, is dat de toepassing van artikel 3 in veel gevallen al wordt ‘meegenomen’ in de toepassing van de algemene mensenrechtenverdragen zoals het EVRM (artikel 3 en artikel 8), het Handvest (artikel 24), maar ook in de toepassing van de Dublinverordening (o.a. artikel 6), de Gezinsherenigingsrichtlijn (artikel 5, lid 5) en de interpretatie van nationale wetgeving, zoals de Awb (artikel 4:84). Dat ‘meenemen’ geldt overigens in het kader van de toepassing van artikel 8 EVRM niet alleen voor artikel 3 IVRK, maar soms ook voor artikel 9 en artikel 10 IVRK. Zo overwoog Rechtbank Den Haag (zp. Middelburg) bijvoorbeeld in een uitspraak van 10 januari 2019 dat naast artikel 3, ook arti-

⁸⁵⁸ ABRvS 7 februari 2012, ECLI:NL:RVS:2012:BV3716

kel 9, het recht van het kind om bij zijn ouders op te groeien en artikel 10, het recht om herenigd te worden met zijn of haar ouders, niet verder strekken dan artikel 8 EVRM.⁸⁵⁹ Het ging hier om een afweging in het kader van een nareis-procedure. Als derde punt kan in dit verband worden genoemd dat de toegevoegde waarde van het IVRK als geheel naast artikel 3 IVRK slechts gering blijkt. Artikelen die naast artikel 3 van toepassing worden geacht, worden veelal slechts gebruikt ter nadere invulling van artikel 3 IVRK. Het betreft hier de artikelen 2, 6, 12 en 13.

Veel ruimte neemt de rechter dus niet bij de toepassing van het IVRK. Die ruimte wordt in veel gevallen, zoals de uitspraken goed laten zien, ingenomen door het algemeen belang, een punt dat ook in de inleiding al ter sprake kwam. Daar ging het om de geringere ruimte die de toepassing van het IVRK biedt bij het socialezekerheidsrecht, het vreemdelingenrecht en het strafrecht ten opzichte van het familierecht. Een wel heel bijzondere formulering van wat het algemeen belang betreft treffen we bijvoorbeeld aan in een uitspraak van de Afdeling waarbij in de belangenafweging in het kader van artikel 8 EVRM wordt betrokken dat 'aan de banden van de gezinsleden met Nederland, mede gelet op de jonge leeftijd van de kinderen geen overwegende betekenis toekomt gezien het langdurig beroep op de openbare kas'.⁸⁶⁰

Ook in bovenstaande uitspraak van rechtbank Den Haag over de nareisprocedure is het opmerkelijk dat er rechtstreeks verband wordt gelegd tussen de invulling van het belang van het kind als eerste overweging en het algemeen belang. De rechter overweegt hier dat het besluit van de staatssecretaris er geen blijk van geeft dat er onvoldoende rekenschap is gegeven van de belangen van de kinderen, omdat meer gewicht kan worden gegeven aan het belang van de staat. Welk belang dat is, wordt niet nader gespecificeerd. Hier wreekt zich wel – zoals dit deel van het onderzoek zo duidelijk laat zien – de alles bepalende rol van artikel 8, lid 2 EVRM in het kader van de toetsing aan het IVRK. Zo kan bijvoorbeeld ook het argument van het langdurig beroep op de staatskas als factor dienen bij de te maken afweging. Het economisch belang wordt immers ook genoemd in artikel 8, lid 2 EVRM als uitzonderingsgrond op het eerste lid. Maar gaat dat niet erg ver? Bij het spreken in termen van een beroep op de staatskas als rechtvaardiging voor de uitzonderingsgrond van het economisch belang komen toch wel heel andere associaties op.

Kan nu worden vastgesteld dat het IVRK op dit rechtsgebied als geheel vrijwel geen toegevoegde heeft, of in ieder geval dat het daaraan niet wordt toegekend? Of heeft misschien de Dublinverordening en dan met name artikel 6 in relatie tot het IVRK nog een rol van betekenis kunnen spelen? Daar lijkt de uitkomst iets positiever. Weliswaar wordt vaak geoordeeld dat een beroep op artikel 3 IVRK niet kan slagen, omdat de waarborgen die het IVRK biedt, al zijn opgenomen in de Dublinverordening, anderzijds kan worden geconstateerd dat met name artikel 6 van de Dublinverordening, door de concrete formulering van wat het belang van het kind inhoudt, ook de uitwerking geeft die artikel 3 IVRK nodig heeft om direct te kun-

⁸⁵⁹ Rb Den Haag (zp. Middelburg) 10 januari 2019, ECLI:NL:RBDHA:2019:742.

⁸⁶⁰ ABRvS 13 juli 2916m ECLI:NL:RVS:2016:2062.

nen worden toegepast. Zo komt in het onderzoek naar voren dat in vier – of slechts in vier – Dublinzaken een beroep op het belang van het kind wordt gehonoreerd.⁸⁶¹

Een ander punt waaraan hier nog aandacht dient te worden besteed is dat van de ouderlijke verantwoordelijkheid. Ook op dat punt is het niveau van de argumentering bepaald zwak te noemen. Dat treft vooral in die zaken waar een verzoek – veelal tot gezinshereniging – wordt afgewezen omdat het de keuze van de ouder zou zijn om van het kind te scheiden. Zo komt de rechtbank Den Haag in een situatie als deze bijvoorbeeld tot de conclusie dat de staatssecretaris er geen blijk van heeft gegeven onvoldoende rekenschap te hebben gegeven van de belangen van het kind. Het gegeven dat de moeder het kind al vast naar de vader in Nederland had laten reizen, was een eigen keuze van de moeder, aldus de redenering.⁸⁶² In een andere zaak, eveneens van rechtbank Den Haag, wordt eenzelfde redenering gevolgd. De rechtbank volgde hier de staatssecretaris, die onder meer stelt dat de kinderen tieners zijn, die geen intensieve zorg nodig hebben en in toenemende mate zelfstandig zijn en dat niet wordt ingezien dat zij niet langer kunnen worden opgevangen en ondersteund door familieleden. Tot slot is relevant, zo wordt gesteld, dat de moeder ervoor heeft gekozen hen achter te laten en hen niet te noemen in het asiel-gehoor. In situaties als deze is het natuurlijk zeer de vraag in hoeverre ouders een keuze hebben. Die keuze zal onder de dwang der omstandigheden zijn genomen. Van een uitoefening van de ouderlijke verantwoordelijkheid in de vorm van gebruikelijke zorg en opvoeding van de minderjarige zal vrijwel geen sprake zijn. Ouders zullen hier weinig keus hebben, laat staan de minderjarige.

Sociale zekerheidszaken

Ook bij de categorie ‘sociale zekerheidszaken’ is een bespreking van de uitspraken aan de hand van de centrale thema’s van ouderlijke verantwoordelijkheid en het algemeen belang zinvol. Op dit rechtsgebied zijn evenals bij het vreemdelingenrecht dit de frustrerende factoren, die de toepassing van het IVRK belemmeren. Dit kwam in de conclusie bij dit hoofdstuk ook al duidelijk naar voren.

Hier is het met name de werking van het koppelingsbeginsel dat een beroep op artikel 3 IVRK frustreert. Het koppelingsbeginsel is bij de interpretatie van artikel 3 IVRK alles overheersend. Want zo wordt bijvoorbeeld gesteld: ‘Het i.c. niet hebben van een aanspraak op huurtoeslag over de periode dat het kind in kwestie geen verblijfstitel had, is ook in het licht van het IVRK gerechtvaardigd ter verwezenlijking van het koppelingsbeginsel’.⁸⁶³ Het belang van het kind van artikel 3 IVRK valt hier duidelijk weg tegen het algemeen belang dat met het koppelingsbeginsel wordt gediend: verhinderen dat vreemdelingen die geen rechtmatige verblijf hebben, een aanspraak op sociale uitkeringen verkrijgen, waarmee mogelijk hun illegale status zou worden gelegitimeerd. Het algemeen belang is hier zo dwingend dat het

⁸⁶¹ Rb Den Haag (zittingsplaats Utrecht), 16 december 2016, AWB 16/18343, Rb. Den Haag (zittingsplaats Groningen), 13 juli 2018, NL 18.10078, ABRvS 29 mei 2015, ECLI:NL:RVS:2015:1787

⁸⁶² Rb Den Haag, 17 juli 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:8642

⁸⁶³ RVS:NL:2019:2540

belang van het kind steeds slechts marginaal wordt getoetst – aan de hand van de gebruikelijke formulering van de Afdeling – en de rechter zelfs slechts sporadisch toekomt aan een expliciete belangenafweging tussen het belang van het kind en het algemeen belang, laat staan dat deze tot een positief resultaat zou hebben geleid. Honorering van een beroep op het IVRK behoort op dit rechtsgebied tot de zeer zeldzame uitzonderingen.

Ook een beroep op artikel 3 IVRK in combinatie met andere bepalingen uit het IVRK, zoals onder meer artikel 18 IVRK over ouderlijke verantwoordelijkheid, leidt niet tot een beter resultaat, integendeel. Een beroep op artikel 18 IVRK wordt veelal gedaan in zaken van de kinderopvangtoeslag. De ouderlijke verantwoordelijkheid is juist het andere struikelblok, waarop een beroep op het IVRK afstuit. Een beroep op dit artikel strandt, omdat het hier niet gaat om een uitkering aan het kind, maar om een uitkering aan de ouders, zo is steeds de redenering. Dat moge zo zijn, maar dat neemt niet weg dat op basis van datzelfde artikel, artikel 18, lid 2, IVRK, de overheid wel een verplichting heeft om ervoor te zorgen dat de ouders hun verantwoordelijkheid ook kunnen uitoefenen. Artikel 18, lid 2, stelt immers dat de Staten ‘passende bijstand verlenen aan ouders en wettige voogden bij de uitoefening van hun verantwoordelijkheden die de opvoeding van het kind betreffen...’

Wat bij deze rigide toepassing ook een rol lijkt te hebben gespeeld is het voorbehoud dat Nederland maakte bij artikel 26 IVRK, het recht van het kind op sociale voorzieningen. Daarbij wordt echter uit het oog verloren dat dit niet geldt voor artikel 27, het recht op een toereikende levensstandaard. Integendeel, in de toelichting bij de Goedkeuringswet bij het IVRK zegt de wetgever: ‘Het recht op een toereikende levensstandaard is als algemeen, aan een ieder toekomend sociaal mensenrecht reeds in artikel 11 van het IVESC neergelegd. Artikel 27 van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind bevestigt dat dit recht ook in het bijzonder aan kinderen toekomt, en wel rekening houdend met de specifieke behoeften van het kind; de levensstandaard moet immers toereikend zijn voor de lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke en maatschappelijke ontwikkeling van het kind’⁸⁶⁴

Wat hierbij opnieuw opmerkelijk is, is de wijze waarop de ouderlijke verantwoordelijkheid hier wordt gehanteerd. Nu wordt het juist los gezien van de relatie tot het belang van het kind en wordt het ten onrechte geabstraheerd van de verzorgingsverplichting van de ouder. Zo wordt het een selectief begrip, waarmee geen recht wordt gedaan aan een van de meest cruciale uitgangspunten van het IVRK, het belang van de ouderlijke verantwoordelijkheid.

Overige bestuurszaken

Ook voor de categorie overige bestuurszaken geldt dat een beroep op het IVRK in vrijwel geen van de gevallen succesvol is. Ook bij deze categorie gaat het veelal om aan huisvesting gerelateerde zaken, zoals huisuitzetting of het al niet toekennen van een urgentieverklaring. Hier hanteert de Afdeling dezelfde invulling van de wijze van toepassing van artikel 3 IVRK als in het vreemdelingenrecht en het sociale

⁸⁶⁴ TK 1992-1993, 22855, nr. 3, p. 37.

zekerheidsrecht: ‘Artikel 3 van het IVRK heeft rechtstreekse werking in zoverre het ertoe strekt dat bij alle maatregelen betreffende kinderen de belangen van het desbetreffende kind dienen te worden betrokken. Wat betreft het gewicht dat aan het belang van het kind in een concreet geval moet worden toegekend, bevat artikel 3, eerste lid, IVRK, gelet op de formulering ervan, geen norm die zonder nadere uitwerking in nationale wet- en regelgeving door de rechter toepasbaar is. Wel dient de bestuursrechter in dit geval te toetsen of het bestuursorgaan zich voldoende rekenschap heeft gegeven aan de belangen van het kind en aldus bij de uitoefening van zijn bevoegdheden binnen grenzen van het recht is gebleven. Deze toets heeft een terughoudend karakter’.⁸⁶⁵ In vijf gevallen werd hier een beroep op artikel 3 IVRK wel gehonoreerd; in vier gevallen ging het daarbij om drugs-gerelateerde huissluiting.⁸⁶⁶

Heel opmerkelijk in deze categorie is een uitspraak van de rechtbank Amsterdam. Het betrof hier een verzoek tot verlening van een urgentieverklaring. Het beroep van eiseres op artikel 3 IVRK werd weliswaar gegrond verklaard, maar de rechtsgevolgen van het besluit werden in stand gelaten.⁸⁶⁷ Eiseres voert hier aan dat verweerder niet is ingegaan op de belangen van de rechten van de kinderen. De rechtbank gaat hierin mee en verklaart het beroep gegrond. Gesteld wordt: ‘Van verweerder had op grond van artikel 3 IVRK verwacht mogen worden dat gemotiveerd een afweging was gemaakt tussen de belangen van de twee minderjarige kinderen van eiseres en het belang van het restrictieve toewijzingsbeleid’. Eiseres wordt hier ‘juridisch’ in het gelijk gesteld, maar ‘feitelijk’ wordt het niet mogelijk geacht om aan het verzoek te voldoen. Want zo wordt gesteld: ‘Hoewel de rechtbank het met eiseres eens is dat verweerder ten onrechte niet expliciet op de belangen van de kinderen is ingegaan in het besluit, is uiteindelijk verweerders afwijzing van de gevraagde urgentieverklaring redelijk’. De afwijzing wordt, zoals wordt toegelicht, ‘uiteindelijk’ veroorzaakt door het tekort aan sociale huurwoningen in Amsterdam.

Hoe vreemd deze constructie als geheel ook mag klinken, toch lijkt deze wel de voorkeur te verdienen boven de weinig overtuigende constructies, zoals in het vreemdelingen- en sociaalzekerheidsrecht, waar een beroep op het belang van het kind wordt weggestreept tegen het algemeen belang in zijn verschillende uitingsvormen. In de onderhavige uitspraak wordt er een duidelijk onderscheid gemaakt tussen de vraag naar de legitimiteit – de toepassing van artikel 3 – en de effectiviteit, is de beslissing wel uitvoerbaar? Deze constructie biedt in ieder geval duidelijke aanknopingspunten wat de invulling van artikel 3 IVRK betreft en maakt ook de uitvoeringsproblemen in de gedaante van het tekort aan woningen meer zichtbaar. Dit kan met recht een moedige uitspraak worden genoemd.

Helaas zet wat betreft de interpretatie van het hoorrecht de lijn door, die ook

⁸⁶⁵ ABRvS 24 januari 2019, ECLI:NL:RVS:2019:201

⁸⁶⁶ Rb. Midden-Nederland 22 mei 2017, ECLI:RBMNE:2017:2559, Rb. Rotterdam 8 mei 2018, ECLI:NL:RBROT:2018:3718, Rb. Noord-Holland 7 april 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:5451, Rb. Rotterdam 17 juli 2018, ECLI:NL:RBROT:2018:5788

⁸⁶⁷ Rb. Amsterdam 3 april 2019, ECLI:NL:RBAMS:2019:2574

in het vorige onderzoek te zien was.⁸⁶⁸ Daar werd door de Afdeling het standpunt ingenomen dat, als niet van tegengestelde belangen sprake is tussen ouders en kinderen, het achterwege laten van het horen van de minderjarigen geen strijd oplevert met artikel 12 IVRK. In de onderhavige zaak gaat het om een beroep tegen een beslissing tot overplaatsing van eisers naar een andere gezinslocatie.⁸⁶⁹ Eisers voeren aan dat het horen van de kinderen, tijdens de zitting, ten onrechte achterwege is gebleven. Verweerders voeren hier onder verwijzing naar vaste rechtspraak van de Afdeling aan dat dit niet het geval is en oordeelt dat de belangen van de kinderen voldoende naar voren zijn gebracht door hun ouders en door de brieven die de kinderen hebben geschreven. Evenals in het vorige onderzoek werd geconcludeerd, kan worden opgemerkt dat deze visie op het hoorrecht in strijd kan worden geacht met artikel 12 IVRK, zeker als daarbij het standpunt van de Hoge Raad wordt betrokken in de uitspraak van 1 november 2013, waarbij werd geoordeeld dat dit een zo fundamenteel recht van het kind is, dat daarvan om welke reden dan ook niet van kan worden afgezien.⁸⁷⁰

Jeugdstrafrecht

Ook in deze periode betreft het grootste deel van de uitspraken op het terrein van het jeugdstrafrecht de overschrijding van de redelijke termijn en de bezwaarschriftenprocedure in het kader van de Wet-DNA onderzoek bij veroordeelden. Ook hier valt te constateren dat een beroep op het verdrag weinig effect heeft gesorteerd en ook hier is de prevalentie van het algemeen belang boven het individuele belang daar debet aan. De in artikel 8, lid 2, EVRM genoemde specifieke uitzonderingsgrond ‘the prevention of disorder and crime’ speelt daarbij een belangrijke rol. Evenals in het vorige onderzoek lijkt hier echter wel een verschuiving naar te nemen.⁸⁷¹

Wat de bezwaarschriftenprocedure tegen afname van DNA-materiaal betreft, blijft weliswaar de algemene lijn van de Hoge Raad gehandhaafd⁸⁷² - in beginsel is er voor jeugdigen in algemene zin geen ruimte om af te wijken van de algemene regel van art. 2 lid 1 onder b van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden - maar in het laatste onderzoek blijkt dat de rechter in ongeveer de helft van de onderzochte uitspraken in het individuele geval wel tot een gegrondverklaring van het bezwaar tegen afgifte van het materiaal komt.⁸⁷³ De artikelen uit het IVRK, die hierbij aan

⁸⁶⁸ ABRvS 15 augustus 2012, ECLI:NL:RVS:2012:BX4660

⁸⁶⁹ Rb Den Haag 5 september 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:12242

⁸⁷⁰ Hoge Raad 1 november 2013, ECLI:NL:HR:2013:1084

⁸⁷¹ J.H. de Graaf e.a., *De toepassing van het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind in de Nederlandse rechtspraak deel II*, Amsterdam: CCRA 2015, p. 271 e.v.

⁸⁷² 29 Hoge Raad 16 december 2003, ECLI:NL:HR:2003:AL9062

⁸⁷³ 30 Rechtbank Den Haag 7 oktober 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:12402; Rb. Alkmaar 26 oktober 2015, ECLI:NL:RBNHO:2015:11813; Rb. Alkmaar 25 januari 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:629; Rb. Alkmaar 29 februari 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:3094; Rb. Groningen 27 juni 2016, ECLI:NL:RBNNE:2016:3317; Rb. Amsterdam 23 september 2016, NBSTRAF 2016/214; Rb. Maastricht 29 november 2016, NBSTRAF 2017/45; Rb. Amsterdam 14 september 2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:9870; Rb. Roermond 17 oktober 2017, ECLI:NL:RBLIM:2017:10625; Rb. Roermond 17 oktober 2017, ECLI:NL:RBLIM:2017:10626; Rb. Roermond 17 oktober 2017,

bod komen, zijn artikel 3, artikel 8, artikel 16, artikel 17 en artikel 40 IVRK. Op dit punt - het komen tot een gegrondverklaring van het bezwaar tegen afgifte - speelt met name artikel 3 IVRK ook een rol tegen de achtergrond van het bij de bestraffing van minderjarigen geldende pedagogische karakter van het jeugdstrafrecht. Hier worden jeugdigen ten opzichte van meerderjarigen gedupeerd, omdat door het pedagogische karakter van het jeugdstrafrecht jeugdigen doorgaans geen geldboete opgelegd krijgen, maar veelal een alternatieve straf. In een drietal zaken wordt - mede op basis van artikel 3 IVRK - deze factor gezien als een grond voor gegrondverklaring van het bezwaar.⁸⁷⁴ De officier van justitie formuleert het hier zo: 'Gelet op de omstandigheid en in ogenschouw genomen dat indien betrokkene als first-offender zou zijn bestraft, er een geldboete zou zijn opgelegd waardoor er geen grondslag voor afname DNA zou zijn geweest, maakt dat in deze specifieke situatie er geen opsporingsbelang ter zake het reeds gepleegde strafbare feit of enig relevant recidive gevaar aanwezig is'.⁸⁷⁵ Minister Grapperhaus heeft aangekondigd om op dit punt de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden te willen wijzigen - ten voordele van minderjarigen, die zijn veroordeeld tot een taakstraf van minder dan 40 uur - maar dat heeft tot op heden nog geen concreet gevolg gehad.⁸⁷⁶

Een laatste ontwikkeling die hier relevant is betreft de redelijke termijn. Voorzichtig lijkt daar wel enige beweging in te zitten, als we ten minste de - niet gevolgde - conclusie van Advocaat-Generaal Spronken als zodanig kunnen beschouwen.⁸⁷⁷ De Advocaat-Generaal stelde hier cassatie in het belang der wet in vanwege de verdeeldheid in de rechtspraak over de vraag of overschrijding van de redelijke termijn toch niet tot een niet-ontvankelijkheid van het Openbaar Ministerie zou moeten leiden. Spronken ging hierbij onder meer in op het EVRM, de *European Rules for juvenile offenders to sanctions or measures*, de *Guidelines on Childfriendly justice*, artikel 40 IVRK, de *Beijing Rules* en de *General Comments* nr. 10 en 14 en kwam zo tot de conclusie dat de rechter daartoe de ruimte zou moeten hebben. Ook voerde zij aan dat een schuldigverklaring zonder oplegging van straf een strafrechtelijke veroordeling blijft, die stigmatiserend werkt. Spronken stelde dan ook dat de rechtspraak van de Hoge Raad moet worden aangepast en dat de termijn van 16 maanden dient te worden bijgesteld. De Hoge Raad volgde de Advocaat-Generaal hier echter niet in.⁸⁷⁸ De termijn van 16 maanden beoogt zowel recht te doen aan het belang dat is gemoeid met een voortvarende afdoening van de zaak als aan het belang dat is gelegen in de waarborging van de kwaliteit van het proces. In het arrest ging de Hoge Raad niet in op het IVRK. In de onderzoekspe-

ECLI:NL:RBLIM:2017:10627; Rb. Amsterdam 22 februari 2019, ECLI:NL:RBAMS:2019:1837; Rb. Amsterdam 19 maart 2019, ECLI:NL:RBAMS:2019:2593; Rb. Alkmaar 1 juli 2019, ECLI:NL:RBNHO:2019:5494.

⁸⁷⁴ Rb. Den Haag 7 oktober 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:12402; Rb. Groningen 27 juni 2016, ECLI:NL:RBNNE:2016; Rb. Amsterdam 14 september 2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:9870.

⁸⁷⁵ Rb. Den Haag 7 oktober 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:12402; Rb. Groningen 27 juni 2016, ECLI:NL:RBNNE:2016; Rb. Amsterdam 14 september 2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:9870.

⁸⁷⁶ *Kamerstukken II* 2017/2018, 31415, nr. 20.

⁸⁷⁷ Parket HR 30 juni 2015, ECLI:NL:PHR:2015:1295, sub 35.

⁸⁷⁸ HR 8 september 2015, ECLI:NL:HR:2015:2465.

riode zijn na de uitspraak van de Hoge Raad geen uitspraken over de redelijke termijn meer gevonden.

Tot slot

Na een periode van een relatieve positieve ontwikkeling in de toepassing van het IVRK, zoals de vorige twee onderzoeken laten zien, valt thans vast te stellen dat er sprake is van een stilstand in het honoreren van aanspraken op basis van het IVRK, met uitzondering van het familierecht. Een veelvuldig beroep op het algemeen belang in al zijn gradaties van artikel 8, lid 2, EVRM en op de ouderlijke verantwoordelijkheid, afgezet tegen het belang van artikel 3 IVRK frustreert die aanspraken op eigenlijk alle andere rechtsterreinen, met als uitschieters het vreemdelingenrecht en het sociale zekerheidsrecht. Had de rechter hier echt niet meer ruimte kunnen nemen?

Dat de rechter hier niet de mogelijkheden zou hebben gehad, werd al in de conclusie bij het hoofdstuk over het sociale zekerheidsrecht kritisch gezien. Daar werden vraagtekens gezet bij het standpunt dat ook het internationale recht geen aanknopingspunten zou hebben geboden om het ‘ongekende onrecht’ aan de kaak te stellen. Die waren en zijn er natuurlijk zeker. Het IVRK had die aanknopingspunten zeker kunnen bieden en heeft die ook geboden, zoals dit derde onderzoek naar de toepassing van het IVRK duidelijk heeft aangetoond. Er is veelvuldig een beroep gedaan op het IVRK; dat beroep is in vrijwel alle gevallen niet gehonoreerd, op een enkele uitspraak na. In de conclusie bij het hoofdstuk sociale zekerheidszaken werd gesproken over een moedige beslissing van de rechtbank Amsterdam bij een verzoek tot het toekennen van een urgentieverklaring, een van de zeldzame uitspraken waarbij een schending van artikel 3 IVRK werd aangenomen. Dat het dat was en ook dat een gerechtvaardigde beslissing was blijkt eens te meer uit die recente ontwikkelingen anno oktober 2021 getuige het zelfonderzoek van de Afdeling rechtspraak van de Raad van State. Dat het anders had gekund en had gemoeten, heeft de rechterlijke macht inmiddels nu ook zelf onder ogen gezien. De Afdeling heeft aan zelfonderzoek gedaan en de hand ook in eigen boezem gestoken. In de samenvatting en conclusie bij hoofdstuk 4 ‘Sociale zekerheidszaken’ werd al verwezen naar de bijdrage ‘Tussen wet en recht’ van de voorzitter van de Afdeling rechtspraak van de Raad van State.⁸⁷⁹ Maar ook de rechtbanken hebben inmiddels gereflecteerd op de toeslagenaffaire en concluderen dat het belang rechtsbescherming van het individu zwaarder moet wegen dan de vaste lijn van de jurisprudentie.⁸⁸⁰

Wat dit betekent voor het vervolg van de toepassing van het IVRK door de rechter, zal een volgend onderzoek moeten uitwijzen. De rapporten van de Afdeling en de rechtbanken bieden in ieder geval een hoopvol perspectief. Evenals het onderhavige onderzoek, onderstrepen deze onderzoeken de fundamentele betekenis van mensen- en kinderrechten tegen een overheid die de rechten van de individuele

⁸⁷⁹ Bart Jan van Ettehoven, ‘Tussen wet en recht’, NJB 2021/afl.2

⁸⁸⁰ NJB 2021/36 met een link naar www.njb.nl/nieuws/bestuursrecht-rechtbanken-reflecteren-op-toeslagenaffaire/

burger maar al te vaak veronachtzaamt.⁸⁸¹ Moet het niet echt anders, zo sloot ook Ybo Buruma bij gelegenheid van de eerste Miek de Langen lezing – voorvechter van de rechten van het kind – zijn betoog af, daarbij eveneens doelend op de overheersende invloed van het bureaucratisch systeem op het handelen van de individuele mens.⁸⁸²

Blijft staan dat – zoals ook in de vorige onderzoeken al werd geconcludeerd en in het familierecht in dit onderzoek duidelijker dan te voren werd gesteld – voor een wetslagen van een beroep op het IVRK, dit beroep niet alleen goed onderbouwd dient te worden met de feiten en omstandigheden van het geval, maar dat daartoe ook verwijzing naar de relevante artikelen uit het IVRK van groot belang is. De ontwikkeling over de gehele periode van dertig jaar laat zien dat de noodzaak daartoe alleen maar sterker is geworden. Dat geldt voor de advocaat, maar zeker ook voor de rechter en in zijn geval dat meer aandacht dient uit te gaan naar een motivering van de beslissing.

⁸⁸¹ Lucas van den Berg, 'Bestuursrecht na de toeslagenaffaire: hoe nu verder? Over het rechtskarakter van het bestuursrecht', *Ars Aequi* 2021/11

⁸⁸² Ybo Buruma, 'Het veranderende kindbeeld in het recht en de ontwikkelingen in het strafrecht', CCRA lezing 2021, met een link naar <https://spui.25.nl/programma/kinderrechten-en-jeugdletteratuur>.

SUMMARY AND CONCLUSION

This third study into the application of the UNCRC relates to the period from 1st September 2014 until 1st September 2019; a period of five years. The first study related to the first period of approximately 10 years and the second study to a period of 3 years. Which developments can be discerned?

Although in the previous study a significant increase in the number of cases was noticeable (656 from September 2011 until September 2014 over a 3-year period, compared to 1,028 cases in the first research over a period of 10 years), the number of cases in the most recent research point to a decrease in this trend. This is, however, not true with respect to family law cases. In this third study 557 cases were identified in the area of the law of persons, family law and juvenile law, pointing once again to a significant increase.

However, the area of family law is also noticeable not only in term of quantity, but also in terms of quality. The research illustrates that depending on the area of research, a very different picture can be drawn. It would appear that the court in family law cases increasingly refers to the instrument to reach a decision in which the convention leads to the “inapplicability” of the statutory law – the direct application – or applies the convention in the spirit of the convention - the convention conform application.

This varying manner of application depending on the area of law can be explained by the fact that family law concerns horizontal relationships, where there is more room for application of the UNCRC. The restriction on the right to respect for private and family life, which Article 8(2) ECHR makes possible, applies to this legal area to a much lesser extent than, for example, in immigration law, social security matters and also juvenile criminal law. In those fields, it seems that restriction in the form of the societal interest plays an almost predominant role.

A second recurring point is that of the role of parental responsibility in relation to the UNCRC. The use of this central concept is problematic in both family and juvenile law, but also in immigration law and social security matters. In family law, parents have a tendency to think in terms of parental rights rather than parental responsibilities; in social security matters and in immigration law, governments think in terms of parental responsibility, while given the circumstances there it is highly questionable whether parents can exercise that responsibility.

In conclusion, this has led to the fact that after a period of relatively positive developments in the application of the UNCRC, as shown in the previous two studies, it can now be established that the development of honouring claims based on the UNCRC has stopped, with the exception of family law. Frequent appeal to the societal interest in all its degrees of Article 8(2) ECHR and to parental responsibility, compared with the importance of Article 3 UNCRC, frustrates those claims in virtually all other areas of law, with the outliers being immigration law and social security law. Was it really impossible for the court to take a different approach?

The argument that the court would not have had such an option, has already been doubted. The position that international law would not have offered any way

to expose the ‘unprecedented injustice’ is undermined by the present study alone. Obviously, these arguments were there and still are. The UNCRC could certainly have provided these arguments and has previously done so, as this third study into the application of the UNCRC has clearly shown. The UNCRC has been invoked on a frequent basis; albeit that such claims were only granted in a limited number of cases. These exceptional cases include, for example, the courageous decision of the Amsterdam Court of Appeal dealing with a request for a declaration of urgency, one of the rare judgments in which a violation of Article 3 of the UNCRC was identified. That the court reached this conclusion and that the decision itself was justified is also apparent from the recent developments in October 2021, as witnessed by the self-examination of the Judicial Division of the Council of State. The judiciary has now also come to realise that matters could and should have been dealt with differently. The Judicial Division has conducted a self-examination and has examined its own role. However, the courts have also reflected on the Childcare Benefits Scandal and have concluded that the importance of legal protection for the individuals must outweigh the established case law.

What this means for the follow-up for the future application of the UNCRC by the courts will have to be investigated in a future study. At any rate, the reports from the Judicial Division of the Council of States and the courts offer a hopeful perspective. As is the case in the present study, research underlines the fundamental significance of human and children’s rights against a government that all too often neglects the rights of individual citizens. It should be the opposite really, as Ybo Buruma also concluded his argument at the first *Miek de Langen Lecture* – champion of the rights of the child – referring to the predominant influence of the bureaucratic system on the actions of the individual man.

It remains to be seen that – as was also concluded in previous studies and in family law more clearly than stated in this study – for an appeal to the UNCRC to be successful, this claim must not only be well substantiated by the facts and circumstances of the case, but that reference to the relevant articles of the UNCRC is also of great importance. The development over the entire period of thirty years shows that this need has only become stronger. This applies to the lawyer, but certainly also to the court. Perhaps also equally important that the court also needs to be pay more attention to the motivation of the decision.

AUTEURS

Mw. mr. dr. J.H. de Graaf, initiator van het onderzoek en tevens redactielid, doceerde van 1988 tot 2013 familie- en jeugdrecht en ‘Children’s Rights’ aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid aan de Universiteit van Amsterdam. Thans is zij gastdocent aan die faculteit en tevens aan de Universiteit Leiden en directeur van het Centre for Children’s Rights Amsterdam (CCRA). In 1999 promoveerde zij op het proefschrift ‘Leerplicht en Recht op onderwijs. Coby de Graaf studeerde in 1973 met genoegen af aan de juridische faculteit van de Universiteit Utrecht.

Mw. mr. B.T.M. Bahlmann studeerde rechten aan de Universiteit Utrecht. Daarna rondde zij de master Jeugdrecht af aan de Universiteit Leiden. Sinds 2015 is zij werkzaam als juridisch adviseur bij Defence for Children. Tevens werkte zij bij de afdeling Jeugdrecht van de Universiteit Leiden en bij de Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen.

Mw. mr. drs. L. Schäperkötter studeerde rechten aan de Universiteit van Amsterdam. Zij rondde de master Privaatrecht af met een scriptie over de guardian ad litem in de Verenigde Staten, een rechtsfiguur vergelijkbaar met de bijzondere curator ex artikel 1:250 BW. Zij is momenteel werkzaam als docent privaatrecht aan de Universiteit van Amsterdam en daarnaast als juridisch adviseur op het gebied van familie-, personen-, jeugd- en erfrecht.

Mw. mr. E. Wolhuis studeerde Internationaal en Europees recht aan de Rijksuniversiteit Groningen en de Universiteit van Amsterdam. Tijdens haar studie liep zij stage bij de afdeling migratierecht van Defence for Children en deed zij onderzoek voor Syria Legal Network. Daarna deed zij als stagiair en juridisch medewerker ervaring op bij verschillende advocatenkantoren. Momenteel is zij werkzaam als redactiesecretaris van het migratierechtelijke vakblad Asiel&Migrantenrecht en als immigration consultant bij Kroes Advocaten.

Mw. J. Hageman studeert momenteel aan de Vrije Universiteit van Amsterdam waar zij de master Privaatrecht volgt. Daarnaast is zij werkzaam bij een advocatenkantoor gespecialiseerd in het Familierecht. Tevens is zij actief betrokken bij de Vereniging voor Familie- en Jeugdrecht, waar zij meewerkt aan de uitgave van de bundel 100 jaar Kinderrechter.

Mw. mr. C.D. Roso studeerde rechten aan de Universiteit Leiden. Daar heeft zij ook de master Jeugdrecht afgerond, waarbij zij onder andere kennis en inzichten heeft vergaard over het jeugd- en straf(proces)recht. Haar scriptie ging over de interne rechtspositie van jongeren in gesloten instellingen. Daarnaast heeft zij tijdens haar stage bij de Kinderrechtenhelpdesk van Defence for Children kennis en ervaring opgedaan bij het team jeugdrecht. Momenteel is zij werkzaam als juridisch adviseur bij team jeugdrecht van Defence for Children.

BIJLAGE I:

JURISPRUDENTIEOVERZICHT PERSONEN- FAMILIE EN CIVIELE JEUGDZAKEN

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
25-09-14	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2014:7443
01-10-14	Hof	Den Haag	9	ECLI:NL:GHDHA:2014:3708
03-10-14	HR Parket HR	-	12, 13, 17	ECLI:NL:PHR:2014:1854
07-10-14	Hof	Amsterdam	9	ECLI:NL:GHAMS:2014:4374
14-10-14	Hof	Arnhem- Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2014:7970
15-10-14	Hof	Den Haag	Algemeen	ECLI:NL:GHDHA:2014:3722
23-10-14	Hof	's-Hertogenbosch	3	ECLI:NL:GHSHE:2014:4390
23-10-14	Hof	's-Hertogenbosch	7,8	ECLI:NL:GHSHE:2014:4398
23-10-14	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 4	ECLI:NL:GHARL:2014:8176
28-10-14	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	9	ECLI:NL:GHARL:2014:8270
30-10-14	Hof	's-Hertogenbosch	7	ECLI:NL:GHSHE:2014:4508
30-10-14	Hof	Arnhem- Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2014:8969
05-11-14	Hof	Den Haag	3, 10, 16	ECLI:NL:GHDHA:2014:3730
28-11-14	Rb.	Overijssel, zp. Almelo	3, 20	ECLI:NL:RBOVE:2014:7047
04-12-14	Rb.	Amsterdam	3	ECLI:NL:RBAMS:2014:8503
04-12-14	Rb.	Amsterdam	3	ECLI:NL:RBAMS:2014:8207
05-12-14	HR Parket HR	-	3, 19, 24, GC. nr. 13	ECLI:NL:PHR:2014:2281
05-12-14	Hoge Raad	-	12	ECLI:NL:HR:2014:3535
09-12-14	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3	ECLI:NL:GHARL:2014:9647
11-12-14	Hof	's-Hertogenbosch	Algemeen	ECLI:NL:GHSHE:2014:5231
12-12-14	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2014:15998
15-12-14	Rb.	Zeeland-West- Brabant, zp. Breda	7	ECLI:NL:RBZWB:2014:9409
16-12-14	Hof	Amsterdam	3, 7, 8	ECLI:NL:GHAMS:2014:5810
18-12-14	Hof	Amsterdam	9	ECLI:NL:GHAMS:2014:5895

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
18-12-14	Hof	Arnhem-Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2014:10004
18-12-14	Hof	Arnhem-Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2014:10016
19-12-14	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2014:16690
23-12-14	Hof	Arnhem-Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2014:10075
23-12-14	Hof	Amsterdam	9	ECLI:NL:GHAMS:2014:5967
08-01-15	Hof	Arnhem-Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2015:93
15-01-15	Hof	Arnhem-Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2015:255
15-01-15	Hof	Arnhem-Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2015:257
15-01-15	Hof	's-Hertogenbosch	3	ECLI:NL:GHSHE:2015:81
26-01-15	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2015:751
12-02-15	Hof	's-Hertogenbosch	9	ECLI:NL:GHSHE:2015:475
13-02-15	Rb.	Rotterdam	3	ECLI:NL:RBROT:2015:1660
17-02-15	Hof	Arnhem-Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2015:1803
18-02-15	Hof	Den Haag	3	ECLI:NL:GHDHA:2015:260
19-02-15	Hof	Arnhem-Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2015:2499
24-02-15	Rb.	Noord-Nederland, zp. Groningen	Algemeen	ECLI:NL:RBNNE:2015:813
26-02-15	Hof	Arnhem-Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2015:1391
25-02-15	Hof	Den Haag	8, 9	ECLI:NL:GHDHA:2015:2250
03-03-15	Hof	Arnhem-Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2015:1824
04-03-15	Rb.	Noord-Holland, zp. Alkmaar	3	ECLI:NL:RBNHO:2015:1820
04-03-19	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2015:16279
06-03-15	Rb.	Overijssel, zp. Almelo	3, 20	ECLI:NL:RBOVE:2015:3195
10-03-15	Hof	Arnhem-Leeuwarden, zp. Arnhem	3, 12	ECLI:NL:GHARL:2015:1721
17-03-15	Hof	Arnhem-Leeuwarden, zp. Arnhem	9	ECLI:NL:GHARL:2015:1955
18-03-15	Hof	Den Haag	Algemeen	ECLI:NL:GHDHA:2015:586
24-03-15	Hof	Arnhem-Leeuwarden, zp. Arnhem	9	ECLI:NL:GHARL:2015:2137
26-03-15	Hof	Arnhem-Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3	ECLI:NL:GHARL:2015:2624

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
26-03-15	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	Algemeen	ECLI:NL:GHARL:2015:2625
01-04-15	Hof	Den Haag	3	ECLI:NL:GHDHA:2015:829
21-04-15	Hof	Arnhem- Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2015:3042
30-04-15	Hof	's-Hertogenbosch	9	ECLI:NL:GHSHE:2015:1606
07-05-15	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 4	ECLI:NL:GHARL:2015:3322
19-05-15	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	12	ECLI:NL:GHARL:2015:3550
19-05-15	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2015:3642
27-05-15	Hof	Arnhem- Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHDHA:2015:1385
02-06-15	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	9	ECLI:NL:GHARL:2015:3994
09-06-15	Hof	Arnhem- Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2015:4412
11-06-15	Hof	's-Hertogenbosch	3	ECLI:NL:GHSHE:2015:2115
19-06-15	HR Parket HR	-	9	ECLI:NL:PHR:2015:1692
23-06-15	Rb.	Amsterdam	37	ECLI:NL:RBAMS:2015:6658
24-06-15	Hof	Den Haag	Algemeen	ECLI:NL:GHDHA:2015:2026
26-06-15	HR Parket HR	-	3	ECLI:NL:PHR:2015:2004
26-06-15	HR Parket HR	-	3, 7	ECLI:NL:PHR:2015:991
07-07-15	Hof	Amsterdam	3, 21	ECLI:NL:GHAMS:2015:2800
15-07-15	Rb.	Noord-Nederland, zp. Groningen	23	ECLI:NL:RBNNE:2015:3860
16-07-15	Rb.	Midden-Nederland, zp. Utrecht	3, 8, 9	ECLI:NL:RBMNE:2015:5513
17-07-15	Hof	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2015:9000
22-07-15	Rb.	Noord-Holland, zp. Alkmaar	3, 18	ECLI:NL:RBNHO:2015:9519
24-07-15	Rb.	Rotterdam	3, 9, 37	ECLI:NL:RBROT:2018:6684
28-07-15	Hof	Amsterdam	12	ECLI:NL:GHAMS:2015:3112
28-07-15	Hof	Amsterdam	3, 20	ECLI:NL:GHAMS:2015:3114
04-08-15	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2015:6372
04-08-15	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2015:6070

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
13-08-15	Hof	's-Hertogenbosch	3	ECLI:NL:GHSHE:2015:3219
18-08-15	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2015:6354
01-09-15	Hof	Amsterdam	3, 9	ECLI:NL:GHAMS:2015:3593
03-09-15	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	9	ECLI:NL:GHARL:2015:6544
10-09-15	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2015:6676
14-09-15	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2015:11222
17-09-15	Rb.	Den Haag	37	ECLI:NL:RBDHA:2015:12264
24-09-15	Hof	's-Hertogenbosch	30	ECLI:NL:GHSHE:2015:3764
29-09-15	Hof	Amsterdam	9	ECLI:NL:GHAMS:2015:4056
01-10-15	Rb.	Overijssel, zp. Almelo	7, 9	ECLI:NL:RBOVE:2015:5764
02-10-15	HR Parket HR	-	3	ECLI:NL:PHR:2015:2004
08-10-15	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	12	ECLI:NL:GHARL:2015:7554
15-10-15	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2015:7963
15-10-15	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp.	9	ECLI:NL:GHARL:2015:7965
27-10-15	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	7	ECLI:NL:GHARL:2015:8328
06-11-15	Rb.	Rotterdam	3	ECLI:NL:RBROT:2015:8129
10-11-15	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2015:8533
12-11-15	Hof	's-Hertogenbosch	30	ECLI:NL:GHSHE:2015:4550
24-11-15	Hof	Amsterdam	9	ECLI:NL:GHAMS:2015:4942
27-11-15	HR Parket HR	-	3	ECLI:NL:PHR:2015:2343
01-12-15	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3	ECLI:NL:GHARL:2015:9118
16-12-15	Hof	Den Haag	3, 5, 12	ECLI:NL:GHDHA:2015:3551
17-12-15	Hof	Arnhem- Leeuwarden	3	ECLI:NL:GHARL:2015:9728
17-12-15	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	3, 5, 7, 8, 9, 10, 18, 25	ECLI:NL:GHARL:2015:9721

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
17-12-15	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 4, 12	ECLI:NL:GHARL:2015:10103
17-12-15	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	Algemeen	ECLI:NL:GHARL:2015:10104
22-12-15	Hof	Amsterdam	7, 8	ECLI:NL:GHAMS:2015:5373
31-12-15	Rb.	Overijssel, zp. Almelo	3, 20	ECLI:NL:RBOVE:2015:5820
13-01-16	Rb.	Amsterdam	12	ECLI:NL:RBAMS:2016:119
14-01-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2016:207
20-01-16	Rb.	Noord-Holland, zp. Haarlem	7	ECLI:NL:RBNHO:2016:2096
01-02-16	Rb.	Den Haag	7	ECLI:NL:RBDHA:2016:909
16-02-16	Rb.	Den Haag	7, 8	ECLI:NL:RBDHA:2016:1835
18-02-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3	ECLI:NL:GHARL:2016:1425
18-02-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2016:1428
25-02-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, Arnhem	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2016:1493
01-03-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2016:1578
02-03-16	Hof	Den Haag	3	ECLI:NL:GHDHA:2016:1766
09-03-16	Rb.	Noord-Holland, zp. Alkmaar	3	ECLI:NL:RBNHO:2016:1898
10-03-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3,4	ECLI:NL:GHARL:2016:2126
18-03-16	HR	-	7, 8	ECLI:NL:HR:2016:452
23-03-16	Rb.	Noord-Holland, zp. Alkmaar	2, 3, 7, 8	ECLI:NL:RBNHO:2016:2331
30-03-16	Rb.	Noord-Holland, zp. Alkmaar	18	ECLI:NL:RBNHO:2016:2528
01-04-16	Rb.	Den Haag	20	ECLI:NL:RBDHA:2016:3767
05-04-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3	ECLI:NL:GHARL:2016:2925
05-04-16	Hof	Amsterdam	3, 7, 8	ECLI:NL:GHAMS:2016:1279
06-04-16	Hof	Den Haag	3, 34	ECLI:NL:GHDHA:2016:2540
07-04-16	Hof	's-Hertogenbosch	9	ECLI:NL:GHSHE:2016:1377

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
14-04-16	Rb.	Overijssel, zp. Almelo	3, 7, 9, 20	ECLI:NL:RBOVE:2016:1796
14-04-14	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Zwolle	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2016:2968
19-04-16	Hof	Amsterdam	Algemeen	ECLI:NL:GHAMS:2016:1465
21-04-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	9	ECLI:NL:GHARL:2016:3310
26-04-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	7, 8	ECLI:NL:GHARL:2016:3385
26-04-16	Hof	Amsterdam	4, 9	ECLI:NL:GHAMS:2016:1642
10-05-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2016:3937
17-05-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden	3, 9	ECLI:NL:GHARL:2016:3939
20-05-16	HR Parket HR	-	3, 7, 8, 9	ECLI:NL:PHR:2016:442
26-05-16	Hof	's-Hertogenbosch	37	ECLI:NL:GHSHE:2016:2174
03-06-16	HR Parket HR	-	3	ECLI:NL:PHR:2016:507
07-06-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	9	ECLI:NL:GHARL:2016:4505
08-06-16	Hof	Den Haag	8	ECLI:NL:GHDHA:2016:2063
10-06-16	Parket HR	-	3, 20	ECLI:NL:PHR:2016:504
14-06-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2016:4933
15-06-16	Hof	Den Haag	3	ECLI:NL:GHDHA:2016:1714
21-06-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2016:5119
21-06-16	Hof	Amsterdam	3, 8	ECLI:NL:GHAMS:2016:2368
22-06-16	Hof	Den Haag	9	ECLI:NL:GHDHA:2016:2534
22-06-16	Hof	Den Haag	3, 18	ECLI:NL:GHDHA:2016:1852
23-06-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	Algemeen	ECLI:NL:GHARL:2016:5155
05-07-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	3	ECLI:NL:GHARL:2016:5441
06-07-16	Hof	Den Haag	9	ECLI:NL:GHDHA:2016:2306
07-07-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	9	ECLI:NL:GHARL:2016:5635
12-07-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden	9	ECLI:NL:GHARL:2016:6129

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
12-07-16	Rb.	Den Haag	Algemeen	ECLI:NL:RBDHA:2016:8112
14-07-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2016:6134
14-07-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2016:6135
15-07-16	Rb.	Den Haag	3, 9	ECLI:NL:RBDHA:2016:9442
18-07-16	Rb.	Overijssel, zp. Almelo	3, 7, 9, 18	ECLI:NL:RBOVE:2016:3229
19-07-16	Rb.	Gelderland, zp. Arnhem	7, 8, 9	ECLI:NL:RBGEL:2016:6998
21-07-16	Rb.	Overijssel	3	ECLI:NL:RBOVE:2016:2959
26-07-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2016:6918
27-07-16	Rb.	Oost-Brabant.	9	ECLI:NL:RBOBR:2016:4105
27-07-16	Hof	Den Haag	3	ECLI:NL:GHDHA:2016:2502
03-08-16	Hof	Den Haag	3	ECLI:NL:GHDHA:2016:2585
04-08-16	Hof	's-Hertogenbosch	3, 20	ECLI:NL:GHSHE:2016:3553
09-08-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2016:6784
10-08-16	Hof	Den Haag	3	ECLI:NL:GHDHA:2016:2383
10-08-16	Rb.	Noord-Holland, zp. Haarlem	3, 12	ECLI:NL:RBNHO:2016:6690
11-08-16	Hof	's-Hertogenbosch	9	ECLI:NL:GHSHE:2016:3655
17-08-16	Hof	Den Haag	3	ECLI:NL:GHDHA:2016:2418
18-08-16	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2016:10145
23-08-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2016:6934
24-08-16	Rb.	Overijssel, zp. Almelo	3, 7, 9, 18, 20	ECLI:NL:RBOVE:2016:4870
30-08-16	Hof	Amsterdam	2, 4, 5, 12	ECLI:NL:GHAMS:2016:3563
31-08-16	Hof	Den Haag	3	ECLI:NL:GHDHA:2016:2675
31-08-16	Hof	Den Haag	7, 8	ECLI:NL:GHDHA:2016:2807
06-09-16	Rb.	Oost-Brabant	3	ECLI:NL:RBOBR:2016:5944
08-09-16	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2016:11087
08-09-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	3, 9, 20	ECLI:NL:GHARL:2016:7201
20-09-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2016:7799
20-09-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	8, 9	ECLI:NL:GHARL:2016:7794
21-09-16	Hof	Den Haag	3, 20	ECLI:NL:GHDHA:2016:3093

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
22-09-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2016:7796
28-09-16	Hof	Den Haag	20	ECLI:NL:GHDHA:2016:2919
29-09-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	9	ECLI:NL:GHARL:2016:7893
04-10-16	Hof	Amsterdam	3	ECLI:NL:GHAMS:2016:4013
06-10-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	Algemeen	ECLI:NL:GHARL:2016:8061
06-10-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2016:8049
12-10-16	Hof	Den Haag	7	ECLI:NL:GHDHA:2016:3224
12-10-16	Hof	Den Haag	Algemeen	ECLI:NL:GHDHA:2016:3174
12-10-16	Hof	Den Haag	9	ECLI:NL:GHDHA:2016:3101
13-10-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	7, 8	ECLI:NL:GHARL:2016:8193
18-10-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	9	ECLI:NL:GHARL:2016:8288
20-10-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2016:8534
25-10-16	Hof	Amsterdam	9, 12	ECLI:NL:GHAMS:2016:4254
26-10-16	Hof	Den Haag	7	ECLI:NL:GHDHA:2016:3265.
28-10-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	Algemeen	ECLI:NL:GHARL:2016:8713
31-10-16	Rb.	Midden-Nederland	37	ECLI:NL:RBMNE:2016:6520
01-11-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2016:8858
08-11-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2016:9065
17-11-16	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2016:14425
17-11-16	Hof	's-Hertogenbosch	3, 20	ECLI:NL:GHSHE:2016:5187
17-11-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2016:9294
17-11-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3	ECLI:NL:GHARL:2016:9292
17-11-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	9	ECLI:NL:GHARL:2016:9211
22-11-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2016:9333

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
22-11-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2016:9337
29-11-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2016:9719
01-12-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	9	ECLI:NL:GHARL:2016:9723
01-12-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2016:9726
08-12-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2016:10012
09-12-16	Rb.	Rotterdam	3, 20	ECLI:NL:RBROT:2016:9811
13-12-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 5, 9, 12, 18	ECLI:NL:GHARL:2016:10206
20-12-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2016:10437
20-12-16	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2016:10263
20-12-16	Rb.	Zeeland-West- Brabant, zp. Breda	7, 8	ECLI:NL:RBZWB:2016:8526
20-12-16	Rb.	Zeeland-West- Brabant, zp. Breda	7, 8	ECLI:NL:RBZWB:2016:8520
21-12-16	Rb.	Noord-Holland, zp. Alkmaar	3, 21	ECLI:NL:RBNHO:2016:10646
21-12-16	Hof	Den Haag	3, 6, 24	ECLI:NL:GHDHA:2016:4127
11-01-17	Rb.	Noord-Holland, zp. Haarlem	3, 7, 8	ECLI:NL:RBNHO:2017:171
13-01-17	HR Parket HR	-	3	ECLI:NL:PHR:2017:11
13-01-17	Rb.	Den Haag	24, 28	ECLI:NL:RBDHA:2017:376
18-01-17	Rb.	Overijssel, zp. Zwolle	3, 7, 9, 20	ECLI:NL:RBOVE:2017:964
26-01-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2017:607
31-01-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3	ECLI:NL:GHARL:2017:817
01-02-17	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2017:1854
02-02-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 5, 18	ECLI:NL:GHARL:2017:824

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
07-02-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3	ECLI:NL:GHARL:2017:1020
07-02-17	Hof	Den Haag	9	ECLI:NL:GHDHA:2017:616
09-02-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2017:1025
09-02-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2017:1024
09-02-17	Hof	's-Hertogenbosch	Algemeen	ECLI:NL:GHSHE:2017:461
10-02-17	HR Parket HR	-	3	ECLI:NL:PHR:2017:76
14-02-17	Hof	Amsterdam	9	ECLI:NL:GHAMS:2017:439
14-02-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2017:1396
21-02-17	Rb.	Noord-Nederland, zp. Groningen	3, 8	ECLI:NL:RBNNE:2017:583
21-02-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2017:1578
23-02-17	Hof	's-Hertogenbosch	9	ECLI:NL:GHSHE:2017:658
28-02-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 8, 12, 20	ECLI:NL:GHARL:2017:1808
02-03-17	Hof	's-Hertogenbosch	20	ECLI:NL:GHSHE:2017:843
02-03-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	16	ECLI:NL:GHARL:2017:1744
09-03-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	9	ECLI:NL:GHARL:2017:2056
09-03-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2017:2058
14-03-17	Hof	Amsterdam	3	ECLI:NL:GHAMS:2017:861
14-03-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	9	ECLI:NL:GHARL:2017:2271
16-03-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3	ECLI:NL:GHARL:2017:2278
16-03-17	Rb.	Den Haag	9, 20	ECLI:NL:RBDHA:2017:5196
17-03-17	HR Parket HR	-	9	ECLI:NL:PHR:2017:226
21-03-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2017:2579
22-03-17	Hof	Den Haag	3	ECLI:NL:GHDHA:2017:798

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
04-04-17	Hof	Amsterdam	9	ECLI:NL:GHAMS:2017:1153
06-04-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2017:3033
07-04-17	HR Parket HR	-	3	ECLI:NL:PHR:2017:288
11-04-17	Hof	Amsterdam	9, 18	ECLI:NL:GHAMS:2017:1256
11-04-17	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2017:3685
13-04-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	9	ECLI:NL:GHARL:2017:3246
18-04-17	Rb.	Zeeland-West- Brabant, zp. Middelburg	3, 12	ECLI:NL:RBZWB:2017:2392
25-04-17	Hof	Amsterdam	7, 9	ECLI:NL:GHAMS:2017:1599
25-04-17	Hof	Amsterdam	Algemeen	ECLI:NL:GHAMS:2017:1624
26-04-17	Rb.	Den Haag	9, 20	ECLI:NL:RBDHA:2017:4381
03-05-17	Rb.	Amsterdam	8	ECLI:NL:RBAMS:2017:3005
04-05-17	Hof	's-Hertogenbosch	9	ECLI:NL:GHSHE:2017:1973
04-05-17	Hof	's-Hertogenbosch	9	ECLI:NL:GHSHE:2017:1970
04-05-17	Rb.	Midden-Nederland, zp. Utrecht	3	ECLI:NL:RBMNE:2017:2533
18-05-17	Hof	's-Hertogenbosch	3	ECLI:NL:GHSHE:2017:2213
19-05-17	Hoge Raad	-	3	ECLI:NL:HR:2017:942
23-05-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	12	ECLI:NL:GHARL:2017:4425
23-05-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2017:4326
23-05-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2017:4329
24-05-17	Hof	Den Haag	3	ECLI:NL:GHDHA:2017:1605
24-05-17	Rb.	Noord-Holland, zp. Haarlem	12	ECLI:NL:RBNHO:2017:3998
30-05-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2017:4493
01-06-17	Hof	's-Hertogenbosch	3, 20	ECLI:NL:GHSHE:2017:2481
02-06-17	Rb.	Rotterdam	7	ECLI:NL:RBROT:2017:4250
06-06-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2017:4890
13-06-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2017:5113
13-06-17	Hof	Amsterdam	3, 9	ECLI:NL:GHAMS:2017:2293

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
15-06-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2017:5118
15-06-17	Rb.	Den Haag	3, 7	ECLI:NL:RBDHA:2017:7758
20-06-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden	9	ECLI:NL:GHARL:2017:5291
20-06-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden	3	ECLI:NL:GHARL:2017:5292
22-06-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	9	ECLI:NL:GHARL:2017:5298
22-06-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	9	ECLI:NL:GHARL:2017:5251
26-06-17	Rb.	Overijssel, zp. Zwolle	3, 20	ECLI:NL:RBOVE:2017:3101
26-06-17	Rb.	Den Haag	3, 11	ECLI:NL:RBDHA:2017:7335
29-06-17	Rb.	Den Haag	8	ECLI:NL:RBDHA:2017:7309
06-07-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2017:5735
10-07-17	Rb.	Den Haag	7, 8	ECLI:NL:RBDHA:2017:7583
10-07-17	Rb.	Den Haag	3, 5	ECLI:NL:RBDHA:2017:7585
11-07-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden zp. Arnhem	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2017:5988
12-07-17	Hof	Den Haag	3	ECLI:NL:GHDHA:2017:2462
13-07-17	Hof	's-Hertogenbosch	-	ECLI:NL:GHSHE:2017:3300
17-07-17	Rb.	Rotterdam	3, 6, 12, 20	ECLI:NL:RBROT:2017:5582
18-07-17	Hof	Amsterdam	3	ECLI:NL:GHAMS:2017:2932
25-07-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	9	ECLI:NL:GHARL:2017:6445
01-08-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2017:6763
09-08-17	Rb.	Amsterdam	3, 6 20	ECLI:NL:RBAMS:2017:5805
15-08-17	Hof	Amsterdam	3	ECLI:NL:GHAMS:2017:3307
22-08-17	Rb.	Limburg, zp. Roermond	3	ECLI:NL:RBLIM:2017:8162
22-08-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2017:7430
29-08-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2017:7660
29-08-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	3	ECLI:NL:GHARL:2017:7486
31-08-17	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2017:10088

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
07-09-17	Hof	Den Haag	Algemeen	ECLI:NL:GHDHA:2017:2598
07-09-17	Hof	's-Hertogenbosch	3, 8	ECLI:NL:GHSHE:2017:3851
12-09-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2017:8172
14-09-17	Hof	's-Hertogenbosch	9	ECLI:NL:GHSHE:2017:3979
19-09-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	9	ECLI:NL:GHARL:2017:8336
21-09-17	Rb.	Noord-Nederland, zp. Assen	Algemeen	ECLI:NL:RBNNE:2017:3720
21-09-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2017:8301
26-09-17	Rb.	Amsterdam	3, 20	ECLI:NL:RBAMS:2017:6965
26-09-17	Rb.	Amsterdam	3, 20	ECLI:NL:RBAMS:2017:6966
02-10-17	Rb.	Den Haag	7, 8	ECLI:NL:RBDHA:2017:11169
04-10-17	Hof	Den Haag	3, 20	ECLI:NL:GHDHA:2017:2829
11-10-17	Hof	Den Haag	3, 20	ECLI:NL:GHDHA:2017:3254
11-10-17	Hof	Den Haag	7, 8	ECLI:NL:GHDHA:2017:3655
12-10-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	12	ECLI:NL:GHARL:2017:8930
19-10-17	Hof	's-Hertogenbosch	3, 16, 37	ECLI:NL:GHSHE:2017:4569
24-10-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	20	ECLI:NL:GHARL:2017:9343
24-10-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2017:9340
01-11-17	Hof	Den Haag	3	ECLI:NL:GHDHA:2017:3255
02-11-17	Hof	's-Hertogenbosch	9	ECLI:NL:GHSHE:2017:4736
03-11-17	Rb.	Amsterdam	3	ECLI:NL:RBAMS:2017:8388
06-11-17	Rb.	Midden-Nederland	3	ECLI:NL:RBMNE:2017:5675
07-11-17	Hof	Amsterdam	9, 16	ECLI:NL:GHAMS:2017:4604
08-11-17	Rb.	Limburg, zp. Roermond	3	ECLI:NL:RBLIM:2017:11225
08-11-17	Rb.	Limburg, zp. Roermond	3	ECLI:NL:RBLIM:2017:11231
14-11-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	Algemeen	ECLI:NL:GHARL:2017:9896
14-11-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2017:10118
16-11-17	Rb.	Den Haag	7	ECLI:NL:RBDHA:2017:16072
16-11-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2017:10011

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
17-11-17	Rb.	Noord-Holland, zp. Alkmaar	Algemeen	ECLI:NL:RBNHO:2017:9671
21-11-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2017:10344
23-11-17	Hof	's-Hertogenbosch	12	ECLI:NL:GHSHE:2017:5112
28-11-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2017:10610
30-11-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2017:10619
30-11-17	Rb.	Midden-Nederland, zp. Utrecht	12	ECLI:NL:RBMNE:2017:5959
05-12-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden- zp. Leeuwarden	3, 12	ECLI:NL:GHARL:2017:10856
05-12-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden- zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2017:10854
05-12-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden- zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2017:10858
06-12-17	Rb.	Overijssel, zp. Almelo	3, 20	ECLI:NL:RBOVE:2017:4817
12-12-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	5	ECLI:NL:GHARL:2017:11090
12-12-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	Algemeen	ECLI:NL:GHARL:2017:11091
20-12-17	Rb.	Noord-Holland, zp. Alkmaar	7, 9, 16	ECLI:NL:RBNHO:2017:10675
21-12-17	Hof	's-Hertogenbosch	3, 7, 9, 18	ECLI:NL:GHSHE:2017:5829
21-12-17	Hof	's-Hertogenbosch	20	ECLI:NL:GHSHE:2017:5807
03-01-18	Rb.	Gelderland, zp. Arnhem	3, 7, 9	ECLI:NL:RBGEL:2018:181
04-01-18	Rb.	Rotterdam	Algemeen	ECLI:NL:RBROT:2018:1824
12-01-18	Rb.	Overijssel, zp. Almelo	3	ECLI:NL:RBOVE:2018:388
17-01-18	Hof	Den Haag	7, 9, 10, 18	ECLI:NL:GHDHA:2018:318
23-01-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden	9	ECLI:NL:GHARL:2018:869
25-01-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2018:887
25-01-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2018:879
25-01-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2018:1135

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
26-01-18	Parket HR	-	3, 18	ECLI:NL:PHR:2018:77
30-01-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	Algemeen	ECLI:NL:GHARL:2018:1136
02-02-18	Parket HR	-	3, 20	ECLI:NL:PHR:2018:113
06-02-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2018:1321
08-02-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 7, 9, 18	ECLI:NL:GHARL:2018:1457
08-02-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2018:1330
13-02-18	Hof	Amsterdam	9	ECLI:NL:GHAMS:2018:500
15-02-18	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2018:1640
16-02-18	Rb.	Rotterdam	3	ECLI:NL:RBROT:2018:1205
20-02-18	Hof	Amsterdam	9	ECLI:NL:GHAMS:2018:652
20-02-18	Hof	Amsterdam	3, 18	ECLI:NL:GHAMS:2018:659
20-02-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2018:1822
20-02-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2018:1821
22-02-18	Hof	's-Hertogenbosch	3, 5, 9, 10	ECLI:NL:GHSHE:2018:771
28-02-18	Rb.	Amsterdam	Algemeen	ECLI:NL:RBAMS:2018:1302
02-03-18	Parket HR	-	20	ECLI:NL:PHR:2018:162
06-03-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3,20	ECLI:NL:GHARL:2018:2316
08-03-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	9	ECLI:NL:GHARL:2018:2321
20-03-18	Hof	Amsterdam	Algemeen	ECLI:NL:GHAMS:2018:965
20-03-18	Hof	Amsterdam	9	ECLI:NL:GHAMS:2018:942
20-03-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	7	ECLI:NL:GHARL:2018:2783
22-03-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2018:2792
27-03-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2018:3042
28-03-18	Hof	Noord-Holland, zp. Alkmaar	7	ECLI:NL:RBNHO:2018:2565
29-03-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2018:3037

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
29-03-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2018:3038
03-04-18	Rb.	Limburg, zp. Roermond	3	ECLI:NL:RBLIM:2018:4000
05-04-18	Rb.	Rotterdam	3	ECLI:NL:RBROT:2018:5936
10-04-18	Rb.	Den Haag	7, 8	ECLI:NL:RBDHA:2018:7708
11-04-18	Hof	Den Haag	18, 19, 20	ECLI:NL:GHDHA:2018:759
12-04-18	Hof	's-Hertogenbosch	Algemeen	ECLI:NL:GHSHE:2018:1552
17-04-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2018:3776
17-04-18	Hof	Amsterdam	3	ECLI:NL:GHAMS:2018:1315
17-04-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2018:3770
19-04-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2018:3777
20-04-18	Rb.	Midden-Nederland, zp. Utrecht	37	ECLI:NL:RBMNE:2018:1746
20-04-18	Parket HR	-	19	ECLI:NL:PHR:2018:418
24-04-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2018:4019
26-04-18	Hof	's-Hertogenbosch	Algemeen	ECLI:NL:GHSHE:2018:1811
03-05-18	Hof	's-Hertogenbosch	9, 16	ECLI:NL:GHSHE:2018:1960
04-05-18	Parket HR	-	3, 12	ECLI:NL:PHR:2018:463
08-05-18	Hof	's-Hertogenbosch	3, 5, 9, 16, 18	ECLI:NL:GHSHE:2018:1981
15-05-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2018:4587
16-05-18	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2018:6240
17-05-18	Rb.	Den Haag	5, 6, 8, 9, 18	ECLI:NL:RBDHA:2018:5837
18-05-18	Parket HR	-	7, 8	ECLI:NL:PHR:2018:520
29-05-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2018:5019
29-05-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 9, 16	ECLI:NL:GHARL:2018:5023
31-05-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 5, 18	ECLI:NL:GHARL:2018:5025
01-06-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	37	ECLI:NL:GHARL:2018:5722
05-06-18	Hof	Amsterdam	9	ECLI:NL:GHAMS:2018:2146
05-06-18	Hof	Amsterdam	3	ECLI:NL:GHAMS:2018:2150

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
07-06-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	9	ECLI:NL:GHARL:2018:5368
07-06-18	Hof	's-Hertogenbosch	3, 20	ECLI:NL:GHSHE:2018:2385
11-06-18	Rb.	Overijssel, zp. Almelo	3, 7, 9	ECLI:NL:RBOVE:2018:2772
20-06-18	Hof	Den Haag	9	ECLI:NL:GHDHA:2018:1669
21-06-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3	ECLI:NL:GHARL:2018:5792
27-06-18	Rb.	Oost-Brabant, zp. 's-Hertogenbosch	3	ECLI:NL:RBOBR:2018:3150
28-06-18	Hof	's-Hertogenbosch	3, 18, 20	ECLI:NL:GHSHE:2018:2819
28-06-18	Hof	's-Hertogenbosch	3	ECLI:NL:GHSHE:2018:2821
28-06-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2018:6204
29-06-18	Rb.	Den Haag	2	ECLI:NL:RBDHA:2018:8472
29-06-18	Rb.	Den Haag	9	ECLI:NL:RBDHA:2018:8435
02-07-18	Rb.	Den Haag	5, 9, 20, 23, 24	ECLI:NL:RBDHA:2018:8143
12-07-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	9	ECLI:NL:GHARL:2018:6469
12-07-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	2, 19	ECLI:NL:GHARL:2018:6485
12-07-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	9	ECLI:NL:GHARL:2018:6474
13-07-18	Rechtbank	Midden-Nederland, zp. Lelystad	Algemeen	ECLI:NL:RBMNE:2018:5113
13-07-18	Rb.	Oost-Brabant	3	ECLI:NL:RBOBR:2018:4218
18-07-17	Hof	Den Haag	3	ECLI:NL:GHDHA:2018:1879
19-07-18	Hof	's-Hertogenbosch	3, 7, 9, 18	ECLI:NL:GHSHE:2018:3144
19-07-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	9, 16	ECLI:NL:GHARL:2018:6660
19-07-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 9, 12, 20	ECLI:NL:GHARL:2018:6719
31-07-18	Hof	Amsterdam	7	ECLI:NL:GHAMS:2018:2771
02-08-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2018:7085
03-08-18	Rb.	Oost-Brabant	Algemeen	ECLI:NL:RBOBR:2018:3942
07-08-18	Hof	Amsterdam	9	ECLI:NL:GHAMS:2018:2881
08-08-18	Hof	Den Haag	9	ECLI:NL:GHDHA:2018:2004
08-08-18	Rb.	Amsterdam	16	ECLI:NL:RBAMS:2018:5696

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
08-08-18	Rb.	Amsterdam	16	ECLI:NL:RBAMS:2018:5697
16-08-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem.	37	ECLI:NL:GHARL:2018:7425
30-08-18	Hof	's-Hertogenbosch	9	ECLI:NL:GHSHE:2018:3641
05-09-18	Rb.	Midden-Nederland, zp. Utrecht.	3	ECLI:NL:RBMNE:2018:4305
06-09-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2018:8012
12-09-18	Hof	Den Haag	9	ECLI:NL:GHDHA:2018:2546
12-09-18	Hof	Den Haag	3	ECLI:NL:GHDHA:2018:2549
13-09-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	9	ECLI:NL:GHARL:2018:8247
18-09-18	Rb.	Gelderland, zp. Arnhem	3, 9, 10, 12, 18, 19	ECLI:NL:RBGEL:2018:4564
19-09-18	Rb.	Den Haag	3, 5, 16, 18	ECLI:NL:RBDHA:2018:16146
25-09-18	Hof	Amsterdam	3, 9, 16	ECLI:NL:GHAMS:2018:3621
25-09-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	9	ECLI:NL:GHARL:2018:8661
27-09-18	Rb.	Gelderland, zp. Zutphen	3	ECLI:NL:RBGEL:2018:4255
27-09-18	Hof	's-Hertogenbosch	9	ECLI:NL:GHSHE:2018:3990
27-09-18	Hof	's-Hertogenbosch	3, 20	ECLI:NL:GHSHE:2018:3994
02-10-18	Hof	Amsterdam	3	ECLI:NL:GHAMS:2018:3605
03-10-18	Rb.	Noord-Holland, zp. Alkmaar	Algemeen	ECLI:NL:RBNHO:2018:8495
04-10-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	9	ECLI:NL:GHARL:2018:8798
11-10-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	9	ECLI:NL:GHARL:2018:8945
11-10-18	Hof	's-Hertogenbosch	Algemeen	ECLI:NL:GHSHE:2018:4220
16-10-18	Rb.	Limburg, zp. Roermond	3	ECLI:NL:RBLIM:2018:11086
18-10-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3	ECLI:NL:GHARL:2018:9202
19-10-18	Rb.	Gelderland, zp. Arnhem	3	ECLI:NL:RBGEL:2018:5734
23-10-18	Hof	Amsterdam	3, 5, 9, 10, 16	ECLI:NL:GHAMS:2018:3895
26-10-18	Rb.	Limburg, zp. Maastricht	3, 9	ECLI:NL:RBLIM:2018:12043
30-10-18	Hof	Amsterdam	7	ECLI:NL:GHAMS:2018:4017
30-10-18	Rb.	Rotterdam	7	ECLI:NL:RBROT:2018:9364

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
01-11-18	Rb.	Amsterdam	Algemeen	ECLI:NL:RBAMS:2018:8981
05-11-18	Rb.	Gelderland, zp. Arnhem	3	ECLI:NL:RBGEL:2018:5731
06-11-18	Hof	Amsterdam	9	ECLI:NL:GHAMS:2018:4085
06-11-18	Hof	Arnhem-Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2018:9811
07-11-18	Rb.	Zeeland-West-Brabant, zp. Middelburg	3	ECLI:NL:RBZWB:2018:6246
13-11-18	Hof	Amsterdam	9	ECLI:NL:GHAMS:2018:4135
15-11-18	Hof	Arnhem-Leeuwarden, zp. Leeuwarden	9	ECLI:NL:GHARL:2018:10001
20-11-18	Hof	Amsterdam	9	ECLI:NL:GHAMS:2018:4279
20-11-18	Hof	Arnhem-Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2018:10353
21-11-18	Hof	Den Haag	3, 6, 24	ECLI:NL:GHDHA:2018:3225
27-11-18	Hof	Den Haag	3	ECLI:NL:GHDHA:2018:3229
28-11-18	Rb.	Rb. Overijssel, zp. Zwolle	7	ECLI:NL:RBOVE:2018:4798
29-11-18	Hof	's-Hertogenbosch	3, 20	ECLI:NL:GHSHE:2018:4926
29-11-18	Hof	Arnhem-Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2018:10426
04-12-18	Rb.	Gelderland, zp. Arnhem	3	ECLI:NL:RBGEL:2018:5732
04-12-18	Hof	Arnhem-Leeuwarden, zp. Leeuwarden	Algemeen	ECLI:NL:GHARL:2018:10663
06-12-18	Hof	Arnhem-Leeuwarden, zp. Leeuwarden	9	ECLI:NL:GHARL:2018:10670
12-12-18	Hof	Den Haag	5	ECLI:NL:GHDHA:2018:3407
12-12-18	Rb.	Den Haag	3, 5, 9, 25	ECLI:NL:RBDHA:2018:14756
12-12-18	Rb.	Den Haag	3, 5, 9, 25	ECLI:NL:RBDHA:2018:14755
12-12-18	Rb.	Den Haag	3, 5, 9, 25	ECLI:NL:RBDHA:2018:14757
13-12-18	Hof	Arnhem-Leeuwarden, zp. Leeuwarden	9	ECLI:NL:GHARL:2018:10925
13-12-18	Hof	's-Hertogenbosch	3	ECLI:NL:GHSHE:2018:5238
13-12-18	Hof	Arnhem-Leeuwarden, zp. Arnhem	9	ECLI:NL:GHARL:2018:10854
18-12-18	Hof	Amsterdam	9	ECLI:NL:GHAMS:2018:4861
19-12-18	Hof	Den Haag	3	ECLI:NL:GHDHA:2018:3430
20-12-18	Rb.	Midden-Nederland, zp. Utrecht	9	ECLI:NL:RBMNE:2018:6433

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
28-12-18	Rb.	Den Haag	6	ECLI:NL:RBDHA:2018:15836
08-01-19	Hof	Amsterdam	12	ECLI:NL:GHAMS:2019:46
08-01-19	Hof	Amsterdam	7	ECLI:NL:GHAMS:2019:63
10-01-19	Rb.	Limburg, zp. Maastricht	Algemeen	ECLI:NL:RBLIM:2019:1140
10-01-19	Hof	Arnhem- Leeuwarden	9	ECLI:NL:GHARL:2019:204
15-01-19	Hof	Amsterdam	9	ECLI:NL:GHAMS:2019:111
15-01-19	Hof	Arnhem- Leeuwarden	Algemeen	ECLI:NL:GHARL:2019:433
15-01-19	Hof	Amsterdam	9	ECLI:NL:GHAMS:2019:107
17-01-19	Hof	's-Hertogenbosch	Algemeen	ECLI:NL:GHSHE:2019:138
22-01-19	Hof	Arnhem- Leeuwarden	12	ECLI:NL:GHARL:2019:669
23-01-19	Rb.	Amsterdam	7	ECLI:NL:RBAMS:2019:352
25-01-19	Rb.	Rotterdam	7, 8	ECLI:NL:RBROT:2019:1218
30-01-19	Hof	Den Haag	9	ECLI:NL:GHDHA:2019:321
31-01-19	Hof	's-Hertogenbosch	3, 7, 9, 18	ECLI:NL:GHSHE:2019:326
31-01-19	Hof	's-Hertogenbosch	3	ECLI:NL:GHSHE:2019:350
12-02-19	Rb.	Noord-Nederland, zp. Groningen	20	ECLI:NL:RBNNE:2019:498
14-02-19	Hof	Arnhem- Leeuwarden	Algemeen	ECLI:NL:GHARL:2019:1493
14-02-19	Rb.	Midden-Nederland, zp. Utrecht	7	ECLI:NL:RBMNE:2019:538
14-02-19	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	9	ECLI:NL:GHARL:2019:1635
19-02-19	Rb.	Gelderland, zp. Arnhem	3	ECLI:NL:RBGEL:2019:694
20-02-19	Rb.	Noord-Nederland, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:RBNNE:2019:1370
21-02-19	Hof	's-Hertogenbosch	3	ECLI:NL:GHSHE:2019:654
21-02-19	Hof	's-Hertogenbosch	3	ECLI:NL:GHSHE:2019:656
26-02-19	Hof	Amsterdam	3	ECLI:NL:GHAMS:2019:686
26-02-19	Hof	Amsterdam	7, 9	ECLI:NL:GHAMS:2019:712
27-02-19	Hof	Den Haag	3	ECLI:NL:GHDHA:2019:501
07-03-19	Hof	's-Hertogenbosch	3	ECLI:NL:GHSHE:2019:925
12-03-19	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	9	ECLI:NL:GHARL:2019:2340
14-03-19	Hof	's-Hertogenbosch	10	ECLI:NL:GHSHE:2019:991
19-03-19	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	9	ECLI:NL:GHARL:2019:2398
21-03-19	Hof	's-Hertogenbosch	3, 10	ECLI:NL:GHSHE:2019:1088
21-03-19	Hof	Arnhem- Leeuwarden	9	ECLI:NL:GHARL:2019:2518

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
26-03-19	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2019:2717
29-03-19	Rb.	Den Haag	20	ECLI:NL:RBDHA:2019:3632
02-04-19	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	12	ECLI:NL:GHARL:2019:3073
02-04-19	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2019:2974
03-04-19	Hof	Den Haag	3	ECLI:NL:GHDHA:2019:758
04-04-19	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	3	ECLI:NL:GHARL:2019:3055
16-04-19	Hof	Arnhem- Leeuwarden	9	ECLI:NL:GHARL:2019:3526
17-04-19	Rb.	Noord-Holland, zp. Alkmaar	3, 6, 28, 37	ECLI:NL:RBNHO:2019:3257
18-04-19	Hof	's-Hertogenbosch	Algemeen	ECLI:NL:GHSHE:2019:1477
18-04-19	Hof	's-Hertogenbosch	8	ECLI:NL:GHSHE:2019:1483
19-04-19	Rb.	Noord-Nederland, zp.	12	ECLI:NL:RBNNE:2019:2864
23-04-19	Hof	Amsterdam	3, 9	ECLI:NL:GHAMS:2019:1418
23-04-19	Hof	Amsterdam	20	ECLI:NL:GHAMS:2019:1430
26-04-19	Rb.	Amsterdam	3, 20	ECLI:NL:RBAMS:2019:3375
30-04-19	Hof	Arnhem- Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2019:3887
03-05-19	Rb.	Midden-Nederland, zp. Lelystad	3	ECLI:NL:RBMNE:2019:2123
07-05-19	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2019:3931
07-05-19	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	9	ECLI:NL:GHARL:2019:4085
09-05-19	Hof	's-Hertogenbosch	3	ECLI:NL:GHSHE:2019:1729
13-05-19	Rb.	Noord-Holland, zp. Heerhugowaard	3	ECLI:NL:RBNHO:2019:3996
21-05-19	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 20	ECLI:NL:GHARL:2019:4515
23-05-19	Hof	's-Hertogenbosch	3	ECLI:NL:GHSHE:2019:1905
23-05-19	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Arnhem	3	ECLI:NL:GHARL:2019:4483
03-06-19	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2019:7653
05-06-19	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2019:6169
06-06-19	Hof	's-Hertogenbosch	3	ECLI:NL:GHSHE:2019:2044
13-06-19	Hof	's-Hertogenbosch	Algemeen	ECLI:NL:GHSHE:2019:2149

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
19-06-19	Rb.	Limburg, zp. Maastricht	3	ECLI:NL:RBLIM:2019:5765
01-07-19	Rb.	Amsterdam	3	ECLI:NL:RBAMS:2019:4750
02-07-19	Hof	Amsterdam	3, 20	ECLI:NL:GHAMS:2019:2260
02-07-19	Hof	Amsterdam	3, 20	ECLI:NL:GHAMS:2019:2261
02-07-19	Hof	Amsterdam	12	ECLI:NL:GHAMS:2019:2635
03-07-19	Rb.	Midden-Nederland, zp. Lelystad	3	ECLI:NL:RBMNE:2019:2992
11-07-19	Hof	's-Hertogenbosch	Algemeen	ECLI:NL:GHSHE:2019:2416
11-07-19	Hof	's-Hertogenbosch	3	ECLI:NL:GHSHE:2019:2412
23-07-19	Hof	Amsterdam	16	ECLI:NL:GHAMS:2019:2729
30-07-19	Hof	Amsterdam	6, 8, 12	ECLI:NL:GHAMS:2019:2863
27-08-19	Hof	Amsterdam	3	ECLI:NL:GHAMS:2019:3199
27-08-19	Hof	Arnhem- Leeuwarden, zp. Leeuwarden	3, 9, 20	ECLI:NL:GHARL:2019:7054
01-08-19	Rb.	Midden-Nederland, zp. Utrecht.	3, 7	ECLI:NL:RBMNE:2019:3531
09-08-19	Parket HR	-	9	ECLI:NL:PHR:2019:874
28-08-19	Hof	Den Haag	3	ECLI:NL:GHDHA:2019:2286

BIJLAGE II:

JURISPRUDENTIEOVERZICHT OVERIGE CIVIELE ZAKEN

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
08-10-14	Rb.	Gelderland	Algemeen	ECLI:NL:RBGEL:2014:6400
29-10-2014	CBB		40	ECLI:NL:CBB:2014:394
29-10-2014	CBB		40	ECLI:NL:CBB:2014:395
05-12-14	HR		12	ECLI:NL:HR:2014:3535
29-12-14	Rb.	Rotterdam	9	ECLI:NL:RBROT:2014:10795
13-01-15	Hof	Den Haag	3	ECLI:NL:GHDHA:2015:425
24-02-15	Hof	Den Haag	3, 6, 28, 29 en 30	ECLI:NL:GHDHA:2015:2002
26-02-15	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2014:11281
26-02-15	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2015:6131
09-04-15	Hof	Arnhem-Leeuwarden	Algemeen	ECLI:NL:GHARL:2015:2605
16-06-15	Hof	Den Haag	Algemeen	ECLI:NL:GHDHA:2015:1679
16-06-15	Hof	Den Haag	Algemeen	Hof Den Haag 16 juni 2015, ECLI:NL:GHDHA:2015:1676
25-06-15	Hof	Den Haag	12	ECLI:NL:GHDHA:2015:2026
09-07-15	Rb.	Limburg	3	ECLI:NL:RBLIM:2015:5786
13-07-15	Rb.	Amsterdam	Algemeen (3)	ECLI:NL:RBAMS:2015:4393
13-08-15	Hof	's-Hertogenbosch	3	ECLI:NL:GHSHE:2015:3219
19-08-15	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2015:9755
27-10-15	Hof	Amsterdam	3	ECLI:NL:GHAMS:2015:4412
27-11-15	Rb.	Limburg	3	ECLI:NL:RBLIM:2015:10132
15-12-15	Hof	's-Hertogenbosch	3	ECLI:NL:GHSHE:2015:5238
15-12-15	Hof	's-Hertogenbosch	3	ECLI:NL:GHSHE:2015:5239
23-12-15	Rb.	Noord-Holland	3 lid 1	ECLI:NL:RBNHO:2015:11297
19-01-2016	Hof	Amsterdam	Algemeen	ECLI:NL:GHAMS:2016:120
28-01-16	Rb.	Overijssel	Algemeen	ECLI:NL:RBOVE:2016:271
10-02-16	Rb.	Noord-Holland	37 sub b	ECLI:NL:RBNHO:2016:399
16-03-16	Rb.	Midden-Nederland	16	ECLI:NL:RBMNE:2016:1223
09-06-16	Rb.	Den Haag	Algemeen	ECLI:NL:RBDHA:2016:8277
21-06-16	Gem. Hof		28	ECLI:NL:OGHACMB:2016:62
24-06-16	Parket HR		Algemeen	ECLI:NL:PHR:2016:992
24-06-16	Parket HR		Algemeen	ECLI:NL:PHR:2016:992
26-06-16	Hof	Amsterdam	3	ECLI:NL:GHAMS:2016:2392
12-07-16	Hof	Arnhem-Leeuwarden	28	ECLI:NL:GHARL:2016:5715
26-07-16	Hof	Amsterdam	3	ECLI:NL:GHAMS:2016:3089
30-08-16	Hof	Amsterdam	Algemeen	ECLI:NL:GHAMS:2016:3586

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
01-09-16	Rb.	Oost-Brabant	3	ECLI:NL:RBOBR:2016:4848
23-09-16	Ger. 1ste aanleg	Sint Maen	28 en 29	ECLI:NL:OGAAM:2016:59
14-10-16	HR		3, 6, 28 en 29	ECLI:NL:HR:2016:2341
18-10-16	Hof	Den Haag	Algemeen	ECLI:NL:GHDHA:2016:3497
03-02-17	HR Parket HR		12	ECLI:NL:HR:2017:158 ECLI:NL:PHR:2016:1262
20-12-16	Hof	Amsterdam	3	ECLI:NL:GHAMS:2016:5515
05-01-17	Rb.	Gelderland	3 en 27	ECLI:NL:RBGEL:2017:78
21-03-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden	3	ECLI:NL:GHARL:2017:2329
21-04- 2017	HR Parket HR		3	ECLI:NL:HR:2017:760 ECLI:NL:PHR:2017:304
04-05-17	Rb.	Midden-Nederland	3	ECLI:NL:RBMNE:2017:2533
30-05-17	Hof	Den Haag	3, 5, 13, 14, 16, 18, 29 en 30	ECLI:NL:GHDHA:2017:2326
02-06-17	Rb.	Rotterdam	7	ECLI:NL:RBROT:2017:4250
07-06-17	Hof	's-Hertogenbosch	3	ECLI:NL:GHSHE:2016:2303
05-07-17	Rb.	Den Haag	7 en 8	ECLI:NL:RBDHA:2017:6711
27-07-17	Rb.	Limburg	3 en 9	ECLI:NL:RBLIM:2017:7481
12-09-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden	3, 12 en 20	ECLI:NL:GHARL:2017:8172
10-10-17	Hof	Arnhem- Leeuwarden	3	ECLI:NL:GHARL:2017:8786
16-11-17	Hof	's Hertogenbosch	3	ECLI:NL:GHSHE:2017:4962
23-01-18	Hof	Arnhem- Leeuwarden	3	ECLI:NL:GHARL:2018:1248
30-01-18	Rb.	Noord-Nederland	3	ECLI:NL:RBNNE:2018:473
16-02-18	Rb.	Oost-Brabant	2, 3, 12	ECLI:NL:RBOBR:2018:792
07-03-18	Rb.	Rotterdam	Algemeen	ECLI:NL:RBROT:2018:1824
23-03-18	Parket HR		Algemeen	ECLI:NL:PHR:2018:617
18-04-18	Rb.	Den Haag	12 en 14	ECLI:NL:RBDHA:2018:6825
03-05-18	Rb.	Midden-Nederland	3, 9, 19 en 27	ECLI:NL:RBMNE:2018:1923
31-05-18	Rb.	Limburg	3	ECLI:NL:RBLIM:2018:5115
05-07-18	Rb.	Zeeland-West- Brabant	16	ECLI:NL:RBZWB:2018:4139
13-07-18	HR Parket HR		12	ECLI:NL:HR:2018:1178 ECLI:NL:PHR:2018:463
18-10-18	HR Parket HR		3	ECLI:NL:HR:2018:1976 ECLI:NL:PHR:2018:691
19-10-18	Rb.	Overijssel	3, 9 en 18	ECLI:NL:RBOVE:2018:4591
06-11-18	Hof	Amsterdam	3	ECLI:NL:GHAMS:2018:4091
14-11-18	Rb.	Noord-Holland	2, 3 en 6	ECLI:NL:RBNHO:2018:10193

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
28-11-18	Rb.	Rotterdam	3	ECLI:NL:RBROT:2018:9798
13-02-19	Rb.	Rotterdam	7	ECLI:NL:RBROT:2019:1050
26-03-19	Hof	Arnhem- Leeuwaarden	Algemeen	ECLI:NL:GHARL:2019:2692
30-04-19	Hof	's-Hertogenbosch	27	ECLI:NL:GHSHE:2019:1618
27-09-19	HR Parket HR		3	ECLI:NL:HR:2019:1449 ECLI:NL:PHR:2019:522

BIJLAGE III:

JURISPRUDENTIEOVERZICHT VREEMDELINGENZAKEN

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
2-9-2014	ABRvS		3, 6	ECLI:NL:RVS:2014:3332
16-9-2014	Rb. (mk)	Den Haag, zp Haarlem	2	ECLI:NL:RBDHA:2014:11522
9-10-2014	ABRvS		3	ECLI:NL:RVS:2014:3707
9-10-2014	Rb. (mk)	Den Haag, zp Haarlem	3	ECLI:NL:RBDHA:2014:11496
14-10-2014	Rb.	Den Haag, zp Haarlem	3	ECLI:NL:RBDHA:2014:12641
21-10-2014	Rb.	Den Haag, zp Amsterdam	2	ECLI:NL:RBDHA:2014:13058
22-10-2014	Rb. (mk)	Den Haag	2	ECLI:NL:RBDHA:2014:13020
30-10-2014	Rb.	Den Haag, zp Middelburg	2	ECLI:NL:RBDHA:2014:13160
17-11-2014	ABRvS		3	ECLI:NL:RVS:2014:4301 (JV 2015/8)
20-11-2014	Rb. (m.)	Den Haag	2, 3, 8	ECLI:NL:RBDHA:2014:16638
26-11-2014	ABRvS		Algemeen	ECLI:NL:RVS:2014:4382 (JV 2015/16)
27-11-2014	ABRvS		3	ECLI:NL:RVS:2014:4366
3-12-2014	Rb. (mk)	Den haag, zp Roermond	2	ECLI:NL:RBDHA:2014:14536
3-12-2014	Rb. (mk)	Den haag, zp Roermond	2	ECLI:NL:RBDHA:2014:15829
9-12-2014	Rb.	Den Haag	3	AWB 14/22066
9-12-2014	Rb.	Amsterdam	3	AWB 14/19302
18-12-2014	Rb.	Den Haag, zp Middelburg	3	ECLI:NL:RBDHA:2014:15669
15-1-2015	Rb.	Den Haag, zp Middelburg	3	ECLI:NL:RBDHA:2015:399
27-1-2015	Rb.	Den Haag zp Roermond	3	AWB 14/13768
3-2-2015	Rb.	Den Haag zp Zwolle	3,1	AWB 14/25969
17-2-2015	Rb. (mk)	Den Haag, zp Arnhem	2	ECLI:NL:RBDHA:2015:1564 (Hb bevestiging 2016:585)
20-2-2015	ABRvS		3	ECLI:NL:RVS:2015:539
4-3-2015	ABRvS		3	ECLI:NL:RVS:2015:733
13-3-2015	Rb.	Den Haag, zp 's Hertogenbosch	Algemeen	ECLI:NL:RBDHA:2015:2739
19-3-2015	Rb.	Den Haag zp Utrecht	3	AWB 14/27401

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
19-3-2015	Rb. (Vzr)	Den Haag zp Middelburg	3	AWB 15/3099
1-4-2015	ABRvS		3	ECLI:NL:RVS:2015:1027
7-4-2015	Rb.	Den Haag	3	AWB 14/9668
9-4-2015	Rb. (Vzr)	Den Haag, zp Haarlem	3, 9	AWB 14/25787
9-4-2015	Rb. (mk)	Den Haag, zp Utrecht	3	ECLI:NL:RBDHA:2015:4962 (JV 2015/203)
10-4-2015	ABRvS		3	ECLI:NL:RVS:2015:1254 (JV 2015/146)
16-4-2015	Rb.	Den Haag, zp Middelburg	3, 9	AWB 14/24061
21-4-2015	Rb. (mk)	Den Haag, zp Zwolle	3	ECLI:NL:RBDHA:2015:4549
29-4-2015	Rb. (Vzr)	Den Haag zp Roermond	Algemeen	AWB 14/28605 en 03
22-5-2015	Rb. (mk)	Den Haag, zp Roermond	3, 12	ECLI:NL:RBDHA:2015:5837
29-5-2015	ABRvS		Algemeen	ECLI:NL:RVS:2015:1787
11-6-2015	Rb.	Den Haag zp Zwolle	3	AWB 15/5010
2-7-2015	Rb.	Den Haag, zp Middelburg	Algemeen	ECLI:NL:RBDHA:2015:8788
10-7-2015	Rb.	Den Haag zp Haarlem	3	AWB 13/28857 en 60
6-8-2015	ABRvS		3	ECLI:NL:RVS:2015:2621
10-8-2015	ABRvS		3	ECLI:NL:RVS:2015:2666 (JV 2015/270 m.nt. Battjes)
19-8-2015	Rb. (Vzr)	Den Haag	3, 6 lid 2, 12, 24, 27, 28	ECLI:NL:RBDHA:2015:9755
24-8-2015	Rb.	Den Haag	3	AWB 15/11599
27-8-2015	Rb.	Den Haag, zp Middelburg	3	ECLI:NL:RBDHA:2015:10153
9-9-2015	Rb. (Vzr)	Den Haag zp Zwolle	3	ECLI:NL:RBOVE:2015:4176 (JV 2015/304 m.nt. Slingenberg)
11-9-2015	ABRvS		3	ECLI:NL:RVS:2015:2953
14-9-2015	ABRvS		3	ECLI:NL:RVS:2015:3011
25-9-2015	Rb.	Den Haag zp Zwolle	3	AWB 15/8645, 42, 39
5-10-2015	ABRvS		3	ECLI:NL:RVS:2015:3200
12-10-2015	Rb. (Vzr)	Den Haag zp Utrecht	Algemeen	AWB 15/17298, 299, 304, 306
22-10-2015	Rb.	Den Haag, zp Middelburg	2, 3	ECLI:NL:RBDHA:2015:13461
26-10-2015	ABRvS		3	ECLI:NL:RVS:2015:3398 (JV 2015/347)
30-10-2015	Rb.	Den Haag, zp Haarlem	3	ECLI:NL:RBDHA:2015:15882

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
12-11-2015	Rb.	Den Haag zp Utrecht	2	ECLI:NL:RBDHA:2015:16286
17-11-2015	Rb.	Den Haag, zp Haarlem	3	AWB 15/8183
1-12-2015	Rb.	Den Haag zp Den Bosch	3	AWB 15/12352
27-12-2015	Rb.	Den Haag, zp Middelburg	3	ECLI:NL:RBDHA:2015:14659
6-1-2016	ABRvS		Algemeen	ECLI:NL:RVS:2016:81 JV 2016/55
5-2-2016	ABRvS		3	ECLI:NL:RVS:2016:354
10-2-2016	Rb.	Den Haag zp Haarlem	12	AWB 16/682
18-2-2016	Rb.	Den Haag, zp Middelburg	2, 3	ECLI:NL:RBDHA:2016:1913
18-2-2016	ABRvS		2	ECLI:NL:2016:584 (Hb van ECLI:NL:RBDHA:2014:14947)
24-2-2016	ABRvS		3	ECLI:NL:RVS:2016:575 (JV 2016/98)
25-2-2016	Rb. (mk)	Den Haag, zp 's Hertogenbosch	3	ECLI:NL:RBDHA:2016:2105
8-3-2016	Rb.	Den Haag, zp Zwolle	3	ECLI:NL:RBDHA:2016:4382
18-4-2016	Rb.	Den Haag zp Haarlem	3	AWB 16/5516
20-4-2016	Rb.	Den Haag, zp Roermond	3	ECLI:NL:RBDHA:2016:4281
9-5-2016	Rb.	Den Haag	3	AWB 16/7358
10-5-2016	Rb. (mk)	Den Haag zp Haarlem	3	AWB 15/2382
13-5-2016	Rb.	Den Haag	Algemeen	AWB 16/8349
24-5-2016	Rb.	Den Haag zp Rotterdam	3	AWB 16/9550
30-5-2016	Rb.	Den Haag zp Haarlem	3	AWB 16/7907
2-6-2016	Rb.	Den Haag, zp Middelburg	3	ECLI:NL:RBDHA:2016:6024
8-6-2016	Rb.	Den Haag zp Haarlem	3	AWB 16/8483
21-6-2016	Rb.	Den Haag zp Haarlem	3	AWB 16/11105
5-7-2016	Rb.	Den Haag, zp Amsterdam	Algemeen	ECLI:NL:RBDHA:2016:10834
11-7-2016	Rb.	Den Haag zp Middelburg	3	AWB 16/13219
13-7-2016	ABRvS		3	ECLI:NL:RVS:2016:2062
25-7-2016	Rb.	Den Haag, zp Middelburg	Algemeen	ECLI:NL:RBDHA:2016:10328
5-8-2016	Rb. (mk)	Den Haag, zp Haarlem	3, 9, 10	ECLI:NL:RBDHA:2016:9625

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
18-8-2016	Rb. (mk) (civiel)	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2016:10145
25-8-2016	Rb. (mk)	Den Haag, zp Haarlem	Algemeen	ECLI:NL:RBDHA:2016:11594
5-9-2016	Rb.	Den Haag, zp Amsterdam	3, 12, 27	ECLI:NL:RBDHA:2016:12242
14-9-2016	Rb. (Vzr)	Den Haag, zp Haarlem	2	ECLI:NL:RBDHA:2016:12312
26-9-2016	Rb.	Den Haag, zp Middelburg	3	ECLI:NL:RBDHA:2016:11573
7-10-2016	Rb.	Den Haag zp Rotterdam	3, 39	AWB 16/20485
12-10-2016	Rb.	Den Haag, zp Middelburg	3	ECLI:NL:RBDHA:2016:12311
13-10-2016	Rb.	Den Haag, zp Utrecht	3	ECLI:NL:RBDHA:2016:13071
17-10-2016	Rb.	Den Haag, zp Middelburg	28	ECLI:NL:RBDHA:2016:12628
19-10-2016	Rb.	Den Haag, zp Haarlem	2	ECLI:NL:RBDHA:2016:14104
29-10-2016	ABRvS		3	ECLI:NL:RVS:2016:2727 (JV 2016/310)
1-11-2016	Rb.	Den Haag zp Rotterdam	3	AWB 16/22409 en 22414
2-11-2016	ABRvS		7	ECLI:NL:RVS:2016:2912
5-11-2016	ABRvS		Algemeen	ECLI:NL:RVS:2016:1374 (JV 2016/197 m.nt. Boeles)
16-11-2016	Rb.	Den Haag, zp Arnhem	7	ECLI:NL:RBDHA:2016:14327
17-11-2016	Rb.	Den Haag zp Den Bosch	Algemeen	AWB 16/24324 en 24331
22-11-2016	Rb.	Den Haag zp Zwolle	6, 19	AWB 16/2076
24-11-2016	Rb.	Den Haag, zp Arnhem	Algemeen	ECLI:NL:RBDHA:2016:14319
16-12-2016	Rb.	Den Haag zp Utrecht	3	AWB 16/18343
23-12-2016	Rb.	Den Haag, zp Amsterdam	3	ECLI:NL:RBDHA:2016:16920
28-12-2016	Rb.	Den Haag, zp Utrecht	Algemeen	ECLI:NL:RBDHA:2016:16838
28-2-2017	Rb.	Rb. Den Haag, zp Utrecht	10	AWB 17/2742 en 2743
1-3-2017	Rb.	Den Haag zp Den Bosch	Algemeen	AWB 17/2670
15-3-2017	ABRvS		3, 18	ECLI:NL:RVS:2017:720 (JV 2017/116 nt P Boeles)
17-3-2017	Rb.	Den Haag, zp Zwolle	3, 6, 27	AWB 16/16370

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
20-3-2017	Rb.	Den Haag zp Haarlem	3	AWB 17/4580 en 17/4578
31-3-2017	Rb.	Den haag zp Groningen	3	AWB 17/5312, 3, 4 en 7
12-4-2017	Rb.	Den Haag zp Groningen	3	AWB 17/1328
18-4-2017	Rb. (mk)	Den Haag, zp Amsterdam	Algemeen	ECLI:NL:RBDHA:2017:4365
21-4-2017	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2017:5838
1-5-2017	Rb. (mk)	Den Haag, zp Haarlem	3	ECLI:NL:RBDHA:2017:5270
4-5-2017	Rb.	Den Haag, zp Zwolle	3	AWB 16/23984
16-5-2017	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2017:5308
18-5-2017	Rb.	Den Haag, zp Haarlem	3	ECLI:NL:RBDHA:2017:7688
19-5-2017	Hoge Raad		3	ECLI:NL:HR:2017:942 (JV2017/162 m.n.t. Kidjan en Van Houwelingen)
19-6-2017	Rb. (mk)	Den haag, zp Roermond	3	ECLI:NL:RBDHA:2017:6709
21-6-2017	ABRvS		3	ECLI:NL:RVS:2017:1609 (JV 2017/168)
29-06-2017	Rb. (mk) (civiel)	Den Haag	8	ECLI:NL:RBDHA:2017:7309
11-7-2017	Rb.	Den Haag zp Rotterdam	3, 20, 21, 39	AWB 16/11086
12-7-2017	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2017:7703
17-7-2017	Rb.	Den Haag, zp Middelburg	22	ECLI:NL:RBDHA:2017:8114
25-7-2017	Rb.	Den Haag	Algemeen	ECLI:NL:RBDHA:2017:8497
11-8-2017	Rb. (vzr)	Den Haag, zp Utrecht	3,6,7, 8,9	ECLI:NL:RBMNE:2017:4126
17-8-2017	Rb.	Den Haag zp Den Bosch	3	NL17.1826 en 17.1827
24-8-2017	ABRvS		3, 9, 10, 34	ECLI:NL:RBDHA:2017:11074
25-8-2017	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2017:9661
29-8-2017	Rb.	Den Haag	Algemeen	ECLI:NL:RBDHA:2017:9888
31-08-2017	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2017:10088
6-9-2017	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2017:10095
14-9-2017	Rb.	Den Haag, zp Utrecht	3, 27, 38	NL 17.7085
18-9-2017	Rb.	Den Haag	3, 8, 16	ECLI:NL:RBDHA:2017:10930
26-9-2017	Rb.	Den Haag, zp Arnhem	3	ECLI:NL:RBDHA:2017:11018
9-10-2017	Rb.	Den Haag, zp Middelburg	22	ECLI:NL:RBDHA:2017:13221

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
9-10-2017	Rb.	Den Haag, zp Middelburg	22	ECLI:NL:RBDHA:2017:13222
9-10-2017	Rb.	Den Haag, zp Utrecht	3	ECLI:NL:RBDHA:2017:12821
10-10-2017	Rb.	Den Haag, zp Amsterdam	3, 12	ECLI:NL:RBDHA:2017:15799
27-10-2017	Rb.	Den Haag, zp 's Hertogenbosch	Algemeen	ECLI:NL:RBDHA:2017:12539
30-10-2017	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2017:12455
24-11-2017	Rb.	Den Haag zp Arnhem	3, 20	NL17.6632
28-11-2017	Rb. (mk)	Den Haag, zp Utrecht	3, 9	ECLI:NL:RBDHA:2017:15466
5-12-2017	Rb.	Den Haag zp Groningen	3,12	NL17.13208, 09, 11, 12, 13 en 15
15-12-2017	Rb. (Vzr)	Den Haag zp Haarlem	Algemeen	NL17.13120 en 17.13122
18-12-2017	Rb.	Den Haag, zp Haarlem	3, 19, 27, 28	NL17.13119 en 17.13121
10-1-2018	Rb.	Den Haag, zp Middelburg	9, 10, 20	ECLI:NL:RBDHA:2018:1239
16-1-2018	ABRvS		3	ECLI:NL:RVS:2018:160
19-1-2018	Rb.	Den Haag zp Zwolle	3	NL17.13951
1-2-2018	Rb.	Den Haag, zp Middelburg	3	ECLI:NL:RBDHA:2018:1545
7-2-2018	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2018:1313
8-2-2018	Rb.	Amsterdam	3	NL17.8133
9-2-2018	Rb.	Den Haag zp Roermond	3	NL17.12981
19-2-2018	Rb. (Vzr)	Den Haag zp Groningen	Algemeen	NL18.1448 en 18.1450
1-3-2018	Rb.	Den Haag	2	ECLI:NL:RBDHA:2018:10055
16-3-2018	Rb.	Den Haag, zp Arnhem	3, 39	ECLI:NL:RBDHA:2018:3977
29-3-2018	Rb.	Den Haag, zp Middelburg	3	ECLI:NL:RBDHA:2018:4168
30-3-2018	Rb. (Vzr)	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2018:3701
4-4-2018	Rb.	Den Haag, zp Middelburg	3	ECLI:NL:RBDHA:2018:4903
9-4-2018	Rb.	Den Haag, zp Middelburg	3	ECLI:NL:RBDHA:2018:5034
13-4-2018	ABRvS		22	ECLI:NL:RVS:2018:879
17-4-2018	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2018:4491
18-4-2018	Rb.	Den Haag	Algemeen	ECLI:NL:RBDHA:2018:5132
20-4-2018	Rb.	Den Haag, zp Middelburg	Algemeen	ECLI:NL:RBDHA:2018:5244

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
23-4-2018	Rb. (Vzr)	Den Haag, zp Utrecht	3	ECLI:NL:RBDHA:2018:4780
23-4-2018	Rb.	Den Haag, zp Utrecht	9, 10	ECLI:NL:RBDHA:2018:4781
24-4-2018	Rb.	Den haag, zp Roermond	3	ECLI:NL:RBDHA:2018:5123
2-5-2018	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2018:5261
2-5-2018	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2018:5256
7-5-2018	Rb.	Den Haag, zp Utrecht	3,14	NL18.6885
28-5-2018	Rb.	Den Haag, zp Middelburg	3	ECLI:NL:RBDHA:2018:6420
31-5-2018	Rb.	Den Haag zp Zwolle	3, 6, 22	NL17.4956 en 17.4957
11-6-2018	Rb.	Den Haag zp Utrecht	1	NL18.9106, 18.9109, 18.9111
11-6-2018	Rb.	Amsterdam	3	ECLI:NL:RBAMS:2018:4036
14-6-2018	Rb.	Den Haag	Algemeen	ECLI:NL:RBDHA:2018:7135
14-6-2018	Rb. (mk)	Den Haag, zp Haarlem	Algemeen	ECLI:NL:RBDHA:2018:7092
20-6-2018	ABRvS		Algemeen	ECLI:NL:RVS:2018:2056
3-7-2018	Rb.	Den Haag, zp Amsterdam	3	ECLI:NL:RBDHA:2018:9539
6-7-2018	Rb. (Vzr)	Den Haag, zp Utrecht	2, 28	ECLI:NL:RBDHA:2018:8076
7-7-2018	Rb.	Den Haag, zp Middelburg	2, 3, 9, 10	ECLI:NL:RBDHA:2018:9543
13-7-2018	Rb.	Den Haag, zp Arnhem	3	ECLI:NL:RBDHA:2018:9623
13-7-2018	Rb.	Den Haag zp Groningen	Algemeen	NL18.10078
17-7-2018	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2018:8642
17-7-2018	Rb.	Den Haag	Algemeen	ECLI:NL:RBDHA:2018:8750
17-7-2018	Rb.	Den Haag zp Haarlem	6	AWB 18/1508 en 17/16735
23-7-2018	Rb.	Den Haag, zp Middelburg	3	ECLI:NL:RBDHA:2018:8903
25-7-2018	Rb. (mk)	Noord-Nederland, zp Groningen	3	ECLI:NL:RBNNE:2018:2931
29-7-2018	Rb.	Den Haag	2	ECLI:NL:RBDHA:2018:8472
30-7-2018	Rb.	Den Haag zp Groningen	19	NL18.12020 en NL18.12021
1-8-2018	Rb.	Den Haag zp Zwolle	3	NL18.13128
13-8-2018	Rb.	Den Haag	9	ECLI:NL:RBDHA:2018:9787
23-8-2018	Rb.	Den Haag	Algemeen	ECLI:NL:RBDHA:2018:10166
23-8-2018	Rb.	Den Haag	Algemeen	ECLI:NL:RBDHA:2018:10165

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
24-8-2018	ABRvS		3	ECLI:NL:RVS:2018:2815 (JV 2018/163 m.nt. T.P. Spijkerboer)
5-9-2018	Rb.	Den Haag zp Haarlem	19	NL17.4468
5-9-2018	Rb.	Den Haag, zp Roermond	9	NL18.4334
14-9-2018	Rb.	Den Haag, zp Arnhem	3	ECLI:NL:RBDHA:2018:11268
18-9-2018	Rb.	Den Haag zp Rotterdam	3	NL18.15921
20-9-2018	Rb.	Den Haag	Algemeen	ECLI:RBDHA:2018:12022
21-9-2018	Rb.	Den Haag	2, 3	ECLI:NL:RBDHA:2018:11374
1-10-2018	Rb.	Den Haag zp Haarlem	3	NL18.11186
5-10-2018	ABRvS		3	ECLI:NL:RVS:2018:3309
8-10-2018	Rb.	Den Haag, zp Middelburg	3	ECLI:NL:RBDHA:2018:12166
11-10-2018	Rb.	Den Haag, zp Amsterdam	Algemeen	ECLI:NL:RBDHA:2018:15518
19-11-2018	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2018:15186
19-11-2018	Rb. (Vzr)	Den Haag, zp Amsterdam	3	ECLI:NL:RBDHA:2018:14123
28-11-2018	Rb.	Den Haag zp Arnhem	3	ECLI:NL:RBDHA:2018:14236
29-11-2018	Rb.	Den Haag	9	ECLI:NL:RBDHA:2018:15822
3-12-2018	Rb.	Den Haag zp Roermond	Algemeen	NL18.19179
12-12-2018	Rb.	Den Haag zp Roermond	3	NL18.10530
14-12-2018	Rb. (Vzr)	Den Haag, zp Utrecht	3	ECLI:NL:RBDHA:2018:14918
17-12-2018	Rb.	Den Haag, zp Middelburg	3	ECLI:NL:RBDHA:2018:15710
21-12-2018	Rb.	Den Haag zp Roermond	14	ECLI:NL:RBDHA:2018:15336
3-1-2019	Rb.	Den Haag, zp Utrecht	Algemeen	ECLI:NL:RBDHA:2019:93
10-1-2019	Rb.	Den Haag, zp Middelburg	3, 9, 10	ECLI:NL:RBDHA:2019:742
11-1-2019	Rb.	Den Haag, zp Amsterdam	Algemeen	ECLI:NL:RBDHA:2019:331
17-1-2019	ABRvS		3	ECLI:NL:RVS:2019:133
21-1-2019	Rb. (Vzr)	Den Haag, zp Groningen	3	ECLI:NL:RBDHA:2019:932
1-2-2019	Rb.	Den Haag zp Roermond	Algemeen	NL18.22873 en NL18.22875
11-2-2019	Rb.	Den Haag, zp Amsterdam	3	ECLI:NL:RBDHA:2019:3280

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
19-2-2019	Rb.	Den Haag zp Roermond	3	NL18.24757 en NL18.24755
21-2-2019	Rb.	Den Haag zp Middelburg	Algemeen	ECLI:NL:RBDHA:2019:1916
26-3-2019	ABRvS		3	ECLI:NL:RVS:2019:913
12-4-2019	Rb.	Amsterdam	3	NL19.5888
12-4-2019	Rb.	Den Haag zp Groningen	3,22	NL18.20738
17-4-2019	Rb.	Den Haag zp Utrecht	3	AWB 18/5608-T
3-5-2019	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2019:3130
3-5-2019	Rb.	Den Haag, zp Utrecht	3	NL19.7079 (ECLI:NL:RBMNE:2019:2081)
7-5-2019	Rb.	Den Haag zp Amsterdam	3	NL19.8307
13-5-2019	Rb.	Den Haag zp Haarlem	3	AWB 18/5582
16-5-2019	Rb.	Den Haag zp Groningen	3	NL19.9090
28-5-2019	Rb.	Den Haag zp Zwolle	3	AWB 18/7157
3-6-2019	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2019:7653
5-6-2019	Rb. (mk)	Den Haag, zp 's-Hertogenbosch	24, 26, 27	ECLI:NL:RBDHA:2019:6095
11-6-2019	Rb. (mk)	Den Haag, zp Haarlem	3	ECLI:NL:RBDHA:2019:6187
12-6-2019	Rb.	Den Haag, zp 's-Hertogenbosch	3	ECLI:NL:RBDHA:2019:5967 (JV 2019/142)
13-6-2019	Rb.	Den Haag, zp Middelburg	3	ECLI:NL:RBDHA:2019:6469
14-6-2019	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2019:6911
25-6-2019	Rb.	Den Haag, zp Middelburg	3	ECLI:NL:RBDHA:2019:6503
5-7-2019	Rb.	Den Haag	Algemeen	ECLI:NL:RBDHA:2019:12631
12-7-2019	Rb.	Den Haag zp Zwolle	Algemeen	NL19.14018
19-7-2019	Rb.	Den Haag zp Roermond	1	NL18.18582
2-8-2019	Rb.	Den Haag, zp Middelburg	Algemeen	ECLI:NL:RBDHA:2019:8627
8-8-2019	Rb.	Den Haag zp Middelburg	Algemeen	NL19.12038
12-8-2019	Rb.	Den Haag zp Groningen	3	AWB 19/1583
13-8-2019	Rb.	Den Haag, zp Middelburg	10	ECLI:NL:RBDHA:2019:8740
14-8-2019	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2019:8617

BIJLAGE IV:

JURISPRUDENTIEOVERZICHT SOCIALEZEKERHEIDSAZAKEN

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
9-9-2014	CRvB		3	ECLI:NL:CRVB:2014:2950
12-9-2014	CRvB		Algemeen	ECLI:NL:CRVB:2014:3019
17-9-2014	ABRvS		2, 3, 27	ECLI:NL:RVS:2014:3437
14-10-2014	CRvB		3, 27	ECLI:NL:CRVB:2014:3322
15-10-2014	ABRvS		3	ECLI:NL:RVS:2014:3737
22-10-2014	ABRvS		3	ECLI:NL:RVS:2014:3814
22-10-2014	ABRvS		3	ECLI:NL:RVS:2014:3788
22-10-2014	ABRvS		2, 27	ECLI:NL:RVS:2014:3809
21-11-2014	CRvB		Algemeen	ECLI:NL:CRVB:2014:3843
21-11-2014	CRvB		Algemeen	ECLI:NL:CRVB:2014:3844
21-11-2014	CRvB		Algemeen	ECLI:NL:CRVB:2014:3845
21-11-2014	CRvB		Algemeen	ECLI:NL:CRVB:2014:3847
21-11-2014	CRvB		Algemeen	ECLI:NL:CRVB:2014:3848
21-11-2014	CRvB		Algemeen	ECLI:NL:CRVB:2014:3849
21-11-2014	CRvB		Algemeen	ECLI:NL:CRVB:2014:3850
21-11-2014	CRvB		3	ECLI:NL:CRVB:2014:3851
10-12-2014	ABRvS		2, 3, 6, 27	ECLI:NL:RVS:2014:4469
26-1-2015	Rb. (mk)	Den Haag	2, 3, 26, 27	ECLI:NL:RBDHA:2015:732
10-2-2015	CRvB		27	ECLI:NL:CRVB:2015:340
31-3-2015	Rb. (mk)	Den Haag	2, 3, 26, 27	ECLI:NL:RBDHA:2015:3749
3-4-2015	CRvB			ECLI:NL:CRVB:2015:1040
3-4-2015	CRvB			ECLI:NL:CRVB:2015:1036
3-4-2015	CRvB		Algemeen	ECLI:NL:CRVB:2015:1050
3-4-2015	CRvB		Algemeen	ECLI:NL:CRVB:2015:1038
3-4-2015	CRvB			ECLI:NL:CRVB:2015:1052
3-4-2015	CRvB		Algemeen	ECLI:NL:CRVB:2015:1037
3-4-2015	CRvB		3, 18, 27	ECLI:NL:CRVB:2015:1035
3-4-2015	CRvB		Algemeen	ECLI:NL:CRVB:2015:1039
24-4-2015	CRvB		Algemeen	ECLI:NL:CRVB:2015:1749

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
20-5-2015	ABRvS		2, 3, 18, 27	ECLI:NL:RVS:2015:1608
27-5-2015	ABRvS		2	ECLI:NL:RVS:2015:1660
27-5-2015	ABRvS		2	ECLI:NL:RVS:2015:1687
17-6-2015	ABRvS		3, 27	ECLI:NL:RVS:2015:1865
28-7-2015	CRvB		3, 27	ECLI:NL:CRVB:2015:2492
28-7-2015	CRvB		3, 27	ECLI:NL:CRVB:2015:2492
30-7-2015	CRvB		1, 3	ECLI:NL:CRVB:2015:2554
31-7-2015	CRvB		Algemeen	ECLI:NL:CRVB:2015:2572
24-8-2015	Rb.	Amsterdam	3, 27	ECLI:NL:RBAMS:2015:5405
24-8-2015	Rb.	Amsterdam	3, 27	ECLI:NL:RBAMS:2015:5405
25-8-2015	CRvB		3, 27	ECLI:NL:CRVB:2015:2855
18-9-2015	ABRvS		2, 3, 27, 37	ECLI:NL:RVS:2015:3022
29-9-2015	CRvB		3	ECLI:NL:CRVB:2015:3307
27-10-2015	CRvB		27	ECLI:NL:CRVB:2015:3756
27-10-2015	CRvB		27	ECLI:NL:CRVB:2015:3756
10-11-2015	CRvB		3	ECLI:NL:CRVB:2015:3943
24-11-2015	CRvB		Algemeen	ECLI:NL:CRVB:2015:4204
9-12-2015	Rb.	Amsterdam	3, 27	ECLI:NL:RBAMS:2015:8732
10-12-2015	Rb.	Amsterdam	3, 6	ECLI:NL:RBAMS:2015:8830
1-1-2016	Rb.	Den Haag, zp Haarlem	3, 6, 22, 23, 24	ECLI:NL:RBDHA:2016:860
24-2-2016	ABRvS		2	ECLI:NL:RVS:2016:501
11-3-2016	CRvB		2, 3, 27	ECLI:NL:CRVB:2016:1070
23-3-2016	CRvB		3, 27	ECLI:NL:CRVB:2016:2004
23-3-2016	CRvB		3, 27	ECLI:NL:CRVB:2016:1023
29-3-2016	CRvB		3, 27	ECLI:NL:CRVB:2016:1098
29-3-2016	Rb. (mk)	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2016:3774
30-3-2016	ABRvS		2, 18, 27	ECLI:NL:RVS:2016:856
19-5-2016	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2016:5735
3-6-2016	Rb.	Den Haag	26, 27	ECLI:NL:RBDHA:2016:6477
9-8-2016	CRvB		3, 26	ECLI:NL:CRVB:2016:3016
16-8-2016	Rb.	Den Haag	2	ECLI:NL:RBDHA:2016:9626
17-8-2016	ABRvS		3	ECLI:NL:RVS:2016:2265
25-8-2016	Rb.	Den Haag, zp Middelburg	Algemeen	ECLI:NL:RBDHA:2016:10328
14-9-2016	Rb.	Overijssel zp Zwolle	18	ECLI:NL:RBOVE:2016:3465
25-11-2016	CRvB		Algemeen	ECLI:NL:CRVB:2016:4501
30-11-2016	Rb.	Midden-Nederland zp Lelystad	3	ECLI:NL:RBMNE:2016:6488
16-12-2016	Rb.	Den Haag zp Utrecht	3	AWB 16/18343

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
27-12-2016	CRvB		3, 27	ECLI:NL:CRVB:2016:5033
18-1-2017	ABRvS		2, 3, 9, 10, 26, 27	ECLI:NL:RVS:2017:105
3-2-2017	CRvB		2	ECLI:NL:CRVB:2017:419
8-2-2017	ABRvS		3, 7, 10	ECLI:NL:RVS:2017:2100
29-3-2017	ABRvS		18	ECLI:NL:RVS:2017:829
29-3-2017	ABRvS		3	ECLI:NL:RVS:2017:829
7-4-2017	CRvB		27	ECLI:NL:CRVB:2017:1335
14-4-2017	ABRvS		3	ECLI:NL:RVS:2017:1046
17-4-2017	CRvB		27	ECLI:NL:CRVB:2017:1335
24-4-2017	ABRvS		18	ECLI:NL:RVS:2017:1046
25-4-2017	CRvB		3, 27	ECLI:NL:CRVB:2017:1604
17-5-2017	ABRvS		3, 27	ECLI:NL:RVS:2017:1318
21-6-2017	ABRvS		2	ECLI:NL:RVS:2017:1612
23-6-2017	CRvB		Algemeen	ECLI:NL:CRVB:2017:2330
13-7-2017	Rb. (mk)	Oost-Brabant zp 's-Hertogenbosch	18	ECLI:NL:RBOBR:2017:3688
20-9-2017	ABRvS		3	ECLI:NL:RVS:2017:2520
20-9-2017	ABRvS		27	ECLI:NL:RVS:2017:2540
2-10-2017	CRvB		3	ECLI:NL:CRVB:2017:3290
2-11-2017	Rb.	Den Haag	3, 27	ECLI:NL:RBDHA:2017:12140
7-11-2017	CRvB		2, 3, 27	ECLI:NL:CRVB:2017:4021
7-11-2017	CRvB		2, 3, 27	ECLI:NL:CRVB:2017:4021
5-12-2017	CRvB		3	ECLI:NL:CRVB:2017:4218
6-12-2017	ABRvS		Algemeen	ECLI:NL:RVS:2017:3336
20-12-2017	ABRvS		3, 27	ECLI:NL:RVS:2017:3474
22-12-2017	Rb. (mk)	Noord-Holland zp Haarlem	3, 27	ECLI:NL:RBNHO:2017:11358
22-12-2017	Rb. (Vzr)	Noord-Nederland zp Assen	Algemeen	ECLI:NL:RBNNE:2017:4989
10-1-2018	ABRvS		3	ECLI:NL:RVS:2018:25
13-2-2018	CRvB		3, 27	ECLI:NL:CRVB:2018:408
6-3-2018	CRvB		3, 6	ECLI:NL:CRVB:2018:725
28-3-2018	ABRvS		18	ECLI:NL:RVS:2018:1041
6-6-2018	ABRvS		3	ECLI:NL:RVS:2018:1645
6-6-2018	ABRvS		3, 27	ECLI:NL:RVS:2018:1888
12-6-2018	CRvB		27	ECLI:NL:CRVB:2018:1759
13-6-2018	ABRvS		2	ECLI:NL:RVS:2018:1943
17-7-2018	CRvB		3, 27	ECLI:NL:CRVB:2018:2165
4-9-2018	CRvB		3, 27	ECLI:NL:CRVB:2018:2842
25-9-2018	Rb.	Amsterdam	Algemeen	ECLI:NL:RBAMS:2018:6888
9-10-2018	CRvB		3, 27	ECLI:NL:CRVB:2018:3080
10-10-2018	ABRvS		9, 18	ECLI:NL:RVS:2018:3296

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
24-10-2018	ABRvS		3	ECLI:NL:RVS:2018:3468
24-10-2018	ABRvS		3, 18, 27	ECLI:NL:RVS:2018:3458
24-10-2018	ABRvS		3	ECLI:NL:RVS:2018:3481
12-12-2018	ABRvS		26, 27	ECLI:NL:RVS:2018:4077
18-12-2018	CRvB		3, 6	ECLI:NL:CRVB:2018:4126
18-12-2018	Rb. (mk)	Den Haag	3, 16	ECLI:NL:RBDHA:2018:15038
19-12-2018	ABRvS		3, 27	ECLI:NL:RVS:2018:4162
23-1-2019	ABRvS		2, 3	ECLI:NL:RVS:2019:180
24-1-2019	ABRvS		3, 27	ECLI:NL:RVS:2019:201
12-2-2019	ABRvS		3	ECLI:NL:RVS:2019:435
7-3-2019	Rb. (mk)	Rotterdam	3	ECLI:NL:RBROT:2019:1750
7-3-2019	Rb. (mk)	Rotterdam	3	ECLI:NL:RBROT:2019:1752
3-4-2019	Rb.	Amsterdam	3	ECLI:NL:RBAMS:2019:2574
12-4-2019	Gerechtshof	Amsterdam	3, 16, 27, 37	ECLI:NL:GHAMS:2019:1342
16-4-2019	CRvB		Algemeen	ECLI:NL:CRVB:2019:1486
24-4-2019	ABRvS		18	ECLI:NL:RVS:2019:1333
29-4-2019	Rb. (Vzr)	Gelderland zp Arnhem	3	ECLI:NL:RBGEL:2019:1817
29-5-2019	CRvB		3	ECLI:NL:CRVB:2019:1809
1-7-2019	Rb.	Noord-Holland zp Haarlem	2, 3, 26, 27	ECLI:NL:RBNHO:2019:5647
24-7-2019	ABRvS		2, 7	ECLI:NL:RVS:2019:2540
23-8-2019	Rb.	Midden-Nederland zp Utrecht	3	ECLI:NL:RBMNE:2019:3941
28-8-2019	ABRvS		2, 3, 27	ECLI:NL:RVS:2019:2920

BIJLAGE V:

JURISPRUDENTIEOVERZICHT OVERIGE BESTUURSZAKEN

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
5-11-2014	ABRvS	-	3,5	ECLI:NL:RVS:2014:3953
11-03-2015	ABRvS	-	3	ECLI:NL:RVS:2015:777
01-04-2015	ABRvS	-	Algemeen	ECLI:NL:RVS:2015:1030
12-06-2015	Rb.	Den Haag	3,6,21	ECLI:NL:RBDHA:2015:6791
03-02-2016	ABRvS	-	3	ECLI:NL:RVS:2016:231
23-03-2016	ABRvS	-	12	ECLI:NL:RVS:2016:773
07-04-2016	Rb.	Noord-Holland	3	ECLI:NL:RBNHO:2016:5451
13-06-2016	Rb.	Rotterdam	Algemeen	ECLI:NL:RBROT:2016:4376
20-07-2016	ABRvS	-	Algemeen	ECLI:NL:RVS:2016:2112
06-09-2016	Rb.	Midden-Nederland, zp. Almere	3	ECLI:NL:RBMNE:2016:5303
10-03-2017	ABRvS.	-	3	ECLI:NL:RVS:2017:634
22-05-2017	Rb.	Midden-Nederland, zp. Utrecht	3	ECLI:NL:RBMNE:2017:2559
30-06-2017	ABRvS	-	3, 9	ECLI:NL:RVS:2017:1728
12-07-2017	Rb.	Rotterdam	Algemeen	ECLI:NL:RBROT:2017:5290
26-07-2017	ABRvS	-	29	ECLI:NL:RVS:2017:1979
20-09-2017	ABRvS	-	3	ECLI:NL:RVS:2017:2520
27-09-2017	ABRvS	-	3,8	ECLI:NL:RVS:2017:2580
08-11-2017	ABRvS	-	3	ECLI:NL:RVS:2017:3044
13-12-2017	ABRvS	-	40	ECLI:NL:RVS:2017:3421
05-02-2018	Rb.	Gelderland, zp. Arnhem	7,8	ECLI:NL:RBGEL:2018:500
02-05-2018	ABRvS	-	3	ECLI:NL:RVS:2018:1480
13-06-2018	Rb.	Noord-Holland, zp. Haarlem	16	ECLI:NL:RBNHO:2018:4742

Datum	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
04-07-2018	ABRvS	-	3	ECLI:NL:RVS:2018:2229
17-07-2018	Rb.	Rotterdam	3	ECLI:NL:RBROT:2018:5788
25-07-2018	ABRvS	-	3	ECLI:NL:RVS:2018:2525
15-08-2018	ABRvS	-	8	ECLI:NL:RVS:2018:2722
17-09-2018	Rb.	Den Haag	2, 3	ECLI:NL:RBDHA:2018:11237
03-10-2018	Rb.	Limburg	Algemeen	ECLI:NL:RBLIM:2018:9320
21-11-2018	ABRvS	-	3	ECLI:NL:RVS:2018:3831
24-01-2019	ABRvS	-	3, 27	ECLI:NL:RVS:2019:201
30-01-2019	ABRvS	-	7,8	ECLI:NL:RVS:2019:233
06-02-2019	ABRvS	-	3	ECLI:NL:RVS:2019:361
06-03-2019	ABRvS	-	3,8	ECLI:NL:RVS:2019:679
07-03-2019	Rb.	Rotterdam	3	ECLI:NL:RBROT:2019:1752
03-04-2019	Rb.	Amsterdam	3	ECLI:NL:RBAMS:2019:2574
10-04-2019	ABRvS	-	5,7,18,27	ECLI:NL:RVS:2019:1112
10-04-2019	ABRvS	-	3	ECLI:NL:RVS:2019:1101
29-04-2019	Rb.	Gelderland, zp. Arnhem	3	ECLI:NL:RBGEL:2019:1817
15-05-2029	ABRvS	-	18	ECLI:NL:RVS:2019:1565
29-05-2019	CRvB	-	3	ECLI:NL:CRVB:2019:1809
03-07-2019	ABRvS	-	3,6,12	ECLI:NL:RVS:2019:2217
15-08-2019	Rb.	Midden-Nederland, zp. Utrecht	3	ECLI:NL:RBMNE:2019:3927
23-08-2019	Rb.	Midden-Nederland, zp. Utrecht	3	ECLI:NL:RBMNE:2019:3941
28-08-2019	ABRvS	-	2,3,27	ECLI:NL:RVS:2019:2920
30-08-2019	Rb.	Rotterdam	3,5,18,24	ECLI:NL:RBROT:2019:7271

BIJLAGE VI:

JURISPRUDENTIEOVERZICHT STRAFZAKEN

Datum (uitspraak)	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
09-09-2014	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2014:11281
23-09-2014	Rb.	Noord-Holland, zp. Haarlem	3, 40 lid 2 sub b onder iii	ECLI:NL:RBNHO:2014:9157
06-10-2014	Rb.	Amsterdam	3 en 40	ECLI:NL:RBAMS:2014:6554
06-10-2014	Rb.	Amsterdam	40 lid 2 onder iii	ECLI:NL:RBAMS:2014:7023
07-10-2014	Rb.	Den Haag	3, 16 en 40	ECLI:NL:RBDHA:2014:12402
06-11-2014	Rb.	Midden-Nederland zp. Lelystad	3 en 40	ECLI:NL:RBMNE:2014:6021
24-12-2014	Hof	Amsterdam	3	ECLI:NL:GHAMS:2014:6161
5-01-2015	RSJ	-	37	RSJ 14/2667/JZ
21-01-2015	Rb.	Noord-Nederland	9	ECLI:NL:RBNNE:2015:228
26-02-2015	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2015:6131
26-02-2015	Rb.	Den Haag	3	ECLI:NL:RBDHA:2015:2143
31-03-2015	HR Parket HR	-	37 onder b	ECLI:NL:PHR:2015:497
13-04-2015	Rb.	Noord-Holland zp. Alkmaar	Algemeen	ECLI:NL:RBNHO:2015:3878
19-05-2015	RSJ	-	3	RSJ 15/1278/GB
30-06-2015	HR Parket HR	-	3 en 40 lid 2 sub onder iii	ECLI:NL:PHR:2015:1295
6-07-2015	RSJ	-	Algemeen	RSJ 14/4788/GA
16-07-2015	Rb.	Noord-Holland zp. Haarlem	3	ECLI:NL:RBNHO:2015:9991
08-09-2015	HR	-	3 en 40 lid 2 sub b onder iii	ECLI:NL:HR:2015:2465
14-10-2015	Hof	Amsterdam	Facultatief Protocol	ECLI:NL:GHAMS:2015:4209
26-10-2015	Rb.	Noord-Holland zp. Alkmaar	Algemeen	ECLI:NL:RBNHO:2015:11813

Datum (uitspraak)	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
27-11-2015	RSJ	-	3 en 9	RSJ 15/2822/GB
2-12-2015	RSJ	-	3 en 37	RSJ 15/2396/JA
8-12-2015	HR	-	Facultatief Protocol	ECLI:NL:HR:2015:3483
8-12-2015	HR	-	Facultatief Protocol	ECLI:NL:HR:2015:3484
25-01-2016	Rb.	Noord-Holland zp. Alkmaar	Algemeen	ECLI:NL:RBNHO:2016:629
26-01-2016	RSJ	-	Algemeen	RSJ 15/3984/GB
02-02-2016	Rb.	Den Haag	Algemeen	ECLI:NL:RBDHA:2016:917
25-02-2016	Hof	Amsterdam	Algemeen	ECLI:NL:GHDHA:2016:432
29-02-2016	Rb.	Noord-Holland zp. Alkmaar	Algemeen	ECLI:NL:RBNHO:2016:3094
29-02-2016	Rb.	Noord-Holland zp. Alkmaar	Algemeen	ECLI:NL:RBNHO:2016:3089
22-03-2016	Rb.	Rotterdam	Algemeen	ECLI:NL:RBROT:2016:2166
22-03-2016	Rb.	Den Haag	37 (C)	NBSTRAF 2016/109
7-04-2016	RSJ	-	37	RSJ 16/1124/JA
14-04-2016	Rb.	Amsterdam	3, 16 en 40 lid 2 onder VII	ECLI:NL:RBAMS:2016:2384
14-04-2016	Rb.	Amsterdam	3	ECLI:NL:RBAMS:2016:2388
09-06-2016	Rb.	Den Haag	Algemeen	ECLI:NL:RBDHA:2016:8277
14-06-2016	HR Parket HR	-	Algemeen	ECLI:NL:PHR:2016:894
27-06-2016	Rb.	Noord-Nederland zp. Groningen	Algemeen	ECLI:NL:RBNNE:2016:3317
18-07-2016	Rb.	Noord-Holland zp. Alkmaar	Algemeen	ECLI:NL:RBNHO:2016:11288
29-07-2016	Rb.	Midden-Nederland zp. Utrecht	40	ECLI:NL:RBMNE:2016:4591
23-09-2016	Rb.	Amsterdam	40	NBSTRAF 2016/214
9-11-2016	Rb.	Amsterdam	3	ECLI:NL:RBAMS:2016:8436
29-11-2016	Rb.	Limburg zp. Maastricht	Algemeen	NBSTRAF 2017/45
1-02-2017	RSJ	-	3	RSJ 16/3351/JB

Datum (uitspraak)	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
29-03-2017	Rb.	Overijssel zp. Almelo	Algemeen	ECLI:NL:RBOVE:2017:1742
29-05-2017	Rb.	Den Haag	Algemeen	ECLI:NL:RBDHA:2017:5717
20-06-2017	Rb.	Zeeland-West-Brabant zp. Breda	3, 40	NBSTRAF 2017/266
14-09-2017	Rb.	Amsterdam	Algemeen	ECLI:NL:RBAMS:2017:9870
10-10-2017	HR Parket HR	-	28	ECLI:NL:PHR:2017:1334
17-10-2017	Rb.	Limburg zp. Roermond	3	ECLI:NL:RBLIM:2017:10625
17-10-2017	Rb.	Limburg zp. Roermond	3	ECLI:NL:RBLIM:2017:10626
17-10-2017	Rb.	Limburg zp. Roermond	3	ECLI:NL:RBLIM:2017:10627
28-11-2017	Rb.	Gelderland zp. Arnhem	Algemeen	ECLI:NL:RBGEL:2017:6128
19-12-2017	Rb.	Amsterdam	3	ECLI:NL:RBAMS:2017:9672
19-12-2017	Rb.	Limburg zp. Roermond	Algemeen	ECLI:NL:RBLIM:2017:12404
28-12-2017	RSJ	-	9	RSJ 17/2273/GB
24-01-2018	Rb.	Gelderland zp. Arnhem	Algemeen	NBSTRAF 2018/71
20-02-2018	HR Parket HR	-	Facultatief Protocol	ECLI:NL:PHR:2018:138
20-04-2018	Rb.	Midden-Nederland zp. Utrecht	37	ECLI:NL:RBMNE:2018:1746
4-05-2018	Rb.	Amsterdam	9	ECLI:NL:RBAMS:2018:2986
18-07-2018	RSJ	-	3	RSJ 17/3474/GB
19-09-2018	Rb.	Gelderland zp. Zutphen	3	NBSTRAF 2018/332
2-10-2018	HR	-	Facultatief Protocol	ECLI:NL:HR:2018:1823
22-10-2018	Rb.	Midden-Nederland zp. Utrecht	3 en 8 IVRK	NBSTRAF 2018/364 16.5561.17
20-11-2018	Rb.	Amsterdam	Algemeen	ECLI:NL:RBAMS:2018:8412
21-11-2018	RSJ	-	3 lid 2	RSJ R-1221
27-11-2018	RSJ	-	9	RSJ R-18/1685/GB
11-12-2018	Rb.	Zeeland-West-Brabant zp. Breda	37 b	ECLI:NL:RBZWB:2018:6833

Datum (uitspraak)	Instantie	Plaats	Artikelen	Vindplaats/zaaknummer
12-12-2018	RSJ	-	3	RSJ R-18/1312/GV
9-01-2019	RSJ	-	9	RSJ R-18/1413/GB
29-01-2019	HR Parket HR	-	40 tweede lid sub vii	ECLI:NL:PHR:2019:78
30-01-2019	Hof	Amsterdam	Algemeen	ECLI:NL:GHAMS:2019:244
22-02-2019	Rb.	Amsterdam	Algemeen	ECLI:NL:RBAMS:2019:1837
5-03-2019	RSJ	-	3	RSJ R-18/2166/GV
19-03-2019	Rb.	Amsterdam	Algemeen	ECLI:NL:RBAMS:2019:2593
29-04-2019	Rb.	Noord-Holland, zp. Alkmaar	17	ECLI:NL:RBNHO:2019:3932
17-06-2019	Rb.	Noord-Holland, zp. Alkmaar	17 IVRK	ECLI:NL:RBNHO:2019:5492
1-07-2019	Rb.	Noord-Nederland zp. Alkmaar	Algemeen	ECLI:NL:RBNHO:2019:5494
4-07-2019	RSJ	-	3	RSJ R-19/3198/GB
18-07-2019	Rb.	Overijssel zp. Almelo	Algemeen	ECLI:NL:RBOVE:2019:2456
1-08-2019	Rb.	Amsterdam	Algemeen	ECLI:NL:RBAMS:2019:7213
26-09-2019	Rb.	Amsterdam	Algemeen	ECLI:NL:RBAMS:2019:7185